ప్రథమ ముద్రణము
1000 ప్రతులు

మూల్యము
రు 6-00

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల
రాజమండ్రి

మే
1960

విజ్ఞాపన

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు రచించిన 'జగజ్జ్యోతి' మొదటి నాలుగు ప్రకరణములు కేంద్ర ప్రభుత్వమువారు ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమువారు ఒసగిన భూరివిరాళములతో ప్రచురణ చేయగల్గితిమి.

ఇండియన్ లీఫ్ టొబేకో డెవలెప్‌మెంటు కంపెనీ ఉద్యోగులు అనేకులు స్వయముగా భూరివిరాళము లొసంగుటయేగాక మరికొందరి వలన విరాళములు వసూలుచేసి ఈ రెండవ భాగము ప్రచురణ చేయుటకు మాకు అవకాశము కలుగజేసినారు. వారికి మేము ఎంతయో కృతజ్ఞులము. శ్రీ నారాయణదాసుగారు ఆయుర్వేదమునుగూర్చి ఒక గ్రంథము రచించినారు. అచ్చ తెనుగు మాటలు వేర్చి కూర్చి 'సీమ పలుకు వహి' అను ఒక నిఘంటువును కూర్చినారు. వారు సకల పురాణములు పఠించిసర్వపురాణసారమను ఒకమహాగ్రంథమును రచించుటకు ప్రారంభించిరి. అందులో ఎన్నియో అపూర్వ విషయములు చెప్పబడినవి. ఆ గ్రంథము పరిష్కరించి ప్రచురణ చేయుటవలన ఆంధ్ర సారస్వతమునకు మేలుకలుగునని మా విశ్వాసము.

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు వేరు వేరు స్థలములలో చేసిన వర్ణనలు ఆసువుగా చెప్పిన చాటువులు మొదలగు వివిధ విషయములు తెలియజేయుచు వారియొక్క సమగ్రజీవితచరిత్ర ప్రచురించుటకు నిశ్చయించినాము. వారి శిష్యులు, ప్రశిష్యులు, అభిమానులు, సాహితీపరులు శ్రీ దాసుగారికి సంబంధించిన విషయములు వారి రచనలు ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు ఛాయాపటములు మా సంఘమునకు అందచేసి మా ప్రయత్నము విజయవంతము చేయుమని ప్రార్థించుచున్నాము.

విజయనగరము,
22—2—60.

వసంతరావు బ్రహ్మాజీరావు
కార్యదర్శి.
శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస అముద్రిత గ్రంథ ప్రచురణ సంఘము.

HARIKATHA PITAMAHA

ADIBHATLA NARAYANADASU'S UNPRINTED WORKS PUBLICATION COMMITTEE.

PRESIDENT:

Sri Poosapati Lakshmi Narasimha Raju,
President, Co-operative Central Bank: Vizianagram.

SECRETARIES:

Sri Vasantharao Brahmajirow,
Advocate, Vizianagram.

Sri Kandregula Suryanarayanamurty,
Advocate, Vizianagram.

TREASURER:

Sri Pemmaraju Venkatarao,
Joint Secretary, Andhra Pradesh Congress Committee.

MEMBERS:

Sri Vasantharao Venkatarao; *M. Sc.*,
Principal, M. R. College, Vizianagram.

Sri Kandala Subrahmanyam, *LL. B., M. P.*

Sri Pasumarti Veerabhadraswamy, *B. A.*

Sri Dr. B. V. Sanjeeva Rao, *M. B. B. S.*,
President, Co-operative Bank Ltd., Vizianagram.

Sahithya Kala Prapurna, Ubhaya Bhasha Praveena:

Sri Pantula Lakshminarayana Sastry.

Sri Peri Narasimham.

Sangeetha Sahithya Vidwan:

Sri Neti Lakshminarayana Bhagavatulu, Vijayawada.

Sri Srirangam Narayanababu.

Sri Upadhyayula Appalanarasaiah,

The District Educational Officer, Co-opted.,
Visakhapatnam.

దశవిధరాగ నవతి కుసుమ మంజరీ స్తోత్రము వీణపై వాయించుచున్న

శ్రీ నా రా య ణ దా సు గా రు

జగజ్జ్యోతి రెండవ భాగము ప్రచురణకు విరాళము లొసంగినవారు.

1	శ్రీ పిల్లుట్ల సుందరరామశాస్త్రిగారు	చీరాల
2	శ్రీ రవినుటల రామారావుగారు	రాజమండ్రి
3	శ్రీ రావుల హరిప్రసాదరావుగారు	చీరాల
4	శ్రీ రావుల దేవేంద్రనాథముగారు	చీరాల
5	శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	గుంటూరు
6	శ్రీ బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిగారు	రాజమండ్రి
7	శ్రీ మద్దూరి వెంకటసుబ్బారావుగారు	చిలకలూరిపేట
8	శ్రీ గారపాటి వీరయ్యచౌదరిగారు	రాజమండ్రి
9	శ్రీ కత్తా ఈశ్వరరావుగారు	చీరాల
10	శ్రీ ఎస్. ఎన్. జయంతిగారు	కలకత్తా
11	శ్రీ వేమూరి విశ్వనాథశర్మగారు	బాపట్ల
12	శ్రీ నోరి వేంకటేశ్వర్లుగారు	చీరాల
13	శ్రీ నిడమర్తి వేంకటసత్యనారాయణగారు	రాజమండ్రి
14	శ్రీ ముంతా సూర్యనారాయణగారు	తాడికొండ
15	శ్రీ ఈమన పున్నయ్యగారు	ముగ్గుళ్ళ
16	శ్రీ పోపూరి సోమసుందరశాస్త్రిగారు	పర్చూరు
17	శ్రీ పీసపాటి వేంకటచలపతిగారు	చిలకలూరిపేట
18	శ్రీ కొత్తా సత్యనారాయణగారు	చిలకలూరిపేట
19	శ్రీ శ్రీధర వేంకట నాగేశ్వర అవధానులుగారు	గుంటూరు
20	శ్రీ భోగరాజు వేంకట సుబ్బారావుగారు	గుంటూరు
21	శ్రీ గొన్నాబత్తుల సత్యనారాయణగారు	కొవ్వూరు
22	శ్రీ మూలుకుట్ల సత్యనారాయణగారు	చీరాల
23	శ్రీ కార్లపూడి కృష్ణమూర్తిగారు	చీరాల
24	శ్రీ కంభంపాటి రామకృష్ణశాస్త్రిగారు	చీరాల
25	శ్రీ ప్రాణనాథ బాలగారు	గుంటూరు
26	శ్రీ హోతా వేంకట సూర్య శివరామశాస్త్రిగారు	హుకుంపేట

27	శ్రీ కుందుర్తి వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు	చీరాల
28	శ్రీ పిల్లుట్ల వేంకట సుబ్బారావుగారు	ఒంగోలు
29	శ్రీ భాగవతుల అప్పాజీగారు	బాపట్ల
30	శ్రీ కంభంపాటి వీరాస్వామినాయుడుగారు	చీరాల
31	శ్రీ అచ్యుతుని వేంకట సుబ్బారావుగారు	చీరాల
32	శ్రీ మేడూరి సత్యనారాయణగారు	రాజమండ్రి
33	శ్రీ పింగళి వేంకటరావుగారు	రాజమండ్రి
34	మెస్సర్సు ఐ. యల్. టి. డి. కంపెనీ ఉద్యోగులు	అనపర్తి
35	మెస్సర్సు ఐ. యల్. టి. డి. కంపెనీ ఉద్యోగులు	విజయవాడ
36	మెస్సర్సు ఐ. యల్. టి. డి. కంపెనీ ఉద్యోగులు	చీరాల
37	శ్రీ యస్. నారాయణదాసుగారు	గుంటూరు
38	శ్రీ ఆంధ్రా అసోసియేషన్	జంషెడ్‌పూరు.

విషయానుక్రమణిక

ఏడవ ప్రకాశము

ఎనిమిదవ ప్రకాశము

జగజ్జ్యోతి

అయిదవ ప్రకాశము

శబ్దసిద్ధి

"నిర్వాణోऽవాతే" అను పాణిని సూత్రమున కింత సాధనమున దీపమాఱిపోఁగా నిర్వాణోదీపః అనియర్థము చెప్పిన పాణిని యర్థమే సహేతుకముగ నున్నది. ఒకప్పుడు వాస్తవముగాఁ గార్యజనక కారణమున్న యెడ నింకొకప్పుడు లేకుండుటెట్లు? కాఁబట్టి యొకప్పు డున్న పదార్థము రూపభేదము గొన్నప్పటికి బొత్తిగా యే స్థితిలో నైన లేకుండుటెట్లు? బ్రహ్మకారణము,జగత్తు కార్యమను నుపనిష న్మతమే సమంజసముగాని, చార్వాకబౌద్ధాది మతము లెంతమాత్ర మును సమంజసములు మున్నాటికి గానేకావు. "తస్మాత్త్రిపుండ్రం విప్రాణాంనధార్యం మునిసత్తమాః" కాఁబట్టి బ్రాహ్మణులెట్టియూర్ధ్వ పుండ్రములయిన ధరింపఁగూడదు. అను వసిష్ఠస్మృతి ప్రకారము నారాయణు నర్చించినవాఁడు బ్రాహ్మణుఁ డెంతమాత్రము గానే కాఁడని యూర్ధ్వపుండ్రములచే నలంకరించుకొన్నవారు బ్రాహ్మణులు గాని వైష్ణవులుగాని యెంతమాత్రము గానేకారని సిద్ధాంతీకరింపఁ బడెను. ఇప్పటి యూర్ధ్వపుండ్రధారులగు వైష్ణవులును నారాయ ణునిదప్ప నితరదేవతలం భజించువారు బ్రాహ్మణులు కానేకారనియు సాధించు సకల మునిశ్రేష్ఠుఁడగు వసిష్ఠవాక్య మిప్పు డుల్లఘించిరో యధునాతన నాస్తికమ్మన్యులు.

కేండ్లక్రింద జరిగినది పరోక్షమని కొందఱు, నూఱేండ్ల క్రింద జరిగినది పరోక్షమని కొందఱు, రెండుదినములక్రింద జరిగినది పరోక్షమని కొందఱు గోడపెఱ మొదలయినవాని చాటునజరిగిన పని పరోక్షమని కొందఱు వైయాకరణు లభిప్రాయపడుటచే శబ్దముల

రూపనివృత్తిని గుఱించిగాని శబ్దార్థములఁగూర్చిగాని నానాభిప్రాయములు ప్రాచీన వైయాకరణులిచ్చుటచేతను నిక్కముగా నేకాలమున నెట్లు శబ్దము న్దదర్థము నెచ్చటెచట నెట్లు వాడఁబడెనో యట్టి శబ్దములును దదర్థములును నాయా దేశముల నాయా కాలముల వాడుకయొక్క ప్రాచుర్యమునుబట్టి యప్పటికి సాధువులే. కాఁబట్టి దేశకాలముల వాడుకను బట్టి శబ్దములకును దదర్థములకును వ్యాకరణమేర్పర్చఁబడుచుంటచేత "ప్రయోగశరణా వైయాకరణాః" అను వాక్యానుసారముగా లక్ష్యలక్షణములు దేశకాలానుసారముగా సకల కర్మములందు మాఱుచుంటచేత మనుష్యులేర్పర్చినపద్ధతులకు వ్యవస్థ యెద్దియు న్లేదు. "నమ్లేచ్ఛితవై నాపభాషితవై" అబద్ధముగాను సందిగ్ధముగాను మఱి యస్పష్టముగాను మఱియు నపభ్రంశముగాను బలుకఁగూడదను నియమము దేవతాప్రీతిగా నొకర్చు యజ్ఞమునందు మాత్రమేగాని లౌకికభాష కెంతమాత్రము నెట్టి నియమమును లేదు. "ఏకశ్శబ్దఃసుష్ఠు సంప్రయుక్తః అప్రసిద్ధమపుష్టార్థమ్" సార్వలౌకికముగా నొనర్చఁబడిన కావ్యములందు సలక్షణ శబ్దములు నియమింపఁబడెనుగాని లోకవ్యవహారమున దేశ కాల పాత్రానుసారముగా యథేష్టశబ్దములను మాట్లాడుకొనవచ్చును. మఱియును వ్రాసికొనవచ్చును. మఱియు నితరుల కెవ్విధమయిన యపకారము నొనర్చకున్నయెడల నెట్టి శబ్దములయిన మాట్లాడవచ్చును. మఱియును సర్వజనవిదితముగా గ్రంథరచనఁ గావించుకొనవచ్చును. తన యభిప్రాయమును సంపూర్ణముగా వెల్లడింపఁగలిగి యెవ్వరిని నొప్పించని ప్రతిశబ్దమును సలక్షణమైనదే కాఁబట్టి లేనిపోని కట్టుబాట్లను వ్యవహారికభాషకొఱకై మును లెంతమాత్రమును శబ్దానుశాసన మొనర్చ లేదు. కాఁబట్టి వేదాంగములాఱును షడ్దర్శనములును సకల భూతదయ

నుద్బోధించుచు సర్వలోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే మును లుపదే శించినారు కాని తెలిసీ తెలియని ప్రాకృతు లావేదాంగములకును షడ్దర్శనములకును స్వార్థపరులై పండితులమనుకొని భూతహింసను ప్రతిపాదించుచుఁ దప్పు వ్యాఖ్యానములను భాష్యములను గావించుట దుష్కాలక్రూర చేష్టితమని భూతదయాపరులును సకల లోకోపకార పరాయణులును లోకమంతటను దప్పు వేయకతీఱదు. సర్వ వేదశాస్త్రము లందెల్ల నతీంద్రియద్రష్టలు పరమకారుణికులు సర్వభూతసములు సకల జగద్ధితులగు మునులు లోకోపకారములు సకలభూతదయాపరము లయిన కర్మములను మాత్రమే త్రికరణశుద్ధిగాఁ జేయవలసినదని మాత్రమే యుపదేశించిరని మున్నాటికి న్బుద్ధిమంతులందఱు న్నమ్ము కొని వ్యవహరించి యిహపర సౌఖ్యము నందుచున్నారు.

—: నాదబ్రహ్మప్రశంస – ఛందశ్శాస్త్రనిర్ణయము :—

"అపరఅహ – కశ్చిద్వైయాకరణ అహఅన్యే వైయాకరణాః కేచిత్ కేచిత్ ... ఏకే-అపరే" అని భాష్యమందనేక వైయా కరణుల నానాభిప్రాయములు శబ్దసాధుత్వమునుగూర్చి యంగీకరింపఁ బడుటచేత ననేక వైయాకరణుల యభిప్రాయానుసారముగా నానా దేశకాలపాత్రానుసారముగా నుచ్చరింపఁబడు వ్యావహారిక భాష కొక నియమములే కెక్కడికక్కడే సాధువగుచున్నది. వేమాటలేల! ఛంద స్సునఁగాని లోకమునఁగాని లోకోపకారకములగు వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయ విశేషములన్నియును నిర్దుష్టములే మఱియును లోకుల నొప్పించు మనోవాక్కాయకర్మ విశేషములన్నియును మిక్కిలి దోష ములేయని నిర్దేశింపకతీఱదు. "సన్న్యసేత్సర్వకర్మాణి వేదమేకం నసన్న్యసేత్" అను నాచార్యోక్తి ననుసరించి లోకోపకారముగా నాశ్రితులను నడపించి రక్షించుదైవభక్తిని మాత్రము విడువఁగూడదు

గాని తక్కిన లౌకికవ్యవహారములన్నియు విడిచిపెట్టవలయును. వేద మనఁగా జగత్సృష్టిస్థితిలయకారుఁడగు దేవునిగూర్చి పరోపకారముగాఁ దన బ్రతుకు కొనసాగించుటకై నిరంతరము చేయు ప్రార్థనము. "తత్ర పీలు శబ్దో వృక్షార్థకత్వే పుంలింగః ఫలార్థకత్వే నపుంసకలింగః" పీలు శబ్దము వృక్షమునకర్థమైనపుడు పుంలింగము ఫలమునకర్థమైనపుడు నపుంసకలింగమనుటచే వేదమందువలె వ్యావహారికభాషయందు శబ్దమునకుఁగాని యర్థమునకుఁగాని లింగమునకుఁగాని యొకనియమమెద్దియుఁ గానరాదు వాడుక ననుసరించియే లౌకికభాషలు ప్రయోగింపవలయును. మఱియట్టిభాష సకలజనరంజకముగాఁ బ్రయోగించినపుడే యాభాషలు సలక్షణములనియును వ్యాకరణసాధువులనియుం జెప్పఁదగును. నిజములు కొండెములు లిచ్ఛకములు దబ్బరలు గద్దింపులు బెదరింపులు తిట్లు ప్రాణిహింసాకరములగు వాక్యములు మొదలగు సంజ్ఞలన్నియును వ్యాకరణసాధువులును సలక్షణములు సుశబ్దము లెంతమాత్రముఁ గావు కావు. మఱలమఱలఁ జెప్పవలసినసంగతి యేపథముగానైనఁ బ్రాణిహింసాకరములు మనస్సునొప్పించు పలుకులుగాని. మఱెట్టికర్మములుగాని యెంతమాత్రమును బ్రయోగార్హములు కావనియే సర్వశాస్త్రకారులగు మునుల ముఖ్యాభిప్రాయమని నిర్దేశింపకతీఱదు. ఉణాదిసూత్రములు- ధాతుపాఠము- ప్రాతిశాఖ్యములు - ఫిట్‌సూత్రములు- నిరుక్తము మొదలగు వ్యాకరణ నియమములన్నియు వేదములఁగూర్చి మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడుటచేతఁ బాణినిమునికంటెఁ బ్రాచీనములుగాఁ గన్పట్టుచున్నవి. "తమేద్వాక్ప్-తమేహూల ప్రత్యయః వుగాగమోదీర్ఘశ్చ- తామ్యతి తేనేతితాంబూలమ్" ఈ తీరుగా వ్యావహారిక భాషను వేదభాషను సార్వలౌకికముగా నిరంతరము నిల్పఁగోరి తమ తమ యభిప్రాయానుసారముగా యాస్కముని మొదలగువారు సంస్కరించిరి.

గాలివానలు భూకంపములు మొదలగు నసాధ్యభౌతికోపద్రవములనుండియును మఱి యీతిబాధలనుండియును దప్పించుకొనుటకు నాపౌరుష మెంతమాత్రమును బనికిరాదు. కాఁబట్టి యెంతయైన ధైర్యము నిల్వకుండెను. కాలమునకు నాదేహములొంగి నావశముకాకున్నది. శ్రమముమాత్రమే యనుభవించుట నాకంతై యున్నది. "నీవేతప్ప నితఃపరంబెఱుఁగ మన్నింపఁదగుదే దీనుఁడ నాపే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షించు భద్రాత్మకా" యను భాగవతవాక్యమునందున్న సంస్కృతము సలక్షణమును నేర్వఁదగినదియుఁ బ్రయోగింపఁదగినదియు నుపదేశింపఁబడఁదగినదియు వాక్యముచ్చరింపఁదగిన దెద్దియునుగాదు. లోకోపకారమును దైవప్రార్థనమును దెల్పని శబ్దము నపశబ్దముగాని సుశబ్ద మెంతమాత్రమును గానేరదు "ప్రస్తావాదపవాదిత్వాద్దేశకాలవిభాగతః శబ్దైరర్థాః ప్రతీయంతే నశబ్దాదేవ కేవలాత్" కాఁబట్టి యేశబ్దమైనను జనులకుఁ బరస్పరోద్దేశమును వెల్లడింపఁగలిగనేని సలక్షణ సంస్కృతశబ్దమే యగును. ఈశబ్ద మిట్లుండవలెనను నియమమక్కర లేదు. నిత్యములగు వైదికశబ్దములకుఁదప్ప ననిత్యములగు లౌకిక వ్యావహారికశబ్దములకొరక వ్యాకరణలక్షణ మెద్దియు నవసరము లేదని మనమ్మాటి తెలుఁగవలెను పరులకుఁ దనయభిప్రాయమును వెల్లడించునట్లు లౌకికశబ్దము లెట్లైనం బ్రయోగింపవచ్చును. దేవుఁడు–ఇల్లు–తండ్రి–తల్లి–కొడుకు–కూఁతురు–కుక్క–ఆవు–మనస్సు–కన్నిరు–గొడ్డలి – చెట్టు మొదలగునర్థములిచ్చు ననేకశబ్దములిందుమిం చొక్కొలాగ నేకభాషలలో వాడఁబడుచుంటచే నేభాషనుండి యేభాష పుట్టెనో చెప్ప సాధ్యముకాదు.

ఋగ్వేదసంహితకు పదిమండలములు యిరుపదినాల్గధ్యాయములు (1) మొదటిమండలమున 24 అనువాకములు, 191 మంత్రములు (2) మండలమున 4 అను. 43 మంత్ర. (3) ను. అ5.

మం.62.(4)మం. అ 6. మం.58 (5) 6. 87 (6) 6. 75(7) 6. 104 (8) 10. 92 (9) 7. 114 (10) 12 191 మొత్తముపై పదిమండలములు 85 అనువాకములు 1028 మంత్రములు. బష్కలశాఖానుసారముగా 1025 మంత్రములు 64 అధ్యాయములు 2006 వర్గములు కలిపి. 64 అధ్యాయములు-2006 వర్గములు-10417 పద్యములు. శౌనకమతానుసారముగా 1058½ శ్లోకములు 10616 శ్లోకము లనియును 2042 వర్గములు 10622 శ్లోకము లనియును ఋగ్వేదసంహితయందలి పదములు 153826 ప్రతిశ్లోకమునకు 14 గాని 15 గాని పదములు. క్రమచర్చపదములు 110704 and the number of syllables are 432000 మఱియు శ్లోకములు 10402 గాయత్రియందు 2451, ఉష్ణి 341 అనుష్టుబ్ 855, బృహతీఛందస్సునందున్న శ్లోకములు 181 పంక్తి 312. త్రిష్టుబ్ 4253 జగతి 1348 అతిజగతిలో 17, శక్వరి,26 అతిశక్వరి 9 అష్టి 6, అత్యష్టి 84 ధృతి 2 అతిధృతి 1 ఏకపద 6, ద్విపదలో 17 ప్రగాథబర్హత 194 కాకుభ 55 మహాబర్హత 25 వెరసి 10409 శ్లోకములు, అన్ని వేదములకును ఋగ్వేదము పాదు. సకలాష్టాదశ విద్యలం బ్రకటించు వైఖరులును, మఱియును జగమునందలి సమస్త మానవకోటులు మాటాడుకొను భాషలన్నియును సకలవైఖరీకారణములయి పదునాల్గు మాహేశ్వరసూత్రములంబట్టియే పొడచూపుచున్నవి. ఇంతియేకాక నిక్కముగ నుదాత్తానుదాత్తస్వరితప్రత్యయాదిస్వరవిశేషాత్మకములయి ప్రవహణవాయువశమునకొండొరు నాశ్రయించి గ్రహగతిపరిభ్రమించుమూలభేదములవలనం బుట్టిన యనాది శబ్దమునకు మనుష్యుల యుపయోగమునకై వైఖరీమూలముగా నానాభాషలకుం బుట్టిల్లుగా నాదిపురుషుండు భగవంతుండు సర్వభూతదయాపరుండునగు మహేశ్వరుండు అ-ఇ-ఉణ్ మొదలగు చతుర్దశ సూత్రములను మనుష్యు లన్యో

న్యము తమ యభిప్రాయము లెఱిఁగించుకొనుటకై వైఖరీమూలము గాఁ బాణిని మొదలగు నాదివైయాకరణుల కుపదేశించెను. పరమకారుణికులగు నాయాది వైయాకరణులు సకల లోకోపకారకముగా ఋగ్వేదాదిచ్ఛందస్సులను యథాపూర్వకముగా లోకములో నిల్పుటకొఱకును మఱియును మనుష్యుల యభిప్రాయములు వాగ్రూపకముగాను గ్రంథరూపముగాను వెల్లడించుకొను సౌలభ్యము నుద్దేశించియును నానా వ్యాకరణములం బ్రచురించిరి.

ఉదాత్తాది స్వరములు పురుషరూపములు. కకారాదివ్యంజనములు స్త్రీరూపకములు. ఈస్వరవ్యంజన మిథునములనుండి స్త్రీపురుషమిథునములవలన నానాజంతువృద్ధియయినరీతిని గ్రమక్రమముగా నొక యుదకబిందువున కొక బిందువు కలసి మహాసముద్రములయిన చందమున ధ్వనివిశేషముల చేరికచే నష్టాదశవిద్యలును మనుష్యభాషలన్నియును బ్రవృత్తినివృత్తులనందుచు జగమువలెఁ గార్యరూపములుగా నున్నవి. పరా-పశ్యన్తీ-మధ్యమా-వైఖరుల కెల్ల మూలమును మఱియు సకలజగత్కారణమును నాదబ్రహ్మము. ఇంతకును బ్రాకృతులగు మనుష్యులయూహకు నవాఙ్మనసగోచరమగు నాదబ్రహ్మతత్త్వమందదు. దైవము కారణము-పౌరుషము కార్యము-మృద్ఘటముల కభేదమయినట్లు దైవపౌరుషముల కభేదము చెప్పకతీఱదు. మృత్తువలె దైవము నిత్యకారణము. ఘటమువలెఁ బౌరుష మనిత్యకార్యము. పెక్కుతర్కములేల, సకలజగత్క్రియలకెల్ల దైవమే ముఖ్యకారణము. దైవమవాఙ్మనసగోచరపదార్థమనిమాత్రము తెలిసికొనఁబడెను స్వార్థపరులుగాక కేవల లోకోపకారపరాయణులగు పరమభాగవతులకు మాత్ర మాదైవము ప్రత్యక్షమగునని నిశ్చయింపకతీఱదు. పరమభాగవతుఁడే కేవలముగా మనుష్యరూపముగానున్న దైవమని బుద్ధిమంతులు తెలిసికొనుచున్నారు. భగవంతునకుం బరమ భాగవతునకు

స్వర్ణ కటకములవలె నామరూపభేదమేగాని వస్తుభేద మొకింతయును లేదు. నాదాత్మకములగు పదునాలుగు మాహేశ్వరసూత్రముల మూలమునఁ బదునాలుగు షడ్జాదిస్వరాత్మశ్రుతులు పదునాల్గు భువనములు నానావిధభగవన్మాహాత్మ్యము వెల్లడించు పదునల్గురు ప్రహ్లాదాది పరమభాగవతులు విలసిల్లి విష్ణుస్వరూపమును వెల్లడించుచుంట ప్రాజ్ఞులెల్లరు గనిపెట్టవలసిన ముఖ్యాంశము.

ఏయింద్రియప్రవృత్తియైనం గలుగనీక సర్వము విష్ణుమయమని నిరూఢజ్ఞానమున కేవలానందమునఁ బ్రహ్లాదుఁడు, నాదబ్రహ్మోపాసనమున హరికథలఁ బాడుచు నారదుఁడు, సమాధినంది పరాశరుఁడు, తపస్సుచేఁ బుండరీకుఁడు, త్రిభువనములకును జ్ఞానోపదేశముచే వ్యాసుఁడు, సజ్జనారాధనముచే నంబరీషుఁడు, బ్రహ్మజ్ఞానముచే శ్రీశుకుఁడు శౌనకపురాణకథనముచే శౌనకుఁడు, బ్రహ్మచర్యవ్రతముచే భీష్ముఁడు, బ్రహ్మధ్యానముచే దాల్భ్యుఁడు, అనశనవ్రతముచే రుక్మాంగదుఁడు, దుష్టసంహారవ్రతముచే నర్జునుఁడు, స్వధర్మ పరిపాలనముచే బలిచక్రవర్తియు, నవవిధభక్తిమార్గములచే విభీషణుఁడును, స్వార్థపరతమాని లోకోపకారపరాయణులై సర్వకర్మములును భగవదర్పితములు కావించుటచేఁ బరమభాగవతోత్తములనాఁ బరఁగిరి. నిత్యమగు నాదబ్రహ్మమును బరమపురుషుఁడగు శివుఁడక్షర సమామ్నాయముఁగాఁ బదునాల్గు సూత్రములను జగదుపకారముగాఁ జేసిన న్జైయనిపాణిన్యాది పరమమునులాసూత్రముల ననుసరించి వ్యాకరణశాస్త్ర మొనర్చిరి. కాని ప్రాకృతుఁడవగు నో వైయాకరణఖసూచీ! నీ వానాదబ్రహ్మతత్త్వ మెఱిఁగినట్లు డాబుచేయుచుంటివా చాలుచాలు నీ వ్యాకరణజ్ఞానము. నీ ముఖమువలె వెల్తిచూపుచున్న దింక మొట్టులో మొట్టు నీ మొండి చెయ్యి బయలుపర్చు మోశితకుఁడా యెవని కంపు వాని కింపన్నట్లు నీ ఘ్రాణము ననుసరించి యొరుల ఘ్రాణశక్తిని వివరింప నెంచితివా ?

యేని "ఇషేత్వోర్జేత్వా" అను శ్రుతియందు "ఇషే" అనునపుడున్న స్థాయి "త్వోర్జే" అనుట కెంతక్రింది కనుదాత్తమొనరించెదవో? ఉదాత్తశ్రుతి కనుదాత్తశ్రుతికి నెడమెంతో? "ఉచ్చైరుదాత్తః నీచైరనుదాత్తః" ఒకస్థాయి యేర్పడినపిమ్మటఁగదా యాస్థాయికంటె హెచ్చుతగ్గులు పలుకవచ్చును? హెచ్చుతగ్గు లనఁగా ధ్వనియొక్క స్థూలసూక్ష్మదశలా? లేక, శ్రుతిస్థాయి స్వరభేదములా? ఉదాత్తానుదాత్తస్వరిత ప్రత్యయస్వరములే శ్రుతులంబట్టి పలుకుచున్నావో నీకెఱుకా? "సృతిస్థానేస్వరాన్వక్తుంనాలంబ్రహ్మాపితత్వతః, జలేషుచరతాంమార్గం మీనానాంనోపలభ్యతే" అని దేవమునియు శిక్షకాగ్రణియు నగునారదుఁడే వక్కాణించుచుండఁగా మూఢవిశ్వాసముతోఁ గతానుగతికుఁడవై శతాంధాఃకూపంప్రవిశన్తి యనునట్లు సర్వవిదుఁడ ననియు లక్షణవేత్త ననియుమాగురువుగా రిట్లే యుచ్చరించినారనియుమాయూరిపాఠ మిట్లే యనియు నిద్దియే సుస్వరమనియుఁను స్వార్థపరత న్సంచరించు నో ప్రాకృతచ్ఛాందసమ్మన్యుఁడా! బొంతకాకిలాగ పస్వరముగా శ్రుతుల నుచ్చరించి యన్యాయముగా గ్రుడ్లగూబయూర్ధ్వవలెనాశీర్వాదించుమిషతో నక్రతాంబూలమాసించు నీయపస్వరాశీర్వాదము నెందఱి నన్యాయముగాఁ జంపుచున్నదో! చాలు నీపాటి నోర్మూసికొను నీకు షడ్జాదిస్వరజ్ఞానమా? మన్నా. "చతుశ్చతుశ్చతుశ్చైవ షడ్జమధ్యమపంచమాః ద్వేద్వేనిషాదగాంధారౌత్రిస్త్రిః ఋషభధైవతౌ" అనునపుడు "తీవ్రాకుము ద్వతీ ఛందః" అను శ్రుతులయందు షడ్జాదిస్వరాత్మకోదాత్తానుదాత్తాదులు సరిగా నుచ్చరింప నీతరమా? "అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రం పతతిమస్తకే" అను పతంజలివాక్క నలక్ష్యముచేసి ఘనపాఠీనని మూఢులం బెదరించి పిశాచమువలె ఛాందసమ్మన్యుఁడా! ఇంటింట ముష్టిఁబడుకొని "ఉదరనిమిత్తం బహుకృతవేషం" అనునట్లు నీ యాచనముచేతను మఱి నీయపస్వరోచ్చారణచేతను సుఖముగా బ్రతుకు

చున్నలోకులను దంభుఁడవై యూరకేల చంపెదవు? చాలుచాలు శిక్షా ఘ్రాణమద్గంధ మవలికిఁ బొమ్మో ప్రాకృతపాఠకాధమా!— నారదాది మునులకు వేదపఠనశక్తి చెల్లినఁ జెల్లనిమ్ము నీబోఁటిసహజమూఢాత్మున కుదాత్తాదిశ్రుతుల నుచ్చరింపఁ దరమా? నీవనుకొన్న లక్షణ మవలక్షణమింక బయల్పకుమో ఘన్దఃపండితమా! నీలఘువనఁగా నెంత పరిమాణము? గురువనఁగ రెండులఘువులు మఱియు మూఁడు లఘువులు ప్లుత మనుచున్నావుగదా? మాత్రాకాల మొక కాకి చూర్పునకు ప్లుతకాలము. "తక్రామ్" అనుగొల్లదానికూతవంటి కాలమనుచున్నావు. నూఱుతామరరేకులు సూదితో నెంతలోఁ గ్రుచ్చఁబడినవో యట్టిది కాలమనియును మఱి యాకాలము పెరిఁగినకొలంది క్షణకాష్ఠనిమేషాది కాలవిశేషములనియు నర్ధమాత్రము మాత్రము లఘుగురుప్లుతములనియును శాస్త్రసంజ్ఞల స్సంస్మరించుచుంటివి. మానుషపితృదేవాది మానములకాల మనంత విధములుగదా? కంటిరెప్ప వేసినకాలము పలమందులో వేయియవవంతు తత్పరమందు సహస్రభాగము ముహూర్తము గనుక కాలమును గణించుట దేవగురువగు బృహస్పతికైన శక్యము కానిచో "క్" అను హల్లును వ్యక్తీకరింపఁజేయు నకారాద్యచ్చులు కలుపక తీఱదుగా? ఆయకారాదిస్వరము లుచ్చారణమున నిల్పునవధి కాలమెంత? పలమా? తత్పరమా? ముహూర్తమా? లేక, నిమేషమా? మొదట మాత్రాకాల మెఱిఁగినపిమ్మటఁగదా యొకమధ్యకాల మేర్పడినపిమ్మటనంతకంటె ద్రుతము మఱి విలంబమును బొడగట్టును "క్" అను కేవలహల్లుచ్చరింపఁదరముకాదుగా? అందుపై నచ్చుంచి యుచ్చరింపవలెను? ఆయచ్చుచ్చరించుకాలమెంత? మఱి యాయచ్చుతోఁ బలుకు ః కారాదు లుచ్చరింపఁదగుకాలమెంత? లఘుగురుప్లుతనిర్ణయ మచ్చులకా? లే, కాయచ్చులఁగూడుహల్లులకా? "శ్రీరామ" అను పదమున రా గురువు మ లఘువు శ్రీ గురువు. మొత్తముపై నామూఁడు

క్షరములుకూడితగణ మనుచున్నావు. మఱి శాస్త్రవిశేషములచే నక్షర చ్ఛందస్సు గణచ్ఛందమునని నానాగణములు నిరువదియేడు ఛంద ములు. సమవిషమవృత్తములు గాయత్ర్యాదినామకచ్ఛందోవిశేషము లతో వాఙ్మయముయొక్క యడుగుజాడల మఱి యానడక చమత్కా రముం జెప్పుచున్నావుకదా? మొట్టమొదట నీయడుగులిడువిధము నీ కెఱుకా? యెప్పుడెంతకాలమున నీయడుగుపడుచున్నదో? కాలవశమున నీ వెట్లు తోట్రుపాటునడక నడచుచున్నావో నీయడుగే నీస్వాధీనము లో లేనపుడు నాదబ్రహ్మాత్మకమగు సరస్వతిన్నడుప నీతరమా?

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వాఙ్మయమునకు వేదమని సంజ్ఞ. నియతస్వరయుక్తముగా మంత్రము పఠింపవలెను, బ్రాహ్మణము యథేష్టస్వరమునఁ బఠింపవచ్చును గాఁబట్టి బ్రాహ్మణముతప్ప మంత్రము పఠించుటకుఁ బ్రాకృతు లర్హులుకారు. నియతస్వరమున మంత్రముచ్చరించుటకు బ్రహ్మయైనఁ జాలఁడని నారదమహర్షి వక్కా ణించుటచేత లౌకికులగు మనుష్యులు మంత్రమును బఠించుటకుఁగాని యుపదేశించుటకుఁగాని యెంతమాత్రమును బనికిరారు. మంత్రము దేవరహస్యము గనుకనే మంత్రమనుపేరఁ గొంత వేదము పరఁగు చున్నది. ఆ మంత్రము వ్రాయఁదగదు. పఠింపఁగూడదు. మఱి యుపదేశింపఁగూడదు. ప్రాకృతులు ఋగ్వేదాది త్రయీమంత్ర మనుకొన్న వేదమంత్రములు కృత్రిమములుగాని వాస్తవములుకావు. వాస్తవవేదమంత్రముల స్వరములు "తీవ్రాకుముద్వతీ మందాది" శ్రుతులప్రకార ముచ్చరింప బ్రహ్మకైనఁ దరముకాదని దేవముని వాక్కాణించుటచేత మనుష్యులనుకొన్న ఋగ్వేదాది వేదమంత్రములు నిశ్చయముగా మనుష్యకల్పితములుగాని వాస్తవములుకావు. కాఁబట్టి మనుష్యలోకమునఁ బ్రసిద్ధమగు వేదములుగాని వేదాంగములుగాని నిశ్చయముగా సనాది సంప్రదాయసిద్ధములగు మనుష్యకల్పితములు

గాని యెంతమాత్రమును నిత్యములనిగాని యపౌరుషేయములనిగాని చెప్పరాదు. మహిమన లోకోపకారపరాయణులు నతీంద్రియద్రష్టలు నగు మునులు మానవధర్మరక్షకై భారతమువలెఁ గల్పించిన కల్పనములు. అట్టి మునికృతములగు వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యప్రయోజనము మనుష్యులకు స్వార్థపరత మాన్పించి పరోపకారముగా నడపించు మనుష్యధర్మమును బోధించుటయును మఱి జగత్కారణమగు దైవభక్తికిఁ బురికొల్పుటయును. కాఁబట్టి వేదవేదాంగవేత్తలమనియును దా ముచ్చరించునవియే శ్రుతులనియును దా ముపదేశించునవియే వేదాంగములనియును దమమాట విననివారు చెడెదరనియుఁ దాము పిక్కపెట్టి పల్లించిన శబ్దజాలమును దా ముచ్చరించిన స్వరములును దాము నియమించినఁ జాతుర్వర్ణ్యకర్మములును వైదికాచారమును నిరసించువారు నరకభాజనులని నిందించుచు స్వార్థపరులై దంభవేషములతో సంసారమున మున్గితేలుచు పశుహింసాపరాయణులు స్వజాత్యభిమాన పిశాచగ్రస్తులునగు వైదికమ్మన్యులు భూతదయకు వేరువిత్తులయి మనుష్య ధర్మమగు పరస్పరప్రేమానురాగముల జెఱచి జగద్ద్రోహు లగుచున్నారు. లోకములోని మనుష్యులందఱుం బరస్పరానురాగముతో నన్యోన్యరంజకములగు మాటలు వ్రాఁతలు మఱియు వివిధాభినయ విశేషములు యథేష్టముగాఁ జేసికొనవచ్చును. సూర్యునకు మాఱుగా సూర్యప్రతిమను రాగినాణెమునఁ జెక్కించినట్లు దివ్యములగు వేదవేదాంగములను మనుష్యులు తమ కంఠస్వరముల నుచ్చరించుచుఁ దమచేత వ్రాయుచు తమ శరీరకర్మముల వెల్లడించుచున్నారు. సర్వలోకోపకారకములు భూతదయాపరములు కానివి దివ్యవేదవేదాంగ ప్రతికృతశబ్దము లెంతమాత్రము న్గానేరవు. స్వార్థపరతను మాన్పించి భూతదయను హెచ్చరించి లోకోపకారము కానించు పలుకు పలుకు, పాట పాట, పద్యము పద్యము.

కర్మము కర్మము. చేష్ట చేష్ట. నడక నడక. తనతోడిపాటివారికెల్ల సంతోషకరముగా భూతహింస కావింపక బ్రతుకు మనుష్యుఁడు మనుష్యుఁడు. కాఁబట్టి యోఛందశ్శాస్త్రాభిమానీ! జగద్రంజకమగునేని నీపలుకును నీపద్యమును నీపాటయు నీయభినయమును నీనడకయును మిక్కిలి శాస్త్రీయమనియే యెంచుకొనుము. లోకరంజకమయినపని యంతయును శాస్త్రీయమే. త్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రజోపకారము కావించుపనియే యథాశాస్త్రము. ప్రాణిహింసాకరము జనబాధకమగు కర్మయంతయు నశాస్త్రీయమని తెలిసికొని జనరంజకముకాఁదో నీ యురువదేడు ఛందోపద్ధతులను నీవృత్తనియమములను నీపదవాక్యప్రమాణ లక్షణములన్నిటి గట్టిపెట్టి నీవు ఛందశ్శాస్త్రవేదివేని లోకోపకారముగా నీయడుగువేసి యందఱికి మంచిగా నడచుకొనుము. సకలజనరంజకముగా నీవు పలికిన పలుకెల్ల సలక్షణమే, వ్రాసిన వ్రాఁతయెల్ల సలక్షణమే. ప్రస్తుత ముపయోగించని నీప్రాచీన లక్షణపద్ధతులు విప్పక వినని స్వార్థపరుఁడవై మూఢుల బెదరించి డాబులుకొట్టక తిన్నగా లోకోపకారముగా సకల జనరంజకముగా నడచుకొనుము పొమ్ము.

నక్షత్రశాస్త్ర పక్షఖండనము

రావోయీ, నక్షత్రసూచీ! "ప్రవృత్తిరేషాభూతానాం నివృత్తిస్తు మహాఫలాః" అను మనువాక్య మలక్ష్యపెట్టి స్వార్థపరుఁడవై నీసౌఖ్యము నీభోగ మాసించి యిల్లు వాకిలి యాలి మొదలగు ననర్థపటాటోపముతోఁ బరోపకారమునకై ప్రవర్తిల్లక ధనార్జనకై యాకాశపంచాంగములు చెప్పెదవా? నీవీఁపే నీ కగపడదు నీయింట్లోని సంగతి నీకుఁ దెలియదు. నీ కెప్పు డెంతప్రాప్తించునో నీ వెఱుఁగవు. నీయింటి నాలుమూలల ప్రమాణమెంతో నీకుఁ దెలియదు. నీతలిదండ్రు లెవరో

నీవు నూఢిగాఁ జెప్పఁజాలవు. ప్రాచీనుల వ్రాఁతలం బట్టి మును లొనర్చిన గ్రంథములు తెలిసీ తెలియక గ్రహములను గణించెదవా? చదువుకొన్న వానికన్నఁ జాకి నయమను సామెత యెంతనిజము? వాన యెప్పుడుకురియునో నీకన్న బాగుగ తిర్యగ్జంతుచేష్టలు వెట్టిగొల్లలు చెప్పఁగలుగుటయు నెంచుకొనవేమి? అవ్యక్తకాలము నిత్యమును మూలమును సూక్ష్మమును, దినాదివ్యక్తకాలము నిత్యమును కార్యమును స్థూలమును స్థూలకాలహేతువగు నవ్యక్తలగ్నమును బృహస్పతియైనఁ గని పెట్టఁ జాలఁడన నీది వృషభలగ్నము వానిది మీనలగ్న మని జ్యోతిషమును నీకూటివృత్తి కావించుకొని జాతకములు పంచాంగములు వ్రాసి గురికి బెత్తె డెడముగా ఫలములు ప్రచురించుచు నీమాట సాగినపుడు నీ తెల్వితేటలు స్వార్థపరుఁడవై చాటుకొనుచుఁ దెలిసినవానివలె నటించి మూఢులను వంచించి ధనార్జనము కావించుకొనఁదలంచెదవా? "కోఽపి వేత్తి - సారస్వతం దుర్లభమ్ - ఆగమాః ఖలు దుర్లభాః - ఆయుర్ద్రాయం గహనమ్" అను శాస్త్రము నుల్లంఘించెదవా? విశ్వతోముఖమగు శాస్త్రబాహుల్యమునఁ దోఁచు ఋషిభిన్నాభిప్రాయములను సమన్వయము కావించుకొని "ఇదమిత్థమ్" అని నిరూఢిగాఁ బ్రతిజ్ఞ సల్పి ఫలముచెప్పి నెఱవేఱఁగలనా? ఈసంవత్సరము శని రాజు. శని పాపిష్ఠుఁడు గనుక జనపీడ కలుగవచ్చును. రవి వర్షాధిపుఁడుగనుక మందవృష్టి కావచ్చును. రవి పాపుఁడు. కుజుఁడు సస్యాధిపుఁడు. కుజుఁడు పాపుఁడు కనుక పంటలు చెడవచ్చును. గురుఁ డర్ఘాధిపుఁడు గనుక ధరలు మందము కావచ్చును, దప్పదు. గురుఁడు పరమ శుభుఁడుకదా బుధుఁడు మంత్రి బుధుఁడు వైశ్యుఁడు నపుంసకుఁడు గనుక వైశ్యులు నపుంసకు లభివృద్ధిపొందెదరు. ఈ సంవత్సరము పంచగ్రహకూటమని నీ వెఱటి యనంటిచెట్టు గెలవేయుట చూచి చెప్పినట్లు చెప్పుచున్నావో సిద్ధాంతీ! శాస్త్రమును

చదివినా ననుచున్నావు నీవు గుర్తించినది సంజ్ఞలు, మసిఘంటము తాళపత్రములు కకారాదివ్యంజనము లకారాద్యచ్చులు కూడిన కృత్రిమ శబ్దజాలముగాని వాస్తవముగా శాస్త్రము కాదు. మును లుపదేశించిన శాస్త్రమునకు నిజమగు కాలునకు మరగాలువలె మునుల యభిప్రాయమునకు నీ చదివిన శాస్త్రము కృత్రిమ ప్రతిబింబముగాని వాస్తవము కాదు. మునులు శాస్త్రమెఱుంగనీ సంసారాంధుఁడవగు నోప్రాకృతుఁడా! నీవు శాస్త్ర మెఱుఁగుదె ట్లనంత మగుశాస్త్ర మహాసముద్రపుటొడ్డుగూడ నీకుఁ గోటియోజనముల దవ్వుకదా! రాతిబొమ్మనుబట్టి నారాయణుఁడీబొమ్మవలె కనుముక్కు చెవులు మొదలగు శరీరావయవములు కలవాఁడనుకొను మూఢుని వలె వస్తుజ్ఞానము పుస్తకములు తాళపత్రములు కకారాద్యక్షర సమూహములు తెలుపఁగలవనుకొన్నావా? కుజగ్రహము భూమికి మిక్కిలి చేరువ. కుజునిలోఁ గొన్ని పంటకాలువలున్నజాడ కనుపట్టు చున్నది. కాఁబట్టి కుజమండలము భూమండలమువలె జంగమ స్థావర ప్రాణి సంచారముకలది కావచ్చునని టప్పాలుకొట్టుచున్నావే? నీకడుపులోఁ బ్రతిక్షణమునుగలుగు మార్పు నీ మన సుత్తరక్షణమున నెట్లుండునో తెలిసికొనఁగలవా? భూపతనము - శీర్షోదయము-ప్రథమ శ్వాసమును గనిపెట్టి లగ్నమేర్పర్చి జాతకమువ్రాసినచో ఫలములు తప్పిపోవనుచున్నావే? "కాలోహిదురతిక్రమః" కాలము మీఱ శక్యము కాదని యెఱుఁగవా! నీమనఃప్రవృత్తితోనే వర్తమానభావికాలములు భూతకాల మగుచుంటచేత భూతకాలముతప్ప వర్తమానభావికాలములు లేనేలేవుకదా? గతించినకాలముతోఁ బ్రయోజనములేదు గనుక నింతకును మూర్తమును స్థూలమును వ్యక్తము నగుకాలము నిత్యకార్యము వికారము గనుక దైవవశమున ననంతవిధములమాఱు చున్నకాలమును లెక్కింప దేవతలైనఁ జాలరన నీశక్యమా? ఏమేమిగా

శనిగురుకుజరవి బుధశుక్రచంద్రమండలము లోకదానిక్రింద నొకటి యున్నవా? సూర్యసిద్ధాంతమున వ్రాయఁబడియున్నదా? నీ వీపుఁ నీకగ పడదుగాని శాస్త్రదర్పణమునఁ జూడఁగలనంటివేని యద్దమున నీ వీఁపు నీకగపడ నీ గ్రహగతులు నీగురువు చూచెనా? నీవు చూచితివా? పదివేల సంవత్సరముల క్రిందఁ నీ తాత నీకుఁ జెప్పెనా? సంస్కృతభాషలోఁ బ్రాకృతులు మునులయభిప్రాయ మిట్లుండవచ్చునని సందర్భానుసారముగా విరచించిన గ్రంథమునందలి సప్తగ్రహములు రవిచంద్రకుజ బుధగురుశుక్రశనులను శబ్దములకు షడ్జర్షభగాంధారమధ్యమధైవత నిషాదములను సప్తస్వరములకుఁ గాని సప్తోర్ధ్వలోకములకుఁ గాని సప్తవర్ణములకుఁ గాని సప్తసముద్రములకుఁ గాని సప్తార్చులకుఁ గాని సప్తఋషులకుఁగాని సప్తాంగములకుఁగాని సప్తవ్యసనములకుఁగాని సప్తోపాయములకుఁగాని సప్తపాతాళములకుఁగాని సప్తధాతువులకుఁ గాని సప్తవాయువులకుఁగాని సప్తవారములకుఁగాని సప్తకులపర్వతములకుఁగాని సప్తపదులకుఁగాని మఱియిట్లు సప్తసంఖ్యాకపదార్థములనంత సంఖ్యాకములుగా నేర్పర్చఁబడిన యభిప్రాయ మేమోనీ కెఱుకా? ఏమోయీ ఛాందసుఁడా! ఇంక శాస్త్రానుసారములని తప్పుటడుగులిడుచున్నావా? ప్రస్తుత లోకరంజకముగా నీయడుగులు వేయుచు నీనడక లోకోపకారముగా నుండనిమ్ము చాలును. వేదపురుషుని వాగాత్మకమగు ఛందము లోకమునకుఁ బనికిరాదు. దేవతారాధనమునకు మాత్ర మేర్పర్చఁబడిన నియతపద్ధతులను లోకులు సరిగా ననుసరింపఁజాలరు. శాస్త్రానుసారముగాఁ జేసిన గాడిదపిల్లలను సామెత యెఱుఁగవా? నీతోడిపాటి జనులకుఁ దగినట్లు వ్యవహరించుము. వేదమునకు లోకమునకును దైవమునకు జగమునకును సంబంధ మొకింతయును లేదు. దైవగతి నని పెట్టఁగల మహాత్ముఁడు మిక్కిలి యరుదు. జీవనవృత్తి శాఖించుకొన్నప్పుడు మనుష్యున కేశాస్త్రజ్ఞానమును నిక్కముగా నల

వడనేరదు. స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకు మాత్రమే నీ శాస్త్రజ్ఞాన ముపయోగించినపుడు భగవత్కృపవలన నీయుద్దేశము కొంత ఫలించవచ్చును. ప్రకృతిబద్ధుఁడవు స్వార్థపరుఁడవు సంసారాంధకార నిర్మగ్నుఁడవు సోమరిని కాలవశుఁడవు దైవోపహతుఁడవు తుచ్ఛమర్త్యుడవుఁ నీకుఁ గేవలాతీంద్రియద్రష్టృమున్యైకగోచరమగు శాస్త్రజ్ఞానము వంధ్యాపుత్త్రిప్రాప్తివంటిదని రూఢిగ ముమ్మాటికి నమ్మకొని గ్రుడ్డికంటి యభినయమువలె హాస్యాస్పదమగు నీ పంచాంగ ప్రకటనము కట్టిపెట్టుకొని కరుణాసముద్రుడగు భగవంతుని ధ్యానము చేసికొనుచు నన్నపానవస్త్రము:లిచ్చి నీతోడిపాటివారికిఁదోడుపడుము. తెలిసీ తెలియనియో నక్షత్రసూచీ ! ధనార్జనమునకై యడ్డదిడ్డముగా సారకాయలు నఱుకుచుఁ బ్రశ్నములు చెప్పక తొలఁగిపొమ్ము నీ వాలకముచాలుచాలు. సర్వకార్యము:లు దైవాధీనములు. నీ పురుషప్రయత్నముగూడ దైవప్రేరితమే. దేవుఁడు భక్తపరాధీనుఁడు. నీవు స్వార్థపరతమాని యహంకార మమకారముల నడంచుకొని కేవల లోకోపకారము సల్పుటకుమాత్రమే వ్యవహారించెదవేని దయామయుడగు భగవంతుఁడు నీకు సాయపడి నీ మనస్సంతుష్టిరూపమగు కైవల్య పదవి నీకొసఁగు. నిద్దియే నీబ్రతుకు ప్రయోజనమని తెలిసికొనుము. వేదశాస్త్రరూపకములయిన మునులయుపదేశములునొబోధలు వాస్తవము లేగాని యట్టియతీంద్రియద్రష్టల యుపదేశములను మఱియు వారి బోధలు నింద్రియదృష్టములుకానేరవు. ప్రాకృతజనులు గ్రహింపనేరరు. గ్రంథరూపముగా నట్టి దివ్యబోధ కావింపఁబడ శక్యముకాదు, వర్ణములక్షరములు గ్రంథములు మొదలగు సంజ్ఞలచేత దివ్యజ్ఞానము తెలుపఁబడఁబోదు. వేదశాస్త్రబోధకములుగానేర్పర్చబడిన గ్రంథములన్నియు మునికృతములుకావు. తెలిసీ తెలియని ప్రాకృతజనులు జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులుంగల్పించిన కృత్రిమములీ వేదశాస్త్రగ్రంథములన్ని

యును. వాస్తవజ్ఞాన మింద్రియదృష్టమంతమాత్రమున్నాఁబోదు నిక్కముగాఁ బరమార్థమతీంద్రియముగాని వ్యావహారికమంతమాత్రము న్నాదుగనుక నీ స్వార్థపరతయు నీదంభవేషము నీ పండితమానితన్నట్టి పెట్టు మాదిమధ్యాంత శూన్యుఁడగు కాలపురుషునో పామరతుచ్ఛ మనుష్యుఁడా! నీ కొలబద్దతోఁ గొలుపనెంచెదవా ? యో తెలిసీ తెలియని యహంకార విమూఢాత్మా! నీకంటె మిక్కిలి కాలజ్ఞానమునఁ బశువులు నయము, పక్షులు నయము, పురుగులు మేలు. చీమలు పుట్ట లేర్పఱచుకొనుటచేతఁ బక్షులు గూళ్ళు కట్టుకొనుటచేఁ బశువులు గుహలు పొదలు మొదలగు నిరవులాశ్రయించుటచే నెండ గాలి వాన మొదలగు వర్తమాన భావికాలజ్ఞానము కలదిగా కవగూడినతోడనే గర్భముధరించిన చిన్నెలు తెలిసికొనికదా పక్షులు తనుకు భావికాలమునకు గ్రుడ్లుపొదిగి పిల్లల న్గాపాడుటకై ముందుగాఁ దమనేర్పు కొలది గూళ్ళు నిర్మించుకొనుచున్నవి. నీచిత్త మంతరిక్షమున వ్రేలాడఁగట్టుము. బెల్లమునకెట్లొక దానివెంబడి నొకచీమ యెగ్రబ్రాకునో? ఓనక్షత్రసూచీ! కాలవస్తుజ్ఞానము సహజముగాఁ బుట్టునుఁగాని నీ కృత్రిమములగు చదువులచేత నొక్కింతయు న్దెలియఁబడదు. మఱియును బరమార్థవేత్తయగు ముని యుద్దేశము కృత్రిమములగు శబ్దాది సంజ్ఞల కగోచరము. నీయక్షరములు నీతాళపత్రములు నీకాగితములు నీఘంటములు నీకలములు నీరంగులు నీవ్రాతలు నీయుచ్చారణములు నీయవయవవిన్యాసములు నీలోకవ్యవహారమంతయును నీ స్వప్నమువలె దైవవశముగాని నీవశమంతమాత్రమున్నాదు. కాఁబట్టి శాస్త్రవేత్తవని కూటికై టప్పాలుగొట్టు మూఢులం బెదిరించకు. నీసంగతి నీవెఱింగినయెడల నిట్లుకూటికై పడరానిపాట్లుపడుట నీగ్రహచారమా? ముందుసంగతి నీవు తెలిసినట్లు మూఢులను మోసపుచ్చి ఢాబుచేయుచున్నావే. నీనిద్రలో నీవేమిపలవరించెదవో నీకే కలలు

వచ్చునో నీతల్లిదండ్రులెవరో ప్రమాణముచూపి నిశ్చయించి చెప్పఁ గలవా ? యోకల్లసిద్ధాంతీ! శనికక్ష్యముయొక్క పరిమాణమెంత ? బ్రహ్మాండభాండములోనది యెంతస్థల మాక్రమించెను ? బ్రహ్మాండ భాండమున్న యాకాశమునకుఁ బరిమితికలదా? నీకతీంద్రియవర్ణనమేల? వ్యవహారజ్ఞానముకలిగి నీబ్రతుకు సార్థకముగా నన్నవస్త్రములొసంగి నీతోడి పాటివారలకు నీవుసాయపడునట్లు కష్టపడు. మఱియు భగవం తునిగూర్చి నీకుతోడ్పడుటకై మొఱ్ఱపెట్టు మఃనిజనైకగమ్యమగు కాలజ్ఞానబోధ నీకేల? చాలుచాలు దున్నుకొని భగవంతునిపై భార మువేసి పండినపంట నొరులతో వంతుపంచుకొని బ్రతుకుము. నక్క యెడ దేవలోకమేడ! జ్యోతిషమేడ ప్రాకృత మూఢ మర్త్యుఁడవు నీవేడ? నీవు బ్రతికియున్నావా? యేప్రమాణముచే నీస్థితిని నీవు తెలి యగల్గితివి? నీస్వానుభవమేకదా నీజాగ్రదవస్థను నీకెఱింగించుచున్నది? లేక వేదశాస్త్రములు నీతో నీవు బ్రతికియున్నావు జాగ్రదవస్థలో నున్నావని నీకు బోధించుచున్నవా? వేదశాస్త్రములు నీకూపిరిదీయుట మప్పుచున్నవా? వేదశాస్త్రములను జదువుకొని యవి నీకు బోధించిన ప్రకారముగా మొదట నూపిరితీసుకొనుట చూచుట వినుట స్పర్శ మనుభవించుట యాఘ్రాణించుట మొదలగు మనోవాక్కాయకర్మము లాచరించుచు లోకవ్యవహారము సల్పుచున్నావా? నీబ్రతుకు నీకు సహజసిద్ధమా? లేక వ్రాఁతచదువువలె నాగంతుకమును గృత్రిమమా? గ్రహములు సంచరించుచున్నవి. కాలానుసారముగా సర్వజగత్క్రియ లును జరుగుచున్నవి. "సోంగవేదయదివానవేద" అను శ్రుతిప్రమా ణమైన నాలోచించకిన్ని సంవత్సరములక్రిందట జగముపుట్టెను. మఱి న్నాళ్ళకు నశించు గ్రహతారలసంఖ్యయింత మఱి వానిగతి తత్వపరి మాణవిధానములిట్టివని గ్రంథములవల్ల నేర్చుకొంటి వనుచున్నావే యాగ్రంథములు నీవంటి జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులగు ప్రాకృతమర్త్యులు

కల్పించి యతీంద్రియద్రష్టలగు మునులొనర్చిరని యనాదిగాఁ దమ తమ వెనుకటివారికి నమ్మకముకలిగించుటకై వశిష్ఠాది నామము లమ్మునుల కొసంగిరి. వాస్తవముగాఁ బ్రతిబింబము సత్యపదార్థ మగునా? ప్రతిబింబము కల్పితము. సహజము సత్యపదార్థము. అతీంద్రియద్రష్టలు నప్రాకృతులు సర్వస్వతంత్రులు స్వాయంభువులునగు వ్యాసాదిమహాత్ముల యథార్థతత్త్వజ్ఞానమునకు శబ్దాదివిషయములు ప్రతిబింబములా-శబ్దాదివిషయములకీ జగము ప్రతిబింబము. నీబ్రతుకీజగమునకు నీడకాఁబట్టి నీవేదశాస్త్రజ్ఞానము ప్రతికృతియఁ గృత్రిమము స్వప్నసదృశ భ్రాంతికల్పితము. తెలిసీ తెలియక సర్వమును దెలిసినట్లు నటించుటయును లేనికల్పనములు చేసికొని కోరి కొఱవితో దలఁగోకుకొని యక్కఱమాలిన దుఃఖములను స్వర్గ నరకములనుగల్పించుకొని యన్యోన్యము భూషించుకొనుట దూషించుకొనుటయును దైవసృష్టి కన్ననూఱురెట్లు తమ మనస్సృష్టి కావించుకొని ఖేదమోదములందుట వెఱ్ఱిమర్త్యుల స్వభావము. కొన్ని పశుపక్షిసరీసృపములకు మాంసాహారమును మఱికొన్నిటికి శాకాహారమును గొన్నిటికిఁ గేవల జలసంచారమును మఱికొన్నింటికి కేవల స్థలసంచారమును మఱికొన్నింటి కుభయప్రదేశసంచారము స్వభావమయినట్లు స్వర్గనరకములు స్వప్నములు విభ్రాంతులు జాత్యభిమానములు నవ్వులు చదువుసందెలు లేనిపోని దుఃఖములు తెచ్చిపెట్టుకొనుటయు నీర్ష్యాసూయలు మొదలగు ననన్యజంతుసామాన్యాధివ్యాధులు మనుష్యులకు సహజసిద్ధ గుణములు. మనుష్యులలో "ఉత్తముఁడు హితముచేయుచు నూరకుండు. మధ్యముఁడు మేలు గావించి మాఱుపెదకు। అధముఁడొరుచేయు హితమైన నణఁచిపుచ్చు। హితమునకు నెగ్గుచేయువాఁడెవ్వఁడగును" ఓ పండితమ్మానీ! నీ కన్నవస్త్రములిచ్చి నీసోమరితన మెన్నక నీకొఱకై పాటుపడు సాధులనొ్నసపుచ్చి యందఱికన్న నీకేమో తెలిసినట్టు

బూకరించి బ్రతుకనెంచెదవా? నీమట్టుకు నీవు మోఁకాళ్ళపై నీతల నుంచుకొని యాలోచించుకొనుము. నీతోడిపాటివారికన్న నీవొక్క దౌర్జన్యమునఁదప్ప మఱెందులో నధికుఁడవో? పోపో, చాలుచాలు, నీపంచాంగము నేఁడేకాదశి రేపుద్వాదశి యేష్యముకాఁగా నొకటి తరువాత రెండవయంకమేష్యమైమూఁడవయంకము వచ్చునన్నట్లున్నది నీగణితప్రజ్ఞయును గ్రహదానములుచెప్పి యాదానములకు ముఖ్య పాత్రమీవే యనుచుంటివా? సోమరిబ్రతుకున కలవడి కాయకష్ట ముచే నితరులఁ బోషించు నీవు సుఖపడక నీకీగ్రహముచాలదు నీది మూల ఘోరశాంతిచేసి సోమరిపోతు బ్రాహ్మణుల కన్నపానములచే గ్రొవ్వించవలయు ననుచున్నావా? బ్రాహ్మణులుతప్పఁ దక్షిణవా రన్నపానవస్త్రములకు బాత్రులుకారు. బ్రాహ్మణులుతప్ప దేవునిం బ్రార్థించుటకు నారాధించుటకును ధ్యానించుటకును బరమార్థమెఱిఁ గించు వేదశాస్త్రములఁ బఠించి బోధించుటకుం బొత్తిగా ననర్హులని వదరుచుంటివే? యోధూర్తుఁడా! మనుష్యుల కందఱికి న్మానవజాతి యొక్కటియే యని సర్వజనసముఁడవు కావేల "శునిచైవశ్వపాకేచ పండితాః సమదర్శినః" అను భగవద్వాక్యమును బఠించి నీపాండిత్య మంతయు నెక్కడమండెనో మనుష్యులంద ఱన్యోన్యద్వేషముమాని యన్యోన్యప్రేమానురాగములతో నన్యోన్యసహాయమున బ్రతుకు వ్యవహారము నెఱవేర్చుకొనుటకన్న వేఱే మనుష్యధర్మము లేదని యెఱుఁగుము.

నిరుక్తవాద నిరాదరణము

ఓ నిరుక్తదురుక్తాసక్తుఁడా! యిటు రమ్ము మొట్టమొదట నీ "ఇషేత్వోర్జేత్వా" అను మొదలు వర్ణసముదాయస్వరూపకవాక్య ములే కృత్రిమములయినవని తెలిసీతెలియక "ఇషమేపూర్జంయజమా

నాయదధాతి'' అని యర్థముం జెప్పు౯ బ్రాహ్మణమున్గల్పించిన పండి తమ్మానికిం దోడుగా ''ఇషేత్వోర్జే త్వేతి పలాశ శాఖాంచిన త్తి'' యని కల్పముం జెప్పు బ్రాంతునకు సహాయభూతముగా ''ఇషమ్'' అను పదమున కన్నమని నిర్వచించుచున్నావా? చతుర్దశమాహేశ్వరసూత్రములును వేదములును మనుష్యకల్పితములగు కృత్రిమశబ్దములుగాని మేఘగర్జితమువలె సహజము లెంతమాత్రమున్గావు. కృత్రిమశబ్దార్థ మున్గాదఁ గృత్రిమమే గదలినచు మఱియుం గదలకున్నను నిర్జీవముగు బొమ్మబొమ్మయేగాని సజీవప్రకృతి యెట్లగును? మనుష్యముఖావయవకల్పిత స్వరవ్యంజనాత్మక పదపదార్థములు మనుష్యకల్పితములు కృత్రిమములుగాని వాయునిర్ఘోషముమాడ్కి సహజసిద్ధ మెట్లగును? మనుష్యప్రయత్నకృతములగునిండ్లు వాకిళ్లు పెండ్లి పేరంటకములు వర్ణాశ్రమధర్మములు చతుర్విధోపాయములు చదువుసందెలు జాతిపద్ధతులు నానావిధవాఙ్మయము తదర్థము చతుర్విధాభినయములును మనుష్యజంతుస్వభావకల్పితములుగాని సర్వజంతు సామాన్యస్వభావసిద్ధములు కావు. మఱియు మేఘగర్జితమువలె మెరపువలె గాలివలె భూకంపము మాడ్కిఁ జంద్రసూర్యగ్రహణములరీతి నహర్దివములమాడ్కి బంచ భూతములు తన్మాత్రలకరణి సపౌరుషేయములు సహజము లెంతమాత్రమున్గావు. కాఁబట్టి నీ నిరుక్తమునీది నా నిరుక్తమునాది. ''ఇషేత్వా'' త్వాయను పదమునకు తెనుఁగున ''నీవు'' అనియర్థము ''ఇషేత్వా'' అను పదమునకు సుఖింపుమటయని యర్థము. మొత్తముపై ఒరులకు బాధరానీక నీయిష్టానుసారము సుఖించుమని యర్థము ''ఊర్జేత్వా'' అనఁగా ''ఊర్జే'' నీకును బరులకును బనికి వచ్చిన యాహారనిద్రా విహారోపయోగకరమయిన సామగ్రిని ''ఊర్జేత్వా'' అనఁగా నట్టి సామగ్రిని నీవు సంగ్రహించుకొనుమని యర్థము. మొత్తముపై ''ఇషేత్వోర్జేత్వా'' అను శ్రుతికి సర

భూతదయాపరుఁడవై పరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము" అని యర్థము. వేదమనఁగా సగుణపరమాత్మ-పరమాత్మయమృతత్వము కాఁబట్టి యనిత్యేంద్రియోపాధి బద్ధులగు మర్త్యులతీంద్రియ వేదము నెఱుఁగఁజాలరు "విజ్ఞాతారంకోవిజానీయాత్" అన్నిఁటిని దెలిసికొను పదార్థమితరముచేఁ దెలియఁబడనేరదు. దేవతల నుపాసించుటకై దేవతాప్రతిమలు శిలాదారుమయములుగాఁ గృత్రిమ కల్పితము లయినట్లు అపౌరుషేయామృతత్వమగు పరమాత్మస్వరూపమును బ్రహ్మజ్ఞానాత్మకమగు వేదము లోకోపకారార్థమై మునులచే వాఙ్మయము గావింపఁబడెను. దేవతాప్రతిమయగు రాతిబొమ్మ దేవతను దెల్పఁజాలనట్లు మఱియు దేవతకును దత్ప్రతిమయగు రాతిబొమ్మకు మనుష్యుల భావనయందుఁ దప్ప మఱెట్టిసంబంధమును లేనట్లుఅనిత్యమర్త్యేంద్రియ కల్పితములగు వాఙ్మయాత్మకమగు ఋగాదిశ్రుతులు కృత్రిమములు మఱియును దేవతోపాసనాసాధన మాత్రములై వేడిపులుసు వడ్డించుకొనుటకు సాధనములగు తెడ్డులవలె కృత్రిమము లనక తీఱదు. ఇంతేగా కెవరెవరి పాండిత్యముకొలఁది నర్థమీగల దేవభాషతో వేదములు రచింపఁబడుటచేత వేదాంగములుగూడ యథేష్టార్థ ప్రతిపాదన సంస్కృతభాషలోనే యాధునిక ప్రాకృతులచేఁ గల్పింపఁబడెను. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రములందిహపరలోక సౌఖ్యసంధాయకముగాను మఱియు సర్వజనోపకారమగు రీతిగా నర్థముచెప్పి సర్వలోకోపకారకవర్తనముతాననుసరించి పరులకుఁగూడ నట్టి సద్వర్తనము మప్పి స్వార్థత్యాగియై సర్వభూతదయాపరుఁడై సర్వలోకోపకార మొనర్చు యాస్కముని తాత్పర్యమెఱుఁగనేరక నానార్థపరములగు గీర్వాణపదములకుఁ బశువులంగ్రతువులం బలిచ్చుట వేదవిధియనియు నగ్గిలోను బుగ్గిలోను నేయిపాలు మొదలగు నాహారపదార్థములు వ్యర్థముగాఁ గలుపుట వేదచోదితమనియు సారపరతమాని లోకోపకారమునకై

కష్టించక సోమయాజులై సోమరులై దంభ వేషములతో లోకులకొకింతయుం బనికిరాక బ్రాహ్మణులమనియు ద్విజులమనియు నాచార్యులమనియు మఠాధికారులమనియు దేవబ్రాహ్మణులమనియు మతగురువులమనియు వేదాంతులమనియు దామెన్నంటికిన్దెలియఁజాలని పరమార్థతత్త్వముఁస్మార్చి సారకాయలు నటకు నానావిధ వేషములుదాల్చి మూఢులంబెదిరించి పరుల నిద్రాహార సౌఖ్యంబులొకింతయు గనిపెట్టియొరులకష్టేష్టము లెంచకతిని క్రొవ్వుధూర్తజనులన్విశ్వసింపఁగూడదు. ఇషేత్వోర్జేత్వాది వేదశబ్దములకు లోకోపకారముగాఁ జరించుటయే మనుష్యధర్మమను నర్థముతప్ప మఱేయర్థమైనను చెప్పుట మునుల యభిప్రాయమెంతమాత్రమున్గాను. చతుర్వేద శబ్దజాలమంతటికిని సముద్రజలమంతటి కొక్కటియేచవియైనట్లొక్క పరోపకారము సల్పుటయే యర్థమని యెమ్మాటికిన్ మునుల యభిప్రాయము. నీ నిరుక్త దురుక్తపశుహింసా ప్రతిపాదకార్థమున్వొల్లడించక నోర్మూసికొనుము.

నైఘంటిక శ్రౌతవిధుల భ్రాంతివాదము

నైఘంటికుడా! చాలునీకుపాండిత్యము. ఆకసమందనంతసంఖ్యాకనక్షత్రసమూహాత్మకమగు పాలజాడవంటిది వేదవాఙ్మయము. వైదికశబ్దములను విభజించియాశబ్దతత్త్వ మెఱింగి తదర్థమును దెల్పు ప్రతిజ్ఞ నీ మాటకేమిగాని నిన్నుఁబుట్టించిన చతుర్ముఖునకైనఁ దరమా? "ఇ" అను నక్షరమునకును మఱి "షే" యను నక్షరమునకును సూర్యకిరణములోని రంగులవలె ననంతకోటి సంఖ్యాకార్థములు చెప్పవచ్చునోయుం జెప్పరాదని నీ! యీ శబ్దమున కిద్దియే యర్థముగానీ మఱే యర్థ పండితమ్మా నిర్దేశించెదవా? పోపొమ్ము లోకోపకారము కావింపఁజాలని శబ్దార్థమెల్ల యపార్థమన్ని యింతటినుండీ తెలిసికొనుము.

నీవు మఱొకసారి నీ కూళమొగము చూపవోయీ పశు మారణదారుణకర్ముఁడా! యొ శ్రౌతకర్మజల్పుఁడా! "ఇషే త్వేతి పలాశశాఖాంఛిన త్తి" అని "ఇషే త్వా" అను మంత్రమునకు శ్రౌత క్రియ నగల్పించుచున్నావా? "పలాశ" అను శబ్దమునకు మోదుగు చెట్టని యర్థము చేసికొంటివా? "పలాశశాఖాంఛిన త్తి" ఆకటిచే బాధపడు చున్న తనతోడి పాటివాని యాకలి బాధ తీర్పగోరిన పరోపకారపరు యణుఁడు పలాశమనకుండ నిండుగనున్న వండినయన్నము పలాశ శాఖమనఁగాఁ నన్నకబళమని యర్థము చేసికో" ఇషమేవోర్జం యజ మానాయ దధాతి" అను వేదాత్మక బ్రాహ్మణము నరయవా? దయా స్వరూపుఁడు ప్రజ్ఞానాత్మకుఁడు సర్వసముఁడు సర్వశక్తియు సంశ్రిత జనవత్సలుఁ డగు దేవుఁడు ప్రాణిహింసాకరమగు కర్మమును కేవల మరమార్థ ద్యోతకమగు వేదముఖమున విధించునా? చాలు చాలు "చోదనా లక్షణోధర్మః" అను జైమినిముని తాత్పర్యము తెలిసి కొనుము. చోదనమనగా సర్వభూతదయ. సమస్త ప్రాణులం ప్రేమించ పలసినదని మాత్రమే వేదము మనుష్యులను విధించుచున్నదని పరమ కారుణికుఁడగు జైమినిముని ముఖ్యతాత్పర్యము కనుకనే "నహింస్యా త్సర్వభూతాని" అను శ్రుత్యనుసారముగాఁ బూర్వమీమాంసపై నుత్తర మీమాంసాశాస్త్రమును వేదవ్యాసముని యొనర్చెను. వశిష్ఠ స్మృతియందు, "నారాయణం పరంబ్రహ్మ బ్రాహ్మణానాంహి దైవ తమ్, తస్మాత్త్రిపుండ్రం విప్రాణాం నధార్యం మునిసత్తమ" బ్రాహ్మ ణులు, నారాయణు నర్చించవలయుననియు క్షత్రియ వైశ్యులు సోమ సూర్యాదిదేవతల నర్చించవలయుననియును శూద్రులు రుద్రుని నర్చించవలెననియును కాఁబట్టి మూఁడుపంగనామములు బ్రాహ్మణుఁ డెంతమాత్రమును ధరించఁగూడదు. ఊర్ధ్వత్రిపుండ్రములను ధరించు వాడు బ్రాహ్మణుఁ డెంత మాత్రము న [illegible]. మఱియు వైష

వుఁడు కానివాఁడు బ్రాహ్మణుఁ డనిపించుకొనఁడు కాఁబట్టి యూర్ధ్వ త్రిపుండ్రధారి వైష్ణవుఁ డన్నాఁడు. బ్రాహ్మణుఁడు గానేరఁడు. సూర్య సోమ రుద్రుల నారాధించువారు వైష్ణవులుగాని బ్రాహ్మణులుగాని కానేరరు. మఱియు నూర్ధ్వపుండ్రములు ధరించుట వైష్ణవులుంగారు మఱియు బ్రాహ్మణులుంగారు అని వశిష్ఠస్మృతి చెప్పుచున్నది. వశిష్ఠు నకు భిన్నమైన మునిమతములు కలవు కాఁబట్టి యథేష్టము నేశబ్దము నకునైన నర్థము నిర్వచించవచ్చును. ఋషుల మతము లన్యోన్య విరుద్ధములు. వేదశాస్త్రములు బహుముఖములై నానాధర్మప్రతి పాదకములయినప్పటికి మొత్తముపై భూతదయను లోకోపకార వర్తనమును మాత్రమే బోధించుచుండుట తేలిన ఫలితార్థము "యస్మాత్కేవల వేదవాక్యైర్న శక్యతేఽనుష్ఠాతుం కిం క్లిష్టత్వా ద్వేదవాక్యానాం గూఢార్థత్వాచ్చ- అతఃకవిభిరాచార్యైర్వేదార్థ కుశలైర్వేదార్థేభ్యోనిష్కృష్యకర్మార్థం సుఖావబోధనానీమాని విద్యాస్థానాని ప్రవర్తితాని- శిక్షాకల్పో వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛందోజ్యోతిషమితిధర్మ శాస్త్రం పురాణం న్యాయవిస్తరో మీమాంసాదీని- అతఆచార్యో భగవాన్ శౌనకోవేదార్థవిత్ సుహృద్భూత్వా బ్రాహ్మణేభ్యోఽర్థ వాదానుత్సృజ్యవిధిం సమాహృత్య పురుషహితార్థం ఋగ్వేదస్య శిక్షాశాస్త్రం కృతవాన్" అను ఉవట భాష్యానుసారముగా నారు వేదాంగములు లోకవ్యవహార సౌలభ్యమునకై సూత్రరూపములు పండితు లొనర్చిరి. కాఁబట్టి కాలానుసారముగా శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోజ్యోతిష నిరుక్తకల్పములు సర్వజన సాధారణోపయోగకరము లుగా నెప్పటికప్పుడు మార్చుకొనవచ్చును. వేదమువలె వేదాంగ ములు నిత్యములు కావు. "కాలరూపీజనార్దనః- కాలస్యకుటిలాగతిః" కాలవశమువలన నాకుఁ దోఁచినట్లెల్ల వేదశాస్త్రము లన్వయించి నీవు చెప్పిన యర్థమెల్లనో కూళశ్రోత్రియుఁడా! యకాల ప్రేరణము

చేతనే కేవల భూతదయామయుఁడగు భాగవతుఁడు కాదని ప్రతిపాదించుచున్నాఁడు.

అస్వతంత్ర జీవాత్మకు వేదమే చైతన్యము. వేదాంగములాఱును జ్యోతిషము కన్ను- వ్యాకరణము నాలుక- శిక్ష ముక్కు- ఛందస్సు త్వగ్రూపక పాదము-నిరుక్తము చెవి-కల్పము మనస్సు నిశ్చయముగా నిట్లాఱువేదాంగములు, శరీరాత్మక షడింద్రియ స్వరూపములు. కాఁబట్టి మనుష్యుఁడు స్వార్థపరతమాని తన యింద్రియ షట్క-సాహాయ్యముచేతఁ లోకోపకార మొనర్చవలయు. మఱి యట్టి భూతదయను లోకోపకారక వ్రతమును గొనసాగించుటకై భక్తరక్షణ దీక్షాపరుఁడు సర్వస్వతంత్రుఁడగు పరమాత్ముని నిరంతరము నవవిధ భక్తిమార్గములచేఁ గొలువవలయు నిద్దియే సకల వేదశాస్త్రముల ముఖ్య తాత్పర్యము. "యస్యైవ యదభిప్రేతం సఏవతత్ప్రవీన శాఖాంమస్తకే నిక్షిప్య ప్రమాణీకుర్యాత్" మృత సాక్ష్యమువలెనే నసంభవమగు నశించిన వేదశాస్త్ర ప్రమాణములం బట్టి యథేష్టముగా శ్రౌతస్మార్త కర్మధర్మముల నియమింపవచ్చును. మన్వాదులు తమధర్మశాస్త్రరచన కాధారము నశించిన వేదశాఖలని నిర్దేశింపనేల? ప్రకృత వేద విరుద్ధములయిన ధర్మముల నేర్పర్చుటకుఁ దమకే ప్రమాణమౌ యట్టి ప్రమాణమే చూపి శ్రౌతస్మార్త కర్మములన్యథేష్టముగా మార్చుకొనరాదో? ప్రకర్షేణోచ్యతే వేదార్థ ఏభిరితి ప్రవచనాన్యంగాని" యల్లాకభట్టు వేదాంగములకు "ప్రవచన" అనుసంజ్ఞ కలదనుచున్నాఁడు. ప్రవచనమనఁగా నుచ్చారణ నియతోదాత్తానుదాత్తాదిస్వరవిధి. స్వరముచే నర్థముమాఱునుగనుక యొక్క-మంత్రమే యుచ్చారణ భేదముచే ననేకార్థములిచ్చుచు ననేకశాఖలై పరఁగుచున్నది. "ఏవం ప్రవచన భేదాత్ప్రతివేదం భిన్నాభూయస్యఃశాఖాః" అనుటచే నేశబ్దమునకైన నుచ్చారణ నియమముగాని యరనియమము

గాని చెప్పరాదు. పశబ్దమునకైన యథేష్టార్థము చెప్పుకొనవచ్చును. మఱి యథేష్టస్వరమున నుచ్చరింపవచ్చును. కనుక నీ యిష్టానుసారముగా ''పశుమాలభేత'' అను వాక్యము నుచ్చరించి క్రతువునఁ బశుపుంజంపుట విధియనుటకు నీకెంత ప్రమాణమో యోశ్రోత్రియుఁడా నీవు తెలిసీ తెలియని హింసకుడవు, క్రూరకర్ముడవు. నీయుచ్చారణము తప్పు. నీవు చెప్పినయర్థమపార్థము. నీపశుమారణకర్మ క్రూరకర్మము. నీవు మనుష్యపశువనుటకు నామాటమాత్రము సప్రమాణము కాదా? వేదమును జదువువిధిని శిక్షాఛందములును వ్యాకరణ నిరుక్తములర్థము తెలిసికొనుటకును జ్యోతిషకల్పములు యజ్ఞక్రియ లాచరించుటకు నుపయోగించుచున్నవి. ''యత్రగాయత్ర్యాదిచ్ఛందసిపాదన్యూనాక్షరసంఖ్యానపూర్యేతే తత్రతే న్వాదిభిఃపూరయితవ్యా-యథాతత్స వితుర్వరేణీయమితి-దివ్యగిచ్ఛసువః పతఇత్యేవమాదయః'' అను పింగళోక్తి ప్రకారము ఛందోనియమము వేదమునకుమాత్రమే గాని వ్యావహారిక దేశభాషలు యథేష్టనియమములతోఁ గావ్యములొనర్చుకొనవచ్చును. కాఁబట్టి లోకోపకారమును లోకరంజకమునగు రీతిగా శిక్షావ్యాకరణ నిరుక్తజ్యోతిషచ్ఛందః కల్పములను వేదాంగషట్క-పద్ధతుల యథేష్టముగా దేశకాల పాత్రానుసారముగా మార్చుకొనవచ్చును. ఓ ఛాందసుఁడా! నీ వేదాంగనియమములు చెప్పి మూఢులం బెదిరింప కవలెఁ బొమ్ము. అహంకార మమకారాత్మకమగు శరీరస్మృతిచేఁ జేయఁబడు మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును పౌరుష కార్యములు. మఱియట్టి పౌరుషకార్యములన్నింటికిని దైవమేకారణము. దైవమనఁగా నహంకార మమకారాత్మకమగు శరీరస్మృతిరూపకము, తెలిపెడు దృష్ట [illegible] జగత్కార్యమంతయు నన [illegible] నాకాశవాయ్వగ్ని జలపృథివ్యాత్మకమగు పాంచభౌతిక ప్రకృతి ప్రవృత్తిహేతువగు నవాఙ్మనసగోచరమగు నతీంద్రియసగుణ బ్రహ్మము. వేదమేల సర్వజగత్సృష్టివశక్తే గదా.

దైవముయొక్క యథార్థతత్త్వ మతీంద్రియ విషయమని మాత్రము మనుష్యునిచేఁ దెలియబడును. మండలగ్రహములగు సూర్యచంద్రులు తారాగ్రహములగు కుజబుధగురుశుక్రశనులు ఛాయాగ్రహములగు రాహుకేతువులు మఱియు నుపగ్రహములు సప్తవింశత్యశ్విన్యాది నక్షత్రములు మేషాది ద్వాదశరాశులు మాసాది మాసాహోరాత్రములు క్రూరసౌమ్యగుణవిభాగములు కాలకాష్ఠవిశేషాదికాల విశేషములు శింశుమార చక్రస్వరూపము బ్రహ్మాండస్వరూపము చతుర్దశభువన విశేషములు వేయేల స్మృతిగోచరప్రత్యక్షాదిప్రమాణ సిద్ధపదార్థజాల మంతయును స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తి కారణాతీంద్రియాత్మపదార్థము మొదలగు సహజసిద్ధ సమస్తప్రపంచమంతకుం గారణము దైవమనాఁ బరఁగు. మెఱుపులుఉఱుము లశనిపాతములు గాలివానలు చీఁకటి మబ్బులు సకలేతి బాధలు సమస్తపాంచభౌతిక ప్రకోపోపద్రవ ములు కాలకృతరుజాజరా మరణాద్య నిష్టకార్యములు ఋతువైప రీత్యములు శీతోష్ణస్థితి విశేషములు నానా దేశ నస్వభావజ న్యాన్యోన్యప్రతికూలకార్యవిశేషము లంతర్బాహ్య శత్రుకృతప్రతీ కారములధ్యాత్మాధి భౌతికాధి దైవిక తాపత్రయము మఱియును సకల ప్రాణి సుఖదుఃఖ హేతువులన్నియు నహంకార మమకారణమంతయును దైవమే. ఘటకపాలాత్మక మృద్వికార మంతకును మృత్స్వరూపమే యైనట్లు నానావిధపురుషకారమంతయును దైవస్వరూపమే.

"దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతమ్, తన్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా" దైవమనఁగా సమస్తజగ త్కార్యములకుం బ్రేరేపక కారణమగు నెద్దియో యొక యవాఙ్మనస గోచరసదార్థమట్టి దైవవశమున సకలజగదుద్భవస్థితి నాశకార్యవిశే షములన్నియు నుజరుగుచున్నవి. మఱియూ దైవము ధ్యానాత్మక సమాధి యోగవశమున నధీన మాధ్యాన సమాధి బ్రాహ్మణానివశము, కాబట్టి

బ్రాహ్మణుఁడే ప్రత్యక్ష దైవమనక తీఱదు. కావుననే భూదేవతయని బ్రాహ్మణుఁడు వ్యవహరింపఁ బడుచున్నాఁడు. దైవమువలె దైవజ్ఞుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడుగూడ నతీంద్రియ మహిమాతిశయుఁ డగుటచేత లోకములో బ్రాహ్మణుఁడెవఁడో ప్రకృతిబద్ధులగు మర్త్యులు కనిపెట్ట లేరుగాని యాకాశము పంచేంద్రియ దృష్టము కాకపోయినను పృథివ్యప్తేజో వాయువుల కాధారమగు నాకసమున్నట్టుల ననుమానప్రమాణముచేత నిర్దేశింపఁబడు తీరున దైవమును దన యధీనము చేసికొని తన్నుం బ్రార్థించెడి భక్తుల కష్టము లంబాపి శుభములు సమకూర్చుచు సత్వగుణమయుఁడై స్వార్థపరతమాని సర్వభూత దయాపరుఁడై సర్వజనసముఁడై సర్వలోకోపకారపరాయణుఁడై స్వాధీన సకలేంద్రియుఁడై యథేష్టనియమిత సకలజగత్కార్యుఁడై సర్వభూతమయుఁడై సకలకర్మ సాక్షియై సకలలోక బాంధవుఁడై సకల భువనచక్షువై సకల జగదుద్భవస్థితి నాశనకారణమై వందారుజనమందారుఁడై సర్వలోక వ్యవహారమూలమై త్రిగుణాతీతుఁడయ్యును త్రిగుణమయునివలెఁ గేవల సచ్చిదానందలక్షణ నిత్య సత్య నిర్వికార పరమాత్ముఁడయ్యు నింద్రియగోచరునివలె నుదయాస్తమయ వికారశూన్యుఁడయ్యును వచయాపచయ ప్రకృతి బద్ధునివలె సమస్త ప్రాణి ప్రత్యక్షముగ నహరహమున్నోచు సూర్యునికన్న భగవంతుఁడును "ధ్యేయస్సదాసవితృమండల మధ్యవర్తీ నారాయణః సరసిజాసన సన్నివిష్టః, కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీ, హారీ హిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః" అని ధృఢముగా విశ్వసించి భాస్కరుఁడే ప్రత్యక్ష దేవుఁడని నిరంతర ధ్యానసమాధియోగమున మున్గియుండియును గేవల పరోపకారమునకు మాత్రమే యావజ్జీవమును వ్యవహరించు మానవుఁడే బ్రాహ్మణుఁ డన మఱియును భూదేవతయనఁ బరఁగును. బురాణములం బేర్కొనఁబడిన పరమభాగవతులందఱును బ్రాహ్మణులే

బ్రాహ్మణులు లేనిచో సకలమైన జంగమస్థావరాత్మకమగు ప్రపంచప్రవృత్తియే కలుగదు. వేదశాస్త్ర ప్రవక్తలై సకలభూత సములై కేవల లోకోపకారముగా బ్రతుకుచున్న మహాత్ములగు మనుష్యులెల్ల బ్రాహ్మణులే. ఆత్మతత్త్వ మెఱుంగుటకు త్వగ్జిహ్వానాసా చక్షుః శ్రోత్రమనోరూప కేంద్రియ షట్కమువలె ఋగ్యజుస్సామాథర్వవేద చతుష్టయతత్త్వము వేదాంగషట్కముచే నెఱుంగఁబడును. అహంకారమమకారములు తగ్గించుకొని స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే పాటుపడు మనుష్యుడు బ్రాహ్మణుఁ డనఁదగునుగదా మఱి యట్టి బ్రాహ్మణునకుఁ దప్ప నితరునకెంతమాత్రమును వేదశాస్త్రజ్ఞానము లభింపనేరదు. వేదశాస్త్రములు జీవనోపాయముగా నభ్యసించువారెల్ల జ్ఞాన లవదుర్విదగ్ధులై విభ్రాంతులై విపరీత దృష్టులై యహంకార మమకారబద్ధులై కేవలస్వార్థపరులై మనుష్యుల నధమాధములై జగద్ద్రోహులని గర్హింపఁదగిన నామబ్రాహ్మణులుగాని బ్రాహ్మణులెంతమాత్రమున్గారు. "గుణాఃపూజాస్థానంగుణిషు నచలింగంనచవయః" లోకులకప్పేషములుకనిపెట్టక కేవల స్వార్థపరుఁడైనవాఁడు చదివిన వేదశాస్త్రములన్నియుం బూడిదినోస్చేసిన పన్నీరువలె వ్యర్థమగుటయేగాక క్రూరజంతువులకున్న వాఁడికోఱలు కొమ్ములు గోళ్లువలె సకలప్రాణుల కుపద్రవకారణములుగూడ నగును.

హింసాదూషణము

ఓ పశుమారణకర్మదారుణ శ్రోత్రియుడా! చాలుచాలు నీ క్రూరశ్రౌతవిధి. "వాయవ్యగ్ం శ్వేతమాలభేత" అను శ్రుతికి వాయుదేవతకొఱకు తెల్లమేఁకనుచంపి బలియిమ్మని యర్థముచెప్పుచున్నావా? యోమేఁకసంజ్ఞుడు చవిమరిగినవాఁడా! ఛీ! [illegible]

మొగముపలె దారుణము చాలుచాలునోదుర్మతీ! యాశ్రుతికి శీతగాలి వీచునప్పుడు నిర్మలమగు ముతుకదుస్తుదాల్చుకొమ్మను శ్రుతియొక్క ముఖ్యాభిప్రాయమని తెలిసికొనుము. శిష్టసాంప్రదాయానుసారముగా శ్రౌతకర్మములు జరుపుచుంటిననెదవా? నీవలెఁ గ్రూరమాంసాశన వ్యసనపరులు కూళలు పండితమ్మన్యులు నహంకారమమకార విమూఢాత్ములు దురభిమానగ్రస్తులు ప్రాకృతపామరులగు నీపూర్వుల దురాచారమునునమ్మి ''అంధేనైవనీయమానాయథాంధాః'' గ్రుడ్డివాని నూఁతగొన్న గ్రుడ్డివగుచున్నావా! ప్రాచీనులయినను నవీనులయినను సకలభూతదయాపరులై సకల లోకోపకారముగ వ్యవహరించిన వారి యాచారము ననుసరింపుము. ఛీ ఛీ మఱికొంతసేపు నిన్నుఁ జూచిన నీక్రౌర్య మంటుచెవులటు బాధించునేమో? శ్రౌతముకల్పము వేదాంగము నీవు తెలిసికొన్నట్టు ప్రాణిహింసకావించుమనియును వ్యర్థముగా ద్రవ్యము నగ్నిబుగ్గిసాల్చేయుమనియును రవంతయునోధింపదు. శబ్దతత్త్వ మెఱుఁగ నపస్వరముగానఱచుగ్రుడ్లగూబవు నీకిఁ రజంతువుల నొప్పితెలియ వెద్దుపుండు కాకికి నొగులా? ''స్వరజ్ఞానాత్పరంనాస్తి'' అను మునివచనతత్త్వమెఱుఁగని దుర్జనుడా! సుస్వరజ్ఞానము లేనందున నీహృదయము దయార్ద్రముకాకున్నది. మాంసాహారమును శాకాహారమును నీవు కాకివలె హేయాదేయములనక తిని క్రొవ్వి నీయపస్వర వేదోచ్చారణముచే లోకుల నన్యాయముఁగ జంపుచున్నవో శ్రోత్రియమ్మన్యా-ప్రవచన భేదమున వేదమనంత శాఖలుగానున్నది. నీయపస్వరోచ్చారణచే నీవుచ్చరించెడు శబ్దమే వేదశాఖనైననుజేరకో స్వార్థపరుఁడా గ్రుడ్లగూబయార్పు లోకులను భయపెట్టుచున్నది. నీ వుదాత్తాది స్వరములన్నెలుపు షడ్జాదిసప్తస్వరాత్మక గాంధర్వవేద మెకింతయు నెఱిఁగినచో నిట్లు శ్రౌతకర్మము మిషపెట్టి జంతుహింస నొనర్చెదవా? ''సంగీత సాహిత్యరసానభిజ్ఞః సాక్షాత్పశుః పుచ్ఛ

విషాణశూన్యః'' తౌర్యత్రిక ప్రయోగజ్ఞానములేనివాఁడు త్త్రపశువ్వు కాఁడే? ''శ్రుతిర్మాతాలయఃపితా'' అనునట్లు నీకు నీ తల్లిదండ్రుల సంగతియే తెలియదో సంకరుఁడా? ''సప్తస్వరాన్ ప్రయుంజీత దక్షిణం శ్రవణంప్రతి, ఆచార్యైర్హితంశాస్త్రం శిష్యపుత్రహితైషిభిః'' అను ప్రకారముగా గాంధర్వవేతలత్వ మెఱుఁగక గార్దభస్వరమునఁ లోకుల చెవులు చిల్లులువోడుచుచు సకలజనరంజనముగాఁ బలుకనేరక-నీపలుక నీబూడిదె-నీయపస్వరోచ్చారణము నీయెత్తె త్తి యెంగిలాకున నడుగిడు నాచారము- నీపిశాచవేషము బ్రాహ్మణుఁడవా? శ్రోత్రియుండవా? యనూచానుఁడవా? యోకుక్షింభరుఁడా! సుస్వరజ్ఞానము లయ సామర్థ్యము నొకింతయు లేని నీనోటివేదము కుక్కనోటి పురోడాశము కన్న హేయము. సర్వభూతదయాపరుఁడు స్వార్థత్యాగి సకలలోకోపకారవ్రతపరాయణుఁడు సర్వజన రంజకుఁడు కాని నీబోటిదంభుఁడు నామబ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మబధుడు బ్రాహ్మణబ్రువుఁడు కాని యథార్థముగా బ్రాహ్మణుఁడెంతమాత్రమున్గాను కాఁడు. ''జర్ణమంగేసుభాషితమ్'' నిజమయిన వేదమతీంద్రియముగాని నిక్కముగా నింద్రియములచే నెంతమాత్రమున్దెలియఁబడదు మఱియుఁ దెలుపఁబడదు. తెలిసినట్లుగాని బోధించునట్లుగాని యింద్రియప్రవృత్తినొకింతయు ననపర్చని మానవంతులగుమునులకుమాత్రమే గమ్యమగు నతీంద్రియనాదబ్రహ్మాత్మక వేదము నీయధీనమైనట్లు కనులు మిటకరించుచు యజనయాజనాధికారమునఁ బేదమేఁకలం జంపించుచుఁ బొట్టపోషించుకొనుచున్నావా? దూర్తఛాందసుఁడా! మొట్టమొదట శ్రుతిలయజ్ఞానముం దెల్పు శిక్షనభ్యసించి పదపదార్థాత్మక శబ్దానుశాసకవ్యాకరణ మెఱిఁగి యనంతరము సందర్భానుసారముగాఁ బదరచనా విన్యాసవిశేషములం దెలుపు ఛందోజ్ఞానమనుసరించి యవల దేశకాలపాత్రానుసారముగా బ్రయోగముకావించు జ్యోతిషతత్త్వమరసి-పదప స్వరవ్యంజ నాత్మక

పదములకర్థము నిరూపించు నిరుక్తముం దెలిసి యవ్వాని శబ్దభావాను సారముగా నిహపర సాధక కర్మముల వెల్లడించు కల్పవిధానమాచ రించి యుభయలోకములం దరింపజేయు ననాది నాదబ్రహ్మాత్మకమగు వేదములం బ్రచురించు సర్వభూత దయాపరులు సకలలోక రంజకులు సర్వపదార్థతత్త్వకోవిదులగు మానవులుమాత్రమే బ్రాహ్మణులు మఱి యును భూదేవతలనందగుదురు.

"హరిణాపిహరేణాపి బ్రహ్మణాపి సురైరపి లలాట లిఖితా రేఖాపరిమార్ష్టుం నశక్యతే" అనునట్లనాదికర్మఫలానుసారముగాఁ గార్యములఁ జేయుచు, కాలపురుషవశులై జీవులు మొదలు తుద లేని జననమరణప్రవాహరూప సంసారమునఁజిక్కి యవశులై సుఖదుఃఖము లనుభవించుచున్నారు. ప్రాణులకెల్ల సుఖంబుకోరిక స్వభావము. దుఃఖము నెవ్వరుం గోరరుకదా ? సుఖము లభించినయెడల నెల్లజీవులకు న్గోరని కోర్కెగదా ? సుఖమునకుబదులుగాఁ గష్టము తెచ్చుటకై యెవ్వరును గోరకుంటగూడఁ బ్రాణులస్వభావమేగా? సుఖాభిలాషతోనే యింద్రియప్రవృత్తి కలుగునుగాని యట్టి పంచేంద్రియ ప్రవృత్తి జన్య మగు కర్మయొకపుడు బాధాజనకమైనప్పటికి స్వాభిలషితసుఖ మెన్న టికైనఁ గలిగించుననునాశచేత దమపురుషప్రయత్నము నడు నడుమఁ గష్టములనుభవించుచుండియును శాశ్వతులగు జీవాత్మలు దిగంతరేఖవలె మఱియు నెండమావుల మాడ్కి యథార్థముగాఁ దోఁచు నభీష్టసౌఖ్యసంపూర్ణపదవికై సంతతము దేవులాడుట సహ జము. అట్టి సహజగుణప్రవృత్తికి హేతువై యతీంద్రియమై యవాఙ్మ నసగోచరమై యాకస్మికమై యవశమై దృశ్యాదృశ్యమై "ఇదమిద్ధమ్" అని నిరూపించుట కశక్యమై సర్వజగత్స్వరూపమై మఱియును సకల లోకాతీతమై తోఁచియుం దోఁచకగపడీ యగపడకందీయందకయుండీ లేకన్నియుందానై యెద్దియున్నాక జీవుల పౌరుషమున కొకపుడను

కూలించుచు నింకొకపుడు ప్రతికూలించుచు సర్వజగత్సృష్టిస్థితి హేతుభూతమై త్రిగుణమయమయ్యును త్రిగుణాతీతమై సకలజంతు సుఖదుఃఖమూలమై సర్వజంగమస్థావరప్రవృత్తినివృత్తిజనకమై సకలప్రాణిబంధమోక్షకారణమై యాకాశమువలె పృథివ్యప్తేజోవాయుప్రవత్తి నివృత్తుల కాధారమయి సర్వజగదంతర్బహిఃపూర్ణమై జాగ్రత్స్వప్నాది విజ్ఞానదశలందు జీవులకు సకల జగద్రూపముగాఁ బ్రత్యక్షమగుచు విస్మృతిరూపక సుషుప్తిమూర్చాద్యజ్ఞానదశలందుఁ దిరోహితమై సకల జగత్కర్మసాక్షియై సకలప్రాణి కర్మప్రవృత్తినివృత్తి హేతుమర్త్యబుద్ధి కగోచరమై సర్వము న్దానయ్యు నెద్దియు న్గానిపదార్థమే దైవము నాఁబరగి జీవులకు జగద్రూపమున ఖేదమోదములు బుట్టించుచు విస్మృతిదశయందే పదార్థజ్ఞప్తినైనఁ గలిగింపకుంట సర్వజనానుభవమే కదా ?

వైదికోక్తి

కొందఱుమునులు బ్రతుకను బండికి దైవపౌరుషములు రెండు చక్రములవంటివనియును మఱికొందఱింద్రియ గోచరమగు సమస్త జగము పౌరుషకృత్యమేయనియును మఱికొందఱు సకల పురుష ప్రయత్నమూలమే దైవమనియును మఱికొందఱు దైవపౌరుషములకు మృద్ఘటములవలె వస్తుభేదమే లేదనియును సిద్ధాంతీకరించినారు గాని పరులసిద్ధాంతములు నాకేల? నేను జీవించియున్నట్లు నాకు నేనే ప్రత్యక్షప్రమాణమైనట్లు నాస్మృతికి మఱియు నావిస్మృతికిని నాయహంకారమమకార ప్రవృత్తినివృత్తులకును నాజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి దశలకును మఱియు నాయభీష్టప్రతికూలములగు భయశోక మూలములంతయును నా యింద్రియ వ్యాపారాత్మకమగు పురుషకారమునకుఁ గేవలము భిన్నమగు దైవమే నాశరీరము నామనస్సు నా కోరిక నా

సుఖమునకు బ్రతికూలమయి నాకు వేఱుగాఁదోచు జగమంతయును దైవమే. నాకు మూఁడేండ్లవయసున నాకుఁ గల్గిన కష్టసుఖములఁ గూర్చిన జ్ఞప్తియెద్దియును లేదు. మూఁడేండ్లు మొదలైదేండ్లవరకను భవించిన సుఖదుఃఖానుభవము పరాకుపడ్డ స్వప్నము మాదిరి లీలగా జ్ఞప్తిలో నున్నది. రెండేండ్లన్నరమొదలు క్రమక్రమముగా నహంకార మమకారప్రవృత్తియు నాకు వేఱుగఁ గన్పట్టి వివిధలోకవస్తుజ్ఞానమభివృద్ధికాఁ జొచ్చెను అలోపుగా గర్భస్థుఁడనై యూపిరి తీసికొనుట కేవల దైవవశమేగాని నాపురుషకారముకాదుగా? మూఁడేండ్లు మొదలు నాయాఁకలిదప్పికలు వెల్లడించుకొను విధము నా కష్టేష్టములు సూచించు విధము నాయహంకార మమకార ప్రవృత్తియు నా యింద్రియగోచరమగు స్వల్పపరిమితి వివిధలోకవస్తువులందు నాయల్పానుభవముంబట్టి నాకుఁ దోఁచిన హేయాదేయపదార్థములంబట్టి కలుగు నామనః ప్రవృత్తి నివృత్తులు మొదలుగా నాయందలి పురుషకారము తలచూపికొనసాగఁ జొచ్చెను. మూఁడేండ్లలోపు నాకుఁ గోర్కెలున్నట్లుగాని యా కోర్కెలు తీర్చుకొనుటకు నే నొనర్చిన పురుషప్రయత్నముగాని నాకు హేయాదేయ వస్తుజ్ఞానముగాని నాకంటె నితరవస్తుజ్ఞానముగాని నా జ్ఞప్తిలో లేదు. కాఁబట్టి నామూఁడేండ్లలోపుగా గలిగిన నా చూపు నా వినికి మొదలగు నా సకలేంద్రియ ప్రవృత్తులు నాకవశములయి నాకెఱుక లేకయే స్వభావమో దైవమోగాని యెద్దియోయొకటి నేను వివరించి చెప్ప శక్యముకాని యొకవస్తువువశమునఁ బొడచూపెనని యిప్పుడూహించుచున్నాను ఇప్పటి నాసుషుప్తి మూర్ఛావస్థలయందు నేనేమిచేసితినో యేకష్టసుఖములనుభవించితినో నాపురుషకారమట్టి విస్మృతిదశలో నెట్లుండెనో నేఁజెప్పఁజాలను. మిక్కిలి మంచుగాలివీచుచు నొడలు వణికించుచు దాడలుదగ్గరకావించుచు దంతవీణను మొరయించుచు నుహుహుహూ

యని పలికించుచు కాళ్ళేతులు ముడిగించుచు వెచ్చదనమునకై యువ్విళులూరించుచు శీతబాధ దీర్చుకొనుటకై ప్రయత్నింపఁజేయు చుంట సహజకృత్యము గాని నావలన గాని యితరప్రాణులవలనఁగలిగిన పురుషకృత్య మెంత మాత్రము గాదనుట యెల్లరి కనుభవ సిద్ధమే కదా ? సహజములైన పంచభూతములయొక్క విధమునైన కూడిక వలనఁగలిగిన యీశరీరవృక్షము పంచభూతమయముగా నెల్లప్పుడుఁ బెఱుఁగు చున్నది. ఈ దేహమునకు బావను స్త్రీగర్భాశయము పంచభూత మయము. మఱి యీశరీరవృక్షమునకు బంచభూతసమ్మేళనవిశేషమే బీజము. పంచేంద్రియములును మనోబుద్ధిచిత్తాహంకారములును బంచ భూతసమ్మేళనవిశేషముచేతనే ప్రవర్తిల్లును మఱి యీపంచభూతా న్యోన్య విశ్లేషవిశేషముచేతనే నివర్తిల్లును సత్త్వరజస్తమోగుణత్రిత యాత్మక జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తుల జీవాత్మున కనుభవింపఁ జేయుచు న్నవి. స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థోపాధి విశేషాశ్రయముచేత నింధన ములంబట్టి యగ్నియొక్క కార్యవిశేషము లగపడునట్లు జీవాత్ముఁడు తనయనుభవమును జన్మస్థితిధ్వంసములు నెల్లడించుచున్నాఁ డిదంత యును కేవల దైవమే గాని పురుషకార మెంతమాత్రము గాదు. "వాచారంభణం వికారో నామధేయమ్" అను శ్రుత్యనుసారముగా మిథ్యాభూతములగు నామరూపవిశిష్టయగు ఘటకపాలాది పౌరుష కృత కృత్రిమనామరూపములు తొలఁగింప మిగిలినవాస్తవము మృత్తే యైనవిధమున మిథ్యాభూతపురుషకారము కుందేటి కొమ్మువలె నసం భవము నెండమావులవలె భ్రాంతికల్పితము గాని నిక్కము గాదైవమే వాస్తవమని యాదైవమే యాత్మయనియును నాసిద్ధాంతము.

ఓ శ్రోత్రియుఁడా! నీసిద్ధాంతము నాకు సరిపడనట్లు నామాట నీకుగిట్టక పోవచ్చును ప్రాణుల యిష్టానుసారముగాఁ బాంచభౌతిక ప్రవృత్తినివృత్తులు కలుగలేవు. మర్త్యులు తమపురుషప్రయత్నముచే

దమయిష్టానుసారముగాఁ దమశరీరోత్పత్తిస్థితి వినాశములు కలుగఁ జేసికోనేరరు. నవగ్రహచారములు కాలగతివిశేషములు ఋతువుల మార్పులు మొదలగు దైవికకృత్యములకుఁ బౌరుషమధీనమని యందఱు నంగీకరింపక తీఱదుగదా? కాఁబట్టి సర్వము దైవవశమే దైవవశము గాని లోకకృత్యమొక్కటియును లేదు. ఇట్లు దైవముకన్న సర్వ కార్యహేతువు వేఱెద్దియు న్లేదని ఘంటాపథముగాఁ జాటుచున్న నేను నిన్నో ఛాందసుఁడా! పశుమారణ దారుణ కర్మమును మానుకొమ్మని గర్హించుటకుఁ గారణమేమోకూళమూర్ఖా! బుద్ధిజాడ్యజనితోన్మాదుఁడా! యోశ్రోత్రియున్మన్యుఁడా! యిపుడు కొంచెము తెల్వి తెచ్చుకొని సర్వమును దైవవశమేయని యుపదేశవశమున నొప్పుకొనుచున్నావు కనుక నాదైవప్రోత్సాహమేయని సర్వభూతదయాపరుఁడవుకమ్ము పరోపకారక కర్మముతప్పఁ ద్రికరణశుద్ధిగా మరే కర్మమైన నహంకార మమకార విమూఢాత్ముఁడవై చేయఁబోకుము. జగత్కార్యములన్నియును దైవాధీనములే యనుచున్నావుకదా? నాపశుమారణదారుణ శ్రౌతకర్మముకూడ దైవవిధిప్రేరితమే యని శాంతిగొనకేలనన్నట్లు తూలనాడెదవేమో యాకర్మభ్రష్టుఁడవగు భాగవతమ్మన్యుఁడా యనెదవేని యోకూళవైదికుఁడా! వినుము. నీకహంకారమమకారములున్నంతవఱకును మఱియును నీవు స్వార్థైక పరుడవై యరిషడ్వర్గములకు లోబడి నిన్నువలె లోకులను ప్రేమించకున్నంతవఱకును నీకుఁ భ్రాంతి స్వరూపమైన పౌరుషముగా వాస్తవమగు దైవమే జలచంద్రునివలె నీమనస్సునందు ప్రతిబింబించుటచేత నీకుఁ బౌరుషముతప్ప దైవమన్నమాటయే లేదు. సర్వమును దైవకృతమే యను దృఢజ్ఞానముగల భాగవతుఁడు నీవలెఁ బశు విశసన కర్మ మాచరించఁడు. మఱియును సర్వభూతదయాపరతన్మానసుఁడు.

స్వార్థపరతలేని భాగవతునకు దైవముతప్ప వేఱేజగమేలేదు. కుక్షిం
భరుఁడవై కామ్యకర్మ మొనరించు కూళిఛాందసుఁడా! నీకుఁ బౌరు
షముతప్ప దైవమేలేదు. కేవలమును దైవముమీఁద భారము వేసి
సమస్త కర్మములను దైవమునకే సమర్పించి సర్వజనసముఁడవై సర్వ
భూత దయాపరుఁడవై పశుహింసక కామ్యకర్మము మానుకొనెద
వేని నీకు శాశ్వత కైవల్యానందము కలుగును. ఆహితాగ్ని యజ్ఞా
హితుఁడను పర్యాయపదముల కగ్నిని సమకూర్చుకొన్నవాఁడు"
"అగ్నిముఖా వై దేవాః" అను శ్రుతికి జాఠరాగ్ని సరిగా నున్నపుడే
దైవస్వరూప మగు సమస్త జగమును దేహధారికి నిరూపించునని
భావము. జఠరాగ్ని సరిగా లేనపుడు దేహి విపరీతదృష్టితో భ్రాంతుఁడై
స్వార్థపరుఁడై సంసారాంధకారమునమున్గి యరిషడ్వర్గమునకు లోనై
యోశ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా నీవలెఁ గామ్య కర్మములుసల్పుచు స్వపర
భేదకారణాత్మకమగు వృథా పురుషకారమున వ్యవహరించుచుఁ బశు
మారణాది దారుణకృత్యము లొనర్చును. "అగ్నిమీళే పురో
హితమ్" అను ముఖ్యవేద ఋఙ్మంత్రమునకుఁ బరమనెడు సంజ్ఞను
బరుగునా హృదయమున కెద్దిమేలో యట్టి "వాసుదేవః సర్వమితి"
యను సద్భావనను గలిగించి నద్ధరింపఁజేసెడు నా జఠరాగ్ని స్వరూపుఁ
డగు పరమాత్మనే నేను సంతతమును భజించెదనని తాత్పర్యము
కాఁదా? సకలభూత సముఁడవై సకల లోకోపకారపరుఁడవై స్వార్థ
పరత మానుకొని నీవు దేహయాత్ర నడుపుకొంటయే నీకు దేహ
స్మృతి యున్నదనుక దైవధ్యానము చేసినవాఁడ వగుదువు. "జ్యోతి
ష్టోమేన స్వర్గకామో యజేత" స్వర్గరూపమగు శాశ్వత కైవల్యా
నంద మందనాసించిన జీవాత్ముఁడు సకల భూతదయా స్వరూపమును
సకల లోకోపకార పరాయణాత్మకమును స్వార్థ త్యాగస్వరూ
పము నగు జ్యోతి స్వరూప మగు నిత్యానిత్య వసువివేకమును

సంపూర్ణముగా దేహాస్మృతి యున్నవారికి బహుప్రకారముల సంపాదించుకొనవలసినది. పరమార్థమును సంపాదించుకొనుట కొఱకు ముఖ్యసాధనము శరీరముకన్న నితరమెద్దియును గాదుకనుక ఈ దేహముకన్న యజ్ఞవేది వేఱే లేదు. త్రేతాగ్ను లీదేహమునందే యున్నవి. దేహాస్మృతి యే పత్ని యాస్మృతికి సాక్షియగు జీవాత్ముం డేయజమానుండు. నాభి హృదయము ముఖములందు గార్హపత్యాది త్రేతాగ్నులు వెలుఁగుచున్నవి. ఈ యగ్నిత్రితయమును నియత నిద్రాహార విహారములచే సత్యగ్నిదీప్తములు గావించుటయే జ్యోతిష్టోమ మొనర్చుట.

ప్రకృత ధర్మ విచారము

దేహయాత్రాత్మక నిత్యాగ్నిష్టోమ కర్మమును జీవాత్ముం డవ్యక్తముగా నొనర్చుటనే వ్యక్తముగా భగవంతునకు శిలామయాది విగ్రహము లేర్పర్చి యర్చించునట్లు సాధారణబోధకై స్థూలరూపములగు యజ్ఞశాలలు క్రతువిధాయక శ్రౌత కర్మక్రియాకలాప మంతయును మునులు పౌరుషమునఁ గల్పించిరి. దైవకల్పిత యజ్ఞస్వరూపము లీ మనుష్యాది ప్రాణిదేహములు. యథార్థముగా సజీవములై సంచరించు జంతువుల సృజించిన భగవంతుని మహిమ నరయక కృత్రిమములు నిర్జీవములు నగు బొమ్మల సొగసు మెచ్చుకొను పామరుల వలె నో శ్రోత్రియమ్మన్యులారా! కల్పితములు కృత్రిమములు నిర్జీవములగు దారుమృణ్మయ యజ్ఞశాలలను బన్నుకొని వ్యర్థముగా నేయిపాలు మొదలగు నాహార ద్రవ్యముల నెందుకు మంటలోఁ గల్పెదరు. ఆఁకటవేఁగు మీ తోడిపాటి జంతువుల నా యాహార ద్రవ్యములతో సంతోష పర్చరకటా! యేమీ పాపిష్ఠ మంద గ్రహాచారము? మీ తప్పుకాదు. సర్వమును వాసుదేవుఁడే యని

దృఢనిశ్చయము లేని నా తప్పు. నా యెకుటనుండి తొలంగిపొండో కూళసోమాసులారా! మీ క్రౌర్య మంటు తెవులగునేమో?

రేఫము మూర్ధన్యమని కొందఱు దంతమూలీయమని కొందఱు శిక్షనెప్పుటచే శిక్షాశాస్త్ర మనేక విధములు. "సర్వపార్షదమిదం వ్యాకరణమ్" అను భాష్యోక్తిచే శబ్దవ్యుత్పత్తియ నియతము నైఘంటిక నైగమదైవత భేదముల న్నిరుక్తము త్రివిధమై కేవలాచ్చవైదిక శబ్దార్థములన నియతముగా వక్కాణించుచున్నది. వర్ణాగమోవర్ణ విపర్య యశ్చద్వాచాప రౌవర్ణ వికారనాశౌ, ధాతో స్తదర్థాతి శయేన యోగ స్తదుచ్యతే పంచవిధం నిరుక్తమ్ – భవేద్వర్ణా గమాద్ధంసః, సింహోవర్ణ విపర్యయాత్, గూఢోత్మావర్ణ వికృతే వర్ణనాశాత్పృషోదరమ్" అని శబ్ద కల్పద్రుమమను గ్రంథమునఁ బ్రతిపాదించినట్లు నిరుక్తశాస్త్రము నానావిధము. ప్రవచనాత్మక స్వరవ్యంజనోచ్చారణ భేదము వేద మనంత శాఖికము. మునిమత భేదమున వ్యాకరణము నవవిధము. ఉదాత్తానుదాత్త స్వరితాత్మక శ్రుతిలయానుసృత స్వరోచ్చారణ పాఠవిశేషమున శిక్షాశాస్త్రము నానావిధము. మంత్ర బ్రాహ్మణ భేదాది వివక్షా మూలమున వేద మనేకవిధము. గద్యపద్యాత్మక పదవాక్య సందర్భ రచనా విశేషము ఛందము బహువిధము. సిద్ధాంత సంహితాహోరాశి భేదమున జ్యోతిష మనంత విధము. శ్రౌతస్మార్తాత్మ కర్మ విభేదమునఁ గల్ప మనంతప్రకారము. కాఁబట్టి యనాది గాన పౌరుషేయమే శ్రవణేంద్రియ ప్రత్యక్ష మయినప్పటి కష్టాదశ విద్యామూలమగు శబ్ద బ్రహ్మాత్మకవేద యాథార్థ్యము చక్షుర్గోచర మయినప్పటికినిఁ గూలంకషముగాఁ బ్రాకృత మానవులచే గ్రహ నక్షత్రాది ఖగోళతత్త్వమువలె "ఇదమిత్థమ్" అని నిశ్చయింపఁ దరముకాదు. నామాఖ్యాత – నిపాతో – ఉపసర్గ విభేదమున నాల్గువిధములు శబ్దములు. ఇరువది యుపసర్గలు, వేద

ఉండు మఱికొం డుపసర్గలుకూడఁ జెప్పఁబడుటచే నిరువదిరెం డుపసర్గలు నామవాచకములతోఁ గాని క్రియలతోఁ గూడినపుడు గాని యీ యుపసర్గలు నానార్థకములుగా నానాప్రక్రియలను వెల్లడించును. ఇఁకనవి ప్రత్యయములు కొన్ని ప్రత్యయము లర్థవంతములు. మఱి కొన్ని నిరర్థకములు. ఆప్రత్యయముల సాంఖ్య వివరింపశక్యము కాదు. నామములకు మూఁడులింగములు మూఁడు వచనములు మఱియు నేడు విభక్తులును గలవు. వికరణీభేదముచే ధాతువులు—కృత్తద్ధిత ప్రత్యయములచేతను నాలుగువిధముల సమాసములచేతను బ్రకటింపఁబడు నామములు శబ్దమున కైదవ విభేదమును వెల్లడించుచున్నవి. శాకటాయనాదినైరుక్తులు నామవాచకములన్నియును ధాతుజన్యములే యనియును గార్గ్యాదివైయాకరణులు కొన్ని నామవాచకములు ధాతుజన్యములు కావనియును బ్రతిపాదించిరి. శబ్దసృష్టి సహజసిద్ధము కాఁబట్టి యీశబ్ద మిట్లుత్పన్నమయినదని చెప్పుట కెవరితరమగును? అనాదిగా సహజముగా మనుష్యులు తమయూహ లన్యోన్యము వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయాత్మక నాదబ్రహ్మవివృతాత్మక జగద్విధానమున నామరూపాత్మకముగాఁ బంచేంద్రియప్రవృత్తిచేఁ దెల్పుకొనుచున్నారు. నామరూపము లనంతవికారములయి యనిత్యములయి ప్రతిక్షణము మాఱుచువచ్చుచుంటచే నిద్ది వేదశబ్దమనియు నిద్ది సంస్కృతమనియు నిద్ది ప్రాకృతమనియు నిది వికృతమనియు నిది తత్సమమనియు నిది తద్భవమనియు నిద్ది దేశ్యమనియును మఱి యీ శబ్దము నిత్యమనియు నిది యనిత్యమనియు నిది వైకల్పికమనియును నామరూపముల కొకమేరగాని యొకకొలతగాని యొక యర్థముగాని యొకపద్ధతిగాని మానవు లేర్పఱచ వీలులేదు. మానవుల చతుర్విధాభినయాత్మక నామరూపములు పౌరుషేయము లయ్యు నామానవసృష్టికి నలయకేళికవలె నాదిమధ్యాంతములు నిరూపింప నెవరికిస్తరముకాదు

గనుక నీపై ఖర్యాత్మకమగు వైదిక లౌకిక శబ్దజాలము భయము న్గూడఁ బంచభూతాత్మకమగు నీజగమువలె సహజమున పౌరుషేయ దైవికమని చెప్పకతీఱదు. జగన్మాతయను సహజ దైవకల్పితమైన ప్పుడు జగములోని దేహులు మఱి వారియింద్రియవృత్తి మూలకే పౌరుషముగూడ దైవకల్పితము కాకుండునా? కాఁబట్టి సమస్తమును దైవమేగాని పౌరుషమన్న మాటయే లేదు. దైవమే సత్యము పౌరు షము శశవిషాణమువలె నసంభవము. అనేకవస్తువు లొక్క పేరునఁ బిలువఁబడునవి. ఒకపదార్థమునకే యనేకనామము లున్నవి. కాఁబట్టి యేభాషకైన నొకవ్యవస్థ లేదుగనుక నేశబ్దమునకైనను వ్యుత్పత్తి చెప్పఁదరము కాదుగనుకనే "ఉణాదీన్యవ్యుత్పన్నాని" అని చెప్పఁ బడెను. పృథ్వీశబ్దము ప్రథనయ ధాతువుచుండి పుట్టినట్టయినఁ బ్రథన యనుధాతువునకుఁ బర్చఁబడుటయర్థము చెప్పెదవే? యెవ్వరు భూమిని జాపచుట్టవిప్పి పఱచినట్లు పఱచినారు? భూమిని జాపచుట్టవలె నంత యును విప్పిపఱచిన జనులకు నిలుచుట కాధారమెద్దియో? పర్చఁబ డ్డది కనుక పృథ్వియనుచున్నావే? కాఁబట్టి యనాదిగా వైఖరి ప్రతి క్షణము నానా దేశకాల పాత్రానుసారముగా మాఱుచున్నదనుటచే నేభాషకైన నొక్కపద్ధతి నిరూపింపరానందున వేదములును శిక్షాది వేదాంగము లనిత్యములు మఱియుఁగాలోచితములుం గృత్రిమములు మనుష్యకల్పితములు పౌరుషేయములుగాని పంచభూతములవలె సహ జములు వాస్తవములు న్గావు. జనులు తమయూహ నన్యోన్యము దెల్పు టలో ననంతవిధముల నామరూపములు తత్తద్దేశకాలపాత్రానుసార ముగా నేర్పర్చుకొనుచున్నారు కాఁబట్టి యోశ్రోత్రియుఁడా! నీవాక్కును నీకర్మమును మాత్రము స్వప్రమాణమనియు నితరుల భాషలుగాని కర్మములుగాని యప్రమాణములు నాస్తికకల్పితములని వదరకుము మఱియును నెనరుమాలి నీవలె ఖేదమోదము లనుభవించు పశువులం

బట్టి విధ్యుక్తమని భ్రాంతుఁడవై చంపకము సర్వజగత్కార్యములును దైవవశములే పౌరుషమన్న పదార్థమే బొత్తుగా నబద్ధము నసంభవము మిథ్య మృష యనుచున్నావుగా? యనాదిగా మునికృతములై సంప్రదాయానుసారముగా వేదచోదితమైన పశుబలి మొదలగు క్రతువిధానములను విధ్యుక్తము నాచరించు శ్రోత్రియుల నేల నిందించెదవు? శ్రౌతము మఱియు సకలాధ్వర్యకృత్యములు విధిప్రేరితములేకదా? ఆస్తికులము వైదికులము మఱి యనాదిశిష్టాచరణదీక్షితులగు మమ్మును పాషండుఁడవై వైదికశబ్దములు పౌరుషేయములనియును వేదాంగషట్కము పామరరంజకముగా స్వార్థపరులు ధూర్తులు మాంసాశనపరులు కల్పించిన దుష్టకల్పనములనియును ప్రాచీన మునిమతమును దూషించుట భావ్యమా? వేదశాస్త్రములు మఱి యనాదశిష్ట సంప్రదాయానుస్మృత శ్రౌత స్మార్త కర్మములన్నియును దైవప్రేరితములేయనుదృఢవిశ్వాసమునఁ దెలిసికొన్న భాగవతమ్మన్యుఁడా శ్రుతిచోదితమగు పశుహింస నొనర్చు శ్రోత్రియులును క్రతువులును దైవికములని భావింపవేల? జడమైన శరీరముగాని చైతన్యస్వరూపుఁడగు జీవాత్మ్ముఁడుగాని చంపఁబడునని వగచుభ్రాంతుఁడా "నైనంఛిందంతి శస్త్రాణి నైనందహతిపావకః" అను భగవద్వాక్యమరయవా? నిర్జీవమగు జడము హింసింపఁబడదు మఱియును "అసంగోహ్యాయం పురుషః" అను శ్రుత్యనుసారముగా నిరుపాధికుఁడగు నాత్మునకుఁ జావుపుట్టువులు లేవుగా? నీపెద్దల మతానుసారముగా నడువక నాస్తికమత మవలంబించి పాషండుఁడవై వేదబాహ్యుఁడవై నోటికివచ్చినట్లు ప్రేలుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు వ్రాయుచు నహంకారమమకారబద్ధుఁడవయ్యు జీవన్ముక్తునివలె నటించు భాగవతుఁడా! నీ వేసములు నీ టక్కులు నీ యాటపాటలు నో పతితుఁడా! నీదురాచారము నీకులవిరుద్ధవర్తనము నీకు పాండిత్యము పామరులనుమాత్రము

రంజింపఁజేయు నీయభినయము చాలుఁ బిట్ట కొంచెము కూఁతఘనమను సామెత నీతల చూడు వేదవేదాంగములను మునిప్రణీతశాస్త్రములను వైదికాచారములను ప్రాచీన శిష్ట సంప్రదాయముల నోజాతిభ్రష్టా! నిందించుటచూడు; చాలుచాలు ననెదవా? యోశ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా సావధానము నాలింపుము. కర్మములు మనోవాక్కాయరూపముల మువ్విధములు మఱియును నిఖిలజగత్సృష్టిస్థితి సంహార కారణమున శరీరుఁడగు సూర్యుఁడు బింబరూపముగాఁ దోఁచునట్లు నిర్గుణుఁడగు నారాయణశబ్దబ్రహ్మముయొక్క వివృత స్వరూప మీ జగము "సర్వం విష్ణుమయం జగత్" అనునట్లు విశ్వమంతయు నారాయణుఁడేగాని యింద్రియగ్రాహ్యమయిన యుష్ణకిరణాలవాలమయి యంతరిక్షమునఁ గన్పట్టు బింబము సూర్యుఁడుకాఁడు. మాయోపాధ్యాత్మకమగు నయనేంద్రియదోష వికార మాగుండ్రని సూర్యబింబము, జలచంద్రునివలెఁ బ్రతిఫలము నీడగాని వాస్తవసూర్యుఁడు కాఁడు. "అశరీరమాత్మా" యస్యభాసావిభాతీదం విశ్వమ్ "సర్వాంతర్బహిః పూర్ణుఁడు" సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ "సర్వమాత్మైవ ఖలు కంకేనపశ్యేత్" మొదలగు శ్రుతులంబట్టి సర్వమును దైవమగు నారాయణుఁడే గాని ద్రష్ట-దృక్కు-దృశ్య మీత్రిపుటయేకదా జగత్తు-కారణము కార్యాత్మకమగు జగత్తు బీజవృక్షములకు మృద్ఘటములకును వస్తుభేదము లేకున్నను నామరూపములు రెండును మాయాకృతములు గనుక నా రెండింటినిఁ దొలఁగింపఁగా మిగిలిన పరమార్థ వస్తువు దైవమే. నామరూపములు రెండును పౌరుషకల్పితములుమిథ్యలు. నామరూపసాక్షి పరమార్థవాస్తవ తత్త్వమగు దైవము వాసుదేవుఁ డింతనఱకు నీతో నోశ్రోత్రియుఁడా! నే నేకీభవించెదను గాని ఉష్ణకిరణ బింబాకారముసూర్యుఁడుకానట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మాచరణ పౌరుషకృత్యము దైవముకాదు. దైవము: వాస్తవము మఱి

పౌరుషము మృగతృష్ణికవలె దైవప్రతిబింబమగు భ్రాంతి కల్పిత మిథ్యారూపము. ఈవృథాతత్త్వ కథనమెందుకు? దైవము మాట కేమిగాని నీపురుషప్రయత్నమున నీవుగాని నీ ప్రేమించిన జనులుగాని హింసింపఁబడుట కొప్పుకొనెదవా? యాగశాలావాసీ "మహాఋషీణాం మతయశ్చ భిన్నాః" అనుటచేత నీవలె నేఁగూడ ఋషులను విశ్వసించినవాఁడనేగాని ఋషులు కామ్యకర్మలు ప్రతిపాదింప లేదు. నీవు వారి తాత్పర్యమును గ్రహించలేదు. కేవల జగదుపకారపరాయణులు స్వార్థత్యాగులు సర్వభూతదయాపరులు జీవహింసను విధించిరనుట యసంభావ్యము. పురుషప్రయత్న సాధ్యమగు పనియంతయును పౌరుషకృత్యమేగాని పురుషప్రయత్నము సాధింప నసాధ్యమగు పని దైవకృతము. యజ్ఞశాలను గట్టుట, హోమకుండ నేర్పఱచుట పేఁక మొదలగు ద్రవ్యములను దెచ్చుటయుం బశుహింస గావించి వపాదికమును హోమము మొనర్చుటయుం దమ శక్త్యనుసారముగా నచ్చులు హల్లులుగా దమ కంఠధ్వని నేర్పఱచుకొని యావర్ణములతోఁ బద వాక్యములం బన్ని యుచ్చరించుటయును దమ శరీరావయవములఁ ద్రిప్పుటయును మొదలగు శారీరక కృత్యములం దను శరీర సామర్థ్యమును బుద్ధిబలమును వినియోగించి మనుష్యాది దేహధారులు నెఱవేర్పఁగలిగిన పనియంతయును బురుషకారమే. తమ పురుషప్రయత్నము విఫలమగుటయు- గ్రహచారము కాలగతి- ఋతువుల మార్పు మొదలగు పురుషప్రయత్న సాధ్యములుకాని పనులన్నియును గేవల దైవకృత్యములు. దేహధారుల కనుకూలములుగాఁగాని ప్రతికూలములుగాఁగాని హితములై కాని యహితములై కాని జరిగెడు దైవకృత్యముల మనుష్యాది దేహధారులు తమ యిష్టానుసారము నడిపింప నేరకుంట జనులందఱి కనుభవసిద్ధమే కదా? కాఱు మబ్బాదవి మెఱయుచుఱుముచుండు కారణముచే వర్షము కురియునని

గాలివాన దెబ్బతగిలి సముపాయము తీర్చుకొనుటకై ముందుగా ప్రయత్నపడి యిల్లు కట్టుకొని వర్షకాలమునఁ దమతమ యిఁగవుల నొదిగి సుఖించుట తమ పురుషప్రయత్నము కొనసాగినపు డట్లుసంపాదించుకొన్న సౌఖ్యము పౌరుషకృత్యమే, కాని భూకంపాద్యుత్పాతములచేతఁ దమ పురుషప్రయత్నమంతయును విఫలము కాఁగా సుఖమునకు బదులు దుఃఖము తటస్థించుట దైవకృత్యము. సఫలమైనను విఫలమైనను జీవులు తమ మనోవాక్కాయములచేఁ జేయు పనులన్నియును పౌరుషస్వరూపములే. ప్రాణుల యింద్రియములకు వెలియై యవశములయిన కార్యములన్నియును దైవకృత్యములే "యజ్ఞేన స్వర్గ మకురుత" అనునపు డపూర్వసుఖఫల స్వరూపముగు స్వర్గమును యజ్ఞమను పురుష ప్రయత్నముచేఁ గూర్చుకొన్నాఁడనఁగా స్వార్థత్యాగియై లోకోపకార మను పుణ్యకర్మమును సకల భూతదయాపరుఁడై యపూర్వముగు నిత్య మానసతుష్టినిఁ గలుగఁ జేసికొన్నాఁడని తాత్పర్యముగాని పురుషప్రయత్న సాధ్య మెంతమాత్రము గ్గాని యపూర్వ సుఖరూపమగు నణిమాద్యైశ్వర్యసిద్ధి నొందెనని చెప్పుట పిచ్చికాదా? సంతుష్ట మనఃస్థితియే స్వర్గము మఱియు నసంతుష్ట మనఃస్థితియే నరకము. జను లీస్వర్గనరకముల ద్దమతమ మనోవాక్కాయ సామర్థ్యము ననుసరించి తమ పురుషకారమునఁ జేసికొనఁగలరు కాఁబట్టియే బ్రహ్మజ్ఞానవంతులయిన యాజ్ఞవల్క్యాది మహర్షులు పౌరుషదైవములు రెండు నీసంసార శకటమునకు రెండు చక్రములని సిద్ధాంతీకరించిరి. దైవము నిత్యము పౌరుష మనిత్యము. దైవ మనంతశక్తి- పౌరుష మల్పశక్తి- దైవము సహజము- పౌరుషము కృత్రిమము- దైవము సత్యము - పౌరుషము మిథ్య- దైవము పారమార్థికము- పౌరుషము వ్యావహారికము- దైవపౌరుషముల యథార్థతత్త్వము సమగ్రముగాఁ దెలియ నశక్యముగాని యహం

కార మమకారములతో సంచరించు నుత్తము మనుష్యుఁడు "ఆత్మవ త్సర్వ భూతానియః పశ్యతి సపండితః" అనునట్లు తన్నువలె నితర జీవులం బ్రేమించువాఁడె నిత్యమనస్సంతుష్టితో నిహపరములఁ దరించును.

ప్రత్యుత్తర వివరణ

ఓ యీ శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా! శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందో జ్యోతిష నిరుక్తములను గూర్చి నే నుదాసీనుఁడనై యుండెదన్గాని నీతో మాత్రము కలహించి నీపశుహింసనక్రూర శ్రౌతకర్మము న్మాన్పించుటకై దృఢపౌరుషము స్థాపకమానను. ఏపనినైన సాధించుటకుఁ జేయు నుద్యమము పౌరుషవశము కర్మఫలము దైవవశముగదా! దయామయుఁడగు భగవంతుఁడు నాకుఁ దోడై పశుహింస న్నీచే మాన్పించుఁగాక. మనస్సులోనితలఁపు కేవలక్రూరవాక్కును లోకమునకు హానిచేయనేరవు. కామక్రోధలోభ మోహామదమత్సరములను నంతశ్శత్రుషడ్వర్గముగాని వాక్పారుష్యముగాని కొట్టుట చెఱనుంచుట యన్నపానములిడక బాధించుట మఱేవిధముననైన నొడలి నొప్పించుట చంపుటవలె లోకమునకు భయంకరములును హానికరములగు నుపద్రవము లెంతమాత్రమున్నావు. చుక్కలలో సంచరించు కోర్కెవలె వాఁడు నీకన్న భాగ్యవంతుఁడేల కావలెనని నీ వసూయపడుట వ్యర్థమగు పిచ్చితలంపు ఒరుల నెట్టుబాటిచూచుట నిందించుట యిచ్చకమాడుట యెగతాళిచేయుటయును మొదలగువాక్కాయచేష్టలు వెఱ్ఱివికారములు మొదలగు చేష్టలవలన లోకులకు లాభనష్టములు రెండును లేవు. కాని యాహారనిద్రావిహారములమాన్పించుట యొడలి నొప్పించుట చంపుటయును మొదలగు కర్మములు లోకులకు మిక్కిలి భయంకరములగు నుపద్రవములు. నా ప్రేమించిన జనులయొక్కగాని

నాయొక్కగాని నిద్రాహారవిహారముల కడ్డురాక యొడళులనొప్పింపక నీవెక్కైన సంచరించుము. మరేజాతి నీతులనైన ననుసరించుము నీయెడ నాకుఁ గసితయును ద్వేషపడుట కవసరమేమీ? యోహూళసోమానీ! నీవు పశుహింసమానుకొని ప్రాణుల యాఁకలిదప్పికలఁదీర్చు ద్రవ్యముల వ్యర్థముగా నగ్నిపాలు చేయకుంటివేని నీ వేజాతినీతు లనుసరించినప్పటికి నినొక్కింతయును ద్దూలనాడ నాకవసరమేమీ? పరమకారుణికులై స్వార్థత్యాగులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై యతీంద్రియద్రష్టలైన మునులు క్రూరకర్మనుగు మాంసాశనమున్నాని పశుహింసక క్రతువిధానమున్నాని ప్రతిపాదించెదరా? పామర దుష్టజనాభిరుచి ననుసరించి క్రూరజనరంజనమునకై పశుబలివిధానము నో క్రూరశ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా నీవంటి క్రూర పామరజనులు కల్పించిరని స్వార్థపరతమాని విభ్రాంతి కల్పితాగ్రజాత్యభిమానము న్విడనాడి భూతదయాపరుఁడవై తెలిసికొమ్ము. "లోకవ్యవహార పూర్వకాశ్చ కేచి దృత్విగాదివ్యవహారాః సుఖార్థహేతుత్వేనాశ్రితాః" అని కుమారిలభట్టు చేసిన వ్యాఖ్యానముం దెలిసికొమ్ము. మఱియును "వేదాదృతేఽపి కుర్వన్తి కల్పైః కర్మాణి యాజ్ఞికాః, నతుకల్పైర్వినా కేచిన్మంత్ర బ్రాహ్మణ మాత్రకాత్॥ అని కుమారిలుఁడన్నట్లు వ్యావహారిక లౌకికదంభకల్పోక్తకర్మాసక్తులు కేవల పరమార్థదాయక మంత్ర బ్రాహ్మణముల నుపేక్షించుచున్నారు కదా? జనులందఱు నాఁడు మగ యనక పాటుపడి పండించుకొని గుంపులుకూడి భోజనమునకై కూర్చుండిన సమయములను భోజనపదార్థములను మిక్కిలి రుచ్యముగా వండిన వాఁ డధ్వర్యుఁడు మఱియెవరి జఠరాగ్నిబలమెంతో యందునకుఁ దగినట్లు వారివారికి వంటకములు వడ్డించువాఁడు హోత మఱియును భోజనసమయమందు జనులకందఱ కుల్లాసముగా భగవన్నామసంకీర్తనమున శ్రవణపర్వము గావించువాఁ డుద్గాత. ఇద్దియే యనాదిగా

లోకులంగలున్గాదించు సహజాధ్వరము. ఇట్టి సహజాధ్వరమునకు లేని క్రూర కర్మములను వృథారచనా విశేషములం బండితాహంకారమున శ్రోత్రియమ్మన్యులు గ్రామదేవత జాతరవలెఁ గల్పనములు పన్నిరి. నెనరుమాలి జంతుహింస కావించుచుంట యెంతఘోరము?

"ధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్ - తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రవిశ్య - సోఽకామయత, బహుస్యాం ప్రజాయేయ" అను శ్రుతులంబట్టి విధి ప్రపంచరచనా విశేషజ్ఞానాత్మమై యపౌరుషేయమై నిత్యమైన వేదస్వరూప శబ్దబ్రహ్మధ్యానాత్మక తపోమహిమచే రేయి పవపఁ బగటివలెం బ్రళయానంతర మీజగమును యథాపూర్వకముగా సృజించెను. లోకమే వేదము వేదమే లోకమను స్మృత్యనుసారముగా వేదశబ్ద మవ్యక్తము. జగమా నాదబ్రహ్మము వివృతవ్యక్తస్వరూపము కాఁబట్టి వేదాత్మక శబ్దబ్రహ్మమే యీ జగత్తు. కాఁబట్టియే కేవల పరమార్థదశయందు వ్యావహారికదశయందున్న వేదమంత్రాధ్యయనము లేనేలేదని యాచార్యులు ప్రతిపాదించిరి. వేదమందలి కర్మకాండము పౌరుషము. జ్ఞానకాండము దైవము. కర్మకాండమైహలౌకికము జ్ఞానకాండము పారలౌకికము. సాధన చతుష్టయ సంపద లేని మనుష్యులు జ్ఞానకాండమును బఠించినలాభము లేదు. మునులకు మాత్రమే జ్ఞానకాండ ముద్దేశింపఁ బడెను. అతీంద్రియద్రష్టలును బాంచ భౌతిక లోకాతీతులు నశరీరులు కేవల జ్ఞానమూర్తులు ఘటాంతర్బాహ్యపరిపూర్ణాకాశసదృశులు దైవస్వరూపులామునులు భూతదయామయులు సర్వలోకోపకారపరాయణులు సర్వజనసములు వేదశాస్త్రరూపముగ నల్పినబోధ నెఱిఁగినట్లు నటించు శ్రోత్రియమ్మన్యులు స్వార్థపరతచేతఁ బామరప్రీతికై తోఁచినట్లెల్ల శ్రుతుల కపార్థముచేసి శ్రౌతస్మార్తకర్మముల గల్పించి జంతుహింస కావించుట తప్పుతప్పు. మాయాప్రకృతిబద్ధప్రాణికోటిలో మనుష్య

జంతువులు మిక్కిలి జ్ఞానలవ దుర్విదగ్ధులు విపరీతవృష్టులు దురహంకారారూఢులు స్వార్థపరులుకొని దుఃఖము తగుల్చుకొను నవివేకులు సర్వజ్ఞులమని విఱ్ఱవీఁగు దాంభికులు తెలిసీ తెలియని మూర్ఖులు మిక్కిలి చంచల మనస్కులు మఱి యీమనుష్యులు చదివిన చదువును వ్రాసిన వ్రాఁతలును చేసిన చేఁతలు లోకోపద్రవకరములును మిక్కిలి స్వార్థములును. "కీలోత్పాటీవవానరః" వనిచెక కోరి తాటిమ్రానును నడిమి సీల నూడఁబెఱికిన కోఁతివంటి బుద్ధిహీనులీమనుష్యులు కనుకనే "ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" అను మంత్రరాజమును సంతతము నుపాసించుఁడని బుద్ధిహీనులగు మనుష్యులకు బ్రహ్మోపదేశ మవసరమయ్యెను. "ధీః" అనఁగా వివేకము. సర్వభూతదయాపరుఁడు సర్వజనసముఁడు సర్వలోకోపకార మొనర్చుటకై "నకర్మణానప్రజయాత్యాగేనై కేనామృతత్వమానశుః "అనుశ్రుత్యర్థ మెఱిఁగి స్వార్థత్యాగ మొనరించిన పరమభాగవతుఁడు మాత్రమే మనుష్యులలో నిక్కముగా బుద్ధికలవాఁడు. తక్కినజనులందఱును ముఱికివలె లోకమున కంటుతెవులువంటి చెఱుపుచెత్తలు.

ఆచారవిధి

సత్వరజస్తమో గుణములను మూఁడు గుణములందుం బ్రతి గుణముయొక్క చతుర్థాంశము మాత్రము ఒక్కటినుండి శూన్యము వఱకును మఱియొక్కటినుండి- 100000000000000100 పరార్థము వఱకును ఏడుపాళ్ళలో నొకపాలు తగ్గు హెచ్చుల నొండింటి గలసి సప్తపాతాళములు సప్తద్వీపములును సప్తోర్ధ్వ లోకములుగాఁ బరిణమించు చుద్భవస్థితి నాశములందుచుం ద్రిగుణములతోఁ బ్రతి గుణమునందు నాల్గుపాళ్ళలో మూఁడు పాళ్ళు వికారముచెందక యమృత స్వరూపమై నిత్యనిర్గుణాత్మకమై బ్రహ్మవిష్ణుశివ త్రిమూర్తిరూపకమై

స్వయం ప్రకాశమానమై సకల జగదుత్పత్తిస్థితి నాశ హేతు వగు చుండును.- "పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతందివి" అను శ్రుతిచెప్పిన అమృత స్వరూపమగు మూఁడు పాదములుగాక ప్రకృతియందలి నాలవపాలు త్రిపరార్థ సంఖ్యాక బ్రమాణాబ్దముల వఱకు స్వర్గ మర్త్య పాతాళలోక స్వరూపమై సంపూర్ణముగా సృష్టిని పెంచి మఱి యన్నియెడ్లకే శూన్యస్వరూపమై తాఁగూడ నమృతపాదమయి బ్రహ్మప్రళయమగును. "శాస్త్రదృష్టం గురోర్వాక్యం తృతీయం చాత్మనిశ్చయమ్". శాస్త్ర మన్వయించుశక్తియల్పాయువులగు ప్రాకృతజనులకు బొత్తిగాఁజాలదు. గురుబోధను స్థిరమానసులై సంపూర్ణముగా వ్యవహరింపనలవికాదు కనుక నాకుఁ దోఁచిన యభిప్రాయము త్రిగుణావస్థాత్మక స్వప్నజాగ్రసుషుప్త్యవస్థా పరవశుఁడ నగుటచే సరియగునో కాదో యెద్దియును "ఇదమిత్థమ్" అని నిశ్చయింపనలవికాదు. ఏదెట్లున్నను నాయూహాకందని దివ్యశక్తికి నే వశుఁడనై బద్ధుఁడనై యాధ్యాత్మికాధి భౌతికాధి దైవికతాపత్రయములకు లోనై యుంటిననియును నాకోరిన ప్రకారముజరుగక లోకమెట్లో విధివశమునఁ బ్రవృత్తినివృత్తులు పొందుచుంటయునుమాత్రము జాగ్రదవస్థయందు మాత్రము కనిపెట్టుచుంటిని. మొత్తముపై తనవలె జంతువు లన్నియును సుఖింపఁగోరి యున్నవని తెలిసికొనుట సకలమనుష్య సాధారణ ధర్మముకావలయునను నాత్మనిశ్చయముతోని న్నేమియు నైన నో ఛాందసమ్మన్యుఁడా! పశుహింస మానుకొంటివేని నీతో హాయిగాఁ గలసిమెలసి నా బ్రతుకున సుఖింపఁ గల నిది నాస్వభావము. నావిధి దీని కేమందును! నీకు దయలేదా? నీవు పిల్లలంబాపలఁ గనలేదా? నీవలె బంధువులవలె నీతోటి మనుజులవలె నాపేద జంతువులంగూడ సుఖముగా బ్రతుకనిమ్ము "ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తయః- ఆత్మవత్సర్వ భూతాని యఃపశ్యతి సపశ్యతి"

నీ మోఁకాలున శిరమునుంచి యాలోచించుకొనుము. మాంసాశన వ్యసనపరులు భిక్షాలిప్సచే గారెలు మరిగి మఠాధికారి యతివలె క్రతుచ్ఛలమున వామాచారము నెపమున జీవబలి వేసెదవా? "దేవా యజ్ఞమ కుర్వ న్త- యజ్ఞేనయజ్ఞమయజన్త దేవాః" ఆ దేవతలయజ్ఞ మందు నీవు మేఁకలను జంపునట్లు లోకహాళసోమాసీ! నిన్నును నీ తగిలిన బంధువుల నా దేవతలు చంపుచుంట కనిపెట్టవా? నీవు జంతుహింస చేయవేని నీకు దేవతలు చావు చవిచూపించ రింత నిజము నామాటనమ్ము. సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపరులు స్వార్థత్యాగు లయిన పరమభాగవతులు మునులై శాశ్వతాయువులై యమృతులగుచు నిత్యబ్రహ్మానందమున సుఖించుచున్నారు.

"సౌఖ్యేశ్వరో సౌఖ్యభావే లగ్ననాథనిరీక్షితే। సుఖీభవతి లోకేషు పుమాన్ పండితపూజితః" అనుజాతకశాస్త్రానుభవ మర యుము. ఇంద్రియగ్రాహ్యమైన దంతయుం బౌరుషస్వరూపమే. అతీంద్రియమును బౌరుషప్రేరేపకమును సకల జగత్కార్య హేతువును దైవము. విధిమంత్రార్థవాదములు ప్రశంసించును. ఆ కార్యముల నన్నింటెని మంత్రములు గుర్తించును. పశుబలిచేయు వేదికనట్టెంచుట. నానావిధభాజనములు సమకూర్చుట, యజ్ఞపశువులం దెప్పించుట, నానావిధ హోమద్రవ్యములను సమకూర్చుట – అగ్నిం బ్రజ్వలింపఁ జేయుట పశువుం జంపించుట మొదలగు కాయకర్మమంతయు నధ్వర్యుఁడు చేయవలసినపని. ఋగ్వేదసామ వేదములను చిత్రముల కాధారమైన గోడవంటిది యజుర్వేదము. సామవేద సంహితయను పేరంబరఁగుగీతములం బాడువాఁడుద్గాత. కేవలఋగ్వేదమంత్రోచ్చారణామునుమాత్రముసలక్షణముగానొనర్చువాఁడు హోత. శతపథబ్రాహ్మణ మధ్వర్యుఁడు బహ్వృచ బ్రాహ్మణమును హోత ఛాందోగ్య బ్రాహ్మణము నుద్గాతయు ననుసరించుచున్నారు. యాజకులనేర్పఱ్చెడు

ఋత్విగ్వరణ మనుకర్మముతో నగ్నిష్టోమయాగము మొదలిడును. అగ్నిష్టోమము పిదప దీక్షణీయేష్టి జరుగును. దీక్షణీయేష్టి యందధ్వర్యు లుద్గాతలు ముఖ్యులు. హోత లముఖ్యులు. జ్యోతిష్టోమముగ వాయనము-ఆదిత్యానామయనము-అంగిరసాయనము ద్వాదశాహము నైతేయబ్రాహ్మణము చెప్పుచున్నది. గోష్టోమాయుష్టోమాది సోమయాగములలో జ్యోతిష్టోమము మొదటిది. సప్తసంస్థాత్మక మీజ్యోతిష్టోమము అగ్నిష్టోమమూ-ఉక్థ్యము-షోడశి-ఇతిరాత్రము అనునాల్గింటియం దగ్నిష్టోమము మూలము. "స్వశాఖాశ్రిహితైశ్చాపి శాఖాంతరగతాన్విధీన్, కల్పకారా విబధ్నంతి సర్వఏవవికల్పితాన్, సర్వశాఖోప సంహారో జైమినేశ్చాపిసమ్మతః శాఖానవికల్పః వేదేషు సముచ్చయః అవస్యంచశాఖాంతరోపసంహారోఽపక్షితః త్రిశాయ వెరపిమిశ్రేర్యజేత" అనుటచే నానాశాఖాత్మక వేదానుసారముగా యజ్ఞవిధానములు నానాప్రకారములు. జైమినిమూని కన్నియు నంగీకారములే. కాబట్టి జీవపశుబలిపిష్టపశుబలి మొదలగు హింసాహింసల జెప్పు సకల యజ్ఞకర్మములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా యథేష్టముగా యజ్ఞములు చేసికొనవచ్చుననియే జైమిని మతము. బ్రాహ్మణులమని యగ్రవర్ణజులమని వేదవేత్తలమని శ్రోత్రియులమని" "వర్ణానాం బ్రాహ్మణఃప్రభుః" లోకములోని యందఱి మనుష్యుల నన్నివిధములను శ్రేష్ఠులమని చెప్పుకొనుచు యజ్ఞమిషపెట్టి త్రాగుట-వ్యభిచారమూలముగా "నకశ్చిన్మాంయభతే" అను మొదలగు బండబూతులు పల్కుట పౌండరీకపు బహిరంగపు పందిలిగుడెసెపాటుమైథునము మొదలగు దౌర్జన్యములుచేయుచు జనులందఱికిని వ్యభిచారమును మద్యపానమును మాంసాశనమును పశుహింసయును బండబూతులును శ్రౌతకల్పవిధానములని నుప్పుచున్న పనికిమాలిన కూళ చెనటి శ్రోత్రియులను క్రూరజంతువులను నిర్మూలమొనర్చిన ట్లీదేశమునుండి ద్వీపాంతరములకుఁ దగిలివేయకున్న ప్రజాపాలకుల యవివేక

మనవచ్చును. కేవలపరమార్థ బోధకములగు వేదములను ధూర్త క్రూరమర్త్య లోకవ్యవహార ప్రతిపాదకములుగా నర్థము చెప్పి పశుమారణాది దుష్టక్రూరకర్మముల విధించు నీ శ్రోత్రియక్రూరసర్పయాగము జేయించురాజులీ భూమినేలు పుణ్యకాల మెపుడువచ్చునో? జగము నందలి మనుష్యులందఱికి నిర్మానవజాతి యొక్కటియే. అందఱు నా మనుష్య లోక జాతివారే. అహంకార మమకారాత్మకస్వాభిమాన స్వార్థపరతచేత నరిడ్వర్గమునకు లోనైన యవివేకు లన్యోన్య కలహ విద్వేష హింసాసూయామూలముగా జాతి నీతి మతములం బ్రత్యేకముగ నేవఱస్వలాభముకై యేర్పఱ్చుకొని తాము తీసికొన్న గోతిలోఁ దామే కూలుచున్న యవివేకులై జాతిమతవైషమ్యులచేఁ బరస్పరము నన్నుకొని చిరకాలజీవన సౌఖ్యమును వ్యర్థముగా మంటిపాలు చేసికొనుచున్నారు. అపౌరుషేయములు నిత్యములు తేజోమయములు దైవస్వరూపములునాదబ్రహ్మాత్మకములగునమస్తవేదము లేకీభవించి చేసినబోధాత్మకమగు గాయత్రీమంత్రము కేవలయథార్థజ్ఞానాత్మకమగు బుద్ధివికాసమందలి కోర్కెను మాత్రమే ప్రతిపాదించుట తెలియక బుద్ధియున్న ఫలము జనులంద అన్యోన్యానురాగముతోసుచిరజీవనసౌఖ్యమనుభవించుటమాత్రమేయని బోధింపని ధూర్తులు శ్రోత్రియు లెంత మాత్రమున్నా నేరరు. శ్రౌతసూత్రములు గృహ్యసూత్రములు స్మార్తసూత్రములు సామయాచారికసూత్రములు ధర్మసూత్రములు మొదలగునూళ్ళన్నియును జనులందఱు నార్తితప్పకన్యోన్యప్రేమానురాగములతోఁ జిరకాలజీవనసౌఖ్యమనుభవించి కైవల్యానందమందుట కొఱకు మాత్రమేసర్వలోకోపకారములు పరమకారుణికు లతీంద్రియద్రష్టలగు మునీశ్వరులచే సర్వప్రాణిహితముగా నేర్పర్చఁబడుట తెలిసీ తెలియక స్వార్థపరులై వంచకులు తాముమాత్రమే శ్రోత్రియులమనియును వేత్తలమనియును మానవులలో నగ్రగణ్యులమనియును నోటిబూకర

ముచేఁ మూఢులను నెత్తివాంఁడను మఱియశక్తులను బెదిరించి తమ తమ కోరిన భోగములను సంపాదించుకొనుచు సకలక్రూరకర్మములు చేయుచు లోకమునకు వేరువిత్తులగుచుంట జనుల దురదృష్టము.

విశ్వకల్యాణ ప్రేమభావము

"నాశ్య ఆర్యః శూద్రాయాం వధ్యః శూద్రఆర్యాయాన్" శూద్రుని భార్యతో వ్యభిచరించిన బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులను బహిష్కరింపవలెనుగాని బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యుల భార్యలతో వ్యభిచరించిన శూద్రునిఁ దప్పక చంపివేయవలయును అను ధర్మశాస్త్రమును బట్టి యవసరమును బట్టి యన్నిజాతుల స్త్రీలు పురుషులును వ్యభిచరించుట సహజధర్మమనియును సహజముగా స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతికెడువా రుత్తమ మధ్య మాధమ స్థితులచే బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యజాతులుగా నేర్పడుచున్నారనియును సహజముగాఁ గేవల స్వార్థపరులై ప్రాణిహింసకులై ధూర్తులయిన మనుష్యులు శూద్రులుగా నేర్పడియుండుటచేతను బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యులకు వ్యభిచారదోషము కేవల ప్రమాద జన్యము నాకస్మికముగాని స్వభావసిద్ధము కాకుంటచేత ద్విజుల వ్యభిచారమునకుఁ గొద్దిశిక్షయును శూద్రుల వ్యభిచారమునకుఁ బ్రాణాంతక శిక్షయును బోడిగొఱ్ఱె యెదురొక్కన్నపుడు కట్టునదలించుటయును క్రూరసర్ప మెదురొక్కన్నప్పుడు చంపుటయును వ్యవహారమునఁ బ్రయోగింపఁబడునట్లు మునుల యభిప్రాయమని తెలియవలెను. బ్రహ్మ క్షత్ర వైశ్యులు క్రమముగా స్వార్థపరత మానుకొని లోకోపకారమునకై జీవించుచు సత్వగుణ ప్రధానులగు మనుష్యులనియు "శూద్రః" అను శబ్దము "శుచశోకే" అను ధాత్వర్థానుసారముగాఁ బ్రాణులను దుఃఖపెట్టువారు శూద్రులనియును దెలియ

వలెను. లోకోపకారులు ద్విజులనియును ప్రాణిహింసకులు శూద్రులనియును జాతులేర్పర్చిన మునుల యభిప్రాయము. స్వకులధర్మాచరణము సరిగాఁజేసిన శూద్రుఁడు వైశ్యుఁడు క్షత్రియుఁడై క్షత్రియుఁడు బ్రాహ్మణుఁడై జన్మించును. లేనిచో బ్రాహ్మణుఁడు క్షత్రియుఁడై క్షత్రియుఁడు వైశ్యుఁడై వైశ్యుఁడుశూద్రుఁడై జన్మించునని ఆపస్తంబుఁడు పలుకుటచేత నుత్తర జన్మములు సత్కర్మ దుష్కర్మములు ఫలానుభవము తప్పవు.

మశక-తాండ్యబ్రాహ్మణ- లాట్యాయన- నిదాన- ఉపగ్రంథ- క్షుద్రలండాలక్షణ-పంచవిధ-కల్పానుపద అను స్తోత్రములను దశవిధ కల్పసూత్రములచేత శ్రౌతక్రియా కలాపమంతయును నడుపఁబడుచుండెను. ప్రాణుల యాఁకలి దప్పికలు తీర్చు నన్నపానవిశేషములు వ్యర్థముగా మంటిలోఁ గలుపక పశుహింస చేయఁబోక మత్తెట్లైనను ప్రాణులం బాధించని శ్రౌతస్మార్తకర్మములు సర్వజగ దుపకారము లయ్యెనేని విధిగాఁ జేయవలయుననియే సకల సూత్రాకార మునుల ముఖ్యాభిప్రాయము "లాట్యాయన మనుపదం కల్పమేవచ, ఉప గ్రంథాశ్చక్షుద్రాశ్చ తండాలక్షణమేవచ, సూత్రం పంచవిధేయంచ కల్పానుపదమేవచ, అను స్తోత్రంచ విజ్ఞేయం దశసూత్రప్రకీర్తనమ్" ఈ పదివిధములయిన శ్రౌతసూత్రములంబట్టి "యేయజామహే" అను సప్తదశాక్షరముల నధ్వర్యసప్తదశకము దేవతాప్రీతికై మఱియుం దమ శరీరారోగ్యము కొఱకై లోకులకు దైవభక్తి బోధించుట కొఱకై కృష్యాది శ్రమలందిన జనుల మనస్సుల కుల్లాసము పుట్టించుటకొఱకై యన్నపానములచే గుంపుగుంపులుగా జనులందఱుం గూడి వేడుకగాఁ గాలక్షేపము చేయుటకొఱకై యిహపరసాధనముగా యజ్ఞమును శ్రౌతకర్మమును సర్వజగదుపకారపరాయణులు సర్వజ్ఞులుం బరమకారుణికులగు మును లేర్పర్చిరి. మునుల యభి

ప్రాయ మెఱుఁగక వారొనర్చిన సూత్రముల కపార్థములు చేసి
మాంసాశన వ్యసనపరులు స్వార్థపరులు ధూర్తులు పండితమ్మన్యులగు
శ్రోత్రియమాన్యులగు బ్రాహ్మణబ్రువులు పశుహింసాది క్రూరకర్మ
ములను భస్మహవ్యములను గల్పించి లోకుల కపకార మొనర్పఁ
దగదు తగదు. మనుష్యులందఱు నన్యోన్యప్రేమానురాగములతో
గలసిమెలసి కూడుగుడ్డలం బాచుకొని యరిషడ్వర్గమునకులోఁ
బడక "ఆత్మవత్సర్వభూతాని యః పశ్యతి సపండితః" అనువిధమున
నందఱుం బండితులై గాలియెండవానల బాధను దప్పించుకొని యిండ్లు
వాకిళ్ళు నిర్మించుకొని సమాన భోగభాగ్యములతోఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ
గృషి పశుపాలన వాణిజ్యములచే సోమరులుగాక సర్వలోకోపకారము
నకై మాత్రమే యత్నించుచు ప్రతిమానవుఁడొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖ
పడుచుఁ దన సముద్యమమునకుఁదోడ్పడుటకై భక్తవత్సలుఁడగు వాసు
దేవుని దన హృదయపీఠమునఁ బ్రతిష్ఠించుకొని ప్రార్థించుచు జాగరూకత
తో వైద్యము జ్యోతిషము శిల్పము మొదలగువానితో దేహారోగ్య
మును బాఁడిపంటలను మొదలగుసౌఖ్యముల సమకూర్పంజాలిన భౌతిక
శాస్త్రజ్ఞానమును మాత్రమే సంపాదించుకొని యాకాశపంచాంగ
ములు మెట్టవేదాంతములు పుక్కిటిపురాణములు శరీరారోగ్యము
నకు, బనికిరాని తర్కవేదాంతములు మొదలగు సోమరిపోతువిద్యలు
స్వర్గనరకవర్ణనములు భూతభవిష్యజ్జన్మ కథనములు అన్నపానవస్త్ర
సంపాదనమున కుపయోగించని వ్యర్థధర్మశ్రవణములు వ్రతములు
మఱియును సర్వజన మనోవాక్కాయ సుఖప్రవృత్తికిఁ బ్రతికూలించు
శ్రౌతస్మార్తాది ధూర్తకల్పిత కర్మములు మఱెట్టివఘోపాయము
లయినను స్మరించక జనులందఱుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగములతో
బ్రతికిరేని యట్టి మనుష్యులు నిక్కముగా మనుష్యులనఁదగుదురు
తగుదురు. వేదాంగములలో నొక్కజ్యోతిషముతప్పఁ దక్కినశిక్షా

వ్యాకరణ ఛ్ఛందోనిరుక్త కల్పములన్నియుం బనికిరానిసోమరిపోతులు పన్నిన ధూర్తవ్యర్థకల్పనములుగాని నిక్కముగా సకల ప్రాణ్యుప కారములు సర్వజన పరస్పరానురాగ సంబోధకములు సుఖజీవ ప్రయోజకము లెంతమాత్రమున్నావు. మనుష్యు లుచ్చరించుశబ్దము లపౌరుషేయములు నిత్యములుం బరమార్థకబోధకములగు వేదములు కానేకావు "ఇషేత్వోర్జేత్వా" అను నక్షరసమూహము మనుష్య కల్పితముగాని దైవకృతముకాదు. మేఘగర్జితము సముద్రఘోషవలెం గేవల నాదధ్వని మాత్రమే సహజసిద్ధము. అకారాద్యచ్చులు కకారాది వ్యంజనములు పదములు వాక్యములుం దదర్థ విశేషములు సర్వ వైదిక లౌకికభాష లివన్నియు నిండ్లు వాకిళ్ళు తోటలు దొడ్లు నూతులు చెర్వులు మొదలగు మనుష్య రచనములవలెం బౌరుషేయ ములుం గృత్రిమములేగాని సహజములు పౌరుషేయములుం దైవ కల్పితములు కానేకావు. పంచభూతములు తత్తత్కాల విశేషకృత వస్తూద్భవస్థితి వినాశప్రకారములును దైవకృత్యములు. పరస్పరసుఖ జీవన సాధనములగు నన్నపానవస్త్రములు సమకూర్చుకొను జ్ఞానము తప్పమనుష్యులుసంపాదించుకొనందగినజ్ఞాన మింకెద్దియును లేదులేదు. భక్తవత్సలుండు సకలజగదుద్భవస్థితినాశ కారణమగు సర్వజ్ఞుండు సర్వే శ్వరుండగు దేవుండు కలండని త్రికరణశుద్ధిగానమ్మి సర్వలోకోపకార ముగాం జిరాయురారోగ్యములం దనకిచ్చి యీతిబాధలన్నింటినుండి సంతతమున్గాపాడుమని యరిషడ్వర్గములను చెత్తనూడ్చి తన హృత్పీ ఠమును నిర్మలము కావించుకొని యాభగవంతుని తేజోమూర్తిగా నందునిల్పుకొని ధ్యానించుట మానవుల కర్తవ్యనిశ్చయజ్ఞానమే వేద స్వరూపము. సర్వలోకోపకారబుద్ధితప్ప వేదమున కింకొక్కస్వరూపమే లేదు. సర్వభూతదయయు సర్వలోకోపకారబుద్ధియును ప్రత్యక్షదైవ స్వరూపములు. సర్వభూతదయను బోధించునామరూపములుమాత్రమే

ప్రత్యక్షవేదములు. పరులను సుఖపెట్టుటచేతం దనకు నిక్కముగా సుఖమబ్బుట సర్వజన ప్రత్యక్షానుభవము. "అస్తిభాతిప్రియం సచ్చిదానంద లక్షణమ్" అనుజ్ఞానముమాత్రమే యథార్థవేదస్వరూపము. సర్వభూతములయెడ దయ కలిగియుండుటకన్న వేఱే కైవల్యానందము మఱి లేదు లేదు.

విధిప్రకారముగా లోక మెట్లు జరుగవలసినదో యట్లే జరుగుచున్నది. నీ తీతువుపిట్టరాయబారము బోధయును నీజ్ఞానలవదుర్విదగ్ధతా ప్రకటన మెందుకు నీవొక్కండవే తెలిసినవాడవా నీపాండిత్యమునుగూర్చి నీవేదప్పు వేసిచాటుకొనెదవా యని నన్ను మూఢ మూల నాడుదురో వైదికమ్మన్యులారా! ఆ సంగతి నే నెఱుంగనా? యేమి చేయుదును. పశుమారణాది క్రూరకర్మమును స్వజాత్యభిమానాది దుష్టగుణ ప్రకటనమును శ్రౌతస్మార్తాదివ్యర్థ జీవహింసాకర్మముల నేవిధికి లోబడి మీరొనర్చుచున్నారో యావిధికే లోనై జనులందఱ అన్యోన్య ప్రేమానురాగబద్ధులై సమాన భోగభాగ్యముల స్వాంతు పంచుకొని హాయిగా బ్రతుకుండని బోధించుచిట్లంబుధులేడ్చుచు నేను వ్రాయవలసివచ్చెను. మిమ్మిట్లన్యోన్య మతవిద్వేషములం గలహించి తన్నుకొను మీదురవస్థనని యిట్లు నన్నుం బొగులుటకు విధి నియమించెను. భగవంతుండు నా కీపంతెమాస్పి సర్వము విష్ణుమయమనుదృఢనిశ్చయమున్గలిగించి నామనశ్శాంతి కలిగించువఱకును వృథా జాతిమత వైషమ్యములచే లోకులను బాధించి బాధపడు మీకెల్ల బోధింపక మానను మానను. మనుష్యులందఱును సర్వభూతదయాపరులై పరస్పరప్రేమానురాగబద్ధులై సుఖముగా చిరాయురారోగ్యములం బ్రతుకం దగిన యుపాయములనుమాత్రము బోధించు మనోవాక్కాయకర్మములకన్న మనుష్యుల కవశ్యకర్తవ్యములు మఱేకర్మములును గావు. లోకోపకారమునకై తాను ప్రయత్నించుచుంటయును సకలప్రాణులు

హాయిగానుంట పరికించుటకన్న తనకు వేఱేసుఖస్థితి లేదని నిశ్చయించు కొనుటయును "సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు" అని యహర్దివసమును జపించుచుండుటయును లోకోపకారముగాఁ దనబ్రతుకుఁ గొనసాగించు మని భగవంతుని సంతతము ధ్యానించుటయును నిక్కపుమానిసి ధర్మము. జంతుహింసచేయక శరీరమేన మొనర్చు కాహారనిద్రా విహారసౌఖ్యముల కన్నులుగలవన్నపు డేభాషయైన మాట్లాడుకొననీ యేజాతిమతములైన నవలంబించనీ యేయాచారములనైన ననుసరించనీ మఱెట్టి కర్మములైన నాచరించనీ మఱెట్టైన సంచరించనీ విహితధర్మ ముఁ గొంకింతయు న్గొఱంతరానేరదు. మఱియును గైవల్యసంపదకులోప ము కాఁబోదు.

జ్యోతిషమను వేదాంగమున రాకయని పున్నమకును అమావాస్యకు "సినీవాలి" యనియును పదియచంద్రునకు "గుంగ" అనియును పేర్లు. "అస్తిత్రయోదశోమాస ఇతిశ్రుతిః" అనుటచేఁ బదుమూఁడవ మాసము నేడవబుతువును వేదము ప్రతిపాదించు చున్నది. నక్షత్రకల్పము-గ్రహయుద్ధము- రాహుచారము- కేతుచారము- బుతుకేతులక్షణము - నక్షత్రగ్రహోత్పాతలక్షణము - కూర్చి యధర్వణవేదము చెప్పుచున్నది. పూర్ణిమామావాస్యలిష్టికాలములుగా గ్రహింపఁబడినవి. (1) యూపలక్షణము లేక యుపజ్యోతిషమున బలియిచ్చుటకుఁ దెచ్చిన పశువునుబంధింప నేర్పర్చిన పచ్చికఱ్ఱస్తంభము (2) మాంగలలక్షణమును భాగలక్షణము (3) అనువాకసంఖ్య (పరిసంఖ్య) (4) చరణవ్యూహము (5) శ్రాద్ధకల్పము (6) ప్రతిజ్ఞ (7) పల్యాని (8) పార్షదము (9) ఋగ్యజూంషి (10) ఇష్టకపూర్ణము (11) ప్రవరాధ్యాయము (12) ఉక్థశాస్త్రము (13) క్రతుసంఖ్య (14) నిగమము (15) యజ్ఞపార్శ్వము (16) హౌత్రకము (17) పశవోద్ధానము (18) కూర్మలక్షణము. I పశువునుక...

ఫ్రీజు II మేఁకతీడు III హోమవిధానము IV నానావిధయజ్ఞములు తన యభీష్టములిచ్చి చిరాయురారోగ్యములం దన్ను బ్రతికించుమని దైవమును నిరంతరమును దన నిర్మలహృదయమున ధ్యానించుకొనుటకు బదులుగా నీయజ్ఞనాటకములు వేషములు జనులకు వేడుకకై పగటివేషములు నాటకములువలె వేడబముగావించుచు లోకోపకారమునకు బదులు భూతద్రోహ మాచరించు శ్రోత్రియమ్మన్యుల దౌర్జన్యమునకు మేరలేదు. అన్యోన్యానురాగములం బరస్పర సాంగత్యమున సుఖింపనెంచిన స్త్రీపురుష ప్రథమసమావేశమును బెండ్లిరూపమున నానావిధపీడంబనముల న్నిరూపించు స్మార్తకర్మముల వ్యర్థక్రియాకలాపమును శ్రౌతమువలె మిక్కిలి హేయము. తన ప్రయత్నమున కష్టపడగులుచుండ దన కవశముగాఁ బంచభూతములు కాలవిశేషముల న్నకలక్రియలు జరుగుచుంటచేతను దన శరీరోత్పత్తియును దన పుట్టుకయును దన బాల్యదశయును దన స్వప్నమును దన సుషుప్తియును దన కవశములయి జరుగుటచేతను జననమరణములును రోగములు ముసిలితనమును దాఁగోరిన సౌఖ్యమునకు భంగకరములై తన కవశములై తటస్థించుటచేతను ఋతువులమార్పు దివ్యభౌమోత్పాతముల గ్రహగతులకు న్దాలొంగకలేకుంటచేతను జరారుజామరణ భయముల నుండి తప్పించి తన యభీష్టసుఖమునిచ్చు దేవుఁడు సకల జగత్సృష్టిస్థితిలయకారుఁడై సకలకర్మఫల సంధాతయై యున్నాఁడని నమ్మికొని తన కోర్కె నీడేర్చి జనులందఱను దన్నుఁజూచి యామోదింపఁ దాఁ జిరాయురారోగ్యముల నభీష్టసౌఖ్యము లనుభవింపఁ జేయఁగల సామర్థ్య మా దేవునకుఁ గలదని తనతోడి జనుల సావాసమును బోధలనుబట్టి తాఁగూడ లోకోపకారముగా బ్రతికి సౌఖ్యపడునట్లు తనకా దేవుఁడు తోడుపడునని విశ్వసించిన సుజనుఁడు సకల భూతదయాపరుఁడై సకలలోకోపకారపరాయణుఁడై పరుల సుఖముకై పాటు

పడుచు సన్మానవధర్మము నెఱవేర్చినవాఁ డగుఁబకును. చేటలు పీటలు నీళ్ళు నిప్పు లగ్గిబుగ్గులు యజ్ఞశాలలు మడిమైల లుపవాసములు కట్టుబొట్టులు సకలశ్రౌతస్మార్తకర్మములు జాతిభేదములు మతభేదములు మొదలగు నీదంభకృత్యము లన్నియును లోకులకుఁ బరస్పరద్వేషహేతువులై జీవహింసాకారణములై యరిషడ్వర్గ ప్రకోపములై మన స్సంతుష్టి నెరచుటకు మూలములై మనుష్యుల యవివేకమును వ్యర్థకల్పనములను దౌర్జన్యమును స్వార్థపరతను మోసమును హెచ్చరించుటకుఁ గారణములగుచున్నవి. భూతదయకన్న భగవంతునకు వేఱే రూపము లేదు. లోకోపకారమున నడిచి సకలజనులను రంజింపఁ జేయుటకన్న వేఱే దైవారాధన విధానము లేదు. పరులను సుఖపెట్టి తాసుఖపడుట కన్న మనుష్యజీవితమున వేఱే ప్రయోజనము లేదు. స్వార్థపరత మాన్పించి సర్వభూతదయ నొదవించి లోకోపకారముగా నడిపించని శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును మిక్కిలి హేయములు గాని యెంతమాత్ర మాదేయములు కావుకావు. జగమంతయు జీవమయమే.

స్థూలసూక్ష్మరూపములగు పాంచభౌతిక దేహములన్నియుం జేరి యుదకబిందువు లొండుటఁగూడి సముద్రరూపమైన ట్లీజగమంతయును సజీవదేహరూపమే. నీవు పీల్చుగాలిలో నీవలె ఖేదమోదములు నిద్రాశనవిహార సౌఖ్యాభిలాషమును సుఖేచ్ఛయు మరణవేదనభీతియునుగల పంచేంద్రియ విశిష్టులు సూక్ష్మశరీరోపాధియుతులయి జీవులనేకులు కల రా, ప్రాణుల న్వారిశరీరరూపముగానున్న గాలిం బీల్చెదవు నీటిం ద్రావెదవు కాయ పండుల న్నమలెదవు. జగమంతయును గ్రిమిమయమే యనంతసంఖ్యాకసూక్ష్మదేహములతో బ్రతుకుచున్న జీవులను హింసింపక నీ వూపిరికూడఁ దీసికొననేరవుకదా? భూతమయమగు జగములోఁ భూతహింసనొనర్పక నీ నిద్రాహార విహారములోకింతయును

సాగనేసాగవుకదా? యెంతకు భ్రాంతుఁడవై యోభాగవతుఁడా! ప్రతిక్షణమును భూతహింసచేయుచుంట మాత్రముచేతనే జీవయాత్ర నడుపుకొనుచున్న నీ బ్రతుకును నీవు తొల్తనిందించుకొని యూపిరి తీసికొనక ముక్కునోరు మూసికొనుము సకలేంద్రియనిరోధ మొనర్చుకొను మదిగో మేము బలియిచ్చు మేఁకలకన్న వేయియింతలు పెద్ద జంతువుల నీవూపిరితీసికొనుటలోఁ బ్రతిక్షణమును హింసించుట కని పెట్టవా? చాలుచాలు నీ పాషండ బౌద్ధబోధ తెలిసీతెలియక శ్రౌత స్మార్తకర్మలను నిందించకుము షట్టువిధ పు లను కర్మములచే "అహమన్నమహమన్న మహమన్నమ్ - అహమన్నాదో౽హమన్నాదో౽హమన్నాదః" అను నుపనిషద్బోధ నెఱుఁగవా? ఈ జగత్స్వరూపుఁడై దేవుఁడు సత్త్వరజస్తమోగుణములతోఁ దనంతట న్దా సృష్టిస్థితిలయ రూపము లందుచుఁ గ్రీడించుచున్నాఁడని తెలిసికొని మనశ్శాంతి నందుము దయ హింస సూచిచెడ్డ పున్నెము పాపమును శ్రౌతస్మార్త క్రియాకలాపములవలె నీమిథ్యాభ్రాంతి స్వరూపక కృత్రిమపౌరుష కల్పితములని తలంచవా? చాలుచాలు నోర్మూసికొను. నక్కమేఁక దేవలోకమేఁక నీవు చూడు వేదవేదాంగవిహిత శ్రౌతస్మార్తకర్మములం న్నిందించుటచూడు. ప్రాఁతలు చేతనగునని యనాదిశిష్టసంప్రదాయము నింసించి నాస్తిక్యము బ్రస్తుతించెదవా? నీ కులధర్మము నీపెద్దలను నీజాతినీతులను నీపూర్వుల యాచారమును నీవు సరిగా ననుసరించుటచేతను మాత్రమే నీవు లోకోపకారము చేయఁగలిగి యిహపరములఁ దరింపఁగలవని తెలిసికొని బుద్ధిగొని యడ్డదిడ్డముగా శిష్టాచారము దూషించుట మానుము "వేదవేదాంగవేత్తాపి శిష్టాచారం నలంఘయేత్" అను మహాకవి వాక్యము నరయవా? "మహాజనాయేనగతఃసపంథా" అని నిన్నుఁ గన్న తలిదండ్రులు వారలం గన్న పెద్దలు నీకు విద్యాబుద్ధులు మప్పినగురువులు నీచుట్టునున్న

నీతోడిపాటిజనులు నీదేశమువారు నీకులమువారు నీజాతివారు నడిచిన దారి నడువవా ? ఊరియందఱు దొకదారి యుల్లిపిచ్చుక నొకదారి యన్నట్లు నీవే తెలిసినవాఁడవా యనిన నో శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా ! ఊర కేల శపించెదవు? "సర్వత్రాత్మాస్తి పురుష ఏవేదగ్ం సర్వమ్" అనియుం జగమంతయుం జైతన్యమయమే ప్రాణిహింసచేయ కూపిరి కూడఁ దీసికొనరాదని నేనుమాత్ర మెఱుఁగనా ? అతీంద్రియములై సూక్ష్మపాథులనున్న ప్రాణులహింసించు విధము నీకు బొత్తిగా నప్రత్యక్షము. నీవు గాలిలోఁబీల్చి హింసించిన జంతువులు నీ కప్రత్యక్షముగాని శ్రౌతస్మార్తక్రియల న్నీవు చంపుపశువులు నీవు నీకువలె మిక్కిలి ప్రత్యక్షముకాఁబట్టి నీదేహమును నీవు నఱకుకొనవొల్లనట్లాపశు దేహమును బాధింపకుము. "ఆత్మవత్సర్వభూతాని యః పశ్యతి సపశ్యతి" అను వాక్యము న్విశ్వసించి నీవలె జంతువులం దలంచి లోకులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుమని సకల వేదవేదాంగములును సకల శిష్టమునులును దాత్పర్యపడుచున్నారు. మాంసాశనవ్యసనము లేని శిష్టమునులు పిష్టపశువిధాన మేలబోధించిరో తెలియవా ? నీకు స్థావరజీవులకన్న జంగమజీవులు దగ్గఱ. జంగమజీవుల కీటకములకన్నఁ బక్షులు పక్షులకన్నఁ జతుష్పాత్తులు. పశువులకన్న మనుష్యులు మనుష్యులలో నీదేశమువారు వారిలో నీకులమువారు వారిలో నీబంధువులు వారిలో నీదారపుత్రులు మిక్కిలిదగ్గఱ. ఆలుబిడ్డలకన్న నీకు నీశరీరము కడుచేర్పు నీకుమిగులఁ బ్రియమైన నీదేహము ననఁగా నిన్ను నీవు పశువొనరించు దేవతల కాహుతి కావలసినదని విధించు శ్రౌతకల్పము నుపేక్షించి నీకుమిక్కిలి దవ్వాయి సంబంధించక మిక్కిలి యప్రియమగు కంపు మేఁకమాంసమునా దేవతల కర్పించెదవు. నీగుండె కాయ నా దేవతలకు సమర్పించవలసిన దనియే సకల వేద వేదాంగములును మునులును బోధించుచున్నారని తెలియుము.

నీప్రాణము నీకు తెల్లమా? ఆహార నిద్రా విహారసౌఖ్యమును నీవలె నాసించి బ్రతుకుచు నీకుఁగాని నీతోడిపాటి మనుష్యులకుఁగాని యేవిధమయిన హాని చేయకున్న మేఁకలను మేఁకవంటి సాధుజంతువులను స్వార్థపరుఁడవై చంపి కోసి తిని క్రొవ్వెదవా? కూళసోమాసీ! వేదవేదాంగములనుగాని తత్త్వద్రష్టృమునీశ్వరులన్గాని నే నేమియు నిందించ లేదుగాని పరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులు సర్వలోకహితాచరణపరాయణులగు మను లొనర్చిన శాస్త్రముల కపార్థములు చేసి శ్రౌతస్మార్తకర్మములను జంతుహింసకావించు క్రూరకర్ములగు మి మ్మోకూళసోమాసులారా! కాదనెదను. మాంసాశనక్రూరులగు ధూర్తస్వార్థపరులు పన్నిన క్రూరకల్పములను "శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి" అను చందమున గతానుగతికులై శ్రోత్రియమ్మన్యులారా! వేదవేదాంగముల కపార్థము చేసికొని లోకద్రోహ మాచరించు మీకా నాకా పాషండ సంజ్ఞ తగు నాలోచించుకొనుఁడీ? మీరున్న దార్యావర్తమా? పుణ్యభూమియా? మీరుమాత్రమే యార్యులా? ద్విజులా? ఆస్తికులా? వైదికులా? తక్కిన దేశవాసులు శిష్టమతము కిట్టని భూతదయాపరులందఱును నాస్తికులా? అనార్యులా? మ్లేచ్ఛులా? పాషండులా? పంచములా? వేదబాహ్యులా? అస్పృశ్యులా? అసంభావ్యులా? పతితులా? పంక్తిబాహ్యులా? చాతుర్వర్ణ్య బహిష్కృతులా? యేమి మీదురభిమానము? మీదౌర్జన్యము? మీధౌర్త్యము? మీదుష్పాండిత్యము? మీ స్వార్థపరత? మీ మౌర్ఖ్యము? మీ యవివేకము? మీ క్రౌర్యము? మీ దుస్సాహసము? మీ పక్షపాతము? మీ కులాభిమానము? మీ భూతద్రోహచింత? మీ యసహన మో ఛాందసమ్మన్యులారా! కొంచెమాలోచించుకొనుఁడీ? జాతిమత వైషమ్యములు పెట్టుకొని పరస్పర ద్వేషములం దున్నకొని కొట్లాడి కోరి లేనిపోని వాదులు తెచ్చుకొని

యెన్నటికైన సహజముగాఁ దప్పని మరణము న్గోరి తెచ్చుకొని యకాలమృత్యువు వాఁత నెందుకుఁ బడెదరో దుర్జాతి మానవులారా! నిక్కపుమనుష్య ధర్మ మన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో జనులందఱు న్గలిసిమెలసి పరస్పరసాహాయ్యమునఁ దెల్వితేటలతో హాయిగా బ్రతుకరేల? మీకన్నఁ బశువులు పక్షులు పురువులు వేవిధములను స్వచ్ఛందముగా హాయిగాఁ బుట్టి పెరిఁగి సహజముగాఁ బ్రకృతిలో లయమగుచుంట తెలియరా? నీరు నిప్పు గాలి మొదలగు పంచేంద్రియ సౌఖ్యకరములగు పంచభూత కార్యములన్నియు సకల జంతువులకును సమానముగాఁ బ్రవర్తిలుచుంట కనిపెట్టరా? మనుష్యులలో మొత్తముపై నొకరికన్న నొకరు గొప్పవారు న్గారు కొద్దివారు న్గారు. కష్టసుఖములు కావడికుండ లందఱికి న్సమానములే. స్వార్థపరత మాని యొరులయెడ నీర్ష్యాసూయలందక లోకోపకారమునకై పాటుపడు నిన్ను నీవు ప్రేమించునట్లు నీ తోడిపాటివారి ననుగ్రహముతోఁ జూచుట కలవాటు కొన్నాళ్ళు పడినపిమ్మట నా మతము మంచిదో చెడ్డదో నీకే బోధపడు నో ఛాందసుఁడా! దేవునకు మనుష్యులు వేదమునకు శాస్త్రములు ప్రతినిధులని నిర్దేశింపఁదగునా? దేవునకు నామరూపములు నాదబ్రహ్మాత్మక వేదమునకుఁ బ్రకృతి ప్రత్యయవర్ణవిభాగమును బామర బోధ కొఱకు మునులు కల్పించిరిగాని దేవుని యొక్క రూపములు వేదముయొక్క శబ్దార్థములును బౌరుషేయములు కృత్రిమములు ప్రాతిభాసికములుగాని వాస్తవములు కావు కావు. దేవునితోఁ గాని వేదముతోఁ గాని మనుష్యులకు సంబంధమేమియును లేదు. దేవునకును నాదబ్రహ్మాత్మకమగు వేదమునకును భేదమే లేదు. దేవుఁడే వేదము, వేదమే దేవుఁడు. రెండు నతీంద్రియ పదార్థములే. శబ్దభేదము తప్ప దేవునకును వేదమునకును వస్తు భేదము లేదు. దేవశబ్దము వేదశబ్దము నీ రెండు శబ్దములును బౌరుషేయ

ములుఁ గల్పితములు స్వప్నజగమువలె నామరూపాత్మకమగు నిజ్జగ
మంతయును మిథ్యయును భ్రాంతి భాసికమును మనోవిభ్రాంతి మూల
మును గాని యథార్థము కాదు కాదు. ''ఇదమిత్థమ్'' అని యే పదార్థ
మును వాస్తవముగాఁ బల్కుట సహజవిపరీత దృశ్యులగు ప్రాకృత
మానవులకుఁ దరముకాదు. ఎవరికో పుణ్యావశమునఁ బరమార్థ జ్ఞాన
మబ్బునట్టి ప్రాణియే మునినాఁబరఁగును. అమ్ముని కూడఁ బ్రాకృత
మనుష్యులచేఁ దెలియఁ బడఁడు. తన వీఁపే తాఁజూచుకొననేరక తన
సంగతియే తనకుఁ దెలియకున్న యవివేకి మనుష్యుఁడు ''నక్కయేడ
దేవలోకమేడ'' యన్నట్లతీంద్రియ పరమార్థమును లెక్కించుచుఁ
దన పాండిత్యోత్కర్షను వెల్లడించుచున్నాఁడు. తక్కిన జంతువులు
కన్న నెంత ధూర్తుఁగాని మనుష్యు లందఱుం బరస్పరానురాగములతోఁ
గలసిమెలసి లోకోపకారమునకై పాటుపడుట తప్ప న్యారితక్కిన
మనోవాక్కాయ కర్మము లన్నియును మిక్కిలి కొఱగానివి కానివి.
కుక్కలలో బాపనికుక్కలు రాచకుక్కలు కోమటికుక్కలు కాపుకుక్క
లని భేద మెట్లు లేదో యట్లే మనుష్యులలో బ్రాహ్మణులని క్షత్రియు
లని వైశ్యులనియు శూద్రులనియును భేదము గడింపరాదు. ఆకార
భేదము వయోభేదము తప్ప మఱి యే భేదమయినను జంతువుల నే
జాతికైన నెంచుట మిక్కిలి యవివేకము. మనుష్యు లందఱును
మానవజాతిలోనివారే. స్త్రీలు పురుషులు సామర్థ్యభేదమునఁ బ్రాణి
కోటులలోఁ బ్రకృతియుం బురుషుఁడని రెండే జాతులు. కాఁబట్టి
స్త్రీజాతియుం బురుషజాతియు నన్యోన్యానురాగముతోఁ గలసిమెలసి
నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యముల బ్రతుకుచున్న కాలము కృతయుగము.
జనులకుఁ బరస్పరైకమత్యము తగ్గుచున్న సమయములు క్రమక్రమ
ముగాఁ త్రేత ద్వాపర కలియుగము లనఁబడు. భూతదయ కలిగి పర
స్పరానురాగముతో మనుష్యు లంద ఱన్యోన్యముం గలసిమెలసి

కేవల శాకాహారులై పరస్పరసౌఖ్య మరసికొనుచు సమాన నిద్రాహార విహార సౌఖ్యసంపాదనమునకై పాటుపడుచు సర్వభూత సములై యున్న సమయమే పుణ్యయుగ మనఁబడును. జాతిమత వైషమ్యము లేక సమాన భోగభాగ్యములతో నన్యోన్యప్రేమానురాగ బద్ధులై మనుష్యులున్న స్థితియే స్వర్గము. జనులకుఁ బరస్పర ద్వేషము పుట్టిన స్థితియే నరకము. సర్వభూత దయాపరుఁడై పరుల కొఱకుఁ బాటుపడు మనుష్యుని కన్నఁ బ్రత్యక్షదైవ మింతర మెద్దియును లేనేలేదు. చదువులు సందెలు ప్రాంతలు కోంతలు పుస్తకములు జన్నిదములు పెండ్లిండ్లు పేరంటకములు కులగోత్రములు జాతి మతభేదము లింట్లు వాకిళ్ళుడుపు లలంకారములు వేషములు వావులు వరుసలు సీయెను బదినాల్గు కోట్ల జీవరాసులకు జననమరణములు ఖేదమోదములు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాషమును సమానముగా నుంటయే స్వభావసిద్ధము గాని కోరి క్రొత్త వ్యసనపరులై మద్యమాంసములకుం గొఱమాలిన భోగముల కలవడి మనుష్యులు తమలోఁ దాము భేద మెన్నికొని యరిషడ్వర్గమునకు లోనై పరస్పర ద్వేషమున దన్నుకొనుచుం దక్కిన జంతువులకన్న నెక్కువ దుఃఖమునకుఁ బాలగుచున్నారు. పూర్వులకన్న నధిక భోగభాగ్యారోగ్య దీర్ఘజీవన సుఖము లాసించి యవివేక తీవ్రపురుష ప్రయత్నముచేఁ చిత్తాధిక్యమున వెఱ్ఱిపట్టుదలతో మితిమీఱిన వ్యయప్రయాసములతో నమితాహార విహారముల కలవడి ఘోరమృత్యు ముఖమునుండి తప్పుకొనుటకొఱకును, రుజాజరావేదనములు తగ్గించుకొనుటకును మీ రొనర్చు తీవ్రప్రయత్నములే మిమ్ము నోపండితమ్మన్యులారా! మఱింత జరారుజామరణ భీకరముఖ సామీప్యమునకు నడుపుచుంట కనిపెట్టరేల నో శ్రోత్రియమ్మన్యులారా! మీరు స్వార్థపరులై కామ్యకర్మము లొనర్చుట మీ గోతులు మీరే త్రవ్వుకొనుట మిమ్ము బంధించు త్రాళ్ళు మీరే

తెచ్చుకొంట మీతోడిపాటి జనులతో సమానముగా సకలభోగం బులు వంతుపంచుకొని యనుభవింప నెంచకున్నంతకాలమును మీ పరిష్కారమునకులోనై స్వాభిమానము న్విడనాడి యుండనంతవఱకును మీ శ్రౌత స్మార్త కర్మకలాపమంతయును మీకే కంఠపాశమై తప్పక మిమ్మిహపరములకు దవ్వుకానింపక మానదుమానదు. వంట తెలియ నంతకాలము చెప్పు లుపయోగించుకొనకున్నంత వఱకును పట్టణ ములు భవనములు నిర్మించుకొనకున్న యున్నాళ్ళును ధనధాన్యదార సంగ్రహము చేసికొనుట తెలియకున్నంత వఱకును నాగరభోగముల కలవడకున్నంతవఱకును కేలుంబవళ్ళు ఋతువుల మార్పుమాత్రమే కనిపెట్టుచు దుంపలు కాయ లాకులు పండ్లు మాత్రమే తిని మంచినీరు మాత్రమే త్రాగి బ్రతుకుచుం దమలోం దాము విరోధపడ కన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో నొకరి యాహార నిద్రా విహార సౌఖ్యమున కింకొక రెంతమాత్ర మడ్డుపగులక నేల దున్నుకొని పండించు కొనుట తెలియక ధనధాన్యసంగ్రహోపాయము తెలియక కులగోత్ర మతాభిమాన మొకింతయును లేక చదువువ్రాంత లన నేమో యెఱుం గక జాతిభేదమెంచక స్త్రీలు గర్భిణులై కన్నపిల్లలకుం బాల్గుడిపి యశనపిపాసలు తీర్పందగిన దుంపలు కాయలు పండ్లు మంచినీరు తెచ్చుకొను సామర్థ్యము కలిగినంతవఱకుం బెంచి విడుచుటయును కొండగుహలు పొదలు చెట్లు తోఱ్ఱలు మఱి యెండ గాలివానల బాధలనుండి తమ్ముం గాపాడుకొనం జాలిన సహజసిద్ధములగు మఱుంగులనుండి మనుష్యులు స్త్రీపురుషు లందఱును సమాన వేష భాషలతో సమాననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముతోం బరస్పరప్రేమాను రాగముల నన్యోన్యసాహాయ్యము చేసికొను చున్నంతకాలమే మనుష్యు లనందగియున్నారు. అట్టికాలమే కృతయుగము, పరస్పర ద్వేషముతో స్వార్థపరులైనవారు మనుష్యధర్మమునుండి భ్రష్టులై

యిహపరములకు దూరమైన యశుభమాధము దుష్టజంతువులుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రమున్నారు. జనులందఱుం బరస్పరప్రేమానురాగ బద్ధులై యన్యోన్య సహవాస సల్లాపసౌఖ్యముతో నిర్మల నిష్కపట హృదయములతో మాత్సర్యాగ్ని సంతప్తులుగాక సమాన నిద్రాహార విహారసుఖ మనుభవించుచుఁ జిరాయురారోగ్యపదవి ననుభవించుట కన్న జన్మమెత్తిన సార్థక్య మింకెద్ది? అడవులలోను బర్వతములమీఁద జీవించెడి కోయల కొండవాండ్ర నీతియు సత్యమును రవంతయు దప్పక చనువు వ్రాఁత లెఱుఁగకుండియును నిష్కపటహృదయములతోఁ జిరాయురారోగ్యములతో దృఢదేహములతో హాయిగా బ్రతుకువేళ గ్రహచార వశమున ధూర్తనాగరిక సహవాసమున చౌనుమార్యమున కలవడి చెడుచుండుట కనిపెట్టుచున్నాముగదా!

విశ్వకల్యాణ ప్రేమభావము

ఏడేండ్లలోపు బాల్యదశయందు మనుష్యు లెట్లున్నారో యేతలంపులు మఱెట్టి నమ్మకములు మఱెట్టి ప్రవర్తనము కలిగి యుందురో యేడేండ్ల వయసువఱకు మనుష్యులలో స్త్రీపురుషుల కున్న నీతి యేమనుష్యులకు యావజ్జీవము కొనసాగఁదగిన ముఖ్యమానుష ధర్మము. ఏడేండ్ల వయస్సుపిదపఁ బ్రతికినకాలందిని మనుష్యులకు సత్సహవాసము దుస్సహవాసము భయమును గలుగును. భూతదయా పరులు సకలలోకోపకారపరాయణులుస్వార్థత్యాగులు నిర్మలాంతఃకరణులు కేవల శాకాహారులగుభాగవతుల సహవాసముసత్సహవాసము. దంభులు పశుమారణదారుణ కర్ములు కేవల స్వార్థపరులు జగద్ద్రోహులు వంచకులు కామక్రోధ లోభ మోహ మదమత్సర నిర్మగ్న కపటదుష్ట హృదయులను శ్రౌతస్మార్త కామ్యకర్మపరులు తామసాహారులునగు ద్విజమ్మన్యుల సహవాసము దుస్సహవాసము. సహ

వాసమునఁ దలుచు సిరి యబ్బుమగాని చీఁడ యబ్బునను సామెతగాఁ బరమభాగవతధర్మ మంటమగాని క్రూరదంభ శ్రౌతస్మార్తకపట నిష్ఠాధర్మమే యలవడును. అనాదికాలమునుండియును లోకోపకార పరాయణులు మిక్కిలి సాధులు కేవల భగవత్సాహాయ్యమే సహజ ముగా నాసించి యేజంతువునైన న్బాధించ కన్యాపేక్ష లేక జీవించు సాధుజంతువులు కేవల శాకాహారమున బ్రతుకుచుండెడు ప్రాణులు పురుగులలోఁ గంబళి పట్టుపురుగులు మొదలగునవి, పక్షులలో జిలుక కోయిల మొదలగునవి, మృగములలో మేఁక లేడి యావు మొదలగు నవి, మనుష్యులలోఁ బరమహంసలు యతులు సన్న్యాసులు పరమ భాగవతులు మొదలగు సర్వజనసములు సర్వభూత దయాపరులు స్వార్థత్యాగులు "సర్వేజనాఃసుఖినోభవంతు" అని శిష్టులను సేవించుచు దుష్టులకు దూరమగుచుఁ బాపాత్ముల నుపేక్షించుచు నిష్కపటుల నపేక్షించుచుండు సత్వగుణప్రధానులు, వేయేల! పుట్టిన ప్రాణులు పుట్టినట్లు కేవల దైవసృష్టి పద్ధతులను మాత్రమే యవలంబించిన మహాదమహాజ్జీవు లందఱును లోకోపకారపరులే. దైవసృష్టి పద్ధతు లకు వ్యతిరేకముగాఁ దమ విపరీత బుద్ధితో లేనిపోని కృత్రిమకల్పనము లను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను బన్నుకొని జాతిమతాభిమానములతోఁ బరస్పరద్వేషములం గాట్లాడుకొని యపమృత్యువునకు లోనగు దుర్జ నులు జగద్ద్రోహులై యిహాపరములకు దవ్వగుచున్నారు.

"దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్" మాంసాశనులు వంచకులు స్వార్థపరులు ప్రాతిహింసకులయిన శ్రౌత స్మార్త క్రూర దంభ కామ్య కర్మము లాచరించువారు మనుష్యులలో రాక్షసులు. మఱియును కేవల శాకాహారులు సర్వభూత దయాపరులు నిష్కపటులు సర్వ భూతసములు లోకోపకారపరాయణులు నగు పరమ భాగవతులు మనుష్యులలో దేవతలు అనాదికాలమునుండియు నీలోకములో నీ

రాక్షసు లీ దేవతల న్బాధించుచున్నారు, మఱి దేవత లీ రాక్షసుల నుపేక్షించుచున్నారు, "అనాయాసేన మరణం వినా దైన్యేన జీవనమ్, అనారాధిత గోవిందచరణస్య కుతో౽ భవేత్" భగవంతుని దన నిర్మల హృత్పీఠమందునుంచుకొని లోకోపకారమునొనర్చుటయే భగవదారాధన స్వరూపమని యొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుచు స్వభూతదయాపరుం డైన భాగవతుండు మాత్రమే యుభయలోకములం దరించునో కూశ సోమాసీ! చాలు చాలు నీ పశుమారణ దారుణ శ్రౌతస్మార్త దుష్ట కర్మకలాపమంతయును నీ ధూర్త మనః సృష్టిగాని భగవత్సృష్టి కాదని నమ్ముకొని నీరాక్షస క్రూరకృత్యమింక నైన మానుకొనుము.

బ్రాహ్మణములకు స్వరనియమము లేదు. యథేష్ట స్వరమునం బఠించుకొన వచ్చుననియును "తస్యవా ఏతస్య యజుషో రస ఏవో పనిషత్" సర్వవేదముల సార మువనిషత్తనియును "నహింస్యాత్సర్వ భూతాని" అని యుపనిషత్తు విధించుటచేతను "పశుమాలభేత" అను శ్రుతికి భాగాది జంతు విశసన మెంతమాత్ర మర్థము చెప్పం గూడదు కూడదు. సత్వ రజ స్తమోగుణాత్మకములగు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవ స్థలు ప్రత్యక్షానుభవముకన్న నహంకార మమకారము లున్నంత వఱకు జగదుద్భవస్థితి వినాశ కార్య విశేషములకు మూలకారణమని మ ఱెద్దియు న్లేదని నిశ్చయింపక తీఱదు. ఇంతవఱకున్న స్మృతి విశే షమున జగత్కార్యములు తోంచుచున్న నింక ముందీ స్మృతి యే మగునో నిశ్చయింపశక్యము కాదు. భూతవర్తమాన కాలములందలి యనుభూత కార్యజ్ఞాన మొకింత కలదు. స్మృతికి గోచరమైనదంత యును నిక్కముగాని స్మృతికను వర్ణనముచే స్వార్థపరుండగు వంచ కుండు మూఢుల న్మెప్పించి స్వలాభము పొందుచుండునుగాని నిష్కప టుండు కేవల లోకోపకారపరాయణుం డైన భాగవతుండు స్వలాభ ముక్కై లేనిపోని టప్పాలుకొట్టి జనుల నెంతమాత్రము మోసపుచ్చండు.

"పురుషశబ్దేన శిరః పాణ్యాద్యాకృతియుక్తో దేహోభిధీయతే - సచ దేహో బ్రహ్మాది స్తంబాంతో బహుప్రకారః" అను మాధవాచార్యోక్తి ప్రకారము బ్రహ్మాది స్తంబపర్యంతము నానావిధములైన పంచభూతాత్మక శరీరములకే పురుషశబ్దము వర్తించుటచేతఁ బౌరుషమనఁగాఁ బంచేంద్రియదృష్ట మంతయును బౌరుషవేద్యమే కదా ? పంచేంద్రియాత్మక దేహముగల జీవుని ప్రత్యక్షానుభూత స్మృతిలో లేని పదార్థమంతయును లేనిపదార్థమే కాఁబట్టి ప్రత్యక్షానుభవములోఁ జేరని భూతభావికాలిక పదార్థములు గగనారవిందమువలె శశవిషాణముల మాడ్కి శబ్దమాత్రములుగాని యథార్థములని పిచ్చివారు మోసకాండ్రు తప్ప నిష్కపటాత్ములు బుద్ధిమంతులు నిశ్చయింప నొల్లరు. రెండువందలయేండ్ల క్రిందటికాలమున నావృద్ధప్రపితామహుఁడు పదియడుగుల పొడుగైన సుందరుఁడై వేదవేదాంగవేత్తయై యైదువందలేండ్లు బ్రతికి యేన్గులను బంతులవలెఁ జేతమీటిన బ్రాహ్మణవీరుఁడని వ్రాసిన గ్రంథము చదువుకొనిగాని వంశపారంపర్యముగాఁ జెప్పఁబడుచున్న కథలు వినిగాని నిశ్చయముగా వాఁడే నాతాతయని నే నమ్మికొని పామరులను నమ్మించి బెదరించి నాతాత యంత గొప్పవాఁడు గనుక నన్నుఁగూడ మీరు మన్నించక తీఱదను ఫనికిమాలిన యేవ్రాసి మొద్దు మఱుగుజ్జు చందమున "బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్" అను శ్రుతిప్రకారము నాది వసిష్ఠగోత్రము నేను బ్రాహ్మణుఁడను నాతండ్రి తాతల యాచారమంతయును శ్రోత్రియాచారముకాఁబట్టి నేనుగూడ నర్థములను దండుకొని సోమయాజినై యీషణత్రయముల న్దగిలి క్రతుపురోడాశముల న్గొరివ్వి యజ్ఞాచరణవ్యసనపరుఁడనై యేఁటేఁట మేఁకలఁ జంపెదనని వదరకు మో నామబ్రాహ్మణుఁడా! నీ నొప్పివంటిదే యితరదేహుల నొప్పియని ప్రత్యక్షముగా నీవు తెలిసికొనుచుండియును నిర్జీవగ్రంథములు ముసలమ్మ

చెప్పినకథలు నమ్ముకొని నీకుఁ బ్రత్యక్షముకాక శశవిషాణమువలె యసంభవ కార్యములగు బ్రాహ్మణాది వర్ణభేదముల న్వర్ణించి పామరులం బెదరించి స్వార్థపరుఁడవై వంచకుఁడవై నీవు చెప్పున దొకటిచేయున దొకటిగా లోకద్రోహివై నెనరుమాలి జంతువుల నో దేవానాంప్రియుఁడా! దేవతలపేరుచెప్పి చంపి తినెదవా? నిన్ను జంపఁగల మానవులను వ్యాఘ్రాదిహింస్రములను నీప్రాణబంధువులను దేవతాప్రీతికై నీవు నమ్మిన శ్రౌతకల్పానుసార మేల మనుష్య పశువులం జంపి తినవో? నీప్రాణము నీసన్నిహితబంధువుల ప్రాణము నీకంత బెల్లమో? కేవల స్వార్థపరతకన్న మతేజాతినీతులు నీకు లేనే లేవని తెలియు దుష్టవ్యసనాసక్త ప్రాణిహింసక శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా! చాలుచాలు నీయాజమాన్యము. పేనుకు పెద్దరికమిచ్చినం బెడత లెల్లం బడకొఁటకెనను సామెతగా నధ్యయనవేత్తవని లోకులు నిన్ను మన్నించిన ఫలమా యిట్లు క్రూరశ్రౌతకల్పములం బన్ని క్రతు మిషన్జంతువులం జంపి నమలుచున్నావు? నీవా బ్రాహ్మణుఁడ విస్సీ పశుఘాతుకుఁడా యుండుండు మింకను వినుము "ఆనందో బ్రహ్మేతిజా నీయాత్" ఒరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుటయే నిక్కముగ బ్రాహ్మణ లక్షణమని తెలియవా? మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారాత్మ కాంతఃకరణ చతుష్టయము త్రిగుణాత్మకమై యనిర్వచనమాయా రూపకమై జీవాత్మున కీజగద్రూపమున బ్రాంతిమూలమై యెండ మావులు జలమువలె మిథ్యయయ్యు న్వాస్తవమువలె నగపడుచున్న దనుట యనుమానోపమాన శాబ్దప్రమాణసిద్ధమైనప్పటికిఁ బ్రత్య క్షానుభవమే. నేనను స్మృతియును ఖేదమోదానుభవము నాశరీర మును నాకు వేఱుగానున్న జగమును నాకు యథార్థముగా ననుభ వించుచుంటచేత నాయీప్రత్యక్షానుభూత ఖేదమోదములు నీజగత్తును సహేతుకముగా యుక్తికిట్టనందున నీ దేహాది సకలప్రపంచభ్రాంతి

మాత్రము మిథ్య. స్వప్నమువలె మృగతృష్ణికమాడ్కి వాస్తవము కాదని పైకి వేదాంతబోధచేయుచు నాయనుభవ మొకవిధము నాబోధ వేఱువిధముగా నుంటకూడ భ్రాంతికృతమని యేల యన రాదో? కాబట్టి యింద్రియ ప్రవృత్తిజ్ఞాన మున్నంతవఱ కనఁగా నాకు శరీరస్మృతి యున్నంతవఱకు నా జ్ఞప్తియును మఱి యా జ్ఞప్తి గ్రాహ్యమగు జగమును వాస్తవమే. "అహంబ్రహ్మాస్మి" నేనే బ్రహ్మము నాకంటె వేఱే పదార్థమే లేదీపాంచ భౌతికోపాధియును మఱి యీ సమస్త జగమును స్వప్నమువలె నెండమావులవలె మనో విభ్రాంతి కల్పితములుగాని వాస్తవములు కావని భావించుకొనుటయు న్గూడ భ్రాంతిమూలమే యగును గదా!

కాఁబట్టి యీ పనికిమాలిన సోమరిపోతుసన్యాసి మాటలు చాలించి పౌరుషముకన్న మఱి వేఱే పదార్థమే లేదని దృఢముగా నమ్మికొని యీ పౌరుషమునకుఁ దగినట్లు నిష్పాక్షికముగా ఫలము నొసఁగు భగవంతుఁడు ప్రత్యక్షముగాఁ ద్రయీమూర్తియై ద్వాద శాత్మఁడై సర్వజగదుద్భవస్థితి వినాశనమూలమై సకలకర్మసాక్షియై సర్వగ్రహరూపియై సర్వలోకబాంధవుఁడై సర్వలోకచక్షువై యచిం త్యానంత మహిమాన్వితుఁడై త్రిభువన స్వరూపుఁడైన భగవంతుఁ డీ సూర్యుఁడే దేవుఁడని మమ్మాటికి న్విశ్వసించి సూర్యుని యంశమే యీ దేహస్మృతి యని యెంచుకొని పరోపకార మొనర్చుటయే యీ జన్మమునకు సార్థక్యమని సర్వభూతదయా పరుఁడవై యితర జీవుల సుఖపెట్టి నీతోడిపాటివారికి సాయపడి వారి యనుగ్రహమును స్నేహమును సంపాదించుకొని సుఖముగా నీ జీవనమును గడపు కొనుము. మఱియును సకల భూతములును సర్వజీవులును నీ బ్రతుకు సౌఖ్యమును గాపాడునట్లు సంతతమును దేజోమయుఁడు ప్రత్యక్ష దేవుఁడగు సూర్యభగవానుల కహర్నిశముం జేమొత్తి మ్రొక్కు

చుండుము నీ కాపదలబ్బినపుడు నీ పౌరుషలోపమనియును నీప్రారబ్ధ దుష్కర్మఫలమనియును నీకు సంపద లభించినపుడు భగవదనుగ్రహ మనియును నీతోడిపాటివారలకు నీయెడఁగల యనురాగమే కారణ మని నిశ్చయించుకొని నీచిత్తమును సమాధాన పఱచుకొనుము. నీ వొప్పుకొన్న కురూపి నీకు సొగసగుటయు హాస్యము నెపమున నీవు ప్రేమించినవారు నిన్నుఁ దిట్టిన తిట్లు నిన్నుఁ గొట్టినకొట్లు నీకోరిన కోర్కెలగుట నీప్రత్యక్షానుభవమే కదా? స్వార్థపరతమాని పరోప కారమునకై పాటుపడుచుఁ గాపట్యము న్దొఱఁగి మహాప్రభూ! నీకన్న మఱి దిక్కులేదు రక్షించు రక్షించుమని ప్రతిక్షణమును జ్ఞానస్వరూ పుఁడై ప్రత్యక్షదేవుఁడగు సూర్యనారాయణునకు మ్రొక్కుచుంట కన్న నీవు చేయవలసిన యజ్ఞములుగాని జపములుగాని మఱే యాచారములయినఁ గాని లేవో శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా! శిక్షక వై యాకరణఛాందస నైరుక్తిక జ్యోతిష్కులతో నాకెద్దియు న్పనిలేదు గాని యోపశుమారణదారుణ కర్ముఁడా! యోదంభ శ్రౌతస్మార్త కర్మిష్ఠుఁడా! నీకుఁ దప్పక భూతదయయును సకలజన సమ్మతాచారణ విధానమును బోధించి నిన్నొప్పించి నిన్నుఁ గేవల భాగవతునిఁ జేసిన గాని నాచదువు నేర్పున ఫలమేమిరా? కవినైన సార్థక్యమేమిరా? ఇంత కష్టపడి గ్రంథము రచించిన సాఫల్యమేమిరా?

తన యూహను బరుల కెఱిఁగించుటమాత్రమే వాచికాంగికా హార్యసాత్త్వికాభినయ ప్రయోజనము కాఁబట్టి సంజ్ఞామాత్రములైన రూపములకు దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ గలిగిన పద్ధతు లనిత్య ములు క్షణికములును సమయోచితముగా మార్పుచెందక తీఱనవి యును. మూఁగవారు తమ యూహలను దమ కంఠధ్వని విశేషముల కలవడిన వారలకుఁ దెలుపఁదగిన ట్లుఱుచెదరు. ఆమూఁగల కంఠధ్వని నలవాటునఁ దెలిసికొన్నవార లా కంఠధ్వనుల స్థాయివిశేషములంబట్టి

వారల యూహాలు పోల్చి వారలకుఁ దగువిధమున నాచరించెదరు. మనుష్యులు శబ్దాద్యభినయవిశేషములచే నితరజంతువుల యూహాలం దాము గుర్తించి తమ యూహాల చొప్పున నితర జంతువులచే గ్రహింపజేయుచున్నారు. కాఁబట్టి ప్రాణులు పరస్పర మూహా తెల్పుకొను నామరూపాత్మక సంజ్ఞల కొక పద్ధతియు నొక నియమము నెంతమాత్ర మక్కఱలేదు.

జగత్కారణమై భక్తపరాధీనమై సర్వజ్ఞమై సర్వశక్తియైన పదార్థమును దెల్పఁగలిగిన శబ్దరూపమెట్లున్ననేమి? హాయిగా బ్రతికించుగాలి యెట్టిదేశకాల పాత్రలం బుట్టిననేమి? అన్యులచే నెఱుఁగ శక్యముకాని తన యూహా నన్యులకుఁ దాఁ దెల్పఁ గలిగిన నామరూపముల కన్యుల శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్తి పద్ధతినియమములతోఁ ప్రయోజనమేమి? ఏకశ్శబ్దః సమ్యగ్జ్ఞాతః సుష్ఠు సంప్రయుక్తః "అని భాష్యకారుని యుద్దేశము. శబ్దమనఁగా నూహా. ఒరుని యూహా సరిగాఁ దాఁ దెలిసికొనుటయుం దనయూహా సరిగా నితరులకుఁ దెల్పుటయును దన మనస్సంతుష్టి నొదవించునని తాత్పర్యము. శబ్దబ్రహ్మమనియు నాదబ్రహ్మమనియును బల్కుటచే సర్వజగదాత్మకమై సర్వజగత్కారణమై నామరూపాత్మకమై వాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయ విశేషమంతయును శబ్దరూపమనియే పతంజలి తాత్పర్యము. కాఁబట్టి "ఏకశ్శబ్దః" అను భాష్యము హాయిగా బ్రతుకుటకై ప్రతిజంతువు నూహించుచున్నదనియును తన బ్రతుకు సౌఖ్యము సమకూర్చుకొనుటకై తన యూహా ప్రవర్తించుచున్నదనియును బ్రతిజనుఁడు తెలిసికొని యొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడవలయునని "అథశబ్దానుశాసనమ్" అని ముందుగా "అథ" అను శబ్దమును బ్రయోగించెను. "అ" అనువర్ణ మించుమించు ప్రతి భాషలో మొదట నుచ్చరింపఁబడుటకుఁ గారణ మచ్చుల కెల్ల "అ" అను నచ్చే వైఖరీ

మూలము. అంబ, అల్ల. అక్క మొదలగు ''అ'' అను నచ్చుతోఁ బ్రతి జంతు కంఠస్వరమును బ్రవర్తిలుచున్నది. కంఠస్వరముచేతను మఱి యవయవవిన్యాసాకార విశేషముచేత ననఁగా నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయముచేత నన్ని జంతువు లన్యోన్య మూహ తెల్పుకొనుచున్నవి. అ మొదలగు నచ్చుల కన్యోన్యభేదమును కకారాది వ్యంజనములును మనుష్యు లన్యోన్యోహాని విదేనమునకై పన్నుకొని యట్టి కల్పిత ధ్వని విశేషములకు శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్తము లని సంజ్ఞ లేర్పుచుకొన్నారు. మఱియు సూర్యోదయాస్తమయముల యవధి సూర్యచంద్రగ్రహణముల రీతియును అమావాస్యా పూర్ణిమల కొంచెమైనను దోఁచక సంపూర్ణ బింబములం గ్రమముగఁ గన్పట్టు చంద్రు నరసియును ఋతు విశేషములం బట్టియును జ్యోతిష శ్రౌత స్మార్తకర్మ పద్ధతు లేర్పఱచుకొనుచున్నారు. మఱియును బాల్యమున సుషుప్త్యవస్థయు యౌవనమున జాగ్రదవస్థయును వార్ధకమున స్వప్నావస్థయును బొందుచున్నట్లు సకల జీవులు కన్పట్టుచున్నారు. జ్యోతిష శ్రౌత విధానములచేఁ బ్రతికూల దైవము నడ్డుకొనుటకును సకలాభీష్ట కార్యసిద్ధిని సమకూర్చుకొనుటకు మనుష్యులు తమ పౌరుష ముపయోగించుకొనుచున్నారు. కేవల స్వార్థపరతకై కాక లోకోపకారముకై మాత్రము మానవు లొనర్చు సకల కర్మములు సకలవేద శాస్త్ర సమ్మతములే సమ్మతములే. ఆహార నిద్రావిహార సంపూర్ణ భోగము తా ననుభవించి పరులచే ననుభవింపఁ జేయు శక్తి తగ్గిన కాలంది నీ వేదవేదాంగ పద్ధతులు పనికిమాలిన కూఁతలు వ్రాఁతలు సోమరిమాటలు సోదె లాకాశపంచాంగములు మొదలగు కొఱమాలిన కులమతాచార పద్ధతులు మొదలగు వార్ధకలక్షణము లన్నియును బొడచూపుచున్నవి. బాల్యము దాఁటి వయసు ముదిరిన కాలంది నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనుటకై చేయు

పురుష ప్రయత్నము తప్ప మనుష్యులు భూతభవిష్య జ్జన్మములఁ గూర్చియు నతీంద్రియ స్వర్గనరకములఁ గూర్చియుఁ గులమతాచార ప్రవర్త శ్రౌత స్మార్తాది కర్మము లన్నియు నుబుసుపోని మంగలి పిల్లి తల గొఱిగినట్టువలె మిక్కిలి వ్యర్థ కల్పనములు. తన యొక్కయుం బరుల యొక్కయు నిద్రాహార విహార సౌఖ్యమునకై పాటుపడుట మాత్ర మీ బ్రతుకున నవశ్యకర్తవ్యమగు పని. తనకుఁ గాని పరులకుఁ గాని యీ బ్రతుకు నందలి నిద్రాహార విహారసౌఖ్యముం జెఱచు సకల విద్యలును సకల శ్రౌత స్మార్త కర్మములు వివిధకుల మతాచార పద్ధతులును వృథాపురుష ప్రయత్నము లని ఘంటాపథముగాఁ జాటి ప్రతి మనుష్యుఁడుం దనతోడిపాటివారికి బోధింపవలయును. బాల్యమున సుషుప్త్యవస్థయు యౌవనమున జాగ్రదవస్థయును వార్ధకమున స్వప్నావస్థయును సకల ప్రాణు లనుభవించుటచేత సుషుప్తి యెడఁ బ్రత్యక్షాది ప్రమాణ చతుష్టయ బోధ యొనర్చు శక్తి యుండదు. యౌవనమున స్వపరనిద్రావిహార సౌఖ్యమునకై మాత్రమే త్రికరణము లుపయోగించుకొనుటచేత వేదశాస్త్రములు చదువుకొనుటకుఁ గాని ప్రవచించుటకుఁ గాని సమయము చిక్కదు. వార్ధకమున నెట్టి పాటుపడుటకైనను శక్తి చాలదు. మఱియును వార్ధకదశ పరాధీనమగుటచేత వేదశాస్త్రములు బోధించుకొనుటకుఁ గాని పరులకు బోధించుటకుఁ గాని దేహమనఃపాటవము బొత్తిగా క్షీణించును. కాఁబట్టి కేవల తపస్సామర్థ్యముచేత బుద్ధిస్వరూపులగు వ్యాసాదిమునులు బోధించిన వేదశాస్త్రములు ప్రాకృతులగు మనుష్యులు గ్రహింపఁజాలక స్వార్థపరులగుటచేతఁ దమ లాభముమాత్ర మాసించి లోకోపకారము కసింతయుఁ దలఁపక సర్వజనసమ్మతముకాని యభిప్రాయములను వేదశాస్త్రములందుఁ దమ యిష్టానుసారము గ్రహించి యన్యోన్య మతద్వేషములతోఁ గాట్లాడి తన్నుకొని యిహపరముల దూరమగుచుంట కేవల కలికాలచేష్టిత మనక తీఱదు.

లోకుల ప్రవర్తనము కాలవశమున మాఱుచుండును. వేసవి యందుఁ దాపము శీతకాలమునఁ జలిచే దేహధర్మములు చేష్టలు మాఱుట స్వభావమైనట్లు కృత త్రేత ద్వాపర కలియుగములందు మానవధర్మము తార్మాఱుచుండును, నాల్గుయుగములకుఁ దగునట్లు మునులు ధర్మములను బోధించిరి. "కలౌపారాశరః స్మృతః" అను టచేఁ బరాశరముని చెప్పిన ధర్మముమాత్రమే కలికాలమం దనుస రింపదగినది. సకలధర్మ వివర్జితమగు కలియుగమునందలి జనులుతరించు మార్గము చెప్పుచున్నానని పరాశర మహర్షి "దానమేవకలౌయుగే" అనియును దానమనఁగాఁ బరోపకార మొనర్చుటమాత్రమే కలి జనుల కవశ్య కర్తవ్యమనియును "పశుమాలభేత" అను వేదచోదిత క్రమవిధులకుఁ గలికాలము పనికిరాకుంటచేత వైశ్వదేవము చేసికొని యతిథిగావచ్చిన యే యధమజాతివానికైనను మఱెట్టి పాపాత్మున కైనను "అన్నస్య క్షుధితం పాత్రమ్" అని యొరుల నన్నపానాదు లను సుఖపెట్టి భూమి సేవ్యము చేసికొనుటయే ముఖ్యజీవనవృత్తి చేసికొని స్త్రీ పునర్వివాహము నంగీకరించి సత్సంపర్కము శ్రేయ మని సులభములగు ప్రాయశ్చిత్తములచే వ్యభిచార నివృత్తి యగునని భగవన్నామ సంకీర్తనముకన్నఁ గలికాలమున వేఱే తరించుటకు దారి లేదని బోధించెను. ఇంతకు నక్షత్రాది ఖగోళముల సంగతి కూలంకషముగాఁ దెలిసికొని "ఇదమిత్థమ్" అని రూపింపశక్యము కానట్లు వేదశాస్త్ర ప్రవక్తలగు మునుల మతమును యథార్థముగాఁ బ్రాకృతజనులు తెలిసికొని తాము నడిచి యొరుల నడిపింప నొకింత యును సమర్థులుకారు. మోఁచేతి కంకణమున కద్దమేలా? పరుల సుఖమున్గోరిన నద్దప్ప నీకు సౌఖ్య మబ్బదని నీ కూహవచ్చినది మొదలు నీ స్వానుభవమే కదా? కాఁబట్టి యొరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖముగా బ్రతుకుము. స్వర్గనరకాది గగనారవింద చింత నీకేల? వేదవేదాం

గాది విద్యలు వ్రాఁతలలో గలవుగాని నీ బ్రతుకు సౌఖ్యమున కుపయో
గించు తెలివితేఁటలు లోకుల ప్రవర్తనమునుండియే నీ కబ్బుచున్నవి.
కష్టపడి భూమిని దున్నుకొని పండించుకొనుము. పండినపంట
నీతోడిపాటిజనులతో వంతుపంచుకొని వారితోఁ గలిసిమెలిసి సుఖ
ముగా ననుభవించుము. ఈతిబాధలనుండి కాపాడుమనియు నారోగ్య
ముగాఁ జిరజీవనసౌఖ్యము దయచేయుమనియును ప్రత్యక్షదైవమగు
భాస్కరునకు మ్రొక్కుచుండుము. అంతకన్న నీవు చేయవలసిన కార్య
ములు నీ బ్రతుకున మఱిలేవు. అక్కరమాలిన చదువుసందెలు
నోములు వ్రతములు నామములు మడిమైలలు జాతినీతులు మతభేద
ములు వంచకులగు స్వార్థపరులు సోమరులు మాత్రము పన్నిన
పన్నికలని దృఢముగా విశ్వసించి లోకోపకారముగా నడుచుకొని
సర్వభూత దయాపరుఁడవై నీజన్మమును సఫలము కావించుకొను
మోకూళసోమాసీ! పొమ్ము మఱెన్నండును బశుహింస చేయక
తిన్నఁగా బ్రతుకుము నీవు పఠించునవి వేదములుకావు. నీవాచరించు
నాచరణము వేదవేదాంగచోదికము కాదు. నిత్యము లపౌరుషేయములు
నగు వేదములు నీవంటి ప్రాకృత మూర్ఖ మర్త్యుల నోళ్ళ మలయునా?
నీకు బుద్ధిలేదా? యతీంద్రియములు నిత్యము లపౌరుషేయములు లాత్మైక
వేద్యము లశరీరములు బ్రహ్మస్వరూపము లగు వేదములు నీయకారా
ద్యచ్చులలోను గకారాది హల్లులలోను నీపదవాక్యములలోని
నీ మర్త్య తుచ్ఛాంగ విన్యాసములలో నిముడునా? యద్దములో
గొండ యిమిడి ప్రతిఫలించునట్లు ముంతనీటిలో సూర్యబింబ మిమిడి
తోఁచునట్లు బ్రహ్మాత్మకమగు వేదజ్ఞానము నీమనస్సునం బ్రతిబింబించి
నప్పటి కాకొండను మఱి యాసూర్యుని నీ వంటఁజాలనట్లు మఱి
యా రెండింటిని నీ బ్రతుకున నుపయోగించుకొనఁ జాలనట్లు వేదము
లనుగాని మునిప్రణీతములయిన వేదాంగములనుగాని నీ వెంత

మాత్రము నీబ్రతుకున నుపయోగించుకొన నేరవు నీబుద్ధియెడం బ్రతిఫలించు భగవత్స్వరూపమగు వేదవేదాంగ విద్యామహిమనుగూర్చి నీ కతీతముగా దవ్వుల నగపడుసూర్యునకు నీవు మ్రొక్కినట్లు చింత్యవైభవ మహిమాస్పదమగు వేదవేదాంగ విద్యను సంతతము ధ్యానించుకొనుచు నీబ్రతుకు నిహపరములం దరింపఁజేయుట కావిద్యారూపుఁడగు త్రయీమూర్తిని వేడుకొనుచు భూతదయాపరుఁడవై స్వార్థపరతమాని లోకోపకారమునకై పాటుపడుము. మూఢావస్థతో జన్మించి మూఢావస్థలో లయమగుచున్నాఁడే దేహి- నడుమ స్వప్నజాగరములవంటి దీబ్రతుకునందలి జనన మరణములయొక్క మధ్యావస్థ. యహంకార మమకారము లున్నంతవఱకుఁ బురుషప్రయత్నము మానలేము. మఱియీ పురుషప్రయత్నము చేసిన సార్థక్యము లేదు. తెలియకుండ లేము. తెలిసిన లాభము లేదు. స్వప్నమందువలె జాగ్రద్దశయందు సకల కార్యముల వశతగాఁ గాలవశమునఁ బౌరుషమునకుఁ బ్రేరేపకమైన విధివశమున జరుగుచుంట సకలజనులకుం బ్రత్యక్షానుభవమే కదా ? కాఁబట్టి యేపనియైన చేయుటగాని మానుటఁగాని ప్రాణుల వశము కాదు సుఖజీవనము నెల్లప్రాణు లపేక్షించుట సహజము. ఆజీవనసౌఖ్యము తనతోడిపాటిఁ జీవులతోఁ దాఁ బ్రేమానురాగములతోఁ గలిసిమెలసి యున్నంగాని తన కబ్బకుంట దేహధారులలో ముఖ్యముగా మనుష్యునకుఁ బ్రతిదిన ప్రత్యక్షానుభవమే కదా ? పరోపకారబుద్ధియును సర్వభూతదయయును జిరాయురారోగ్యములను నీకిమ్మని ప్రత్యక్షభగవంతుఁ డగు సూర్యున కహర్దివమును మ్రొక్కుచుండుము. సమస్త వేదశాస్త్రముల యభిప్రాయమిద్దియే యని విశ్వసించుము. వెఱ్ఱికి వేవిధాలన్నట్లు మర్త్యులు వ్యవహరించు వేదశాస్త్రములకు స్వర్గములకు హద్దున్నే ?''

"అ" అను నక్షరమున కనేకార్థములు మఱొకొక్క యర్థమున కొక్కవర్ణ మొకొక్క యధిదేవత యొకొక్క యర్చనవిధాన మొకొక్కక కర్మవిశేషము. సప్తకోటి మహామంత్రములు లోకోపకారమునకై పాటుపడలేని తుంటరి సోమరిపోతు మోసగాండ్రు పన్నిన మంత్ర యంత్ర తంత్రము లన్నన్ని కావు. అడవిలోఁ బసులఁ గాచుకొనుచు జీవించు గొల్లనివాటి వివేకమో శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా! నీకు నిశ్చయముగా లేదు. నీవు వల్లించునవి నిక్కముగా వేదశాస్త్రములు కావు. అద్దములోని ధనముమూట నీవె ట్లుపయోగించుకోలేవో నీహృదయమున దోఁచు నాత్మైక వేదశాస్త్రజ్ఞానమును నీవట్లుపయోగించుకొనలేవు. అవాఙ్మనస గోచరమా వేదవిద్య. వేదము నీ పోటి యుచ్చారణమున కెంతమాత్రమును రాదు. వేదము ననుసరించి నీ మర్త్యదేహముగాని నీ యల్పజ్ఞానముగాని వ్యవహరింపఁ జాలదు. వేయేల నీవు చదువు లనుకొన్నవి వాస్తవముగాఁ జదువులు కానేకావు అగ్ని ముట్టుకొన్నం జుఱుకునని నీప్రత్యక్షానుభవమే చాలు ననుమానోపమాన శాబ్దములేల? "ఇషేత్వా" అను వివిధవేదములు మఱి వేదాంగములు నీయచ్చులు హల్లులు పదములు వాక్యములు నానావిధభాషలు గ్రంథములు వ్రాఁతలు చతుర్విధాభినయ విశేషములు పౌరుషకల్పితములు కృత్రిమములు మఱియు ననిత్యములు స్వప్నవికారములు మదవికారములవలెఁ బంచభూత సంయోగ వియోగ విశేష సముద్భూత దైహిక వికారచేష్టలుగాని పంచభూతములవలె వాస్తవములు కావు. పంచభూత సంయోగ వియోగ విశేషములగు దైహిక చేష్టావికారములు మృగతృష్ణికాఁ జలమువలె స్వప్నప్రపంచమువలె నీడవలె మిథ్యలుగాని వాస్తవములు శాశ్వతములు నెంతమాత్రము కావు. నీదేహము నీబ్రతుకు నీవేదములు నీజ్ఞానకర్మములు పరవశములని నమ్మికొని నిష్కపటముగా లోపల నొకటి

పైకొకటి యగపర్చ కిచ్చకము మోసము దంభవేషములు మాని నీదేహసౌఖ్యముకై నీవు తంటాలుపడుచున్నావుకనుక నొరులమెడ నీవెట్లునటించిన నీకోరినసుఖ మబ్బునో యట్లు నడుచుకొనుటకై నీపౌరుషము లుపయోగించుకొను నీప్రయత్నము సఫలముకావించి నీబ్రతుకు హాయినిచ్చుటకై భక్తవత్సలుఁ డగు భగవంతుని నిర్మల హృదయముతో వేడుకొనుచుండు మోదంభసోమయాజీ! ''శునిచైవ శ్వపాకేచపండితాః సమదర్శనః'' అను భగవద్వాక్యము నరసి లోకోప కారముగా నడుచుకొని సుఖమున నీబ్రతుకు వెళ్ళబుచ్చుకొనుము. లేనిపోని వేదవేదాంగ దంభకమార్గాచారముల నింకనైనఁ గట్టిపెట్టు కొని నీతోడిపాటి మనుష్యులతోఁ బ్రేమానురాగములఁ గలిసిమెలసి వారలను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు.

మనుష్యులలో నొకనికన్న నొకఁడు గొప్పకాఁడు కొద్దికాఁడు. చీమలన్నియుం జీమలే దోమలన్నియుం దోమలే గోఁతులన్నియుం గోఁతులే మనుష్యులందఱు మ్మనుష్యులే నీకెందుకీ వెఱ్ఱి నీ తోడిపాటి మనుష్యులకన్న నీకు విశేష మెద్దియును లేదు. కుళ్ళాయియుఁ నంగియు నంటుపోగులు ధరించినప్పటికిం డిమ్మఁడు తిమ్మఁడేగా? ఇంకొక విశేష మట్లలంకృతమగు కోఁతినిఁ దక్కిన కోఁతులు ద్వేషించి తమ మందలోఁ జేరనీక బాధించినట్లు నీవు బ్రాహ్మణుఁడ వనియును వేదవేత్త వనియు శ్రోత్రియుఁడ ననూచానుఁడ వనియును నిద్రాహార విహారసౌఖ్య మందజీవలె నాసించియుం బైకి నిష్ఠనగపర్చుట కస హ్యించి క్రమక్రమముగా నీతోడిపాటి మానవులు తమ సంఘము లోనికి నిన్నుఁ జేరనీక తన్ని తగిలివేయక మానరు. ఊరక కొన్ను కూర్చుండి నీవు శ్రేష్ఠుఁడవని చెప్పుకొనుచు జనుల యసహ్యమున కేల పాలయ్యెదవో శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా తాఁ జెడినకోఁతి వనమంతయుం జెఱచెనను సామెతగా వేద వేదాంగవేత్తవను నహంకార మహకార

ములతో నీవు చెడి మనుష్యులకు మతద్వేషములు కల్పించి చెఱచు చున్నావు నీ కన్ననో కూళసోమాసీ! పులిమేలు పాముమేలు మఱెట్టి క్రూరజంతువైన మేలు. ఆ క్రూరజంతువులు చేయు హింస కన్న నీవు చేయు హింస కోటియింతలు మెండు. ఆ క్రూరజంతువులు చేయు బాధ మిక్కిలి కొంచెముగాని నీ వొనర్చు భూతద్రోహమునకు మేరలేదు. నీవేమో దివ్యజ్ఞానము కలవానివలె నీ స్వార్థపరత న్మాటు పర్చి పైకి దంభవేషమున నుంటచే నీ బోధలను విశ్వసించుకొన్న మూఢులు భ్రాంతులు బాలురు సకలదేశములలోని మనుష్యు లందఱును బరస్పర మతవిద్వేషములతో నన్యోన్యహింస కావించుకొనుచుం దమ జీవితసౌఖ్యమును వృథా చెడఁగొట్టుకొనుచున్నారా? ఇంతకును నీ వేదశాస్త్ర జ్ఞానబోధయును నీ స్వార్థపరతయును నీ ధూర్తదంభ వేషమును నీ జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధతయును నీజాతి మతభేదము న్గదా కారణము? నీవు బ్రాహ్మణుఁడవా? యితరుఁడు కాఁడా? టోపీ పెట్టుకొన్న కోఁతి తక్కినకోఁతులలో వశిష్ఠా? అయ్యో బుద్ధిమాలిన ఛాందసుఁడా! మనుష్యులందఱును సమానులే. యన్యోన్యము న్గలసి మెలసి హాయిగా బ్రతికినకాలము కృతయుగము. మనుష్యులలోఁ బరస్పరైకమత్యానురాగములు చెడ్డకొలంది నిట్లు భూతహింస మెండై కలికాలము ముదురుచున్నది. చెట్టు చచ్చెడికాలమునకు ముదురు పిందెలవలె మనుష్యులలోఁ బరస్పర ద్వేషకారణములగు జాతినీతులు ప్రబలుచుంట 'రామరామ' యోదంభయాజులూ! నీతప్పు న్గాదు. నిన్వెక్కిరించు నాతప్పున్గాదు. కలికాలకృత్య మేమిచేయుదు నహంకార మమకారము లున్నదనుక జనులందఱితోఁ బరస్పరానురాగములతో భూతదయతో బ్రతుకుఁడని బోధించు నాపురుష ప్రయత్నము కొనసాగదని తెలిసియుండియు నిట్లు వదరుచుంట నా విధి.

అటులు, కళాలు, బ్రాహ్మణశూద్రులు స్వర్గనరకములు పశు హింసక క్రతువులు మంత్రబ్రాహ్మణములు శ్రౌతస్మార్త కర్మములు నిద్రాహార విహారసౌఖ్య మాసించి దంభవేషము లూని వీరవ్య మతస్థులతోఁ దెచ్చుకొను తంటాలు కాళికాసునికైన ఏర్పింప నలవియే? ఇతరులకన్నఁ దానెక్కువవాఁ డనుకొంట పౌరుషహీన గుణము. తనకును దక్కిన మనుష్యులకును భేద మెద్దియును లేదని తెలిసికొనుటయే నిక్కముగాఁ బౌరుషలక్షణము. జిహ్వ కొకరుచి పుఱ్ఱెకొక గుణము. మఱెవనికిఁ దక్కు వానికిఁ దిన్నన యెవనికంపు వానికింపు మఱియు నెవని వెఱ్ఱి వానికానందమన్నట్లొ కొక్కదేశ ములో నొకొక్క గ్రామములో నొకొక్క కుటుంబములో బ్రతి జనునకు రూపమందు కంఠధ్వనియందు నూహయందు వ్రాఁతయందు నడువడియందు నొకని పోల్కి యింకొకని కుండదు. అయినప్పటికి నానాదేశముల మనుష్యులందఱికిని జావుపుట్టువు లాఁకలిదప్పికలు ఖేద మోదములు చైతన్యము పాంచభౌతిక శరీరము పంచేంద్రియప్రవృత్తి యును దక్కిన జంతువులకువలె సమానములగుట వాస్తవము. ఆర్యున కొక ప్రాణము మ్లేచ్ఛునకొక ప్రాణమును వేఱువేఱుగ నుండునా? ఆర్యునకువలె మ్లేచ్ఛున కూపిరి తీసుకొనుట యాఁకలిదప్పికలు గొనుట పాంచభౌతిక శరీరధారణము జనన మరణములు సుఖజీవితాశయు నుండుట సహజసిద్ధములు సమానగుణములే కదా? జాగ్రత్స్వప్న జాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థ లార్యమ్లేచ్ఛుల కుభయులకును సమానములే. మఱి యార్యులును మ్లేచ్ఛులు నుభయులును మనుష్యజాతిలోనివారేకదా? భాష లలంకారములు మతము లాచారము లలవాట్లు భిన్నభిన్నము లయినప్పటి కాహారనిద్రావిహారసౌఖ్య సంపాదకోపాయములు వేరైన నప్పటికి నానాదేశములు కాలమానానుసరలయి శీతోష్ణతలు వేఱగుట చేతను భోజనపదార్థములు తొడవులు మఱికొన్ని నిద్రాహారవిహార

సంతృప్తి జనకవస్తువిశేషములు వేత్తైనప్పటికిని కులాచారములు వావి వర్తనములు భగవదారాధన విధానములు తీర్థవ్రత విశేషములు భేదించినప్పటికిని యథార్థముగా నార్యుల కున్మ్లేచ్ఛులకు మనుష్యధర్మ మొక్కటియేకదా? మానవధర్మమునకుఁ బశుధర్మమునకును భేద మెందుకలదో! పశువు లన్యోన్యసాహాయ్య మొనర్చుకొని యన్యోన్య క్షేమసమాచారముల నేదేశములం దున్నప్పటికిని భాషావిలేఖనాది సంజ్ఞలచేఁ దెల్పుకొని పరస్పరమూహ లెఱిగించుకొని భూతభవిష్య ద్వర్తమానకాలోప యోగములుగా నిండ్లు మొదలగు నిరవులను భూమిని సేద్యము చేసికొని భోజనపదార్థములను బండించి సంగ్ర హించి యన్యోన్య మందించుకొను వాణిజ్యవిధానమును శీతోష్ణ గుణోపద్రవములనుండి తప్పించుకొను నెరవులును మనుష్యులవలెఁ గలిగియున్నట్లు తోఁచదు. సరియే మనుష్యు లన్యోన్యముం దమ సంగతియే తాము కనిపెట్టఁ జాలనపుడు తక్కిన జంతువుల సంగతి యేమో యెట్లు తెలియగలరు? నిక్కముగా నేది యెట్లున్నను హాయిగా మనుష్యుఁడు బ్రతుకఁదలంచుట సకలజనులకు బ్రత్యక్షాను భవసిద్ధముకదా? బాల్యము గడిచి లోకానుభవము తనకుఁ గలిగిన కాలందిని దన తోడిపాటి వారలే సాధనసామగ్రిని సంపాదించుకొని తమ నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య మందుచున్నారో యట్టి జీవనోపాయ ములను బ్రతి దేహధారియును వెదకుచుండుట సహజగుణము కదా? సహవాసముంబట్టి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదక సాధనములను దన కూహవచ్చిన మొదలు ప్రతిజనుఁడు వెదకుటకు మొదలిడును. స్వతంత్రముగా వస్తుతత్త్వవిచారణము చేయఁగల సామర్థ్యము తన కబ్బువఱకును మనుష్యుడు తన మప్పాటుబుద్ధినిమాత్రమే వినియోగించు కొని తన నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును స్వదేశ కులాచారముల ననుసరించి సంపాదించుకొనును. ఎపుడు స్వతంత్రముగా వస్తుతత్త్వ

విచారణ మొనర్చు సామర్థ్య మబ్బునో యపుడు సర్వజనానుకూల మును సకల లోకసామాన్యమును సకల లోకోపకారకమును సర్వ భూతదయాపరము నగు మతము నిర్ణయించి లోకులంజెటిచేఁ దన మతము సహేతుకమని యొప్పించి స్వార్థత్యాగియై సర్వజనసముఁడై సర్వభూత దయాపరుఁడై సర్వలోకోపకార పరాయణుఁడై సర్వజన వందితుఁడై సర్వలోక క్షేమంకరముగా గ్రంథములు వ్రాసి బోధించి మునినాఁ బరఁగును. అట్టి తత్వవేత్తలు లోకోపకార పరాయణులు సర్వజ్ఞులే గౌతమవ్యాసాది మునులఁపలును స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే పాటుపడువారు స్వాధీనేంద్రియులై శాశ్వత సంతుష్టి స్వరూపమగు కైవల్యానందపదవి నోలలాడుచు బరమాత్మలో నైక్యమై సంసారముం దరించెదరు.

"వార్తికమితి–సూత్రేఽనుక్త దురుక్త చింతాకరత్వం వార్తికత్వమ్" అను భాష్యవాక్యాను సారముగా శ్రుతులందు లేని యర్థములను శ్రౌత స్మార్త కల్పములం బన్ని "అహింసా పరమోధర్మః" అని మాత్రమే బోధించెడు శ్రుతుల కపార్థముచేసి మాంసాశన క్రూర కర్ములగు నధునాతన శ్రోత్రియమ్మన్యులు నరమేధాశ్వమేధ గోమేదాది పశుమేదాది పదములు మనుష్యులను గుఱ్ఱములను గోవులను మేఁకలు మొదలగు పశువులను గట్టి చంపి డొక్క చీల్చి యొక విధములగు ప్రేవులం బెరికి యగ్గిలో వేల్చుట యని వివిధ క్రియా కలాపమును శ్రౌతకల్పమనియును వేదచోదికమనియును ప్రస్తుతకాల మందుఁ జౌకగా దొరకు సాధు జంతువులగు మేఁకలం జంపుటయే ముఖ్యమనియును మూఢుల నమ్మించి ధూర్తులై స్వార్థపరులై యధ్వర్య దంభవేషములతో షట్కర్మ సరతులమనియు నదము పొట్టకూటికై జీవహింస చేయుచుంట యెంత ఘోరము? క్రతు మిషనైన జీవహింస చేయు క్రూరులను శిక్షించెద మను బౌద్ధ రాజ పరిపాలనమం దేమైరో యీ క్రూరాధ్వర్యులు? మనుష్యులకు శాకాహారము ముఖ్యము మఱి మాంసాశనము గౌణము. దుర్మార్గులు క్రూరులు

గతాను గతిక ప్రవర్తనముచే నలవాటు కావించుకొన్న దుర్వ్యసనము గాని మాంసాశన మాఁకలి దీర్చుటకును మఱియు నారోగ్య మిచ్చుటకును సాత్వికాహారమగు శాకాహారమువలె నంత ముఖ్యావసరము కాదు. దుష్టవ్యసనాసక్తులయి జగదపకారకముగా మద్యమాంసముల చవిమఱిగిన క్రూరులు మనుష్యులవంటి రాక్షసులు గాని మనుష్యు లెంతమాత్రము న్గారు. సర్వభూత దయతో సకలలోకరంజనులైన జనులు మాత్రమే మనుష్యు లనఁదగుదురు. కూళమానిసి యితరులఁ జంపఁగలఁడు గాని మృతులం బునర్జీవులుగాఁ జేయఁగలఁడా? తన్నొరులు చంపుట కొప్పుకొనఁ గలఁడా? దుష్ట వ్యసనముల కలవడిన వివేక హీనుఁడు తానా వ్యసనముల కలవడుట కేదియో నెపము పన్ని తన యుక్తికిఁ దన వంటి దుష్టవ్యసనా సక్తులు శ్రుతి స్మృతులం దనాదిగాఁ ద్రోఁచిన దుర్వచనములం బ్రమాణములు చూపకుండునా? వేయేల భూత దయ మాని మాంసాశనుఁడై మఱెట్టి మిషచేతనైనం బ్రాణులం జంపు వాఁడు లోక ద్రోహి యగు రాక్షసుఁడు గాని మనుష్యుఁ డెంత మాత్రము న్గానేరఁడు. ఎట్టి మిషచేతనైనప్పటికి మనుష్యుఁ డనఁ దగిన వాఁ డితర ప్రాణులం జంపఁడు. మఱియు నాత్మ హత్య కావించుకొను తనకు గాని యితర ప్రాణులకు గాని వధను గావించుకొను రాక్షస పిశాచ కృత్యము గాని నిక్కముగా మానవ కృత్య మెంతమాత్రము న్గాదు. ఏ దేశమున వసించి నప్పటికి నే జాతి గలిగినప్పటికి మఱి యే యాచారమనుసరించి నప్పటికి మఱి యే మత మవలంబించి నప్పటికి మనుష్యులు భూత దయాపరులై యే మిషనైనం బ్రాణి హింస చేయకుంటయే యుత్తమ మనుష్య ధర్మము. సాత్విక శాకాహారమును గొనుట యన్న పానము లందు మితముగా నున్నపుడు జగదుపకారక బుద్ధియు సకల భూతదయయును శరీరారోగ్యమును వివేకమును దప్పక మానవుల కబ్బును. మాంసాశనమును మఱియుం జిత్తభ్రమకరమగు నమిత పానమును లోకమున కపకారము చేయించు క్రౌర్య హేతువులై ప్రాణిహింసం జేయించక మానవు మనుష్యులు

తమ తెల్విచేట లుపయోగపర్చుకొని క్రూర జంతువుల యిరవు లందును మఱి యితర క్షేత్రములందు నెంతమాత్రము వసింప కన్యోన్యమైత్రి గొని సమాన భోగ స్వాతంత్ర్యముతో నేక కుటుంబము లోని వారివలెఁ బరస్పర ప్రేమాను రాగములతో బ్రతుకవలయు ననియే కేవల జగ దుపకారపరులగు ఋషుల ముఖ్య తాత్పర్యము. కాఁబట్టి సమస్త వేదశాస్త్ర సారము సకల భూత దయయును మను ష్యుల కన్యోన్యానురాగమును బోధించుటయే యని యెల్లరుం దెలిసి కొనవలయును.

పాణిని చేసిన 3992 సూత్రము లందుఁ దప్పులు పట్టుచుఁ గాత్యాయనుఁడు 10000 దోషము లుద్ఘాటించుచు 4000 వార్తికము లొనర్చుట కోర్వక పతంజలి కాత్యాయన వార్తికములను ఖండించుచుం బాణినిమునిని సమర్థించుచు స్వయముగాఁ దా నిష్టులను విరచించెను. పాణిని సూత్రములను వివరించుటయును గాత్యాయనుని వార్తికములం దఱచుచుంటయును బతంజలి యొనర్చిన వ్యాకరణ మహాభాష్య ప్రయోజనము. కావునఁ బశుహింసను ప్రతిపాదించు నట్లు తోఁచు శ్రౌత కల్పమును ఖండించుట కొఱకు మఱియు నుపని షత్సార భూతమగు "నహింస్యా త్సర్వభూని-అహింసాపరమో ధర్మః" అను వాక్యములను సమర్థించుట కొఱకు నిష్టి రూపముగా నీ గ్రంథము రచింపబడెనని ప్రాజ్ఞు లెఱుంగవలయును.

"అరణ్యా న్మనుష్యే"అను పాణిని సూత్రములకు పథ్యధ్యాయ న్యాయ విహార మనుష్య హస్తి ష్వితి వక్తవ్యమ్-వాగోమయేషు" అను కాత్యాయన వార్తికములు "అత్యల్ప మిద ముక్తమ్- వాగో మయే ష్వితి వక్తవ్యమ్" అను పతంజలి భాష్యము. పాణిని తన సూత్రముచేత వార్తికకార భాష్యకారుల యూహలన్నియును గతా ర్థములగునని యూహింపక కాని మఱి వార్తిక భాష్యకారు లెఱిఁగిన శబ్దములు తా నెఱుఁగకుంటచేఁ గాని కొండవీటిసీమ చేఁదత్రాళ్ళ వంటి దీర్ఘసూత్రములు చేసిన పాణిని యీ సూత్ర మింత హ్రస్వము

కావించెనా? మొట్టమొదట నవ్యక్త నాదమును దమకుఁ బోచిన
ట్లెల్ల వర్ణాత్మకముగాఁ గల్పించి వేదములనుట యొక తప్పు. మఱి
యా వేదాంగములని తమ యిచ్ఛకు వచ్చిన ట్లెల్ల వ్యాకరణాది
షడంగములఁ బన్నుట రెండవ తప్పు. మఱియును శిష్టాచారమని
తమ దమ మతానుసారముగా స్మార్త కర్మముల నియమించుట
మూఁడవ తప్పు. ఆహా సృష్టిలో మనుష్యులకన్న విపరీత బుద్ధికల
జంతువు లింకెవ్వియు న్గావుకదా? అరిషడ్వర్గమునకు లోనై పరుల
జెఱచి తాము చెడుచున్నారు కదా? నాతోడిపాటి దేహధారులని
యహంకార మమకార బద్ధుఁడనై నారాయణునకుఁ దప్పఁ దక్కిన
పాంచభౌతిక జగమంతయును మిథ్యయని దృఢమతి న్గానక యీ లోక
మంతయు మనో భ్రమ మూలమని మానము న్వహింపనేర కిట్లు
గ్రంథము నేను వ్రాయుట పై మూఁడు తప్పులకన్న వేయి రెట్లు
పెద్ద తప్పు.

దైవపౌరుష ప్రతిపత్తి

ఇదిగో నిజ మిప్పటికిఁ దేలెను పౌరుషము తప్పు. దైవమే
యొప్పు. దైవమునకుఁ బౌరషము లోఁగక తీఱదు. గనుకను మఱి
యును గాలి నిప్పు నీరు మన్నుల వికారముల సృష్టి స్థితి నాశముల
కాకాశమే మూలమైనట్లే పౌరుషమున కెల్ల దైవమే మూలము.
దైవమే వాస్తవము. మఱియు పౌరుషమంతయు కలవలె మనో
విభ్రాంతి మూలమును మిథ్యయును గాని నిశ్చయముగ సత్య మెంత
మాత్రము న్గాదు. "ఊరకున్నవాఁడె యుత్తమయోగిరా విశ్వదాభి
రామ వినరవేమ"

ఇది శ్రీ మదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు
జగజ్జ్యోతి యందు శబ్దశిద్ధి నిర్వచనము

జగజ్జ్యోతి

ఆఱవ ప్రకాశము

పంచమశబ్ద మర్యాద

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదముల నాదికాలమునుండియు ననాది సంప్రదాయానుశ్రుతములై యనూచానోపదిష్టములై యీలోకమున గ్రంథసందర్భమున రవంతయు న్మారకుచ్చారణమున మాత్ర మనేక శాఖాభేదముల వివిధములై తోఁచుచున్నవి. మొట్టమొదట వేదము లుపదేశించిన మనుష్యునిఁ దొలుదొల్తఁ బొడమిన మనువును గనిపెట్ట వలె, మొట్టమొదట జగత్కార్యముల నరసి గ్రహగతులను శిష్యుల కుపదేశించిన మనుజునిపోల్కి నిర్ణయింప నసాధ్యము కనుకను వేద వాక్యము లపౌరుషేయములును నిత్యములును బృథివ్యప్తేజోవాయు పరిణామాధారమగు నాకాశమువలెఁ గేవలశబ్దగుణకములని సిద్ధాంతీక రింపక తీరదు. వేదవాక్కు లపౌరుషేయములుగాని వేదాంగములు మాత్రము పౌరుషేయము లనిత్యములుం గల్పితము లనకతీరదు. కాఁబట్టి మంత్రబ్రాహ్మణాత్మ వేదాధ్యయనము గురూపదిష్ట మార్గ మున నొనర్చుటమాత్రమే మర్త్యున కపూర్వ స్వర్గఫలహేతువగును గాని వేదాంగములని పురుషకల్పితములయిన శిక్షా వ్యాకరణ చ్ఛందో జ్యోతిష నిరుక్త కల్పవిధానములచేత శ్రౌతస్మార్త క్రియాకలాప ములం గూటికొఱకై యీషణత్రయబద్ధులను ధూర్తశ్రోత్రియమ్మ న్యులు పీడించి హింసాకృత్యములు చేయింపఁ దగదు తగదు. మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మక వేదవాక్యములను మాత్రము గురూపదిష్టమార్గమున బఠించినఁ జాలును. వేదవాక్కు లపౌరుషేయములు నిత్యములుగాని వేదాంగ షట్కము నిత్యముం బౌరుషేయమే కనుకను సరఁజన

సములు సర్వభూతదయాపరులగుమన్వాది మహర్షులు జంతుహింస నే నెపముననైనం జేయఁగూడదని బొత్తుగా నిషేధించుటచేతను మను ష్యుల పూర్వ స్వర్గసౌఖ్యమునకై జంతుహింసా విహీనములయిన కర్మములు దేశకాల పాత్రోచితములుగా వేదాంగ చోదితములని శ్రౌత స్మార్తకర్మ లట్టి నియమములతోఁ జేసికొన్నను జేసికొన వచ్చును. వేదాధ్యయనమువల్ల మాత్ర మభీష్ట స్వర్గసుఖము తప్పక లభించును. జంతు హింస రవ్వంతయును జేయక కేవల దేవతా ప్రీతి కొఱకు మాత్రమే దేశకాల పాత్రోచితములగు కేవల సాత్విక యజ్ఞ కర్మము లొనర్చుటమనుష్యులకవశ్యకర్తవ్యమని సిద్ధాంతీకరింపవలెను. దైవ సంప్రీతికై చేయవలసిన యజ్ఞకర్మము తనతోడి పాటిజనుల న్నంతోష పెట్టుటకన్న వే ఱద్దియు న్లేమ లేదు మనుష్యులలో జాతి నీతులు కులాచారములు వావి వరుసలు నిహపర తారకములుగా సర్వజ్ఞులగు మునులు లోకసంగ్రహార్థమై దేశకాల పాత్రోచితము లుగా నేర్పరచిరి వానగురిపించుట దైవకృత్యము మఱియా నీటి నుప యోగించుకొనుట కేవల పురుష ప్రయత్న సాధ్యము. మంత్రబ్రాహ్మ ణాత్మక వేదము సముద్రఘోషవలె నఖండ శబ్ద విశేష స్వరూప మా యఖండ శబ్దమును సులభ పఠనముకై మునులు సుప్తి జన్త పదము లుగాఁ బ్రకృతి ప్రత్యయము లేర్పరచి సులభధారణయోగ్యములగు నిల్పుల గల్పించి మఱపు రాకుండుటకై వేదాంగ షట్కముం బన్ని నిత్య సందర్భము చెడనీడక గొప్పమేధావంతు న్సంస్కరించి వేద శబ్ద పఠన ధారణ సామర్థ్య మభివృద్ధి చెందు నలవాటు మప్పి యహ ర్నిశము వేదామ్నాయమునఁ బ్రమాదము రాని విధమునఁ పఠన పాఠనకాలముల నియమించి దేహారోగ్యము నంత స్వరము చెడని విధ ముగాస్నానపానాన్నసంధ్యావందనాగ్ని హోత్రోపాసనాదివిధులందాము నేర్పిన ప్రకారము నడువఁ గల మనుష్యులకు ద్విజులని పేరు పెట్టిరి.

వేదశబ్దపఠన మొనర్పజాలని యల్ప మేధావంతుల నా ద్విజ శుశ్రూషకై నియమించి శూద్రులని పేరుపెట్టి సంపూర్ణ బుద్ధిమంతులు బ్రాహ్మణులనియుం బుద్ధియు మేధయుం దగ్గుచున్న కొలంది క్షత్రియులు వైశ్యులు శూద్రులుం బంచములని మనుష్యుల కైదు జాతులేర్పరచి మనుష్యులకుఁ బంచజనులని సంకేత మిడిరి. దేవతల స్వాధీన పర్చుకొనఁ గల్గిన బుద్ధిమంతులు ద్విజులు మఱి యట్టి ద్విజుల నన్ని విధముల న్గాపాడఁ గల యోగ్యులు శూద్రులు. మఱి శూద్రులకు మిక్కిలి సహకారులైన మనుష్యులు పంచములు. కాబట్టి బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచములను నైదు జాతుల నలరారు మనుష్యులు స్వభావములగు బుభుక్షా పిపాసల న్దీర్చు పంచేంద్రియ ప్రవృత్తులవలె జీవాత్మ నుభయలోకములం దరింపఁ జేయుచున్నారు.

మేము గొప్ప మేమే గొప్పయని యీ బ్రహ్మక్షత్ర వైశ్య శూద్ర పంచమజాతులైదును దమలోదాము కలహించుకొనుట కడుపుతో సల్గిన పంచేంద్రియముల తీరునఁ గోరి తమకుఁ దామే చేటు తెచ్చుకొనుటవంటిది కదా? బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్రపంచములు ప్రత్యేక మొకరిపని కొకరు నిర్వహింపఁజాలరు గనుక నీయైదు జాతులవారు స్వార్థపరత మాని యహంకార మమకారము లుడిగి యైకమత్యముతోఁ దమతమ నియతమర్యాద లతిక్రమింపక పరస్పర ప్రేమానురాగములతోఁ గలిసిమెలసి యిహపరముల న్సంపూర్ణముగాఁ దరింపఁగల్గిన కాలమే కృతయుగము పుణ్యయుగము సత్యయుగ మాదికాల మనంబడును. ఈ యైదుజాతుల మనుష్యులలో సహజమర్యాదలు తప్పినకొలందిం బాపిష్ఠ క్రూరకలికాలము ముదురుచుఁ రాఁగా రాఁగా మనుష్యు లిహపరములకు రెండింటికిం జెడి తాపత్రయాగ్ని బాధలం దప్పించుకొననేరక ఘోరాపార సంసార దుఃఖాబ్ధిన్మున్గి నిత్య నరకబాధలం బొరలుచుందు రిద్దియే నిక్కముగ సకలముని సమ్మతసిద్ధాంతము.

"పంచజనా వై మనుష్యాః" అను శ్రుతిప్రకారము పంచభూతములు పంచతారాగ్రహములు పంచేంద్రియములు క్రమముగా, బంచీకృత సత్వరజస్తమోగుణమయములై యాత్మనకు నుపాధిరూపములై యుద్భవస్థితి నాశవిశేషముల నిహపర కష్టసుఖ స్వరూపక సంసారముం బరమాత్ముండగు నారాయణుని యిచ్ఛాక్రియా జ్ఞాన శక్తి లీలామూలమునం బ్రవర్తిల్లుచుం బరమార్థముం బోధించు కవి బ్రాహ్మణుడు. జ్ఞానసుఖభోగము లనుభవించు గురుడు క్షత్రియుడు సర్వధన సంగ్రహ మొనర్చు సరస్వతీమూర్తి బుధుడు వైశ్యుడు. శరీరసత్వము నన్నిల నాగుపఱచు కుజుడు శూద్రుడు. కలిగురు బుధకుజగ్రహాత్మక బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రుల న్సుఖపెట్టుటకై ఫలవత్ప్రదేశములను విడిచి ప్రాంతారణ్యముల నష్టపడు దుఃఖస్వరూపక శనిపంచముడు. మఱియును గుణకాకాశము బ్రాహ్మణుడు. శ్రోత్రము స్పర్శగుణకవాయువు త్వక్కు క్షత్రియుడు. రూపగుణకాగ్ని చక్షువు వైశ్యుడు రసగుణక జలమురసనము శూద్రుడు. గంధగుణకపృథివిఘ్రాణము పంచముడు. కనుక సత్వరజస్తమోగుణాత్మక ప్రకృతి పంచజనాత్మక మనుష్యరూపమై నిరుపాధికుండగు పరమాత్ముని సేవించు జీవాత్మ కుపాధి యగుచున్నది. పంచతారాగ్రహములు పంచభూతములు పంచేంద్రియములు పంచతన్మాత్రములు బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్ర పంచములు బరస్పర భేదములు గల సమాన మర్యాదతో నొప్పారుచు భగవత్సేవ నొనరించుటకై సర్వ జంగమ స్థావర ప్రాణులం దీ బ్రహ్మ క్షత్ర వైశ్య శూద్ర పంచమ జాతు లలరుచున్నవి. ఈయైదు జాతుల గుణము లొక్క మనుష్యులందేగాక పాంచ భౌతికములగు సమస్త చేతనాచేతన పదార్థముల న్వెలయుచున్నవి. "ఆత్మై వేదగుం సర్వమ్" అను తీరున నారాయణుడు కాని పదార్థమేదియు స్లేదు. ప్రతిపాంచభౌతికోపాధికి

న్వాక్ప్రాణిపాదపాయూపస్థల ననంతవిధకర్మములం బంచీకృత గుణ విశేషంబుల నవరసాత్మకములై స్థూల సూక్ష్మ దశావిశేషంబుల బ్రహ్మ క్షత్ర వైశ్య శూద్ర పంచమాత్మక పంచ విధజాతి విశేషా నంత భేదముల న్సకల జంగమస్థావరాత్మప్రాణులు న్సకల జడ చేతన పదార్థములు న్నిర్గుణ పరమాత్ముని యచింత్య లీలా మహిమాతిశయ మున నస్వతంత్రములై పరవశములై యభినయ చాతుర్విధ్యముం బ్రకటించుచున్నవి. తనకు శరీరస్మృతి యున్నంతవఱ కహంకార మమకారము లున్నంత దనుకఁ దనకంటె వేఱుగా వివిధవిశేషము లతోఁడి సకల జగమును దన దేహమునకున్ జ్ఞప్తికి న్భూత భవిష్య ద్వర్తమాన దశావిశేషములు మఱియుం దన స్థూల సూక్ష్మోపాధుల యొక్క యుద్భవస్థితి నాశకారణము లుండక తీరదు కనుకఁ గామ్య కర్మము లొనర్చు సంసారులు తమ యనాది కులాగత సంప్రదాయా చార మర్యాద లతిక్రమించి బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచమ జాతులు శుద్ధములై సంకరము కాకున్నంతకాలము కృత యుగ మనం బరఁగి ప్రాణిహింస దొఱఁగి లోకసంగ్రహార్థమై మాత్రమే ప్రవర్తిల్లుచుం బరస్పర ప్రేమానురాగ బద్ధములై శ్రీకృష్ణ పాంచ జన్యాఖ్య శంఖనాద బ్రహ్మ వివృత జగదాత్మకాభినయ చాతుర్విధ్య మునఁ బరమ శివ స్వరూపములై సకల చేతనా చేతన పదార్థము లలరారుచుండెను. ఎందుకే ఢొంకతిరుగు డనాదికాలమునుండియుం దేశకాలపాత్రానుసారముగా సకల జనసములు సర్వజ్ఞులగు గౌతమ వ్యాసాది మహామునులు నానాదేశంబుల న్నానానామరూప విశేషో పాధులం దాల్చి మనుష్యుల కనాది సంప్రదాయానుసారముగా వేద శాస్త్రములచే నిహపర తారకధర్మంబులం బోధించిరి. సకల జనులకుం బరస్పర ప్రేమానురాగములం బుట్టించు నదువడి బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచమజాతులం బరఁగుటచేతం బంచ జను లనం బరఁ

గిన మనుష్యుల కుచితముగా మునులేర్పఱచిన ధర్మము. సకల జన సమ్మతముగా సర్వలోక హితముగా సంచరించిన మనుష్యుఁడు శుద్ధ జాతి సముత్పన్నుఁడు. లోకము ద్వేషించిన స్వార్థైకపరుఁడగు మనుష్యుఁడు సంకరజాతివాఁడు. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచమ జాతు లయిదు జాతులును యథా శాస్త్రము లయిన శుద్ధ జాతులే. శుద్ధ జాతి కల మనుష్యుఁడు సర్వభూత దయాపరుఁడై సూనృత వ్రతుఁడై సకల లోకోపకారపరాయణుఁడై సర్వజన విహితప్రవర్తన మున బ్రతికి యిహపరములం దరించును. మఱియును సంకర జాతుఁ డగు మనుష్యుఁడై ప్రాణి హింసారతుఁడై లోకవిద్వేష్టుఁడై స్వార్థైక పరుఁడై యనృత వాదియై కూళయై యుభయలోకములకుం జెడును.

"సర్వమాత్మైవ ఖలు కం కేనపశ్యేత్" అంతయు న్వాసు దేవ పరబ్రహ్మమే బ్రహ్మముకన్న వేఱు వస్తువు లేనప్పుడు బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచములను మనుష్యులందు జాతి భేదము లెంచనేల? యాకాశమున కాకారవిశేషములు నిర్దేశించునట్లు జ్ఞాతృ జ్ఞేయ జ్ఞాన స్వరూపుఁడైన నారాయణుఁడు సహజలీలచేఁ దనకుఁ దా బద్ధునివలె ముక్తుని మాడ్కి స్వాయము బంధ మోక్షములు కల్పించు కొని శృంగార హాస్య కరుణాద్భుత వీరరౌద్ర బీభత్స భయానక రసా స్వాదానంద పరవశత జొక్కుచుంట సహజము. జీవాత్ముఁడై కార్య స్వరూపుఁడై వ్యక్తస్వరూపుఁడై యజ్ఞుఁడై యస్వతంత్రుఁడై సంచ రించుచుఁ బరమాత్ముఁడై కారణస్వరూపుఁడై యవ్యక్తుఁడై ప్రాజ్ఞుఁడై సర్వస్వతంత్రుఁడై ముక్తుఁ డగుచుంట పరమాత్మునకు సహజ నాట్య లీలలు. ఈ నిర్గుణపరమార్థతత్వము న్మునులు సాధన చతుష్టయ సంపదఁగల ముముక్షువులకు మాత్రమే యుపదేశించిరి. మఱి పర మార్థము నెఱింగిన మహాత్ములు కేవల శాంతరస మయులై "వల్మీ

కార్థ నిమగ్న పీవరతనుః" అని కాళిదాసుఁడు వర్ణించిన తీరునఁ బరమముని యోగ సమాధి నిత్యానందమునం జొక్కియుండును. అట్టి పరమమునుల యునికింగూర్చియుం బరమాత్మ తత్త్వము న్గూర్చియును జ్ఞానకాండమను వేదమందలి యుపనిషద్వాక్యములు ముముక్షువులం గూర్చియు జాతి మతాచార ధర్మము న్సంసారులఁ గూర్చియు న్మనులు వేదశాస్త్ర గ్రంథ స్వరూపులై యుం బరమభాగవతులై సంసరించు సజ్జన స్వరూపులై "తస్మా ద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ వీవ నృత్యేత్" అను విధివాక్యాను సారముగా నిహాపర సంతారకులై వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయముల న్నటించుచుం బామరుల కిహపరలోక సంతారణ మార్గంబు లెఱింగించుచున్నారు.

నాట్యవేద వైఖరి

శ్రవ్యములయి నామమనంబరఁగి కేవలధ్వన్యాత్మకమై షడ్జాది సప్తస్వరాత్మకమైన శబ్దమును వర్ణాత్మకమై సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషాత్మకశబ్దమును వాచికాభినయ విశేషములం బ్రకటించుచు దృశ్యములయి రూపమనంబరఁగు నాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయముల న్మొత్తముపై వినిపించఁదగిన ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దము వాచికాభినయము నామమనంబడును. కని యగపర్చఁదగు నాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయము రూపమనంబడును. సర్వలోకరంజనముగాఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి యొరుల సుఖపెట్టి తాసుఖపడు సజ్జనుఁడే "తస్మాద్విద్వాన్వీవనృత్యేత్" అని శ్రుతివిద్వాంసుఁడని పేర్కొన్న మనుష్యగంధర్వుఁడు మనుష్యులలో సకలలోకరంజనముగాఁ జతుర్విధాభినయముల న్నటించు సంగీతవిద్వాంసులగు పరమభాగవతులేయుగములందైన సృష్ట్యాదికాలమునుండియుం బేర్కొనంబడినవారు. ప్రహ్లాద నారద పరాశర పుండరీక వ్యాసాంబరీష శుకశౌనక

భీష్మ వాల్మీక్య రుక్మాంగ దార్జున బలి విభీషణ నామములం బదునాల్గు భువనములందు బదునల్వురికంటె నెక్కాలమందైన నెక్కువసంఖ్య గల జీవు లుండఁబోరు. ఒకలోకము న్వెలిఁగింప నొక్కసూర్యునివలె పదునాల్గు భువనములం దొక్కొక్కకాలమున నొక్కొక్క విద్వాంసుని కన్న నెక్కువుగా నుండరు. సకలలోక బాంధవుఁడు జగచ్చక్షువు నగు సూర్యునివలె సకలజన సముఁడు సర్వభూతదయాపరుఁడు సకలలోక రంజనముగాఁ జతుర్విధాభినయముచేయు పరమభాగవతుఁడు "తస్మాద్విద్వాన్" అని శ్రుతి పేర్కొన్న సంగీతవిద్వాంసుఁ డొక్కనికన్న నెక్కువుగా నెక్కాలమం దేలోకమందైన నుండఁ బోఁడు "రసోవైసః" అను విధమున నవరసాత్మకుఁడైన వరసాస్వాద నానందపరవశుఁడై సకలజనరంజక నవరసాత్మక చతుర్విధాభినయ నాట్యవిద్వాంసుఁడైన పరమభాగవతుఁడే ప్రత్యక్ష సగుణబ్రహ్మము. సూర్యబింబమువలె సకలజనవిదితుఁడయ్యు నవిజ్ఞాత నిజతత్త్వుఁడై లోకము ననుసరించుచుండును. జగద్రక్షకుఁడగు నారాయణుఁ డమృతుఁడు కేవల దయామయుఁడై సవితృమండలమధ్యవర్తియై "తస్మాద్విద్వాన్" అని శ్రుతి పేర్కొన్న చతుర్విధాభినయ విద్వాంసునకు మాత్రమే గమ్యుఁ డగును. పెక్కేల, చతుర్విధాభినయ విద్యయే పరమాత్ముఁ డగు నారాయణుఁడు. మఱి యావిద్యం బ్రకటించు జీవుఁడే "తస్మాద్విద్వాన్" అని శ్రుతి పేర్కొన్న సర్వజనరంజకుఁడై పరమభాగవతుఁడైన సంగీతవిద్వాంసుఁడు. నామరూపాత్మకమగు జగమంతయు జతుర్విధాభినయమయమే. అవ్యక్తపరమాత్ముఁ డగు నారాయణునిఁ గూర్చి తెల్పు నభినయములు వేదశాస్త్రములు. పంచభూతములును మనుష్యులచేతఁ దెలియ నలవికాని తత్త్వముల నలరారు స్వర్గ మర్త్య పాతాళలోక విచిత్రపదార్థ విశేషనామరూపములన్నియును వ్యక్తములగు వాసుదేవప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ సంకర్షణ

వ్యూహాత్మక నారాయణమూర్తులగు ఖగోళ భూగోళ విశేషముల సర్వజనరంజనముగాఁ దెల్పు నభినయములు "తస్మాద్విద్వాన్" అని శ్రుతి పేర్కొనిన నాట్యవిద్వాంసుని సంసారజీవనచర్య లన్నియును ఇహపరములం దరింపఁగల మనుష్యులు తప్పక దృఢపౌరుషముతోఁ దమతో సంచరించు విద్వాంసుఁడగు పరమభాగవతునిం బోల్చి సేవించినయెడలం దాముగూడ విద్వాంసులై సర్వజనసములై సర్వభూత దయాపరులై సర్వజనరంజకులై యొరులం దరింపఁజేసి తప్పక తాము తరించఁగలరు తరించఁగలరు.

సత్త్వరజస్తమోగుణ ప్రవృత్తి నివృత్తులకుఁ గారణమగు నారాయణుఁడే యీ సమస్త జగత్సృష్టి స్థితి నాశహేతువనియును మఱి యాపరమాత్మునికన్న సత్యపదార్థ మెద్దియును లేనేలేదని యును స్వార్థపరతమాని సర్వభూత దయాపరుఁడై సర్వలోకోపకార పరాయణుఁడై తన బ్రతుకు నంతయుం దనతోడిపాటి జనులకు రంజక మగునట్లు కావించుమని యా శ్రీకృష్ణపరమాత్ము నహర్నిశమును వేఁడుకొను మనుష్యుఁడు పరమభాగవతుఁ డనిపించుకొని తాఁ దరించి యొరులం దరింపఁజేయును, తరింపఁజేయును. దీనశరణ్యుఁడు సంశ్రిత భక్తవత్సలుఁ డగు దేవుఁడు సర్వభూత దయావంతుఁడై సకలజన రంజకుఁడైన తన భక్తునకు సకలాభీష్ట సంపద లలరించి తనలోఁ జేర్చుకొని నిత్యానందపదవి నోలలాడించును. మనుష్యుఁ డుభయ లోకములం దరించుటకు భగవద్భక్తికన్న వేఱుసాధన మింకెద్దియు న్లేదు లేదు. "యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ" యనుటచేత సకలజగ దుద్భవస్థితి లయకారణమగు నారాయణుఁడు సంశ్రితాభీష్ట దాయకుఁడై సకలజన కర్మసాక్షియై సకలకర్మఫలదాయకుఁడై సర్వ లోకాధారుఁడై సర్వాంతర్యామియై నిర్మలాంతరంగులగు పరమ భాగవతులకు హృదయాకాశ జ్యోతిస్స్వరూపమునఁ బ్రత్యక్షుఁడై

నిత్యుఁడై నిరంజనుఁడై నిర్గుణుఁడయ్యు సగుణునివలె నసంగుఁడయ్యు సంసారివోల్కి జగన్నాటకమును సహజలీలచే సూత్రధారునివలె నడిపించుచున్నాఁడని మిక్కిలి దృఢముగా నమ్మికొని శరీరమునకు భూమివలె బ్రతుకునంతకు నాదేవుఁడే యాధారమని యాప్తవాక్య ప్రమాణైక శరణ్యుఁడై సకలజన సమ్మతముగాఁ జతుర్విధాభినయ ప్రయోగమునం దాదరించి తన తోడిపాటిజనులం దరింపఁజేయఁగలుగు మంచిమార్గమునఁ దన బ్రతుకు న్గొనసాగించుమని నవవిధ భక్తిమార్గముల న్భగవంతుని భజించు పరమభాగవతుఁడే నిక్కముగా "తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ - పీవస్పృత్యేత్ - దానకామా అస్మైప్రజా భవంతి" అను తీరున వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశారదుఁడగు విద్వాంసుఁడై సకలజన ప్రేమానురాగాస్పదుఁడై యభీష్టైహికాముష్మిక సంపదల నొరుల సుఖింపఁజేసి తా సుఖించును. నామరూపాత్మకములగు నాటపాటమాటలం ద్రికరణశుద్ధిగా సకలజన రంజకములగు పనుల న్గావించు విద్వాంసున కభీష్టాన్నవస్త్రము లిచ్చి యప్పరమభాగవతు నాబాలగోపాల మాదరించు రాదరింతురు. తన తోడిపాటి జనుల ప్రేమానురాగములం ద్రికరణశుద్ధిగా మంచి నడువడిచేత సంపాదించుకొనఁ జాలని మనుష్యుఁడు పశువుకన్న మిక్కిలి హీనుఁడే నిక్కముగా నిహమునఁ దన్నుఁబడని యభాగ్యునిం దయామయుఁ డగు దేవుఁడుంగూడ నుపేక్షించు నుపేక్షించు న్గాన నట్టి జనసమ్మతుఁడు కాని చెడుగొట్టునకుఁ బరలోక సౌఖ్యముకూడ చేకూరదు చేకూరదు. "అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభమ్" అను తీరున తనతోడిపాటి జనుల మేలుగోరువానికిఁ దప్పక మేలు చేకూరును. కాఁబట్టి విద్వాంసుఁ డనఁదగు మానవుఁడు పరమభాగవతుఁడైన నవవిధభక్తిమార్గముల న్భగవంతుని భజించుచుం దనతోడిపాటి జనులంద ఱాభగవత్స్వరూపులేయని త్రికరణశుద్ధిగా

నమ్మకొని "సతాం కేనాపి కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్" అను మహాకవి వాక్యానుసారముగా మాతృదేశ సేవ నేయుటకే సర్వజన సమ్మతమగు నడువడిం దనబ్రతుకు కొనసాగించుమని భగవంతుని నిష్కాముండై నిష్కపటవేషమునంది ప్రాణివిశేషము స్థిరించు చుందును.

"బ్రాహ్మణేన వేదోఽధ్యేతవ్యః" అనుటచేత మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేదమున్ గురూపదిష్టనియతోచ్చారణ శిక్షాపద్ధతిం దప్పక బ్రాహ్మణుఁడు పఠించవలసినది. అపౌరుషేయమును నిత్యము నగు వేదము సముద్రఘోషవలెఁ గేవల మొక యఖండశబ్దమాత్రమే కాని మనుష్యు లుచ్చరింపసాధ్యమగు సంస్కృతాపభ్రంశాదిభాషా పద సమూహ మెంతమాత్రము న్గానే కాదు. కాఁబట్టియే వేదశబ్దము నకు ఛందస్సనియును స్మృతిపురాణేతిహాస సమూహమున కార్ష మని యును సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశాది వ్యావహారిక శబ్దసమూహము నకుభాషయనియును వైయాకరణము నిక్కృతసంకేతములు ప్రకటింపఁ బడుచున్నవి. కేవల పారలౌకికములగు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసములు సాధనచతుష్టయసంపన్నులగు ముముక్షువులకు మాత్రమే యుద్దే శింపఁబడినవి కావున సంసారుల కెంతమాత్రము శ్రుతిస్మృతిపురాణేతి హాసములం గూర్చినచర్చ గగనారవింద జిజ్ఞాసవలె వ్యర్థమగుటయే కాక పని చేటునకుఁ గూడ మూలము. అన్నబుభుక్షునకు నీరపిపాసు నకును గావలసిన యన్నపానములు సమకూర్చుకొనుట ప్రస్తుత కర్తవ్యములుగాని యన్నపానముల సృష్టికారణమును గూర్చి చర్చిం చుచుం బస్తుండి యాఁకలిదప్పికలచే బాధపడుట మిక్కిలి తెల్వి మాలినపని కాదా? స్వరమండలీ శాస్త్రసంప్రదాయమును మఱియును శ్రౌతస్మార్త కర్మతంత్రమును "యజ్ఞేన యజ్ఞమయజన్త దేవా దేవాయజ్ఞమకుర్వన్త బ్రాహ్మణేన నిష్కారణషడంగ వేదోఽధ్యే

తవ్యః''అని సాధనచతుష్టయ సంపన్నులై భూసురు లనంబడఁదగిన ముముక్షులుం గృతార్థులగు దేవతలకుమాత్రమే వేదవేదాంగములు విధింపఁబడినవి కాని నిద్రాహారవిహారైక తత్పరులగు సంసారుల కెంత మాత్రము న్వేదశాస్త్రముల కట్టుబాట్లతో నెంతమాత్రమైన నవసరము లేనేలేదు. స్వార్థైకపరాయణులగు మోసకాండ్రు తమ తోడిపాటి జనుల కష్టేష్టము లెంచక సర్వజ్ఞు లతీంద్రియద్రష్టలు సకల జనసములు సర్వభూతదయాపరులగు మునులు లోకసంగ్రహార్థమై సమస్తజను లన్యోన్యప్రేమానురాగములతో నేకీభవించి హాయిగా దేశకాలపాత్రోచితముగా బ్రతుకుటకై యేర్పర్చిన కులజాతి మతాచారముల కెల్ల నపార్థములు కావించి యాషాఢభూతులవలె నటించుచు జనులకెల్లఁ బరస్పర మతకలహములు పెట్టి తామేమో విద్వాంసులవలె వేత్తలవలె ననూచానులవలె శ్రోత్రియులవలె నాచార్యులవలెఁ గనులు మిటకరించుచు రుద్రాక్షపిల్లులవలె మున్యైక వేద్యమగు పరమార్థ తత్వముం బోధించుచు నొరుల సోమరిపోతుల న్గావించి తాము సోమరులై యొరులఁ జెఱచి తాము తీసికొన్న గోతులం దామే కూలుచున్నారు. సకలజనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టింపఁజాలని యాచారము వేదశాస్త్రచోదిత మెంత మాత్రము న్గానేకాదు. ''సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు''అని నిష్కపటముగాఁ గోరని మనుష్యునకే జాతిమర్యాదలు న్లేనేలేవు. తనతోడిపాటి జనులతోఁ గలసిమెలసి పొంది పొసఁగి ప్రేమానురాగములతో సంచరించక పరస్పర కలహకారణ మగు చెనటిమానవుఁడు మునులు విధించిన బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచమజాతుల నెద్దానిం జేరని దుర్జనుఁడుగాని ''పంచజనావై మనుష్యాః'' అను విధముసం బంచజనుఁ డెంతమాత్రము న్గాఁడుకాఁడు. తనతోడిపాటి జనులకన్నఁ దా శ్రేష్ఠుఁడనని చెప్పుకొనువాఁడు బొత్తిగా వెఱ్ఱివాఁడైన న్గావలెను.

లేక మిక్కిలి మోసకాఁడైనను గావలెనుగాని వాస్తవముగా సజ్జ నుఁడుం బండితుఁ డెంతమాత్రము న్గానేకాఁడు. తనతోడిపాటి జనుల ప్రేమానురాగములకుఁ బాత్రుఁడై సకలజనసమ్మతముగా బ్రతుక నేర్చినవాఁడే విద్వాంసుఁడు. "తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ పీవన్నృ త్యేత్ దానకామా అస్మై ప్రభవంతి" అను తీరున వేషభాషల నృకల జనరంజకుఁడైనవాఁడే విద్వాంసుఁడు కనుక నట్టి సజ్జనుని మనుష్యులు గాని దేవతలుగాని తప్ప కభీష్టసంపదలిచ్చి యాదరింతురు.

నవరసాత్మకములగు వేషభాషలలోనే నాట్యవేద స్వరూపము లగు వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయములు సంసారమున జను లందఱిచేతను వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. అఖండపౌరుషేయ నిత్య వేదశబ్దమున కనంతసంఖ్యాకములయిన ప్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి పదసమూహముగా నొనర్చి మనుష్యులకు దేశకాలపాత్రోచితములగు జాతికుల మతాచారముల బోధింపఁదగు నర్థమిచ్చు వాక్యస్వరూప ముగా శిక్షావ్యాకరణచ్ఛన్దోజ్యోతిషనిరుక్తకల్ప శాస్త్రపద్ధతులప్రకా రము నిర్మించి యనాదిమునుల నాదిలోక వ్యవహారసంగ్రహార్థమై శ్రౌతస్మార్తకర్మములను స్మృతిపురాణేతి హాసమూలమునం గూడ దేఁటతెల్లమగునట్లు కులమతాచారములం గల్పించిరి. జగమెప్పుడు సృజింపఁబడెనో యప్పుడే వేదవేదాంగ పురాణాద్యష్టాదశ విద్యల నొప్పఁదించు వైఖరికూడ మునులచేతఁ గల్పింపఁబడెను. ఈ సమస్త చరాచర జగత్సృష్టిస్థితిలయములకు మూలములగు నచింత్యవైభవము లగు శక్తులే యీ వేదవేదాంగాద్యష్టాదశ విద్యలం బోధించు నపౌరు షేయశబ్ద సమూహముగా మూర్తీభవించి లోకసంరక్షకులు న్మహా త్ములు మరూపులగు గౌతమవ్యాసాది మహామునుల రూపమున నవతరించి దేశకాలపాత్రోచితముగా లోకుల కుపదేశించెనని సిద్ధాం

తీకరింపవచ్చును. భూతహింస కావింపనీక లోకుల కన్యోన్య ప్రేమాను రాగంబులం బుట్టించుట యే సకలవేదశాస్త్రప్రవృత్తిప్రయోజనములు.

జీవాత్మపరమార్థము

"ఆత్మా వై పుత్రనామాసి ఆత్మజః పితృపితామహప్రపితామహావసురుద్రాదిత్యరూపాః" మనుష్యాదిపురుషజంతువు తనజాతి యాఁడుదానిం గూడి గుణరూపములం దనుఁబోలిన పిల్లలంగనుట స్వభావసిద్ధ మగుటచేతను దనకుం బుట్టినపిల్ల లాత్మజులను సంజ్ఞ నందుటచేతను దండ్రియుం దాతయు న్ముత్తాతయును క్రమముగా సూక్ష్మశరీర లింగశరీర తేజశ్శరీరములతో శరీరముం దాల్పఁగల స్థితి తోను శరీరమును దాల్చు కోరికతోను కేవలానందమయ తేజో రూపముతోను క్రమముగాఁ దాపత్రయముతోఁ బితృరూపముతో పాంచభౌతికస్థూలోపాధిగఁ బరిణమింపఁదగినసూక్ష్మోపాధి నల్లాడుచు నాధ్యాత్మిక తాపముం దొఱఁగి యాధిభౌతికాధిదైవిక తాపములతో శరీరపాటవము లేకుండియును దీవ్రభోగేచ్ఛ గల వృద్ధునివలె లింగో పాధి న్మ్రగులుచు "రుదిర్ రోదనే" యనుటం బట్టి రోదనముచేయు రుద్రుఁడై పితామహరూపమున నల్లాడుచుం బాంచభౌతికోపాధి లేకుం టచే నశరీరుఁడై నిర్గుణుఁడై కేవలానందమయ తేజస్స్వరూపుఁడై ప్రాదిత్యరూపమునం బ్రకాశించు దేవుఁడై లోకబాంధవుఁడై సకల జన్మస్థితి సంహారకారణమై "అగ్నిముఖా వై దేవాః" అనునట్లు రించు విష్ణు మహేశ్వర దేవతా త్రిమూర్తి ముఖజగజ్జ్యోతియై సర్వ విధిసాక్షియై సర్వలోకప్రకాశుఁడై సర్వజగత్ప్రత్యక్షముగ శాశ్వత జ్ఞమహాస్వరూపమున వెలుంగుచున్నాఁడు. తనతండ్రి తనతాత సముత్తాతవఱకే తనకు సంబంధించినవారు కనుక నాబ్దికములందు ముత్తాత తలిదండ్రులు స్మరింపఁబడకుండ్రు. సముద్రమూనం దొదవ్వు

తరంగము లనంతసంఖ్యాకము లనంతవికారములం బుట్టి పెరిగి మఱి యాసముద్రమందే లయమగుచుండుసముద్రము న్నీరే తరంగము న్నీరే సముద్రమునందలి భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలికతరంగము లన్నియు నొండొంట భేదము కలిగియు వస్తుభేదము లేక యుద్భవస్థితి వినాశకోపాధ్యాకారముల న్మాత్రము నానావిధములయిన తెఱంగున సశరీరులగు జీవాత్మలు త్రైకాలికోద్భవస్థితి నాశ కోపాధుల ననంతజన్మము లెత్తుచుండియుం బరమాత్మకుం దమకు వస్తుభేదమేదియు న్లేక త్రిగుణమయోపాధ్యాకార విశేషముల న్సముద్రమునకు భిన్నములై తోఁచు తరంగములవలె షడూర్మిప్రకారములం బిన్నలై భూతభవిష్యద్వర్తమాన జన్మపరంపరాత్మక సంసారతాపత్రయాగ్నిం బొరలుచున్నట్లు జ్ఞానమున వ్యవహారదశ ననుభవించుచున్నారు. సాలెపురుగు తన యందలి పదార్థవిశేషమునే దారముగాఁ బైకిఁ దీసి మఱలఁ దన లోనికే తోడుకొనుచందమున నారాయణుఁడు నిజలీలచే స్వప్రకాశాత్మక త్రిభువనాత్మక పాంచభౌతికోపాధి న్వెలిబుచ్చి మఱలఁ దన యందే లయము కావించుకొనుచున్నాఁడు.

అహంకార మమకారాత్మక వ్యావహారికమగు విపరీతదృష్టిచే ననాద్యజ్ఞానోపాధిం దాపత్రయమునఁ గుందు జీవాత్ముఁడు తనకంటే వేఱుగ జగముం టద్వైత బుద్ధిచేత వసు రుద్రాదిత్య రూపముల సృష్టి స్థితిలయములం బ్రాపించుచు భూత భవిష్యద్వర్తమాన జన్మపరం పరల న్సంసరించుచున్నాఁడు. జీవుఁడు గత జన్మమునందు వసువు. వర్తమానజన్మమునందు రుద్రుడు. కొట్టకొనకు భవిష్యజ్జన్మముననాదిత్యుఁడు. తమోగుణ ప్రధానమగు భూతకాలమున వసువులై రజోగుణ ప్రధానమగు వర్తమానకాలమున రుద్రుఁడై సత్వగుణ ప్రధానమగు భవిష్యత్కాలమున నాదిత్యుఁ డగుచు సుషుప్తి స్వప్న జాగ్రద్దశ లనుభవించుచు ‘‘ఆనందాద్ధ్యేవ ఇమాని భూతాని జాయన్తే’’

అను తీరుగా భూత భవిష్యద్వ ర్తమానకాలిక జన్మపరంపరల నవరసా స్వాదనానంద పరవశుండై "రసో వై సః" ఆనందో బ్రహ్మేతి విజానీయాత్" అను తీరునం దా స్వాయముగ రసాత్మకానంద మయుండయ్యు సహజ లీలచే "లేలాయతీ వధ్యాయతీవ" అను తీరునం బాంచభౌతికోపాధి బద్ధుండైన ట్లుద్భవస్థితి నాశములందుచున్నట్లు శృంగార హాస్య కరుణ వీర శాంత బీభత్స రౌద్రాద్భుత భయానక రసానందములం జొక్కుచుండును. కోరి స్వాయము బద్ధునివలె ముక్తుని మాడ్కి నాటలాడుకొనుచుండు నిద్దియే పరమార్థము పరమార్థము. త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతియు దేహ స్మృతిం బట్టి తెలిసికొన స్వకీయ స్వప్న జాగ్ర ద్విషయములు జాతులు నీతులు కులములు మతము లాచార మయములయిన శ్రౌత స్మార్త కలాప విధానము వేయేల, సకలేంద్రియ దృష్ట వస్తువులు సకలానుభూత పదార్థములు లోకసేవ్యుండు భక్తవత్సలుండు సకల జీవ కర్మఫల దాయియు సచ్చిదానంద లక్షణుండగు నారాయణుండు సకల భువన చక్షువు కర్మసాక్షి లోకబాంధవుండై ప్రత్యహము న్సకల జన చర్మ జ్ఞాన చక్షు విషయ భూతుండగు ద్వాదశాత్మయుం ద్రిమూర్తియును సులభ కైవల్యమార్గ భూతుండగు సూర్యనారాయణుండై సూర్యనారాయణుండే వెలయుచున్నాడు.

"ఏషా యుక్త పర్త్రావతః సూర్య స్యోదయన్తా దధి । శతం రించు విష్ణు మె విధి సక్షిమై సరేషా ఇయం వియాత్యభి మానుషాన్ "ఈ మంత్ర జ్ఞబహ్మస్వయూష్ట స్వర విశేషములందే పై గీతలు గలవో యా యజుః సముత్తాతవలిలి ప్రధానములు కావుననే మిక్కిలి స్పష్టముగాను ముత్తాత తలిదిచ్చరింపం దగినవి మఱియు నుదాత్త విశేషములం దెల్పు

క్రింది గీతలు గల యక్షరము లంతప్రస్ఫుటము నుచ్చరింపరాదు కను కనే మెల్లగా నుచ్చరింపఁ దగినవి. మనుష్యుల కెల్ల వంద్యుఁడై సకల జగత్సృష్టి మూలమైన ప్రభాతకాంతినే సూర్యుఁడు వెల్లడించు చున్నాఁడో యట్టి సూర్యనారాయణమూర్తికన్న మనుష్యులకు సకల చతుర్వర్గ ఫలాదతయు సకల మనుష్యవంద్యుఁడు మఱి లేఁడని శ్రుతి భాష్య సిద్ధాంతము కను సమంజసము సమంజసము. "నమ స్కార ప్రియః సూర్యః" అనుటచేత మిక్కిలి మనకుఁగూర్చు సూర్యు న కే(మొక్కైన (మొక్క నొల్లని వానికి సంసార తాపత్రయ దావాగ్ను లార వారవు.

శరీర జ్ఞప్తి యున్నంతవఱకు జీవాత్మ్మన కతని జ్ఞప్తియే సమస్తపాంచభౌతికభూత భవిష్యద్వర్తమానపదార్థస్వరూపమైమూర్తీ భవించును. లేనిపదార్థము తలంపున కేరాదు. తలంపునకుఁ దోఁచిన పదార్థము భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలంబుల న్వాస్తవముగా నుండక మానదు, కాఁబట్టి భూత భవిష్య జ్జన్మముల ననుభూతము లయినవి మఱి యనుభవించఁ దగినవి వర్తమానమున ననుభవించు చున్నవి యాదృచ్ఛికముగా నాకస్మికముగాను మఱియుం బ్రయత్న పూర్వకముగాను గోరినవి కొన్నియుం గోరనివి కొన్నియు ననుభవింప సాధ్యము లయినవి కొన్నియు ననుభవింప నెన్నటికి నసాధ్యము లయి కొన్నియు న్విన్నవి కొన్నియుం గన్నవి కొన్నియు రుచి చూడనివి కొన్నియు పిచ్చి పిచ్చిగా నూహ సంకల్పించుకొన్నవి కొన్నియును మొత్తము మీఁద మనస్సునకుఁ దట్టిన పదార్థము లన్నియును జ్ఞప్తి రూపములే కనుకను జ్ఞప్తి నిక్కముగాఁ బృథివ్యప్తేజోవాయువులం దోఁచు నాకాశమువంటి దగుటచేతను జీవాత్మ్మనిచే ననుభూతములగు విషయము నిక్కముగా సదసద్విలక్షణా నిర్వాచ్యమాయామయములు

అని నిశ్చయించుటకు వీలులేదు. "విజ్ఞాతార మరేకో విజానీయాత్" అను తీరున నన్నిటి న్గనిపెట్టి జ్ఞప్తిని గూర్చి తెలిసికొనుట యసంభవము. జ్ఞప్తియే తనకుఁ దా వేఱయి తన స్థితిం దాఁ దెలిసికొను నని బ్రహ్మజ్ఞానులగు వారు తెలియఁగ నగును గాని సంసార బద్ధులగు జీవాత్మలకు నిక్కముగాఁ దమ జ్ఞప్తి తమ కెంత వాస్తవముగాఁ దోఁచునో అంతవాస్తవముగా భూత భవిష్యద్వర్తమాన పదార్థములన్నియు ననుభవమునకు వచ్చిన వన్నియును యథార్థములను కొనక తీఱదు. కనుకఁ బెద్ద లేర్పఱచినస్వర్గనరకహేతువులగు జన్మకర్మములు కులజాతి మర్యాదలన్నియును వాస్తవములే దృఢ విశ్వాసముతో పెద్ద లేర్పర్చిన పద్ధతుల ననుసరించి మనుష్యులు పౌరుషముతో నిహాసరములు సాధించుకొనవలెను. సాధించుకొనవలెను.

సప్త సూర్యకిరణములు సప్తవాయుసఖముఖముల న్సప్త గ్రహచార వశమున న్సప్త స్వరాత్మక శబ్దబ్రహ్మ వివృత స్వరూపములై నిషాద- మ్లేచ్ఛ- పంచమ- శూద్ర- వైశ్య- క్షత్రియ- బ్రాహ్మణజాతి సప్తకసంజ్ఞతోఁ జేతనాచేతన పదార్థములన్నియును సప్తర్షులచే సప్తార్థ్యాధోలోక వ్యవహారసంగ్రహార్థమై సప్తసామముల నుపదేశింపఁబడినవి. కాలక్రమమున దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ గులగుణ జాత్యాచారాది మర్యాదలు తార్మాఱుగుచుంట సహజ సిద్ధము. అనాది సంప్రదాయానుసారముగాఁ బ్రవర్తించుచున్న మానవజాతి మర్యాద లన్నియు న్దేశకాల పాత్రానుసారముగా స్థూల కార్య వ్యక్తదశ న్మాఱుచుండియును సూక్ష్మకారణావ్యక్తదశం బరమాణువులవలె నిత్యములయి మాఱకున్నవియే. కాఁబట్టి యష్టాదశ విద్యారహస్యము లెఱిఁగి వర్తమానకాలమున స్వార్థపరతమాని సకల లోకోపకార పరాయణులై సర్వభూత దయాపరులై ప్రవర్తించు చున్న సజ్జనుల యుపదేశముం త్రికరణశుద్ధిగా నమ్మికొని నిజకుల

క్రమాగతాచారముల హద్దు దాటక సద్గృహస్థులయి సంసారులు తమ తమ జీవితకాలము లిహపరసంతారకములుగాఁ గేవల పురుష ప్రయత్న మాత్రముగాఁగాని విహిత ధర్మమార్గము తప్పక తమతోడి పాటి జనుల స్సుఖపెట్టి తాము సుఖించు నడువడి నవలంబించుట తప్పనివిధి తప్పనివిధి. తప్పులుచేసి దిద్దుకొనుచు ననాదికాలము నుండియు ననంతజన్మము లెత్తుచుఁ దుట్టతుదకు బ్రహ్మప్రళయమున జీవులందఱు న్ముక్తులు కాకమానరుగాని లోకోపకారబుద్ధిం దమ పురుషప్రయత్నముచేత మనుష్య మర్యాద నతిక్రమింపని ధర్మాత్ములు ఘోరసంసార దుఃఖముం బునర్జన్మముచే మఱల ననుభవింపఁ జేయు పూర్వజన్మార్జిత పాపకర్మము నిశ్శేషముగా నశించిపోవుట చేత రుజాజరామరణముల నుదాసీనులై యుపేక్షించి సంతతనారాయణధ్యాన పరాయణులై జీవన్ముక్తు లగుచున్నారు.

ఆస్తిక్య ప్రబోధము

సప్తజాతులతోనున్న మనుష్యులు "తానా ఏకోనపంచాశత్-తన్యతే విస్తార్యత ఇతితానః" అను విధమున సప్తర్షులచేత విస్తరింపఁబడి 7 × 7 = 49 నలువదితొమ్మిది గోత్రముల నుద్భవించిరి. తూర్పు హద్దునం గిరాతులుం బడమటి హద్దున యవనులు దక్షిణము హద్దున సముద్రము నుత్తరము హద్దు హిమాగ మనఁగా నపరిమితముగా లోఁతు దవ్వుల నాద్యంతములు తెలియరాక దట్టముగా గడ్డకట్టిన మంచుదిబ్బయు నగల భూవలయమునకు భారతవర్షమని సంజ్ఞ. నిజకర్మానుసారము నానాయోనుల నుద్భవించి పాపపుణ్యము లనుభవించు శరీరధారుల కందఱికి భగతులను సంజ్ఞ. మఱి యట్లు నిజకర్మఫలము న్నానాదేహధారులై యనంత సంఖ్యాకములగు భూతభవిష్యద్వర్తమానములం బ్రారబ్ధ సంచితాగామి కర్మఫల మనుభవించుచు

“చక్రనేమిభ్రమేణ” అను విధమునం జర్వితచర్వణ వర్తనులై సంసరించు జీవులు నిషాదమ్లేచ్ఛపంచమ శూద్రవైశ్యక్షత్రియబ్రాహ్మణ జాతులతో దేహయాత్ర నడపుకొనందగిన పృథివికిఁ గర్మభూమి యనియుం భారతవర్షమనియు నాసంజ్ఞలు. “ఆర్యావర్తః పుణ్యభూమి ర్మధ్యం వింధ్యహిమాగయోః” మృచ్ఛిలా మయమయి జంగమస్థావర ప్రాణికోటితో నిండిన వస్తువు కొండ. జంగమస్థావర ప్రాణులుంట కెంతమాత్రము న్వీలుకాక కేవలముం గడ్డకట్టిన మంచు దిబ్బకే హిమవత్పర్వతమనియును హిమాగమనియుం బేర్లుకాని శిఖరమున మాత్రము మంచు ఘనీభవించిన కొండహిమాగము కానేరదు. కాఁబట్టి వింధ్యపర్వతమే యున్నతశిఖరముల న్మంచుగడ్డకట్టియుంట చేతను “అస్త్యుత్తరస్యాందిశి దేవతాత్మా హిమాలయోనామనగాధిరాజః పూర్వాపరౌ వారినిధీవిగాహ్యాస్థితః పృథివ్యా ఇవమానదండః” అని మహాకవి వర్ణించినతీరుగా మేరువునకు దక్షిణముగానున్న భూమికంతకును భరతవర్షమేయని పురాణోక్తమగుటచేతను వింధ్యపర్వతమునకు దక్షిణముగానున్న దండకాటవి రాక్షస సంచారప్రదేశముగాని మనుష్య నివాసార్హము కాదని రామాయణమునం బేర్కొనఁబడుటచేతను భరతవర్షము మధ్యభాగమే కర్మభూమియనియును మఱి యకర్మభూమియొక్క మధ్యభాగమున హిమవంతమున కుత్తరమునమానససరోవరమును గైలాసమును గుబేరపురియుం గలవనియు దక్షిణమున లంకయుం బశ్చిమమున సిద్ధపురియుం దూర్పున నమరావతీపురియు నుత్తరమున నలకాపురియు నలవని పురాణప్రసిద్ధము. జ్యోతిశ్శాస్త్ర ప్రసిద్ధమగుటచేతను “అనంతం హ్యుత్తరాపథమ్” అను తీరునఁ గొలఁది చెప్ప నలవికాని యుత్తర సముద్రమునకే హిమాలయసంజ్ఞ చెల్లును. మఱియు నతిశయోక్తిచేత వింధ్యపర్వతమునకే హిమవత్పర్వతమని ప్రసిద్ధికలిగెఁ గాని

యుత్తరసముద్రము తప్పఁ బృథివిలో నింకొక ప్రదేశము హిమాగ
మనియును హిమాలయమనియును హిమవంతమనియుఁ బేర్కొనఁ
బడుట గౌణముగాని వాస్తవము కానేకాదు. వింధ్య కుత్తరమునం
బుణ్యభూమి కల దద్దానికే యార్యావర్తమని రెండవపేరు మఱి యా
యార్యావర్తమున నున్న మనుష్యులకే బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య
శూద్ర సంజ్ఞలతో నున్న మనుష్యులే యార్యు లనం దగుదురు.
జంగమస్థావర ప్రాణులతో నిండుకొని శిఖరముల నసాధారణముగా
మంచుగడ్డ గట్టి సప్తధాతు మయమయి హిమవంతుని పేర్కొనం
బడిన కొండ వింధ్యపర్వతమే. వాస్తవముగా రాయిరప్పలుగాని చెట్టు
చేమలుగాని జంగమప్రాణు లెవ్వియు నాని నిల్చుట కవకాశ
మేమాత్రము న్లేని యచ్చుపుమంచుదిబ్బయగు నుత్తరసముద్రమునకే
హిమాగ సంజ్ఞ చెల్లును. సహజముగా శరీరమందలి జఠరాగ్నికిఁ
దోహద మొనర్చి మదద్రవ్యమువలెఁ గల్లసుఖమును హెచ్చించు
నుష్ణతత్వము కలిగియుండుటచేత వింధ్యకుత్తరమం దున్న యార్యులు
కాలక్రమముగాఁ గ్రొత్త యొక వింత వేఁడి యొక రుచి యను
సామెతగా నుష్ణతత్వ వ్యసనపరులై వింధ్యపర్వతమునకు దక్షిణమం
దున్న రాక్షస భూమీ నివాసమున కలవడి వేఁడిరుచి మరిఁగినకొలంది
ద్దక్షిణసముద్ర ద్వీపముల రాక్షసవృత్తి నవలంబించి మనుష్యజాతి
మర్యాదలం దొలంగినారు. మొట్టమొదట వింధ్యకు దక్షిణప్రాంతమున
నివసించిన మనుష్యులు తమ తొల్లింటివాఁడు కన్నట్టి తమ నివాస
ప్రదేశముల కుత్తరమగు వింధ్యపర్వతమునే హిమాలయ పర్వత
మనియుం దమ ప్రాచీన సంప్రదాయమున వింధ్యోత్తర ప్రదేశమునం
గల యార్య సంకేతిత నదీపర్వతవనగ్రామములకెల్ల గంగాపారియాత్ర
నైమిశాయోధ్యాది నామముల న్వింధ్యకు దక్షిణప్రదేశములంద
తొంటి మర్యాద న్నిల్పుకొంటకై పేర్లుపెట్టుచు నాయార్యులే

తామనియుం జెప్పుకొను ''ఇంటిపేరు కస్తూరివారు ఇల్లు పేడకంపు'' అన్న సామెతగా నార్యధర్మములగు సత్యదయలఁ బరస్పర ప్రేమాను రాగముల న్దొఱఁగి స్వార్థపరులై రాక్షసులయి పరస్పర ద్వేషముల న్బలమునకై గ్రుద్దులాడుచు నశ్వర భోగవ్యసనపరులై బుద్ధిహీనులై విభ్రాంతులై దీపపుపురుగులవలెఁ గామాగ్నిం బొలయు చున్నారు. నిక్కముగా నియత మర్యాద నతిక్రమించి దక్షిణమునఁ దమకుఁ బోరాదని యేర్పర్చిన వింధ్యపర్వతము న్గడచి దక్షిణయా నాత్మక సంసార వ్యసనపరులై కృత్రిమ జాతినామము లూని యుష్ణ తత్వ మదమున కలవడినకొలంది రాక్షసకృత్యములకుఁ జొచ్చి లంక వఱకు వ్యాపించి కేవలమున్ రాక్షసులై చెడినవారు మొట్టమొదట వింధ్యోత్తర పుణ్యభూమిని వాస్తవముగా బ్రహ్మక్షత్ర వైశ్యశూద్ర జాతి మర్యాదల న్నిష్ఠులై యుభయలోకములం దరించిన యార్య మనుష్యులేకదా? వింధ్యోత్తర పుణ్యభూమి నివాసము పుణ్యయుగముం బుణ్యకర్మ ఫలానుభవము న్లభించుట ప్రాచీనార్య మనుష్యుల మంచి యదృష్టము. ఉత్తరసముద్రమునకు హిమాగ మను పేరు పుట్టుపేరు. మఱి యా యుత్తరసముద్రమునకు దక్షిణప్రాంతభూమియందు బుణ్య యుగమున ''తపఃఫలంకృతయుగే'' అను విధమునఁ గేవల తపో ధనులు శిష్టులు నార్యులను పేరంబరఁగిన మనుష్యులు కాలవశమున దక్షిణ దిక్కునకుఁ దరుముకొని మంచు ఘనీభవించిన శిఖరముల న్మిన్నంటు వింధ్యపర్వతమువఱకును వ్యాపించిన భరతఖండముయొక్క హద్దుదాఁటి త్రేత ద్వాపరయుగములవఱకు వింధ్యపర్వత దక్షిణ ప్రాంతమునందలి నదీతీరముల వసించి తమతాతలు వసించిన భరత ఖండమున కుత్తరమం దున్న హిమాలయముపేరే యంతవఱకుం దమ పూర్వులు వింధ్య యని పేరుపెట్టిన వింధ్యపర్వతమునకుఁ దమ పూర్వుల గౌరవమును స్మరించుటకై పెట్టుకొని తమపెద్దలు వసించిన

ప్రదేశముల న్గంగా యమునాది నామములం బరఁగిన నదులపేర్లను మఱి కాశీ మథురా ప్రయాగాది పత్తనముల పేర్లను వింధ్య యను క్రూరనామము తొలఁగించి హిమవంతమని చల్లనిపేరునఁ దాము పిలుచుకొన్న భారతవర్షమునందలి భరతఖండమునకు దక్షిణపు హద్దయిన వింధ్యపర్వతముయొక్క దక్షిణప్రాంతమున వసించి కలి మునిరినకొలంది న్దక్షిణసముద్రతీరము న్దక్షిణసముద్రము నందలి ద్వీపముల నాశ్రయించి యాప్రదేశములందుఁగూడ నదీపర్వతపత్తన ములకు హిమాలయ గంగా కాశ్యాదినామములం దమపెద్దల గౌరవము న్స్మరించుకొనుటకై స్థాపించుకొను తమ పెద్దలయొక్క యహింసాస్తిక్య సత్యదయల న్దొఱఁగియుం దా మార్యుల మనియుం జాతుర్వర్ణ్యుల మనియుం జెప్పుకొనుచున్నారు.

ప్రతియుగమునకుం దొమ్మండ్రు మనువులు సప్తమునులు నింద్రాది దిక్పాలురు వేదశాస్త్రములు కాలమానములు వర్ణవ్యవస్థలు జంగమస్థావర ప్రాణిదేహాకార గుణచేష్టాది విశేషములు సూర్య చంద్రాది గ్రహగతు లశ్విన్యాది నక్షత్రములు మేషాదిరాసులు వసంతాది ఋతువులు వేయేల బ్రహ్మాది దేవతామూర్తులు దిగ్దేశ దిక్పతులు సకల నానురూపములు గూడ మాయామేయ శక్తి మహిమం దార్మాఱగుచుండును గావున నొక్కప్పుడు సముద్రముగా నున్నచో టరణ్యముగా నరణ్యము జలాశయముగాఁ జడము చేతన ముగాఁ దూర్పు పడమరగాఁ బడమరతూర్పుగా వేసవి వానకాలుగా వానకాలము మండు వేసవిగాఁ గొండ నల్లపూసగా నల్లపూస కొండగా నిజము కల్ల కల్ల నిజముగా నార్యుఁడు మ్లేచ్ఛుఁడుగా మ్లేచ్ఛుఁ డార్యుఁడుగా మంచి చెడ్డగాఁ జెడ్డ మంచిగాఁ బ్రకృతివశుఁ డగు జీవునకుఁ గన్పట్టక మానదు కావున నేపురాణ మతమున జంబు ద్వీపాది సప్తద్వీపముల న్భూగోళము వెలయుచుండునని లవణసము

ద్రాది సప్తసముద్రము లాసప్తద్వీపములం జుట్టుకొని యుండుననియు మేరుపర్వత మాభూమికి మధ్య నున్నదనియు మేరుపర్వతమునకుఁ గ్రింద నతలాది సప్తపాతాళములును మేరుపర్వత శిఖరమున భూరాది సప్తోర్ధ్వలోకములు కలవనియును మేరుశిఖరము స్వర్గలోకమనియును మేరుపర్వత నితంబ ప్రాంతము మర్త్యలోక మనియును మేరు పర్వతమునొక్క క్రిందిభాగము పాతాళలోక మనియును సూర్యాది ఖగోళములు మేరువుచుట్టుం దిరుగుచుండు ననియును గ్రహగతివిశేష ములం బట్టి పాంచభౌతిక మర్త్యలోకమును మఱియు మర్త్యలోక పదార్థములుం బ్రతిక్షణము న్మాఱుచుండు ననియు మఱి యీ జగ దుద్భవస్థితి వినాశకారణము పరమాత్మునకుఁ గూడ నవేద్యమనియు న్నిరూపింపఁ బడెను.

ప్రమాణములం బట్టి యథార్థ వస్తు జ్ఞానము లభించునుగదా? పౌరుషజ్ఞాన కీర్తులు భూతదయయు సత్య శౌచములుం బుణ్యభూమి న్నివసించు శిష్టజన చాతుర్వర్ణ్య సహజ ధర్మములు. భూతదయయు సత్యముం బరస్పరప్రేమానురాగము లాస్తిక్యములేని కేవల స్వార్థైక తత్పర ధూర్తమానవులు మనుష్యజాతిలోనే పరిగణింపఁ బడరట్టివారు తమ కులగోత్రములు వర్ణించుకొంట ఘోరకలికాల విచిత్ర చేష్టితముగాని విశ్వసనీయము కాదు. ముత్తైదువునకు పసుపు బొట్టులవలె సజ్జనులకు మాత్రమే కులాచారములు భూషణములు. తమ పెద్దలనాఁటి మర్యాద లతిక్రమింపక "అఋణ శ్శుచిః" అను తీరున వేదశాస్త్రజ్ఞాన మిరువది నాలుగేండ్లలోపగు కైశోరమను వయస్సున బ్రహ్మచారియయి ఋషుల ఋణమును, ధర్మపత్నియందు సంతానముం గని లోకసమ్మత ప్రవర్తనముగా నలువది తొమ్మిదేండ్ల లోపగు తారుణ్యమను వయసున సద్గృహస్థై పితృదేవతల ఋణమును, నవవిధ భక్తి మార్గముల సర్వభూత దయాపరుఁడై

యఋషపర యోండ్లలోపగు మధ్య వయస్సున స్వద్వత యజ్ఞ నిష్ఠుండై దేవతల ఋణము, దీర్చుకొన్న మనుష్యుండే యఋణియై సంచియుం గృతకృత్యుండనంబడు నీ విధముగా ఋణవిముక్తుండై కృత కృత్యుండగు మనుష్యుండే యార్యుండు మఱియు వాని జీవితకాలమే కృతయుగము. ఋణబద్ధుండై యసంచియై యభాగ్యుండైన మను ష్యుండే మ్లేచ్ఛుండు మఱి వాని జీవితకాలమే కలియుగము. ఋణ విముక్తుండే కులగోత్ర మర్యాదవంతుండు మఱియును ఋణబద్ధుండై జాతినీతి మర్యాదాహీనుండు అప్పంతయుందీర్చుకొన్న వాండే బ్రాహ్మ ణుండు. మూండుపాళ్ళప్పు తెగగొట్టుకొన్న వాండు క్షత్రియుండు సగమప్పు తీర్చుకొన్న వాండు వైశ్యుండప్పులో నొక్కపాలుమాత్రమే తీర్చుకొన్న వాండు శూద్రుం డప్పులలో నున్నియు నప్పుతీర్చు కొనుటకై యహర్దివముం బ్రయత్నించువాండు పంచముం డప్పు తీర్చుకొనుటకై ప్రయత్నము చేయునట్లు నటించు కపటి మ్లేచ్ఛుండు. మఱి కోరి ప్రయత్నపూర్వముగా నప్పుగ వేసినవాండు నిషాదుండు. బ్రాహ్మణుం డుత్తమోత్తముండు. క్షత్రియుండు మధ్యముండు, వైశ్యుం డధమో త్తముండు, శూద్రుం డధమాధమోత్తముండు, పంచముం డధముండు, మ్లేచ్ఛుం డధమాధముండు, నిషాదుండు మనుష్య పశువు.

నిక్కముగా నుత్తమ మనుష్య ధర్మము సర్వలోకోపకారక ప్రవర్తనమే. మఱి యట్టి సకల లోకోపకారక ప్రవర్తనము నామ రూపముల నభినయ చాతుర్విధ్యముచేత విద్వాంసుండు ప్రకటింప వలయును. విద్యలన్నియును జతుర్విధాభినయ బోధకములే, హిత ముగా మితముగా స్ఫుటముగా నిష్కపట్యముగా నాంగికాభినయ మొనర్చుచు. సమయోచితముగా నింగిత మెఱింగి యొరులు సమ్మ తించు తీరున వినయ విధేయత లగపర్చి లజ్జాశీల జుగుప్సా భయకంప దైన్యము లెంత మాత్రముం దోంపనీకనిజమర్యాదం దప్పక దనకంటె

పెద్దలతోడను ప్రేమానుగాగ జనకముగా సమవయస్కులతోడను మంచి నొర్వధించుచుం బిన్నలతోడను రసానుకూలములగు నుదాత్తానుదాత్త స్వరయుక్తముగా సందర్భశుద్ధిగల సుప్రసిద్ధ భాషలం బల్కవలయును. దేశకాలపాత్రానుసారముగా జనరంజకముగా గీత నృత్యవాద్యములఁ బ్రొత్త క్రొత్త స్వకల్పిత మార్గముల నవలంబించవలయును "తగిన వేషంబు. తను దాన పొగడుకొనమి। నొచ్చియును గీడువల్కమి, యిచ్చి వగవ। కున్కి తన కెంత గడువకయున్న పథము। తప్పకుండుట నడువడి కొప్పుఁ జేయు" అను రీతిగా సంసారులు ప్రవర్తించి యుభయలోకములం దరించవలెను.

పరమాత్ముఁడు నారాయణుఁడు వాసుదేవప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ సంకర్షణ వ్యూహాత్మక బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజాతులన్ జరాయుజాండజస్వేదజోద్భిజ్జ ప్రాణివిశేషంబుల నావేశ్యమయుఁడై ప్రకాశించుచున్నాఁడు కాఁబట్టి బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్ర జాతులు నాల్గు న్సమానగౌరవము కలవే. షడ్జాదిసప్తస్వరవిశేషము లన్నింటితో శ్రుతివెలయునట్లు శ్వేతాది సప్తవర్ణవిశేషములన్నియుం జేరి సూర్యకిరణమై ప్రకాశించువిధమున నిషాదమ్లేచ్ఛ పంచమశూద్ర వైశ్యక్షత్రియ బ్రాహ్మణజాతి సప్తకవిశేషములతో దేవుఁడే విశ్వరూపుఁడై నవరసాత్మకుఁడై నవరసికుఁడై సంసారబంధమోక్షముల నాటాడుకొనుచున్నాఁడు. "కామిగాక మోక్షగామి కాఁడు" "ప్రారబ్ధకర్మణాంభోగా దేవక్షయః" అను తీరున సంసారబద్ధుఁడైన జ్ఞాని జీవుఁడు ముక్తుఁడు కానేరఁడు. స్వకర్మముకుడువక తీఱదు కనుక దేశకాలపాత్రోచితముగా ననాది సంప్రదాయసిద్ధముగా వచ్చుచున్న కులజాతి మతాచారముల న్దొడిపాటి జనులకు మిగుల సమ్మతముగా మనుష్యులందఱు నవలంబించి స్వధర్మమును నడుపుకొనవలయు. "స్వధర్మేనిధనంశ్రేయః పరధర్మోభయావహః" అను తీరున నిషాద

మ్లేచ్ఛపంచమ శూద్రవైశ్యక్షత్రియ బ్రాహ్మణకుల జాతిమతాభిమానములతో వ్యవహరించు మనుష్యులందఱు౦ దమతమ నియత ధర్మముల న్విడనాడఁదగదు తగదు. స్వకులమతాచారముం దప్పిన వాఁడెల్ల సంకరుఁడు స్కులభ్రష్టే యగును.

ఎద్దియైన నొక్కతీరైన మధ్యసంజ్ఞిక నాదము చేయునపు డుపయోగించు నూరుపుగాలికన్న హెచ్చుగాఁ గంఠనాళవాయువు న్వెలి పుచ్చినకొలఁదిఁ దా మొట్టమొదట నొక్కతీరుగాఁ బల్కిన మధ్యస్థాయినాదము తారస్థాయినాదమయి దూరశ్రావ్య మగుచుండును. మఱి యీ మంద్రస్థాయి నాదమున కుపయోగించిన కంఠనాళ వాయువుం దగ్గించినకొలఁది న్మంద్రస్థాయి నాదమై మెల్లగా వినంబడును. కాఁబట్టి మధ్యస్థాయి నాధారశ్రుతిగా నేర్పఱ్చుకొని కంఠ నాళవాయువును షడ్జాదిసప్తస్వరముల కొలతవఱకును హెచ్చించి బల్కిన స్వర ముదాత్తము మఱి యాతీరు కొలత తప్పక యాధార శ్రుతికి తగ్గి పల్కిన షడ్జాదిస్వరసప్తక మనుదాత్తము. మఱియు నుదాత్తానుదాత్తస్వర సమ్మేళనవిశేషము స్వరితస్వరము. విలంబ మధ్య ద్రుతకాలము లనుదాత్తానుదాత్త స్వరితవిశేషములచేత శ్రవణ మనోహరములుగాఁ బల్కు ధ్వనులకు నడునడుమ న్గావించు కాల విశ్రాంతిరచనా సందర్భవిశేషము లయ యనంబడును. తినునప్పు డుపయోగించు నన్నకబళములకు మధ్య నే కబళ మాస్వాదించిన పిమ్మట యెంత యవకాశ కాలము గడవనిచ్చి తిరిగి యెంత కబళము నోటి కందీయవలయునో యట్టి విశ్రాంతి సమయసందర్భ కాలరచనా విశేషమునకే "క్రియాంతరవ్యార్తి కాలోలయః" అను తీరున స్వర ముచ్చరించినపిమ్మట నెంత కాలమాఁగి మఱేస్వర ముచ్చరింపవలయునో అట్టి విశ్రాంతిసమయమునకు లయయని సంకేతము. విశ్రాంతికాల విశేషాత్మకమగు లయ నెఱుంగని మనుష్యుఁడు జనరంజకుఁ డెంత

మాత్రము స్నానేరింపు. మఱి యొరుల సుఖపెట్టఁజాలఁడు మఱి తా సుఖింపనేరఁడు కాఁబట్టి, అట్టి "అరసికేషు కవిత్వనివేదనం శిరసిమా లిఖమాలిఖ" యను పేరున సంగీతగోష్ఠలికన్న కూళపసరమైనఁ గొంత మేలు. ఏ యాహార మెంత తిన్నవాఁ డెంతసేపు నిద్ర న్విశ్రాంతి చెంద వలయునో యూ తెర్వు తెలిసినవాని కా యాహార ముపయోగించిన సార్థక్యమగునుగదా? ఏపని చేసినతరువాత నెంతకాల మాఁగినపిదప నట్టిపనిం గొనసాగించవలయునో యాసంగతి తెలిసికొనునో వాఁడే చతుర్విధాభినయ ప్రయోగదక్షుఁడగు విద్వాంసుఁ డనంబడును. కాలనియమము తప్పక కొలతప్రకారము హద్దుమీఱక యాఁగవలసి నంతసే పాగుచు సకల లోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే ధర్మకథ నమునందు మాత్రమే సకల జనక్షేమ మెట్లు చేకూరునో యట్టి సాధనబోధనమందు మాత్రమే యపరాధులను క్షమించు సమ యమునందు మాత్రమే బాలవృద్ధ రోగార్తుల న్గాపాడునప్పుడు మాత్రమే భగవంతునిఁ బ్రార్థించునప్పుడు మాత్రమే దుర్జనుల శిక్షించు నపుడు మాత్రమే ప్రజోపయోగకరములగు పనుల నెఱవేర్చునపుడుమాత్రమే సత్యదానధర్మ దయాప్రసంగములందు మాత్రమే స్వకులోచిత మర్యాద న్నిలుపుకొను సమయమందు మాత్రమే మంచి మనుష్యుల వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయ ప్రయోగము వెల్లడింపఁబడును. చెనఁటులగు దుర్జనులొనర్చు సకల విధాభినయములు లోకకంటకములై యపప్రయోగములై వ్యర్థములై దుర్వినియోగము లగును.

ధర్మపత్ని ఋతుమతియై పుత్రార్థ మింగిత మెఱిఁగి తనపతి యెడ న్గాన్పించు శృంగారరసము, తన పిల్లయెడ నగపర్చు వాత్సల్య రసము, తన భర్త క్షేమమునకై దైవముం బ్రార్థించు నపుడు భక్తి రసము, బంధువుల యెడ నగపర్చు నాదరణ రసము, నతిథి సత్కార

మందు శాంతరసము పేదసాదలయెడ గ్గరుణరసము తన పెనిమిటికిం దగినంత సేవచేయుటకై తన కోరినంత శక్తి చాలకుంటకై బీభత్స రసము. తన పెనిమిటిం బీడించు దుష్కాలముపై రౌద్రరసము. ఆకస్మిక భవిష్యల్లోకాపవాద శంకచేత భయానకరసము. పతి వ్రతలం బీడించుటకై యముఁ డగ్గినంటు మిడుతవలెం దివురుచుంటకై హాస్యరసము స్వొల్లడించుచుం జతుర్విధాభినయము లొనర్చును. మఱియును "మహాజనాయేన గతాఃసపంథాః" అను తీరునం దన తోడిపాటి పిన్నపెద్ద లందఱు నేమార్గ మవలంబించి నడుచు చున్నారో యట్టిదారినే సజ్జనుఁడు "వేదవేదాంగ వేత్తాపిలోకా చారం నలంఘయేత్" అను తీరు ననుసరించి యెంతమాత్రముం జెడుత్రోవ ద్రొక్కక "అస్వర్గ్యం జనవిద్విష్టం ధర్మమప్యాచరే న్నహి" అను తీరున సకలజన సమ్మతముకాని చతుర్విధాభినయాత్మక మగు మనోవాక్కాయ కర్మములం దలపెట్టనైనఁ గూడదు కూడదు. తన పెద్దలకన్నఁగాని తనతోడిపాటి జనులకన్న గ్గాని తా నేవిషయ మందైన నధికుఁడనని గాని సమానుఁడనని గాని విఱ్ఱవీఁగక వినయ విధేయతలతోఁ దనతోడిపాటిజనుల యనుగ్రహమునే మఱింతమఱింత యెక్కువగు తీరునఁ జీవితకాలమంతయును సంపాదించుకొనుట మనుష్యునకుఁ దొడ్డబుద్ధి, దొడ్డబుద్ధి.

జగ్రద్రక్షకుఁడగు భగవంతుని కథలను, దానవీరులు ధర్మ వీరులునై లోకోపకార మొనర్చిన యెఱుక గల మహానుభావుల సచ్చరిత్రముల న్మృదు మధుర పద సందర్భరచనా విశేషములతో నారోగ్యకరములు సమస్త నీతిబోధకములు సాంసారిక కష్టాపనోద కము లాబాలగోపాల జన చిత్తరంజకములగు మాటలం బాటల నాటలం బ్రత్యహముం దేశకాల పాత్రోచితములగు వేషముల న్వినో దముల న్నిష్కపటులై విహరించిన పుణ్యాత్ములకుం దిన్నతిండి యఱు గును మఱి హాయిగా నిద్రనిట్టును,

లోకసంగ్రహార్థమై దేశకాల పాత్రానుసారముగా సంసారులగు మనుష్యులకు జాతులు వర్ణాశ్రమ ధర్మములు వావివరుసలు వ్యవహారపద్ధతులు న్యాయమార్గములు మఱియు సకలోచిత ధర్మములు మతములు సర్వజ్ఞులగు మునులు వేదశాస్త్ర ముఖముల ననాదికాలమునుండియు నుపదేశించిరి వాస్తవముగాఁ బరమాత్మ స్వరూపక శబ్దబ్రహ్మము కేవల మొక వ్యక్తియే కనుక శబ్దమునకుఁ గాని చైతన్యమునకుఁగాని యేజాతియు లేదు. ఉపాధివశమున ననంత జంగమస్థావర ప్రాణిసమూహముల గన్పట్టు కేవల పరమాత్ముఁడు నానావ్యక్తుల న్మాయోపాధి వశమున గన్పట్టుటచేతఁ గేవలుఁ డగు నాత్మునకు జాతి కల్పితమయినది. వ్యక్తి వాస్తవము వ్యక్తి సమూహమునందుఁ గల్పితమగు జాతి కృత్రిమము. జీవాత్మ వ్యక్తి–మఱియు జీవాత్ముఁడే యుపాధింబట్టి వ్యక్తీకరించు చున్నాఁడో యట్టి పంచీకృత మాయోపాధి జాతి. కాఁబట్టి యాత్మునకు జాతిలేదుగాని యాత్ముఁడు వ్యక్తీకరించుట కవకాశ మిచ్చు శరీరము పంచభూతముల సమ్మేళనమున గలిగెఁ గనుక నట్టిదేహమునకే జాతి కల్పింపఁ బడెను. "అశరీరమాత్మా" అనుటచేతఁ గేవల శబ్ద బ్రహ్మాత్మకుఁ డైన జీవుఁడు కేవలుఁడే కనుకను మఱి యుపాధివశమున వ్యక్తీకరించుట చేతను జీవాత్మునకు వ్యక్తి వాస్తవముగాని నానాప్రకారముల గన్పట్టు విధముచే నేర్పడిన జాతికల్పితముగాని వాస్తవముకాదు. నిరుపాధికుఁ డయిన శివుఁడు కేవల మొక వ్యక్తియే. శివునియొక్క వ్యక్తివంటి వ్యక్తులు మఱి లేవుకనుక శివున కేజాతియు లేదు. నిరుపాధిక పరమాత్మునకు జాతిలేదు. సోపాధిక జీవాత్మునందే జాతి కల్పితమయ్యె ననఁగా నొక పోల్కిగానున్న పెక్కుపాధు లన్నింటికిం బామరబోధకై యొక విధమయిన నామరూపాత్మకమగు జాతి కల్పింపఁ బడెను. "వికారో నామధేయం మృత్తికేవేతి సత్యమ్"

నామరూపములును మఱి నామరూపములం బట్టి యేర్పడిన జాతియు న్గూడ కల్పితములే మఱి వాస్తవములు కానేకావని యిందువలనం దేలిన ఫలితము. కాబట్టి లోకవ్యవహారము కొనసాగించుటకై పరమ కారుణికులైన యతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులు నానావిధో పాధుల వ్యక్తీకరించు విశ్వరూపుఁడైన దేవునకు నానావిధ నామము లాకృతులు జాతులు కులములు గోత్రములు మొదలు నానావ్యవస్థలు వేదశాస్త్ర ముఖములం గల్పించిరి. కేవల తేజస్సున కేరంగు లేదు గాని యా తేజస్సే సోపాధిక మయినప్పుడు శ్వేతపీతాది నానావిధ కాంతుల వ్యక్తీకరించును యెట్టని నాయకల నానావ్యక్తులన్నియు నెట్టజాతి వస్తువులని పేర్కొనంబడెను. కాంబట్టి నామరూపములు గాని జాతివర్తనములుగాని యెవ్వియు లేని నిర్గుణుఁడగు నాత్మునకు బ్రహ్మాదిజాతులు లోకవ్యవహార ప్రవృత్తి బట్టి యనాదిగాఁ గల్పింపఁ బడెను ప్రతివర్ణమున కనంతవిధ మొక వెలుపు పలువిధములు బ్రాహ్మణజాతిలో ననేకవిధాంతర్జాతులు. బ్రాహ్మణులు గౌడులు ద్రావిడులని రెండు తెఱంగులు గౌడులు పంచవిధములు ద్రావిడులుం బంచవిధములు మఱేవిధములలో నొక్కొక్కవిధమునందు లెక్కింప నలవికాని యన్నివిధములు మఱి యెందఱు మనుష్యులో మనుష్యున కొకొక్కజాతి యొకొక్క మనుష్యునకుం బ్రతిక్షణ మొక్కజాతి. కాంబట్టి కులమునకై గ్రుద్దులాడక శాస్త్రీయమూ యశాస్త్రీయమూ యని వ్యర్థవాదము లొనరించక తనతోడిపాటిజనులు సమ్మతించిన జాతినీతు లతిక్రమింపక సర్వజన సమ్మతముగా దేశకాల పాత్రాను సారముగా జనరంజకముగాఁ బల్కుచు నటించుటయే మనుష్యున కవశ్య కర్తవ్యము.

మార్గదేశిప్రణయము

మధ్యస్థాయికిఁ గ్రిందుమీఁదుల ననుదాత్తోదాత్తములస్వల్పక-స్వరవిశేషములకు వ్యవస్థయే లేదు. కాఁబట్టి యొకొక్కని సంగీత మొకొక్క విధము. పల్కుట పాడుట నటింపు ప్రతిమనుష్యునకు వేఱువేఱుగా నుండును. కాఁబట్టి రాగములకుఁ దాళములకు స్వరములకు శ్రుతులకు లయగతుల కొక్క నామరూపములు నిశ్చయింప నలవికాదు బ్రతికిన దూఱు; మానినది మందు కంటి కింపైనది సొగసు, చెవికింపైనది పాట; నల్వురు సమ్మతించినది మాట; కావునం జనరంజకమగు చతుర్విధాభినయ ప్రయోగము సకల వేదశాస్త్ర సమ్మతమనియు జనులందుఁ బరస్పరమైత్రి నలరించువిధమున నిజకుల జాతిమర్యాదల ననుసరించుకొని దేశకాల పాత్రానుసారముగా వ్యవహరించుటయే సద్బుద్ధి లక్షణము. మార్గి దేశియని నోటిపల్కు, శరీరావయవ చాలనము, వేషము, భావప్రకటనమునను చతుర్విధాభినయములును ప్రత్యేకము రెండువిధములు. మార్గియను చతుర్విధాభినయాత్మక సంగీతము. మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదమువలె నపౌరుషేయము. కేవల బ్రహ్మసృష్టమును మఱి యతీంద్రియ భరతాది మున్యేకప్రయోగసాధ్యము కాఁబట్టి గాంధారగ్రామమువలె మార్గి సంగీతమునకు భూలోకమునందు వ్యవహారము లేనేలేదు. వాచి-కాంగి- కాహార్య- సాత్వికాభినయాత్మకమగు దేశీసంగీతమునకు మాత్రమే భూమియందు ప్రయోగప్రచారము కలదు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదమునకు వలె మార్గిసంగీతమున కనాది సంప్రదాయసిద్ధములగు నియమములు కలవు. మున్యుపదిష్టమార్గనియమముల ననుసరించి స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషముల న్వేదము పఠించకపోయినను విధ్యుక్తమార్గమున శ్రౌతకర్మము న్నడిపించకపోయినను మనుష్యులకు సత్ఫలము రాదు సరేకదా మఱి యీలోకమున హానికూడఁ

దప్పక కలుగును. వేదములు పఠించుటకును శ్రౌతకర్మము నాచ రించుటకును సర్వజ్ఞులగు మునులు తప్ప గింజ్ఞులగు మనుష్యు లెంత మాత్రమును బనికిరాదు పనికిరారు. కావుననే మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక మగు వేదము లుచ్చరించుటకుఁ గాని విధ్యుక్తముగా వేదచోదిత శ్రౌతకర్మమును నడిపించుటకుఁ గాని మనుష్యులు పనికిరారని నిశ్చ యించియే ఋగ్యజుస్సామాథర్వవేదముల నుండి వాచికాంగికా హార్యసాత్వికాభినయాత్మక గాంధర్వవేదమును బంచజనులగు మను ష్యు లుభయలోకములం దరించుటకై "తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవ దేత్-పీవన్నృత్యేత్" అను శ్రుతించుట్టి మునులకై మార్గిసంగీతమును సంసారుల కొఱకు దేశిసంగీతము ననాదికాలము నుండియు నీశ్వర సృష్టములై వెలయుచున్నవి. కాఁబట్టి దేశిసంగీతమునకుఁ గావలసిన ముఖ్యలక్షణము దేశకాల పాత్రానుసారముగా జనరంజకమగుటయే. కాఁబట్టి దేశభాషలకుఁ గాని పాటలకుఁగాని ఘనతతసుషిరానం ద్ధాత్మక చతుర్విధవాద్యమునకుఁ గాని నృత్యమునకుఁ గాని మఱెట్టి మనోవాక్కాయ కర్మములకుఁ గాని లోకరంజనము కావించుటకన్న వేఱే శాస్త్రీయనియమ మెద్దియు ననవసరము. ముమ్మాటికిం బనికి రాదు, పనికిరాదు, పనికిరాదు. నాది శాస్త్రీయమైన పనియితరులది కాదు నాది శ్రేష్ఠమైన కులము. నాది వేదచోదితకర్మ మితరులది కాదు, కాదని, యొరుల న్నిరసించి తన కులగుణజాతి మర్యాదలుతన తోడిపాటివారి కున్న కులగుణజాతి మర్యాదలకన్న శ్రేష్ఠములని చెప్పుకొను మనుష్యుఁడు నిక్కముగా దుర్జనుఁడుగాని వాస్తవముగా సజ్జనుఁ డెంతమాత్రము న్గానేకాఁడు. సజ్జనుఁడు తనతోడిపాటి జనుల చెంత మిక్కిలి యడఁకువయును వినయవిధేయతల నగపర్చి వారి ప్రేమానురాగముల న్సంపాదించుకొనును. మఱి దుర్జనుఁడు తన తోడిపాటివారి కన్న తానేమో గొప్పవాఁడనని విఱ్ఱవీగుచుం డుటను సకల జనులతో ద్వేషపడి యుభయలోకభ్రష్టుఁ డగును.

మార్గ సంగీత రూపమగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదాక్షరములు పదములు వాక్యములును యథోపదిష్టములును యథా శ్రుతములుగా సాంగికాభినయ మొనర్చుచు ననాది సంప్రదాయ సిద్ధములగు స్వరకాలస్థాన ప్రయత్న నియమములు తప్పక పఠింపవలెను. మఱియును శ్రౌతవిధి ప్రకార మాగ్నీధ్రాది యాజక సప్తదశకముచిత వేషముల నధ్వరక్రియా కలాపము స్స్వర్గ ఫలాప్తికై యథా విధిగా ననాది సంప్రదాయ పద్ధతు లతిక్రమింపక నడిచి నడిపింపక తీరదుగాని వ్యావహారిక దేశభాషతో వైదిక శబ్దముల కెంత మాత్రము న్సంబంధము లేని విధమున దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బ్రత్యహము న్నానావిధముల మాఱుచున్న దేశిసంగీతముతో మనుల చేత మాత్రము ప్రయోగింపఁ దగిన మార్గసంగీతముతో నొక్కింతయు న్సంబంధము లేనేలేదు "ప్రకృత మను సరామః పాయసం భక్షయామః" అను రీతిన ప్రస్తుతము తనతోడిపాటి వారల కెట్లు రంజనమగునో యాత్రోవ ననుసరించుట కన్న దేశి సంగీతమునకు మఱి వేఱే నియమమే యవసరములేదు. వర్తమాన జనులను రంజింపఁ జేయుటకై పూర్వకాల నియమములం దప్పి క్రొత్త క్రొత్త వింత త్రోవలను ద్రొక్కుట దేశి సంగీతమున కొక భూషణమే కాని దూషణ మెంత మాత్రము న్గానేకాదు. సభ కొలంది నభినయించి యా సభను రంజింపఁ జేయవలసినది. పండితులకుఁ దగిన రీతిగా వార లెట్లు రంజిల్లెదరో యట్టి నియమములుం బద్ధతుల ననుసరించి చతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించవలెను. రాజుగారు విచ్చేయుచున్నారని మోడ్పు చేతులతో భయభక్తి విశ్వాసములం జెంగటి ప్రాఞ్జలులతోఁ బల్కవలెను. పొండి పొండి దూరముగా దబ్బునఁ బొండని రాజుగారివై పగపర్చి పామరుల న్బెదిరించవలెను. సంస్కృతభాష నెఱిఁగిన వారితో సంస్కృతమును దేశభాషచే రంజిల్లువారికి దేశభాషను

ఋార్వ నియమిత పద్ధతుల కుల్లసిల్లువారి కట్టి నియమముతోను మతే నియమము లెఱుఁగనివా రెట్లు సంతోషించెదరో యూతీరుగా నభినయించవలెను. "ఆచార్యాః సమ మిచ్ఛంతి। పదచ్ఛేదంతు పండితాః। స్త్రియో మాధుర్య మిచ్ఛన్తి వికృష్ట మితరే జనాః" అని నాగదర్శి పలికినట్లు తనతోడిపాటి జనులలో నెవ్వరి కెట్లు రుచ్య మగునో యూ తెన్నెఱింగి యింగితజ్ఞుఁడై నాయకూప ప్రకటనము కావించవలయును. దేశభాషలకుఁగాని దేశి సంగీతమునకుఁగాని మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మక వేదమువలెఁ గాని శ్రౌత కర్మమునకువలెఁ గాని యే నియమములం బాటింపనక్కఱలేదు. నానావిధ దేశభాషలు మాట్లా డుకొను కోట్లకొలంది జనులందఱి న్సామాన్యముగా నిహపరమార్గ ముల నోధించుటకై స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నోచ్చారణ నియమము లతో ననాదిగా నేర్పర్చఁబడిన భాషసంస్కృత భాషయని పేర్కొనఁ బడును. మొత్తముపై నూఱు వివిధదేశభాషల న్మాటాడుకొను పెక్కు జనపదముల జనులందఱి కానూఱుభాషలను శుద్ధికావించి వ్యవహారముం బరమార్థము న్గూడ బోధించు విధమున నొక సంస్కృతభాష యనాది సంప్రదాయసిద్ధముగా నేర్పడియున్నది. నవ ద్వీపాత్మకమయిన భారతవర్షమందు నవవ్యాకరణములచే సంస్కృ తములయిన తొమ్మిది సంస్కృతభాషలు దేవనాగర్యాది సంజ్ఞల న్వెలయు తొమ్మిది లిపులచేత గ్రంథములందుమాత్రమే ప్రకటింపఁ బడియున్నవి. ఆచార్యులుం బండితులు కూడ స్వమతమ యూహలం బూర్వనియమములు తప్పక గ్రంథములు కావించెదరు. మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మక వేదశబ్దమునకు వలె సంస్కృతభాషలకుఁ గూడఁ బ్రాచీన సంప్రదాయసిద్ధములగు పద్ధతులతోఁ బఠనపాఠనగ్రంథ రచనావిశేష నియమములు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛన్దోజ్యోతిషకల్పనిరుక్త విధులనియును సంస్కృతభాషకు సర్వసాధారణ లోక వ్యవహార

సంగ్రహార్థమై కలమర్యాదలవలె ననుసరింపక తీఱదు గాని తత్సమ తద్భవ దేశ్య గ్రామ్యాపభ్రంశములనం బడు దేశభాషలన్నియును దేశ కాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రతి దశకమున న్మాఱక తీరదు. దేశ భాషలకుఁ బ్రస్తుత లోకరంజనమునకు విరుద్ధమగు పూర్వ నియత పద్ధతు లెవ్వియు నుండను కూడదు. దేశాచారములందు దేశభాష లందును బ్రాఁత పద్ధతులు జనసామాన్యముగాఁ గొంత కాలమునకు వెగటులగును. మఱి క్రొత్త వింత యాచారములును బద్ధతులుం దల చూపి జనుల నుల్లాసపఱ్చును. వర్తమానకాలమందలి జనులందఱికి న్సామాన్యముగానే వేషభాషలు రుచించునో యావిధముగా "వస్త్రేణ వపుషావాచా విద్యయా విభవేనచ" అను తీరునఁ బ్రస్తుతకాలము నందు దనతోడిపాటిజనుల యభిరుచి ననుసరించి దేశ భాషలను దేశి సంగీతమును బ్రయోగించి బుద్ధిమంతుఁ డొరుల నుల్లసింపఁ జేసి యొరుల వలన నాదరింపఁ బడుచున్నాఁడు, "ఊరందఱి దొక త్రోవ యుల్లిపిచ్చుక దొక త్రోవ" అను సామెతగా వర్తమానకాలోచిత వేష భాషల న్మానుకొని తా నొక్కఁడే శ్రేష్ఠుఁడ ననుకొని పిచ్చిపట్టుదలతోఁ దెలిసీ తెలియక పూర్వాచారముల ననుసరించి జన విద్వేషమును గొనితెచ్చిపెట్టుకొను వైదికమ్మన్యుఁ డిహపరములకు రెండింటికిం జెడక మానఁడు మానఁడు.

"దారు వీణాగాత్ర వీణా ద్వేవీణే గాన జాతిషు । సామికీగాత్ర వీణాతు తస్యాః శృణుత లక్షణమ్" అనుటచేత గేవల వర్ణాత్మక శబ్దవిశేషములగు వేదవేదాంగా ద్యష్టాదశ విద్యలయొక్క పఠన పాఠనములకై మాత్రమే గాత్ర వీణయని పిల్వఁబడిన మనుష్య కంఠ [illegible] నుపయోగించవలసినది. దారు వీణ యనఁగా కఱతంత్రులు

మొదలగు నచేతనములగు కృత్రిమ యంత్రములచేత వర్ణాత్మకములగు పదవాక్యము స్పష్టముగా నర్థము భావము రసమును బ్రచురించున ట్లుచ్చరింపఁ బడనేరవు కాఁబట్టి ఘనసుషిరానంద తతవాద్యరూపకములగు యంత్రములు కంఠధ్వని ననుకరించుటకై మాత్రమే కృత్రిమరూపముల నేర్పర్చఁబడినవి. గీతానుకారి వాద్యమును వాద్యానుకారి నృత్యము– కంఠధ్వని ననుసరించి చతుర్విధవాద్యములుండవలసినది. వాద్యము ననుసరించి నృత్యము జరుగవలసినది. "సామికీగాత్రవీణా" అని యనుటచేత వర్ణాత్మకమై సుప్తిఙంతముల చేతఁ బొడమిన "రామః" అను మొదలగు పదములను మఱి యట్టి నామాఖ్యాత పదములచే నిర్మింపఁబడిన వాక్యములను బ్రస్ఫుటముగా నర్థము న్భావమును రసమును వెల్లడింపఁగలిగినది కంఠధ్వని స్వరూపకమగు గాత్రవీణ యొక్కటియే. వీణ యనఁగా షడ్జాది స్వర మయమగు స్వరమండలి న్వెల్లడింపఁగలిగిన యుపాధివిశేషము "నవనవరసోన్మేష శాలినీ ప్రతిభా" యనునట్లు స్వరస్థానకాల ప్రయత్న విశేషములతో రసానుకూలముగాఁ దెలుపు శ్రుతిలయల న్సంపూర్ణముగాఁ బ్రకటించుశక్తి వాస్తవముగా దైవసృష్టమగు గాత్రవీణకే చెల్లును. కృత్రిమ యంత్రమగు దారువీణ కేవలము న్గాత్రవీణ ననుకరించుటకై మాత్రమే యుపయోగించు నప్పుడేగాని స్వతంత్రముగా వర్ణాత్మక వాఙ్మయప్రయోగమున కెంత మాత్రముఁ బనికిరాదు. "అతోగీతం ప్రధానత్వాత్" అని గీతవాద్య నృత్యలయలను నాల్గింటి మొత్తమైన సంగీతమును గూర్చి చెప్పిన శాస్త్రమందు సంగీతమందలి ప్రాముఖ్యమైన గాత్రవీణా విశేషమే మొట్టమొదట వివరింపఁబడెను. కాలు లేనివానికి మఱగాలువలె గాత్ర ముపయోగింపఁ జాలనివాఁడు జంత్ర ముపయోగించుకొనును, స్వయముగా నోటిమాటల న్దన యూహం దెలుప నవకాశము

లేనపుడు ప్రాంత మొదలగు సంజ్ఞ లుపయోగించుకొనునట్లు గాత్రవీణ యుపయోగింపఁ జాలనపుడు యంత్రవీణ నుపయోగించుకొనును "వీణ శబ్దే" అనుటచేత ధ్వనిచేయు వస్తువు వీణ యనిపించుకొనును. మొత్తముపై నామరూపములచేత నూహా ప్రకటించు పదార్థవిశేష మంతయును వీణయయే. సర్వజగముం జడుర్వోధాభినయాత్మకమే, కనుక నిజ్జగమంతయును చేతనాత్మక గాత్రవీణయును జడాత్మక దారువీణయునుగా గాత్రవీణా దారువీణోభయ వీణాత్మకమైన ప్రపంచమై మహానటుఁడు శివుని లీలాతాండవాత్మకమై, త్రిగుణాత్మకమై నవరసమయమయి యానందమయమునయి సృష్టిస్థితి లయముల నొప్పారుచున్నది.

వేదశాస్త్ర ప్రమాణసిద్ధి

షడ్జస్వర ముచ్చరించి యంతకంటె హెచ్చుస్థాయిగా ఋషభస్వరమును బల్కునపుడుగాని లేక తగ్గుగా నిషాదస్వర ముచ్చరించునపుడు గాని ముందుకు హెచ్చుగాఁగాని వెనుకకుఁ దగ్గుగాఁగాని కప్పవలెఁ దాఁటఁగూడదు. పామువలె వెనుకకుఁగాని ముందుకుఁగాని ప్రాఁకవలయు ననఁగా స్వరమునుండి స్వరమునకు హెచ్చునపుడుగాని తగ్గునపు డెగఁబ్రాఁకుటగాని జారుటగాని శాస్త్రసంప్రదాయ సిద్ధము వెనుకకుఁగాని ముందునకుఁగానియుదాత్తానుదాత్తశ్రుతులఁబ్రకటించునపుడు కప్పదాఁటులు వేసినపు డాస్వర మంతశ్రవణ రంజకము కానేరదని నారదముని మతము. ఉదాత్తము- అనుదాత్తము- స్వరితము- ప్రచితము- నిఘాతము- ఈయైదును హెచ్చుతగ్గులుగా స్వరము నుచ్చరించు విధులు. ఉదాత్తస్వరితములు దీప్తియను సంజ్ఞగల జాతిచే నుచ్చరింపవలయును. అనుదాత్త ప్రచిత నిఘాతములు మృదుజాతి నుచ్చరింపవలయును. దీప్త యను జాతి స్వరోచ్చారణమునందు

మృదుజాతి కోమలస్వరోచ్చారణమం దు నుపయోగింపవలసినది. వేదములం బఠించునపుడు మార్గసంగీతమును మాత్రమే యథా శాస్త్ర సంప్రదాయ పద్ధతుల ననుసరించి స్వరమందలి నుపయోగించి నియతముగా నాంగికాభినయము చేయువలసినది. దేశిసంగీత మనఁగా గీతవాద్య నృత్య లయలను దేశ కాల పాత్రోచితముగా జనరంజనము కావించుటకన్న మఱేవిధమయిన శాస్త్రసంప్రదాయ పద్ధతులతో నెంతమాత్ర మవసరము లేనే లేదు.

ఋగ్యజుస్సామాథర్వవేదముల కొఱకై మాత్రమే శిక్షా వ్యాకరణ చ్ఛందోజ్యోతిష నిరుక్త కల్పములను వేదాంగ పద్ధతు లుపయోగించవలసినది. వ్యావహారికములగు సంస్కృతాపభ్రంశ భాషావిశేషములను యథేష్టముగా జనరంజకముగాఁ బరస్పరాభి ప్రాయము స్పష్టముగా వెల్లడించుకొనుటకన్న మఱే ప్రాచీన మునికృత శాస్త్రనియమము లనుసరించినయెడల జనులకు మంచికిబదులు కీడు కాకమానదు. వేదములును వేదాంగములుం గేవల పరమార్థ సంపాదనమాత్ర ప్రయోజనములుగాని, లోకవ్యవహారమున కెంత మాత్రముం బనికిరాకుంటయేగాక, సాధన చతుష్టయ సంపన్నులు గాని ప్రాకృత జనులు వేదవేదాంగ నియమము లవలంబించినపు డుభయలోక భ్రష్టులు కాకతీరదు తీరదు. వేదవేదాంగవేత్తలగు మునులు లోకవ్యవహారమునకై యుభయలోక తారకములగు స్మృతుల దేశకాల పాత్రోచితములుగా నుపదేశించిరి. మనుష్యుల కెంతమాత్రము సంబంధించవుకనుకనే వేదము లపౌరుషేయములని ప్రతిపాదింపఁబడినవి. మునులు దివ్యులుగాని పాంచభౌతికోపాధికలవా రెంతమాత్రము న్గానేకారు. మునులకు మాత్రమే వేదవేదాంగము లుద్దిష్టములయినవిగాని ప్రాకృతజనుల కెంతమాత్రము న్గానేకాదు. "శ్రుతేరివార్థం స్మృతిరన్వసార్షీత్ గచ్ఛత్" అనునట్లు వేదముల

యభిప్రాయము ననుసరించియే మునులు స్మృతులను లోకవ్యవహారము నడిపించుటకై కల్పించిరి. కాఁబట్టి లోకవ్యవహార సంగ్రహార్థమై దేశకాల పాత్రోచితముగా సర్వజనులకుం బరస్పరమైత్రి పుట్టించుటయే ముఖ్యప్రయోజనముగా సర్వజ్ఞులగు మునులు ప్రచురించిన స్మృతు లనుసరించి సంసారు లుభయలోకములం దరింపఁ గలరు. ''యజ్ఞేనస్వర్గమకురుత'' సర్వలోకోపకారకమగు నహింసావ్రతముకన్న స్వర్గము సంపాదించుకొనఁ దగిన యజ్ఞకర్మ మింకెద్దియును లేదు. దైవభక్తిని బుట్టించి పరోపకారబుద్ధి నభివృద్ధికావించుటకై దేవతలకు విగ్రహములు కల్పించి దేవాలయములందుఁ బ్రతిష్ఠించినట్లు జనుల కందఱికిం బరస్పరానురాగముం బుట్టించి సకలజనులకు న్మనస్సంతుష్టి నభివృద్ధికావించుట కొఱకై ''ఇషేత్వోర్జేత్వా'' మొదలగు వేదవాక్యముల సర్వజ్ఞులుం బరమకారుణికులైన మునులు వెల్లడించిరి.

అవ్యక్తము న్నిత్యము కనుకనే యపౌరుషేయ మనంబడినది వేదశబ్దము లోకమున జనులు వినుటకు సాధ్యమైన ''ఇషేత్వోర్జేత్వా'' మొదలగు వైదికశబ్దము దేవతకుఁ బ్రతికృతిగా నేర్పర్చఁబడిన విగ్రహమువలెఁ గృత్రిమపౌరుష కల్పితముగాని యపౌరుషేయము నిత్యము నెంతమాత్రము న్గానేకాదు. కాఁబట్టి లోకమం దుచ్చరింపఁబడు వేదశబ్దము లన్నియును వ్యావహారికములగు సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలవలెఁ గృత్రిమములుం బౌరుషేయములేగాని యపౌరుషేయములు న్నిత్యములు న్గానేకావు. వెయ్యేల, పరోపకారముగాఁ దన తోడిపాటి జనులకు సమ్మతముగా నడుచుకొనని మనుష్యుఁడు పఠించినవి శ్రుతిస్మృతులు కావు, లోకోపకారముగా నడువని కేవల కుక్షింభరుఁడు స్వార్థైకపరుఁడు వేదశాస్త్రముల నంభుఁడై

యుపదేశించుచు వంచకుఁడై జాతినీతులు కలవానివలెఁ దేనెపూసిన కత్తివలెఁ బయోముఖ విషకుంభమువలె గోముఖ వ్యాఘ్రమువలె లోకులకు హాని చేయుచున్నాఁడు. లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించు సర్వభూతదయాపరునకు మాత్రము తప్ప మనుష్యులలో జాతినీతి మర్యాదలు మహత్వానికి లేవు "కార్యాత్మికా వైఖరీ" కాఁబట్టి మనుష్యులు పఠించు వేదములు వైఖరీరూపములు కావున ననిత్యములుం గృత్రిమములుం బౌరుషేయములే. "ప్రయోగోత్పత్త్యశాస్త్రత్వాత్ శబ్దేషు నవ్యవస్థాత్" అను పూర్వమీమాంసాసూత్రముం బట్టి శిక్షాది వేదషడంగపఠన నియమములు భస్మహోమములవలె వ్యర్థప్రలపితములు. కావున నవ్యక్త శబ్దస్వరూపముల పరాపశ్యన్తీమధ్యమశబ్దములే సాధువులుగాని నిక్కముగా వైఖరి వ్యర్థప్రలాపమే కావున వేదవేదాంగము లన్నియును బరమార్థసత్యములు కావు. కాఁబట్టి సకలజనరంజక మగు నామరూపప్రకటన మాత్ర మొనర్చుటయే బుద్ధిమంతుల లక్షణము. ఋగ్యజుస్సామత్రయీవిద్య కంటె భిన్నములగు వ్యాకరణాది బౌద్ధ సాంఖ్యయోగ పాంచరాత్ర పాశుపతవిద్య లన్నియును స్మృతులలోఁ జేరి యనిత్యములు వ్యావహారికములు బౌరుషేయములే యైయున్నవి. ఇతిహాసములు పురాణములు కూడ మను వసిష్ఠస్మృతులవలె స్మృతులలోఁ జేరినవే. వేదవిరుద్ధములు వేదాంగాది విద్యలలోఁ బ్రతిపాదింపఁబడిన యంశము లన్నియు ననాదరణీయములే. కాఁబట్టి వేదమందుఁ జెప్పఁబడని ప్రాయశ్చిత్తములు వైదికకర్మములం డాకస్మికములగు తుమ్ముట దగ్గుట మొదలగు నపవిత్రకార్యములకు విధించెడి ప్రాయశ్చిత్తములయి మడిమైలల విషయమై చెప్పెడు స్మృతులు జాత్యాచారములు విధించు స్మృతులు వర్ణాశ్రమధర్మములు విధించుస్మృతులు పాత్రాపాత్రములు విధించు స్మృతులు ప్రాయశ్చిత్త విధానము లన్నియును మొతముపై మంత

బ్రాహ్మణాత్మక మగు వేదముతప్ప తక్కిన విద్యలన్నియు ననిత్యములుం బౌరుషేయములుం గనుక నట్టి శాస్త్రపద్ధతులలో వేద విరుద్ధములగు పద్ధతులన్నియు నాచరణీయ విధులైనమాత్రమున గానేకావు. అనాది సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ బఠనపాఠనముల నాఁటినుండి నేఁటివఱకు వ్యవహరింపఁబడుచున్న మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదములకు విరుద్ధములగు స్మృతిపురాణేతిహాసాదివిద్య లన్నియు ధర్మవిధ్యుక్తములు కానేకావు. "అనంతావై వేదాః" అనుటచేత వేదత్రయియందు చెప్పఁబడని యాచారములు వర్తమానకాలమందు ఖిలములై కేవలమును స్మృతికర్తలగు మన్వాదిమునులకు మాత్రమే విదితములు కావున ఋగ్యజుస్సామమంత్ర బ్రాహ్మణాత్మకములు ప్రస్తుతము వారికలో లేని వేదమూలము వేదాంగవీతర విద్యాస్మృత్యుక్తము లని యవలంబింపఁ గూడను కూడదు. జగత్సృష్టికి మూలమగు వేదము లోకముకంటె భిన్నము కాకున్నను సకలజనులుం బరస్పరానురాగమున నిహపరములం బడయు మార్గమును మాత్రమే బోధించు చోదనాలక్షణము మాత్రమే సకలజనావశ్య కర్తవ్యధర్మమని సిద్ధాంతీకరించక తీరదు.

పిక-నేమ-తామరస-పీలు మొదలగు కొన్ని శబ్దములకు వేదమందలి యర్థమునకు వేఱుగా మ్లేచ్ఛభాషయం దర్థములు కలవు. కావున నిక్క మాలోచించి చూడఁగా ననాదికాలము నుండియును గొన్ని యంశముల నొందక నొకనిం బోలి మఱొక్కఁడున్నప్పటికిని గాలవశముచేత నెవనిమట్టుకు వాఁడు తక్కినవానికంటె భిన్నుఁడు కాకమానఁడు. కావుననే "శ్రుతిశ్చభిన్నాః స్మృతయశ్చభిన్నా మహాఋషీణామతయశ్చభిన్నాః" అనుటచేతఁ బ్రతి మనుష్యుని మతమునకుఁ దగునట్లు వేదశాస్త్రములున్నవి. వేదశాస్త్ర విరుద్ధమగు సృష్టియే లేదు. కాఁబట్టి లోకమందు జరిగెడు సమస్తక్రియలు వాస్తవముగా

వేదసమ్మతములే వేదవిరుద్ధవస్తువు లుండనేయుండవు. కాబట్టి పంచేం ద్రియగ్రాహ్యములగు పదార్థము లన్నియును వాస్తవములే మఱి యును వేదచోదితధర్మములే. వేదములందు చెప్పఁబడని పదార్థములు లోకములో లేనే లేవు మఱియు లోకములో నున్న సంగతులన్నియు. వేదములోఁ జెప్పఁబడినవే కాఁబట్టి లోకములోఁ దప్పు లేనే లేదు. "వేదాన్సంస్మృత్య ధాతాయథాపూర్వమ కల్పయత్" అనుటచేత నీ ప్రపంచమంతయుం జోదనాలక్షణ ధర్మస్వరూపమే కనుక నే "శునిచైవశ్వపాకేచ పండితాః సమదర్శనః వాసుదేవః సర్వమితి సమహాత్మాసుదుర్లభః ఆత్మైవేదగుంసర్వమ్" అని తెలిసిన బుద్ధి మంతులు సర్వసమానులై రాగద్వేషములు లేక జీవన్ముక్తులై బ్రహ్మానందాబ్ధి నోలలాడుచుందురు. "జ్ఞానలవ దుర్విదగ్ధం బ్రహ్మాపి నరం నరం జయతి" అను తీరునఁ దెలిసీ తెలియని మనుష్యులలో మాత్రమే హేయోపాదేయ ద్వైతభేదజ్ఞానము గాన్పించుచుండును. కనుక నట్టి సంసారులకు మాత్రమే యీ యష్టాదశవిద్య లుపదేశింపఁ బడినవి "నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణిసిధ్యన్తే" అను తీరున బుద్ధి మంతులకు బుద్ధిగఱపుట సూర్యునకు దివ్వె వెల్గు చూపుటవలె వ్యర్థ శ్రమము కావున నీ యష్టాదశవిద్యలు భ్రమోపహతులగు సంసారి జనులకు మాత్రమే యుద్దిష్టములు కావున "ఉష్ణముష్ణేన శీతలమ్" అను తీరుగాఁ గల్లలగు నష్టాదశవిద్యలకల్ల జనులకు మాత్రమే నిక్క ములగుచున్నవి. "మాయామాత్ర మిదం విశ్వమద్వైతం పర మార్థతః బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా" అను తీరుగా నాత్మతృప్తునకుఁ దనకంటె వేఱుగా జగమే తోఁచదుగనుక నట్టి జీవన్ముక్తునకు విధి నిషేధశాస్త్రబోధ గగనారవింద వర్ణనమువలె వ్యర్థము, కావున మిథ్యయగు జగమునఁ దోఁచు వేదశాస్త్రములన్నియును మిథ్యలే యైనప్పటికి నగ్నిలగ్నిం బ్రజ్వరిల్లఁజేసి లోకోపకారకములగు నంటున

ములం బన్ని మఱి యా యగ్గితోనే రూపుమాసిన చందమున నీ యష్టాదశవిద్యలు జనులకుఁ బరమార్థబుద్ధి నిచ్చి యా జనుల యుపాధులతోనే తాముకూడ నశించుచుండునని తెలిసిన మునులు వేద శాస్త్రములు పరమార్థసంపాదన సాధనములు గాన నాదికాలము నుండియు నుపదేశించుచున్నారు. కాఁబట్టి యష్టాదశ విద్యారహస్య వేత్తలగు కోవిదులుమాత్రమే "పదార్థతత్త్వ జ్ఞానాన్ని శ్రేయసావాప్తిః"అను తీరున భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములంది జీవన్ముక్తులగుచున్నారు. "ఆత్మారే జ్ఞాతవ్యోమన్తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః" అను తీరుగా విద్యల నెఱిఁగి ధర్మమాచరించి లోకులం దరింపించి తాఁ దరించువాఁడే నిక్కముగాఁ బుట్టిన సార్థక్యము. కాఁబట్టి వ్యర్థవితర్కమున మిథ్యాదృష్టి వహించక సర్వసాధుజనోపకారక మగు ధర్మమార్గముం బోధించు వేదశాస్త్రోపవాక్య ప్రమాణైక శరణ్యులయిన జనులుమాత్రమే మనుష్యు లనందగినవారలై యొరులం దరింపించి తాము తరింతురు తరింతురు. సాధుజనోపకారకమగు పనియంతయును వేదశాస్త్రసమ్మతమే. మోచేతి కంకణమున కద్దమేలా యను సామెతగా సజ్జనసంతోషకరమగు పనికి వేదశాస్త్రప్రమాణ మరయ నేలా! వేదశాస్త్రము లన్నియును సజ్జనరంజక క్రియారూపముగా మూర్తీభవించుచున్నవి. సర్వజనులకుం బరస్పర ప్రేమానురాగములం బుట్టించు విధమంతయు వేదశాస్త్రవిహితమే. జనుల కన్యోన్య ద్వేషమును బుట్టించు విధమంతయును వేదశాస్త్ర ధర్మవిరుద్ధమే.

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకశబ్దముతప్పఁ దక్కిన వేదాంగషట్కాది సకల శబ్దములుం బౌరుషేయముల వైదికములు మ్లేచ్ఛితము లపభ్రంశ వ్యావహారిక భాషాపదములే. దేవతలు విగ్రహముల నెలుపఁబడినట్లు పరమార్థ ఇషేత్యాది వైదిక శబ్దముల న్మూర్తీభవింపఁబడుటచేత మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మక వేదభాషయుం గూడ లౌకిక

భాషవలె నపభ్రంశమే. కావున వైఖరీ శబ్ద విధానమంతయు ననఁగా ఛందోభాషాత్మక వాఙ్మయ మంతయు ననిత్యముం బౌరుషేయముం దుచ్ఛము న్మర్త్యమే కాని నిక్కముగా నపౌరుషేయ మెంతమాత్రము న్గానేకాదు. ఆకాశము దిక్కాలం బృథివ్యప్తేజో వాయ్వాత్మక సమస్తవస్తువులం దంతట నంతర్బహిఃపూర్ణమై మఱి సర్వలోకముల కాధారమయ్యు నతీంద్రియమై యనిర్దిష్టమై యున్న తీరున నాద బ్రహ్మము సర్వజగ దందర్బహిఃపూర్ణమై సర్వచ్ఛందోభాషా వాఙ్మయమున కంతకు నాధార మైనప్పటికిం ద్రయాతీతమై యనిర్దిష్టమై నిత్యమై సత్యమై దివ్యమై యపౌరుషేయమై సర్వజనా పరోక్షాను భూతమై విష్ణు స్వరూపమై దిగ్దేశకాలానవచ్ఛిన్న స్వయంప్రకాశమై వెలయుచున్నది. కాఁబట్టి యాకాశమే సర్వజన ప్రత్యక్ష దేవుఁడు, దేవుఁడు. భావనం బట్టి జగ మంతట నాకసమే నిండియున్నప్పటికి జగమునుండి యాకసమును వేఱుచేసి యగపర్చ వీలు లేనట్లు నాద బ్రహ్మమే జగమంతట నిండియున్నప్పటికిం దచ్ఛబ్ద వాచ్యమగు నప్పర మాత్మను జగమునుండి వేఱుచేసి చూపింప శక్యముకాదు. కావున వాఙ్మయ మంతయును వేదమే యైనప్పటికిద్ది వైదిక శబ్దమని నిర్దే శింప నలవికాదు. కాఁబట్టి యే యే దేశ జను లేయే శబ్దములను వేదములని భావించుకొనుచున్నారో వారి వారి కా శబ్దములే క్రిందు మీఁదులు కుడి యెడమలు ముందు వెనుకలుగాఁ దోఁచుదిక్కులవలెఁ దోఁచుచున్నవి. "చోదనా లక్షణోధర్మః" అను సూత్రమందలి చోదనమను పదమునకు వేద విహిత కర్మ మర్థము. మొత్తముపై వేదమనఁగా యథార్థ వస్తు బోధక జ్ఞానమగు ప్రమితి "ప్రమితి విష యాః పదార్థాః" అనుటచేత వివేకమువల్ల సత్యాసత్య వస్తు జ్ఞానము కలిగి మనుష్యులు సకల లోకోపకారకమగు సత్కర్మము నాచరించి తాము తరించి తమతోడిపాటి జనుల నిహపరంబులం దరింపఁ జేయఁ

గలరు. మఱియుం బరమార్థముం బోధించు వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ చతుష్టయమే ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ వేద చతుష్టయమని తేలిన ఫలితార్థము, వాచికాభినయ స్వరూపమే స్వర కాల స్థాన ప్రయత్న జన్య వైఖరీ శబ్దమంతయును, శ్రుతి స్మృతి పురాణేతిహాస కావ్యాది వాఙ్మయ మంతయు నై యున్నదని సిద్ధాంతీకరింపవలయును వలయును. "అర్థస్తు విధిశేషత్వాద్యథాలోకే" అను పూర్వ మీమాంసా సూత్రమును బట్టియు "యథాలోక స్తథా వేదః" అను నార్యోక్తిం బట్టియు లోకములో నాడుకొనుచున్న భాషా ప్రపంచమంతయును మఱి లోకములో నున్న మనుష్యుల నడువళ్ళన్నియును వేదములో నున్నవియే, మఱియుం బురాణోక్తముల సప్తకోటి మహామంత్రములు న్మఱి యా మంత్రములం బట్టి పుట్టిన యపరిమిత సంఖ్యాకములగు నుపమంత్రములును ననుసరించియే భూత భవిష్యద్వర్తమానకాల మనుష్యుల యాచారములు ప్రవర్తిల్లుచుండును గావున లోకములో నందఱు మనుష్యు లాస్తికులే గాని నాస్తికు లెవ్వరు న్లేరు. తమ తమ మతముల సరిపడని వార లొకరి నొకరు కిట్టక నాస్తికులనియుం బాషండులనియు న్నిందించుకొనుచున్నారు గాని వాస్తవముగా భగవంతుని సృష్టిలోఁ జేఱినవారందఱు న్భాగవతులే "హరి మయము కాని వస్తువు పరమాణువు లేదు" అను భాగవతోక్తిం బట్టి లోకమంతయును వేదోక్తమే మఱియుఁ జనుల యాచారము లన్నియు వేద విధ్యుక్తధర్మములే మఱియును వేదమందుఁ జెప్పఁబడనివియు మఱియు దైవకల్పితములు గానియవియును లోదమం దే కర్మలయినను బ్రవర్తిల్లనే ప్రవర్తిల్లవు కాఁబట్టి "వాసుదేవః సర్వమితి సమహాత్మా సుదుర్లభః" అను తీరున మంచి వారికి లోకమంతయును మంచిగానే తోఁచును. "సంశయాత్మా వినశ్యతి" అనునట్లు దాయదాయని వితర్కము కలవాఁడు నిశ్చయాత్మకాలే కుభయలోక భ్రష్టు కాకమానఁడు. మానఁడు,

"శూర్పేణజుహోతి" దేవతలకు హవిస్సు చేటతో సమర్పించ వలయును. హవిర్ముఖ్యాగారణము చేట యనుటలో హవిస్సు వంటచేఁ గలుగునుగాని చేటవలనఁ బుట్ట దైనప్పటికి దేవతా హవిర్దానమునకుఁ జేట ముఖ్యసాధనముగా వేదము ప్రతిపాదించుచున్నది. వేదము ప్రభు సమ్మితము. వేద మెందు కిట్లు ప్రతిపాదించవలయుననిగాని వేదవిధి యసందర్భమనిగాని యనరాదు. వేదవిధిని తర్కింపరాదు. ప్రభునాజ్ఞానుసారము నడుచుకొనవలయునుగాని ప్రభు వేల యిట్లాజ్ఞాపించెనని ప్రభునాజ్ఞ తర్కింపఁగూడదు. వేదచోదిత విధినిషేధములను సర్వజ్ఞులయిన మునులు జగదుపకారమునకై స్మృతిముఖమున వెల్లడించిరి. కావున "మహాజనా యే నగతాఃసపంథా" అను తీరున మును లాచార్యులుం గేవల లోకోపకార పరాయణులు వేదవేదాంగ వేత్తలగు పెద్దల యుపదేశము న్నమ్ముకొనినడుచుకొన్నజను లుభయ లోకములం దరించెదరు. ఆప్తోపదేశము న్నమ్మక స్వతంత్రించి యెంత తర్కించుకొన్న నెంతటి తెల్విగలవాఁడైనను శ్రేయోమార్గము న్గనఁ జాలకతప్పుత్రోవంబడి చెడక మానఁడు. "అగ్ని మూర్ధా" అనుమంత్రము "మూర్ధాగ్ని" అని తలక్రిందు చేసినప్పటి కర్థము చెడకున్నట్లు మార్చి పఠింపరాదు యథాస్థితిగా మంత్రము పఠించినప్పుడే మంత్ర పఠనలాభ ముండును. మంత్రపదము లర్థము చెడదని తార్మాఱుగాఁ బఠింపఁగా లాభమునకు మాఱుగా నష్టము కలుగకతీరదు. కాఁబట్టి "వాక్యనియమాత్" అని ముని ప్రతిపాదించెను "అగ్నిదగ్నీన్విహార బర్హిస్తృణీతే" అను మంత్రమున కోయగ్నీధ్రుఁడా యగ్నులచెంత విహరించుచు బర్హిస్సుల న్నైఅపుమని యర్థ మీవిధి యాయగ్నీధ్రున కామంత్రము న్వినకముందే తెలిసినప్పటి కామంత్రము న్వినకతీర దిందువలన వేదార్థ విచారణ మనావశ్యకమనియును గేవల పఠనము మాత్రమే వేదమంత్రమునకు ముఖ్యప్రయోజనము. శబ్దజ్ఞానము

సంపాదించుకొనుటకై యర్థమెఱుంగక కేవల వేదమంత్ర పఠనము కావించువాఁడు గంధపుచెక్కల న్మోయు గాడిదయని పెద్దలు శబ్ద జ్ఞానము లేనివానిని గర్హించిరి కాని వారి ముఖ్యాభిప్రాయము కేవల వేదమంత్ర పఠనము మాత్రమే ముఖ్య పుణ్యజనక హేతువనియే పండిత సిద్ధాంతము "అవిద్యమానవచనాత్" లేనివస్తువులం గూర్చి వేదము చెప్పుటచేత ననఁగా "చత్వారి శృంగాస్త్రయో అస్య పాదాః" అనియును "ఓషధే త్రాయస్వ" అని యచేతన పదార్థము లను సంబోధించుటచేతను వేదమంత్రముల కర్థ మొద్దియును నిర్దేశింప వీలుకాదు కనుకఁ గేవలము వేదము లన్యథా గురూపదేశముగాఁ బఠించుటచేత మాత్రమే యపూర్వ స్వర్గ ఫల మబ్బును గాని నిక్క ముగా వేదార్థము తెలిసికొనుటకుఁ గాని వేద మిట్లు విధించుచున్న దని శ్రౌత కర్మము లాచరించుటకుఁ గాని మనుష్యులు సమర్థులు కానే కారు. మేఘగర్జితమువలెఁ గేవల ధ్వన్యాత్మకమగు వేదశబ్దము నిక్క ముగానే యర్థమును గాని మఱే కర్మమును గాని తెల్పనే తెల్పదు. మునులు లోకోపకారమునకై శిక్షా వ్యాకరణాది స్మృతి మూల మున వేదార్థమును మఱి వైదిక కర్మములను గల్పించిరని పండిత సిద్ధాంతము, "శ్యేనేనయజేత పశునాయజేత" డేగను జంపిగాని పశు వును జంపిగాని యజ్ఞము చేయవలయు నని యర్థము చెప్పఁదగదు, మఱి యా రెండు మంత్రములు పఠించు వానికి మొదటి మంత్రము డేగవలె వాని శత్రువులం జంపుననియును రెండవ మంత్రము మేఁక మొదలగు పశువులవలెఁ బాలిచ్చి పోషించుననియు నభిప్రాయ మిచ్చు చున్నవి. కాఁబట్టి దృఢ ధారణోపాయముగా జ్ఞప్తి సాధనముగా మేధను నిల్పుకొనుటకై వాక్కులకు ప్రకృతి ప్రత్యయ విభాగమును బదచ్ఛేద పాదయతి ప్రాసా శబ్దాలంకార నియమము నుదాత్తాది స్వర హ్రస్వాది కాలవర్ణంజనాద్యక్షరాను నాసికాది ప్రయత్న నియమ

మును లోక వ్యవహారము నడుపుటకై ధర్మ సంగ్రహార్థమై పదార్థ తత్త్వబోధకై నిరుక్త జ్యోతిష కల్పములుం గల్పితము లయినవి గాని వాస్తవము ఋగ్యజుస్సామవేద మంత్రములు సముద్రఘోషవంటి దొక యఖండ శబ్దము జగత్సృష్టిలోనే సహజముగాం బొడమి యాకాశమువలె నిత్య నిర్వికారమై యనాది సంప్రదాయముగా గురుపరంపరోప దిష్టమయి వచ్చుచున్నది. వానిలోని మంత్రము పఠనమాత్రముచేతనే స్వర్గదాయకము లగుచున్నవి. శిక్షాది వేదాంగ షట్కము వేదత్రయీ దృఢ ధారణమునకై శ్రోత్రియాదుల క్రోశాది దూరమును దెల్పు రాళ్ళవలెం బాముర బోధకములుగాం గల్పితము లయిన గురుతులు. మంత్రములు లెస్సగా గ్రాహ్యమైన పిమ్మట బోధమైన పిమ్మట విస్తరాకువలె వేదాంగ షట్కము నవలం ద్రోయనలసినదే. యథార్థజ్ఞాన మబ్బిన పిమ్మట సకల వేదశాస్త్ర విహితాచారములతోను మఱి సకల వర్ణాశ్రమాచార ధర్మములతో నిసుమంతయుం బ్రయోజనము లేదు కనుకనే "నాద్వైతే పరః కర్మాణి విధీయన్తే" యను నాచార్యోక్తి ప్రవర్తిల్లెను. అపౌరుషేయ శబ్దమునకుం బౌరుషేయములగు శిక్షాది శాస్త్రము లెంతమాత్రము న్వివేచింపం జాలవు చాలవు. తక్కిన మనుష్యులవలె శ్రోత్రియులు కూడ భ్రాంతులే కాని యథార్థ వేత్తలగు మునులు కానేరరు.

సమతాస్థితి

చోదనా లక్షణోధర్మః" అను వాక్యమునం జోదనాశబ్దము స్వర్గ మర్థము మఱియు ధర్మ శబ్దమునకు స్వర్గమును బొందించు సాధన మర్థము. మఱియును స్వర్గ మనంగా జననమరణాత్మక సంసార దుఃఖములేని స్థితి. అహంకార మమకారాత్మకమగు స్వార్థపరతయే సకల సంసారదుఃఖమునకు ముఖ్యకారణము కావున స్వార్థపరతయొక్క

లేమియే స్వర్గస్వరూపము. అభీష్టఫలము సిద్ధించుటకై నకోర్కె భావన యనిపించుకొనును. శబ్దముల కన్నింటి కర్థము లన్నియును భావనం బట్టియే వెల్లడింపఁబడు చున్నవి. కాఁబట్టి "యాదృశీభావనా యత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ" అను నట్లు తన భావనాను సారార్థముల కనుగుణములగు పదములు మఱి శబ్దార్థాను సారముగా నభీష్టా పూర్వ స్వర్గఫలమును మఱి శబ్దాత్మక వేదమును వివరించు వేద వడంగములను గృత్రిమ కల్పనములు కావునఁ బురుష ప్రయత్న కృతములే గాని పంచభూతములవలె సహజములు కావు కావున నహంకార మమకారాత్మక సంసారమంతయును భ్రాంత భావనాజన్యమే గాని నిత్యా పౌరుషేయ ప్రకృతి పురుషులవలె నెంత మాత్రము స్సహజ సిద్ధము తానేకాదు. కనుకనే వేదశాస్త్రము లన్నియును లోకవ్యవహార ధర్మసంగ్రహార్థమై మునులు పన్నిన పన్నికలే కాఁబట్టి యొరుల సుఖపెట్టినం గాని తనకు సుఖము దక్కదు గనుక దేశకాల పాత్రాను సారముగా వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయము లొనర్చి లోకరంజనము కావించి హాయిగాఁ దన బ్రతుకు న్గొన సాగించుకొను నుపాయములను శ్రుతి స్మృతి ముఖముల సర్వజ్ఞులగు మునులు దేహధారుల కనాదికాలమునుండియును బోధింపఁ జొచ్చిరి. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రముల కవిరోధములగు తెన్నుల న్దన బుద్ధి నరసి లోకరంజనము లగు చతుర్విధాభినయము లొనర్చు మనుష్యుని జన్మము సార్థకము. అట్టి సర్వభూత దయాపరుఁడు సకలలోక రంజకుఁడగు మనుష్యుఁడే ముమ్మాటికిం గృతార్థుఁడు కృతార్థుఁడు.

"యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ" అను విధమున గాఢముగాఁ దలంచిన తలంపునుబట్టి జగత్కార్యము లన్నియును జరుగుచుండును. నిక్కముగా మనోభావనమే నిఖిల జగద్రూపముగాఁ బరిణమించుచున్నది. ఈ భావనము పశుభావనమనియు వీరభావన

మనియును దివ్యభావన మనియును మూఁడు విధములు. పశుభావన మనఁగా వేదశాస్త్రజ్ఞానము. వీరభావన మనఁగా ధర్మాచరణము. దివ్యభావన మనఁగా నష్టైశ్వర్య సంపాదక యోగము. ఈమూఁడు భావనలచేతను బుద్ధిమంతుఁడగు మనుష్యుఁడు ధర్మార్థ కామమోక్ష ములను చతుర్విధ పురుషార్థములను సంపాదించుకొని కృతార్థుఁ డగును. "గీతిషుసామాఖ్యా" అను పూర్వమీమాంసా సూత్రమును బట్టి నామరూపాత్మక జగత్క్రియారూప మంతయును జతుర్విధాత్మక సంగీతరూపమై భగవత్సంతుష్టికై మంత్రరూపముగా వినియోగపడు చున్నది. "గీతేనప్రీయతేదేవః" అను పురాణోక్తిచేత సర్వభూత సంతోషదాయకములగు నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయాత్మకము లైన వేదమంత్రము లన్నియును భగవత్ప్రీతికొఱకై సకలజనరంజక ములగు తీరున నామరూప విశేషము లన్నియును సజ్జను లుపయో గించెదరు. మును లందఱును సకల వేదశాస్త్రములను సర్వజనోప కారముకొఱకై యుపదేశించిరి. వేయేల, లోకోపకారపరాయణులగు సజ్జనుల త్రోవ కడ్డుతగులు క్రూరకర్మముల న్వేదశాస్త్రము లెంత మాత్రము నొప్పుకొంపనే బోధింపవు. జీవహింసను స్వార్థపరులగు ధూర్త జను లాచరించుచు "పశునాయజేత" అను మంత్రమునకు యజ్ఞమున జంతువులం జంపవలయునని శ్రుతుల కపార్థము చెప్పుచున్నారు. "జాతిః" అను సూత్రమునుబట్టి "అగ్నిర్బ్రాహ్మణః" బ్రాహ్మణుఁ డగ్ని యన్నట్లు వేదశాస్త్రములందు జీవహింసను ప్రతిపాదించు శబ్దము లన్నియును గౌణము లర్థవాదమాత్రములే కాని నిశ్చయ ముగా వాస్తవములు కానేకావు. అపూర్వమున ననుభూతమగు పదార్థమును భావించుటయే తటస్థించదు కాఁబట్టి యపూర్వమగు స్వర్గమును "స్వర్గకామోయజేత" అనునప్పుడు స్వర్గమనఁగా సంసార సౌఖ్యమేకాని యలౌకిక మననుభూతమగు గగనారవింద ప్రాయమగు

ధూర్తజనకల్పిత పరలోకసౌఖ్యము కానేకాదు. గతజన్మములు భావి జన్మములు స్వర్గనరకములు దేవతలకు విగ్రహములవలె లోకోప కారక కర్మములను హెచ్చరించుటకై మాత్రమే పామరబోధకై మునులు వేదశాస్త్రములం బ్రతిపాదించిరి. వాస్తవముగా "మన ఏవమనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః" అను రీతిగా మనో భావనముకన్న వాస్తవమగు పదార్థము ముమ్మాటికిని లేనేలేదు. నామరూపాత్మక జగమంతయును సచ్చిదానందలక్షణ పరబ్రహ్మ మును నిక్కముగా మనోభావనాత్మకమే. అపూర్వఫలమగు స్వర్గ లాభమునకై మంత్రపఠనమాత్రమే ముఖ్యము. యజ్ఞాది శ్రౌతకర్మము గౌణముగాని నిక్కముగా భోజనమునకుం బరిషేచనమువలె నౌప చారికముగాని యవశ్యకర్తవ్య మెంతమాత్రము న్గాదు. నాద బ్రహ్మముయొక్క ప్రతిఫలము మంత్రబ్రాహ్మణాత్మ వేదము కనుక నిక్కముగా వేదశబ్దములు పౌరుషేయము లనిత్యములు నీడలవలెం జీకటివలె మిథ్యలుగాని యెంతమాత్రము న్వాస్తవములు కావు.

ఛందోబద్ధము ఋక్కు కేవల వచనరూపము యజుస్సు గీతి రూపము సామ మని వేదము ముత్త్రోధములుగా విభజింపంబడినవి కాని నిక్కముగా ఋగ్యజు స్సామ మంత్రములు మూండును శ్రవ్యశబ్ద ములుం దేవతా ప్రీతికై యుద్దిష్టములు కావున సంగీతాంతర్భూత ములే. సంగీత మనంగా శ్రోతృజన చిత్త రంజకమే కాని నిక్కముగా త్రికరణ క్లేశకారణ శ్రౌతకర్మ చోదక నామరూప విశేష మెంత మాత్రము న్గాదు. కాంబట్టి జగ దుపకారకములగు సత్య దయా శౌచముల కడ్డము లగు పశుహింసాది క్రూరకర్మములను విధించు శ్రౌత కర్మము సర్వజ్ఞులగు మునుల కేమాత్రమేని న్వర్తింపం బడం దగినది సంసారుల కెంత మాత్రము న్దగదు తగదు. "అహింసా పరమో ధర్మః" అను లోకోపకారక మగు స్వార్థత్యాగముచేతం

బ్రజానురాగమును సంపాదించుకొని యిహపరములం దరించు సాధన ముగా మునులచేత వేదత్రయి కల్పింపఁబడెను. కనుక వేద మ పౌరుషేయమనియు నిత్యమనియుఁ బ్రహ్మాత్మకమనియును జెప్పెడి శ్రుతిస్మృతు లన్నియు నర్థవాదములుగాని యథార్థములు కావు. శిక్షానుసారముగా వేద మభ్యసించువాఁడు స్వార్థపరుఁడై జనులను బాధించు సంసారమునకు దవ్వగును గావున సకలజనరంజక సంగీతాత్మక వేదనాదబ్రహ్మోపాసన మవశ్యకర్తవ్యమని మునులచేఁ బ్రతిపాదింపఁబడెను. నాదబ్రహ్మ తన్మయుఁడగువాఁ డొడలుమఱచి పాడుచాడుచుండును గనుక స్వార్థపరతచేతఁ గూడుగుడ్డలకొఱకేగాని మఱి యితర భోగములకై కాని యొరుల న్బాధింపనేరఁడు కావున "గీతేనప్రీయతే దేవః" అను విధముగా నాదబ్రహ్మోపాసకుఁడు లోకరంజకుఁడై లోకమయుఁడైన దేవునియొక్క యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడై పరమభాగవతుఁడై యిహపరములం దరించును దరించును.

"శబ్దాన్తరే కర్మభేదః కృతానుబద్ధిత్వాత్" అనుటచేత యజతి- దదాతి- జుహోతి యను కర్మరూపములగు నీమూఁడుభావనలందు స్వార్థత్యాగమే విధింపఁబడుచున్నవి కనుక వేద మను భావన గుఱ్ఱమెక్కి సంసారాటవి న్దాఁటవలయును. "మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః" అనుటంబట్టి స్వార్థత్యాగముచేతఁ జిత్తశుద్ధి కావించుకొని కేవల లోకోపకారకములగు సత్యదయలనే సంతతమును భావించుకొనుటయే పరమభాగవత ధర్మము. జీవహింస చేయుటయే సంసారము. స్వార్థత్యాగమే మోక్షము "త్యాగేనైకే నామృతత్వమానశుః" అనుటచేత సకల లోకానుగ్రహ సంపాదన హేతువగు స్వార్థత్యాగమును హెచ్చరించు వేదనాదబ్రహ్మోపాసనమే పరమభాగవత ధర్మము. పరమభాగవత ధర్మమగు పరోప

కారక ప్రవర్తనముం దెల్పు నామరూపాత్మక క్రియలన్నియును వేద స్వరూపములే. సకల జనానురాగమును సంపాదించుకొనుటకన్న స్వర్గము మఱి వేఱేలేదు. పెక్కేలా- స్థూలసూక్ష్మరూపమగు నీజగముకన్న వేఱేపదార్థ మెద్దియు న్లేనేలేదు. ఈజగత్తుయొక్క సూక్ష్మకారణ స్థితియే దైవము స్వర్గమును యథార్థముం బరమార్థమును వాస్తవమును మఱియు నీస్థూలజగమే కార్యమును మిథ్యయును ప్రతిఫలితమును విపరీతమును భ్రాంతికల్పితమును స్వార్థపర తాత్మక తృష్ణాప్రకోపిత సంసార క్లేశజనకమును గావున స్వార్థపరత మాని సకల జనోపకారముగా నడుచుకొని తనతోడిపాటి జనుల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొనుటచేత సుఖముగా బ్రతుకు నుపాయమునే వేదశాస్త్రముఖముల స్వాత్మదృష్టిగల భగవత్కృవులయిన వ్యాసాదిమహర్షులు బోధించిరి. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యసారము లోకోపకారక ప్రవర్తనము నభివృద్ధికావించు సత్యదయల ననుసరించి మనుష్యులు పరమభాగవతులై సకలజనరంజకులై యిహపరములం దరించుటయే. వేదశాస్త్రములందు ప్రతిశబ్దమునఁ బ్రత్యక్షరమున ఫలితార్థము లోకోపకార మెఱిఁగించు సాధనవిశేషమే కావున వేదశాస్త్రములకు సకలజనరంజక క్రియ నొనర్చు నంశమునే ప్రతిపాదించు నర్థముకన్న నితరమగు నర్థము చెప్పువాఁ డెంతమాత్రముం బండితుఁడు కానేకాఁడు. ఇంత డొంకతిరుగుడేలా ? వేదము పౌరుషేయము కానీ లేక యపౌరుషేయము కానీ నిత్యముకానీ లేక యనిత్యముకానీ ఖండవాక్యముకానీ లేక యఖండశబ్దముకానీ యర్థవంతముకానీ లేక దిత్థ మిత్థాది శబ్దములట్లు కేవల ధ్వనిమాత్రమై యేయర్థమును సూచింపకపోనీ కారణముకానీ లేక కార్యముకానీ యెవ్విధముగా నేదేశవాసులచే నైన నుచ్చరింపఁబడనీ ఆదిమధ్యాంత కాలాతీతముకానీ లేక సృష్టిస్థితినాశములం జెందనీ వర్తమానకాలమందే

శబ్దసమూహము వేదమనియో యేదేశప్రజలచేత వ్యవహరింపఁబడు చున్నదో యట్టి శబ్దసమూహ మంతయును మొత్తముపై లోకోప కారక ప్రవర్తనమును సకలభూత దయను • సూనృతమును మఱి యిహపరలోక సంతరణోపాయమును దల్లిదండ్రులు పిల్లలకువలె మనుష్యుల కందఱికి స్వహితమును మాత్రమే యుపదేశించు నభి ప్రాయ మిచ్చుచున్నదని బుద్ధిమంతులు తప్పక గ్రహింపవలయును. మఱియు ననాదికాలమునుండియును నానావిధ శాస్త్రరూపముగా భవిష్యజ్జనులకు భయసంతారక ధర్మమార్గమును నామరూపాత్మక ముగా విని కని నేర్చుకొనఁదగిన రీతిగా మునులనియు సర్వజ్ఞులనియు నతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషులనియు న్మేటి కవిశిఖామణులనియుం బేర్కొనఁబడిన వివిధజనులు తమపిల్లలకు సహజప్రేమచేతఁ దెల్పిన మంచి యంతయును వర్తమానమున శాస్త్ర మనంబడుచున్నది. మఱెద్ది యెట్లున్నను వర్తమాన భావికాలోపయోగకరములు సకల లోకోపకారకములగు ప్రాచీన శాస్త్రపద్ధతుల నేర్చుకొని ప్రాచీనుల కంటెఁ గ్రొత్తక్రొత్త మార్గముల న్గనిపెట్టఁ జాలిన బుద్ధిమంతులు లోకోపకారకములగు తీరుగా నానాశాస్త్రముల దేశకాల పాత్రోచి తములుగా సరిపెట్టుకొనుట ప్రస్తుతమున నవశ్యకర్తవ్యము కర్తవ్యము. వేదశాస్త్రములు గాలివంటివి. యేజనుఁ డెంతగాలిం బీల్చుకొని జీవించఁగలఁడో యాసంగతి వానికే తెలియును గనుక ప్రకృత కాలమునకుఁ దగినవిధముగా వేదశాస్త్రపద్ధతు లన్నియును స్వభావ ముగా వ్యవహరింపఁబడుచునే యున్నవి. యూపిరి తీసికొనుట స్వభావ మయినట్లు తన కెద్ది సౌఖ్యకరమో యా మార్గమును వెదకుకొనుట ప్రతి జంతువునకును సహజ ధర్మమే. దేశకాల పాత్రానుసారముగా నేది యెట్లు జరుగవలయునో యట్లే జరుగుచుంట యంతయును వేద శాస్త్ర చోదితమే. భూత వర్తమాన భవిష్య జ్జగత్క్రియలన్నియును

వేదశాస్త్ర చోదితములే నిక్కముగా వేదశాస్త్ర విరుద్ధముగా నేపని యును భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలములందు జరుగనే జరుగదు. కాబట్టి వేదశాస్త్రములనగా సకల జగత్కార్యములకు న్గారణమగు దైవమే.

"దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతమ్ తన్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణో మమదేవతా" అను శ్లోకమునందు మంత్రమనగా యథార్థజ్ఞానము, యథార్థజ్ఞానము గల దేహి బ్రాహ్మణ శబ్దవాచ్యుడు యథార్థజ్ఞానము గలిగిన ఫలము భూత భవిష్యత్కాలచింత యొక్కింతయును లేకుంట "ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తుత మప్పటి కా మాటలాడి యన్యుల మనసుల్ నొప్పింపక తా నొవ్వక తప్పించుక తిరుగువాడు ధన్యుడు సుమతీ" అనునట్లు తన సౌఖ్యముకై తన తోడిపాటిజనుల యనుగ్రహమునకు బాత్రుడై యొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు నుపాయము మంత్రమనబడు నట్టి మంత్రోపాసనము చేయునట్టి సుమతియే బ్రాహ్మణు డనంబడ దగును. తనతోడిపాటిజనుల యనుగ్రహమునకు దా బాత్రు డైనంగాని తన కోరినసుఖము లభించ నేరదని తెలిసికొనజాలని జనుడే యబ్రాహ్మణుడైన కుమతి. అట్టి యజ్ఞానుల బ్రాహ్మణులు తమ కెద్ది హితమో మరెద్ది యహితమో యాసంగతి తెలిసికొన సమర్థులు గాక పిల్లకాయలవలె వ్యవహరించు జనులకై తల్లిదండ్రుల వలె బ్రాచీన వేదశాస్త్రపద్ధతులు ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. జీవితేచ్ఛ యును దన కెద్దియో యథార్థము తెలిసిన దనుకొనుటయును యోగ మునకు భంగకరము లగునని యోగశాస్త్రము చెప్పుచున్నది. "యోగశ్చిత్తవృత్తి నిరోధః" అనగా గడచిన సంగతిగాని రాబోవు సంగతి గూర్చి గాని తలంచకుండ, అట్లు చిత్తవృత్తి నిరోధము కావించుకొన సమర్థుడగు యోగి యెందున్నాడో యమ్మహాత్మునకే

మాత్రము స్వాధీనమగునట్టి యోగియే నిక్కపు బ్రాహ్మణుఁడు. తక్కిన జనులందఱును బిల్లకాయలవలెఁ దమ మంచిచెడ్డలు తా మెఱుఁగని యబ్రాహ్మణులనఁదగిన జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులే కావున నట్టి జనులకు "బాలానాం సుఖబోధాయ" అను రీతిన నేర్పిన చొప్పున నడచుకొను బుద్ధిమంతుల కిహపరసంతరణోపాయమును బిల్లలకుఁ దల్లిదండ్రులవలె వేదశాస్త్రముఖములం బ్రాచీను లనాదిసంప్రదాయ పారంపర్యముగా బోధించుచుంట లోకస్వభావము స్వభావము. ఈ పనివలన నేను సుఖపడినాను నీవుకూడ నిట్లు చేయుము నీకుఁగూడ సుఖము చేకూరునే వెూ మచ్చు చూడుమని తల్లిదండ్రులు తమ కూర్మి పిల్లలకువలె నిష్కపటమగు సహజప్రేమతోఁ దామెఱింగిన యిహపర సంతరణోపాయమును కేవల పరోపకారమునకై మాత్రమే జనుల కుపదేశించు మహాత్ములే బ్రాహ్మణులు. అట్టి బ్రాహ్మణుని బ్రాహ్మణుఁడే గుర్తింపఁగలఁడు. "నాగస్వరముపాట నాగుఁబామెఱుఁగు తుంగదుబ్బునఁ దిరుగు తుట్టెమెఱుఁగు జ్ఞానియెఱుఁగు సుజ్ఞానుల మఱుఁగు అజ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు తెఱఁగు" అను తీరుగా లోకోపకారపరాయణత లేక కేవల స్వార్థపరులైన సంసారులు నేతి బీరకాయలవలె నామబ్రాహ్మణులు గాని నిక్కపుబ్రాహ్మణులుం బరమార్థజ్ఞులు స్వతంత్రవిదు లెంతమాత్రము న్గారు కారు. లోకములో స్వార్థపరతన్మాని కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతికెడు వా రుత్తములు. "ఉత్తముండు హితము చేసి యూరకుండు మధ్యముండు హితము చేసి మాఱువెదకు అధముఁ డొరుచేయు హితమైన నణఁచిపుచ్చు హితమునకు నెగ్గుసేయువాఁ డెవ్వఁడగును." అను విధమున నుత్తములు లోకమందు మిక్కిలి యరుదు. ఇంతేగాక "ఉప్పు కప్పురంబు నొక్కపోల్కిగ నుండు చూడఁజూడ రుచులజాడ వేఱు

అను తీరుగా స్వార్థపరత యించుకయును లేక కేవల లోకోప కారార్థమై మాత్రమే బ్రతికెడు సత్పురుషులను గుర్తింపఁగలవారు సత్పురుషులై యుండకతీఱదు. కనుకఁ గేవల స్వార్థపరులగు సంసారులలోఁ గేవల లోకోపకారపరాయణు లెవ్వరో దేవునకే యెఱుక. లోకమునకు హేతువుగా దేవుఁడను పదార్థము గలదా యను శంకకు నిక్కముగా సమాధానము కేవల మనుమానశబ్దప్రమాణైకగమ్యమే తనకుఁ దలిదండ్రు లనుమానశబ్దములచేతనున్నట్లొప్పుకొనక తీఱనట్లే మాత్రమైన వివేకము కలవాఁడైనను గారణము లేక కార్యము కలుగనేరదని తెలిసికొనక మానఁడు. కాఁబట్టి జగత్కార్యమునకు దేవుఁడు కారణమని బుద్ధిమంతులు మాత్రము నిశ్చయించుకొను చున్నారు. నిక్కముగా మంచిచెడ్డలు తలంపునఁ దప్పఁ బైఁగా లేవు కనుక "యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ" అను రీతిగా నెవఁ డెద్ది మంచి యనుకొనుచున్నాఁడో వానికది మంచి. మంచిచెడ్డలు మనఃకల్పితములుగాని నిక్కముగా వాస్తవములు కావు "ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" అను శ్రుతిచొప్పున యోగసమాధి నలరారు మునికవాఙ్మనసగోచర మాత్మైకవేద్యమగు వాసుదేవ పరబ్రహ్మ తత్త్వము కన్న "యత్రనాన్యత్పశ్యతినాన్య చ్ఛృణోతినాన్య ద్విజా నాతిసభూమా" యను తీరుగా బ్రహ్మనిష్ఠతప్ప సంసారము తోఁచనే తోఁచదు. తోఁచనందుకు సుషుప్త్యవస్థ కొంత తార్కాణము.

ఏ భాష యే దేశమం దనాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచుండునో యా భాషలోని సామెతలే యా భాష మాట్లాడుకొను జనులకు నిక్కముగా శ్రుతి స్మృతులు లోక వ్యవహారములో లేక కేవలము గ్రంథములందు మాత్రమే వ్రాయఁబడిన భాషలం దున్న శ్రుతిస్మృతు లద్దములోని యర్థమువలె లోక వ్యవహార యోగ్యములు కావు. "సోమా సోమిగా లేటఁబడి కొట్టుకొని పోవుచుండఁగా నెంపలికంప

నా తెఱవేమన్నది''- తా నొకటి తలంచిన దైవ మొకటి చేయును- తినక రుచి చొఱక లోతు తెలియదు. చేసికొన్నది కుడువకతీఱదు. విత్తొకటి మొక్కొకటియు మొలచునా అడుగుతేగాని అమ్మైనా పెట్టదు. అత్తా యొకింటి కోడలే, మామా యొకింటి యల్లుఁడే, ఇంటి పేరు కస్తూరివారు యిల్లు పేఁడకంపు, ఊరందఱి దొకదారి ఉల్లి పిచ్చుక దొకదారి. కన్నగాఁడు కత్తి మఱచునా-కూడాడితే కుండాడును-ఆఁకలి రుచెఱుఁగదు నిద్ర సుఖమెఱుఁగదు- చదువుకొన్నవాని కన్న చాకలివాఁడు నయము. ఈ మొదలగు దేశ భాషలయందలి సామెతలే సహజముగా ననాది సిద్ధములయిన ప్రాఁజదువులు. కేవల గ్రాంథిక భాషాత్మకమయి గురు ముఖమునఁ జిరకాలము నియమ పూర్వకముగా నభ్యసించిన సంస్కృత వాఙ్మయమగు వేదమంత్రయును లోక వ్యవహారదూరమై యింద్రియ దృష్టమయ్యును ఖగోళము వలె దురవగాహ్యము దుష్ప్రాప్యము కేవల మునిజనైకవేద్యము న్గావున ''నక్కెడ దేవలోకమెడ'' యను సామెతగాఁ బ్రాకృత జనులకు రవంతయును న్గొఱకావు మఱియును శ్రౌత కర్మము సాధన చతుష్టయ సంపన్నులగు ముముక్షులకు మాత్రమే యుపదిష్టమైనది గాని సంసారుల కెంత మాత్రము న్గాదు. ఈ బ్రతుకులో నొరుల సుఖపెట్టిన న్గాని తనకు సుఖము చేకూరదు గనుక నప్రత్యక్షములగు స్వర్గ నరకములఁ గూర్చి వృథా చింతన్ బ్రొద్దు పుచ్చక తనతోడి పాటి జనులకు సమ్మతముగా నడుచుకొని సుఖముగాఁ బ్రతి మనుష్యుఁడును దేహయాత్ర జరుపుకొనుటకన్న నవశ్యకర్తవ్య మింకే కార్యము న్గాదు కాదు నిద్రాశన సౌఖ్యము తప్పఁ జీవులకు వాస్తవముగా నాసించఁ దగిన యవశ్య కార్యమింకెద్దియు న్గాదు కాదు. కడు పారఁ దినుటయు న్గన్నార నిద్రించుటయును దప్ప బ్రతుకునకుఁ గావలసిన ముఖ్యాంశ మింకెద్దియు న్గాదు, తినుటయును నిద్రించుటయును

బ్రతుకుటకవశ్య కర్తవ్య కార్యములు మఱి తక్కిన పను లన్నియును సంసారమునం గాలక్షేపమున కొలుసుపోంగొట్టుకొనుటకు మాత్రమే ప్రయోజనములగుం గాని బ్రతుకున కవసరము లెంతమాత్రము న్గావు, జీవులకుం బనులకుం గలిగి వదల్చుకొన శక్యము కాని గుణమే దైవలబ్ధమగు స్వభావము. "నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే" అన్నట్లు బ్రతుకు నిల్పుకొనుటకు మూలకారణములగు నిద్రాహారములు కంఠమునం బ్రాణము లున్న దనుక నెద్దియో విధముగ నెఱవేర్చుకొనక తీరదు. నిద్రాహారముల కన్న జీవితమున కింకొక స్వరూప మెద్దియు న్లేదు. కావలసిన నిద్రాహార ప్రాప్తికై సహజముగా నెల్ల జీవులుం బాటుపడుచునే యున్నారు.

"పథ్యాశీవ్యాయామీ స్త్రీషుజితాత్మా నరో నరోగీస్యాత్ - యదివ మనసా వచసా చప్రద్రుహ్యాతి నసర్వభూతేభ్యః" అను నుపదేశ వాక్య మాదేయ హేయ వస్తు జ్ఞాన మొకింతయు న్లేని యర్భకులను గురించి మాత్రమే కాని లోక జ్ఞానము గల వయోవంతుల కెంతమాత్రము న్గాదు. స్త్రీషు జితాత్మా" అనుచో స్త్రీ శబ్దమునకు సంభోగ మర్థము "పథ్యాశీ వ్యాయామీ స్త్రీషు జిత్మానరోగీస్యాత్" అని యెలజవ్వనముగల జనులం గూర్చియును "యది మనసా వచసాచ ప్రద్రుహ్యాతి న సర్వజాతేభ్యో నరోగీస్యాత్" అని ప్రౌఢ వయస్కులను గురించియును వైద్యశాస్త్ర మారోగ్య సుఖదీర్ఘ జీవన ముఖ్య సాధన సులభ నిద్రాహార లాభ ప్రాప్త్యుపాయ ముపదేశించెను. వేయేల, వేదశాస్త్రములన్నియును గించిజ్ఞులగు జీవులకు సుఖదీర్ఘ జీవన సాధనము తప్ప మఱే సంగతియుం జెప్పనే చెప్పలేదు. బ్రతుకున కవశ్యములగు హేయాదేయములం బ్రాణులు బాగుగం దెలిసికొననేరరు. కాని స్వభావముగా నిద్రాహారసౌఖ్యము కోరక మానరు. దేహధారణమునకు నిద్రాశనములు మాత్రమే ముఖ్య

ములు గాని తక్కిన పను లన్నింటిలో సుభ సుఖ నిద్రాశన సంపా
దన సాధనములగు కార్యములు మాత్రమే సంపూర్ణానుభవముగల
సర్వజ్ఞమునులు వేదశాస్త్రముఖములం బిల్లలకుం దల్లిదండ్రులవలె
హేయోపాదేయ వస్తువిశేషము లుపదేశించిరి. నిద్రాహారములు సహజ
సిద్ధములు మఱియు వ్యవహారము సంసర్గజన్యమగు కృత్రిమచేష్టగాని
నిక్కముగా నిద్రాశనములవలె సహజసిద్ధముగాని లేక బ్రతుకు
నిల్పుకొనుట కావశ్యకముగాని యెంతమాత్రము న్గాదు. నిద్రాశన
సౌఖ్యమునకుం దోడ్పడంజాలని మనోవాక్కాయకర్మము లన్నియును
హేయకార్యముల న్నిషేధశాస్త్రముచేతను నిద్రాశన సౌఖ్య మభి
వృద్ధి కావించు నాదేయకార్యములను విధిశాస్త్రముచేతను సంపూ
ర్ణానుభవము స్సర్వజ్ఞతయు న్స్వార్థత్యాగమునుగల పరమకారుణికులు
లోకోపకారపరాయణులగు ప్రాచీనకవులు గ్రంథముల నుపదేశించిరి.
నిద్రాహారములకు విహారమును, విహారమునకు నిద్రాశనములుం బర
స్పర కారణములు కాకతీరదు "యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య"
అను భగవద్వాక్యానుసారముగా నాహారమును నిద్రావిహారములు
జరుగును. సాత్త్విక రాజస తామసాహారములకుం దగునట్లు నిద్రా
విహార చేష్టావిశేషములు పొడచూపుచుండును. రాజస తామసాహార
సేవకులగు దుర్జనుల నిద్రావిహార ప్రవృత్తు లాధివ్యాధులం బ్రబలింపం
జేసి క్రమముగా నల్పాయుః కారణములగును. "స్వయంతీర్ణాః పరాం
స్తారయన్తి" అను తీరున సాత్త్వికాశనముచేయు సుజనులు సంతు
ష్టాంతరంగులై నిరోగులై పరోపకార నిద్రావిహారములం జిరజీవన
సౌఖ్య మనుభవించెదరు. శ్రౌతస్మార్తకలాప మంతయు నియమిత
సాత్త్వికాశనమును మాత్రమే విధించుచున్నది. సాత్త్వికాశనముచేత
స్వపరోపకారకమగు సత్త్వగుణ మభివృద్ధియై సకలరోగహేతువగు
విషయభోగవాంఛ న్దొలంగించి సంతుష్టాంతరంగుల న్గావించి యాహా

గ్యముగా బ్రతుకుం బొడిగించి స్వార్థపరత న్మాన్పి తప్పు కిహపరముల నదరింపఁజేయును, దరింపఁజేయును. ''హితభుజ్మితభుక్'' అను తీరున నియమిత సాత్వికాశనపరులు సుప్రసన్నేంద్రియులై యొరులసుఖపెట్టి తప్ప కాధివ్యాధు లంటక సుఖముగాఁ జిరము బ్రతికెదరనియే సర్వజ్ఞు లగు మునులు మనుజు లందఱికి సత్య దయా శౌచ ముఖ్య హేతువగు సాత్వికాశనమును మాత్రమే విధించిరి యజ్ఞమందు మాత్రమే పశు హింస చేయవలయునని ''పశు మాలభేత'' అని శ్రుతి నుపదేశించిరి. యజ్ఞ మార్గఁగా సజ్జనుల కుపకారము కావించు కర్మస్వరూపమగు ధర్మము. సాధులోకమును హింసింపఁ బ్రవర్తించు కేవల స్వార్థపర క్రూరప్రాణులు పశువు లనంబడుదురు. ''యోగమందు న్యాభింప యుద్ధమందుం జావంగాలేని చెడుగుచావుం జావే'' అనునట్లు స్వార్థ పరత న్మాని పరోపకారపరాయణులగు సజ్జనుల కుపద్రవము కావించు కపటక్రూర మానవుల నడతేర్చుటకొఱకు స్మృతియు నద్రశ్యమంత యును గరుణామయుఁ డగు దేవుఁడే యని నిశ్చిత దృఢమనస్కు యోగమందుఁ గాంచి మొదలిం దొఱఁగు జనుఁడే నిక్కముగా సుకృతి. తనపొట్టకై జంతుహింస చేయఁగూడదు. కేవలముం బరోప కారముకై మాత్రమే చేసినహింస యవశ్యాచరణీయ ధర్మమేయని ''పశుమాలభేత'' అను శ్రుతియొక్క యభిప్రాయము.

ఏకాలమున కెట్లు జరుగవలయునో యట్లు జరుగకతీఱదు. ''అక్కన్న విన్న సంధ్యా మాదన్న విన్న సంధ్యా'' అన్న ట్లీవేద శాస్త్రోపదేశ మొందుకు పిలువనిపేరంటకమని యింతమాత్రము సర్వజ్ఞు లగు ఋషు లెఱుంగ కావేదశాస్త్రగ్రంథము లుపదేశించిరి ? ''పూర్వజన్మకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణపీడతే, తచ్ఛాంతిరౌషధైర్దా నైర్జపహోమార్చనాదిభిస్సదా'' అనునట్లు స్వకర్మానుసారముగాఁ దమకు లభించు కష్టముల న్దాఁటుకొను నుపాయము తెలిసీ తెలియని మానవు

లేటు గనుకనుఁ గేవల లోకోపకారపరాయణులుం ద్రికాలవేత్త లగు మును లాగామిసంచితప్రారబ్ధకర్మల న్దప్పించుకొని నిశ్శ్రే యసమును జేరుటకై వేదశాస్త్రముఖముల నిహపర సంతరణోపాయ ముపదేశించి శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపము న్దేశకాల పాత్రోచితముగా నాచార్యరూపముల ధర్మమార్గమునఁ దాము నడిచి తమతోడిపాటి వారలన్నడిపి తాము తరించి యొరులఁ దరింపఁజేసిరి.

శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియు నైహికలౌకికములే- పారలౌకిక కర్మము భూమస్థితియగు బ్రహ్మసమాధియగు నని విశ్వాసమున మాత్రమే తెలిసికొనఁదగినది. కేవలాతీంద్రియము మున్యైకవేద్య మగు పరలోకచింత సంసారులకు వండనింటి కగ్గిబాధ యన్నట్లనవసర శ్రమహేతువు. కాఁబట్టి జనుఁడు తా సుఖపడి యొరుల న్సుఖపెట్టు నుపాయమును మాత్రము శ్రుతిస్మృతు లుపదేశించుచున్నవి. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రపద్ధతుల ప్రకారము బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మముల నిర్వర్తించుకొని మనుష్యు లుభయలోకములం దరింపవలయును. వేదశాస్త్రము లన్నిటికి న్దేశ కాల పాత్రానుసారముగా నాచార్యులు వివిధాభిప్రాయముల న్దెల్పు చున్నారు. కనుక వర్తమాన కాలోపయోగముగా లోకోపకారము గావించు తీరునఁ దమతమ పూర్వాచారములను బుద్ధిమంతులు దిద్దు కొనుచు నొరులం దరింపఁజేసి తాము తరించఁగలరు.

“విష్ణుం యజతి విష్ణుర్యష్టవ్యః” అను వాక్యములు విష్ణువుం బూజించుచున్నాఁడు, విష్ణువు పూజింపఁబడఁదగునను నీ రెండు భిన్నార్థ ముల కభిప్రాయ మొక్కటియే. కనుక దేశకాల పాత్రానుసారముగా వర్తమానమున మార్చుకొనఁబడిన యాచారములు పూర్వాచారము లకు భిన్నము లెంతమాత్రము న్గానేరవు కానేరవు. “సప్తదశ ప్రాజా పత్యం పశుమాలభేత-అధ్వర్యుసప్తదశకమ్-సప్తదశకం పశులిఙ్గమ్”

అని పదేడు సంఖ్యగాఁ జెప్పఁబడిన పదార్థసప్తదశకమును దేవతార్పణము గావించవలయు - పంచభూతములు- పంచేంద్రియములు- పంచతన్మాత్రములు-మనస్సు-నాత్మయును గలిసి పదేడు యజ్ఞద్రవ్యములగుచున్నవి. ఈ పదేడింటిని లోకోపకారముకై వినియోగించుటయే యజ్ఞమొనరించుట యని సకలశ్రౌతకర్మములం దేలిన ఫలితార్థము. "దధ్నా జుహోతి-పశునాయజతే" అనునెడ పాలు నేయి పెరుఁగు మొదలయిన ద్రవ్యము లగ్నిలో వ్రేల్వఁబడినపుడు కలిగిన పొగ పీల్చిన జనుల కారోగ్యము కలుగుననియుం బ్రకరణశుద్ధిగా లోకోపకారకధర్మమను పశువును దేవతలకు సమర్పించఁబడినపుడు నిర్వాణమబ్బుననియును శ్రుతుల ముఖ్యతాత్పర్యము. వేయేల, శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియు నాధివ్యాధుల న్మాన్పుట కేర్పడిన యాయుర్వేదసారభూతమే. వేదశాస్త్రము లన్నియు సంసారరోగము న్గుదుర్చుకొను నుపాయములకన్న వేఱు బోధింపనే బోధింపకున్నవని బుద్ధిమంతులు తెలిసికొనుచున్నారు. "దధ్నేంద్రియకామో జుహుయాత్" ఇంద్రియపుష్టిని గోరువాఁ డగ్నిలోఁ బెరుఁగుపోసి యాపొగను పీల్చవలయునని కాదు లేక పెరుఁగును ద్రాగిన జఠరాగ్నిం బుష్టిచేసికొనవలయునని కాని యాయుర్వేదపద్ధతిగా నర్థముచెప్పక "ఆదు" ఘృతమాయుర్ఘృతేన వర్ధతేబుద్ధిర్దధిజ్వరమ్" అను భాష్యవాక్యములం బట్టి నేయి త్రాగినవాని కాయుర్వృద్ధియు బుద్ధివికాసముం గల్గును. పెరుఁగు తిన్నవానికి మదనజ్వరహేతువగు నింద్రియపుష్టి కలుగుననియును సకల శ్రౌతస్మార్తక్రియాకలాప మంతయును "శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్" అన్నట్లు లోకోపకార మొనర్చి తరించుటకు సాధనమైన తన శరీరమును మనస్సు నాధివ్యాధి నంటనివిధముగా దైవప్రార్థనా రూపమగు ఋక్సామవేదములచేతఁ దన మనస్సును యజుర్వేదముచేతఁ దన శరీరమును స్వస్థముగా నుంచుకొని "స్వయం

త్రాః పరాంస్తారయంతి'' సత్కృష్ట జ్ఞానముచేత బుద్ధిమంతులు తాము తరించి తమ లోకవాసులను తరింపఁజేయుటకన్న ''పూర్వజన్మకృతం పాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానైర్జపహోమసురా ర్చభిః సదా'' అను రీతిని సహజాద్యాది స్వకర్మానుభవమునకై తాను ధరించకతప్పని శరీరమును ముఖ్యముగా మనుష్యజన్మము నొందిన జీవుఁ డాద్యంతములు లేక సంసరించక తప్పదు గనుక లోకుల న్వేషించి దుఃఖరూపమయిన నరకము పాపలోకులం బ్రేరేపించి సుఖరూపక మయిన స్వర్గఫల మనుభవించుకొనుట కొరకు బుద్ధియని వేదమాత యగు గాయత్రీమంత్రము ''ధియో యోనః ప్రచోదయాత్'' అని చాటుచున్నది.

జీవులకు సంసారబంధము త్రికాలములం దెన్నఁడుం దప్పదు తప్పదు. ఏలాఁటి మను మాట సందేటికొ మ్మనుశబ్దములైతె మిథ్యా కల్పనము బ్రతుకుటకో నొరుల సుఖపెట్టి తాసుఖపడుటయే స్వర్గాప వర్గములు. జనకంటకుఁడై బాధపడుటయే నరకదుఃఖము. ''తెనుఁ గెఱుఁగని సంస్కృతంబు తెన్నె మెఱుఁగున్'' అన నిహలోకమునే సాధించనేరనివాఁడు పరలోకము నెట్లు సాధించఁగలఁడు? బ్రహ్మ చర్యము సరిగా నడిపినవాఁడే గృహస్థు కాఁదగును. గార్హస్థ్యము స్సరిగా నడిపినవాఁడే వానప్రస్థుఁడు కాఁదగును. వానప్రస్థము స్సరిగా నడిపినవాఁడే సన్న్యాసి కాఁదగును. స్థూలసూక్ష్మకారణ శరీరత్రితయ ప్రళయావస్థయందుఁ గాని జీవునకు సుఖదుఃఖాత్మక త్రిగుణమయ సంసారబంధ విమోచనము కలుగనేరదని శ్రుతులు ''సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ బ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమ్ త్యాగేనైకే నామృతత్వ మానశుః'' అని కేవల నిర్గుణజీవాత్మకు మాత్రమే నిత్యశుద్ధబుద్ధ ముక్తపరమాత్మ సామ్యమును బోధించుచున్నవి. మెట్లెక్కుచుఁ గ్రమక్రమముగా స్వాభిలషిత సౌధశిఖరమున విశ్రాంతిసుఖ మనుభ

యింపఁగలిగిన ట్లాద్యంతములు లేని సంసారములో స్వకర్మానుసార ముగాఁ బుణ్యపాపఫలరూపక సుఖదుఃఖము లనుభవించుచు వేదశాస్త్ర విహితపద్ధతు లనుసరించి వర్ణాశ్రమధర్మముల నన్నుష్ఠించుకొనుచు వర్త మాన సుఖదుఃఖములు పూర్వకర్మజనితఫలములని తెలిసికొనుచు లోకోపకార మొనర్చుట పుణ్యము మఱి యా పుణ్యమునకు సుఖము ఫలము మఱియును లోకద్రోహము చేయుట పాపము మఱి యా పాపమునకు దుఃఖము ఫలమనియును స్వానుభవ సాక్ష్యప్రమాణము చేతనే యెఱుఁగుచుం బాపపుఁ ద్రోవం దప్పించుకొనుచుం బుణ్య మార్గమున నడుచుకొను బుద్ధిశాలి క్రమక్రమముగా సంసారబంధము సడలి సడలి బొత్తుగా బిగి తప్పి శరీరత్రితయ యొక్క యగణిత సంఖ్యాకసామర్థ్యము రాను రాను శూన్యప్రాయ మగుటచేత జీవన్ముక్తి సుఖ మబ్బును. "కామి గాక మోక్షగామి కాఁడు" అను తీరున వేద శాస్త్రశిష్ట పూర్వాచారానుసారముగా దేశకాల పాత్రోచితముగా సర్వజనసమ్మతముగా బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థధర్మకామి యైనంగాని నిర్గుణాద్వైత మోక్షసంపద యెవ్వనికి నశక్యము కాదు. ధర్మము నాచరించినవాని కర్థము చేకూర దర్థమున్నవానికిఁ గాని కోర్కె చెల్లఁబోదు. కోర్కె తీఱినవానికిఁ గాని నిత్యసంతృప్తి స్వరూపమగు మోక్షానందము చేకూరదు. కాఁబట్టియే సర్వజ్ఞులుం బరమకారుణికులయిన మహర్షులు వేదశాస్త్రముఖముల సంసారుల కెల్ల బాల్య యౌవన వార్ధకోచితములయిన వర్ణాశ్రమ ధర్మముల దేశకాలపాత్రానుసారముగానుపదేశించిరి. "సంస్కారశ్చ ప్రకరణేఽ కర్మశబ్దాత్ అర్థవాదోపపత్తేశ్చ" అను పూర్వ మీమాంసాసూత్ర ములంబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియు సర్వప్రాణుల దయతో నుల్లసింపఁజేయుచు మనుష్యుఁ డిహపరసౌఖ్యమును సంపాదించు కొనఁదగిన వేడుకచేష్టలు గాని హింసాకృత్యము లెంతమాత్రము న్గానేకావు.

“వాయవ్యం శ్వేత మాలభేత భూతి కామః సౌర్యంచరు న్నిర్వపేత బ్రహ్మవర్చసకామః వత్స మాలభేత” అను వచనము పశువుం జంపి వప యగ్నిలో వ్రేల్చుట యర్థము కాదు. “వత్సాని కాంతాహి పశవః” అను వచనము “భూతి కామః” దేహారోగ్యమునకై “వాయవ్యమ్” ఊపిరికోశమును “శ్వేతమ్” నవనీతము తినుటచే “ఆలభేత” పోషించుకొనవలయును. “బ్రహ్మ వర్చస కామః” కాయక్లేశమును సహించుకొను సామర్థ్యమును సంపాదించుకొనుటకై “సౌర్య చరుం నిర్వపేత” ఎండకోర్చి పనిపాట్లు చేసికొనవలయును. “వత్సమాలభేత-వత్సాని కాంతాని పశవః “ఆవుపా లెక్కువగాఁ బిదుకుకొనఁ దలంచిన వాఁ డాయావు లేగ నాయావు చెంగట దువ్వుచు ముద్దాడుచు నాయావుచే నాకించుచు లాలించుకొనవలయు నేల యనఁగా “పశవః” తల్లులు “వత్సాని కాంతాహి” పిల్ల న్సహజముగాఁ బ్రేమించుచుంటచేతను. కనుక నిట్లు జంతుహింసరవంతయు జరుగకుండు విధమున మనుష్యుఁడు తన యారోగ్యము నెల్లవిధముల న్గాపాడుకొనుటకై యుపయోగించుకొను చికిత్సా విశేషముల “తచ్ఛాంతి రౌషధై ర్దానై ర్జప హోమాదిభిః సదా” అను నట్లు సకల శ్రౌత స్మార్త కర్మము లన్నియును స్వపరోపకారక మగు ప్రవర్తనమునే ప్రోత్సాహ పఱచుచున్నవి. వేదశాస్త్రము లన్నియు నాధివ్యాధి విశేషాత్మక సంసారరోగము న్గుఱుచు చికిత్సా స్వరూపములే. దుర్జన సహవాసమున దుర్వ్యసనములకు లోఁబడిన దుష్టమానవులు వంచకులై కేవల స్వార్థపరులై “పశు మాలభేత” అను శ్రుతి పాలు కావలసినవాఁ డావు మొదలగు నాఁడుపసరములను మఱి యా జంతువుల వత్సములను మిక్కిలి ముద్దుగాఁ బోషించుకొనవలసిన దను నర్థము చెప్పి పశుపాలన కర్మము కావింపక మద్యమాంస

స్మార్త కర్మముల స్వయముగాచి క్రూరమార్గముల న్వినియోగించుచు నధర్వ్యులమని జెప్పికొనుచు మూఢులం బెదిరించి తిని త్రాగి క్రొవ్వి తాము చెడుటయేగాక కితరుల నప్పడ నిహపర భ్రష్టుల న్గావించు చున్నారు.

సకల జనోపకారముగా బాహ్యేంద్రియ ప్రచారము చేయుట బాహ్యయజ్ఞము మఱియు మనస్సు నిశ్చలముచేసికొనుట యంతర్యజ్ఞము. బాహ్యాంతర్యజ్ఞ విశేష నిర్వర్తకములే సకల శ్రౌతస్మార్త కర్మము లన్నియును భూతదయలేనివాని కిహపర సౌఖ్యము కలుగదు, కలుగదు. దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ దనతోడిపాటివారల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొని బ్రతుకును హాయిగాఁ గడపుకొనుటకై స్వపరోపకారముగాఁ బరమ భాగవతుఁడగు సజ్జను డొనర్చు కర్మము లన్నియును శ్రుతి స్మృతి చోదిత శ్రౌతస్మార్త వివిధహిత కర్మములే. లోకోపకార ప్రవర్తనముగల మనుష్యుఁడే సకల వేద శాస్త్ర విధివిహిత కర్మ నిష్ఠుఁడని సిద్ధాంతము. సిద్ధాంతము, అత్యుత్కటైః పాప పుణ్యై రిహైవ ఫల మశ్నుతే'' జన ద్వేషియగు పాపికిఁ గష్టము. జనానురాగి యగు పుణ్యాత్మునకు సుఖము చెడ్డకుఁ జెడ్డ మంచికి మంచి యును దప్ప కీ లోకమునందే యమితమైనపుడు ఫలించక మానదు.

''వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నీనాదధీత-గ్రీష్మే రాజన్యః శరది వైశ్యః'' క్రమముగా సత్వరజస్తమోగుణమయి వసంతర్తువునఁ బొడమి గ్రీష్మర్తువునఁ బ్రజ్వరిల్లి శీతకాలమున నడంగు నగ్ని, బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య నామములం దాల్చుచున్నది. సత్వగుణ ప్రధానమైన జ్ఞానమునకు బ్రాహ్మణాగ్ని యనియును రజోగుణ ప్రధానమయిన జ్ఞానము క్షత్రియాగ్ని యనియును దమోగుణ ప్రధానమైన తెల్వి వైశ్యాగ్నియు నను పేర్లం బరఁగుచున్నది. కేవల సత్వగుణము

బ్రాహ్మణ శబ్ద వాచ్యము. కేవల రజోగుణము క్షత్రియ శబ్దవాచ్యము, మఱి కేవల తమోగుణము వైశ్య శబ్ద వాచ్యము, త్రిగుణ సమ్మేళన విశేషము శూద్ర శబ్ద వాచ్యము. కేవల సత్వగుణమైనం గేవల రజోగుణమైనం గేవల తమోగుణమైనను జ్ఞానము మిక్కిలి శుద్ధమై యానందదాయక మగును. మఱియుం ద్రిగుణములు పరస్పర సమ్మేళనమున సాంకర్యము చెందుటచేత జ్ఞానము శుద్ధము కానేరక కలుషనీటి వలె సంసార హేతువై కర్మ స్వరూపమై దుఃఖానుభవ స్వరూప "శుచ శోకే-శోచ్యత ఇతి శూద్రః" అను వ్యుత్పత్త్యర్థానుసారముగా శూద్ర శబ్దవాచ్య మగుచున్నది. కాఁబట్టి త్రిగుణ సాంకర్య జన్యమగు నీ జగమంతయును శూద్ర శబ్ద వాచ్యమే. అనఁగా విశుద్ధ జ్ఞాని కాని జీవుఁడు కర్మబద్ధుఁడై భ్రాంతుఁడై శూద్రుఁడై మిథ్యా జగమును వాస్తవముగా నెంచుకొని దుఃఖపడుచున్నాఁడని శ్రుత్యభిప్రాయము. "వసంతే బ్రాహ్మణ ముపనయీత-గ్రీష్మే రాజన్యమ్-శరది వైశ్యమ్" జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి దశల నృత్వ రజ స్తమోగుణముల న్వోలయుచు విశ్వనామమున బ్రాహ్మణుఁడై తైజసనామమున క్షత్రియుఁడై ప్రాజ్ఞనామమున వైశ్యుఁడై మఱి సంకరావస్థానుభవముచేత కేవల స్థితి యెద్దియు నందక విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ నామసాంకర్యమనఁగా నిర్దేశింప నలవికాక నిల్కడలేక యనాది స్వకర్మ ప్రకృతిబద్ధుఁడై భ్రాంతుఁడై సంసారదుఃఖ మనుభవించు జీవుఁడు శూద్రుఁ డగుచున్నాఁడు. కాఁబట్టి సంసారు లందఱును కేవలము శూద్రులే కాని విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ శబ్ద వాచ్యులగు విశుద్ధ గుణులగు బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యు లెంతమాత్రము న్గానేరారు, శుద్ధజాతి గుణ మానందమును సంకరజాతికి దుఃఖమును లక్షణము కనుక స్వకర్మబద్ధులై భ్రాంతులై గుణ సాంకర్యముచేత సంసరించు జను లందఱును శూద్రులే కాని బ్రాహ్మణులు కాని క్షత్రియులు కాని వైశ్యులు కాని యెంతమాత్రము న్గారు.

నిజ ధర్మమునుండి జాఱిపోనీక నడుపు వ్రత ముపనయన మనంబడును. మఱి యుపనయన మనఁగా విశుద్ధ నిశ్చల జ్ఞానైక గమ్యమగు కేవల లోకోపకారక ధర్మనిష్ఠ కనుక మిథ్యా జ్ఞాన కల్పిత స్వార్థైకపరత మానుకొని కేవల లోకోపకారముకై మాత్రమే బ్రతుకు నుపయోగించుకొనుటకై పట్టిన దీక్షకే బ్రహ్మజ్ఞానమనియు నుపనయనమనియు వేదవిహితకర్మనిష్ఠయనియుం బేర్లు తగును. స్వార్థపరులై కేవలోదరంభరులై సంసరించు ప్రాకృతజనుల యుపనయనము పిల్లి చాంద్రాయణ వ్రతమే. ప్రాకృతులగు మనుష్యుల కుపనయనమే మిథ్యారూపమైనపుడు వేదచోదిత ధర్మనిష్ఠ కుదురుట శశవిషాణమువలె నసంభవము. "కలౌ నక్షత్రియాః సన్తి కలౌ నో వైశ్య జాతయః" కలి యనఁగా ననిత్య సుఖదుఃఖాత్మక ప్రపంచ మట్టి సంసారకారణ ప్రపంచములోఁ గేవల రజోగుణ ప్రధానులయిన క్షత్రియ శబ్ద వాచ్యులగు మనుష్యులుగాని కేవల తమోగుణ ప్రధానులయిన వైశ్యజాతిమానవులు గాని లేరనఁగాఁ గేవల సత్వగుణ ప్రధానులగు బ్రాహ్మణజాతి కలదనుట. ఈ సంసారములో "నాలూ లేదు చూలూ లేదు కొడుకు పేరు సోమలింగ" మన్నట్లు కాదా? కాఁబట్టి స్వకర్మానుసారముగ సంసారబద్ధుఁడై సుఖదుఃఖము లనుభవించు ప్రతి జీవుఁడే దేహము ధరించనీ యే యే కర్మ మొనరించనీ యెట్లు ప్రవర్తించనీ దుఃఖపర్యవసాన మగు బ్రతుకున సంకర గుణాత్మక శూద్రనామమునకుఁ దప్ప విశుద్ధ గుణాత్మకోపనయనార్హ బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య నామముల కెద్దానికైనం దగఁడు. "బ్రహ్మ విదాప్నోతి పరమ్-బ్రహ్మవి ద్బ్రహ్మైవ భవతి" అను తీరుగా సాధనచతుష్టయ సంపన్నుఁడు తప్ప నితరుఁ డెవ్వఁడు దన బ్రతుకున న్నిజముగా నాత్మజ్ఞానజనకమూల మగు నుపనయన మనంబడు శ్రౌత కర్మ కెంతమాత్రము నగఁడు, వేదశాస్త్రము లన్నియును బారలౌకిక

కైవల్యానంద కారణమగు దైవభక్తి బ్రహ్మజ్ఞానము వైరాగ్యములను మాత్రమే బోధించుచున్నవి గాని మనుష్యులకు వారి వారిలోఁ గల తారతమ్యమును గొప్ప కొద్దులను జెప్పనే చెప్పవు వేయేల, వేదాధ్యయనము శ్రౌతకర్మానుష్ఠానము సాధనచతుష్టయ సంపన్నులగు పరమార్థచింత గల ముముక్షువులకు మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడెను గాని సంసారుల కెంత మాత్రము గాదు. కాఁబట్టి సంసారులందఱును దుఃఖ మనుభవించుటకై పుట్టిన శూద్రులే "శూద్రమక్షర సంయుక్తం దూరతః పరివర్జయేత్" అనఁగా మేము జ్ఞానానంద లక్షణము లున్న ద్విజులమని చెప్పుకొను మనుష్యుల ముఖమైనం జూడఁ గూడదని యభిప్రాయము.

వేదశాస్త్రాద్వైత ప్రసంగము

కామ్యములు నిషిద్ధములని రెండువిధముల కర్మములను లోకోపకారమునకై వేదకర్మకాండ స్వరూపక వేదము బోధించుచున్నది. జ్ఞానకాండ రూపకమగు వేదము కేవల నైష్కర్మ్యముం బోధించుచున్నది. మొత్తముపై వేదమందలి కర్మకాండము స్వర్గ సాధనము మఱి జ్ఞానకాండ మపవర్గసాధనము. కర్మకాండము సంసారులకును జ్ఞానకాండము సన్న్యాసులకుం బ్రత్యేకము నుద్దిష్టములయినవి. "యోవృష్టి కామోయో౽న్నాద్యకామోయః స్వర్గకామః స్వసాభరేణస్తుపీత" దప్పితీర్చుకొనుట కాఁకలిం దీర్చుకొనుటకు శయన సౌఖ్యము పొందుటకుం గోరువాఁడు హిత మిత మృదు వినయాలాపములచేత సర్వజన హృదయరంజనము గావించుకొనవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము. స్వర్గ మనఁగా బ్రతుకునకవశ్యమగు నిద్రాహార విహార సౌఖ్యము. అపవర్గ మనఁగా సుఖదుఃఖములు రెండు నంట కేకోర్కెయు లేని తటస్థలక్షణము. స్వర్గకాములకై కర్మకాండమును మఱి ముముక్షు

క్షువులకై జ్ఞానకాండమును వేదము బోధించుచున్నది. సౌఖర మనఁగాఁ బురుషప్రయత్నము. స్వర్గమునకుఁ బురుషప్రయత్నము చేయకతీరదు. మఱి యపవర్గమున కేప్రయత్నమైన నవసరము లేదు. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రము లన్నియును మనుష్యులు సుఖముగా బ్రతుకు టెన్నఁ జేయఁదగిన పురుషప్రయత్నమును మాత్రమే బోధించుచున్నవి. మొత్తముపై ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సాధించుకొనుటకై తగిన పురుషప్రయత్నము నేయేవిధముగా నేయేమనుష్యులు దేశకాలపాత్రానుసారముగా నొనర్చవలయునో యాయామార్గములనే సర్వజ్ఞులయిన మునులు నానావిధ శ్రౌతస్మార్త ధర్మకర్మములను శ్రుతిస్మృతిముఖముల నుపదేశించిరి.

తమ ప్రయత్నములు విఫలము లయినప్పుడును బంచభూత ప్రవృత్తితమకోరికలన్వ్యర్థము కాఁజించి తాము కోరినట్లుండకపోవుట చేతను దమయింద్రియములు తమతలంపులు దమ యిష్టమునకుఁ బ్రతిఘటించి తమ్ము న్బాధించినప్పుడును దమతోడివారు తమ్ము ద్వేషించి బాధపెట్టునపుడును తమకోరిన నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము చేకూరనప్పుడును తమ యిచ్ఛానుసారముగాఁ దమబ్రతుకు కొనసాగనప్పుడు ముఖ్యముగా మనుష్యులు తమదుఃఖములను దొలఁగించుకొని శాశ్వతానందమును బొందుట కుపాయమును వెదకెదరు. అట్టి మనస్సంతుష్టి నలిగించుటకై దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ దమతమ యనుభవము నభిరుచింబట్టి కాలము గడపినపెద్ద లనాదికాలము నుండియుం దమతమదేశములం బారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడుచున్న యిహపర సంతరణోపాయము మత మనఁబడుచున్నది. ఈమతము దేశకాల పాత్రానుసారముగా ననంతవిధముల నున్నది. ఒకమతముకన్న నొకమతముగాని యొక మనుష్యునికన్న నింకొక మనుష్యుఁడుగాని యొక వస్తువుకన్న నింకొక వస్తువుగాని నిక్కముగా

మేలున్నాను కీడనుంగాను గొప్పకాను కొద్దికాను హేయమున్నాను మఱి యాదేశమున్నాను. "సతాంహి సందేహపదేషు వస్తుషు ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః" అనఁగా బుద్ధిమంతులగువారికిఁ దమ మనస్సాక్షియే తా మవలంబించి యుభయలోకములం దరించు మతము నవలంబింప నొప్పించు ప్రమాణ మగుచున్నది. మాది మంచిమతము మీది చెడ్డమతము మేము బుద్ధిమంతులము మీరు బుద్ధిహీనులు మేము నాగరికులము మీరు మోటువారు మేము భాగ్యమంతులము మీరు దరిద్రులు మేము సుఖవంతులము మీరు కష్టజీవులు మేము పుణ్యాత్ములము మీరు పాపాత్ములు మాకు వైకుంఠము మీకు నరకము మా వేదశాస్త్రములు సరియైనవి మీ వేదశాస్త్రము లబద్ధములు మీకును మాకును సరిపడదని పెద్దల యుపదేశమును సరిగాఁ దెలిసికొననేరక ప్రతిక్షణమును వ్యవస్థ న్మాఱుచున్న దేశకాల పాత్రములం బట్టి నడుచుకొనక తీరని బ్రతుకు తీపియు న్భోగేచ్ఛయుం దీవ్రసంసారవశమున వ్యసనబద్ధులయి యుపేక్షింపనేరక యనాది సంస్కారముచేతఁ గర్మబద్ధులయి స్వకర్మానుసారముగా సుఖదుఃఖము లనుభవించుచున్నారు. పుణ్యపాప కర్మానుసారమయి సుఖదుఃఖాత్మకమయిన యస్వతంత్రపుబ్రతుకునందలి కష్టసుఖము లూపిరి యున్నంతవఱ కెట్టిమతము నవలంబించినను దప్పవు తప్పవు. నిద్రాహారవిహారప్రాయమగు నీబ్రతుకునందలి కష్టసుఖములు కావడికుండలు. వేసవిం దపింపకతీరదు. శీతకాలమందు వడఁకకతీరదు, శీతాతపబాధల నుష్ణశీతల వస్తుసేవచేత సరిపఱ్చుకొను నుపాయము వెదకుకొనుట యెల్లశరీరధారులకు స్వభావమే. తమ కెద్దికష్టమో యెద్దిసుఖమో యేప్రాణియట్టు కాప్రాణి సహజముగాఁ దెలియు. పరులు నేర్పకముందు సహజపాండిత్యముచేతనే ప్రతిదేహియుఁ దన యుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసము లెట్లు సరిపెట్టుకొనుచుండునో

మఱి తన యూపిరిబిగబట్టుకొని బాధపడుటకు స్వభావముగా నెట్లొప్పకుండునో పరులు తనకుం దన యూపిరి తీసికొనుటకును గ్రుక్కఁగ్రమింగుటకు నెట్లు నేర్ప నవసరము లేదో యూతీరుగానే యీ బ్రతుకునం దటస్థించుచున్న కష్టసుఖము లన్నియును సహజములే.

ఎందఱు జీవులలో యన్నివిధముల బ్రతుకుస్వభావములు పసుపు సున్నము నలిసినపుడు పసుపుయొక్క పచ్చనిరంగును సున్నముయొక్క తెల్లనిరంగును రెండు నలసి యెఱ్ఱనిరంగుగా మాఱిన తీరున శబ్దస్పర్శరూపరసగంధగుణములతో నున్న యాకాశవాయ్వగ్నిజలపృథువులను పంచభూతముల సహజసమ్మేళన విశేషములచేతం బాంచభౌతికగుణముల నగపెట్టు చైతన్యమనంబడు తెలివి పొడముచున్నది మఱి యట్టి తెల్వి ప్రవర్తిల్లినంతవఱకు పాంచభౌతికశరీరము జీవచ్ఛరీర మగుచున్నది. యా తెల్వి పంచభూతముల సమ్మేళన విశేష విధానముం బట్టి స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్తదశ లందుచున్నది. ఆ తెలివి వ్యక్తముగా నున్నపుడు జీవచ్ఛరీరమనియు నా తెల్వి యవ్యక్తమయినపుడు మృతకళేబర మనంబడుచున్నది. వాస్తవముగా పసుపునకుం గాని సున్నమునకుం గాని యెఱుపురంగు వ్యక్తీకరించుట సహజము కానప్పటికిం బసుపుసున్నముల పరస్పరసమ్మేళన విశేషముచేతం బొడమి మఱియు నాపసుపుసున్నముల పరస్పర విశ్లేష విశేషముచేత నా రెంటి యందే యవ్యక్తదశ నంతరించిన తీరుగా నీబ్రతుకు తెల్వి యంతయు నేపంచభూతముల పరస్పరసమ్మేళన విశేషముచేత వ్యక్తీకరించెనో యట్టి పంచభూతముల పరస్పరవిశ్లేష విశేషానుసారముగా నా పంచభూతములందే యవ్యక్తమయి మృతకళేబరమున నవ్యక్తమయి యంతర్ధాన మగుచుండును. వ్యక్తావ్యక్తాత్మక పాంచభౌతిక స్వరూపుఁడై ప్రవృత్తి నివృత్తిస్వభావములం ద్రిగుణాత్మకుఁడై జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తుల క్రీడించుచుంట వాసుదేవునకు స్వభావము.

"వాసుదేవః సర్వమితి స మహాత్మా సుదుర్లభః" అను భగవద్వాక్యానుసారముగాను "మాయామాత్రమిదం విశ్వమద్వైతం పరమార్థతః" అని శ్రుతింబట్టియును మదనుభవతర్కములం బట్టియుం జావుపుట్టువులు కష్టసుఖములు స్వప్నముం బసుపుల కూడిక నలుగు నెఱ్ఱరంగువలె వ్యక్తీకరించిన యవ్యక్తతత్త్వమయిన నారాయణుని కన్న వేఱేవస్తువును యథార్థము కాదు కాదు. విశ్వము సత్యమే. విష్ణుదేవుఁడును సత్యమే "సదేవేదమగ్ర ఆసీత్కథమసతః సజ్జాయేత" అనునట్లును "హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరి హరితో జగతో నహిభిన్న తనుః" అనునట్లును "పురుష ఏవేదగుం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్" అను శ్రుతిప్రకారముగా దేవునికన్న నింకొక వస్తువే లేదు. మఱియును భూతభవిష్యద్వర్తమానములగు జగత్కార్యము లన్నియును సకలకార్యకారణమును వాసుదేవుఁడే. ఉపచయాపచయాంతరాళావస్థాత్మక పుం స్త్రీ నపుంలింగ విశేషముల నుద్భవస్థితి నాశములను "సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అను తీరుగా నొకప్పుడు సగుణుఁడై తనకుఁ దా వేఱై నానారూపుల గ్రీడించుచు మఱొకప్పుడు నిర్గుణుఁడై నిర్లిప్తుఁడై సాక్షిమాత్రుఁడై యాత్మానందుఁ డగుచున్నాఁడా వాసుదేవుఁడే యీసూర్యుఁడీచంద్రుఁడీనక్షత్రగ్రహములీ చుక్క లీజగమంతయును నీవును నేను వాఁడు నద్దియును మనః ప్రవృత్తిజన్య భూతభవిష్యద్వర్తమానకాల పదార్థము లన్నియును స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త దశావిశేషభేదములం దోఁతెంచుచున్నవి. కాని వాస్తవము జగత్తుయొక్క యుద్భవస్థితి నాశములు స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త దశలన్నియు మనోవికారములు నిర్విషయమనస్సు వాసుదేవుఁడు కారణము సవిషయమనస్సు జగము కార్యము. కార్యకారణములకు సూర్యునకు సూర్యకిరణములకువలె నామరూప

యెండు కీట్లు కాట్లాడుకొని యుద్ధము స్సలుగొన్న పిచ్చుకవలె నీ నీడ నీవు చూచుకొని భ్రమించెదవు. "సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" అను తీరుగా నీవు వికన్న వేఱు వస్తువు లేనేలేదు. "యాదృశీభావనా యత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ" అను తీరుగా లాభనష్టములు రెండును సంకల్పవశములే వ్యవహారదశయందు సంకల్పాత్మక మగు మనస్సే జ్ఞేయజ్ఞానజ్ఞాతృరూపము లగుచున్నది. మఱియుం బరమార్థదశయందు కేవల సచ్చిదానంద లక్షణ పరబ్రహ్మ సమాధియోగ సుఖనిద్రా పరవశమగుచున్నది.

ఎందుకీ తెలిసీ తెలియని మెట్ట వేదాంత చర్చ. పాటుపడి నీతోడిపాటి జనుల నుసుఖపెట్టి నీవు హాయిగాఁ గోరినన్నాళ్ళు బ్రతుకు కొనసాగించుకొనుటకై తెలిసీ తెలియని పిల్లకాయవంటి నీకు హేయో పాదేయ వస్తువుల స్వేదశాస్త్రముఖముల సర్వజ్ఞులయిన పెద్ద లనాది కాలానుభవమున నారితేఱిన వారలై తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లలకు వలెఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యముల నెఱిఁగించుచున్నారు. కాఁబట్టి నీ జ్ఞాన లవ దుర్విదగ్ధతాహంకార గర్వము న్మానుకొని పెద్దల స్సేవించి కృతకృత్యుఁడవుకమ్ము. పెద్ద లుపదేశించిన శిష్టాచారముల న్నీవు నడచినకొలంది న్నిజముం బరమార్థతత్త్వము నీయంతట నీకే బోధ పడి కృతార్థుఁడవు కాఁగలవు. కావున నిట్లు వేదశాస్త్రరహస్యములు కేవలలోకోపకార తత్పరత న్వివరింప నీ వ్రాఁత ప్రవర్తింప వలసి వచ్చెను. వాసుదేవుఁడే "తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రవిశ్య" అను తీరున విశ్వరూపుఁడై సత్త్వరజస్తమోగుణముల నీ జగన్నాటకమును నాటక సూత్రధారుఁడును, నటీనటులును సకల వేషములును నాటక ద్రష్టలుం దానేయై నవరసములం బుట్టించుచు రసాస్వాదన మొనర్చుచు రసాత్మకుఁడై తా నొక్కఁడే పెక్కురూపులై సృష్టి స్థితి నాశము లందుచుం నిర్నిద్రుఁడయ్యు నిద్రితునివలె నిర్గుణుఁ డయ్యు సగుణుని

మాడ్కి సర్వజ్ఞుఁడయ్యు నిచ్ఛారహితుఁడువలె నిత్యతృప్తుఁడయ్యు కోరిక కలవానివలె నిత్యముక్తుఁడయ్యు బద్ధునివలెఁ గ్రీడించుచుంట యీపరమాత్మునకు సహజ ప్రవృత్తిలీలలు కనుక— "భవితవ్యం భవత్యేవ యద్భావ్యం తద్భవిష్యతి" అను విధమున" కానున్నది కాకపోదు కంటులచెన్నా" అను తీరుగా ననంతవిధముల నీ జగన్నాటకము జరుగుచున్నదని గురుకటాక్షమున బోధింపఁబడిన జీవుఁడు "ప్రకృతిః కర్త్రీపురుషః పద్మపత్రాంబువన్నిర్లిప్తః" అను కపిలముని బోధను సరిగా గ్రహించి యీజగమంతయును స్వప్నమువలె వృథముగా భావించి యాత్మార్థప్రజ్ఞుఁడై యమనస్కయోగమున నచలుండయి శివుఁడై "మద్భక్తా మాంసమాయాన్తి" అను భగవద్వ్యాఖ్యానుసారముగా నిర్గుణపరబ్రహ్మమగు వాసుదేవునే నవవిధ భక్తిమార్గములం భజించుచు కేవలము స్వగపద్భజనైక తత్పరులయి సంసారమంతయు స్వప్నమనియుం భ్రాంతిజన్యము నెండమావులవలె మిథ్యయు స్మనఃప్రతిబింబమనియు దృఢముగా విశ్వసించి "సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అను తీరుగా నావాసుదేవ పరబ్రహ్మమందే కేవల భక్తియోగముచేత లయముచెంది నిత్యకైవల్యానంద పదవి నోలలాడుచుందురు.

"ద్వాసుపర్ణా వేకః స్వాదుపిప్పల మత్తన్యోఽనశ్నన్నభిచాకశీతి" అనుటచేత జీవాత్మపరమాత్మ లను రెండుపక్షులలో సగుణుఁడు జీవాత్మ. నిర్గుణుఁడు పరమాత్మ. సగుణుఁడైన జీవాత్మ జాగ్రత్స్వప్న దశలందు "లేలాయతీవధ్యాయతీవ" అనున ట్లహంకార మమకారములచేత బద్ధుఁడై కోర్కెయను ఫల మనుభవించుచున్నాఁడు. మఱియుం బరమాత్ముఁడు నిర్గుణుఁడు కావున నేకోర్కెయును లేని సమాధ్యవస్థ నున్నాఁడు. నిత్యతృప్తుఁడై యేకోర్కెయును లేకమఱే యనుభవమును లేకున్న పరమాత్ముఁడను పక్షి సహవాసము

జీవాత్ముఁ డను పక్షికి "తదాసపన్నో భవతి" అనునట్లు సుషుప్తిదశ యందు లభించినపు డాపరమాత్మునివలె నిర్గుణుఁడై యేకోర్కెయును లేక వస్తుఫలానుభవము ననుభవించక సంతృప్తుఁడై శాంతుఁ డగు చున్నాఁడు. నిత్యతృప్తుఁడై సమాధి సుషుప్తిదశ నేకోర్కెయును లేకున్నప్పు డాత్ముఁ డను పక్షి పరమాత్ముఁ డనియును జాగ్రత్స్వప్న దశలందు కోర్కె ననుభవించునపుడు జీవాత్ముఁ డనియును సంజ్ఞలం జేర్కొనంబడుచున్నాఁడు. అనఁగా నొక్క యాత్ముఁడే సగుణుఁడై క్రీడించునపుడు జీవాత్ముఁడై తనంతఁదాను సహజ లీలచేతం బెక్కు రూపుల నన్నవరసవిశేషము లనుభవించుచు చూడుకొనుచున్నాఁడు. మఱియు నాయాత్ముఁడే నిర్గుణుఁడై తనయాటఁ జాలించుకొని శాంతుఁడై యేకోర్కెయును లేక "యత్రనాన్యత్పశ్యతినాన్య చ్ఛృణోతినాన్య ద్విజానాతిసభూమా" అన్నట్లు కేవల సుషుప్తి సమాధి న్యోగనిద్రాముద్రితుఁడై బ్రహ్మానందపరవశుఁ డగుచున్నాఁడు. సగుణుఁడై సంసరించుటయును నిర్గుణుఁడై ముక్తుఁడౌచుంటయు నాత్మునకు సహజలీలలుగాని వాస్తవముగా నాత్మునకు బంధమోక్ష ములు రెండును లేవు లేవు ముమ్మాటికి లేనేలేవని బోధించు వైదూసిక జగద్గురు శంకరాచార్యమతసిద్ధాంత మొక్కటియే యుక్తి యుక్తము స్వభావార్థానుభవ ప్రత్యక్ష ప్రమాణసిద్ధమును తక్కిన మునిమతము లన్నియుం బామరబోధకొఱకై దేవతలు ప్రతిమా స్వరూపములం దెల్పఁబడినట్లు వివిధ ద్వైతభావములచేత జగద్గురు బోధితమగు వ్యాససిద్ధాంతమునే దృఢపర్చుచున్నవి జగద్గురు శంకరాచార్యబోధ సూర్యునివంటిది. తక్కిన మతగురువుల బోధ లన్నియును సూర్యునివలనఁ గలిగిన తేజస్సులవంటివి. సరియే, యాజగద్గురుని బోధచేత నెవ్వరు కేవలాద్వైత బ్రహ్మానందపదవి ననుభవించు చున్నారోగాని యట్టి యద్వైతమతము నవలంబించుకొను శక్తిసాధన

చతుష్టయ సంపన్నులగు ముముక్షువులకుఁ దప్ప సంసారబద్ధులగు ప్రాకృతజనుల కెంతమాత్ర మబ్బదు. కనుక నభీష్టసుఖ మనుభవించఁ గోరిన జనులు కేవల లోకోపకారపరాయణులై భక్తపరాధీనుఁడును దీనబాంధవుఁడును దయాసముద్రుఁ డగు నీశ్వరుని నవవిధ భక్తి మార్గముల సేవించకతీరదు. భగవద్భక్తిలేని దురదృష్టవంతులకు నిశ్శ్రేయసానందము కలుగదు కలుగదు. "నకర్మణా నప్రజయాన ధనేనత్యాగే నైకేనామృతత్వమానశుః" శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుటచేతను గాని సకలభోగము లనుభవించుటచేతఁగాని దార పుత్రాది విభవమును సంపాదించుకొనుటచేతఁగాని సంసారదుఃఖ ముపశమించనే యుపశమించదు. "తాపత్రయాభీల దావాగ్ని లాఱునే విష్ణుసేవామృతవృష్టిలేక" అన్నట్లు సంతతమును జిత్తము భగవదాయత్తముచేసినం దప్ప మఱెట్లైనను నీసంసారదుఃఖము శాంతించదు శాంతించదు. ముమ్మాటికి శాంతించనే శాంతించదు.

"బుద్ధిస్తాత్కాలికీ జ్ఞేయామతి రాగామిగోచరా బుద్ధిం నవ నవోన్మేషశాలినీం ప్రతిభాం విదుః" వర్తమానవస్తు యథార్థతత్త్వ మును గనిపెట్టఁగలిగిన తెలివి బుద్ధి యనఁబడు. మఱి యాబుద్ధి భవిష్యద్వస్తు యథార్థతత్త్వము నసిపెట్టఁగలిగినపుడు మఱి యనఁబడు మఱి యా బుద్ధియే భూతభవిష్య ద్వర్తమానములను స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొనఁ గల్గెనేని ప్రతిభ యనిపించుకొను చున్నది. తత్త్వము న్సరిగాఁ దెలిసికొని యకార్య మెట్లు కలిగెనో యట్టి కారణతత్త్వ మును సరిగా నెఱింగినవాఁడు బుద్ధిమంతుఁడు. పంచేంద్రియములు సరిగాఁ బనిచేయుచున్నప్పుడు బుద్ధి పొడముఁను. శరీర మారోగ్యముగా స్వస్థతతో నున్నప్పుడు వస్తుతత్త్వ వివేకము కలుగును. శరీర మారో గ్యముగ నుంటకు దైవపౌరుషములు రెండును సమానకారణములే. బుద్ధిగ్రాహ్య వస్తుగుణానుసారముగాఁ బ్రవర్తింపఁగల్గుట కేవల పురుష

ప్రయత్నసాధ్యము. బుద్ధి బొత్తిగా గ్రహింపఁజాలని యతీంద్రియ కారణమువల్లఁ గల్గు కార్యములు కేవల దైవసాధ్యములు. తల్లి గర్భమునందు మిక్కిలి యవ్యక్తదశలోఁ దన బాహ్యాంతరేంద్రియ ప్రవృత్తి యెట్లున్న నపుడు వస్తుతత్త్వవిచారణ సామర్థ్యము గల వ్యక్త దశతన బాహ్యేంద్రియ ప్రవృత్తి నక్త దశకు హేతువగుచున్నదో యట్టి హేతువే దైవస్వరూపము మోచేతి కంకణమున కద్దమేలా యన్న ట్లిప్పటి తన పంచేంద్రియ ప్రవృత్తికి నిశ్చయముగాఁ దన పురుషప్రయత్నమే కారణమని వేఱే నొక్కి వక్కాణింపనక్కఱలేదు. తన పురుషప్రయత్నానుసారముగా సుఖదుఃఖానుభవమును దాఁ బొందుచుంట సకల జనప్రత్యక్షానుభవమే కదా? మఱియును గ్రహగోళగతుల కతీంద్రియకారణము దైవకృత్యము. ఇంద్రియసాధ్య ప్రత్యక్షానుభూతకారణ మంతయుం బురుషప్రయత్నజన్యమే. శరీరస్మృతి వ్యక్తముగా నున్నంతవఱకు జాగ్రద్దశ న్దనకు హేయాదేయవస్తుచింత తప్పదుగా? శరీరస్మృతి సన్నగిల్లి యవ్యక్తమైనకొలందిం సుషుప్తిదశ న్దన హేయాదేయ వస్తుచింత బొత్తిగాఁ దనకు లేదన్న సంగతి సకలజను లెఱింగిన సంగతియేకదా? కాఁబట్టి జాగ్రద్దశ న్దనకుఁ బ్రత్యక్షమగు వ్యవహారమంతయును బౌరుషస్వరూపమే మఱియును దన సుషుప్తిదశ న్దనకుఁ బరోక్షమయిన మిగులంతయును దైవస్వరూపమే. జాగ్రత్సుషుప్తి దశలు రెండు నన్యోన్యప్రవర్తక కారణములు కాక తీఱవని తెలిసికొనఁ గలవాఁడు బుద్ధిమంతుఁడు. తన జాగ్రద్దశయందు స్వకర్మానుసారముగా ఫలము గలుగుట ప్రతి జనునకుఁ బ్రత్యక్షానుభవమే కదా? కాఁబట్టి తన జ్ఞప్తికి రానంత సూక్ష్మదశలోఁ దన కర్మఫలముండుటచేతఁ దన సుషుప్తిదశయందుఁ దా ననుభవించిన స్వకర్మఫల మిట్టిదని తాఁ జెప్పఁజాలకున్నంత మాత్రమునఁ దన పురుషప్రయత్నము తన సుషుప్తిదశలో నెద్దియును లేదనువాఁడు బుద్ధిహీనుఁడు. జాగ్ర

ద్దశనుండి సుషుప్తిని మఱియు స్వప్నసుషుప్తిదశనుండి జాగ్రత్తును దాఁ బొందుచుంట సర్వజనసాధారణ ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? కనుక జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిదశలు రెండును స్వకర్మఫలములే యని సిద్ధాంతీకరింపకతీరదు. జాగ్రద్దశాస్వరూపమగు పౌరుషమును సుషుప్తి దశాస్వరూపమగు దైవమును నిక్కముగా దైవపౌరుషములు రెండును స్వకర్మమూలములే కాఁబట్టి దైవపౌరుషములు రెండు ననాది సంసారజనకమగు కర్మఫలమును జాగ్రద్దశయం దెఱింగియు సుషుప్తి నెఱుఁగకయు నే దేహధారియు ననుభవించకతీఱదు. స్వార్థపరత మాని కేవల లోకోపకారపరాయణుఁ డగు సజ్జనుని చిత్తము జాగ్రద్దశయందుఁ గూడ సుషుప్తి దశయందువలెనే స్వకర్మఫలమును విస్మృతి చెందించును గనుక నట్టి సజ్జనుఁడు జీవన్ముక్తుఁడై సుఖదుఃఖ పుణ్యపాపహేతుభూతమై ప్రతిక్షణముం బ్రోత్త యగుచున్న శరీరమును ధరించుచు సంసరించు చుండియు నట్టి తన దేహమునందు సర్పము తావిడిచిన పొరయం దభిమానము లేక చరించునట్లు తన క్షణిక దేహమందలి యభిమానము బొత్తిగా విడుచుకొనుటచేత స్వకర్మ ఫలమును బొత్తిగా నుపేక్షించి యతీంద్రియ ద్రష్టయైన ఋషిగా మాఱి నిష్కర్ముఁడై యహంకార మమకారముల న్దొలఁగి రాగ ద్వేషములు రెండును లేక యజ్ఞానులకు సంసారివలెఁ గన్పట్టు చున్నాఁడు కాని వాస్తవముగా "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అను తీరుగా "బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మైవ భవతి" అనునట్లు నిత్యతృప్తుఁడై సర్వజనసముఁడై సర్వభూత దయామయుఁడై ప్రత్యక్షదేవుఁడై "ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" అనునట్లు తన తోడిపాటిజనుల కెల్ల బుద్ధి గఱపుచున్నాఁడు.

"కర్మ సాక్షీ దినేశః కర్మరూపీ జనార్దనః" అనుటచేత దైవ పౌరుషాత్మకోభయ కర్మమును భగవత్స్వరూపములే. పౌరుష మొండ

వంటిది. దైవము సూర్యబింబము వంటిది. సూర్యబింబమునకు మఱి యద్దాని కాంతికి వస్తుభేదము లేకున్నను వ్యావహారిక నామభేదములు పామరబోధకై కల్పితములయినట్లు దైవపౌరుష కర్మములకు రెండిం టికి న్భేదములేకున్నను నామభేదము లోక వ్యవహారార్థమై కల్పింపఁ బడెను. కాలత్రయముం దెడతెగక తిరుగు సంసారమను సుడి న్స్వ కర్మ వశుఁడై త్రిప్పఁబడుచు స్థిర విశ్రాంతికై దేవులాడుచున్న ప్రాణి పురుషప్రయత్నముచేత లోకోపకార మొనర్చుటకై దృఢసంకల్పము చేసి కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే త్రికరణశుద్ధిగా ప్రయ త్నము చేసినపుడు సహజముగా సంసారమను సుడి నవశుఁడై యెట్లు జీవుఁడు త్రిప్పఁబడుచున్నాఁడో యట్లే ప్రశమిత సకల సంసార భ్రముఁడై దైవ సాహాయ్యముచేత స్వవశుఁడై యభీష్ట విశ్రాంతి నైవల్యానంద పదవి నోలలాడునని పెద్దలు ముమ్మాటికేర్పఱచిన సత్య సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము. నిద్రాహార విహార సౌఖ్యమునకై పురుష ప్రయత్నముచేసిన న్సరే లేక మానిన న్సరే గాని పరమార్థ సంపా దనమునకై పురుషప్రయత్నము తప్పక చేయక తీఱదని జగద్గురు వుపదేశించెను. "ఉద్యమేన వినా రాజన్న సిధ్యన్తిహిపౌరుషాః। నహి సింహస్య సుప్తస్య ప్రవిశన్తి ముఖే మృగాః" అన్నట్లే శాంతికై పురుషప్రయత్నమును మిక్కిలి దృఢముగాఁ జేసి జాగరూకుఁడై స్థిర బుద్ధితో లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించిన పరమభాగవతునిం దప్పక వాసుదేవుఁ డనుగ్రహించి సంసారసముద్రము న్దాఁటింపక మానఁడు. కోరికలం గోరుచుంటయును గోర్కెల న్నెఱవేర్చుకొను టకై ప్రయత్నించుటయు నెట్లు పురుషునకు స్వభావమో యట్లే లోకోపకార పరాయణులగు తన భక్తుల కోర్కెలీడేర్చుట భగ వంతునియొక్క స్వభావము స్వభావము.

ఊపిరి తీసికొనుట స్పర్శేన్ద్రియ ప్రవృత్తియు న్మాత్రమే. భూ పతనమైన పిదప శిశువునకుఁ గోరికయుంట వెల్లడింపఁబడుచున్నది.

ఆ శిశు వేడ్చుటం బట్టి పాలు మొదలగు ద్రవపదార్థ మా శిశువు నోటం బోసినపుడు మ్రింగుటయు స్గాన్పించుచున్నది. కాఁబట్టి పిల్లకు నేర్పకయే స్వభావముగా నూపిరి తీసికొనుట-కదలుటయును గల్గిన చేష్టలు. గ్రుక్క- మ్రింగుట యాహారము కుడఃపుట చేత మప్పఁబడిన యాగంతుక చేష్టయే. తల్లి గర్భమున నున్నపు డాశిశువుయొక్క- శరీరము తల్లి తిన్న యన్నమే. మన్నుకుండరూపమునఁ బరిణమించి నట్లు పరిణమించెను. అన్నము పంచభూత సమ్మేళ విశేషమే. కాఁబట్టి పంచభూతములయొక్క- యొక విధమైన సమ్మేళన విశేషమే శరీర ముగాఁ బరిణమించి పుట్టి పెరుగుచుం దిరిగి యా పంచభూతములందే మంటివికారములు మన్నునందువలె నణఁగుచున్నవి. కాఁబట్టి బాహ్యాంతరేంద్రియ ప్రవృత్తు లన్నియుం బాంచభౌతిక వికారములే కావునం బంచభూతముల పరస్పర సమ్మేళన వియోగ విశేషముల న్వ్యక్తావ్యక్త దశలందుచు స్థూలసూక్ష్మస్థితు లందుచున్నవి. కాఁబట్టి కారణకార్యములుం బీజవృక్షములుం బ్రవృత్తినివృత్తు లుద్భవస్థితి నాశములు స్సత్వరజస్తమోగుణ విశేషముల న్గల్గు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తు లన్నియు న్వేయేల యీ సమస్త జగత్కా-రణ కార్యకలాప మంతయును రేవగళ్లవలెఁ బరస్పర కారణములయి యన్యోన్యాను స్యూతములయి ప్రవృత్తి నివృత్తి దశల నాది మధ్యాంత రహితము లయి యవిచ్ఛిన్న సంసారచక్రముగాఁ బరిణమించుచు జ్ఞేయజ్ఞాన జ్ఞాతృరూపమయి శాశ్వత వాసుదేవపరబ్రహ్మమై యున్నది. శబ్ద మును శ్రవణేంద్రియము మాత్రమే గ్రహించఁ గల్గును గాని తక్కి-న యింద్రియములు గ్రహించఁ జాలకుండుటకుఁ గారణము శబ్దమునకును శ్రవణేంద్రియమునకును వస్తుభేదము రవంతయు న్లేకుండుటయే. కాఁబట్టి జ్ఞేయజ్ఞాన జ్ఞాతలకు నామభేదమేగాని వస్తుభేదము లేనేలేదు. జగమంతయును జ్ఞేయజ్ఞాన జ్ఞాతృత్రితయ రూపుఁడైన యొక్క- వాసు

దేవుఁడే "మాతా రామో మత్పితా రామచంద్రో భ్రాతా రామో మత్సఖా రాఘవేంద్రః.........నైవ జానే నజానే" అను జగద్గురు వాక్యముం బట్టి యీయాత్మకన్న వేఱే యథార్థ వస్తు వింకొక్కటి లేనే లేదు. సరే "మహాఋషీణా మ్మతయశ్చ భిన్నాః" ఇద మిత్థమ్మని నిరూపింప శక్యముగాక యందీయందకుండు వస్తువిచార మీా మెట్ట వేదాంత మిటుండఁగాఁ దనకుమాలినధర్మము మొదలుచెడ్డబేరము లేదుగా? కాఁబట్టి స్వార్థపరతం బట్టియే లోకులను మంచి చేసికొన వలసి వచ్చెను. నిష్కాముసకు లోకముతో నేమిపని? కాఁబట్టి కోర్కె కలవాఁ డొరుల న్గొల్వక తన కోర్కె నెఱవేర్చుకొనఁజాలఁడు. తాఁ గోరిన నిద్రాహార విహారసౌఖ్యము లభించుటకై తగినప్రయత్నము చేయుచుఁ దన కబ్బినంత సౌఖ్యముచేత సెట్లో తృప్తిపడుచు దిన దిన ప్రవర్ధమాన తృష్ణాపరవశుఁడైన మనుష్యుఁడు సంసరింపక తీఱదు పిల్లలకుం బెద్దలవలెఁ బరమకారుణికులైన మునులు ప్రాకృతజనులకు వేదశాస్త్రముఖములం జేసిన యుపదేశమును బాటించి బుద్ధిమంతుఁడు దేశకాల పాత్రాను సారముగాఁ బ్రవర్తించి యిహపరముల నందించు చున్నాఁడు.

"సర్వమాత్మైవ ఖలు కం కేనపశ్యతే" ఈ జగమంతయును దేవుఁడే కదా? యిది-యది నే నను భేదబుద్ధి ప్రవర్తింపఁగలుగు టెట్లను శ్రుతిప్రకార మీాలోకమందలి యన్నిమతములు మఱి సకల వ్యవహారములు నెల్ల యాచారములుం బ్రవర్తనములును యథా శాస్త్రముగానే జరిగినవి జరుగుచున్నవి మఱియుం జరుగఁబోవు చున్నవి. "కానున్నది కాకపోదు కందులచెన్నా" కాఁబట్టి యీా వేద శాస్త్ర ప్రసంగములు మఱి యీా వితర్కము లీపూర్వపక్షము లీసిద్ధాంతము లీభేదవాదము లీయుపదేశము లీవ్రాఁత లన్నియు నుబుసుపోని మంగలి పిల్లితల గొఱుగుటలే "ఊరకున్న వాఁడె

యుత్తమ యోగిరా విశ్వదాభిరామ వినరవేమ" అన్నట్లు అహం బ్రహ్మాస్మి పురుష ఏ వేదగుం సర్వం యద్భూత యచ్చభవ్యమ్" అని నిశ్చయజ్ఞానము కలవాఁ డలుకఁడు పలుకఁడు క్రుంగఁడు పొంగఁడు తెలిసియుం దెలియఁడు మఱి యట్టి జీవన్ముక్తుఁడు సమ లోష్ఠకాంచనుఁడు న్సమశత్రుమిత్రుఁడుం త్రిగుణాతీతుఁడై నిర్లిప్తుఁడై బంధమోక్షములు న్సుఖదుఃఖములుం బుణ్యపాపము లెవ్వియు నంటకుండియుం బిల్లకాయవలె సంకల్పమూర్తియై యాత్మతృప్తుఁడై యేకోర్కెయు న్లేకున్నప్పటికిం గోర్కెకలవానివలె సిద్ధుఁడై నప్పటికి న్నగుణునివలె ముక్తుఁడైనప్పటికి న్బద్ధునివలె స్థూలసూక్ష్మకారణ దేహాతీతుఁడైనప్పటికి న్మఱి యింద్రియాతీతుఁడైన తురీయుఁడై నప్పటికి న్విశ్వతైజస ప్రాజ్ఞావస్థాధీనునివలె నకారణముగా స్వభావముగా బ్రహ్మానందరసావిష్టుఁడై "తస్మాద్విద్వాన్బ్రైవవదేత్ - పీవ నృత్యేత్" అను శ్రుతిప్రకారము చతుర్విధాభినయ నవరసాస్వాదన మొనర్చుచుం బిచ్చివాఁడని కొందఱు నేబ్రాసి యని కొందఱుం బిశాచమని కొందఱు జడ్డివాఁడని కొందఱు న్మోసకాఁడని కొందఱుం బనికిమాలిన పోమటిపోతని కొందఱు సిగ్గులేని మొండిబండ యని కొందఱు చేతకాని త్రువ్వయని కొందఱు న్నపుంసకుఁడని కొందఱుం దెలిసిన మూర్ఖుఁడని కొందఱు న్లోకజ్ఞానములేని మొద్దుపశువని కొందఱు తెలిసీతెలియని చపలుఁడని కొందఱు నిర్భాగ్యుఁడని కొందఱుం బొగరుపోతని కొందఱుం గొంటెయని కొందఱు న్రాతిగుండెయని కొందఱు పీఁడొకజాతి కోఁతి యని కొందఱు న్గేవలస్వార్థపరుఁడు సకలలోక వంచకుఁడని కొందఱు నేమోఁ యదొక వ్యక్తియని కొందఱు వానికర్మము వానిది మనకేల వానిజోలి యని కొందఱును జ్ఞానహీనుఁడని కొందఱును సర్వజ్ఞుఁడని కొందఱు న్మహాత్ముఁడని కొందఱు న్జీవన్ముక్తుఁడని కొందఱుం బరమభాగవతోత్తముఁడని

కొందఱవతారపురుషుఁడని కొందఱుం బుంభావసరస్వతియని కొందఱుం బరమసాధువని కొందఱుం బ్రత్యక్షదైవమని కొందఱు నను నెవరి యెవరి బుద్ధికొలంది న్వారు వారు తనుగూర్చి దూషణ భూషణంబులు చేయుచుండ "లేలాయతీవధ్యాయతీవ" అన్నట్లు శృంగారహాస్యకరుణ వీరశాంత భయానక రౌద్రాద్భుత బీభత్స రసముల నటించు మహానటుఁ డెవ్వఁడో యుగమున కొక్కఁడుంట మిక్కిలి యరుదు మఱట్టి జీవన్ముక్తునిం బోల్చి త్రికరణశుద్ధిగా ప్రేమించి సేవించు నదృష్టవంతులుం గూడ మఱింత యరుదు. నిత్య సత్యానంద వస్తువునకు నాఁటి యీ పామరలోకమునకుం జాలదవ్వు. మొత్తము జనులందఱును సంసారబద్ధులు విపరీతబుద్ధులు నహంకార మమకార దూషితులై "పిల్లకాకి కేమి తెలియునురా యుండవింటి దెబ్బ" అన్నట్లు పెంకెబుద్ధులవంటి తెలిసీతెలియని భ్రాంతచిత్తులే యని తెలిసిన సర్వజ్ఞులగు ప్రాచీన మునులు తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు వలె దిన్నని బ్రతుకుత్రోవ వేదశాస్త్రముఖముల నుపదేశింపవలసి వచ్చెను.

"అష్టవర్షా భవేత్కన్యా నవవర్షాతురోహిణీ, దశవర్షా భవేద్గౌరీ, అతఊర్ధ్వం రజస్వలా" అనఁగా నెన్మిదేండ్లవయసు కన్యాత్వము గల్గియుండును. "కముకాంతౌ" కన్యాత్వ మనఁగా కామకేళి యందలి కుతూహలము మొలకయెత్తఁదగినస్థితి. "రుహసముద్భవే" రోహిణి యనఁగా సంభోగక్రియాసామర్థ్య మంకురించినస్థితి "గృనిశరణే" గౌరి యనఁగా నెడతెగని యభీష్ట సంభోగానంద పారవశ్యముచేఁ దనివితీఱని యింద్రియ విజృంభణస్థితి. "రఁజ్ రాగే - వలచ్ ప్రత్యయః" రజస్వల యనఁగా మన్మథకేళి నోలలాడి తన్విగొని మఱికొంతసేపువఱకు నాట్టుపడి యడంగి మితమైన సంభోగశక్తిగల స్థితి- ఆఁకలి చలి యెఱుఁగదు నిద్రసుఖ మెఱుఁగ దన్న ట్లెన్మిదేండ్లు

మొదలుకొని పదేండ్లు దాఁటువఱకున్న వయసుమాత్రమే చాపల్య మెఱుఁగక సంభోగసామర్థ్యము స్త్రీవ్యక్తికి సంపూర్ణమై కన్ను మిన్ను గానక తనకన్న వేఱులోకముంట తెలియక యవిచ్ఛిన్న ప్రవాహరూపమున నుబికి పొంగి పొర్లి పడుచుండును. కనుక నట్టి యెన్మిదేండ్ల వయసు మొదలుకొని పదేండ్లవయసు దాఁటకముందే స్త్రీ వివాహిత యగునేని సంపూర్ణ సంభోగసామర్థ్యము కొఱఁత వడకుంటచేత నాసతి చిత్తచాపల్యములేక పాతివ్రత్యమును నిల్పుకొనఁ దగిన మనోదార్ఢ్య మామరణాంతమువఱకు నిల్పుకొనఁ గల్గును. పదేండ్లవయసు మించి రజస్వల యనఁబడిన స్త్రీ సంభోగవాంఛచేతఁ జిత్తము ద్రవించి పదనెక్కి మత్తపడుటచేత సంభోగసౌఖ్య మొక వ్యసనముగా మరగి వ్యసనాయత్త చిత్తచాపల్యముచేత మనోదార్ఢ్యము కొఱఁతవడి మర్యాద న్గాపాడుకొనఁజాలదు. వచ్చీరాని వయసు సంభోగమునకు మఱియంటీయంటని మనసు సంసారమునకుం గోరని కోర్కెలుం బెట్టని సొమ్ములు కదా? ఎన్మిదేండ్లకుఁ గామబీజము కన్నియయై మొలకెత్తఁదగిన స్థితిలో నుండును. తొమ్మిదేండ్లకు రోహిణియై మొలకెత్తును. పదేండ్లకు గౌరియై చివురించును. పిమ్మట రజస్వలయై పుష్పించును. మఱియుం బదునొకండు మొదలు పదునాఱేండ్ల యీడువఱకు బాలయై ఫలించుచుండును. పదునెన్మిదేండ్ల శ్యామయై లేజవ్వనము దాఁటి ఋతువుతప్పక పూచి కాచి ఫలించుచు నిఱువదినాల్గేండ్లకు మహిళయై కన్యారోహిణీ గౌరీ రజస్వలాబాలా శ్యామాస్థితుల యనుభవ పాండిత్యమున ముదిరి యేవయసున నెట్లు ప్రవర్తించిన నెట్లు సుఖింపవచ్చునో యాయుపాయములు తనకంటెఁ బిన్నలకు బోధింపఁగల సామర్థ్యము కలిగి ప్రస్ఫుట లోకజ్ఞానముతో సంసారము జరుపుకొనఁ గల్గును. ఇఱువదినాల్గు మొదలుకొని నలువదియెన్మిదేండ్ల యీడువఱకు లోలయై సకలలోకవ్యవహారముల నుభయ

లోక తారకముగాఁ దా నడిచి యొరుల నడిపించి కులమర్యాదల న్నరిగఁ గాపాడుకొని మంచి యిల్లాలను ప్రసిద్ధింబొంది వృద్ధయై పుణ్యాలోకముం దాఁ జేరుటయే కాక తనభర్త యెట్టివాఁడైనను వానిం గూడఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని కైవల్యానందపదవి నోలలాడు దివ్యశక్తియై శాశ్వత జ్యోతిస్వరూపిణియై సర్వజగత్కారణమై ప్రకాశించుచుండును. కనుకనే "నష్టేమృతే ప్రవ్రజితే క్లీబేచ పతితే పతౌ, పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతి రన్యో విధీయతే" అని పరాశర ముని ధర్మ ముపదేశించెను.

ఎన్మిదేండ్ల కుపనయనము గావించి యా వటునిచేత బ్రహ్మచర్యము చేయించుచు నీలోపుగా వానికిం బన్నెండవ యేఁటఁ బెండ్లి కావించునెడఁ గన్యను పదేనవయేఁట రోహిణినిం బదునెన్మిదవయేఁట గౌరిని మాత్రమే వివాహము చేయవలయును. గర్భాధానము కాక ముందు పరాశరుఁడు చెప్పిన యైదాపదలలో నెవ్వియైనా యాబ్రహ్మచారికిఁ గాని పడుచునకుఁగాని తటస్థించినప్పుడు పునర్వివాహములు తప్పక చేసితీరవలయును. మఱియును గర్భాధాన మైనపిదప భర్త న్గోలుపోయిన స్త్రీ భార్య న్గోలుపోయిన పురుషునిమాత్రమే మఱియుం భార్య న్గోలుపోయిన పురుషుఁడు భర్త న్గోలుపోయిన స్త్రీనిమాత్రమే నిజేచ్ఛానుసారముగాఁ బెండ్లిచేసికొనవచ్చును. ఎన్మిదేండ్లు మొదలుకొని పదేండ్ల యీడు దాఁటువఱకు స్త్రీకిఁ దొలుసారిగాని మలిసారిగాని జరిగిన పెండ్లి విధ్యుక్తము గనుక నట్టి దంపతులు శ్రౌతస్మార్త కర్మముల కన్నింటికిఁ దగినయది. గర్భాధాన మయినపిదప జరిగిన పునర్భూవిధురుల పునర్వివాహము కాలకామ్యకర్మము కనుక శ్రౌతస్మార్తకర్మములకుం బనికిరాదు పనికిరాదు.

యథాశాస్త్ర వివాహ ప్రమేయము

"అనర్థకః ప్రతినిధిః" అను పూర్వ మీమాంసం బట్టి వైదిక ధర్మముల కెంతమాత్రముం బ్రహ్మచర్యమున్నడిపి గృహస్థయి భార్యం

దొఱిగిన పురుషుఁడు గర్భాధానమయినపిమ్మట భర్త గోలుపోయి పునర్భువయిన స్త్రీతోఁ జేసికొన్న పెండ్లికార్యము న్లౌకికము గాని విధ్యుక్తము న్వైదిక మెంతమాత్రము గానేరదు కానేరదు. అయినను మొత్తముపైఁ బరాశరమతము యథేష్టముగా నన్యోన్యప్రేమానుబద్ధులగు స్త్రీపురుషులు వెల్లడిగా నొండొరుం బెండ్లాడి దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ దమ తోడిపాటిజనుల కేబాధయు న్లేనివిధమున సకల లోకోపకారకమగు గృహస్థధర్మమును నడుపుమనుటయే గాన తమ తోడిపాటిజనుల యర్థప్రాణముల కే చేడ్పాటును రానీక యన్యోన్యానురాగము గల స్త్రీపురుషులు యథేష్టముగా దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ గామోపశాంతి కావించుకొనుట యథాశాస్త్ర వివాహమే యగును. స్త్రీపురుషు లన్యోన్య ప్రేమానుబద్ధులై లోకుల యర్థప్రాణముల కే యపాయము ౚానీక సుఖించుట జంతువు లన్నిటికిని స్వభావముగా దైవ మేర్పర్చిన పద్ధతియే. ప్రాచీనపద్ధతులను వర్తమాన దేశకాల పాత్రానుసారముగా సకల లోకోపకారముగా సరిపుచ్చుకొనుటయే నిక్కముగా బుద్ధిమంతుల లక్షణము. బుద్ధిమంతుల యొక్క మంచి నడువడి యెప్పుడును లోకోపకారమే చేయక మానదు మానదు. కాఁబట్టి దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ బ్రాచీనాచారములను మార్చుకొని ప్రవర్తించు తగు మనుష్యుల న్దెలిసీ తెలియని స్వార్థైకపరులు లోకద్రోహులు శిష్టాచారపరాయణమ్మన్యులు పూర్వాచారదూరులని దూషించి యుభయలోకభ్రష్టులు కాకమానరు మానరు. వెఱ్ఱిమొఱ్ఱి తర్కము న్మాని యహంకార మమకారము లుడిగి భక్తజనాధీనుఁడు దీనజనశరణ్యుఁడు దయాసముద్రుఁ డచింత్యవైభవుఁడు నగు నారాయణుఁడు స్వార్థరహిత లోకోపకారులను రక్షించుననుట రూఢి గానవాసు దేవునే సేవింపుఁడు.

విహాహ గర్భాధాన ముహూర్తము లేర్పర్చిరి. కాబట్టి మిక్కిలి యెండవేడిమి సహింప శక్యముకాకున్న విన్ధ్యకు దక్షిణముగా నున్న సేతుసమీప దేశములలో గర్భాధానాది శుభ ముహూర్తములు పూర్వశిష్టాచారములు నడువక విధిలేదని జరిపించుట మిక్కిలి ఘోరము. కాబట్టి దేశకాల పాత్రానుసారముగా ప్రాచీనపద్ధతులను మార్చుకొని బుద్ధిమంతులు సుఖింపవలయుననియే లోకోపకార పరాయణులగు ఋషుల ముఖ్యాభిప్రాయము. మనుష్యులు జంతువులు మొదలగు దేహధారు లందఱు స్త్రీపురుషు లెల్లరు న్దమ తోడిపాటి జీవుల కే బాధయును రానీక పొత్తునఁ గలసిమెలసి శరీరారోగ్యము చెడని తీరున యథేష్ట కామోపభోగము లందుటయే దేహధారణ ఫలము. నిద్రాహార విహారసౌఖ్యము యథేష్టముగా ప్రాణిహింస మాత్రము రవంతయును జేయక దేహారోగ్యము చెడనీక జనులందఱు న్దమ చిత్తమువచ్చినట్లు స్త్రీపురుషు లన్యోన్యసంభోగ మనుభవించక తీఱదు. జగమునందు ప్రాణిహింస చేయకూడదు. జనులందఱు న్దమ తమ నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యము యథేష్టముగా బాహాటముగా ననుభవించవచ్చును.

ఇది శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు జగజ్జ్యోతి
యందు పంచమశబ్ద మర్యాద నిర్వచనము

1894 వ సం॥రమున మద్రాసులో పాటకచ్చేరి
చేయుచున్న
శ్రీ నా రా య ణ దా సు గా రు

జగజ్జ్యోతి

ఏడవ ప్రకాశము

దైవ పౌరుష నిర్ణయ విచారణ

భూతకాలమున దైవ పౌరుషముల వల్లఁ బ్రాపించిన కష్టసుఖముల నరసి తత్తత్కారణముల నాలోచించుకొని జరిగిన పను లెట్లు జరిగెనో బాగుగఁ బరిశీలించి దైవపౌరుషములవలన వచ్చు కష్టముల నుండి యెట్లు తప్పించుకొన్నారో యా సాధనములు ప్రకృతోపయోగముగా నట్టి కష్టములు తప్పించుకొనుటకై సాధనములు సిద్ధపర్చుకొని భవిష్యత్కాలమునకు దైవమువల్లఁ గల్గఁబోవు నీతిబాధలనుండి తప్పించుకొను వెరవులు సిద్ధపర్చుకొని సుఖించు మార్గములను దప్పక వర్తమానమునఁ బ్రవర్తిల్లుచుఁ బ్రమాదము రవంతయును రాని విధమున మిక్కిలి జాగరూకులై మనుష్యు లన్నివిధముల ధర్మార్థకామ మోక్షములను పూరుషార్థములను సంపాదించుకొనుటయే మనుష్య జీవితమందలి ముఖ్య ప్రయోజనముకదా ? ముని లుపదేశించిన చతుర్వర్గ సాధనోపాయములను గురుముఖమున గ్రంథమూలమునను మిక్కిలి లెస్సగా నేర్చుకొని విద్యాభ్యాసపాటవముచేతఁ గేవల లోకోపకారపరాయణులై స్వార్థపరతమాని ప్రవర్తిల్లు శిష్టాచారానుసారముగా దృఢవ్రతులై సదుద్యమమునఁ దమ పురుష ప్రయత్నము కొనసాగించుటకై సర్వశక్తియైన భగవంతుని వేఁడు కొనుచుఁ బరమభాగవతుల నెట్లు కాపాడవలయునో యాతీరుగా దేవుఁడు రక్షించి యిహపర సౌఖ్యముల నందించు నడిపించును. భూత భవిష్యత్కాలముల నగు గతాగత కార్యముల నెఱిఁగిన

మునులు వేదశాస్త్రముఖములం బ్రస్తుత వర్తమానోపయోగమైన ధర్మార్థకామమోక్ష సాధకములుగా నేర్పర్చియే యున్నారు. బుద్ధిమంతులయిన మనుష్యులమ్మునుల యుపదేశము దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ బ్రస్తుతకాలమున నుపయోగించుకొను నుపాయము భగవత్ప్రేరితులయి కేవల పరోపకార బుద్ధితోనే శిష్టాచారములు ప్రకృతోపయోగముగా నెట్లు మార్చుకొనవలయునో యా దారులు తా మాచరించి యొరులచే నాచరింపించుటకై మాత్రమే ప్రయోజనముగాఁ దమ జీవితకాలమును వినియోగించు వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయముల న్లోకులకుం బోధించుచున్నారు. సంతతము సూనృతాత్మక భగవన్నామసంకీర్తనఁ గావించుచు వాచికాభినయ మొనర్చు సజ్జనులు కొందఱు దేవతార్చనము పార్థివపూజ యజ్ఞములు సూర్యనమస్కారములు నాంగికాభినయము చేయుచుఁ గొందఱు, సప్తసంతాన ప్రతిష్ఠచే నాహార్యాభినయము చేయుచు నేకాదశీవ్రతపరాయణులై స్నానసంధ్యావందన త్రిపుండ్రధారణ శౌచనియమపరులైన పుణ్యాత్ములు కొందఱు, కేవల పరమహంసలై సర్వసములై సంతతమందస్మిత వదనారవిందులైన మునులు కొందఱును లోకమున నరుదుగా వెలయుచున్నారు. ఆ స్వార్థవిముఖు లా లోకోపకార పరాయణు లా సర్వభూత దయాపరు లా సూనృతవ్రతు లా జితేంద్రియు లా పరమ భాగవతుల ప్రవర్తన మనుసరించి యమ్మహాత్ముల బోధ లాలించిన మానవు లిహపరములఁ దరింపఁ గలరు కలరు.

మునులకుఁ దప్ప సంసారుల కూపిరి యున్నంత వఱకుఁ బదార్థతత్త్వజ్ఞాననిరూఢి కలుగదు. భూతకాలము మఱపు వచ్చు నుత్తరక్షణ మెట్లు జరుగునో నిశ్చయింపఁ దరముకాదు. సంశయము బాధించక మానదు. దృఢ విశ్వాసము స్థిరము కాఁబోదు. యథార్థముగా వేదశాస్త్రతత్త్వము బోధపడదు. దైవోపహతులు స్వాధీనేంద్రియులు

కాలవశులు కావున సంసారమను పెనుసుడిం జిక్కుకొని తప్పించు కొను శక్తిలేక గ్రుడ్డివానిని మార్గము చూపుమని బ్రతిమాలుకొను నంధునివలెం బరస్పర సహాయమును వేండుకొనుచు నాధివ్యాధులకు లోనై విఫలమనోరథులగుచున్నారు. మఱి యీ సంసారులలో సంచ రించుచుండియు నెవ్వరో కొందఱు మాత్రము దైవ కృపకుం బాత్రులై స్వార్థపరత లేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ పురుష ప్రయత్నము కావించుచు సంతత సంతుష్టాంతరంగులై పరమభాగ వతులై యిహపరములం దరించుచున్నారు. స్వసౌఖ్యమాసించక కేవలము పరోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకు సజ్జనుల నడవడి సూర్యకాంతివలెం గేవల ఘూర్త ఘూకములకుం దప్పం దక్కిన సకల జంతువుల దృష్టి నలరింపక మానదు. అట్టి లోకోపకారపరాయణులు ప్రస్తుతకాలోపయోగముగా ధర్మము లెట్లు మార్చుకొనవలయునో తమ వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయాత్మక సత్ప్రవర్తనముచేత నహర్దివమును బోధించుచునే యుందురు. ఆ పుణ్యాత్ము లొనర్చు చతుర్విధాభినయములు సకల వేదశాస్త్ర సమ్మతమును సర్వలోక హితకారియు నగు నగును.

"తత్త్వ...శ్చతకతో" అను నుపనిషద్బోధను బట్టి వాస్తవ ముగా నీ కుద్భవస్థితి నాశములు లేనేలేవు. స్వప్న జగమువలె జాగ్ర త్ప్రపంచము కూడ మిథ్య నీవు నిర్గుణుండవు శివుండవు "అహం బ్రహ్మాస్మి" యనునట్లు "అశరీరమాత్మా" అను వాక్యానుసారముగా సంకల్పవికల్ప శూన్యుం డాత్మ నీవేయనియు నీకు హేయాదేయము లేనేలేదు. "బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా" అనియును వేదశాస్త్రాను సారముగ గురువులు నీకు బోధచేయుచున్నారు. కాని యా బోధ నీకు స్థిరపడునంతవఱకు నీకీ ద్వైతబుద్ధి యుండక తీఱదు. నీ తల్లి దండ్రు లెవరో నిజముగా నీవు తల్లికడుపునం బుట్టితివో లేదో యా

సంగతి నీకుఁ బ్రత్యక్షానుభవము లేనప్పటికి ననుమాన ప్రమాణము చేత నీ కన్నుల యెదుటం దల్లిగర్భమునుండి పుట్టి పెరుఁగుచున్న పిల్లలను జూచి నీవు కూడ నా పిల్లలవలెఁ దల్లి గర్భమునఁ బుట్టితి వనియును నీ యెఱుకను మరణము పొందుచున్న జంతువులవలె నీకుఁ గూడ మరణము వచ్చుననియును గేవల నమ్మికచేతఁ గదా నీకు జనన మరణములు తప్పకున్నవని నిశ్చయించుకొనుచున్నావు ? "శాస్త్ర దృష్టం గురోర్వాక్యం తృతీయాచాత్మ నిర్ణయః" గ్రంథములు చదువు కొనుట చేతను గురూపదేశము చేతను మఱియుం దన యనుభవ మును బట్టియుం బదార్థతత్త్వజ్ఞానము నెఱిఁగి "ఇద మిత్థమ్" అని యెవ్వరైన నిశ్చయించుకొనుచున్నారు కదా ? శాస్త్రములు గురు వులు అద్వైతం పరమార్థతః" అని యెంత బోధించినప్పటి కూపిరి యున్నంతవఱకు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి దశల ననుభవించుచు ప్రపంచ దృష్టితో సుఖదుఃఖాత్మక సంసార మనుభవించక తీఱదు. స్థూల సూక్ష్మ కారణదేహములు మూఁడును నశించక గాని కైవల్యా నందముం జీవుఁ డనుభవింప నేరఁడు. ఈ మూఁడు దేహము లున్న వఱకును దన సుఖమును బొందుటకును దనకష్టమును బోఁగొట్టుకొను టకును బురుషప్రయత్నము చేయక తీఱదు కాఁబట్టి ఆధ్యాత్మి కాధి భౌతి కాధిదైవికము లను తాపత్రయ విశేషములను దప్పించుకొను టకై ప్రయత్నము దేహస్మృతి యున్నవఱకు శక్తి కొలందిని సహజ ముగాఁ బ్రతిదేహియుం జేయుచునే యున్నాఁడు.

ప్రాణులకు స్వకర్మానుసారముగా వచ్చిన బుద్ధియొక్క హెచ్చుతగ్గు స్థితులం బట్టి కొందఱు త్వరగా మఱి కొంద ఱాలస్య ముగా ననాది సంసారసముద్రమును దాఁటుచు ముక్తులగుచున్నారు. కొంత శక్తితో నడువ నుంకించువారికిఁ గేలూఁతయిచ్చి వేగముగా నడిపించినట్లు ప్రాకృతు లల్పజ్ఞానులగు మనుష్యులకు వేదశాస్త్ర గురు

బోధలు కేలూఁత యిచ్చి శ్వరగా సంసారసముద్రము న్దాఁటించు సాధనములయి సహజసిద్ధములయి దైవకృపచేత నీలోకమున ననాది గానవిద్యతోనే కలిసివచ్చుచు కట్టెలతోఁ గలిసి యా కట్టెలను రూపుమాపు నగ్నివలె విద్య యవిద్యను రూపుమాపి త్వరలోఁ గాని యాలస్యముగాఁ గాని జీవుల నందఱిని సంసారబంధ విముక్తుల న్గావింపక తీఱదుతీఱదు. అవిద్యా మూలమగు సంసారబంధము స్వభావముగా జీవుల కెట్లు వచ్చెనో యట్లే సహజముగా విద్యామూలమైన మోక్షముకూడ కలుగకమానదు. మరణ మెన్నటికైన రాకతీరదని తెలిసినప్పటికి మరణమును తప్పించుకొనుటకై సహజముగా పురుష ప్రయత్నము చేయకతీఱదుగా? మరణము దైవికము. తన చావు పుట్టువులు తనకుఁ బరోక్షములు. తన ప్రత్యక్షానుభవములో లేవు. తన యుద్భవస్థితి నాశస్వరూపక భూతవర్తమాన భవిష్యత్కాలములంమ జీవితకాలమంతయును దన స్థితిరూపక వర్తమానకాలమే. తనకు జ్ఞప్తి రాకముందుఁగాని భవిష్యత్కాలమందుఁగాని తన సంగతి యేమో తా నిశ్చయించి చెప్పఁజాలఁడుగదా? కాఁబట్టి తనకు దేహస్మృతి యున్నకాలమే మఱి యట్టి కాలమందుఁ దన యింద్రియగ్రాహ్యములగు పదార్థములుమాత్రమే తన యథార్థములు. తనకింద్రియదృష్టములు కాని పదార్థములు శశవిషాణములు గగనారవిందములవలె నసంభవములు. నామమాత్రావశిష్టములుగాని యథార్థములు కావు. తాఁ దన యింద్రియశక్తిగొలఁది దన శరీరస్మృతి యున్నవఱకు న్గనిపెట్టుచున్న ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్యవిశేష సమవాయ భావములను సప్త పదార్థములు "ప్రమితి విషయాః పదార్థాః" ప్రమితి యనఁగా వస్తుతత్త్వమువివేచనము చేయఁగలుగు శరీరస్మృతి పరిణామస్వరూపక నిశ్చయబుద్ధి విశేషము. తనకుఁ బరోక్షమైన తన జననమరణదశ లెట్లుండునో మఱి యీజగదుద్భవస్థితి

నాశ మూలమేదియో యాసంగతి వేదశాస్త్రము లెంత శోధించినను గురువు లెంత బోధించినను మఱెంత తలక్రిందుగాఁ దప మొనరించి నను నిశ్చయముగా నవిద్యామూలము పౌరుషస్వరూపమగు నీ శరీర జ్ఞప్తి కెంతమాత్రమును గ్రాహ్యాము కాదు కాదు. కాఁబట్టి దైవ మన్న పదార్థమే శశవిషాణమువలె నసంభవము. ఈ దేహాస్మృతి కేవల పౌరుషమయుమే కావున నిట్టి దేహేంద్రియ జ్ఞప్తికి లోఁబడి స్పష్టమగు జగమంతయును బురుషకారమే కనుకనే సజ్జనులు "పరోప కారార్థ మిదం శరీరమ్"అని స్వార్థపరత మాని లోకోపకారముగా నడిచి కేవలము తమ మంచి నడువడిచేత తమ తోడిజనులకు లోకోపకారక ధర్మప్రవర్తనమును సూనృతవ్రతులై సర్వభూతదయా పరులై స్వార్థపరత యొక్కింతయు నైక నిత్యమన స్మృప్తి స్వరూప కైవల్యానందము నందుటకుం బురుషప్రయత్నము కన్న మఱెద్దియును సాధనమే లేదని మనోవాక్కాయ కర్మములం ద్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రతి క్షణము లోకులకు వెల్లడించుచుం దమ మంచి ప్రయత్నము కొన సాగి లోకోపకారముగా ఫలించినపుడు కేవల దైవకృపయే యట్టి మంచికిఁ గారణమని తమ లోపలనే భగవన్మాహాత్మ్యమును మెచ్చు కొనుచుఁ దమ సదుద్యమము కొనసాగనపుడు తమ ప్రమాదాలస్య ములచేతను మఱియుం దమ పురుషప్రయత్న లోపముచేతను లోకు లకు సదుపాయము చేయలేకపోతిమని జాలిపడుచుందురు. కాని దుర్జనులవలెఁ దమ బుద్ధివిశేషముచేత జయమును మఱి దైవలోపము చేత నపజయమును గల్గునని యెంతమాత్రమును జాటరు. ఇంతేగాక నిక్కముగా లోకోపకారపరాయణులగుసజ్జనులు తమ యంతరాత్మలో మాత్రము దైవమును బ్రతిక్షణమును ధ్యానించు చుండియును తాము దైవభక్తులమని కసింతయు నైలోకులకు వెల్లడి చేయనేచేయ కహర్నిశమును లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ జీవితమంతయును ధారపోసెదరు.

సుషుప్తిదశవంటి మోక్షమును మఱియును స్వప్నమువంటి చోదనా లక్షణధర్మమును గూర్చి సంసారులు స్వార్థత్యాగులై కేవల లోకోపకారపరాయణులైన సజ్జను లీసంసారమున నున్నారా? యేరీ యొకరైన నగపడరు? జీవితేచ్ఛయు నన్నపానముల న్దమ శరీరసౌఖ్యమును గలిగించికొనుటకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మనుభవించుటకు మాత్రమే సహజముగాఁ బాంచభౌతిక సచేతన శరీర ప్రవృత్తి కలుగుచున్నదికదా? శరీరజ్ఞప్తి లేనివానికి జగమే లేదు కాఁబట్టి యట్టి జనుఁడు సుషుప్తునివలె లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తింప నేరఁడు. శరీరజ్ఞప్తి యున్నవాఁడు తన శరీరము న్నిలుపుకొనఁదగిన నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమును గావలసినంత సంపాదించుకొనుట మాత్రమే తన పురుషప్రయత్న మెంత వినియోగించినను జాలకుండును గదా యట్టి సంసారి స్వార్థపరత మానుకొనుట యస్వాభావికము మఱి యసంభవము. "స్వయం తీర్ణాః పరాంస్తారయంతి" అనునట్లు తా బ్రతికి యున్నపుడు గదా యితరుల బ్రతుకును గూర్చి యాలోచించఁగలఁడు. తా నొనర్చఁగల తన పురుషప్రయత్న మంతయును దన శరీర పోషణముకే చాలనపుడు తన బ్రతుకు మానుకొని యితరుల బ్రతుకుకై యెవ్వఁడైనఁ బాటుపడువాఁ డున్నాఁడనుట బొత్తిగా వెఱ్ఱిమాట గగనారవిందమువలె నసంభవముకదా? కాని, లోకములోఁ దనసౌఖ్య మెఱుఁగక తనకు సుఖ మెట్లబ్బునో కష్ట మెట్లు వచ్చునో యాసంగతి తెలిసికొనక పసిపాపవలె వస్తువివేకము లేనివా అందఱును సంసారులు. నిత్యానిత్య వస్తువివేకముగల జితేంద్రియులు సూనృతవ్రతులు కృతప్రతిజ్ఞులు తపోధనులు స్వార్థత్యాగులు లోకోపకారముకై పాటుపడుచుఁ గేవలము దేహధారణమునకై మాత్రమే లోకోపకారము చేయుటకు మాత్రమే తగినట్లు నిద్రాహార విహారముల నియమించి సర్వలోకోపకారముగాఁ గను ...

జీవమును గడపుచుం గోటి కొకఁడు స్వార్థత్యాగులై లోకోపకారము నకై తమ పౌరుషము న్వినియోగించువా రుంటయును గ్రహము లందు భాస్కరుఁ డధిక కాంతిం బ్రకాశించు స్వభావమున వెలయు నట్లు స్వార్థపరతకన్న లోకోపకారపరాయణత యధికముగాఁ గల్గు పుణ్యాత్ముఁడు యుగమున కొకఁడైన గౌతమ వ్యాసులవలెఁ బ్రాచీనులలో శంకరాచార్య ప్రభృతులవలె నర్వాచీనులలో నుండుటకూడ నసంభవ మనరాదు.

కాఁబట్టి లోకోపకారపరాయణులై పురుషప్రయత్నము గావించు పరమభాగవతుఁడగు సజ్జనుఁడు చుక్కలలోఁ జంద్రునివలె యుగమున కొకఁ డుండకపోఁడు. అట్టి కేవల లోకోపకారపరాయణుఁడై మూర్తీభూత ప్రత్యక్షదైవము నిద్రాహారవిహార తత్పరత లట్టి పుణ్యాత్మునియందు స్వార్థపరతంబట్టి యెంతమాత్రముం బ్రవర్తిల్ల నేరవు. ఒకరూపాయలో కోటిభాగములలోఁ గోటియవ భాగము లెక్కలోమాత్రమే యుండునుగాని ప్రత్యక్షముగా ద్రవ్య రూపముగాఁ బొంద నసాధ్యమైనటు లాపుణ్యాత్ముని నిద్రాహార విహారములయందలి స్వార్థపరత శూన్యముగానే యెంచకపోఁడు. అమ్మహానుభావుఁడు కేవల లోకోపకారక ధర్మమూర్తియే యని సిద్ధాంతీకరింపక పోఁడు పోఁడు. లోకులంద రాపరమభాగవతుని బోధ చొప్పున నాచరించి యిహపరములం దరింపవలయును వలయును. తల్లిని బిల్ల యాశ్రయించి హేయాదేయ వస్తువివేకము సంపాదించు కొను విధమున వేదశాస్త్రములఁ జదువుకొని లోకోపకారప్రవర్తకు లగు పెద్దల నడువడింబట్టి మంచిచెడ్డలం బిన్నలెఱిఁగి యొరులను సుఖ పెట్టి తాము సుఖపడుటకై పురుషప్రయత్న మొనరించకపోఁడు.

ఆవగింజ కంటె కనఁబడుచున్నది దానిలో సగపాలు విభజించి చూడఁగలము మఱి యాసగపాలులోఁ బదాఱవ భాగము న్గూడ నొక

విధమగు సూక్ష్మదర్శియగు నద్దము సాయముచేతఁ జూడఁగలముగాని యద్దాని నొక కోటిభాగములుగా విభజించుటకుఁగాని యట్టి సూక్ష్మతమ పరమాణు వున్నదని బుద్ధిచేత నిశ్చయింపవచ్చునుగాని పంచేంద్రియముల నేదానిచేతనైనఁ బరికింపశక్యమగునా ? ఇంద్రియాతీతమై యున్నమాత్రముచేత నావగింజకు ద్వ్యణుక త్ర్యణుక పరమాణువు లుండవని చెప్పవచ్చునా?యట్లే యింద్రియాతీతములగు పరమాణువులు లేవనరాదు. వాయుజలాగ్ని పృథ్వీభూతము లన్నియుం బరమాణు రూపముల చేరికచేతనే మహద్రూపములై యింద్రియగ్రాహ్యము లగుచున్నవి. మహద్రూపమున నున్న యగ్నియొక్క మహదుష్ణశక్తి పరమాణు రూపమున నున్న యగ్నికిఁ బరమాణూష్ణశక్తి యుండకపోవునా ? కార్య మింద్రియ గ్రాహ్యము. కారణ మతీంద్రియము. కార్యము మహత్తు కారణ మణువు. ఈ జగత్కార్యమునకు దేవుఁడు కారణము. కార్యకారణములకు మహదణు దశాభేదముతప్ప వస్తుభేద మెద్దియును లేదు కాఁబట్టి "సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితిశాంత ఉపాసీత" అనియు "హరిరేవ జగజ్జగ దేవహరిః" అనియును "పురుష ఏవేదగుంసర్వమ్" అనియును వేదశాస్త్రములు బోధించుచున్నవి. కనుకనే రాగద్వేషములను రెండింటిని వీడిఁ పరమభాగతులు సర్వభూత సములై నిర్మలులై నిరహంకారులై సర్వభూత దయాపరులై శత్రు మిత్ర భేద మరయక సకల ప్రాణుల కుపకారకముగా స్వార్థపరత లేక మనోవాక్కాయకర్మములం ద్రికరణశుద్ధిగా లోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే తమ జీవితము ధారపోయుచు సకల ప్రాణి సంరక్షణమునకై యన్ని విధములచేత మూర్తీభవించిన సత్యదయలన నీ సంసారమున సంచరించుచుందురు. "ధియో యోనః ప్రచోదయాత్" అను గాయత్రీమంత్ర మా వివేకులయెడ సఫల మగుచున్నది. "వాసుదేవః సర్వమితి సమహాత్మా సుదుర్లభః" అను

భగవద్వ్యాఖ్యానుసారముగా నట్టి పరమభాగవతోత్తములు లోకమందుంట గాని యుండినను లోకులచే గుఱుతింపబడుట గాని మిక్కిలి యరుదు. అతీంద్రియ వస్తు విచారణమువలె లోకాతీత పరమభాగవతుల తలంపేల? ప్రస్తుత మింద్రియగ్రాహ్యములగు పదార్థములలో మనుష్యులాదేయము లెవ్వి మఱి హేయము లెవ్వియో దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బరీక్షించి చెప్పఁదగిన పండితులు నిరపేక్షులై సహజముగా బోధింపక మానరు మానరు. కావున వర్తమానకాలమునకుఁ బనికివచ్చిన విధముగా లోకులు తమ నిద్రాహార పద్ధతులను బరస్పరానుకూలముగా మార్చుకొని యన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో నిహపరసౌఖ్యములఁ గైకొను విధ మెఱిఁగింపవలసియున్నది. ఏ కాలమున కేసంగతి యెట్లు జరుగవలయునో యట్లే జరుగక తీఱదని తెలిసియును సర్వజ్ఞులయిన మునులు వేదశాస్త్రము లేల యుపదేశించిరో యని వివేకవంతు లాలోచించి పురుషప్రయత్నమునఁ బ్రమాదాలస్యములకు సందొసంగ నిస్పృతి ధర్మమార్గములఁ గన్పర్చిరి. పరమధర్మమునకును లోకవ్యవహారమునకు నాకాశమునకుం దక్కిన భూతములకువలె దృశ్యాదృశ్యమై యున్నది. ఇహమునఁ దిన్నగా సర్వజనానుకూలముగా సంచరించిన వానికే యిహపరసౌఖ్యము కలదు. లోకుల యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడు కాని దుర్జనున కిహపరసౌఖ్యము లేదు. మఱి యాస్వార్థైకపరుఁ డుభయలోకములకుం జెడును.

శబ్ద ప్రపంచ నిత్యోత్పత్తి

ధర్మార్థకామ మోక్షములను పురుషార్థములలో ధర్మము వేదశాస్త్రముల విచారణస్వరూపము. మోక్షము బ్రహ్మవిచారణరూపము "అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా- అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా" అను ధర్మ బ్రహ్మజిజ్ఞాసలతో నీలోకవ్యవహారమునకు సంబంధ మేమియును

లేదు. ఆవగింజలో కోటియవభాగముయొక్క తత్వవిచారణమువలె నతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులకు మాత్రమే యాధర్మ బ్రహ్మవిచారణముతోఁ బనిగాని సంసారుల కర్థకామములను రెండు పురుషార్థముల విచారణముతోనే యవసరముగాని ధర్మమోక్షములను పురుషార్థ విచారణము తలకుఁ దగనిపని. కాఁబట్టినిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును సకలలోకానుకూలము సర్వజన సమ్మతము సంపాదించుకొనఁ దగిన వర్తమానకాలోచితమార్గమును వెదకుకొనవలసియున్నది. నిద్రాహార విహార సౌఖ్యమును లోకసమ్మతముగాఁ బొందుటకై చేయవలసిన చతుర్విధాభినయ విశేషము లెట్లుండవలయు ననఁగా వాచికాభి నయముం గూర్చి వాచికాభినయ మనఁగా నభిప్రాయము మనుష్యాది జంగమప్రాణుల నోటిపల్కుచేత నితరులకు వెల్లడించుట. నోటిపల్కన కంఠధ్వని. ఆకంఠధ్వని శ్రుతి స్వరజాతి మూర్ఛ నాత్మకముగాను మఱియు నచ్చులు హల్లులయొక్క వ్యవస్థగల కేవల వర్ణాత్మకము గాను వ్యవహరింపఁబడు చున్నది. వైఖరీ సంజ్ఞం బరగు మనుష్యుల కంఠధ్వని "అగ్నిమీాళే పురోహితమ్" అని యుచ్చరింపఁబడు చతు ర్వేదాత్మక శబ్దాత్మక ఛ్ఛందస్సనియును లౌకిక వ్యవహారోప యుక్త మగు "గౌః-అశ్వః-భార్యా-పుత్రః-గృహం" ఈ మొదలగు శబ్ద ప్రపంచము భాషయనియు సంకేతితము లయినవి. మొత్తముపై మనుష్యాది జంగమ ప్రాణుల కంఠధ్వని దేవభాషయనియును దేశ భాషయనియును రెండు విధములు. సర్వభాషల కే శబ్దము వృక్షము నకు బీజమువలెఁ బుట్టిల్లో మఱియును సకల దేశభాషా విశేషము లే భాషలోనికి మార్చి కావలసిన యర్థము చెప్పుటకుఁ దగిన ప్రకృతి ప్రత్యయము లేర్పర్చఁ దగియుండునో మఱే శబ్దమాత్రము ప్రాణి కృతమైనను మఱియు జడజన్యమైనను సహజమైనను కృత్రిమమైనను యంత్ర సంభూతమైనను గాత్ర సంభూతమైనను కేవలము శ్రుతిలయ

విశేషములం బట్టియే యీ ధ్వని యేవస్తువులనుండి యే కారణముచేఁ గలుగుచున్నదో మఱి యీ ధ్వనియొక్క యభిప్రాయమెద్దియో యీ శబ్దము సజీవాపాధికమో లేక నిర్జీవ వస్తువునుండి కలుగుచున్నదో యీవిధమును గూలంకషముగా నే శ్రుతి లయ విశేషములు సచేతనా చేతన సకల వస్తు జన్య శబ్ద తత్వము నతీంద్రియ ద్రష్ట లెఱుంగు చున్నారో యట్టి స్వర కాల స్థాన ప్రయత్న విశేష సంభూతమగు ధ్వని దేవభాషయు సంస్కృతము శాస్త్రీయమునాఁబడును. లోకము లోని యన్ని శబ్దములు సంస్కృతభాషలోనికి మార్చి కావలసిన యర్థము చెప్పవచ్చును. కారణ మే మనఁగా భౌతిక శాస్త్రముచేత ననంత సంఖ్యాకములైన సూర్యకిరణములకుఁ బ్రత్యేక మొక్క కిరణ మొక్కొక్క గుణము కల్గి తక్కిన కిరణములకన్న భిన్న జగత్కార్యమూల మగుచున్నది. అరుణపీతాది సంజ్ఞల సూర్యకిర ణమం దేడు రంగులని సులభ బోధకై చెప్పఁబడెను. మఱియును సూర్యునకు వేయి కిరణము లని కూడ సులభ బోధకై యేర్పర్చఁ బడెను. వాస్తవము తర్కించి చూడఁగా సూర్య కిరణము లనంత సంఖ్యాకములు మఱియు నొకొక్క కిరణ మొకొక్క గుణము కలిగి యొకొక్కవిధముగా జగమున నొకొక్కకార్యము నొదవించుచున్నది. పామర దృష్టికి సూర్యుఁడు జిబ్బివలె గుండ్రగ బింబాకారమున మింట వగపడు చుదయాస్తమయముల నెఱ్ఱగాను నడుమింట మూసలోఁ ధళధళఁ గరఁగుచున్న ధాతువువలెఁ గన్పట్టుచున్నాఁడు. నానా వర్ణ ముల న్నొత్తముపై లోకములోఁ బ్రచురింపఁబడు నెఱుపు పసుపు నీలి మొదలగు కొన్ని రంగులతో మఱియును లోకాతీతమగు కొన్ని రంగుల కూడికను సంధ్యారాగమున సూర్యకిరణము లగపర్చు చున్నవి. సూర్య కిరణమే యీ జగమునందలి సర్వజడ చేతనాత్మక వస్తువుల నెద్దియో యొక వర్ణ విశేషమునఁ బ్రకాశింపఁజేయునట్లు

దేశభాష సంస్కృతము శాస్త్రీయభాషనాఁబరఁగి ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక శబ్ద స్వరూపమై సకల బ్రహ్మాండభాండమున కాకాశమువలె నంతర్బహిఃపూర్ణమై నిత్యమై సర్వజగత్కారణమై పరాపశ్యన్తీ మధ్యమా వైఖరీ మూలమైన నాదబ్రహ్మమే దేవభాష యనంబడును.

ఆ దేవభాషయొక్క మొదటి ప్రతినిధివికారము "అగ్నిమీళే పురోహితమ్" అని చతుర్వేదాత్మకమై మానవుల వైఖరీ రూపమున వ్యవహృతమగు శబ్దస్వరూపము ఛందస్సనియును మఱి యావేద చతుష్టయము వివరించు శిక్షా వ్యాకరణ చ్ఛందో నిరుక్త జ్యోతిష కల్పాత్మక వాఙ్మయము దేవభాషయనియును మఱియును వ్యాసాది ముని విరచిత స్మృతి పురాణేతిహాసాది వాఙ్మయ మార్ష యనియును, కాళిదాసాది ప్రాకృత మనుష్య విరచిత రఘువంశాది కావ్యవాఙ్మయము కేవల భాషయనియును, లోకవ్యవహారమునకు మాత్రమే యుపయుక్తమగు వాఙ్మయము ప్రాకృతమనియు, ననాదిసంప్రదాయసిద్ధ సంజ్ఞలం బరఁగుచున్నది. మనుష్యాది సకలజీవు లేయే యభిప్రాయములతో నెట్లెట్లు పల్కుచున్నారో యాయాశబ్దవిశేషము లతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునుల కెఱుక కావుననే "మానిషాద ప్రతిష్ఠాంత్వమగమః శాశ్వతీస్సమాః, యత్క్రౌంచ మిథునాదేక మవధీః కామమోహితమ్" అని వాల్మీకముని యార్షభాషం బల్కెను. పురువులు సరీసృపములు పక్షులు మృగములు మనుష్యులు నానావిధ జంగమస్థావరప్రాణులగు స్థూలసూక్ష్మదేహు లందఱుం జేయు శబ్దములకును జడవస్తుజన్య ధ్వనికిని దేశకాలపాత్రవిశేషస్థితి నెఱింగిన యతీంద్రియద్రష్టలగు మును లీశబ్దస్వరూప మిద్ది యీశబ్దముయొక్క యుత్పత్తిస్థాన మిద్ది యీశబ్దముయొక్క స్వరకాలస్థాన ప్రయత్న స్వరూప మిద్ది యీ శబ్దముయొక్క యభిప్రాయ మిద్ది ఈ శబ్ద ప్రవృత్తికిఁ బ్రయోజన మిద్ది ఈశబ్దముయొక్క యుద్భవస్థితినాశముల

కారణ తత్త్వ మిద్ది యని యనంతసంఖ్యాక వేదశాస్త్రముఖముల ననాదికాలమునుండియు సర్వజగ దుపకారపరాయణాలై ప్రాకృత జనులం దరింపఁజేయు నభిప్రాయముచేత జతుర్విధాభినయ విశేషముల న్వెల్లడించిరి. పర్వతములుగాఁ బడియున్న యపరిమిత సంఖ్యాక వేదరాసులలో బ్రహ్మదేవుఁడు లోకరక్షార్థమై మూఁడు పిడికిళ్ళు మాత్రము తీసి ఋగ్యజుస్సామవేదములను పేర్లుపెట్టి ఋషులకుం బంచి యిచ్చెనను పురాణోక్తి ననుసరించి "యథాలోక స్తథా వేదః" లోకమే వేదము వేదమే లోకమందు జరుగుచున్న దంత యును వేదమందుఁ జెప్పఁబడేయున్నది మఱి వేదమం దున్న విధ మే లోకమందు జరుగుచున్నది. "ధాతాయథా పూర్వ మకల్పయత్" వేదములను జ్ఞప్తిచేసికొని వేదోక్తానుసారముగా బ్రహ్మదేవుఁ డీజగమును సృజించె నను పురాణోక్తిప్రకారముగా నీజగత్తునందు వినఁబడుచున్న నానావిధ శబ్దజాల మంతయుం వేదభాషయే "సర్వం ఖల్విదంబ్రహ్మ- హరిరేవజగత్", అనుటచే దేవుఁడే యీజగ మంత యను "యచ్చ కించి జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపివా, అంత ర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణఃస్థితః" అను శ్రుతింబట్టియు దేవునికన్న వేఱేపదార్థ మీజగతి లేనప్పుడు దేవభాషకన్న వేఱే భాష యీలోకమున లేదని సిద్ధాంత మేలచేయరాదు ? కాఁబట్టి దేవభాషనాఁబడు సంస్కృతభాషయే సకలలోక వ్యవహారభాషలను ప్రాకృత దేశభాషల కెల్ల జనని యని పెద్దల సిద్ధాంతము. ఇంద్రియ గ్రాహ్యమగు శబ్దమున కాకాశమున ఘటాకాశ పటాకాశ విభాగము వలె దిక్కునకూర్ధ్వాధః ప్రాక్పశ్చిమాది విభాగమువలె దేవభాషనాఁ బరఁగిన యాకాశగుణమగు శబ్దమునకుఁ బ్రాకృత వైకృతాపభ్రంశాది విభాగములుం బ్రకృతిప్రత్యయములుం దదర్థవిశేషములం బరఁగు వాచికాభినయమ దేశకాల పాత్రోచితముగా ననాదికాలము

నుండియు ననేకవిధముల మాఱుపు చెందుచు లోకమున వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. సర్వజన సామాన్యముగా నభిప్రాయ మిచ్చు శబ్దవిశేషములు నవరసాత్మకములై మిక్కిలి పరిమిత సంఖ్యాకములై కేవల ధ్వన్యాత్మకములై యుదాత్తాది నానావిధ స్వరగ్రామతాన మూర్ఛనములతో నఖిలదేశములందు వ్యవహరింపఁబడు శబ్దవిశేష సర్వదేశ భాషామూలమగు దేవభాషయు సంస్కృతభాషయునాఁ బడఁదగును. ఏ వాచికాభినయ విశేషము సామాన్యముగా సమస్త దేశజనుల కన్యోన్యాభిప్రాయ సూచనము కావించునో యాభాషయే దేవభాషయు సంస్కృతమునాఁ బరఁగును. సృష్టికర్తచేత సర్వజన సాధారణముగాఁ దత్తదభిప్రాయముఁ దెలియఁబడఁదగున ట్లే శబ్దము కేవల ధ్వన్యాత్మకముగాని వర్ణాత్మకముగాని యేర్పఱ్పఁబడెనో యట్టి శబ్దమునకే దేవభాష యనిగాని సంస్కృతభాష యనిగాని సంజ్ఞలను వహింపఁదగును. కేవల శ్రవణమాత్రముచే నితరుల యభిప్రాయ సూచన మేశబ్దము కావించునో యద్దియే సకలలోక సామాన్యభాష యగు దేవభాష యనియును సంస్కృతభాష యనందగును.

ఆకాశమువలె సర్వజన సంవేద్యమయి ఏ శబ్దము ప్రకృతి ప్రత్యయవిభాగ మేర్పాటుచేయుట కవకాశము లేదో ఏ శబ్దార్థము కేవల శ్రవణేంద్రియముచేతఁ దప్ప మఱే యింద్రియములచేత నైనను గ్రహింపశక్యము కాదో యట్టి సకలజనసామాన్య సంవేద్య మగు శబ్దమునకే దేవభాషయనియును సంస్కృత మనియుం బేర్లుఁ దగును. సర్వజనులకును సామాన్యముగాఁ బరస్పరాభిప్రాయములను దెల్పఁ జాలని "అగ్నిమీళే పురోహితమ్" శబ్దములును గ్రాంథికశబ్దములును తక్కిన వ్యావహారిక శబ్దములును దత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా నుద్భవస్థితినాశముల నానావిధములుగాఁ బృథివ్యప్తేజోవాయు తత్త్వములు మాఱుచున్నట్లు మాఱుచున్న యనిత్యానర్థకానుకరణ

డిత్థాదిశబ్దములును దేవభాషా సంజ్ఞకు న్గాని సంస్కృత ప్రాకృతాప భ్రంశవిశేషసంజ్ఞకుఁ గాని తగవు తగవు. తత్తద్దేశకాల పాత్రాను సారముగా లోకులు తమలోఁదాము కల్పించుకొన్న ఘుణాక్షరముల వలె నెట్లు గ్రహించిన వారి కట్లు నానావిధాగణిత భిన్నాభిప్రాయము లిచ్చు కృత్రిమవాక్కులే యీ జనులందు వ్యవహరింపఁబడు వేద శాస్త్రాత్మకగ్రాంథిక శబ్దజాలమును సంస్కృతప్రాకృతాది వాఙ్మయ మంతయును. ఏ శబ్దము తనకు స్థూలముగా మిక్కిలి స్ఫుటముగా వినఁబడియును దన చిత్తమున కే వికార మొదవింపక మఱియుఁ దా నితరులకుఁ దెల్పశక్యము కాకుండునో యట్టి శబ్దమే దేవభాష మఱి యా శబ్దమే నిత్యనిర్గుణావ్యక్త సకలజగత్కారణమగు శబ్ద బ్రహ్మము. పాంచభౌతిక శరీరోపాధిచేతఁ బంచేంద్రియముల శక్తి గొలంది పంచభూతగుణములగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల సహజ సామాన్యానుభవము సకల దేహధారులకుం దప్పదు. ఆర్యులైనను మ్లేచ్ఛులయినను ద్విపాత్తులయినం జతుష్పాత్తులయినను జంగమ స్థావరప్రాణులకుఁ జైతన్యము సమానమే యగునట్లు వినుట తాఁకుట చూచుట చవిగొనుట మూర్కొనుటయును సకల జంతుసామాన్య సహజధర్మములే. ఆకాశమందుఁ బ్రాగాది దిగ్విభాగవిశేషములు కృత్రిమములు వ్యావహారికములు వాస్తవములు కావు. "వాచారం భణం వికారో నామధేయమ్" అను శ్రుత్యనుసారముగా సహజము నిత్య మపౌరుషేయమగు నాకాశగుణమయిన శబ్దము శ్రోత్రేంద్రియ గ్రాహ్య మగుటయే యాశబ్దముయొక్క వాస్తవతత్త్వము. ఆ శబ్ద మునకు స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నవిశేషస్థిత్యర్థము లనిత్యపౌరుషేయా సత్యమిథ్యాకల్పిత కార్యములుగాని సకల జగన్నిదానా పౌరుషేయ సహజవాస్తవ శబ్దబ్రహ్మతత్త్వము కాదు. సహజముగాఁ బ్రకృతి పురుషసంయోగమున జగత్సృష్టి యగునట్లు శ్రుతిలయుల సంయోగ

మున శబ్దప్రపంచోత్పత్తి యగుచున్నది. కేవల నిర్గుణబ్రహ్మమందు నానావిధ నామరూపాత్మక జగత్తారోపితమైనట్లు కేవల నిర్గుణ నాద బ్రహ్మమునందు నానాప్రకృతి ప్రత్యయాత్మ శబ్దప్రపంచ మారోపిత మగుచున్నది. బ్రహ్మమునందు జగము- రజ్జువందు సర్పము- నాద మందు వైఖరియు నారోపితములు భ్రాంతికల్పితములుగని వాస్తవ ములు కావు కావని పరమాప్తులగు గౌతమవ్యాసాదిమునుల మతము దృఢముగా నమ్మిన పుణ్యాత్ములుభయలోకములం దరించుచున్నారు. పులుపు, తీపి, వగరు, చేఁదు, ఒట్రు, యుప్పులను షడ్రసములు తత్తద్దేశకాలపాత్రానుకూలోపాధికములుగాని వాస్తవములు కావు. ఒకరి పులు పింకొకరికిఁ దీపి యగునట్లొకరికి హాయిగానున్న ధ్వని యింకొకరికిం గర్ణకఠోరము. ఒక్కరియన్న మింకొక్కరికి విషము. కనుక శబ్దమునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయ నిర్ణయము ఉదాత్తాది స్వర నిర్ణయము భాషానిర్ణయమును భ్రాంతచేష్టములు గాని వివేకకృత్య ములు కావు కావు. కాఁబట్టి యేశబ్ద మే యర్థమున నుచ్చరించుటకుం బసినాఁటనుండియు సహవాసవశమున నలవాటుపడునో యట్టి శబ్దార్థ ములఁ గూర్చి తన తోడిపాటి జను లేపద్ధతులు నిర్ణయించిరో యా పద్ధతుల నాఁ గూడ ననుసరించి గ్రహించిన సంగతులు తన బుద్ధి కొలఁది నితరులకు జతుర్విధాభినయ విశేషముల నెఱిఁగించుటకుఁ బ్రయత్నించుట జంగమప్రాణులకు నైజము. ఒక్క నీటికే సముద్రము నది సరస్సు నూయి కాలువ మొదలగు నామవిశేషము లారోపితము లయినట్లొక్క శబ్దమునకే స్వరకాల స్థానప్రయత్నవిశేష భాషా గ్రంథము లారోపితములయి లోకవ్యవహారమున కుపయోగించు చున్నవి. ఆర్యప్రాణమునకును మ్లేచ్ఛప్రాణమునకును వస్తుభేదము లేనట్లు శబ్దమునకు సంస్కృతాపభ్రంశ భేదము కృత్రిమముగాని వాస్తవము కాదు. ఎట్లు భావించిన నట్లు జగము తోఁచకమానదు.

వాస్తవముగాఁ దన కెవ్వఁడును శత్రువుం గాఁడు మిత్రము న్గాఁడు. శత్రు మిత్రత్వ మహంకార మమకార భావనా కల్పిత ములు గాని వాస్తవములు కానట్లు శబ్ద మందలి సంస్కృతాప భ్రంశభేదములు కల్పితములును వ్యావహారిక సత్యములు గాని సహజములుం బారమార్థిక సత్యములు కావు. పురుషుఁడు లయ–ప్రకృతి శ్రుతి– ప్రకృతి పురుషుల సంపర్కము జగత్కార్య హేతువు. శ్రుతి లయల సంయోగము ధ్వనికార్య హేతువు. శ్రుతి లయలు రెండు నిత్యము లవ్యక్తకారణములు. పారమార్థిక సత్య ములు. ధ్వని వ్యావహారిక సత్యము నిత్యకార్యము. మొట్టమొద క్షణకాల మాత్రము వినఁబడి వివరింపఁబడ శక్యము గాని ధ్వని శ్రుతి యని సంజ్ఞ అనేక సూక్ష్మ ధ్వను లొండొంట చేరుకొని విశ్లే బడుటకుఁ దగిన స్థూలదశ నందఁ దగిన యవకాశము లయనాఁబడును "క్రియాంత ర్మధ్యవర్తి కాలోలయః" బ్రహ్మమువలె నిర్గుణము లయ ప్రకృతివలె సగుణము శ్రుతి. "యద్దృశ్యమ్ తన్నశ్యమ్" కాఁబట్టి అమృత నిత్య సత్య పారమార్థిక వస్తుతత్త్వము నిత్యా సత్య వ్యావ హారికబుద్ధి విషయము కానేరదు. "ప్రమితి విషయాః పదార్థాః" అను న్యాయ సూత్రము శాఖాచంద్ర వత్తుగా బాలబోధకై యుపపాదింపఁ బడెను గాని మర్త్యా నిత్య బుద్ధికి నిత్యామృతత్త్వము నిర్ణయింప శక్యముకాదు. ఈ జగత్కార్యమునకీ శరీర హేతువగు తలిదండ్రుల వలెఁ బ్రకృతి పురుషులు కారణమని యనుమాన శబ్ద ప్రమాణ ములు మాత్రమే యాధారములు. సరే, సుషుప్త్యవస్థ యనుభూత మయినప్పటికి సుషుప్త్యవస్థను గుఱించి "ఇదమిత్థమ్" అని యే సంగతి యును నిశ్చయింప శక్యము కానప్పుడా సుషుప్త్యవస్థా వర్ణనమునకు దొరఁకొనుట బొత్తిగా వ్యర్థమగు పిచ్చిపని. వర్ణింపశక్యముగా కను మాన శబ్దోభయ ప్రమాణ మాత్రైక గమ్యమగు పరమార్థ వస్తు

చింత మన కేల ? ప్రత్యక్ష వ్యవహారమును గూర్చి హేయాదేయ వస్తు విచారణ మొనర్చి లోకోపకారము కావించుటయే యీ బ్రతుకున యుపయోగము. కాఁబట్టి దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ బ్రస్తుతము లోకోపకారమగు రీతిం జతుర్విధాభినయ ప్రయోగ నైపుణ్యము తెలిసినంతవఱకు శిష్యుల కుపదేశించుచు లోకోపకారముగా సజ్జనుఁడు నడుచుటకై పూరుషోద్యమము చేయవలయును.

పురుషార్థ చతుష్టయ జీవనస్థితి

స్వప్న జాగ్రద్దశా ప్రపంచానుభవమున కీ దేహస్మృతియే మూలకారణము. త్రిగుణాత్మకమగు శరీరస్మృతియే మూలప్రకృతి. ఈ స్మృతి యను త్రిపురసుందరి నిర్గుణుఁడగు పరమపురుషునియందు నిర్లిప్తమగు నాకాశమునఁ దక్కినభూత సంయోగ వియోగవిశేషము వలె నధ్యస్తమైయున్న దను సాంఖ్యమతము మిక్కిలి సయుక్తికమనకతీఱదు. "ప్రకృతిః కర్త్రీ పురుషః పద్మపత్రాంబువన్నిర్లిప్తః-అసంగోహ్యాయం పురుషః" అను సాంఖ్యసూత్రము నుపనిషద్వాక్యమును బురస్కరించుకొని లోక రక్షాపరాయణుఁడై సర్వజ్ఞుఁడై గౌతమబుద్ధుఁ డేమి యుపదేశించెనో యద్దియే సాక్షాచ్ఛివుఁడైన జగద్గురు శంకరాచార్యుఁడు నుపదేశించెను. బుద్ధుఁడును శంకరుఁడును బ్రతిపాదించిన తత్వ మొక్కటే. బుద్ధమతమునకును జగద్గురు మతమునకును భేదము రవంతయును లే దుభయులును సర్వజ్ఞులే సకలభూత దయాపరులే సకల లోకోపకార దీక్షావ్రతులే. ఆ యుభయుల బోధ స్వాయముగా నాలించిన పుణ్యాత్ముల కాలమం దుండు భాగ్యముకలవా రనుటచే నుభయలోకములం దరింపఁగల్గిరి. క్రమక్రమముగా నయ్యిద్దఱు మహాత్ముల యుపదేశములకు విపరీత వ్యాఖ్యానము లొనర్చుకొని జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులు బౌద్ధుల మన్నియు

నద్వైతుల మనియుం జెప్పుకొనుచు స్వార్థపరులై భూతదయకు బదులు భూతహింస చేయు మతాచారములకుఁ గారణమైరి. తన కప్రత్యక్షమై ప్రత్యక్షోపమానాప్తవాక్య ప్రమాణత్రయ గోచరము కాక లోకవ్యవహారమునకు రవంతయుం బనికిరాక పదివేలేండ్ల క్రిందట నున్న తన వృద్ధప్రపితామహుఁ డెట్టివాఁడో యను ప్రమాణమున వర్ణింప దొరఁకొనుట యాకసమును దొలుచుటకుఁ జేయు ప్రయత్నము వలెఁ బిచ్చికాదా? సరే! జగత్కార్యము సహేతుకమని గాని సహజము నిర్హేతుక మనియుం గాని యుక్తులు చెప్పి స్థిరపర్చుట సంసరించు ప్రాకృతజన లోకోపకారక మెంతమాత్రము గాదు. నిష్ప్రయోజనము నీలోకమున కుపయోగముగాని చింతనందుట పిచ్చి. వివేకియగు మనుష్యుఁ డహంకార మమకారము లున్నంత వఱకును దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు లోకోపకారముకొఱకై తన జీవితము నుపయోగించినపుడే యాతఁడు పుట్టిపెరిఁగిన సార్థక్యము. "నకర్మణానప్రజయా నధనేన త్యాగేనైకేనామృతత్వమానశుః" అను శ్రుతిప్రకారము త్యాగముచేతఁ దప్ప నితరవిధముచేత శాశ్వతానందపదవి లభించదు. త్యాగ మనఁగా స్వార్థపరత లేక లోకోపకారక మగు ధర్మమార్గము తప్పక నడుచుట. "ప్రమాణ ప్రమేయో త్యాగి తత్వజ్ఞానాన్ని శ్రేయసాధిగమః" అని న్యాయమతమును స్థాపించిన యక్షపాదుఁ డగు గౌతమమహర్షి యును "పురుషవేదగ్ంసర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్" అను శ్రుతిచొప్పున "బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా" అని ప్రతిపాదించిన యద్వైతమతస్థాపకుఁ డగు సత్యవతీసుతుఁ డగు వేదవ్యాసమునియును సర్వప్రాణులకుం బరమాప్తుఁడు. గౌతమమహర్షి మతావలంబి యగు గౌతమ బుద్ధుఁడును "వ్యాసో నారాయణో హరిః" వ్యాసమూర్తిగా నవతరించిన గోవిందశిష్యుఁ డగు శంకరాచార్యుఁ డుభయుల మతములకుం

భేద మొక్కింతయును లేదు. స్వార్థత్యాగ మొనర్చిన సకలభూత దయాపరుండై సర్వలోకోపకారక మగు ధర్మమార్గము తప్పక జీవ యాత్ర గడపుకొను పుణ్యాత్ముండు నిత్య సంతుష్టాంతరంగ స్వరూపక శాశ్వత కైవల్యానంద మందును. త్యాగ మనంగా వైరాగ్యము. స్వార్థపరతలేమి వైరాగ్యము లోకోపకారపరాయణతచేత స్వార్థ పరతలేమి యగు వైరాగ్యము సిద్ధించును. "సర్వవస్తుభయాన్వితం భువిన్నృణాం వైరాగ్యమేవాభయమ్" అను భర్తృహరి వాక్యాను సారముగా నహంకార మమకార మూలమగు భోగవాంఛ మాను కొని పరోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు నతండే విరాగి యనం బడును. త్యాగ మనంబడిన వైరాగ్యము. వైరాగ్య మనంగా "సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు" అని త్రికరణశుద్ధిగాం గోరుచుం దన తోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములకుం బాత్రుండై వారిని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుపద్ధతి వైరాగ్య మనంబడును. ధర్మమోక్ష సాధక మార్గములకు శ్రౌతకర్మాచరణమునందును మఱి సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మాచరణమందును బ్రత్యవాయము రానీక ప్రవర్తింపందగినవార లతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషులు తప్పం బ్రాకృతు లింద్రియ వివశు లల్పజ్ఞులగు మానవు లొక్కింతయును సమర్థులుకారు. "లౌకిక వ్యవహారేషు యథేష్టం చేష్టతాంజనః, వైదికేషుతు మార్గేషు విశే షోక్తిః ప్రవర్తతామ్" అను మహోపాధ్యాయ వర్ధమాన వాక్యాను సారముగా నతీంద్రియ ధర్మమోక్షములను పురుషార్థము లతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషులు సాధించనీ యింద్రియాధీనులగు నల్పజ్ఞ ప్రాకృత మర్త్యులు కేవల మర్థ కామములను పురుషార్థములను సాధించు కొనుటకై యెవ రెవరి కేయే నడువడి స్వభావసిద్ధమో యాయా విధముగా నర్థ కామములను పురుషార్థములను జనసమ్మతముగా సంపాదించుకొనవచ్చును. అర్థ కామములను పురుషార్థములను సంపా

నద్వైతుల మనియుం జెప్పుకొనుచు స్వార్థపరులై భూతదయకు బదులు భూతహింస చేయు మతాచారములకుఁ గారణమైరి. తన కప్రత్యక్షమై ప్రత్యక్షోపమానాప్తవాక్య ప్రమాణత్రయ గోచరము కాక లోకవ్యవహారమునకు రవంతయుం బనికిరాక పదివేలేండ్ల క్రిందట నున్న తన వృద్ధప్రపితామహుఁ డెట్టివాఁడో యను ప్రమాణమున వర్ణింప దొరకొనుటయాకసమును దొలుచుటకుఁ జేయు ప్రయత్నము వలెఁ బిచ్చికాదా? సరే! జగత్కార్యము సహేతుకమని గాని సహజము నిర్హేతుక మనియుం గాని యుక్తులు చెప్పి స్థిరపర్చుట సంసరించు ప్రాకృతజన లోకోపకారక మెంతమాత్రము గాదు. నిష్ప్రయోజనము నీలోకమున కుపయోగముగాని చింతనందుట పిచ్చి. వివేకియగు మనుష్యుఁ డహంకార మమకారము లున్నంత వఱకును దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు లోకోపకారముకొఱకై తన జీవితము నుపయోగించినపుడే యాతఁడు పుట్టి పెరిఁగిన సార్థక్యము. "నకర్మణానప్రజయా సధనేన త్యాగే నైకేనామృతత్వమానశుః" అను శ్రుతిప్రకారము త్యాగముచేతఁ దప్ప నితరవిధముచేత శాశ్వతానందపదవి లభించదు. త్యాగ మనఁగా స్వార్థపరతలేక లోకోపకారక మగు ధర్మమార్గము తప్పకనడుచుట. "ప్రమాణ ప్రమేయో త్యాగి తత్వజ్ఞానాన్ని శ్రేయసాధిగమః" అని న్యాయమతమును స్థాపించిన యక్షపాదుఁ డగు గౌతమమహర్షి యును "పురుషఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్" అను శ్రుతిచొప్పున "బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా" అని ప్రతిపాదించిన యద్వైతమతస్థాపకుఁ డగు సత్యవతీసుతుఁ డగు వేదవ్యాసమునియును సర్వప్రాణులకుం బరమాప్తుఁడు. గౌతమమహర్షి మతావలంబి యగు గౌతమ బుద్ధుఁడును "వ్యాసో నారాయణో హరిః" వ్యాసమూర్తిగా నవతరించిన గోవిందశిష్యుఁ డగు శంకరాచార్యుఁ డుభయుల మతములకుం

భేద మొక్కింతయును లేదు. స్వార్థత్యాగ మొనర్చిన సకలభూత దయాపరుండై సర్వలోకోపకారక మగు ధర్మమార్గము తప్పక జీవయాత్ర గడపుకొను పుణ్యాత్ముండు నిత్య సంతుష్టాంతరంగ స్వరూపక శాశ్వత కైవల్యానంద మందును. త్యాగ మనంగా వైరాగ్యము. స్వార్థపరత లేమి వైరాగ్యము లోకోపకారపరాయణతచేత స్వార్థపరత లేమి యగు వైరాగ్యము సిద్ధించును. "సర్వవస్తుభయాన్వితం భువిన్నృణాం వైరాగ్యమేవాభయమ్" అను భర్తృహరి వాక్యాను సారముగా నహంకార మమకార మూలమగు భోగవాంఛ మాని కొని పరోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు నతండే విరాగి యనంబడును. త్యాగ మనంబడిన వైరాగ్యము. వైరాగ్య మనంగా "సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు" అని త్రికరణశుద్ధిగాం గోరుచుం దన తోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములకుం బాత్రుండై వారిని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుపద్ధతి వైరాగ్య మనంబడును. ధర్మమోక్ష సాధక మార్గములకు శ్రౌతకర్మాచరణమునందును మఱి సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మాచరణమందును ప్రత్యవాయము రానీక ప్రవర్తింపందగినవార లతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషులు తప్పం బ్రాకృతు లింద్రియ వివశు లల్పజ్ఞులగు మానవు లొక్కింతయును సమర్థులుకారు. "లౌకిక వ్యసహారేషు యథేష్టం చేష్టతాంజనః, వైదికేషుతు మార్గేషు విశేషోక్తిః ప్రవర్తతామ్" అను మహోపాధ్యాయ వర్ధమాన వాక్యాను సారముగా నతీంద్రియ ధర్మమోక్షములను పురుషార్థము లతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషులు సాధింపనీ యింద్రియాధీనులగు నల్పజ్ఞ ప్రాకృత మర్త్యులు కేవల మర్థ కామములను పురుషార్థములను సాధించు కొనుటకై యెవ రెవరి కేయే నడువడి స్వభావసిద్ధమో యాయా విధముగా నర్థ కామములను పురుషార్థములను జనసమ్మతముగా సంపాదించుకొనవచ్చును. అర్థ కామములను పురుషార్థములను సంపా

దించుకొనుటలోఁ దనతోడిజనుల కెవ్విధముగానైన బాధరానీక తమ యిష్టానుసారముగా నడువవచ్చును. జనరంజకముగా నున్నఁ జాలును. జతుర్విధాభినయము లెట్లుచేసికొన్నం బరమార్థహానిలేదు. పరులను సంతోషపెట్టి యర్థకామముల నెట్లు ప్రవర్తించినను దోషములేదు. కాఁబట్టి తనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొను విధమునఁ దా నెట్లు భోగించి యర్థకామముల నెట్లు సుఖించినను సుఖింపవచ్చును. అతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషులు తప్ప నితరులకు ధర్మమోక్షము లను పురుషార్థములఁ బొంద సమర్థు లెంతమాత్రము న్గారు కారు. దేహాస్మృతికి ధర్మమోక్షములు కేవల మగోచరములు. అర్థకామములు మాత్రమే యీ శరీరస్మృతి కీమర్త్యబుద్ధికి విషయములు. ఈ లోకవ్యవహారము స్వప్నజాగ్రద్దశలందు సత్యమే. లోక వ్యవహారము సత్యముకానిచో వేదశాస్త్ర ప్రవృత్తి వ్యర్థమేకదా? కాఁబట్టి యీలోకము వాస్తవమే. యీలోకమున వ్యవహరించు మనుష్యులకుఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా నాచరింపఁదగు సకల వర్ణాశ్రమధర్మము లవశ్యానుష్ఠేయము లని సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు తీఱదు.

"భుక్తభోగాం జహాతి, నాభుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటి శతైరపి, పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని, కామిగాక మోక్షకామిగాఁడు" అను వాక్యములం బట్టి నిద్రాహారవిహారకర్మ స్వరూపము దేహాస్మృతి మూలమగు నీ లోకవ్యవహారము జీవుఁ డనుభవించక తీఱదు. సంపూర్ణముగా సగుణమగు నీ ప్రకృతిసంసృష్ట జగత్కార్యము. "పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని" అనుటచేతఁ బరిమితము కనుక "త్రిపాదస్యామృతం దివి" అనుటచేతఁ బురుషుఁ డనుభవించి సంసారబంధమున నెట్లు చిక్కుపడినాఁడో యట్లే ప్రకృతిని సంపూర్ణముగా ననుభవించిన పిదప విడిచిపెట్టి వైరాగ్యవంతుఁడై ముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. వెయ్యేల.

మబ్బులే సహజకారణముచేత నిరాకారనిర్లిప్తాకాశము నలముకొని సాకారావలిప్తముగాఁ జేయుచున్నవో మఱి యట్టి సహజకారణముచేతనే "కాలరూపీ జనార్దనః" అనునట్లు కాలస్వరూపుఁడు నిర్గుణుఁడు నిర్లిప్తుఁడగు పురుషునిం ద్రిగుణాత్మక ప్రకృత్యాత్మ సంసారము తనంతఁ గలిగియు చెడయుచున్నది. వాస్తవముగాఁ బురుషుఁడగు జీవునకు సంసార బంధమోక్షకారణ మగు దేహాస్మృతి రూపక జ్ఞప్తి యాకసమందు మబ్బువలె నాగంతుక మనిత్యకార్యమును నధ్యారోపితము మిథ్యయును దౌవారికముం బ్రాతిభాసికము భ్రాంతికృత మెండమావులవలె మాయగాని నిత్యస్వభావమును యథార్థమున్గాదు. "శివః కేవలోఽహమ్" అనునట్లు "అసఙ్గోహ్యాయం పురుషః" అను విధమున నీలోకవ్యవహారమునకును జీవునకును మబ్బుల కాకసమునకువలె సంబంధ మొక్కింతయు లేదు. బుద్ధిభ్రమ చెందిన వెఱ్ఱివానికిం బిశాచరోగస్తునకును మద్యపాయికి న్మనోవికారవశమున లేనిపోని కల్పితవస్తువులు తోఁచునట్లు బుద్ధిమాంద్యముగల ప్రాకృతమనుష్యులకు మిథ్యాత్మకమగు నీ జగత్కార్యము లీ నిద్రాహారవిహారతృష్ణయు సుఖదుఃఖాత్మక కర్మస్వరూపక సంసారము న్దోఁచుచున్నవి గాని నిక్కముగా బుద్ధిమంతులగు కపిలాదిమునుల కీప్రకృతి సంబంధానుభవమే తగులక శాశ్వత కైవల్యానందానుభూతియే "యత్రనాన్యచ్ఛృణోతి నాన్యత్పశ్యతి నాన్యద్విజానాతిస భూమా" అను బ్రహ్మస్థితియే మిగిలియున్నది. కాఁబట్టి యేవేదమాతయగు గాయత్రీమంత్రజపముచేత మాబుద్ధి తిన్నబడుగాక యని ద్విజు లహర్నిశము న్గోరుచుందురు. స్వార్థపరత లేక పరోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతుకుచు సర్వజనసములయిన పరమ భాగవతులు తక్క స్వపరభేదముతో స్వార్థైక తత్పరులై యహంకార మమకారములం బ్రతుకు మానవులందఱును బుద్ధిహీనులే కనుక నీసంసార

సముద్ర మెన్నఁడు నడుమవ నేరక "పాదోఽస్యేహాభూతాని" అనుట చేతను త్రిపాదాత్మకామృత దీపమునకుఁ గ్రేనీడవంటి యీ జనన మరణ ప్రవాహరూపక సంసారాంధకారమునుండి తామెన్నటికి న్వెలువడనేరకుంద్రు. మూఁడుపాళ్ళమృతము దైవస్వరూపమున నొకపాలిమర్త్యజగము. అమృతమనఁగా మాఱకుండు దివ్యసుఖము. మర్త్యజగ మనఁగా "సుఖస్యానంతరం దుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్"అనునట్లీ యెడతెగని సుఖదుఃఖాత్మ సంసారబంధము. బుద్ధికి లక్షణము వైరాగ్యము నందుట. వైరాగ్యము కలవారి లక్షణము స్వార్థపరత యొకింతయు న్లేక కేవలము పరోపకారమునకై మాత్రమే జీవితకాల మంతయు న్వినియోగపర్చుచు "సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు"అని యహర్దివమును జపించుచు లోకులందఱును దన యావజ్జీవితకాలములో హాయిగా నుండునట్లొనరింపుమని ప్రతి క్షణమును దేవుని వేఁడుకొనుచ యుండుట. అట్టి వైరాగ్యవంతు లగు పరమ భాగవతులకే కవులనియు ఋషులనియును "నాఋషిః కురుతే కావ్యమ్" అను విధముగా ధర్మోపదేష్టలనియుం బేర్లొప్పను. అట్టి సజ్జనులు పరమాత్మునికేకపాదమగు నీ మర్త్యప్రపంచ సంసారాంధకారమునుండి తమతోపాటు తమ తోడిపాటివారిలోఁ దమ యుపదేశానుసారులగు పుణ్యాత్ముల నమృతరూపమగు దేవుని త్రిపాదాత్మక కైవల్యానందమునఁ జేర్చుచుఁ దాము తరించి యొరులం దరింపఁ జేయుచున్నారు. అనిత్య మిథ్యాత్మక నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదనైకప్రయోజనమాత్రము లగు నీ సంసారబంధనముం బిగించు నర్థకామములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుటకై శిష్టోపదిష్టమార్గము నవలంబించు సజ్జనులకు సకల జగత్సాక్షి యగు దేవుఁడు ధర్మమోక్షసాధకమగు నుభయలోక సంతారకబుద్ధి నొదవించక మానఁడు. సర్వజనప్రత్యక్ష నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాత్మకార్థ కామ

ములను పురుషార్థములు సంపాదించుకొనుటకై యభీష్టమార్గములను వ్యావహారికదశ నెవరి యిచ్ఛానుసారముగా వారు సంచరింపవచ్చును గదా ? యర్థకామములను బొందుడీ యని యెవరు లుపదేశింప వలెనా ? ఊపిరి తీసికొనుడీ యని యెవరులు చెప్పనవసరము లేనట్లర్థకామములను సంపాదించుకొనుడని యెవ్వరికిని చెప్పనవసరము లేదు.

మఱియును గగనారవిందమువలెఁ శబ్దమాత్రకములగు ధర్మ మోక్ష తత్త్వము బొత్తిగా నప్రత్యక్షము లింద్రియాతీతము లగుటచేత వేదవిధుల తత్త్వ మిద్దియని గాని వేదార్థ మిద్దియని గాని వేదము లిట్లు బోధించుచున్నవని గాని మోక్షతత్త్వ మిట్టిదని గాని మోక్షా నంద మిట్లున్నదని గాని యహంకార మమకారాత్మక ప్రకృతి బద్ధు లయి సంచరించు దేహు లెఱుఁగ శక్యముకాదుగా? కాబట్టి ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థ చతుర్వర్గ సంపాదనము గూర్చి యుప దేశింపఁ బోవుట కేవలమును భ్రాంత చేష్టితము "కేవలమ్మానం హివ్యాఖ్యానమ్" అను చందమున బుద్ధిమంతుఁడగువాని లక్షణము మౌనమే. మౌనమనఁగా "ముక్తిర్నిర్విషయం మనః" అను విధమున "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అనునట్లు తటస్థుఁడై కుమ్మరిపురుగు మంటినివలె సంసారము నంటకుండ సర్వజ్ఞులగు కపిలాదిమును లేల శాస్త్రము లోకుల కుపదేశించిరి ? భూమస్థితి నూఱకుండ రేల యని యందు రేని మౌనమనఁగా నన్ని యింద్రియములను మూయుచుకొని మిన్న కుండు స్థితి యని యర్థము కాదు. స్వార్థపరత న్మాని సర్వజన సములై సర్వభూత దయాపరులై సర్వోపకారము కావించుటకు మాత్రమే కాయసిద్ధినొంది యణిమాద్యష్టైశ్వర్యవైభవము శాశ్వతానందులై శాశ్వత దివ్యాభీష్ట దేహధారులై తమతోడిపాటి వారలం జతుర్విధాభినయ విశేషములచేత బ్రహ్మానంద పరవశుల న్గావించు జీవన స్థితి

యని సునిశ్చితార్థము. కాఁబట్టి బుద్ధి కలవారు ధర్మార్థ కామమోక్ష ములను లోకోపకారముగాఁ దాము సంపాదించుకొని తమతోడిపాటి వారికి సమకూర్చవలయును. కాఁబట్టియే జీవన్ముక్తులగు కపిలాది మునులు ధర్మార్థకామమోక్షము లనుపురుషార్థములను సంపాదించు కొను టెన్ను లోకుల కుపదేశించుచుండిరి. అమ్మహామునుల యుప దేశానుసారముగా యథామతి న్లోకోపకార మొనర్చు నుద్దేశముతో స్వలాభ మాసించక మిక్కిలి ప్రయత్నప్రయాసలకోర్చి కవు లిట్లు గ్రంథ ములం బ్రకటించుచుండిరి.

మిథ్యా ప్రకృతి స్వరూపము

"శబ్దార్థౌ కావ్యమ్" లోకోపకారమగు విధమునఁ జేయఁ బడిన చతుర్విధాభినయము కావ్య మనఁ బరఁగును. కేవలమును స్వార్థపరులైన ద్రోహులొనర్చు చతుర్విధాభినయ మసత్కావ్యము. స్వార్థపరులు గాక కేవలము లోకోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు పరమభాగవతు లొనర్చు చతుర్విధాభినయము నిక్కమగు సత్కా వ్యము. లోకోపకారకములగు మంచిపను లన్నియును సత్కావ్య ములే. మఱియును లోక ద్రోహకరములగు చెడ్డపనులన్నియునసం గుకావ్యములే. జీవులందఱును సుకవులుం గుకవులని రెండు విధముల న్సంచరించుచున్నారు. తమతోడిపాటి జనుల న్సంతోష పెట్టు సజ్జనులు సుకవులు. తోడిపాటి వారిని బాధించు దుర్జనులు కుకవులు. వేదములందుఁ దఱచుగా" గణానాంత్వా గణపతిగుం హావామహే, కవిః కవీనామ్" అని కవి శబ్దము లోకోపకారకు లగు దేవతలకును ఋషులకు నుద్దేశింపఁ బడుచున్నది. దుర్జనుఁడయి చతు ర్విధాభినయ మొనర్చు లోక ద్రోహులగు కుకవులను నిద్రాహార విహార సౌఖ్య భంగకరములగు రుజాజరామ మృత్యువులవలెఁ గలన్నైనం

జింతింప నపేక్షించి లోకోపకారులగు మహాత్ములకు మాత్రమే మహాకవి సంజ్ఞ నిరూఢమైనది. ముండ్లు పొల్లచెత్తల నపేక్షించి కావలసిన నిద్రాహార విహార సౌఖ్యకర వస్తువుల నపేక్షించు విధమున సాధుజన బాధాకరులగు దుర్జనుల నొడువు శబ్దార్థములన్కుకావ్యములవలె సరకు చేయ కుభయలోక సంతారకములగు సజ్జనులు నొడువు శబ్దార్థముల సత్కావ్యముల నాదరమున నంగీకరించవలయును.

"సత్యం బ్రూయా త్ప్రియం బ్రూయా న్న బ్రూయా త్సత్య మప్రియమ్" అను నిద్రాహార విహార సౌఖ్యాత్మకమగు నర్థకామములు కేవ లైహిక వ్యవహార మాత్రములు గనుక నా రెండు పురుషార్థములను మనోవాక్కాయ కర్మములచే జనులందఱు బరస్పర ప్రేమానురాగములతోఁ గలసిమెలసి సంచరించు నడువడి న్సరసముగాఁ జతుర్విధాభినయముల న్బోధింపఁ గల సహజ బుద్ధి వైభవమును, వేదశాస్త్ర జ్ఞానమును, సర్వలోక సాధారణానుభవమును గల విద్వాంసులు మహాకవులనం దగుదురు. ధర్మమోక్ష తత్త్వజ్ఞానము కేవల పారలౌకికము గనుకఁ బ్రాకృత మనుష్యపండితులగు మహాకవు లభినయింపఁజాలరు కావున నతీంద్రియ ద్రష్టలగు భగవత్కవులనఁ దగు వ్యాసాది మహర్షులు మాత్రమే బోధింప సమర్థులు. కావున జగమునందు పారమార్థిక ధర్మ మోక్షము లను పురుషార్థములు సంపాదించుకొను జ్ఞానమును బోధించు వ్యాసాది భగవత్కవులును వ్యావహారిక నిద్రాహార సౌఖ్యాత్మకార్థకామములను పురుషార్థములు సంపాదించుకొనఁ దగు జ్ఞానము బోధించు కాళిదాసాది ప్రాకృత కవులుగాఁ బారమార్థిక కవులు వ్యావహారిక కవులని కవులు రెండు తెఱగుల నుంద్రు. ధర్మమోక్షములవలెఁ దదుపదేష్టలగు వ్యాసాది భగవత్కవు లతీంద్రియులు లోకాతీతులు కనుక ననుమాన శబ్ద ప్రమాణములచేత మాత్రమే యా మహర్షుల యథార్థ స్థితి న్దెలిసి

కొనవలయును. వారి చరిత్రము లోకాతీతము ప్రాకృతులగు మనుష్యులు తెలియ నసాధ్యము కనుక వారి సంగతి ప్రస్తుత విచారణీయముకాదు. మఱియుం బ్రాకృత కవులలో సకల జనులకుం బరస్పర ప్రేమానురాగము లొదవునట్లు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాత్మకములై వ్యావహారికములయిన యర్థకామములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొను జ్ఞాన మష్టాదశ విద్యావైశద్యముతోఁ జతుర్విధాభినయ విశేషములం బోధింపఁగల కాళిదాసాది ప్రాకృత కవుల వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయ విశేషములం దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా సకలలోకులున్నవులగు విధమునఁ బ్రయోగించినపు డఖిలజనులున్నవులయి సకల లోకోపకారమగు విధమున నర్థకామములు సంపాదించుకొనఁ దగినట్లు చతుర్విధాభినయ నిపుణులయి నిక్కపు మనుష్యులనఁబడుదురు.

క్షణకాల మాత్రమే శ్రవణేంద్రియ గోచరమగు నవ్యక్త కల నాదము శ్రుతి యనఁబడు నాధ్వనియే యను రణనాత్మకమై యొక్క తీరుగా హెచ్చు తగ్గులు లేకెడతెగ కొక నిముసము వినంబడెనేని యట్టి దీర్ఘ ధ్వని స్వర మనంబడును. కొఱవి త్రిప్పినపుడు జ్యోతి యెడ తెగని వలయాకారముగఁ గనఁబర్చు చాలనావకాశ స్థితి వైచిత్ర్యమువంటిదే ధ్వన్యనురణ నావకాశము న్దోఁపనీకుండు క్రియాంతర్వర్తి కాలము లయ యనఁబడును. కావున మూర్తానభివ్యక్తనాదమునకు లయ యనియు మూర్తాభివ్యక్త క్షణికనాదమునకు శ్రుతి యనియు శ్రుత్యనురణనాత్మక దీర్ఘ కాల స్థిత ధ్వనికి స్వరమనియును సంజ్ఞలు, లోకవ్యవహారమునకై యేర్పర్చఁబడెను. వ్యావహారిక దశలో మధ్య విలంబ లయలతోఁ గొలఁది గొప్ప యవకాశములం బల్కు ధ్వనుల లఘు గురు ప్లుత స్వరవిశేషములు కేవల ధ్వన్యాత్మకముగాను వర్ణాత్మకముగాను వాచికాభినయము ప్రయుక్త మగుచున్నది. శ్రుతిజాతి

స్వరగ్రామ మూర్ఛనలు కేవల ధ్వని విశేషములు. అచ్చులు హల్లులు వర్ణాత్మక ధ్వని విశేషములు. కేవల ధ్వనిరూపకమగు వాచికాభినయము సర్వ జన సాధారణ భాష యనఁ దగును. మఱి యచ్చులు హల్లులు గల వాచికాభినయము సాధారణ ఛందః సంస్కృతాద్యనంతభాషా విశేషములయి వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. వైఖరియనంబడు మనుష్య కంఠధ్వని జుగుప్సాశ్లీల భయ లజ్జ లొదవించి జనులకు బరస్పర ద్వేష మొదవించని విధముగాఁ దమ తమ యూహను ధ్వన్యాత్మకముగాఁ గాని వర్ణాత్మకముగాఁ గాని యేరీతి ప్రయోగింపఁబడి నప్పటి కాశబ్దము సంస్కృత శబ్దమే యనఁ దగియుండును. లోకోపకారకముగాఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా శ్రవణ సుఖముగాఁ దమ యూహ విస్పష్టముగా బోధపడునట్లు వాచికాభినయమొనర్చవలయును. ఏ దేశములో నే భాష పండిత పామర బోధకమై యున్నదో యట్టి భాషతో జనరంజకముగా వాచికాభినయ మొనర్చవలయును. మఱి యాంగికాభినయ విశేషములగు వ్రాఁత చిత్రలేఖనము మొదలగు చాక్షుష శిల్పవిశేషములం బ్రయోగించవలెను. ప్రస్తుతకాలమందు సర్వజన సాధారణముగా వాడుకలో నున్న పూర్వభాషా పద్ధతుల గ్రంథ విరచన గావింపవలయును. లోక వ్యవహారమునకుఁ బనికి రాక కేవలము మునులకు మాత్రమే యుపచరించు నలౌకికార్థ ప్రతిపాదక గ్రంథములు ముని ప్రోక్తము లనియు నర్థకామములను లౌకిక పురుషార్థ సంపాదనోపయోగములు కాకుండియును దురవగాహము లయ్యును బఠించుటచేత మాత్రమే యపూర్వ స్వర్గాది ఫలము నిచ్చునవియును వేదము లనియును శాస్త్రము లనియును కేవల ధర్మ మోక్షములను పురుషార్థము లనియును వర్తమానోపయోగ మెంతమాత్రము గాని యలౌకిక శబ్దార్థములం బ్రాఁతఁ పంచాంగములవలెఁ గతజలసేతుబంధన వర్ణనమువలెఁ బ్రాఁతఁ కలలవలె నుపేక్షింపవలయును.

వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసాద్యష్టాదశ విద్యారహస్యవేత్తల మని దంభవేషములతో శిష్టాచార పరాయణులమని యగ్రజాతుల మనియు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య మొదవింపఁదగు నర్థకామములను పురుషార్థములను వంచకులై కేవల స్వార్థైకపరులై పరుల సౌఖ్య మొక్కింతయుఁ దలఁపక ధూర్తపాపకులం బెదరించుకొని మొండి కూటి యాచనమున బ్రతుకు ద్విజమ్మన్యుల వాచికాద్యభినయము నక్కఱవినయము లోకద్రోహకరమని తెలిసికొని యట్టి మోస కాండ్రను సంఘమునుండి బహిష్కరించవలయును. నక్కఱయేడ దేవలోక మడఁ, కుక్షింభరుఁడు ప్రాకృతుఁడు జ్ఞానలవ దుర్విదగ్ధుఁడు వీని పేఁ పే వీఁ డెఱుఁగఁడు వీని కొలబద్దతో బింబ మింతి వెడల్పు కావలసిన సూర్యసిద్ధాంతములో వ్రాయఁబడియున్నది. చూడుఁడని కూటికిఁ గాని గుడ్డకుఁగాని కసింతయుం గొఱగాని సారకాయలు నఱకు మోసకాండ్రు మనుష్యసంఘసస్యము నైఱుపఁబుట్టిన గాబుకలు పంటు తెవులువంటివాఁ డని లోకోపకారపరాయణుఁ డగు మహాకవి తన యభినయ విశేషములం బ్రచురించక తీఱదు తీఱదు. ధర్మమోక్ష బోధకములయి కేవల పారలౌకికార్థ ప్రతిపాదకములయి యతీంద్రియ ద్రష్టలగు వ్యాసాదిమునులకు మాత్రమే వేద్యములయి యీలోకమున కొక్కింతయు నుపచరింపకుండు ధర్మమోక్షములను పురుషార్థములను సాధించు సాధనములగు వేదశాస్త్రములు తా నెఱింగిన ట్లల్పజ్ఞుఁడగు మానవుఁడభినయించుటకన్న లోకద్రోహకరమగు కార్య మింకెద్దియు న్గాదు. లోకవ్యవహారమునకుఁ బనికివచ్చి ప్రజోపకారకము లగు నర్థ కామములను పురుషార్థముల సాధింపఁదగిన యభినయము దన శక్తి కొలంది న్గావించుచుం దన తోడిపాటి వారితోఁ గలసిమెలసి పాటు పడుచుం దన నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యము సకలజన సమ్మతముగా ననుభవించు పరమభాగవతుని చతుర్విధాభినయ విశేషమే సకల జనాదరణీయమని సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము.

వాస్తవముగా నా ప్రత్యక్షానుభవముం బట్టి త్రిగుణాత్మకమగు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తి దశాస్వరూపకమై నా దేహాస్మృతియే యీ ద్రవ్యగుణ కర్మసామాన్యవిశేష సమవాయాభావములను సప్త పదార్థమయ జగత్కార్యము లన్నియును మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారాత్మకమైన యీ స్మృతికాకాశము తక్కిన భూతప్రవృత్తి కాధారమైనట్లు, విస్మృతి యనఁగా "నా సదాసీన్నో౽సదాసీత్తమ ఆసీదితి శ్రుతిః" నిష్క్రియము నిష్క్రియము నిర్గుణము శాంతము నిరంజనము "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ, ప్రకృతిః కర్త్రీ, పురుషః పద్మపత్రాంబువ న్నిర్లిప్తః" ఈ శరీరజ్ఞప్తియే త్రిగుణాత్మకమై సకల జగద్వికారసృష్టిస్థితి ప్రళయములం గనిపెట్టుచున్న ప్రకృతి. ఈ ప్రకృత్యాత్మక శరీరజ్ఞప్తియొక్క జ్ఞానక్రియేచ్ఛాశక్తి ప్రవృత్తికి కారణమయ్యు నిర్లిప్తుఁడై నిర్గుణుఁడై సచ్చిదానంద లక్షణుఁడై భక్తరక్షాదీక్షితుఁడైన పరమపురుషుఁడు నారాయణుఁడు "ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ" స్వయంప్రకాశుఁడై యున్నాఁడు. ఈ శరీరజ్ఞప్తి సత్వరజస్తమోమయ ప్రకృతి యనిగాని జీవాత్మ యనిగాని పేరు. స్వప్నదశయందు లేని జగము వాస్తవముగాఁ దోఁచిన ట్లీ శరీరస్మృతి దశయందు నేను నాది యది యిది నాకు వేఱు వస్తువు లివి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యవాంఛ యీ కోరిక సిద్ధించుకొనుటకై చేయుచున్న ప్రయత్నము మఱల మఱలఁ గలుగుచున్న క్షుత్పిపాసాది దేహకష్టంబులకుఁ బ్రక్రియ లన్నపానాదికముచేఁ గావించి సంతుష్టి పొందుచుండియును స్వప్నజాగరావస్థల న్నానా జగద్వికారముల ననుచు నాదేయ హేయవస్తునిరూపణము కావించుచు స్వానుభవైకవేద్యములయి తనకుఁ గష్టము లెవ్వియో సుఖము లెవ్వియో యొక్కసారి నిశ్చయింపఁజాలక క్రమక్రమముగా దేశకాల పాత్రానుసారము నొకప్పుడు తనకు సుఖము వాస్తవమనుకొన్న పదార్థ మింకొకపుడు

తనకు దుఃఖము కల్గ యనుకొనుచు మొత్తముపై యే యంశమందు సంశయము తీఱక "ఇదమిత్థమేవ" అని యేవిషయమందు దృఢనిరూఢ నిశ్చయజ్ఞానము లేక యవశములయి తన కోరినట్లు ప్రాపించకుండు స్వప్నజాగ్ర త్సుషుప్తిదశ లనుభవించుచు నేవస్తువును గూర్చియైనం దెలిసిన ట్లొకప్పుడు బొత్తిగా దెలియని ట్లొకప్పుడు తెలిసీ తెలియక సంశయించుచు మఱొకప్పుడు మనఃస్థైర్యము మాటిమాటికిఁ దప్పుచు గాలివశమునం బరిభ్రమించు చొక్కాకువలె సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మ మగు నీ దేహస్మృతి యొకప్పుడు నిర్వికారముగా నుంటయు నింకొ కప్పుడు సుఖదుఃఖాత్మక లోకవ్యవహారమునఁ జిక్కి పొంగుచుం గ్రుంగుచుంటయును నవరసముల తత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా దైవపౌరుషవశత నభినయించుచుంట కనిపెట్టుచుంటిని "సోఽయం దేవదత్తః సఏవాహమ్" అను తీరున నిన్నటివాఁడనే నేఁడున్న నేను "సుఖమస్వాప్సమ్" హాయిగా నిద్రించితి నేమి జరిగెనో నేనెఱుఁగను నాకుఁ గల యెద్దియును రాలేదు. నే నెట్లుంటినో నాకుఁ దెలియదు. నా శరీరజ్ఞప్తియే నాకు లేదన్నపుడు నాకు వేఱే లోక జ్ఞాన మెట్లుండును? నా నిద్రలో నీయా స్వప్నములం గంటి నిపుడు మేల్కంటి నీలోకము నానాకారముల నానాకార్యముల కన్నానావస్తు వులు నా జ్ఞప్తిలో నున్నవి. నాకుఁ బ్రత్యక్షము లివి నా యింద్రియ దృష్టములయినవి గాని యీవస్తుతత్త్వము బొత్తిగా నే నెఱుఁగఁజాలను. మఱి యీవస్తుతత్త్వముగూర్చి కొంతవఱకు నాకుఁ దెలియును. ప్రకృతిము నా శరీరపోషణమునకు సౌఖ్యకరములగు పదార్థములు కావలసినవివి.

నా కనిష్టములుం బాధాకరములగు పదార్థము లివ్వి ప్రత్యక్షోపమానానుమాన శబ్దప్రమాణములచేత నాకుఁ దెలిసిన తత్త్వ మిద్దికాని యీసంగతి యిదే యను మనోనిశ్చయము నాకు లేదు. కేమేల. నే నను పదార్థముసంగతి నిశ్చయించి నే దెల్పలేను. నా దశేంద్రియములు పాంచభౌతాత్మకములు. నా శరీరమును

గూర్చియే నాశరీరతత్త్వమిది నామనస్తత్త్వమిది యని గాని యే ప్రమాణముచేతనైనం దెలియఁజాలని నేను నాశరీరమునకు నామనస్సునకు నాకును వేఱుగఁ దోఁచుఁ నీజగత్కార్య తత్త్వముంగూర్చి "ఇదమిత్థమ్" అని యే ప్రమాణము నాశ్రయించి చెప్పుటకు సందేహము తోఁచుచున్నది. నిస్సందేహముగా నాయెఱింగిన సంగతి నాశరీర స్మృతి యున్నంతవఱకు దేహేంద్రియ పాటవము బొత్తిగా లేనపుడు నా యనుభవము బైకిఁ దెల్పలేకున్నను "అహమస్మి" నేనున్నానని మాత్రము నిస్సంశయముగా నిరూఢిగా వాస్తవముగా నా యునికిని మాత్రము నేఁ గనిపెట్టుచుంటిని. నాకుఁదోఁచు జగమునుగూర్చియును మఱి నన్నుగూర్చియు వాస్తవతత్త్వమును "ఇదమిత్థమ్" అని ఏ ప్రమాణముచేతనైనను నిశ్చయింప సమర్థుఁడ న్గాను. "అహమిత్యాకారకజ్ఞానమ్" నేనను జ్ఞప్తిమాత్రమే నాకు వాస్తవముగా నిశ్చయమై యున్నదిగాని నా మనస్సును గూర్చిగాని నా దేహమును గూర్చిగాని నేనను జ్ఞప్తికన్న మఱి నాకు వేఱుగాను, నామనస్సు నాశరీరమునాకుఁదోఁచుజగత్కార్యములఁ గూర్చి యే ప్రమాణముచేతనైన నే నెద్దియుం దెలిసి యేసంగతినిగాని దెలిసికోనఁజాలకున్నాను. నాశరీరముగాని జగముగాని మఱేతలంపుగాని నాకిపుడు లేకున్నను నామనస్సు నిర్విషయమై నా యంతర్బాహ్యేంద్రియములనే మఱియు సమస్తేంద్రియములద్వారమున వచ్చు నా యనుభవమును నా ధ్యాన యోగబలముచేత నేను మఱచి పునరుత్థాపనములేనిసమాధిం బొందఁ గలనను నాసకు నా సుషుప్తిదశయును నా గాఢమూర్ఛాదశయును నాకుఁ దోలంగిన పిమ్మట నా కారెండుదశలయం దెద్దియు నెఱుఁగకుండిన తత్త్వము న్గూడ నా రెండుదశలందుం గ్రియాశక్తిలేక కేవలము సూక్ష్మరూపమై మొలకెత్తఁదగినంత శక్తియు నవకాశము లేకున్న బీజమువలె నా యీ దేహేంద్రియములం దీశరీర జ్ఞప్తి యణంగి

యున్నది. నా యీ దేహేంద్రియ జ్ఞప్తిరూపకమగు నహంకార మమకారము లేకాలమందైనఁ దిరిగి తలచూపఁజాలని విధమున దగ్ధబీజమువలె గాఢవైరాగ్య సంప్రాప్త భూమస్థితి నొదవించు బ్రహ్మ సమాధిం జెందెనేని యపుడు త్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతిరూపమై యీస్మృతి నిర్దుష్టమై గుణప్రకోపశాంతిచేత నహంకార మమకారాది మిథ్యావికారానుభవము లేక నిర్గుణుఁడగు పరమపురుషునిలో విలీనమై సగుణమయ్యును గుణసామ్యస్థితిచేత నహంకార మమకార శూన్యమై "పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతందివి" అను శ్రుతి వాక్యానుసారముగా ముప్పా లమ్మృతపురుష స్వరూపమున లీనమై పరమపురుషుని సచ్చిదానంద లక్షణమగు లీలాప్రవృత్తి ప్రయోజనముకై విశ్వసృష్టిస్థితినాశ విచిత్రానుభవము న్నామమాత్రావశేషమై నిలిచియుండు ననుకొనెదను- ఉపమానానుమాన శబ్దప్రమాణము లనుభవము లేక ప్రత్యక్షప్రమాణానుభవము కలుగనేరదు. జ్ఞానజ్ఞేయ జ్ఞాతృవస్తుత్రిపుటిచేతఁగాని నేను నాది యిదది యను దృష్టియే కలుగుటకు వీలు లేదు. "ప్రమితివిషయాః పదార్థాః" ప్రమితి యనఁగా యథార్థజ్ఞానము. యథార్థజ్ఞానముచేఁ దెలియఁబడునవి ద్రవ్యాది పదార్థములు. ద్రవ్యాది సప్తపదార్థములను ప్రమేయముల యథార్థ తత్త్వమును ప్రమితిసాధనముచేతఁ బ్రమాత తెలిసికొని శాశ్వతానందము నందుచున్నాఁడు. సహవాసముచేత సిరియబ్బుట లోకములో మిక్కిలి యరుదుగాని చీడ తప్ప కబ్బు నను సామెతఁగా వేదశాస్త్రావేక్షణముచేతను యథార్థజ్ఞానమగు ప్రమ యబ్బలేదు, మఱియును శ్రద్ధాభక్తులు కుదురలేదు. కాని దుర్జనసహవాసముచేత నాస్తిక్యమును భ్రమయును మిథ్యాజ్ఞాన సంశయములు తప్పక నా మనసు నలముకొని యభివృద్ధిపొంది యెంత విడిపించు కొనుటకుఁ బయత్నించినను విడువక దుర్వ్యసనమువలె దిన దిన ప్రవర్థమాన

మగుట మర్త్యలోక స్వభావముకదా? ప్రమాణ ప్రమేయ సంశయ ప్రయోజన దృష్టాంత సిద్ధాంతావయవతర్క- పర్యాయవాద జల్ప వితండ హేత్వాభాసచ్ఛలజాతి నిగ్రహస్థానము లను పదాఱు పదార్థముల యుద్దేశ లక్షణ పరీక్షలచేతఁ దత్త్వజ్ఞానమును సంపాదించు తెఱవు న్యాయశాస్త్రము. సప్త పదార్థియగు వైశేషికశాస్త్రము వలె బోధించుచున్నది. అర్థశాస్త్రము కామశాస్త్రము మాత్రము నిద్రాహార విహార సౌఖ్యాత్మకమగు బ్రతుకునందు వ్యవహరింపఁబడుచు సంసారమున కుపచరించుచున్నవి. భ్రాంతులగు ప్రాకృత మనుష్యు లర్థకామములను పురుషార్థముల రెండింటికే యధికారులు గాని అతీంద్రియద్రష్టలగు మునులకుఁ దప్ప ధర్మమోక్షములను పురుషార్థ ముల కెంతమాత్రము నధికారులు కానేరరు. పారమార్థికదశయందు వేదములే లేవని శంకరాచార్యాది పరమహంసల సిద్ధాంతముకదా? సాధనచతుష్టయసంపదగల ఋషులకువలె మోక్షమునకు సంసారులు బొత్తిగా నర్హులుకారుగా? కాఁబట్టి కేవల పరమార్థతత్త్వబోధకము లగు వేదశాస్త్రములఁ దెల్పు భాష నుపేక్షించి "ప్రకృతమను సరామః పాయసంభక్షయామః" అనునట్లు నిద్రాహార సౌఖ్య సంపా దనమునకు సాధనములగు నర్థకామములను పురుషార్థము లవశ్య సంపాదనీయములని మోచేతి కంకణమున కద్దమేలా యన్నట్లు ఏ యభినయముచేతనైనను లోకులకుఁ దెల్పనవసరములేదు. బాల్య మునఁ దెలియని దుఃఖము యౌవనమునఁ దెలిసీతెలియని దుఃఖము వార్ధకమునఁ దెలిసిన దుఃఖము మొత్తముపైని బ్రతుకంతయును "సర్వందుఃఖమ్" బౌద్ధసూత్రానుసారముగా సుఖాభాసము దుఃఖ ప్రాయముకదా! అయినప్పటికాశాపాశముం ద్రెంచుకొన మునివైనఁ జాలఁడైన నల్పజ్ఞుఁడగు ప్రాకృతమానవుఁ డన నేపాటి? "జాయన్తే హృది లీయన్తే దరిద్రాణాం మనోరథాః- పునర్దరిద్రః పునరేవపాపీ"

యను చందమున నీసంసారదుఃఖపాశబంధ మూపిరి యున్నంతవఱకు స్వార్థత్యాగులై వైరాగ్యవంతులై కేవల లోకోపకారపరాయణు లగు పరమభాగవతులకుఁ దప్ప నస్మదాది నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య తత్పరులకుఁ దప్పదు తప్పదు. 'సత్సంగత్వే నిస్సంగత్వం నిస్సంగత్వే నిర్మోహత్వం, నిర్మోహత్వే నిశ్చలతత్వం నిశ్చలతత్త్వే జీవన్ముక్తిః'' ఇట్లు జీవన్ముక్తులగు పుణ్యాత్ము లెవ్వరో యెచ్చట నున్నారో ఘూకమునకు సూర్యప్రకాశమువలె నజ్ఞానాంధకార నిమగ్నులై యహంకార మమకారబద్ధులై స్వార్థైకతత్పరులయి దుర్వ్యస నాసక్తులై నిద్రాహారవిహార భోగపరాయణులై జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధు లగు ప్రాకృతజనులకు మిక్కిలి దుష్ప్రాప్యము.

కొఱవి త్రిప్పునప్పుడు సంపూర్ణ చక్రాకారముగా నగ్ని వలయ రేఖ యెడ నెడ సందు లగపడనీక యేకముగా గతివేగవశమున నగపడుటచేత చైతన్య మనునగ్నితోడి కొఱవులవలెనున్న వాయ్వగ్ని జలపృథివీ పరమాణువులు నిర్గుణుఁడై పరమాకాశస్వరూపుఁడై ప్రకృత్యాత్మక సర్వజగత్సృష్టిస్థితినాశక్రియల కాధారమైయున్న పరమపురుషునియందు "యంత్రారూఢానిమయయా" అనునట్లు కొఱవిం ద్రిప్పెడు శక్తింబట్టి యాకొఱవి కొననున్న యగ్నిదీప్తి నానావిధాకారములఁ నణుమహద్ధ్రస్వదీర్ఘ వివిధవిశేషములం దెఱపి సందు లవకాశములు నిల్పులుగతి విశ్రామము లొక్కింతయుం దోఁపనీ కగపడువిధమునం ద్రిగుణాత్మక ప్రకృతిపురుష సంపర్కమహిమచేత నానావిధ జగత్కార్య రూపముగాఁ దోఁచుచున్నది. నీటివంక లా నీరుప్రవహించు భూమివికాని నీటి వెంతమాత్రము న్గావు. నిక్కముగా నేటికి వంకలున్నవిగాని నీటికి వంక లేలేవు. పురుషసంపర్కమహిమాతి శయముచేత నగ్నికొఱవివంటి సగుణప్రకృతిభ్రమించునపు డాదిమధ్యాం తము లగపడనీక పాంచభౌతిక జగదుద్భవస్థితి నాశకార్యములు

తెలిపి చూప కణుమహద్ధ్రస్వదీర్ఘకోణ వలయాది నానారూపము లందినట్లు తనకుఁ దా మదమత్తునివలెఁ భ్రాంతిచెందుచున్నది. వాస్తవముగా త్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతికిఁగాని సత్వరజస్తమములను గుణములకుఁగాని నిర్గుణుఁడగు పరమపురుషాత్మక సచ్చిదానంద స్వభావ శక్తి తప్పఁ వేఱుకారణము లేదు. కొఱవి కొసను మూర్తీభవింపఁ బడిన యుష్ణగుణ మగ్నిరూపమునఁ జక్షుర్గ్రాహ్యమై యాకొఱవిని త్రిప్పుగతివిశేషముచేత నాకసమున నంతరములేక సంపూర్ణ వలయాకారముగా నాయగ్నిదీప్తి భ్రాంతబుద్ధి కగపడునట్లు వాస్తవముగా నిర్గుణుఁ డగు నారాయణతేజము సచ్చిదానందలక్షణ మహిమముచే నానావిధ జగదుద్భవ స్థితినాశరూపముల నగ్నాపించుచున్నది. వాస్తవముగా స్వప్నదశాజగమువలె నీజాగ్రద్దశాజగముకూడఁ త్రిప్పఁబడుచున్న కొఱవి కొసనున్న యగ్నిదీప్తియొక్క వివిధాకృతులవలె నెండమావుల నీటివలె విభ్రాంత బుద్ధికల్పిత మిథ్యారూపముగాని యథార్థముకాదు కాదు కాదనియే "తత్తుసమన్వయాత్" అని వేదవ్యాసుని సిద్ధాంతమును సర్వజ్ఞులగు గౌతమబుద్ధుఁడు శంకరాచార్యుఁడును బోధించిరి. నా ప్రత్యక్షానుభూతియు నగ్నాడ నా శరీరస్మృతియే యీ జగద్రూప మగుచున్నదనియును నా సుషుప్తిదశయందలి విస్మృతియే యీజగము నుపసంహార మొనర్చుచున్నదనియును నా దేహాస్మృతి చేత ననఁగ సవిషయమగు మనస్సుచేత సంసారబంధ కష్టమును విస్మృతిరూపమగు నిర్విషయ మనస్సుచే మోక్షానంద మనుభవించుచుంటినిగాని నావిస్మృతియే త్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతిరూపమున నున్న వాసుదేవుని విద్యాస్వభావము నాస్మృతియే యాదేవుని యవిద్యాస్వభావము. చీఁకటి వెల్లడి రేయి పవలు క్షేమము నిమేషము రాక పోక భావము అభావము స్మృతి విస్మృతి యీపదార్థములందు వస్త్రమునందలి పేఁకపడుగులవలె దేవుఁడే యున్నాఁడు. నే ననిగాని

నాదియనిగాని నాయింద్రియముల నేను నాది నీవు నీది యని దృశ్య మైన దంతయును మిథ్య "ఓంతత్సత్" అనునట్లు మాత్రము బుద్ధికి గోచరమై నిరూపింప శక్యముకా కింద్రియాతీతమై యీజగమెద్దియు గాని పరవస్తువునకు "తత్" అనియు నాప్రత్యక్షానుభవ మిద్దియే యని నిరూఢిగా నిశ్చయించుకొన్న మన స్సమాధానమునకు "ఓం" అనియును మఱే సందేహము లే కేకోర్కెయు నొందక సంపూర్ణ ముగా సంతుష్టుండనై ఖేదమోదములు రెండింటిని బొందక నే వికారము న్గానకున్న నాయపరోక్ష విద్యా బ్రహ్మానందము "సత్" అనియు నుపనిషత్సంజ్ఞల నొప్పారుచున్నది. ఈ బ్రహ్మానందాత్మక పర విద్యాతిశయ మాత్మైకవేద్య మని మాత్రమే తెల్పఁగలను.

మఱి యీ వ్యావహారికా పరవిద్యాత్మకాష్టాదశ విద్యలచే బోధింపఁబడఁదగు నైయాయికప్రతిపాదిత సకలపదార్థతత్త్వవిచార ణము చేయునపుడు చతుర్విధాభినయవిశేషము లన్నియుఁ ద్రిప్పఁ బడు కొలని తుద నున్న యగ్గి నానాకారముల న్దోఁచుటయే నామ రూపాత్మకమగు తల్లి. మఱి యా నామరూపపరమాణు సంయోగావ కాశ విరామకాలవిశేషమే లయాత్మకమగు తండ్రి. "శ్రుతి ర్మాతా లయః పితా" అనుటచేత తల్లిం బోల్చి చెప్పవచ్చునుగాని తండ్రి న్నిరూపింపశక్యముకాదు. తల్లి యింద్రియములచేఁ దెల్పఁదగు నామ రూప విశేషము. తండ్రి యాత్మైకవేద్యమగు కాలవిశేషము. "కాల రూపీ జనార్దనః"అనుటచేతఁ బాంచభౌతిక సృష్టిస్థితినాశము లింద్రియ వేద్యములుగాని పంచభూతసంయోగవియోగ కారణ కాలమాత్మైక వేద్యముకదా ? కాలకర్మ లొండొంటింబట్టి వేద్యములై యితరేత రాశ్రయములై దైవపౌరుషములవలెఁ బ్రకృతిపురుషుల చందమునఁ గార్యకారణములవలె వృక్షబీజములమాడ్కి శివశక్తులవలె గుణి గుణములవలె మృద్ఘటములవలె వస్తుభేదము లేకున్నను నామరూప

భేదము కలవై జననీజనకాత్మక శ్రుతిలయస్వరూపములై మొదలొక్కటి యయ్యుం జవుల భేదించు కాయలం గాచు రెండుకొమ్మలవలె మూలప్రకృతియెడ న్గన్పట్టుచున్నవి.

తెలిసి దుఃఖమనుభవించుట నరకము. తెలిసి సుఖమనుభవించుట స్వర్గము తెలిసి సుఖదుఃఖముల రెండింటికిం దటస్థముగా నుండుట యపవర్గము. ఈ సమస్తజగత్కార్యానుభవ మూలము దేహస్మృతిరూపక స్వప్నజాగరావస్థలు, స్వస్వరూపమున "తదా సంపన్నో, భవతి" అనునట్లు సుఖదుఃఖముల రెండింటి యనుభవము లేకుంటకుం గారణము విస్మృతిరూపక సుషుప్తి "పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి" మూండువంతులకాల మమృతమగు సుషుప్తియు నొక్కవంతుకాల మమర్త్యమగు స్వప్నజాగర వ్యవహారదశను జీవుం డనుభవించు చుండును. గూండు విడిచి యాహార విహారములకై సంచరించి తిరిగి గూండు నిద్రకై చేరుకొను పక్షివిధమున సగుణుం డగు జీవాత్ముండు స్వప్నజాగరదశలం బరిభ్రమించి స్వస్థానమగు సుషుప్తి న్స్వకర్మానుసారముగ నియతకాలమువఱకు న్విశ్రాంతి చెందుచుండును. సుషుప్త్యవస్థయే వాస్తవము న్నిత్యమును. విస్మృతిరూపక సత్యపారమార్థిక కారణము. మఱియును బ్రహ్మస్థితి. స్వప్నజాగరములు రెండును స్మృతిరూపకమిథ్యాత్మక వ్యావహారికానిత్యాసత్యప్రాతిభాసిక మాయాకార్య ప్రకృతిస్వరూపము. వాయ్వగ్ని జలపృథివీ భూతముల కాకాశమువలె స్వప్నజాగరములకు సుషుప్తియే యాధారము "మరణం ప్రకృతిశ్శరీరిణాం వికృతిర్జీవన ముచ్యతేబుధైః" మరణాత్మక సుషుప్తియే ప్రకృతి, దేహికి జీవనాత్మక స్వప్నజాగరములే వికృతి.

మా న వ మీ మాం సా వై ఖ రి

ప్రకృతి యన వాస్తవదశ, వికృతి యన మిథ్యాదశ, నిర్గుణ ద్వైతమగు విస్మృతిరూపక సుషుప్తియే సహజయథార్థ విద్యాస్వరూ

పము. సగుణాద్వైతమునకు స్మృతిరూపకస్వప్నజాగరము లాగంతుక మిథ్యావిద్యాస్వరూపములు. స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తులకు సాక్షియై పరమభాగవత జనసంసేవ్యుండై తురీయావస్థాత్మకుండు నారాయణుండు జీవాత్మలను స్ఫులింగముల కాలవాలమగు స్వయంప్రకాశక సర్వ జగజ్జ్యోతి. సరియే, యీ తత్త్వమంతయును దేహస్మృతివికారమే ఈ వ్యావహారికజ్ఞానము పారమార్థిక తత్త్వము నెట్లు నిర్ణయించు కొనని యీ వేదాంతార్థ విచారణమునకు సంసారు లధికారు లెంత మాత్రము గారు. మఱి యీ బ్రహ్మజిజ్ఞాస కధికారులు సాధనచతుష్ట సంపన్నులగు ముముక్షువులు గాని నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యతత్పరు లగు సంసారులు తగరు.

“ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” అని ప్రమితిని నిర్ధారణ చేయుటకు మొట్టమొదటం బ్రమాణము జెప్పకతీరదుగా? ప్రమాణప్రమేయాది పదార్థములలో మొదటం బేర్కొన్న “ప్రమితికరణం ప్రమాణమ్” అనుటచేం బ్రమితిని సాధించుటకై ప్రమాణము కావలెనుగదా? ప్రమితిం బట్టి కాని ప్రమాణ మేర్పడదు. మఱియుం బ్రమాణము లేనిది ప్రమితి కుదురదు. కాంబట్టి ప్రమితిప్రమాణముల రెండింటికిని వెఱ్ఱి కుదిరినంగాని పెండ్లి కాదు మఱి పెండ్లియైనంగాని వెఱ్ఱి కుదురదన్నట్లన్యోన్యాశ్రయ దోష మనివార్యము. ప్రమితి యన నేమో మఱి ప్రమాణ మన నేమో నిర్ధారణము చేయుటకే యుక్తి చాలకున్నపుడీ యుక్తిం బట్టి యేర్పడిన న్యాయశాస్త్ర మంతయును గగనసౌధము వలె నిరాధారమై యప్రమాణమై వెఱ్ఱివాని యూహవలె స్వేచ్ఛాహంకారకల్పితమై నానాపదార్థ తత్త్వజ్ఞానమును సంపాదించుకొనుటకై యుపాసనాసౌలభ్యమునకై యేర్పఱ్పంబడిన దేవతాప్రతిమవలె నొకవిధమైన యూహాపోహా రచనావిశేషముగాని సంపూర్ణముగా మనస్సమాధానము కావింపనేరదు. యుక్తి కంతము లేదు. యుక్తిపై

యుక్తి యుండకమానదింతకును జగత్కారణమగు దేవుఁడు భక్తి గోచరుఁడు గాని యుక్తిగోచరుఁ డెంతమాత్రము న్గాఁడు. శాస్త్రము లన్నియు నొకవిధమైన యాత్మనిశ్చయాత్మక మగు నమ్మకం బట్టియే రచింపఁబడెను. "యతోవాచో నివర్తన్తే" అనునట్లే వేదము ఏ శాస్త్రము ఏ మానవ వైఖరీగ్రంథములు యథార్థాత్మ తత్త్వము న్దెల్పఁ జాలవు.

"విజ్ఞాతార మరేకో విజానీయాత్ సోఽఙ్గ వేద యదివా న వేద" అనునట్లు జ్ఞాత జ్ఞేయమునకును జైతన్యము జడమునకు గ్రాహ్యములగు సకలలోక ప్రత్యక్షానుభవ విరుద్ధము. చెవుల పిల్లికిం గొమ్ము సాధింపఁ బూనిన యవివేకి చెప్పెడి యుక్తివలె న్యాయశాస్త్ర మంతయు నసందర్భ ప్రలాప ముబుసుపోని మంగలి పిల్లి తల గొఱుగు వృథాప్రయత్నము. వ్యాయామముచేత శరీరావయవములు దృఢపడి యారోగ్య మిచ్చునట్లు తర్కశాస్త్రాభ్యాసము బుద్ధిని వికసింపఁజేసి యథార్థ తత్త్వజ్ఞాన సంపాదన సాధనమగునని సర్వజ్ఞులగు గౌతమాది మును లొనర్చిన యుపదేశమును దాఱుమాఱొనర్చి యడ్డదిడ్డము గ్రంథ విరచనము గావించి ప్రాకృతులు తమ పొట్టపోషణముకై తాము నైయాయికులమనియును దా మభ్యసించి కంఠపాఠముగాఁ బిక్కబెట్టుకొన్న యసందర్భ గ్రంథమంతయును కణాద గౌతమ మహర్షులు స్వయము రచించిన సూత్రములనియును హాయిగా దున్నికొని పండించుకొని తాము సుఖపడి యొరుల యాహారనిద్రావిహార సౌఖ్య సంపాదనోపాయము లరయక నిద్రాహార విహార సౌఖ్య భంగకరమై లేనిపోని యూహలతోఁ బిచ్చెత్తినట్లు వ్యర్థముగాఁ దాము శ్రమపడి తాఁ జెడ్డకోఁతి వనమెల్లం జెఱచెడు పామెతగా నితరులకుఁ గూడఁ దమ వెఱ్ఱి నంటించుచున్నారు. కారణము లేక కార్యము కలుగుట లోక ప్రత్యక్షానుభవ విరుద్ధము గనుకఁ బ్రతి కార్యము

న్న హేతుకము కాకతీఱదని యాయా కార్యముల కాయా కారణము లింద్రియాతీతము లని యూరకొన కెవ్వియో లేనిపోని యూహలం బన్ని తమ యూహ లన్నియును గౌతమాది ముని సమ్మతములని యును ధర్మార్థ కామ మోక్షములను పురుషార్థములను సాధించు కొను నుపాయములగు వేదవేదాంగాద్యష్టాదశ విద్యల నతీంద్రియ ద్రష్టలగు ఋషు లీ ప్రపంచ సృష్టితోనే వైఖర్యాత్మక వాఙ్మయా క్షర సమామ్నాయ సంజ్ఞిక గ్రంథ సందర్భములు లోకహితార్థమై ప్రకాశింపఁ జేసిరనియు దృఢముగా వక్కాణించుటకుఁ దగిన కార ణము నిక్కముగా సహజాత్మ నిశ్చయాత్మక మనోవిశ్వాస స్వరూప మగు శ్రద్ధయేకదా ? నేను బ్రతికియున్నా ననుకొంటకు నాయాత్మ నిశ్చయమే నాకుఁ బ్రమాణము. తన జీవితమునకుఁ దన ప్రత్యక్షాను భవమే ప్రమాణమైనప్పటి కితరులకుఁ దా జీవించియున్నట్లు నమ్మించఁ దగిన ప్రమాణము లెవ్వియు నెలుప నెవ్వఁడుం జాలఁడు. ఎద్దియో సందర్భానుసారముగా బొమ్మ కదలదా ! పల్కదా ! పనిచేయదా ? కాఁబట్టి యామాత్రమున బొమ్మ సచేతన మనఁ దగునా? సచేతన మెద్దియో యచేతన మెద్దియో సశరీర మెద్దియో యశరీర మెద్దియో సకారణ మెద్దియో యకారణ మెద్దియో తెలిసికొనుటకుఁ దన నమ్మి కయే మూలము. మఱి యట్టి నమ్మిక సహజముగాఁ దనకుఁ దోఁచ వలెను గాని యొరులు కలిగింపనేరరు. నేను జీవించియున్న సంగతి నాకే నిస్సందేహముగాఁ బ్రత్యక్షానుభవముగాఁ దెలియునుగాని తర్క వైశేషికశాస్త్రపద్ధతులచేత నేను బ్రతికియున్నానా లేదా యని యొరులు నిస్సందేహముగా నిర్ధారణము చేయఁజాలరు. జ్ఞానజనక మగు ప్రమాణమునకుఁ గూడఁ బ్రమాణము కావలసియుండును గనుకఁ బ్రత్యక్షాది ప్రమాణములం దెల్పుటలోఁ జక్రక దోష మని వార్యము. స్వస్కంధారోహమువలెఁ దన్నుఁ దా నెఱుంగ లేఁడు.

మఱియుం దా బ్రతికున్న స్థితి తా నెఱింగినప్పటి కితరుల న్నిస్సందేహముగా బోధించి నమ్మించఁ జాలఁడు. విశ్వాసము సహజముగాఁ దనకుఁ బుట్టవలయుం గాని యెదురులు తనకుఁ బుట్టింప నేరరు. తన యూపిరి తీసికొనుటయు గ్రుక్క మ్రింగుటయును శరీరము సచేతనమగుటయును దన బ్రతుకున్న సంగతిఁ దా నెఱుఁగుటకుఁ బ్రత్యక్షాత్మానుభవము తప్ప నితర కారణోపాయములు పనికిరావు.

పంచభూతము లెట్లు సహజ సిద్ధములో యా పంచభూత సంయోగ వియోగ విశేషములందుఁ జైతన్యము మబ్బులందు మెఱపులుఱుములవలె నుద్భవస్థితి నాశము లందుట స్వభావము. కాలకర్మానుసారముగాఁ ద్రిగుణాత్మకఁ జైతన్యస్వరూపక దేహస్మృతిచేత నా జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి దశల నెట్లుంటినో నా కే యెఱుకగాని యిది నా యనుభవ మిట్టిదని యే యభినయముచేతనైనం గూలంకషముగా నితరులకుఁ దెల్పఁ జాలను జాలను. నన్నే నే నెఱుఁగ శక్యముకాకున్న ని న్నెఱింగితి ననుట కేవల భ్రాంతికాదా? నిక్కముగా నన్నే నే నెఱుంగఁ గల్గినచో నన్ను నీకుఁ జూపఁగలనా? నాశరీరమా? నేను నాశరీరముతో సంబంధించిన జడపదార్థమా? నేను నాది నీది యగు పదార్థములు మాత్రమే వేద్యములుగాని నేను నీవనుపదార్థ తత్త్వములవేద్యములు. నాకుఁ దెలియనట్లే నీకుఁ గూడఁ దెలియవేమో? నీ సంగతి మాటకేమిగాని నా సంగతి నే నెంతగింజుకొన్నను వాస్తవముగా నేకారణముచేతను గలగనుచుంటినో సుషుప్తినందుచుంటినో మేల్కొనుచుంటినో యీ నా దేహస్మృతి యుద్భవస్థితి నాశము లెట్లందుచున్నదియో యెద్దియును నిశ్చయించుకొనుటకు నాయుక్తి నాకే సరిపడకున్నది. కాని నే నను జ్ఞప్తి నాకుంట నాప్రత్యక్షానుభవము. నే నున్నానని నానమ్మకము నానిశ్చయము నే నను పదార్థముం గూర్చికాని నాయునికిం గూర్చికాని యథార్థతత్త్వ మిట్టిదని

నిరూఢిగా నిశ్చయించి విశ్వసింపఁజాలనని మాత్రమే నాశరీర సాహా య్యమున నభినయించఁగలను.

ప్రకృతిపురుషులు దృగ్దృశ్యములు, గుణగుణులు, కార్య కారణములు, శరీరచేతనములు, పాధీశ్వరులు, శ్రుతిలయ, లద్వై తాద్వైతములు వ్యావహారిక పారమార్థికములు, భ్రమప్రమలు, నిద్రాసుషుప్తులు, ప్రవృత్తి నివృత్తులు, వృద్ధిక్షయములు, భేదాభేద ములు, భావాభావములు, సుఖదుఃఖములు, తెలివిమఱపులు- మొద లగు నానాపదార్థజాలమునకు నిక్కముగా "సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అనునట్లు నిత్యసాక్షి నారాయణుఁ డను జగద్గురు శంకర మతమును మాత్రము నచ్చి యెట్లోగాని "బ్రహ్మసత్యమ్- జగ న్మిథ్యా"అని ద్వైతబంధమునుండి తప్పించుకొనుటకై నాయీ బ్రతు కున గించుకొనుచు నారాయణుని ననుసరింపఁజేయుమని శరణు పొందు చున్నాను. ఇట్లు భగవద్భక్తికి మూలము భక్తిశ్రద్ధలు గలిగిన సదా చార సంపన్నులగు పెద్దల యుపదేశమే. కాఁబట్టి లోకోపకారార్థమై చతుర్విధాభినయపద్ధతు లెఱిఁగించు నష్టాదశవిద్యల ననాదికాలము నుండియు బ్రహ్మసృష్టిలోనే యుపదేశించిన మహామునుల ఋణము- "బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యః ప్రజయాపితృభ్య ఇజ్యయా దేవేభ్యః" అను విధమున నష్టాదశ విద్యామూల సకలవిద్యాస్వరూపము లగు వేదాభ్యాసముచేత ఋషులయొక్కయు యజ్ఞముచేత దేవతల యొక్కయు సంతానముచేతఁ బితృదేవతలయొక్కయును ఋణము తీర్చుకొని "అనృణశ్శుచిః" అను విధమున మనుష్యుఁడు శుద్ధుఁడు కావలయును.

"పృషోదరాదీని యథోపదిష్టమ్" అను పాణిని సూత్రమునకుఁ బతంజలి "శిష్టులనఁగా నత్యాశలేనివారును ధనాద్యైహిక సంపదలు సంపాదించుకొను కోరిక యెద్దియు న్లేకయే యష్టాదశ విద్యలలో

నొక దానియందైన సంపూర్ణజ్ఞానమును సంపాదించుకొన్నవారు మఱు నాటికి మాత్రమే యుపయోగించునంతమట్టుకే ధాన్యాది భోజన పదార్థములు నిలవచేసికొనునంత యల్పసంతుష్టులు. లోకోపకారము నకై మాత్రమే తమ యావజ్జీవము న్గష్టపడు సర్వభూత దయాపరు లయిన మునులు శిష్టు లనంబడుదురు.'' అని వక్కాణించెను కావుబట్టి యట్టి యనాది శిష్టసంప్రదాయాచారముల ననుసరించి నడుచుటయే మిక్కిలి శ్రేయము.

శిష్టాచారమునకుఁ గాలవశమునఁ బ్రమాదముకలిగి ధర్మగ్లాని యైనప్పుడే గౌతమబుద్ధుఁడు జగద్గురు శంకరాచార్యుఁడు మొదలగు సర్వజ్ఞుల రూపమున లోకానుగ్రహతత్పరతచేత ధర్మసంరక్షణార్థమై భగవంతుఁడు మానవులం దవతరించక మానఁడు. సత్కవియే వాచి కాభినయముచేతను బ్రభువై, శిష్టరక్షక దుష్టశిక్షకుఁడై, యాంగి కాహార్యాభినయముచేతను యతియై, సాత్వికాభినయముచేతను మనుష్యులకుఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా నిహపర సంతరణో పాయములం బోధించుచుండును. ''అయోగ్యః పురుషోనాస్తి''అనున ట్లుత్తమ మధ్య మాధమస్థితుల న్నకలజన స్వరూపుఁడై తత్తద్దేశకాల పాత్రోచిత ధర్మాచరణము న్గావించుచుండును. ''గీ॥ ఉత్తముఁడు హితముచేయుచు నూరకుండు, మధ్యముఁడు హితముచేయుచు మాఱు వెదకు, అధముఁ డొరుచేయు హితమైన నఱఁచిపుచ్చు, హితమునకు నెగ్గుచేయువాఁ డెవ్వఁ డగును.''అనునట్లు పరోపకారము చేయుటకై యెట్టికష్టములయిన న్సహించు శ్రీరామచంద్రు లుత్తము లట్టి మానవు లేయుగమందైనం గడు నరుదు. మధ్యములు నూటి కొక రథములు నూటికిఁ దొమ్మండ్రు తక్కిన తొంబదుగురు కృతఘ్నులే. కృతయుగమున మనుష్యు లంద ఱుత్తములే. త్రేతయందు జనులలో నాల్గవభాగము మాత్రమే యుత్తములు. ద్వాపరమునఁ బదాఱువవం

తు త్తములు. కలికాలమందు మనుష్యు లందఱిలో నచ్చు టచ్చట స్త్రీలుమాత్రమే "కలౌ పంచ సహస్రాణి జాయతే వర్ణసంకరః" అనుటచేత మిక్కిలి యరుదుగా నుత్తమత మిగులుండును. పురుషు లలో నుత్తములు బొత్తిగా నుండరని జ్యోతిశ్శాస్త్రము నుడువుట చేత సహజముగాఁ బురుషులకన్న స్త్రీలే మంచివారు. స్వభావముగాఁ బురుషుఁడు నిర్గుణుఁడు. పురుషునియందలి సుగుణముగాని దుర్గుణము గాని స్త్రీచేతనే స్ఫటికమణికరణి పీతాదివర్ణమువలె నాగంతుకమై రావలయును. కాఁబట్టి యేస్త్రీలు వంద్యలయిరి. సహజముకాని దోషమునకు వశుఁడైన దుష్టపురుషుఁడే యాతతాయియై వధార్హుఁ డయ్యెను. సహజము స్త్రీజాతి కనికరింపఁదగిన మంచిజాతి కనుకనే వేఁటయందైన నాఁడుపులినిగూడఁ జంపనొల్లరు.

"అహిమూషకమున నొదవిన మాడ్కిన్" అత్యుత్కటైః పాపపుణ్యైరిహైవ ఫలమశ్నుతే-కాలోహి దురతిక్రమః" అనుటచేతఁ బన్నెండుగంటల వఱకుం బగలుఁ,బన్నెండు గంటల వఱకుఁరాత్రియు, నొక దేశమునందు విధినియతకాలంబు లయినప్పుడుపన్నెండు గంటలకన్నఁ గర్మసాక్షియగు సూర్యుఁ డాకసము నెక్కువగాఁ గాని తక్కువగాఁ గాని తోఁపకుండుట ప్రత్యక్షానుభూత యథార్థస్థితికదా? ఆగామి సంచిత ప్రారబ్ధములను సహజ స్వకీయ కర్మానుసారముగా జీవులు కష్టసుఖము లనుభవించక తీఱదు. "నా భుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటిశతైరపి" అను విధమున నెంతకాలమువఱకు కేయే దేహధారులేయే కర్మానుసారముగాఁ బాపపుణ్యములు సుఖదుఃఖము లనుభవింప విధినియమితులై రో యంతవఱకుం బ్రతుకక తీఱదు. ఏయుపాయములు గాని యే ప్రమాదములు గాని ప్రత్యక్షముగా తనంత ప్రతిజ్ఞపట్టి వచ్చిన మృత్యుదేవతగాని యాయుర్దాయకాలము నొక్క మర్యాదను జీవులకుఁ దప్పింప నేరదు. కాలమృత్యు వనఁగా

మనుష్యులకు సాధారణముగా నియమితమైన చాంద్రమానాబ్దములు నూటయిరువది కగు నాయుః సమాప్తి. అకాలమృత్యు వనఁగా దేహధారులకు నూటయిరువదేండ్లలోపుగా సంభవించు మృతి. నూట యిరువదేండ్లు బ్రతికిన మనుష్యులకు మఱి యనుభవింపవలసిన కర్మ మిగులదు కనుక నట్టివారు "త్రిపాదస్యామృతం దివి" అనునట్లమృత సూర్యలోకపదవి నల్లయమవుదురు. కర్మ శేషముతో మృతులయిన వారు "పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని" అను నట్లు నిత్య చంద్రలోక మునఁ జేరి పుట్టుచుఁ గిట్టుచుందురు.

అపరవిద్యాత్మకమగు నష్టాదశ విద్య లీ లోకవ్యవహారమును గూర్చియే మునులచే నుద్దిష్టము లయినవి. పరవిద్య యపరోక్ష బ్రహ్మను భూతి కావున "యత్రనాన్య త్పశ్యతి" అనునట్లు భూమ స్థితి కావునఁ గేవలాత్మానుభవైకవేద్య మతీంద్రియమే గాని వ్యావ హారికాష్టాదశ విద్యలవలె నింద్రియగోచరము కాదు. అద్వైత వాసన పరవిద్యా స్వరూపము. కావున నా బ్రహ్మాత్మకమగు పరవిద్య యీ చతుర్విధాభినయములకు లోఁబడక కేవల మతీంద్రియ బ్రహ్మసమాధి రూపమునఁ గైవల్యమై సత్యమై నిత్యమై నిరుపద్రవమై సచ్చిదానంద లక్షణ వాసుదేవ పరబ్రహ్మమైనది మాత్రమే యపరవిద్య కేవల మునులకు మాత్రమే వేద్యమయి యున్నదని కేవలాప్త వాక్యాభి నయాత్మక శబ్ద ప్రమాణముచేతం బరమభాగవతులు తమ యంత రాత్మలందు సంతుష్టులగుచుంటకన్న వే అభినయ మెద్దియుం బర విద్య నెలుపఁ జాలదు. ఈ జగమంతయుం జతుర్విధాభినయమయమే. అభినయ మనఁగా రసము స్వాదించఁ దగు నామరూపములు. "రసో వై సః" అనుటచేత రసమనఁగాఁ బరవిద్యా స్వరూపుఁడగు దేవుఁడు. నిత్యానంద పదవీ స్వరూపుఁడగు వాసుదేవుని శాఖాగ్రచంద్రన్యాయ ముగా నీ యష్టాదశవిద్యా స్వరూపమగు నపరవిద్యలు జతుర్విధాభి

నయు మూలముగా మానవోపాధులం దత్తద్దేశకాల పాత్రానుసార ముగాఁ బంచభూతముల గుణములగు శబ్దస్పర్శ రూప రస గంధములు నానా ప్రకారములం బ్రవర్తిల్లు విధమున వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములు వ్యవహరింపఁ బడుచున్నవి. వాచికాభినయమునం దాకాశగుణమయి తక్కిన పృథివ్యప్తేజోవాయు వుపాధుల వశమున శ్రుతి లయల న్నానాప్రకారముల ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక విశేషముల నాద బ్రహ్మ మూలమై శబ్దము ప్రవర్తిల్లుచు శ్రుతి లయ కారణరూపముల స్నిత్యమై యవ్యక్తమై పారమార్థిక కార్యమై పర విద్యాస్వరూపమై స్వరతాళరూపముల ననిత్యమై వ్యక్తమై వ్యావహారికమై యపరవిద్యాత్మకాష్టాదశ విద్యాత్మకమై యున్నది. నిత్య శబ్దము పరవిద్య కేవలము సర్వ జగత్కారణమగు దేవుఁడు మఱి యనిత్య శబ్ద మపరవిద్య. కార్యరూపకమగు నిజ్జగమంతయును నాదబ్రహ్మమే. చతుర్విధాభినయాత్మక జగత్కార్యమున కంతకు న్మూలకారణము. ప్రప్రథమమున వ్యక్తమై మిక్కిలి హ్రస్వముగా నణుమాత్రముగా శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమైన ధ్వని శ్రుతి నాఁబడును. మఱి యట్టి శ్రుతి యనంతసంఖ్యాకములగు రోమకూపాత్మక దేహనాళ వాయువుల పరస్పరాఘాతవశమున జంతువు పుట్టిన కాలమునుండియు వైఖరీ మూలముగా వెలువడుటకై దైవప్రేరితమై యజ్ఞాత మగు పురుష ప్రయత్నముచేఁ బ్రారంభించి కాలపక్వమై దేశకాల పాత్రానుసార ముగా వ్యవహృతమగుచున్నది. వినఁబడఁ దగునట్లు కంఠమునుండి గాని మఱెట్లు గాని పుట్టెడు శబ్ద మనాద్యగణితకాలమునుండియుం బ్రారంభించి యాయువువలె నియమితకాలమునకు సమాప్తి యగుచున్నది. అవ్యక్త నాదమును శ్రుతిరూపముగా వినిపించఁదగిన యవకాశకాలము లయ యనఁదగును. శ్రుతికార్యరూపము లయకారణ రూపముగా నాదబ్రహ్మ మీజగద్రూపమున వివృతమైన యది. వినం

బడిన శబ్దమంతయును ఘుణాక్షరమువలె పవశము న్నతీ యజ్ఞాన కృత్యమే గాని స్వవశము జ్ఞానకృత్య మెంతమాత్రము న్గాదు కాదు. కాఁబట్టి ఘుణాక్షరమువలెఁ బుట్టెడు నీ జగద్ వ్యావహారికా నిత్య కార్య శబ్ద మెట్లు బుద్ధిపూర్వకమును స్వవశము న్గాదో యట్లే యా శబ్దము న్గూడ స్వవశుఁడై బుద్ధిపూర్వకముగా దేహి పినఁజాలఁడు, శబ్ద మెట్లు ఘుణాక్షరమువలెఁ దోఁచునో యా శబ్దమున కర్థము గూడ నా ఘుణాక్షరమువలెఁ బ్రకటింపఁబడును. వాస్తవముగా వినఁ బడిన శబ్దము గాని మఱియు గ్రహింపంబడిన యా శబ్దార్థము గాని యా వాగర్థములు రెండును గాని ఘుణాక్షరములవలె పుట్టె మీఁది బ్రహ్మలిపివలెఁ గేవల భావనావశములు.

"యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ" కాఁబట్టియే యొక శబ్దము దేశకాలపాత్రానుసారముగా నానార్థములన్ వ్యవహ రింపఁబడుచున్నది. కాఁబట్టి యీ లోకమందలి నామరూపము లన్నియు భావనావశమున తత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా రసము న్గలిగించుచున్నవి. దేహము లనేకములుగాని జీవుఁ డొక్కఁడే యైనట్లు నామరూపములు పెక్కులుగాని రస మొక్కటియే. నామరూపములు వాగర్థములన్నియు మిథ్యాభావనావశములుగాని రసముమాత్ర మ పరోక్షానుభూతమగు సచ్చిదానందలక్షణ బ్రహ్మస్వరూపమని సిద్ధాం తీకరింపకతీఱదు. వాగర్థము లేటివలె దేహము, రసము నీటివలె దేహి. వంకలు మొదలగు వికారములన్నియు నేటివిగాని నీటివి కావు. చతుర్విధాభినయవిశేషములను మాయాప్రకృత్యుపాధిద్వారమున రసాత్మనాదబ్రహ్మ మీ జగద్రూపముగా వివర్త మగుచున్నది. కాఁబట్టి యీ జగత్కార్యవిశేషములగు నామరూపాత్మక చతుర్విధాభి నయవిశేషము లన్నియు నష్టాదశవిద్య లన్నియు మిథ్యాత్మకములు వ్యావహారికములు ఘుణాక్షరములవలె నెండమావులవలె భ్రాంతి

కల్పితములుగాని వాస్తవములు పారమార్థికములు న్గావు. కావుననే పరమార్థదశయందు వేదములు లేవని జగద్గురు శాసనము. సత్వరజస్తమోగుణములు గాని తత్త్రిగుణమయ ప్రకృతిగాని పురుషుఁడుగాని పృథివ్యప్తేజోవాయువులుగాని తద్గుణములగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములుగాని జడముగాని చేతనముగాని మొత్తముపై బురుషునితో లెక్కింపఁబడి షడ్వింశతి తత్త్వములన్నియుం బరస్పరముం బాళ్ళభేదమునఁ బరస్పరముం గలిసియున్నవే కాని ప్రత్యేక మే తత్త్వమయినను శుద్ధముగా నున్నదని చెప్పుట సప్రమాణము న్నయుక్తికమెంతమాత్రమున్గాను. కణాదముని చేతను మఱియుం గౌతముని చేతను మఱియుం గపిలముని చేతను గాని పేర్కొనఁబడిన పదార్థములు శిష్యులకు సులభబోధకై ప్రత్యేకముగా నున్నట్లు వ్యవహారార్థమై మాత్రమే యుపదేశింపఁబడెనుగాని పరమార్థమున నొక్క బ్రహ్మపదార్థముకన్న వేఱే పదార్థము లేనేలేదు. మఱియుఁ గపిలుఁడు పేర్కొన్న యిరువదియైదు ప్రాకృతతత్త్వములు నైయాయికులు పేర్కొన్న పదార్థములన్నియుం బురుషునికన్న భిన్నములు కానే కావు. ''పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్'' అను శ్రుతిమాత్రమే యష్టాదశవిద్యలకెల్ల సారమగు ముఖ్యవాక్యము. తక్కినవాక్యము లన్నియును గౌణములు మఱి యప్రధానములని సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు. ''ఓం'' ఓంకార శబ్దమాత్రము చేత నష్టాదశ విద్యలన్నియు గతార్థము లగుచున్నవి. కాఁబట్టియే పరమహంసలు ''ఓం''అని ఓంకారమును మాత్రమే యుపాసించుచుఁ దుద కా ''ఓం'' యోంకారమున లయమగుచున్నారు. అకారము, ఉకారము మకారములు కలిసి ''ఓమ్'' అని యైనవి. నాదబిందుకలాత్మకములగు అకారము, ఉకారము, మకారము, సత్వరజస్తమోగుణముల నుద్బోధించుచు శివశక్తుల యైక్యతను బోధించుచు నిర్గుణ బ్రహ్మ

సమాధినీ "ఓం" యోంకారోపాసనము కలిగించును. నిర్గుణము నిరంజనము శాంతమునగు పరబ్రహ్మమే "బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మైవభవతి" అను విధమున "ఓం" ఓంకారోపాసకుఁ డగు పరమహంస బ్రహ్మీభూతుఁడే యగుచున్నాఁడు. జలబిందువు జలమందే లయము చెందునట్లు భక్తిశ్రద్ధలు గల పరమభాగవతుఁడు భగవంతునియందే లయమగుచున్నాఁడు. నిర్గుణమగు నేకాగ్రదృష్టిరూపక మనిర్విషయమగు ధ్యానవాస్తవమగు పారమార్థికతత్వము, సగుణసవిషయ మనోభ్రమమే మిథ్యాత్మక వ్యావహారికతత్వము. నిర్గుణతత్వము వాస్తవము సగుణతత్వము సత్యము కాదుకాదు. నిర్గుణపరబ్రహ్మమే సత్యము సగుణమగు జగత్తే యసత్యము. కలలోని కలవలె జగద్వికారములోని వికారము లీ యష్టాదశవిద్యలు.

పృథివ్యప్తేజోవాయువు లాకసమున లయము చెందునుగాని యాకసము స్వతంత్రకార్య మగుటచేత నిత్యకారణరూపమున నుంటచేత నుద్భవస్థితినాశములు చెందక సచ్చిదానందలక్షణ స్వస్వరూపమున నిత్యమై సత్యమై యున్నది. ఆ పరమాకాశమే నాదబ్రహ్మమనంబడును. మఱి యా నాదబ్రహ్మమే "బ్రహ్మైవ సంసరతిముచ్యత ఏతదేవ, దౌవారికం భవతి సంసరణంచతస్య, ముక్తిః పునర్భవతి చిద్వపుషైవతస్య, స్వాజ్ఞానతః స్వమహిమ ప్రతిబోధతశ్చ" అను సర్వజ్ఞమునిమతము బుద్ధునియొక్కయుం జగద్గురుఁడగు శంకరాచార్యుని యొక్కయు నుపనిషత్తు లన్నింటియొక్కయు "వాసుదేవః సర్వమితి"అను భగవంతునియొక్కయు బోధల ననుసరించి సప్రమాణమై సయుక్తికమై యున్నదని నానమ్మకము. నా మతముతో నేకీభవించువారికి నా మతమే యథార్థముకాకమానదు. శబ్దముత్పన్నమైన కొంతసేపటికింద్రియపాటవముకొలందిని శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమగునపుడు శబ్దముత్పన్నమయిన క్షణమందున్న శక్తికంటె

సన్నగిల్లి వినంబడును. కాలవిలంబమునం బట్టియు శ్రవణేంద్రియశక్తి యొక్క యసామర్థ్యమును బట్టియుఁ బుట్టినక్షణమం దున్న శక్తి ధ్వనికిఁ దగ్గుచుండును. సకలపదార్థసమ్మేళనము లే కింద్రియగ్రాహ్యమగు కార్య మెద్దియు నగలుగనేరదు. ఒండొంట నంటక శుద్ధముగాఁ బ్రత్యేక మే భూతమునకు స్వాతంత్రస్థితియుంట సప్రమాణము న్యాయుక్తియుం గాదు. "తత్త్వమసి తత్సవితృవరేణ్యమ్, తత్సత్ తద్వైక్షత" ఈమొదలగు శ్రుతులయందలి "తత్"అను శబ్దము సత్యజ్ఞానానంతలక్షణమగు బ్రహ్మపదార్థమును జెప్పుచున్నది. ఇంద్రియదృష్టమయి చెంతనున్న వస్తువును గూర్చి "ఇది నీవు, నేను" అను శబ్దములు వ్యవహరింపఁబడును. దూరముగా నున్న పదార్థము విషయమైగాని యదివఱకుం బరిచితమై ప్రస్తుతము ప్రత్యక్షముకాని యంతదూరమం దున్న వస్తువు విషయమైగాని కేవలాప్త ప్రమాణము మాత్రముచేత నెచ్చటనైన నున్నదని నమ్మినవస్తువును గూర్చిగాని "తత్"అను శబ్దము వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది. "నేతినేతి, యతో వాచో నివర్తన్తే అప్రాప్యమనసాసహ" అను శ్రుతులం బట్టి మనోగోచరమైనదిగాక యింద్రియదృష్టముగాక కేవలముం దన స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవస్థల కెన్నఁడైన ననుభవము కాక బోక కేవలమాప్తవాక్యప్రమాణముచేత మాత్రమే విశ్వాసముచేతను మఱియాస్తిక్య మతాభ్యాసపటిమచేత నొక విధమైన వస్తు వతీంద్రియమై సర్వలోకాతీతమై వ్యావహారికభిన్నమై సకలప్రమాణముల కగమ్యమై యున్నదనుకొన్న పదార్థము గురించి "తత్"అని ప్రథమపురుషము వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. అనఁగా మొత్తముపై నీలోకములో లేని వస్తువు మఱియు నర్త్యజ్ఞానమున కగమ్యమగు వస్తు వాప్తవాక్యప్రమాణముచేత మాత్ర మున్నదనుకొని నమ్మికొన్న వస్తువునుగూర్చి "తత్" అని వ్యావహారికశబ్దము వాడఁబడుచున్నది. "తత్" అను

శబ్దమునకు నిర్గుణపరబ్రహ్మమని యర్థము చెప్పఁబడుచున్నది. కాని నిక్కముగాఁ బారమార్థిక వస్తువును వ్యావహారికమగు "తత్"అను శబ్దముచేత మునులు బాలబోధకై మఱి యుపాసనా సౌలభ్యమునకై తక్కిన శబ్దములవలె నుపదేశించినా రనుటయే సయుక్తికమును మిక్కిలి సమంజస మనకతీఱదు. "అశబ్ద మస్పర్శం నిర్గుణం శాంతమ్" అను శ్రుతులు శాఖాగ్రచంద్రవత్తుగా దేవునిగూర్చి వ్యవహరింపఁ బడుచున్నవి "శ్రుతిస్థానే స్వరాన్వక్తుం నాలం బ్రహ్మాపి తత్వతః" అను నారదోక్తిప్రకారము "ఇదమిత్థమ్" శబ్దముంబట్టి యర్థమును గాని యర్థముంబట్టి శబ్దమునుగాని నిర్దేశింప నలవికాదు. "పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని, త్రిపాదస్యామృతం దివి" అనుటచేత భగవత్తత్వము మూఁడువంతులశరీరము నిరుపాధికమైనది మఱియొకపాలున శరీరము నోపాధికమైనదను శ్రుత్యాప్తవాక్యప్రవచన ప్రమాణము న్నమ్మిన యెడల "అశరీరమాత్మా" అన్నట్లు "తత్"అను శబ్దముచే నిర్గుణ బ్రహ్మ ముద్దేశింపఁబడుచున్నది నిన్నటి సూర్యకాంతికి నేఁటి సూర్య కాంతికిం బ్రతిక్షణముం భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములయందలి సూర్యకాంతికి న్దత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా మాఱుదల యున్నదని సయుక్తికముగా సప్రమాణముగా సిద్ధాంతీకరింపకతీఱదు కనుక క్షణక్షణమునకు మాఱుచున్న పదార్థములం బట్టి మాఱుదల లేని పదార్థ మొకటి యున్నదనుకొంట యప్రమాణమున్ భ్రాంతి యుంగాని యథార్థము కానేరదు. కాఁబట్టి వ్యావహారిక నామరూప ము లనిత్యము లగుటచేత ననిత్య మర్త్యబుద్ధిగుణమునకుఁ గేవల విలక్షణమగు నిత్యబుద్ధిగుణము గ్రాహ్యమగుననుట "వింధ్యః ప్లవేత్సాగరే"అనుటవలె నసంభవము కాదా? నడురేయి చిమ్మచీకటి చేతఁ బట్టపగటి వెల్లడి గ్రాహ్యమగునా?

దైవపౌరుష పరిణామక్రమము

అనిత్య మర్త్యబుద్ధికి నిత్యామృతాత్మ బుద్ధివిషయమగునను నైయాయిక మతము అంపముచేత నాకసము న్మ్రక్కలుగాఁ గోయుటవలె నసంభవముకాదా ? కేవలము నీ భక్తివిశ్వాసములకు మూలమగు నాప్తవాక్య ప్రమాణముచేతఁ దప్ప దేవుఁడు నాస్తిక పాషండ వేదబాహ్య కుతర్కముచేత సాధ్యుఁ డెంతమాత్రము న్గాఁబోఁడు. "నమ్మి చెడినవారు లేరు నమ్మక చెడిపోతే పొయ్యేరు" అను విధముగా నాప్త వాక్యానుసారముగా హేయాదేయ వస్తువివే కము సంపాదించుకొన్న మేల్మఱచి కృతఘ్నులై యాప్తవాగ్రూప మగు నష్టాదశ విద్యల యుపదేశము ననుసరించి లోకోపకారముగాఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి "ఆపరితోషా ద్విదుషాం నసాధుమన్యే ప్రయోగవిజ్ఞానమ్" అను కాళిదాస వచనము విశ్వ సించి లోకోపకారము స్సంపూర్ణముగ నొనరించునట్లు చతుర్విధాభి నయ విశేషప్రయోగము కావించు శక్తిం దనకుఁ గలిగించుమని భగవంతునిం బ్రార్థించుచుం బరమభాగవతుఁడై యొరుల న్సుఖపెట్టి తరింపఁజేసి తా సుఖపడి తరించవలెను.

వాచికాభినయము న్నాసించు శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్త శాస్త్రములం గూర్చి సకల మర్త్యజంతువుల నడుమడి యంతయును స్వబుద్ధికృత మెంతమాత్రము న్గాక యవశముగా ఘుణాక్షర న్యాయ ముగా ననిత్యమై క్షణావస్థితమై యెన్నిజంతువులో యాజంతువుల జీవితకాలములో లెక్కింపఁ దగిన క్షణము లెన్నియో యన్నివిధముల మాఱుచున్నప్పటికి "సోహం దేవదత్తః" అను రీతిగాఁ బ్రతిక్షణ మన్నివిధముల మాఱుచున్న గంగాతరంగిణులవలెఁ బ్రత్యేకముగా మాఱకున్నట్లు దైవవశమునఁ గొంతకాలమువఱకు నిల్చియుంటచేత

నొక్కొక్క పద్ధతిప్రకారము కల్పింపఁబడినట్లు కాన్పించుచున్నది. ఈజగములోఁ జేర్కొనఁబడిన పదార్థము లొకటియైన నొండొంట మిశ్రముగాక శుద్ధము స్వతంత్రము కలుపు లేక కన్పట్టనేరదు. త్రిగుణాత్మకముకాని పదార్థ మొక్కటియు లేదు. స్వప్న జాగ్రద్దశలందు మాత్రమే మనస్సు సవిషయమై నానావిధ జగద్వికారములం గని పెట్టుచు దా నిర్విషయముగా నున్న సుషుప్తిదశ నూహ స్మరించు చున్నది. కాఁబట్టి భావాభావములు సగుణ నిర్గుణములు నని పదార్థములు రెండేవిధములయి స్మృతి విస్మృతులంబట్టి ప్రతిపాదించవలసి యున్నది. భావ సగుణ స్మృతికార్యముల కభావ నిర్గుణ స్మృతులు కారణము లనుకొనక తీఱదు. భావ సగుణ స్మృతికార్యమే యీ యైహలౌకి కద్వైత వ్యవహారదశ మఱి యభావ నిర్గుణ విస్మృతి కారణస్వరూపమే యీ పారలౌకి కాద్వైత పరమార్థదశ "యథా లోక స్తథా వేదః" అనుటచేత సర్వసముఁడగు భాగవతున కీలోకమే వేదస్వరూపుఁ డను గురువుగాఁ గాన్పించును మఱియును స్వార్థైక తత్పరుఁడు కేవల కుక్షింభరుఁ డగు దుర్జనునకు సుఖదుఃఖాత్మకుఁ డగు శనిగాఁ బొడగట్టుచుండును. "గురుర్జ్ఞాన సుఖే శని ర్దుఃఖమ్" అనుటచేత నిత్య మనశ్శాంతి గురునిరూపము. మఱి సంతత మనోవికారము శనిస్వరూపము. సుఖనిద్రకై సజ్జనుండును దుర్జనుఁడు నుభయులును గాంక్షించుచుంట సహజమైనప్పటికిని దుర్జనుఁడు వ్యసనపరుఁడై కోరిన మనశ్శాంతిని దాఁ జెఱచుకొనుచు నితరులకుఁ గూడఁ జెఱుపఁ బ్రయత్నించుచుండును. ప్రసన్నహృదయుఁడు శాంత చిత్తుఁ డగు పరమభాగవతుఁడు "సత్యం బ్రూయాత్ ప్రియం బ్రూయా న్నబ్రూయా త్సత్య మప్రియమ్" అను నీతిపద్ధతి ననుసరించి లోకుల యాదరమునకుఁ బాత్రుఁడై సుఖముగా నిద్రించును దుర్జనుఁడు

పలుగాకివై యసందర్భ ప్రలాపములచేత దుస్సర్వజ్ఞత్వముం దురహంకారముం జూపుచు లోకుల యాగ్రహమునకు లోనై హాయిగా నిదురింపనేరఁడు. సుషుప్తివంటి మోక్షమును గూర్చియును స్వప్నమువంటి చోదనాలక్షణ ధర్మముం గూర్చియు సంసారులు చింతింపఁ బనిలేదు. లోకమున జరుగుచున్న సకల వ్యవహారములకును సందర్భించియే వేదశాస్త్రము లున్నవి. వేదశాస్త్రానుసారముగానే లోకవ్యవహారములు కల్పింపఁబడినవి. వేదములోఁ జెప్పఁబడిన సంగతులే లోకమందు వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. లోకమందలి వ్యవహారధర్మమునే వేదము చెప్పుచున్నది. లోకవృత్తి కార్యమునకు నిక్కముగా వేదమే బీజము. కాని యవ్యక్తమగు కారణము నెలిసికొనుట యసాధ్యము. కంటిరెప్ప వేసినంతకాలము పలము. పలములో వేయియవభాగము తత్పరము మఱియుం దత్పరమందలి వేయియవభాగము లగ్నము. కాఁబట్టి యా లగ్నకాలము న్నాతాతయగు వసిష్ఠుఁడే తెలియనేరఁడు మఱియు దేవగురువగు బృహస్పతియే కనిపెట్టన్సమర్థుఁడు కాఁడన నేనేపాటి యని పరాశరముని తన హోరాశాస్త్రమున వక్కాణించెను.

"లౌకిక వ్యవహారేషు యథేష్టం చేష్టతాం జనః, వైదికేషుచ కార్యేషు విశేషోక్తిః ప్రవర్తతామ్" అనుటచేత లోకులు తత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా నడచిన నడత వేదశాస్త్రములం దెట్లు వివరింపఁబడెనో యా సంగతి బోధించుటకై మాత్రమే వేదశాస్త్రము లుద్దేశింపఁబడెను గాని వేదశాస్త్రములం బ్రతిపాదింపఁబడిన పద్ధతులం బట్టి వ్యవహరించుటకుఁ గాదు. సంసార మను బండికి రెండు చక్రములవంటి దైవ పౌరుషములం బట్టి మనుష్యుఁడు తా నడచిన నడతన్గూర్చి వేదశాస్త్రము లేమి చెప్పెనో తెలిసికొనుటకై మాత్రమే వేదశాస్త్రముల ప్రయోజనము. లోకవ్యవహారము చేయుట మొదటి

పని. వ్యవహరించిన పిదపఁ దన నడతను గూర్చి వేదశాస్త్రము లెట్లు చెప్పెనో తెలిసికొనుట వెనుకటిపని. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధానుభవముల శ్రోత్ర త్వఙ్నేత్ర జిహ్వా ఘ్రాణేంద్రియ ప్రవృత్తి గలిగిన పిమ్మటఁ గదా యా శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ గుణ తత్త్వ విచారణము కలుగుట సకలలోక ప్రత్యక్షానుభవమే కదా? లోకవ్యవహారమెద్దియైన సహజముగా జనుఁడు చేసి యనఁగాఁ దనకు దేహస్మృతి కలిగిన పిమ్మటఁ గదా యా శరీరస్మృతి సకారణమా నిష్కారణమా, సహజమా, యాగంతుకమా, వాస్తవమా, మిథ్యయా, నిత్యమా, యనిత్యమా, స్మృతియే జగద్రూపమైనదా, జగమే శరీర స్మృతికారణమా, స్వప్న దేహమువలె జాగ్రద్దేహము గూడ భ్రాంతి కల్పితమా యీ మొదలగు విచారణము శరీరస్మృతి కార్యము పుట్టిన పిదపఁ గదా శరీరస్మృతి కారణ మెఱుఁగఁ దలకొనుట. ఈ దేహ స్మృతియే లోకవ్యవహార స్వరూపము. ఈ శరీర స్మృతి కారణమునే వేదశాస్త్రములు వివరించును. కాఁబట్టి కార్యజ్ఞానము మొదటం గారణజ్ఞానము పిదప నగలుగుటయే మర్త్యులకు సహజ ధర్మము. కార్యదృష్టిలేనపుడు కారణచింతయే పొడమదు. కార్యస్వరూపమే పౌరుషము. కారణస్వరూపము దైవము. కార్య మింద్రియగోచరము, కారణ మతీంద్రియము. పంచేంద్రియ ప్రవృత్తకార్యాత్మక లోకవ్యవహారము పౌరుషము. పౌరుష నియామక కారణాత్మక వేదశాస్త్ర స్వరూపము దైవము. దైవముం దెలిసికొని వ్యవహరింప నెవ్వరికిం దరముకాదుగదా? యట్లే వేదశాస్త్రము లెఱిఁగి బ్రతుకు నడుపుకొంట యసాధ్యము. శరీర స్మృతికారణముం దెలిసికొనుటయుఁ దన్నుఁ దా నెఱుఁగుటయును వేదశాస్త్ర ధర్మము నెలిసికొనుటయును "అహం బ్రహ్మాస్మి" అని యనుకొంటయును నిక్కముగా నౌపచారికములు శాఖాగ్రచంద్రబోధలు-శశవిషాణములవలెఁ గేవల శబ్దమాత్రములు

స్వప్న పదార్థములవలె మిథ్యాకల్పనము కేవల శబ్దైక ప్రమాణము విశ్వాసైక మూలములు సహజానుభవ విరుద్ధములు లోకాతీతములు మఱి యతీంద్రియములు కేవల ధ్యాన గమ్యములు కావున సకల లోక వ్యవహారాత్మ కార్థ కామప్రయోజకపౌరుష కారణమగు కేవల పరమార్థబోధక ధర్మమోక్ష ప్రయోజక దైవమును గూర్చిన లోక వ్యవహారములు మానుకొని యొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడక లోక వ్యవహారముతో సంబంధము లేక యతీంద్రయమై యవేద్యమై యలౌకికమై దైవస్వరూపమై సర్వజగన్మూలకారణమై నిత్యమై యపౌరుషేయమై దైవస్వరూపమైన చోదనాలక్షణధర్మమును గూర్చి గాని మోక్షమును గూర్చి గాని చింతించుట మునులకుఁ జెల్లును. సంసారులకు బొత్తిగాఁ దగనిపని.

లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ పౌరుషమును వినియోగింపఁ జేయుచుఁ దమ బ్రతుకు న్నిత్యము కావింపుమని దేవుని న్వేఁడుకొనుటయే యర్థకామములను పురుషార్థములు. మునులకు మాత్రము ధర్మమోక్షములను పురుషార్థములు వేదశాస్త్రములచే విధించఁబడెనుగాని సంసారుల కెంతమాత్ర ముద్దేశింపఁబడలేదు. మును లతీంద్రియు లశరీరు లవస్థాత్రితయ సాక్షులు మఱి యీ జనన మరణ సంసారసాగర నిమగ్నులగు మర్త్యు లర్థకామములను పురుషార్థములు మాత్రమే సంపాదించుకొనుటకే విధింపఁబడిరి కావునఁ దనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొన్నఁ గాని యభీష్టార్థకామములు తన కబ్బనేరవు. ఒరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటకై సాధింపఁ దగిన పురుషార్థములు ప్రాకృతులగు మర్త్యుల కర్థకామములు రెండే, రెండే. ధర్మమోక్షము లర్థకామములకు సముద్రమునకుఁ దరంగములవలె వేఱుకావు. దేహాస్మృతి విశేషములే ప్రమాభ్రమలయిన ట్లర్థకామ విశేషములే ధర్మమోక్షములు. అంబలి

త్రాఁగువానికి మీసము లెత్తువాఁడు కావలెనా యను సామెతగా నర్థ కామములనే సంపాదించుకొనను నేరనివానికిఁ దన ప్రాఁతయే తాఁ జదువలేనివాని కితరుని ప్రాఁతవలె ధర్మమోక్ష చింత పనికిరాదు పనికి రాదు. ధర్మమోక్షములు సాధన చతుష్టయసంపద గలయశరీరులు లతీంద్రియద్రష్టలగు కపిలాదిమునులకు మాత్రమే సాధ్యములు. ఒక్క దమ్మిడితోఁ బదికోట్ల వీసెలబంగారు విలువగల చక్రవర్తి సౌధము గొననుంకించు భ్రాంతునివలె మాటాడుకొను పిల్లకాయల వలె ధర్మమోక్షముల సాధింపయత్నించు సంసారులు కేవల మవి వేకులు కారా ? ధర్మమోక్షములు కేవలముం బారమార్థికములు గాని వ్యావహారికము లెంతమాత్రము గావు. అనఁగా వేదశాస్త్రములు కేవల పరమార్థబోధకము లగుటచేత నతీంద్రియ ద్రష్టలగు కపిల పతంజలి గౌతమ కణాదజైమిని వ్యాసాదిమునులకు మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడినవి కాని సంసారుల కెంతమాత్రము గావు కావు. కనుకనే "యద్యేష్టం లోకవ్యవహారేషు చేష్టితాంజనః" అను కామ చారానుజ్ఞ యీయఁబడెను. ఆకాశాద్వాయు ర్వాయోరగ్ని రగ్నే రాపోఽ భ్యః పృథివీ పృథివ్యా ఓషధయ ఓషధీభ్యోఽన్న మన్నాత్పురుషః పురుషఏవేదగుం సర్వమ్" అనుటచేత దేహస్మృత్యాత్మక పౌరుష దృష్టపదార్థము లన్నియును స్వప్నదృష్ట పదార్థము లన్నియును స్వప్నమయములే యైనట్లు పౌరుష మయములే కావునఁ పౌరుషము కంటె వేఱేపదార్థమే లేదు.

శరీర స్మృత్యాత్మక పౌరుషముచేత జ్ఞానమున కబోధ్య తత్త్వ ముతోఁ స్ఫురించు పదార్థమే "ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః" అనుట చేత దేహాస్మృతిరూపక పౌరుషజ్ఞానమున కవేద్యతత్త్వమై స్ఫురించు పదార్థమునకే యాత్మయని గాని దైవమని కర్మమనిగాని కాలమని గాని నామములు. "సుఖస్య దుఃఖస్య నకోఽపిదాతా పరోదదాతీతి

కుబుద్ధిరేషా, అహంకరోమీతి వృథాఽభిమానః స్వకర్మసూత్ర గ్రథి
తోహిలోకః'' అను విధముగా నాగామి సంచితప్రారబ్ధములను కర్మ
ములచేత నశరీరుఁ డగు జీవుఁడు స్థూల సూక్ష్మకారణ దేహముల
నుపాధులుగా నాశ్రయించి తుదమొదలు లేక భూత భవిష్యద్వర్త
మాన కాలమందు సుఖదుఃఖ పరంపరను "సుఖస్యానంతరం దుఃఖం
దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్'' అను తీరున నపార సంసారసముద్రమున
నీదులాడుచున్నాఁడు. ఈకర్మ మనాది. కర్మమే బ్రహ్మస్వరూపము–
కాలము– కర్మము– దైవము– విధి– యదృష్టము కర్మమునకే
పర్యాయపదములు. ముఖ్యముగాఁ దన పురుషప్రయత్న మెద్దియును
లేకయేఁ దాఁగోరని సుఖముగాని దుఃఖముగాని కలిగించుచుఁ దన
కెద్దియు న్నిరూపింప శక్యముగాక యతీంద్రియమైన కారణమే కర్మ
మనియుం దైవ మనియును వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది. అన్నిపదార్థ
ముల కంతర్బాహ్యములనిండి, యన్నిపదార్థముల పరస్పర సంయోగ
వియోగములకు హేతువై, సను స్తమును దానయ్యు నతీంద్రియమై
తన వాస్తవతత్త్వ మెద్దియో యెవ్వరికిఁ దెలియనీక తనయునికిని
మాత్రమే తెలియపర్చుచుంటచేతఁ బౌరుషగ్రాహ్యమై సకలపౌరుష
మూలమైయున్న యాకాశమునకుఁ గూఁడ నెద్దికారణమో యద్దియే
కర్మము దైవమునాఁ దగును. జీవులందఱును జగమంతయును "దైవా
ధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతం, తన్మంత్రం బ్రాహ్మణా
ధీనం బ్రాహ్మణో మమదేవతా'' అనున ట్లీజగమంతయును దైవ
వశమున సృష్టిస్థితినాశము లందుచున్నది. మఱి యాదైవము మంత్ర
మనఁబరగు. వేదముంబట్టి ప్రవర్తిల్లుచున్న దావేదము బ్రాహ్మణ
శబ్దవాచ్యులగు గౌతమ వ్యాసాది ఋషిస్వరూపమైయున్నది. కాఁబట్టి
యతీంద్రియ ద్రష్టలు సర్వజ్ఞులు సకలజనసములు సర్వభూతాంత
రాత్ములు సకల లోకోపకారపరాయణులు స్వార్థత్యాగులు సర్వ

భూతదయామయులగు జగద్గురువులగు మహాముని లుపదేశించిన వేదశాస్త్రరూప కాప్తవచన ప్రమాణమే నా యభీష్టదేవతగా నమ్మి సేవించెదనను వాక్యము పరమభాగవత జనసమ్మతము సమ్మతము. జగద్గురువులగు పరమమునులు తత్తద్యుగానుసారముగా ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థముల సాధించుకొను నుపాయములు మహాకవులై పరమభాగవతులై వేదశాస్త్రముఖముల నుపదేశించు చున్నారు. యుగానుసారముగాఁ బురుషార్థ చతుర్వర్గమును సాధించు కొనఁదగిన త్రోవలు మాఱుచుండును. ధర్మమోక్షములు సుషుప్తి దశవలె వివరించి "ఇదమిద్ధమ్" అని నిర్దేశింప శక్యముకావు. కాఁబట్టి ధర్మమోక్షముల నార్చి చెప్పెడి వేదశాస్త్రములు వర్త మానకాలమున నా వృద్ధ ప్రప్రపితామహుని గూర్చిన చింతవలె వ్యర్థమును మఱియుం బనిచేటుగాని లాభములేదు "ధర్మ మధర్మము భంగి నధర్మము ధర్మంబు మాడ్కిఁ దనయూతోఁచున్." అన్నట్లు ధర్మసూక్ష్మత నగనిపెట్ట నలువయైనఁ జాలఁడు. కంటియెదుట జరుగు చున్న సంగతియొక్క ధర్మము నిరూపింపఁజాలని మర్త్యుల కతీంద్రియ మునిప్రియ మునిరంజనము శాంతము "ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" యను తత్వస్వరూప మగు మోక్షవిచారణముగూడఁ గుందేటి కొమ్ముతో దువ్వనచేయఁబోవు ప్రయత్నమువలె నసంభవకార్యము. కాఁబట్టి దైవపౌరుష కృత్యములుం బ్రత్యక్షములగు నర్థకామముల న్సాధించుకొను నుపాయముల న్వెదకుకొనుటయే మర్త్యుల కవశ్య కర్తవ్యము.

సరిగాఁ జతుర్విధాభినయప్రయోగ మొనర్చిన సజ్జనుఁడు మాత్రమే యర్థకామములను పురుషార్థముల రెండింటిని సంపాదించు కొనుటచేత నట్టి పుణ్యాత్మునకుఁ దమంతటఁ దామే ధర్మమోక్షములు రెండు న్గూడసిద్ధించును. సిద్ధించును. అర్థమనఁగా బ్రతుకు. కామమనఁగా

జీవితేచ్ఛ. నిద్రాహారవిహారస్వరూపము బ్రతుకు. నిద్రాహారవిహార సుఖాభిలాషము జీవితేచ్ఛ. అర్థకామముల స్వరూపము హాయిగా బ్రతుకు కోరిక. హాయిగా బ్రతుకు కోరిక నెఱవేఱ నిత్యమనః సంతోషము నొందిన జనుఁ డమాత్రమే ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థముల నాల్గింటిని సంపాదించుకొన్న భాగ్యశాలి సుకృతి. నిత్యమనస్సంతుష్టి లేనివాఁడు పురుషార్థముల నంపాదించుకొనఁ జాలని దౌర్భాగ్యుఁడగు దుష్కృతి. "స్వకర్మ సూత్రగ్రథితోహి లోకః" అనుటచే నేనిత్తు నాటిన నామొక్క మొలచును. మొత్త ముపై లోకములోఁ గర్మానుసారము సుఖదుఃఖము లనుభవించుట సకల జనసాధారణ ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? కాఁబట్టి త్రికరణశుద్ధిగా సర్వలోకోపకార స్వరూపమగు సత్కర్మము నాచరించి పురుషార్థము లను సాధించుకొనవలయును. "అహింసా పరమోధర్మః" అనుటచేత సత్కర్మములకెల్ల సర్వలోకోపకారక మగు భూతదయ సారము. కాఁబట్టి సకలజనరంజకముగా బ్రతుకవలయును. బ్రతుకు చతుర్వి ధాభినయాత్మకము. ఆ యభినయములలో మొదటఁ బేర్కొనంబడిన వాచికాభినయముం గూర్చిన శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్తశాస్త్ర ములందుఁ బలుకు తెఱవును శాసించు శిక్షాశాస్త్రమును వివరించుటలో ధర్మార్థకామమోక్షములని యుచ్చరించిన క్రమమున కర్థనిర్దేశము నందు ధర్మమే యర్థమర్థమే కామము కామమే మోక్షమని యభేద స్వరూపమే ధర్మాధర్మ కామమోక్షములు నాల్గు నొక్కటియే. పౌరుష మనిపించుకొనుచున్నది. పురుషప్రయత్నము నాల్గువిధము లయి ధర్మార్థ కామమోక్షములను చతుర్విధ పురుషార్థములయి యున్నది. పౌరుషమనఁగా బ్రతుకు. బ్రతుకు ధర్మార్థ కామమోక్ష సాధనమగు పౌరుషమయి యున్నది. ధర్మార్థ కామమోక్షములలో నిత్యములు దైవికములు నగు ధర్మమోక్షము లతీంద్రియములు మఱి

యర్థ కామము లనిత్యమ_ర్య శారీరకము లింద్రియకృత్యములు కేవల పురుషకారములు సర్వజన ప్రత్యక్షములు మఱియు న్నిద్రాహార విహార స్వరూపములు.

నిద్రాహార విహారమయమగు జీవితమందు సాధింపఁదగిన యర్థ కామములకు దగున ట్లభినయించుటలో వాచికాభినయ విధాన మెఱిఁగించు శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరు_క్తములందు మొదటిది శిక్షా శాస్త్రము. నారదశిక్ష యత్యు_త్తమము, పరమభాగవతులలో సజ్జ నుఁడు నారదుఁడు, గంధర్వవేదకోవిదులందు నారదుఁడు దేవముని కావున నారదశిక్ష శిక్షలలో శ్రేష్ఠము. సత్వరజ_స్తమోగుణాత్మక మగు శరీరస్మృతి రూపకజాగ్రత్స్వప్న సుషు_ప్త్యవస్థాను భవమే జీవాత్ముఁడు. భూతభవిష్య ద్వ_ర్తమాన కాలములం దాగామి సంచిత ప్రారబ్ధస్వరూపక స్వకర్మమనుభవించి యనుభవించుచు ననుభవించ వలసిన కర్మమును స్వకర్మసూత్రగ్రథితుఁడై యాదిమధ్యాంతరహిత సంసారచక్రమునఁ గ్రిందుమీఁదుల స్వర్గనరకాత్మక సుఖదుఃఖకారణ నిజపుణ్య పాపకర్మఫల మనుభవించక తప్పదు.

సంపూర్ణ సత్క_ర్మఫలముచేత నిత్య సంతుష్టాంతరంగుఁడై స్వార్థపరత లేమిచే భగవదర్పిత సర్వక ఫలము కలవాఁడగుటచేతఁ బరమభాగవతుఁడై సంసరించుచుండియును మంటియందుండియు న్నన్నంటని కుమ్మరి పురుగుచందమునఁ బ్రకృతినంటక నిర్లిప్తుడై కపిల మహామునివలె జీవన్ముక్తుఁడగును. ప్రకృత స్వరూపక గుణమయ దేహ స్మృతి మాత్ర మాత్మకుఁ దప్పదుగాని సత్క_ర్మచేత లభ్యమగు నిత్య మనస్సంతృ_ప్తి రూపక బ్రహ్మసమాధి నుండుటచేత "మనురభవమ్" అని బ్రహ్మజ్ఞానముతోనే తల్లి గర్భమున వెలువడుచున్న వామ దేవుఁడు గుణమయదేహమును ధరించియుం బ్రకృతికంటక నిర్లిప్తుఁడై "బ్రహ్మావలోకన ధియం నజహాతి యోగీ" అను నట్లు జ్ఞానయోగ

ముగల మునికీ దేహస్మృతి రూపక సంసారము దగ్ధపటమువలెఁ బేరునకు మాత్రముండును గాని వాస్తవముగా సకల భూత దయాపరుఁడు సకల జనసముఁడు సర్వలోకోపకారపారీణుఁడు స్వార్థత్యాగియగు సుకృతికి సంసారము జలస్తంభవిద్య గల్పింపఁబడిన నౌకయంతస్సముద్రమున యథేష్ట సంచార మొనర్చునట్లుంటీయంటదు. "మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః" అనుటచేత సకాముఁడు బద్ధుఁడు నిష్కాముఁడు ముక్తుఁడుగా నీజనన మరణ ప్రవాహరూపకసంసారముజీవునకుఁదప్పదు. దప్పదు. సత్కర్మముచేత "అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్" అనునట్లు సజ్జనుఁడు సంసారదుఃఖమును బొందక నిత్యసంతుష్టుఁడై బ్రహ్మానందమున నోలలాడుచుఁ గర్మఫలమనుభవించక సూర్యునివలెఁ గేవలము కర్మసాక్షియై యుదాసీన తటస్థ లక్షణములతోఁ బరమాత్మ సాక్షాత్కారమందును. కాఁబట్టి "అవశ్యమను భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్" అను వాక్యానుసారముగా మునులు వేదశాస్త్రముఖమున మనుష్యులకు "అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా- అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా- అథ శబ్దాను శాసనమ్" అని సదుపదేశ మొనర్చిరి "బాలానాం సుఖబోధాయ" అని కొందఱు ప్రాజ్ఞులు శాస్త్రవ్యాఖ్యానము లొనర్చిరి. కాఁబట్టి యష్టాదశ విద్యల సారము పిన్నలకు శక్తికొలంది బెద్ద లుపదేశింపవలసి వచ్చెను. వేదశాస్త్రానుసారములే సార్వలౌకిక నిద్రాహార విహార సౌఖ్యసంపాదక కర్మము లన్నియు, లోకములో జరుగుచున్న ప్రతి క్రియయును వేదశాస్త్రసమ్మతమే. "ధాతా యథా పూర్వ మకల్పయత్" అనుటచేత వేదమును స్మరించి వేదమునం బ్రతిపాదితము లయిన పదార్థములనే బ్రహ్మదేవుఁడు పూర్వకాలమున నున్నట్లే వర్తమాన కాలమందుఁ గూడ సృజించెను. దేశకాలపాత్రానుసారముగా నాయా వస్తువుల నొందర్భముచే సుఖకరముగాఁ గావించుకొనుట క్షేమ

పౌరుషాయత్తము. సజ్జనునకు మాత్రము పదార్థ సంపర్క జ్ఞానమబ్బును. అసందర్భముగాఁ బదార్థముల ననుభవించు నవివేకి తాఁ జెడి లోకులం జెఱచును. సజ్జనుఁడు సందర్భ శుద్ధి నెఱిఁగి లోకోపకారము కావించి తా సుఖపడును గాఁబట్టి లోకములో పదార్థము లన్నియు నుపయోగింపఁ దగినవియే. ఉపయోగించుకొన వలసిన మార్గములు కేవలాప్త వాక్య ప్రమాణమునఁగాని యితర ప్రమాణములవలన విస్పష్టముగాఁ దెలియఁబడవు. సర్వలోకాప్తులు గౌతమ వ్యాసమునులు. న్యాయ మిహమును గూర్చియు వైరాగ్యము పరలోకము గూర్చియు మూర్తీభవించిన న్యాయవేదాంతములు. ''నేర్చి బ్రతుకువాఁడు నేరక చెడువాఁడు ధాత్రియందుఁ గలరె ధరణినాథ'' అను తీరునఁ బౌరుషమంతయును విఫలము ''యల్లభసే నిజకర్మోపాత్తం విత్తం తేన వినోదయ చిత్తమ్'' అను నాచార్యోక్తి ప్రకారము స్వకర్మానుసారముగా నైహలౌకిక పదార్థములచే నర్థకామములు సంపాద్యములగును. ''యద్ధాత్రా నిజఫాల పట్టలిఖితం స్తోకం మహద్వా ధనం తత్ప్రాప్నోతి'' అను వాక్యానుసారముగా స్వకర్మానుసారముగా దైవపౌరుషములు ఫలించును. తన భూత భవిష్యత్కర్మములు తనకు మిక్కిలి పరోక్షములు. వర్తమానకాలమందు లోక విరుద్ధము కాక స్వార్థపరత లేక కేవల పరోపకారమునకై మాత్రమే సజ్జనుఁడు తీవ్ర పౌరుషమునఁ జేయు కర్మమంతయు నొకప్పు డనుకూల కాలమున నొకప్పుడు కాలవైపరీత్యముచేత సఫలమయ్యెను విఫలమయ్యెను ఫలాపేక్ష యనఁగా స్వలాభము నాసించి యా సజ్జనుఁడు వ్యవహరించఁడు గనుక నా పుణ్యాత్ముని బ్రతుకునందలి కర్మములన్నియును లోకోపకారములయి విబుధ స్తవనీయములు కాకమానవు.

కర్మము బ్రహ్మము

తన సుషుప్త్యవస్థయును స్వప్నావస్థయు దన యాత్మానుభవప్రమాణముచేత నుపేక్షించి తన జాగ్రద్దశా వ్యవహారమే

యథార్థమనుట మర్త్యులకుఁ దప్పనిస్వభావము కనుక నీజగమంతయును "ద్వైతాద్వైతసమం బ్రహ్మ" అనురీతి నృథార్థముగా భావించుకొని దేహధారులు వ్యవహరించక తీఱదని సర్వజ్ఞులును జ్ఞానస్వరూపులుం బరమకారుణికులును సర్వజగదుపకారులు నగు గౌతమాది బ్రహ్మర్షులు కేవలాద్వైతబ్రహ్మధ్యాన సమాధిస్వరూపులయ్యును జగద్గురు శంకరాచార్యాది పరమహంసలు లోకోపకారమునకై కదా శారీరక భాష్యాద్యనేకగ్రంథముల ద్వారా పురుషార్థములను సంపాదించుకొను నుపాయము లుపదేశించిరి. కాఁబట్టి యీ లోకమంతయును త్రిగుణమయమగు నిజకర్మానుసారముగా లబ్ధమయిన స్వప్నజాగ్ర త్సుషుప్త్యవస్థానుభవ మంతయును స్వార్థత్యాగులై లోకోపకారపరులయిన సజ్జనులకు సంసారవికారముల నొకింతయు గలిగింపఁజాలక కేవలము న్నిత్యమన స్తృప్తి రూపక బ్రహ్మానందానుభూతిగా మాత్రమే ఫలించును. పాంచభౌతిక పదార్థములన్నియును గౌతమాదిబ్రహ్మర్షులకుఁ బ్రత్యక్షము లయినప్పటికి నమ్మహనీయుల బ్రహ్మభావనావశమున నీజగమంతయును వాసుదేవుఁడుగానేఁ బొడకట్టి బ్రహ్మానందము గలిగించునుగాని రాగద్వేషాది సంసారవికారముల నొక్కింతయును గావింపనేరవు. కాఁబట్టి జాగ్రదవస్థకు గ్రాహ్యమగు ప్రత్యక్షపరోక్షాత్మకమగు నీ జగత్కార్యము లన్నియును మఱి యీ లోకవ్యవహార మంతయును వాస్తవమే కాని కల్లకాదు. శశవిషాణమువలెఁ ద్రికాలములయందు లేనిది లేనిదే. యభావ మభావమే. లోకాతీతము లోకాతీతమే. శూన్యము శూన్యమే. ఇంద్రియ ప్రత్యక్షమైన పదార్థ మొకప్పుడు నీడవలెఁ బ్రతిబింబమువలె భ్రాంతికృతమయ్యె నా భ్రాంతి, కారణములేక కలుగుట యస్వాభావికము యుక్తివిరుద్ధ మసంభవము కాదా ?

కాబట్టి కారణములేక కార్య మొదవదను న్యాయము సకల జన సహజ సామాన్య మతమే కదా? "ప్రమితి విషయాః పదార్థాః।

ధియో యోనః ప్రచోదయాత్'' అని వేదశాస్త్రములం బట్టి పదార్థ తత్వము నిశ్చయించుటకు మూలకారణము యథార్థ బుద్ధి యనంబడి పదార్థ తత్వమును లెక్కించు ప్రమితి యని న్యాయ మతమును వాస్తవ మెఱుఁగించు బుద్ధిని దేవుఁడు మా కిచ్చుఁగాక యని శ్రుతి మతమును బ్రవర్తిలుచున్నవి ''ప్రయోజన మనుద్దిశ్య నమందోఽపిప్ర వర్తతే'' ఎద్దియో కారణరూపక మగు నూహ లేకయే వెఱ్ఱికూడ నే కార్యముచేయుటకైనం బ్రవర్తిల్లఁడుగా? కాఁబట్టి సకారణము గాని కార్య మీలోకమునఁ బుట్టదని యేమాత్ర జ్ఞానవంతుఁడైన మనుష్యుఁడు నూహింపక తీఱదు తీఱదు. త్రిగుణమయ శరీరస్మృతి యీలోకమంతయు నీ దేహస్మృతికంటె వేఱే మఱి పదార్థమే లేదు. ''ప్రమితి విషయాః పదార్థాః'' అనుటం బట్టి దేహస్మృతియే యీ ప్రాపంచికపదార్థములతత్వమునుగనుగొనుచున్నవి. కాఁబట్టి యీలోక పదార్థ స్థితి కంతకును మూలకారణమా శరీర స్మృతియే. మఱియు నీ దేహ స్మృతియే జగత్కార్యముగా బరిణమించిన కారణమనితర్క వేదాంత మతముల రెండింటి యొక్క సమన్వయము. సమంజసమే యను నిశ్చయ జ్ఞానము గౌతమ వ్యాసాది మునులకు మాత్రమే చెల్లును గాని ప్రాకృతులగు మర్త్యులకు కార్యకారణములు రెండు నొక్కటే యనియు దేవునకును జగమునకు భేద మెద్దియును లేదని యును విత్తునకును జెట్టునకును వస్తు భేదము లేదనియును తమ శరీర స్మృతియే యీ సమస్త జగద్రూపముగా బరిణమించుననియు ''పురుష ఏవేదగుం సర్వమ్'' ''హరి మయము కాని వస్తువు పరమాణువు లేదు'' అను బుద్ధి యీశ్వర బుద్ధివలె నిత్యము కానేరక భ్రమచేత దూషితమై యథార్థ వస్తువు నరయఁజాలక విపరీతమై ప్రతి కృతిచ్ఛాయా మాత్రమునే కనుచు వాసుదేవునకుఁ బ్రతిబింబమగు జగమును వాసు దేవుఁడుగా యథార్థముగా గ్రహింపనేర కద్దమునఁ దన నీడలోఁ

బోరాను పిచ్చుకలవలె నీప్రాకృత జనులందఱు న్విపరీత బుద్ధులయి స్వకర్మపాశబద్ధులై "సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మ" యను యథార్థ బుద్ధి యిప్పటి వఱకును సద్గురు కటాక్షమునకుఁ బాత్రులు కాకుండుటచేతఁ గార్యకారణములు రెండు నొక్కటియేయని తలంపలేక దుర్భరసంసార తాపత్రయాగ్ని దందహ్యమానులగుట కోర్వక దయాంభోనిధులగు గౌతమ వ్యాసాది మహామునులు తర్క వేదాంత ద్వైతాద్వైత మతములను జతుర్విధ పురుషార్థములను సంపాదించుకొని సంసార దుఃఖము న్దరించు దారుల న్వేయినోళ్ళం జాటి చెప్పుచు జ్ఞానవృద్ధులు వయోవృద్ధులయిన సజ్జనులు ప్రత్యక్షముగా మంచినడువడి నుప్పుచు నీటిలో మున్గిపోవుచున్న వారల న్దేవల కరుణతోఁ దమ ప్రాణము లొడ్డియైన నొడ్డెక్కించి కాపాడుచున్నారు బొమ్మలాటవలె నాటకమునలెఁ దెలిసిగాని తెలియకగాని యథార్థమనుకొని మదెక్కైన భావించుకొని గాని యీ సుఖదుఃఖాత్మక సంసార సాగరమున గురుకటాక్షమను నొడ్డెక్కించునావ దొఱకిన వఱకు నీలోకులు క్షణక్షణము మున్గుచు దేలుచుంట తప్పదు తప్పదు. "జ్ఞానాగ్ని దగ్ధ కర్మాణామ్" అను నట్లు కేవల పరమభాగవతాచార్యముచేత నబ్బిన సద్బుద్ధిచేత "త్రిపాదస్యామృతం దివి" అను నట్లమృత మగు పురుష తత్త్వము లీనమై సంసారమును దరించి నిర్లిప్తుండు నిర్గుణుండు. "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అను పురుష తత్త్వమున లీనుండై బ్రహ్మీభూతుండగును.

"పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి" అను శ్రుతి దేవుఁ డర్ధ నారీశ్వరుఁడని యభిప్రాయ మిచ్చుచున్నది. "పాదోస్య విశ్వాభూతాని" అను వాక్యము జగద్రూపిణి యగు శక్తిని "త్రిపాదస్యామృతం దివి" అను వాక్యము నిర్గుణుఁ డగు శివుని బోధించుచున్నది కాఁబట్టి "శివ శక్త్యాత్మకం జగత్" అను స్మృతిచేత నీ జగమంతయు నర్ధనారీశ్వరాత్మకమగు శివశక్తి స్వరూ

పమే కావున నీ జగమంతయు వాస్తవమే కాని మిథ్య కాదు. కాఁబట్టి మెట్ట వేదాంతములు చాలించి ధర్మార్థకామమోక్షములను సాధించు కొనుటకై యథార్థవాక్యాత్మక వేదశాస్త్రము సారము మనుష్యులు శ్రేయస్కాములయి నడుచుకొనక తీఱదు. "గీ॥ మొసలిచేఁ బట్టు వడి నీటమునిగియున్న గజమును సుదర్శనంబునఁ గాచు శౌరి। మోహ మునఁ బట్టువడి భవమున మునుంగు । మనలఁ గూడ సుదర్శనమున నె కాచు॥" అను భాగవత పురాణమతమును విశ్వసించి ఫలాపేక్షలేక స్వార్థపరులు గాక కేవల లోకోపకార బుద్ధితో మాత్రమే పరమ భాగవతులు చేయు సంసారమే నిశ్చయముగా పురుషార్థ చతుర్వర్గ సాధనోపాయమని సకల వేదశాస్త్రముల ముఖ్యాభిప్రాయము.

నేను నా దేహము నా బ్రతుకు నాకు శరీరజ్ఞప్తి యున్నంత వఱకు నెట్లు సత్యములని నమ్మకతీఱదో యట్లే నాకుం దోఁచు సమస్త సహజ జగత్కార్యములు వాస్తవము లనియును మఱియు నీజగ మంతయు నెట్లు సత్యమో జగమునందు వ్యవహరించు సకల చరా చర జంగమస్థావర జడచేతన పదార్థ వ్యాపారము లన్నియును వేయేల లేనివస్తువు తలంపునకే దోఁపదు. బుద్ధి కసాధ్యములేదు. దేహస్మృతి యెట్లు నిత్య మనుకొనుచున్నాఁడో యటులే దేహ స్మృతికిఁ గోచరమగు జగత్కార్యము లన్నియును వాస్తవములే. బింబములేక ప్రతిబింబము కలుగనేరదు. తనయున్కి తన కెంత వాస్తవమో తన దేహస్మృతికి గోచరమగు పదార్థము లన్నియును దనకు వాస్తవములు కాకతీఱదు. తనకుఁ బని శరీరజ్ఞప్తి యద్దమా యద్దము దుఁ దన దేహమే తా ననుకొని యెట్లు సత్యముగా దన్నుఁ దా చూచుకొన్నట్లు విశ్వసించుచున్నాఁడో యట్లే తన స్మృతి యనెడి యద్దమునదోఁచు జగత్కార్యము లన్నియును వాస్తవములే యనుకొని వ్యవహరించక తీఱునా? చేసే దొకటి. పరులను వంచించు

టకై చెప్పేది యింకొకటి ధూర్తజనలక్షణము. లోకోపకారబుద్ధిగల మహాత్ములీజగమంతయును వాస్తవమనియే తమకన్న యథార్థ తత్వమును "పూర్వజన్మ నియామారీ పూర్వజన్మ నియద్ధనమ్, పూర్వ జన్మ నియావిద్యా, అగ్రేధావతిధావతి" అన్నట్లు సూర్యోదయాస్త మయములవలెనే దేహధారులై దైవ నియతులై యెప్పు డేకర్మములు చేయవలయునో మఱి యెప్పు డేసుఖదుఃఖము లనుభవించవలయునో యాయాకర్మములు చేయకతీఱదు మఱి యాయాసుఖదుఃఖము లనుభ వించక తీఱదు. దుఃఖములు తప్పించుకొనుటకు సుఖములు పొందుట కును చేయు పురుషప్రయత్న మంతయును వ్యర్థమా యని శంకించి నచో నాగామిసంచిత ప్రారబ్ధకర్మము లన్యోన్యకారణములై విధిగా ననాదికాలమునుండియును జీవుల కనుభూతము కాకమానవుగాని "బాలానాం సుఖబోధాయ, కుర్వేఽహం ముదుదీపికామ్" భూతభవిష్య ద్వర్తమాన కాలవేత్తలగు మునులు వేదశాస్త్రమూలమున నెట్టి కర్మమున కేఫలమో యేకర్మ మెప్పు డనుభవించవలసియుండునో ఐహ లౌకిక కర్మస్వరూప మెట్టిదో పారలౌకిక కర్మస్వరూప మెట్టిదో ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సాధింపఁ దగిన కర్మము లేప్రకారముగాఁ బ్రవర్తిల్లునో పురుషప్రయత్న మెప్పు డవసరమో మఱెప్పుడు వ్యర్థమో పురుషప్రయత్న మను కర్మమునకు మూలకర్మ మెద్దియో యాసంగతు లన్నియును హేయా దేయ వస్తువులనుగూర్చి పెద్దలు పిన్నల కుపదేశించిన ట్లుపదేశింప వలసి వచ్చెను, మామిడిమొక్కను దోహదముచేసి పెంచుకొనఁగా నద్ది వృక్షమై పూచి కాచి ఫలించి యింతకాలమున కీవిధముగా నుపయోగించునని యజ్ఞులకు సహజముగాఁ బ్రాజ్ఞు లుపదేశించుట యాప్రాజ్ఞులకుఁగూడ విధినియతకర్మమే "కర్మమునఁబుట్టి జంతువు కర్మమునన్ వృద్ధిపొందుఁ గర్మమునఁ జెడుఁగా" కాఁబట్టి జననమరణ

ప్రవాహాత్మక సంసారమంతయు స్వకర్మస్వరూపమే. వేయేల కర్మబీజమే యీశరీరస్మృతి. శరీరజ్ఞప్తియే జాగ్రదాకారముగా స్వప్నావస్థయందలి మనోవృత్తివలె జాగ్రదవస్థయందుఁ గూడఁ బరిణమించుచున్నది. "కర్మణ్యకర్మయఃపశ్యేద కర్మణిచకర్మయః" అనుటచేత నేమహాత్ముఁడు సంసరించుచుండియును రాగద్వేషము లంటకుండునో యా భాగ్యశాలి మాత్రమే కర్మబద్ధుఁడు కాఁబోక జీవన్ముక్తుఁ డగును. "త్రిపాదస్యామృతందివి" అనుటచేతఁ గాముని దహించిన శివుఁడు తప్ప సకాముఁడు "పాదోఽస్య విద్యాభూతాని" అనునట్లు సంసారాత్మక కర్మబద్ధుఁడు కాకతీఱదు. త్రిగుణాత్మకమగు సంసారప్రకృతి కర్మస్వరూపిణియగు శక్తి - నిర్గుణుఁ డగు పురుషుఁ డమృతమయుఁడగు శివుఁడు ధర్మార్థకామములు త్రిగుణములు కర్మస్వరూపములు. మోక్షము నిర్గుణమగు కర్మాతీత పరబ్రహ్మము. సత్కర్మమే మోక్షము దుష్కర్మమే సంసారము. సత్కర్మ మొనర్చు సజ్జనుఁడు విరాగియై కర్మమం దకర్మము గనుగొనును. దుష్కర్మ మొనర్చు దుర్జనుఁడు కర్మమందుఁ గర్మమరసి గర్మముం జూచును. అనఁగా రాగద్వేషములంటని యోగి సంసరించుచుండియును సంసారము నంటక నిర్విషయమగు మనస్సుతో ధ్యానయోగముచేత నమృతపదవి స్థిరుఁడగును. కోర్కికలవాఁడు భ్రాంతునివలె లేని వస్తువులం దనకుఁ దా బన్నుకొని సుఖదుఃఖాత్మక సంసార కర్మపాశబద్ధుఁ డగును. జ్ఞానిగాని యజ్ఞానిగాని స్వకర్మఫల మనుభవించక తీఱదు గాని "ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" బుద్ధిమంతుఁడు తా ననుభవించకతీఱని కర్మ మెప్పుడు తటస్థించునో యెట్లుజరుగునో యాకాలము నాకర్మస్వరూపమును ముందుగాఁ దెలిసికొనుటచేత నీసంసార మంతయును నిస్సారమని నిశ్చయించుకొని రాగద్వేషము లొందక నిర్లిప్తుఁ డగుటచేత జీవన్ముక్తుఁడయి కైవల్యానంద మనుభ

వించును. ఏకాలమం దేకర్మము తా ననుభవించవలసి యుండునో యాసంగతి తెలియని యజ్ఞాని రాగద్వేష బద్ధుఁడై తుద కాశాభంగ మగుటచేత తా ననుకొన్నట్లు తన ప్రయత్నము కొనసాగకపోవుట మతిఁత నిర్విణ్ణుఁడై కర్తవ్యాకర్తవ్యము లరయక మఱింత సంసారాంధకారమునఁ జిక్కుపడును. బ్రాహ్మహత్యానేక పాపాటవుల కగ్నికీలలు హరినామ కీర్తనములు "జ్ఞానాగ్ని దగ్ధకర్మాణామ్" అనునట్లు కోర్కి రూపమగు కర్మమును నిష్కాముఁడై వైరాగ్యకారణ మగు జ్ఞానమును "ధియోయోనః ప్రచోదయాత్" అని ప్రతిపాదింపఁబడి వివేకాత్మకబుద్ధిని సంపాదించుకొన్న వాఁడు కర్మపాశము నంటక సంసారమును దరించి యమృతపదముం జేరుకొనును. వేద శాస్త్ర ముఖములు స్మనులు ధర్మార్థకామమోక్షములు సంపాదించుకొనఁజాలు బుద్ధిఁ గఱపుచున్నారు కాఁబట్టి కర్మబద్ధులగు మర్త్యులు తప్పక భక్తిశ్రద్ధలతోఁ బుజుషార్థసాధకమగు బుద్ధి నాప్తవాక్యము న్విశ్వసించి యష్టాదశ విద్యాసార మెఱిఁగి భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యము లంది కర్మస్వరూపమగు సంసారబంధమునుండి విముక్తులై పరమ భాగవతులవలెఁ దరించుచున్నారు. కాఁబట్టి మునులు సంసారులకు మిక్కిలి శ్రేష్ఠబుద్ధి దాయకములు భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యజనకములగు నానా వేదశాస్త్రము లుపదేశించిరి.

"ఉద్యోగినం పురుషసింహముపైతిలక్ష్మీః ఉద్యమేనవి నాన్ప్రాణాంన సిధ్యన్తిమనోరథాః" నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమునకై దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు దేవులాడకతీఱదు. "అద్వైతం పరమార్థతః, పురష ఏవేదగుం సర్వమ్, అహింసాపరమో ధర్మః, ధర్మంచర" సాధనచతుష్టయ సంపదగల ముముక్షువులకు "బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా" అనియును భక్తిశ్రద్ధావంతులగు పరమభాగవతులకు "నహింస్యాత్సర్వభూతాని" అనియును, గృహస్థులకు "సత్యంవద,

ధర్మంచర, అతిథి దేవోభవ ఆచార్యదేవోభవ, పితృదేవోభవ, మాతృదేవోభవ, పారదార్యమనాయుష్యమ్, నపరదారాన్ గచ్ఛేత్, నానృతం వదేత్ ''అను వర్ణాశ్రమధర్మములను నిక్కముగా నధికారి భేదముంబట్టి దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బురుషప్రయత్నములు చేయుటకై వేదశాస్త్రములు మును లుపదేశించిరి. పంచభూతోపద్రవములు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదనముకై శక్తిగొలంది దేహధారులు యావజ్జీవము తంటాలుపడుచున్నారు గాని వాన యెండ చలి మొదలగు దైవప్రేరిత ఋతువిశేషముల నీతిబాధలనుండి కాపాడుకొనుటకై యిండ్లు కట్టుకొనుట యిరవులు వెదకుకొనుటకై పురుషప్రయత్నము చేయకతీఱదు. వేదశాస్త్రములద్వారా జగదాప్తులయిన గౌతమాది మహామునులు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యకరవస్తువులు తత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా సంపాదించుకొనఁదగిన సాధనములను భూతోపద్రవములనుండి కాపాడుకొనఁదగు నుపాయముల నుపదేశించిరి. ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థము లనఁగాఁ బురుషప్రయత్న సాధ్యములగు నైహికాముష్మిక సంపదలను సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్నమే ముఖ్యము. పురుషప్రయత్నము లేకయే యాకస్మిక సుఖదుఃఖములు దేహధారులకుఁ గలిగించు నతీంద్రియకారణమే విధి, నియతి, యదృష్టము కర్మము నను పేర్లంబరగు దైవము. దైవగతి న్దప్పుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మెక్కింతయు నక్కఱకాదు. రేఁబవళ్ళు నానీకడ్డఁదరముగా దవి ప్రవర్తిల్లుట కవాఙ్మనసగోచరమగు దైవమను నద్దియో సహజకారణము కలదు. కారణము లేక కార్యము ప్రవర్తిలుట ప్రమాణవిరుద్ధము గనుక సహజ పంచభూత ప్రవృత్తికిఁ గూడ దైవమను పేరున నొక కారణము కల్పించుకొనక తీఱదు. ఈ పాంచభౌతిక శరీరోత్పత్తికి సంసారరథమునకు దైవ పౌరుషములు రెండును రెండు చక్రములని యాజ్ఞవల్క్యముని చెప్పిన

ప్రకారముగా దైవమును బౌరుషమును రెండును ముఖ్యపురుషార్థ సాధకోపాయములే గాని పురుషప్రయత్నము దేహధారులవశము. దైవగతి దేహధారులు తప్పించుకొననేరరు గాని పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుటకై సహజముగాఁ బ్రయత్నించకమానరు. కాఁబట్టి యేపురుషార్థమును సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మెట్లు చేసికొనవలయునో ప్రాకృతులు కించిజ్జ్ఞులగు మర్త్యు లెఱుఁగరు గనుక లోకోపకారపరాయణులు సర్వజ్ఞులు నతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులు వేదశాస్త్రములద్వారా హితోపదేశము కావించిరి.

సామాన్యవిశేషము వైకల్పికము నిత్యమనిత్యము విధినిషేధము కామచారానుజ్ఞలను పేర్లతో శాస్త్రము నానావిధములుగా దేశకాల పాత్రోచితముగా నుపదేశింపఁబడుచున్నది. కర్తృకారులగు మనుష్యుల తప్పుత్రోవలనుండి మళ్ళించి జనుల సుఖదాయకములగు మంచితెరవుల నడిపించు నుపదేశములే వేదశాస్త్రములు. కాఁబట్టి యీవేద శాస్త్రము లన్నియు నతీంద్రియద్రష్టలును సర్వజ్ఞులగు మునులకుఁ గాదు. అల్పజ్ఞానులు లోకానుభవము చాలక భ్రాంతులై విపరీత దృష్టులై ప్రమాదమున నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాత్మక చతుర్విధ పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుటకై తగిన మార్గమున నడువ నేరక తప్పుదారి నడుచు నజ్ఞానులు బాలురు మందబుద్ధులు నగు ప్రాకృతుల నుద్దేశించి "బాలానాం సుఖబోధాయ" అని పండితులు వ్యాఖ్యానము తాము చేయుటకై కారణమును దెల్పునట్లు మునీశ్వరులు పురుషార్థసంపాదక సులభమార్గముల న్వేదశాస్త్రములద్వారా నుపదేశించిరి. కృతార్థులగు కపిలాది మునీశ్వరులకు దైవపౌరుషములు రెండును లేవు. "విస్మృతిః ఖలుముక్తిః, సర్వమాత్మైవ ఖలుకంకే నపశ్యతే"అను తీరున బ్రహ్మధ్యానసమాధి నైవల్యానందమున నోల

లాడుచున్న మునులకు హేయోపాదేయములు రెండును లేవు. "ద్వైతాద్వైత సమం బ్రహ్మ" సర్వజ్ఞులయ్యును "వాసుదేవః సర్వమితి" అను బ్రహ్మభావనము చేత నిర్లిప్తులగు మునుల కగ్నికుష్ణశక్తివలె లోకసంరక్షణ యొనర్చు సహజగుణము. గనుక వేదశాస్త్రములం బ్రాకృతుల నుద్ధరించుటయే ప్రయోజనముగా నుపదేశించిరి. కాఁబట్టి యభీష్ట నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమునకై చేయక విధిలేని పురుష ప్రయత్నమును మును లుపదేశించినట్లు దేహధారులు చేసికొన్న యెడలఁ దమ కోరిన కోర్కెలన్నియును సఫలమగును. మునుల యుపదేశముల చొప్పున దేహధారులు చేసిన పురుషప్రయత్నము నకు దైవము తప్పక తోడ్పడకతీఱదు. భక్తిశ్రద్ధలతో వేదశాస్త్రోపదేష్టలును సర్వలోకాప్తులు నగు గౌతమవ్యాసాది మహాముని మతము లనుసరించి నడుచుకొన్న సజ్జనులకు దైవమెక్కింతయుం బ్రతిఘటింపనేరదు. వేదశాస్త్రాత్మ కాప్తవాక్యప్రమాణము చొప్పున దప్పక పౌరుషముతో దీక్షవహించి నడుచుకొన్న మనుష్యులకు దైవసహాయము కాకతీఱదు. భక్తిశ్రద్ధలతో నాప్తవాక్యాత్మక వేదశాస్త్ర ప్రమాణముం బట్టి నడుచుకొన్న సజ్జనుల పురుషప్రయత్నము కంటె దైవము వేఱు కానేరదు. కాఁబట్టి సహజముగా మనుష్యులు తమ నిద్రాహారవిహారాత్మక చతుర్విధపురుషార్థ సాధకమగు పురుష ప్రయత్న మెట్లాచరింపవలయునో యా యుపాయము చెప్పుటకే గౌతమ వ్యాసాద్యాప్త వచనముకంటె నితరప్రమాణము మఱెద్దియుం బనికిరాదు.

"అణిమా మహిమాచైవ గరిమాలఘుమాతథా ప్రాప్తిః ప్రాకామ్య మీశత్వం వశిత్వం చాష్టభూతదయః" మిక్కిలి కొంచె మగుట మిక్కిలి పెద్దయగుట మిక్కిలి తేలికయగుట, మిక్కిలి బరు వగుట, ఇష్టము వచ్చినచోటికేగఁ గల్గుట కోరిన కోర్కె పొందుట,

అడ్డులేక యథేచ్ఛగాఁ గావలసిన భోగమెల్ల ననుభవించుట జగము నెల్లఁ దనవశము కావించుకొనుట. ఈ యష్టైశ్వర్యముల బురుష ప్రయత్నమువల్ల సాధించుకొనవచ్చును. బుద్ధి కసాధ్యమే లేదు. పంచేంద్రియదృష్టములగు పంచభూతములు పాంచభౌతికమగు జగమంతయుఁ దన యిష్టానుసారముగాఁ బురుషప్రయత్నమువలనఁ దన వశముచేసి సర్వస్వాతంత్రుఁడై తాను సంకల్పించిన పనియెల్ల పురుష ప్రయత్నముచేత నెరవేర్చుకొనవచ్చును. విశ్వామిత్రుఁ డను ఋషి బ్రహ్మ సృష్టికి మాఱుగా ముల్లోకములను బురుషప్రయత్నమువల్లనే సృజించెను. "తద్ధితప స్తద్ధితపః" అనునట్లు చతుర్ముఖ బ్రహ్మపురుష ప్రయత్నముచేతనే తపోనిష్ఠుఁడై త్రిభువనములను సృజించెను. పురుష ప్రయత్న సాధ్యముకాని దెద్దియును లేదు. బుద్ధిహీనులు సరిగా నేకార్యమును సాధించుటకే యుపాయము పన్నవలయునో యెట్లు తీవ్రప్రయత్నమును బట్టుదలతో నెంతవఱకుఁ జేయవలయునో యట్టి విద్యాబుద్ధులను సంపాదించుటకు దృఢవ్రతమును జాగరూకతతోఁ దీవ్రప్రయత్నమును బూనక సోమరులై యల్ప ప్రయత్నముచేసి త్రోవత్రప్పి తప్పుత్రోవ న్నడిచి యేకార్యమున కెట్లు ప్రయత్నించవలెనో యా యుపాయము లేక బుద్ధిమంతుల యుపదేశమును సరిగా గ్రహించక శాస్త్రమును సరిగాఁ దెలిసికొని శరీరకష్టమున కోర్చి తగునట్లు పురుషప్రయత్నము చేయఁజాల కల్పప్రయత్నముచే మహాత్కార్యములు నెఱవేర్చగోరి విఫలమనోరథులై తమ కార్యములు నెఱవేఱకుంటకు దైవమును నొక పదార్థము ప్రతికూలించెనని లేని దైవమును కల్పించి తాము చెడుటయేగాక యితరులను గూడ, ఈ జగమంతయు దైవాధీనమనియును గుమ్మరికుండలం బన్నుచున్నట్లు దైవ మీ జగత్కార్యములఁ జేయుచున్నాఁ డనియును లేనిపోని ప్రమాణములం బన్ని పామరు లన్మోసపుచ్చి తమవలె వారినిం గూడ

సోమరిపోతుల నాలించుచున్నారు. "ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః" "ఆకాశాద్వాయుర్వాయో రగ్నిరగ్నే రాపో అబ్భ్యః పృథివీపృథివ్యా ఓషదయః ఓషధీభ్యోఽన్నమన్నాత్పురుషః" అనుటచేత ఆత్మాకాశ వాయ్వగ్నిజలపృథివ్యోషధుల సారమే దేహికాబట్టి పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశాత్మలను యథేష్టముగాఁ దనపౌరుషముచేత వశపర్చు కొనఁగలఁడు. "అహంబ్రహ్మాస్మి, మత్తోనాస్తికించన మనురభవమ్ తదైక్షత, బహుస్యాంప్రజాయేయ" అనుటచేత పురుషుఁ డెద్ది సంక ల్పించునో యద్ది పురుషప్రయత్న సాధ్యముకానియెడల నట్టి సంకల్పమే పురుషున కొదవదు. లేనిది కల్గదు. మఱియున్నది లేకపోదు. ఈ ప్రపంచకార్యము లన్నియును బురుష మనస్సంకల్పాత్మకములే. జీవుఁడు సంకల్పమయుఁడు. మనస్సు సవిషయమైనంతవఱకు జగ త్కార్యము లెట్లు భావించునో యట్లు తోఁపకమానదు, "యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ" భావన యనఁగాఁ బురుషప్రయ త్నము కాఁబట్టి పురుషప్రయత్నసాధ్యము కాని జగత్కార్యమే లేదు. లేనివస్తువును పొందుటకు దేహికిఁ గోర్కెగాని ప్రయత్నము గాని కలుగనేకలుగదు, "దైవంహి మూలమితి కాపురుషావదన్తి" కాపురుషులనఁగాఁ విద్యాబుద్ధులు కష్టపడి సంపాదించుకొని ధర్మార్థ కామమోక్షములను చతుర్విధపురుషార్థముల నప్రమత్తులై దృఢ ప్రయత్నముతోఁ బెద్దలవలన వేదశాస్త్రము లభ్యసించి తమ తెల్వి తేట లుపయోగించుకొని దేశకాలపాత్రానుసారముగా త్రికరణశుద్ధి గానే కార్యమును సాధించుట కేపద్ధతుల ననుసరించవలెనో జాగ రూకులై యాయా యుపాయముల నాయా తెరువుల నడువక వ్యసన పరులగు సోమరులు "తాఁబడి సొట్టనేల" యన్నట్లు దేవుఁడు తమకుఁ బ్రతిఘటించి తమ కార్యములను బాడుచేయుచున్నాఁడని తమ దేహ స్మృతికిం దమ జ్ఞానమునకు న్మించి వేఱేలేని దైవమును భ్రాంతుఁడు పిశాచము గల్పించుకొనునట్లు కల్పించుకొనుచున్నాఁడు.

"అయమాత్మా పురుషః- పురుష ఏ వేదగుం సర్వమ్" అను తెలుంగున "ధియో యోనః ప్రచోదయాత్" అని పురుషాత్మ తపో ష్ఠచేత బ్రహ్మజ్ఞానమును "అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా" బ్రహ్మ మనఁగా సర్వస్వతంత్ర బుద్ధి. యట్టి బుద్ధిని సంపాదించుటకై చేయు పురుష ప్రయత్నము బ్రహ్మ జిజ్ఞాసయని చెప్పఁ బడెను. కాఁబట్టి భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యములఁ బెద్దల యుపదేశమునఁ గష్టపడి సంపా దించుకొని జాగరూకుఁడై దృఢమగు పురుష ప్రయత్నముచేతఁ బురుషార్థ చతుష్టయము నార్జించు కొనవలెను. భక్తి శ్రద్ధలతోఁ బెద్దల యుపదేశమున విద్యా బుద్ధుల సంపాదించుకొన్న పురుషుఁడే నిక్కపు వేల్పు. అట్టి బుద్ధిశాలి యొనర్చు పురుష ప్రయత్నము కన్న మఱి వేఱే దైవ యత్నము లేనేలేదు. కాఁబట్టి సోమరిపోతు మిథ్యా దృష్టిమాని గురుముఖమున వేదశాస్త్రము లభ్యసించి బుద్ధిమంతుఁడై దృఢ పురుష ప్రయత్నముచేత ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురు షార్థములను మనుష్యుఁ డనఁ దగినవాఁ డెల్ల సంపాదించుకొనక తీఱదు. కనుకనే వేదశాస్త్రములను మను లుపదేశించుట ముఖ్య ప్రయోజనము "క్షణశః కణశశ్చైవ విద్యా మర్థంచ సాధయేత్ ద్వావుభౌ పురుషౌ లోకే సూర్యమండల భేదినౌ। పరివ్రాట్ యోగ యుక్తశ్చరణే నిహతః ఏవచ" అనుటచేతఁ బురుషార్థ చతుష్టయ మును గేవల పురుష ప్రయత్నముఁ బట్టి సాధించుకొనవలయును. "స్వకర్మ సూత్ర గ్రథితోహిలోకః" అనుటచేఁ దాను జేసిన కర్మ ఫలమునే తా ననుభవించక తీఱదు. దైవమునకుం బురుష ప్రయత్న ప్రయత్నమునకు సంబంధ మొక్కింతయును లేదు. పురుష ప్రయ త్నము తప్ప దైవమన్న పదార్థమే లేదు. శశవిషాణ శబ్దమువలె దైవ శబ్దము కేవలము సోమరిపోతులు భ్రాంతిచేతం బెంకెతనమున గల్పించి మా పురుషప్రయత్నము యొక్క లోపమేమియును లేదుగాని దైవము

ప్రతికూలించెనని సరిగాఁ బురుష ప్రయత్నముం జేయుటకు బద్ధకించి మద్యమత్తులు బొమ్మలను భ్రాంతి గల్పించుకొను విధమున దైవము గల్పించుకొని తమ ప్రయత్నలోపమును వెల్లడింపఁ బోక యన్యాయముగా లేనివిధి గల్పించుకొని వంచకులై తాము చెడి యితరుల, జెఱచుచున్నారు, "అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా—అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా" అను మొదలగు జిజ్ఞాసా శాస్త్రములు మఱి సకల వేదశాస్త్రాదిశ్మకాష్టాదశ విద్యలు పురుషార్థ చతుష్టయ సంపాదకోపాయములు బ్రహ్మచర్యగార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మములు మఱి యితర విధములయిన సమస్త కర్మాచరణ పద్ధతులు కేవల పురుష ప్రయత్న సాధ్యములు కావుననే నిక్కముగా ధర్మార్థ కామమోక్షములకు బురుషార్థములను పేరుకలిగెను. మఱియుం బురుష ప్రయత్నమే కర్మస్వరూపము. మఱి పురుషుఁడు గతకాలమున దా నొనర్చిన కర్మమును మఱచి తత్ఫల మిపుడనుభవించుచుంట దలంపక తన విస్మృత కర్మమునే దైవ మనుకొనుచున్నాఁడు. "బ్రహ్మైవ సంసరతి ముచ్యత ఏతదేవ దౌవారికం భవతి సంసరణంచ తస్య, ముక్తిః పునర్భవతి చిద్వపుష్మైవతస్య, స్వాజ్ఞానతః స్వమహిమ ప్రతిబోధ తశ్చ" అనుట చేత సహజమగు నవిద్యచేత మూఢుఁడైన జీవాత్ముఁడు సంకల్పవశమున సకాముఁడై కర్మమాచరించి స్వకర్మాను సారముగా సుఖదుఃఖాత్మక సంసార పాశబద్ధుఁడగుచున్నాఁడు మఱియును సహజముగానే వృద్ధారుణకర్మవిపాక శాస్త్రాదిత్మవిద్యాతిశయముచేతఁ బ్రాయశ్చిత్తాదివిశేషములచేత సంసారపాశము వ్విడిపించుకొనుచున్నాడు. "సుఖస్యానంతరందుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్" అనుతీరున జీవాత్మునకు బంధమోక్ష కర్మములు రెండు నావరణవిక్షేపశక్తులయి వెల్గు నీడలవలె సహజములు కాఁబట్టి పురుఁషు డవిద్యావశమున సహజముగా సకాముఁడై ప్రయత్నపూర్వముగా సంసరించుచున్నాఁడు. మఱి నిష్కా-

మూఁడై విద్యావశమున స్వభావముగానే తనంతట దగిలించుకొన్న సంసారపాశమును విడిపించుకొని ముక్తుఁ డగుచున్నాడు కాబట్టి వాస్తవముగా జీవాత్మునకు వేఱుగా దైవమను నొక పదార్థము లేనే లేదు. మఱిజీవాత్ముఁ డొనర్చి మఱచిపోయిన కర్మమునకే వర్తమాన మునఁ దన ప్రయత్నము తన యిష్టమునకు విరుద్ధముగా ఫలించి నపుడు తన పూర్వకర్మమే కారణమనుకొననేరక లేనిదైవమును గల్పించుకొని మనస్తృప్తి కొంతవఱకు బల్మిం గావించుకొను చున్నాఁడు. ఆత్ముఁడు స్వకర్మానుసారముగా సహజముగా బంధ మోక్షము లందుచున్నాఁడు మఱి యీ యాత్ముఁడే యవిద్యావశమున సంసరించు బద్ధుఁ డగుచున్నాఁడు మఱి విద్యాతిశయ వశమున బుద్ధి మంతుఁడై తనంతట దాఁ దగుల్చుకొన్న సంసారపుఁ జిక్కూడఁ గొట్టుకొని ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు గాని వాస్తవముగా నాత్మకన్న నింకొక పదార్థమే లేదు. ఆత్మునికిఁ గల్గు బంధ మోక్షములు స్వకర్మ ఫలములు. ఆత్మునకు విద్యావిద్యలు సంకల్పవికల్పము లావరణ విక్షేపశక్తులు పుణ్యపాపములు స్వర్గనరకములు జననమరణములు బంధ మోక్షములు ద్వైతాద్వైత జ్ఞానానుభవములు కావించు దేహ స్మృతి విస్మృతిస్వరూపకమగు కర్మముసహజము. కాఁబట్టిసూర్యునకు మఱి తత్కిరణములకును భేదమెట్లు లేదో యాత్మునకు దత్కర్మము నకు న్భేద మట్లు లేనేలేదు. కాఁబట్టి పురుషుఁ డాత్ముఁడు కర్మము నను శబ్దములు పర్యాయపదములు కాఁబట్టియే కర్మమే బ్రహ్మ మనియుం గర్మముకంటె వేఱే పదార్థమే లేదనియు న్మను లుపదే శించిరి. కనుక "దేవానాం ప్రియో మూర్ఖః"

అనునట్లు కష్టపడి విద్యాబుద్ధులు వ్యసనపరుఁడు గాక యప్ర మత్తుఁడై దృఢవ్రతుఁడై తా నవివేకముగాఁ జేసికొన్న కర్మఫలమగు సంసార దుఃఖబంధము నాప్తులగు గౌతమ వ్యాసాది మహాత్ముల

యుపదేశముల నృక్తి శ్రద్ధల నవలంబించి పౌరుషము నాస్త్రతో నమ్ముకొని యున్నత్తు చందమున నసంభవ దైవము గల్పించుకొనక తన ప్రయత్నముచేతనే ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సాధించుకొన్నవాఁడే మనుష్యుఁ డనఁదగినవాఁడు తగినవాఁడు. ఎందు కీడాంకతిరుఁగుడు ? మానవుఁడు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాభిలాష మున్నంతవఱకును బద్ధుఁడే. మఱెప్పుడు విగతతృష్ణుఁ డగుచున్నాఁడో యపుడు ముక్తుఁడే. ఆత్మునకును మఱి యతఁ డొనర్చు బంధమోక్ష కారణ కర్మమునకును మృద్ఘటము వలె నామరూప భేదమేగాని వస్తుభేదము లేనే లేదు. ఆత్మఁడే బద్ధదశయందు జీవుఁ డగుచున్నాఁడు. ముక్తదశయం దీశ్వరుఁ డగుచున్నాఁడు. మఱియును స్వకర్మము చేతనే తనంతటఁ దా నవిద్యాస్వభావము చేత సంసరించుచు స్వకర్మచేతనే విద్యాస్వభావము చేత ముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. "పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వమ్" అనుటచే బంధమోక్ష కర్మస్వరూపుఁడగు నాత్మునికన్న మఱి వేఱే వాస్తవమైన పదార్థమే లేదు. "అయ మాత్మా పురుషః– ఆత్మైవేదగ్ం సర్వమ్" కాఁబట్టి పురుషునకు నతని నైసర్గిక కర్మమునకును మృత్తునకును మృద్భాజనమునకువలె నామరూప భేదమేగాని వస్తుభేదము లేదు. సంసారకర్మము చేయుచు జీవాత్ముఁ డనిపించుకొనుచున్నాఁ డా పురుషుడే; మోక్షకర్మ మొన ర్చుచుం బరమాత్ముఁ డనిపించుకొనుచున్నాఁ డాపురుషుఁడే. కాఁబట్టి దైవము గైవ మని సోమరిపోతు మాటలాడ కాప్తోపదేశము చేత విద్యాబుద్ధులు సంపాదించుకొని ప్రాల్మాలక వ్యసనాసక్తులు గాక పెద్ద లేర్పర్చిన పద్ధతులంబట్టి భక్తిశ్రద్ధలతో బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమముల న్దేశకాల పాత్రానుసారముగా నెఱ వేర్చుకొను నిహపరసౌఖ్యములందుఁడీ యని పౌరుషమాత్ర సాహా య్యముచేతనే పురుషాగ్రగణ్యులై జగదాప్తులయిన గౌతము

వ్యాసాది మహామునులు కేవల పురుషప్రయత్న మాత్ర సాధ్యము లగు పురుషార్థ చతుష్ట సంపాదకోపాయము లుపదేశించిరి. "ఆత్మా శ్రోతవ్యో ద్రష్టవ్యో మంతవ్యో నిధిధ్యాసితవ్యః, అగ్నిష్టోమేన స్వర్గకామోయజేత- నానృతంవదేత్ - నపరదారాన్ గచ్ఛేత్ - అహ రహః సంధ్యాముపాసీత- బ్రాహ్మణేన నిష్కారణం సాంగవేదో ఽధ్యేతవ్యః" ఈ మొదలుగా శ్రౌతస్మార్తావశ్య కర్తవ్యకర్మము లన్నియుం బురుషార్థ చతుర్వర్గ సంపాదనముకై బురుషప్రయత్నమే ముఖ్యమనియు "తస్మాద్యోగీ భవార్జున" అను భగవద్వాక్యము "ఉద్యోగినం పురుషసింహముపైతిలక్ష్మీః" అను వాక్యముం బ్రోత్స హించుచు"ఉద్యోగంపురుషలక్షణమ్"అని కేవలము పురుషప్రయత్న సకలైహికాముష్మిక శంపదైక సాధనమని వేదశాస్త్రము లన్నియు నుపదేశించుచుం గేవల పురుషప్రయత్నముచేతనే యనాదికాలము నుండియుం బ్రతిపాదితము లగుచున్నవి. కోరిక యున్నంతవఱ కాకోర్కె నెఱవేర్చుకొనుటకై పురుషప్రయత్నముచే నుపాయము లరయక తీఱదు. కాఁబట్టి లేనిపోని యాకాశపంచాగములు విప్పక సోమరులయి తమ ప్రయత్నలోపముచేతఁ గలుగు తప్పు లాపదలు న్యాయముగా దయామయుఁడు సర్వజనసముఁడు నిర్లిప్తుఁ డహంకార మమకార దూరుఁడు నిష్కళంకుఁడు నిరవద్యుఁడు భక్తపరాధీనుఁ డగు దేవునిపై మోపక సర్వజనరంజకముగా సకలలోకసమ్మతముగా నడుచుకొనఁదగి విద్యాబుద్ధులను మనోవాక్కాయకర్మలం గష్టపడి పౌరుషమున ధర్మార్థకామమోక్షములను మనుష్యుఁడు సంపాదించు కొనుటకే సమస్తవిద్యలు బ్రహ్మధ్యాన పరాయణు లయ్యును లోక హిత మాచరించుటయే తమ స్వభావముగా నొప్పారు గౌతమ వ్యాసాది జగదాప్తములు లుపదేశించిరి.

ఆకర్మ యందుఁ గర్మమును గర్మమం దకర్మము నరయ వలయు నను భగవద్వాక్యమునకు నిష్క్రియుఁడు శాంతుఁ డగు నాత్మ కీ లోప విహితమగు సత్కర్మ చేయుటయే స్వభావమనియు నట్టి యాత్మ ధ్యాన పరాయణుఁడగు పరమ భాగవతుఁడు కేవలము భగవదర్పితముగా ఫలాపేక్ష లేక సకలలోకహిత సత్కార్యాచరణ మొనర్చుచుండు ననియుం దాత్పర్యము. శరీరస్మృతి యున్నవఱకు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాభిలాషము తప్పదు తప్పదు. మఱియుం దేహికిఁగల శరీరస్మృతియే యహంకార మమకారములను సత్వ రజ స్తమస్సులను త్రిగుణమయమై స్వప్నజాగ్రత్ప్రపంచ వికారములను దోషింపఁ జేయుచున్నది. దేహికిఁగల దేహస్మృతి త్రిగుణమయమై సకల జగదుద్భవస్థితి నాశకార్యాత్మకమగు నీజగత్తును రజ్జువునందు సర్పమువలె విపృతముగా నొకప్పు డారోపింపఁజేయు భ్రాంతింబుట్టించి భయపెట్టుచు మఱొకప్పుడు భ్రాంతి నగలిగింపక రజ్జులే వాస్తవమనువివే కమును గల్పించి సంతోషపర్చుచుండును. స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవ స్థానుభవము దేహికి దేహస్మృతియే కావించుచున్నది. దేహియును దేహస్మృతియును విశేష్యవిశేషములు. శక్తిమచ్ఛక్తులు- గుణిగుణ ములు- మృద్ఘటములకువలె నామరూపభేదమేగాని దేహికిని మఱి దేహస్మృతికిని వస్తుభేదమే లేదు.

"సత్యంజ్ఞాన మనంతంబ్రహ్మ" సత్యమనఁగా భూతభవిష్య ద్వర్తమానకాలములం దొక్కవిధముగానే యున్నస్థితి- జ్ఞానమనఁగా స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తిదశ లతీంద్రియమునఁ దోఁచు వస్తువుల దెలిసి కొను మన స్తత్వము. అనంతమనఁగా దెలియఁబడకున్న వస్తువుస్థితి గాని యనేకవిధములుగా రూపించు వస్తుతత్వముగాని యొక్కవిధ ముగాఁ గాని నానావిధములుగాని హద్దులేక కాన్పించు నుద్భవస్థితి నాశాత్మక జగత్కార్య పరిణామ విశేషము. బ్రహ్మమనఁగా

నిర్విషయ శాంతమనఃస్థితి "సత్యం జ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ" సత్యము జ్ఞానము అనంతము బ్రహ్మ మను నీ నాల్గుశబ్దములు మొత్తము సమానార్థకములై స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యాత్మక శరీరస్మృతి కాశ్రయ మగు నిర్గుణాద్వైతాత్మ తత్వముం దెల్పుచున్నవి. వాయ్వగ్నిజల పృథ్వ్యల కాకాశమువలె నాత్మయే త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతి కాధారమై యున్నది. "బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా" అనుటచేత జాగ్రద్దశయందు స్వప్నదృష్ట జగము సత్యముకాదని తెలిసికొని స్వప్నదృష్ట వికారముల స్మరణము తొలఁగించుకొన్నట్లే బ్రతుకు నందు సుషుప్తినుండి స్వప్నము స్వప్నమునుండి జాగ్రద్దశ జాగ్రద్దశ నుండి ప్రబోధదశ ప్రబోధదశనుండి ముక్తివిశేషదశ లనుభవించు చున్న కొలందిం బూర్వదశలనఁగా సుషుప్త్యనుభవము స్వప్నమందు స్వప్నానుభవము జాగ్రత్తునందు జాగ్రదనుభవము ప్రబోధమందు ప్రబోధానుభవము ముక్తివిశేషదశలందు మఱచిపోవుచుం దేహి త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతిచే సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబంధమునుండి తప్పించుకొని నిర్గుణమగు దేహావిస్మృతిచేత నద్వైతానం దాత్మక మోక్షసంపద న్మఱల ననుభవించుచుంట యాహారవిహారములకై మాటిమాటికిఁ బాటుపడి తనియుచు డయ్యుచుం దనశ్రమ యంతయు న్మఱచి నిద్రన్సుఖించు నిజప్రకృతి ప్రతిదేహికిం బ్రత్యక్షానుభవమే కదా ! కాఁబట్టి శరీరస్మృతిచేతఁ ద్రిగుణాత్మక సంసారబంధమును దేహావిస్మృతిచేత నిర్గుణానం దాత్మక మోక్షము నాత్ముఁ డొకదాని వెంబడి నొక్కటిగా బంధమోక్షము లనుభవించుట స్వభావము. స్మృతి విస్మృతి రూపక సగుణ నిర్గుణ బంధమోక్షము లాత్మునికి నిజలీలా నటన విశేషములు. స్వప్నవికారములవలె సంకల్పమాత్ర ములు గాని వాస్తవములుకావు. "నచబద్ధో నవాముక్త ఇత్యేషా పరమామతిః" అనునట్లు దేవుఁడు తప్ప నితరవస్తువే లేదు.

"సంగాత్సంజాయతేకామః, బుద్ధిభ్రంశాద్విపశ్యతి" పురుషుఁ డాజ్యఘటంబు పొలఁతివహ్ని ముఖంబు కలియకుండరాదు కలిసెనేని, బ్రహ్మమైనఁ గూతుఁ బట్టంగఁ మానడు వనితతోడిపొత్తు వలదు వలదు. "బ్రహ్మైవ స్వాజ్ఞానతః సరతిపునఃపునః మహిమప్రతిబోధతో విముచ్యతే" అనున ట్లీదేహి కోరి సంసారబంధము స్వనకుఁ దాఁ దగుల్చుకొనుచుఁ దనకుఁ దా విప్పుకొనుచున్నాఁడు. బంధమోక్షము లందుచు దుఃఖించుటయును సుఖించుటయు దేహము స్మరుల మఱల స్మరించుచుంటయును మఱచుచుంటయు జీవాత్మునకు సహజలీలలు. దేహికి సుఖదుఃఖానుభవములు నటునకునలె నాగంతుకములు నిమిత్త మాత్రములుగాని యథార్థములు కావు. "యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగవిహీనః యస్మిన్ బ్రహ్మణిరమతే చిత్తం నందతి నందతి నందత్యేవ" అనున ట్లీదేహి భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాల ముల మూఁడింటయందు నొక్కతీరుగానే యుండునుగాని యేవిధ ముగానైన న్మార్పుచెందఁడు. "సోయం దేవదత్తః— తత్త్వమసి— స ఏవాహమ్" మునుపటి దేవదత్తుఁడే యీ దేవదత్తుఁడు మునుపున్న నీవే యిప్పటి నీవు మునుపున్న నేనే యిప్పుడున్న నేను. "అహం బ్రహ్మాస్మి" నేను లేనని నే ననుకొనుట ప్రమాణ విరుద్ధము 'కనుక నాదేహస్మృతియే నారూపము కనుక నాయున్కి నాకేయెఱుక. మఱియును నాదేహస్మృతియే నన్నును నాకుదోఁచు సమస్త జగ త్కార్యములను నాకుఁ దెల్పుచున్నది, కాఁబట్టి జ్ఞానముకంటె వాస్తవమగు పదార్థము మఱిలేదు. మఱియు నీజ్ఞానము తనసుషుప్తి దశయందు సూక్ష్మకారణ స్వరూపముగాను మఱియుం దన స్వప్న జాగ్రద్దశలందు స్థూలకార్య స్వరూపముగాను దన ప్రకృతి వికృత్యవ స్థల మాటిమాటికిం దానే కనుచు బంధమోక్షములం గ్రుంగుచుం బొంగుచుండు స్వభావము,

అంతర్నిగూఢ సత్యబోధన

"స్వభూతో౽హి ప్రవర్తతే" ఉన్నదిపోదు లేనిదిరాదు. శరీర స్మృతిబంధము. మఱి శరీరవిస్మృతిమోక్షము. స్మృతిరూపక స్వప్న జాగ్రద్దశలయందు నాకోరిన సుఖము నాకోరిన దుఃఖము దైవపౌరుష ముల రెండింటివశమునఁ బ్రాపించుటచేత నాకోరిన సుఖమును మాత్రమే నాకుఁ గలిగింపఁజాలునేని నా శరీరస్మృతి స్వరూపమగు నా స్వప్నజాగ్రద్దశలు రెండును శాశ్వతములై యుంటకన్న నా కోరఁదగిన పదవి యింకెద్దియుండును? విస్మృతి రూపకసుషుప్తి నా కనిష్టమగు దుఃఖమును మఱపించును గనుక నా జీవితమందు నాకోరిన సుఖముకన్న నేవెఱచెడు దుఃఖము వేయిరెట్లధికము గనుక సుఖ దుఃఖములు రెండును లేని నిద్రను నేను విధిలేక కోరవలసివచ్చెను. దేహవిస్మృతి నిద్దర మోక్షము నీమూఁడును శరీరస్మృతి. సంసారము లను మూఁడింటివలె సమానార్థశబ్దములే నా శరీర స్మృతిప్రయోజ నము నాకోరిన సుఖమును గలిగించుటయే. మఱి "బ్రతికియుండిన సుఖములు బడయవచ్చు" ఒక తులము సుఖముకై వేయిమణుగుల దుఃఖమైన నోర్చుట శరీరస్మృత్యాత్మకమగు నాబ్రతుకు కోరును. గాని పనికిమాలిన నా శరీరవిస్మృత్యాత్మక మగు మొద్దునిద్దుర న్గోరదు. కాఁబట్టి శరీరస్మృతిరూపక సంసారమే నాకోరని కోర్కె- నాశరీర విస్మృతిరూపకమోక్షము చావకతీఱని గూనివంపులవలె సంసారము నడుపుకొను తెల్వి నాకుఁ గొఱంత మైనపుడు కోరక విధి లేని కోర్కె- నాశరీరవిస్మృతి రూపకమోక్షము. తెల్వితేటలు గల పరమభాగవతులు లోకోపకార వ్రతాత్మక భగవత్పాదసేవన్దప్ప సేవ్యసేవక భావశూన్యమై పనికిమాలిన మోక్షము న్గోరరు. అహింసా వ్రతముతో స్వార్థపరతస్మాని తమ తోడిపాటిజనుల కుపచారము చేయుటకన్న మనుష్యు లనిపించుకొన్నవారలు తమ బ్రహ్మచర్య

గార్హాస్థ్యవానప్రస్థసన్న్యాసాశ్రమావలంబనముచేత సంపాదించఁదగిన పురుషార్థము మఱెద్దియు న్గాదు కాదు. తనతోడిపాటిజనులు హాయిగా నుంట చూచుటకన్న మనుష్యజీవితమునందు సుఖ మింకొకటి లేదు లేదు. తన పోషించుకొని సుఖించుటకల్ల, అనిత్యమగు సుఖము కల్ల గాని తనతోడిపాటి వారలకుఁ గడుపునిండ నన్నము పెట్టి యవ్వారలు హాయిగా నుంట చూచుటయే వాస్తవ నిత్యసుఖము. సత్వరజస్తమోగుణాత్మకమై దేహస్మృతిరూపకమైన మనుష్యుని జ్ఞానము వ్యావహారికము పారమార్థిక మనియును రెండువిధములై దేహదార్ఢ్యమున్నంతవఱకును మఱి పంచేంద్రియశక్తి కొఱఁత వడకున్నంత వఱకును బాల్యయౌవనదశలందు వ్యావహారికరూపమై లోకోపకారకమగును. మఱియును వార్ధకదశయం దాజ్ఞానమింద్రియ పాటవము తగ్గుటచేత లోకోపకారముగా వినియోగించలేక కాయక్లేశమునఁ గష్టపడి కూడు కూర్చుకొని తామనుభవించి పరులను బోషింపఁజాలకున్న ముదుసళ్ళ కాజ్ఞానము పారమార్థికముగా మాఱి యీ లోకవ్యవహారమున కెంతమాత్రమును బనికి రాకుండును. "సతాంహి సందేహపదేషు వృత్తిషు ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః" అను విధమున మనుష్యులు బాల్యయౌవన దశలం దింద్రియ పాటవము కలవారై కష్టపడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యోపయోగమగు పదార్థములు కూర్చుకొని తాము సుఖపడి తమ తోడిపాటి వారిని సుఖపెట్టి తమ బ్రతుకును సార్థకము కావించుకొనెదరు. వార్ధకభరముచేత నింద్రియశక్తి గొఱఁతపడి ముసలివారుగాని లేకొరుల కష్టముపై బ్రతుకనెంచిన సోమరిపోతు బూకరితనపు యౌవనవంతులుగాని కేవల శాస్త్రదృష్టమై వ్యవహారమునకు ఆవంతయును బనికిరాక పరమార్థజ్ఞాన చర్చలో వ్యర్థముగా గొట్టుకొనుచుందురు.

ఒక తులం బంగారులోని కోటి యవభాగము కరిగించుట కెంత మూసకావలెను? మూసను బట్టుకొను కారెంత యుండవలెను? కనుఱెప్పపాటు కాలము పలము. పలములోని వేయి యవభాగము సంవత్సరము తత్సర కాలములోని వేయి యవభాగము లగ్న మాలగ్న మునగసిపెట్టి జాతకము వ్రాసినచో ఫలములు తప్పిపోవు. ప్రాణాయామ ప్రత్యాహారధ్యానధారణ సమాధులచేత నాకసము బ్రద్దలుచేయు నట్లు చిత్తము న్యాసి బీగము వేయవలయును. భిక్ష కుదిరినంగాని నిష్ఠ కుదురదుగా? పారమార్థికజ్ఞానము కేవలాత్మైక వేద్యము నీశ్వరైకగమ్యమతీంద్రియము గాని నిక్కముగా లౌకికమును వ్యావహారికము సహాజ్ఞానస గోచరము వేదశాస్త్రములచేతను మఱి జగద్గురు శంకరాచార్యాది పరమహంసల గ్రంథములచేతను స్థూలారుంధతీ న్యాయమున విధిలేక బోధ్యమైన ట్లొప్పుకొనక తీఱక పనికిమాలిన వృద్ధులు కాలక్షేపమునకై కాక దంతపరీక్ష చేయుచున్నను దేహేంద్రియశక్తి కల మనుష్యులందఱును నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదనమునకుం దగిన వ్యావహారిక జ్ఞానము సద్గురూపదేశము సత్సహవాసముచేతను సంపాదించుకొని బుద్ధిమంతులైై యొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు నడివయస్సు గల మనుష్యులే చెఱకు నడిమి భాగము వలె దమ బ్రతుకు సఫలము కావించుకొనెదరు.

తమతిండి తాము సంపాదించుకొనక పిశాచములవలె యొరులం బీడించి యన్నమడుగుకొనుచు యావనమున సోమరులై తాము బ్రాహ్మణులనియును సన్యాసులమనియును సిగ్గులేని వేసములూని "ఉదర నిమిత్తం బహుకృత వేషః" అను తీరున నేమియో తెలిసీ తెలియని యధిక ప్రసంగములు చేయుచుం దమ సోమరిపోతు బ్రతుకును హెచ్చరించుచు లేనిపోని వ్యాఖ్యానములు మున్న్యుపదిష్ట గ్రంథములకు చేయుచుంట ఝఝాఝరామరణముల దోడుగా మనుష్యు

లకు మిక్కిలి తఱుచుగాఁ దగులు నొక విధమగు నంటుతెవులీ మెట్ట వేదాంత చర్చ. పరస్పర ప్రేమానురాగములతోఁ గలసి మెలసి హాయిగా నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య సంపాదనోపయోగముగా విద్యా బుద్ధులు సంపాదించుకొని బ్రతుకుటం బోధింపకు నటయే సకల వేద శాస్త్రముల ముఖ్య తాత్పర్యమని సిద్ధాంతీకరింపవలయును వలయును. నిర్గుణమగు సున్న యను నంకమువంటి యభావపదార్థ మెట్లు హెచ్చించిన నగ్గించినను విభాగించినను సున్నయే యభావమేయగును గాని సగుణమగు భావ పదార్థ మెన్నటికి గానేరదని యేమాత్రము బుద్ధికలవారికైనం దెలియక మానదు. జాగ్రద్దశలోనున్న వివేక వంతులకు యథార్థ వస్తు జ్ఞానము కలుగక తీఱదు గాని సహజముగా సత్వరజ స్తమోగుణాత్మకమగు శరీరస్మృతియే భ్రమగాని ప్రమకాదు. యథార్థ జ్ఞానమునకీ దేహాస్మృతి ప్రతిబింబము. యథార్థ జ్ఞానము కల బుద్ధిమంతులకు "భిద్యతే హృదయ గ్రంధి శ్చిద్యన్తే సర్వసంశయాః" అను భగవద్వ్యాఖ్యాను సారముగా సంపూర్ణ మనస్సంతుష్టి నొందితి పడక యెందున నంటదేహపడక క్రుంగక పొంగక యహంకార మమ కారములు లేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే త్రికరణ శుద్ధిగాఁ బాటుపడుచుంట మనుష్యులనఁ దగిన పరమ భాగవతుల సహజలక్షణము. అహంకార మమకారములతో స్వపరభేద మెంచి స్వార్థపరులై ధూర్తులైన కుక్షింభరు లెల్ల త్రాఁగు బోతులవలె విపరీత దృక్కులగుటచేత వారికిఁ గల శరీరస్మృతి వాస్తవమగు దివ్య దేహాస్మృతి యొక్క భ్రాంతి మూలక ప్రతిబింబమే.

వేదమాత యగు గాయత్రీ మంత్రము యొక్క తాత్పర్యము మేము సంపూర్ణమగు బుద్ధిసంపద నొందుటకై త్రికరణ శుద్ధిగాఁ బాటుపడక తీఱదు అని కారణ మేమనఁగా బుద్ధి యొక్క లక్షణము చెడని సంతోషము. ఇపుడు మేము మిక్కిలి బుద్ధి హీనుల మగుటచే

భ్రాంతులమై కోరికలు తీర్చగలిగి మా బాధలం బోగొట్టజాలి మాకు శాశ్వత సంతుష్టినీని వాస్తవముగా మాకు మేలుచేయ దగిన యథార్థ విహిత వస్తువుల నగపడ్చు సరియైన మార్గమును దప్పి తప్పు త్రోవల నడిచి దుఃఖపడుచున్నాము. మా కోర్కెలు తీరకున్నవి. మామనసులోని వెలితిపోకున్నది. కలనైనం జిత్తశాంతిలేకున్నది. నానాటికి మా తాపత్రయానలము క్షణక్షణమును బ్రజ్వరిల్లుచున్నది. కాబట్టి బుద్ధి యెట్లు వచ్చునో యందుకుఁ దగిన వేదశాస్త్రము లభ్య సించెదము. నిత్యసంతోషులయిన పరమభాగవత సహవాసము త్రుటి కైనం దప్పక చేసికొనెదము. మా బ్రతుకంతయును లోకోపకార ముకై మాత్రమే ధారపోసెదము. దృఢవ్రతులమై శాశ్వత మన స్సంతోష లక్షణ మగు బుద్ధిని సంపాదించుకొనుటకై ముఖ్యమైన త్రోవ పరోపకారము చేయుటకై త్రికరణ శుద్ధిగాఁ బాటుపడుట తప్ప మఱే యాశ్రమము గాదు కాదని వేనోళ్ళఁ జాటి చెప్పెదము. మా పురుషోద్యమమందు కసింతయుం బొరపాటు రానీక కేవల లోకోప కారముగా మా బ్రతుకుం గొనసాగించి మాతోడిపాటి జనులంద ఱును హాయిగా నున్న సమయమున నో కర్మసాక్షీ! యో జగజ్జ్యోతీ! యో లోకబాంధవా! యో జగచ్చక్షూ! యో సకలజగదుద్భవస్థితి లయ మూలకారణమా! యో సకలజన నిత్యప్రత్యక్ష దేవతా! సూర్యనారాయణా! "జోక్చ సూర్యం దృశే సవితృ వరేణియం భర్గో దేవస్య ధీమహి" అని సద్బుద్ధి యోగ మిమ్మని భగవంతుని వేడుకొనుటకన్న గాయత్రీమంత్ర తాత్పర్య మిం కేద్దియు గాదు. భ్రాంతులకు స్వార్థపర ధూర్తులకును గాయత్రీమంత్ర మహిమము గ్రుడ్డగూబలకు బగటి వెల్గువలె నిష్ప్రయోజనము నిత్య నైమిత్తిక విధి నిషిద్ధ కామ్యకర్మములకీ త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతియే కారణము. ఈ శరీరస్మృతి కేవలము పురుషప్రయత్నమూలమును బురుషప్రయత్న

స్వరూపమును గాఁబట్టి ఇంద్రియదృష్టముగా నీయింద్రియాతీతముగానీ తోఁచఁబడిన పదార్థమంతయుఁ బురుష ప్రయత్నాత్మ భావపదార్థమే గాని దైవమణి పురుష ప్రయత్న స్వరూపముగాని భావ పదార్థ మెద్దియును లేదు. "పురుష ఏవేదగ్ంసర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్" కాఁబట్టి దేవానాం ప్రియత్వము న్నాని వృథా పిష్టపేషణ మవలఁ బెట్టి యాకాశపంచాంగముఁ దిగంతరేఖ యొక్క హద్దువలె భ్రాంతికరమగుటచే తెలిసీ తెలియని నిర్గుణాద్వైత వస్తు విచారణ ముకై బంగరువంటి ప్రాయము నిత్తపుచ్చక లోకోపకారముగా బ్రతుకును వినియోగించుకొని బుద్ధిని సంపాదించుకొని బుద్ధికసాధ్యము లేదు కనుక వేదశాస్త్రముల న్గురుముఖమున నభ్యసించుచు నిద్రా హారవిహార సౌఖ్యమునకై సోమరిపోతులయి పరులం బీడింపక కాయ క్లేశమున భూమినిఁ బండించుకొని గాలి యెండ వానలనుండి తప్పించు కొనఁజాలిన యిరవుల న్బుద్ధిసాహాయ్యము నేర్పరచ్చుకొని యణిమాద్య షైశ్వర్యములం బొందుటకును వేయేల పురుషప్రయత్నమున సకల జగదుద్భవస్థితి ప్రలయ మూలకారణమగు దేవుఁడే తా నగుటకుఁ దేట తెల్లముగాఁ బరమాప్తులగు గౌతమ వ్యాసాది కవిశ్వరులు వేదశాస్త్ర ముల ద్వారమున రాజమార్గము నేర్పియే యున్నారు. మీరాపౌరుష ముపయోగపర్చుకొని పట్టుదలతోఁ దగిన విద్యాబుద్ధుల నార్జించి ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను ప్రహ్లాదాది పరమ భాగవతులవలె సంపాదించుకొనుఁడు.

"అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా" అను వ్యాస సూత్రమందలి బ్రహ్మశబ్దమున కర్థము కేవల పురుషప్రయత్న సాధ్యమగు వ్యవ హార యోగ్యమగు యథార్థ జ్ఞానాత్మకబుద్ధిగాని నిర్గుణ మతీంద్రియ మగ్రాహ్య మలౌకికమగు పదార్థ మెంతమాత్రము న్గాదు. "ప్రమితి విషయాః పదార్థాః" అను న్యాయసూత్ర తాత్పర్యము ప్రమితి

యనఁగా మనుష్యుఁడు తన పురుషప్రయత్నముచేత సంపాదించుకొనఁ గలిగిన బుద్ధి యను నణిమాద్యష్టైశ్వర్య కారకమగు నొక సుగుణ విశేషము. బుద్ధి కగ్రాహ్యముగాని యసాధ్యముగాని నిర్గుణాద్వైత బ్రహ్మపదార్థ మొకటి యతీంద్రియమై యలౌకికమై యున్నదని "తత్తు సమన్వయాత్" అని వ్యాసర్షి యుపదేశించుట యందలి తాత్పర్యము మనుష్యుఁడు తన బుద్ధిని దన పురుషప్రయత్న బలము కొలంది వికసింపఁ జేసికొని త్రిగుణమయ శరీరస్మృతిరూపక సమస్త ప్రపంచమును దానేయై తనకు వేఱుగానక సుఖదుఃఖాత్మక సంసార భ్రాంతి నొరంగి "సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అను రీతిగా జీవన్ముక్తుఁడు కాఁగల సామర్థ్యమును సంపాదించుకొనుటయే పరమ పురుషార్థమని "ఆత్మారే ద్రష్టవ్యో మన్తవ్యో శ్రోతవ్యో విజిజ్ఞాసి తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః" అను ప్రాఁబలుకులను "అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా" అను తన మీమాంసను లోకోపకారముకై మొట్టమొదటి సూత్ర ముపదేశించెను. నిత్య నైమిత్తిక విధి నిషిద్ధ కామ్యాది నానాకర్మముల కాలవాలము పౌరుషేయమగు జాగ్రదవస్థయేకదా? పురుషప్రయత్నమునఁ గావించు నెట్టికర్మముచేతనైన సంపాదించు కొనఁ దగినది బుద్ధికదా? బుద్ధిని వికసింపఁ జేసికొన్నవాఁడు నిత్య మనస్సంతోషాత్మక కైవల్యపదవిం జూఱకొనుచున్నాఁడు "బుద్ధి భ్రంశాద్వినశ్యతి" అనునట్లు మతిభ్రష్టు తాఁ జెడి యొరులఁ జెఱచు చున్నాఁడు. బుద్ధికలవాఁ డొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడును. నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య సంపాదనోపయోగముగాఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ గష్టపడి విద్యాబుద్ధుల నెల్లడి కావించి లోకోపకార మొనర్చఁగల్గు మంచి నడువడి తప్పక తా నడిచి యొరుల కట్టి మంచినడత మప్పెడు జనుఁడు మనుష్యుఁడు. నిక్కపు మానిసికాని సోమరియై పనిపాట్లొండ వేసి బూకరితనమున బెదరించి యొరుల కష్టేష్టము లిసుమంతయు

స్గనిపెట్టక కేవలము స్వార్థపరుఁడై చేసే దొకటి చెప్పేది వేఱొకటిగా మోసకాఁడైన మనుష్యుఁడు చెడుమానిసి. కష్టపడి యొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖముగా బ్రతుకు నుపాయములే సకలవేదశాస్త్రముల ముఖ్యోద్దేశము. శరీరజ్ఞప్తి యున్నవఱకు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యముల యందు కోరిక యున్నంతవఱకుం బాంచభౌతిక ప్రపంచ మంతయును మఱి సర్వలోక వ్యవహారములును యథార్థములేగాని మిథ్యలు కావు. “కాంతమీఁదియాస కనకంబుపై నాసలేనివాఁడు పుడమిలేనివాఁడు” జీవితేచ్ఛ యున్నవాఁ డెల్ల పురుషప్రయత్నమునఁ బాటుపడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యకరములగు నుపకరణములను శక్తికొలందిని సంపాదించుకొని లోకసమ్మతముగా నడువకతీఱదు.

“నాద్వైతవతః కర్మాణివిధీయన్తే” అనఁగా నహంకార మమకారములు లేక బొత్తిగా దేహస్మృతియే లేకున్న సుషుప్తుఁడు పురిటిపిల్లఁడు గాఢమూర్ఛ న్మునిఁగినవాఁడు యీపిరితీయుటకుఁ దప్ప మఱేయింద్రియశక్తియును లేనివాఁడు తన మంచిచెడ్డ లెఱుఁగఁజాలని యున్మాదరోగము చేతఁ బీడితుఁడైన వాఁడును మాత్రమే యన్నపానములచేఁ గాపాడఁదగినవారు. సమలోష్టకాంచనుఁడై సర్వజనసముఁడై యేకోర్కెనైన న్వెల్లడింపకే యూహయు న్లేక గాలివశమున నల్లాడు పండుటాకువలెఁ దనశరీర మెట్లు కదలుచున్నను ప్రాణిహింసనుండి మాత్రమే తన యింద్రియముల నదంభుఁడై మళ్ళించుకొనుచుఁ జిఱునగవును గనికరంబు పల్కును లోకోపకార వర్తనము ప్రత్యుపకార మొక్కింతయు కోరకే బ్రతికెడి పరమభాగవతుని వర్తన మంతయును శాస్త్రీయమే కావున నట్టి యద్వైతమూర్తి కెట్టికర్మము నియమింప నవసరము లేదు. మఱి యమ్మహానుభావుని గూర్చియే “యోగరతోవా భోగరతోవా” అను న్యాయముద్దేశింపఁబడెను. కాయక్లేశమున నొసటి చెమ్మట నూడ్చుకొనుచు

నెవ్వరి నొప్పింపఁబోక తనబుద్ధిబల సాహాయ్యముచేత మాత్రమే కష్టించి యేవిధముగా నైనం బశుహింస యొక్కింతయు నెన్నఁడైనఁ జేయఁబోక సర్వభూతదయయు సత్యము మూర్తీభవించినట్లు తోడి వారితోఁ గలసిమెలసి యందఱి ప్రేమానురాగములకుఁ బాత్రుఁడై యెవ్వరి న్ద్వేషింపనొల్లక "సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు" అని సంతతము జపించుచు లోకోపకారమునకై మాత్రమే తన బ్రతుకు పొడిగించుమని భక్తవత్సలుఁడైన భగవంతునిఁ దన యంతరాత్మలో ధ్యానించుచు సకలలోక జీవనోపయోగ కరములగు క్రొత్తక్రొత్త యంత్రముల నసిపెట్టఁదగిన విద్యాబుద్ధుల నేర్చుకొనుచుం బండితజన సహవాసమున దినదిన ప్రవర్ధమానమగు పాండిత్యముతో నలరారుచుఁ దన పొరపాటు లొప్పుకొనుచు జాగరూకతతో వ్యవహరించుటకు మిక్కిలి నిష్కపటముగాఁ బూనుకొనుచుఁ బురుషార్థ చతుర్వర్గ సంపాదక సాధనము మిక్కిలి విద్యాబుద్ధు లుపయోగించి త్రికరణ శుద్ధిగాఁ జేయు పురుష ప్రయత్నముకన్న నితరమార్గమే లేదు. మఱి యట్టి సజ్జనునకు దప్పక దైవము తోడ్పడునని చాటి చెప్పుచున్న వాఁడే మనుష్యులలో రాజనిగాని మహాత్ముఁ డనిగాని పండితుఁ డని గాని చెప్పఁదగి సమస్తజనులు గారవింపఁదగినవాఁడు "జటిలోముండీ లుంఛితకేశః కాషాయాంబర బహుకృతవేషః, పశ్యన్నపిచ నపశ్యతి మూఢోహ్యుదరనిమిత్తం బహుకృతవేషః" అను జగద్గురు వాక్యాను సారముగా ధంభుఁడై స్వార్థపరుఁడై సోమరియై జనులతోఁ గలసి మెలసి సర్వలోకోపకారముగాఁ బాటుపడ నొల్లక మొండికూటి వేషముతో బండతనముఁ గొందఱు తామే యగ్రజాతివార మనియుం దక్కినవా రస్పృశ్యులు పంక్తిబాహ్యు లధమజాతులనియు న్విపరీత ములగు కట్టు బొట్టు జుట్టులతో నీరు నిప్పు కప్పున్ను మడి తడి పొడి భేదము లెంచుకొని గొంగళిం దిని యెవ్వియో లెక్కించుకొను తీరునఁ

దన తప్పు లరయ కొఱలకు లేనిపోని తప్పులు పట్టుచు "పరుల సుఖమునకు విద్యాపరిణతికిం దేశమునకు బలమునకు మనం, బెరియంగ నసహ్యపడు నన్నరుండు తెవులులేని వేదజంబడు నధిపా" అనునట్లు కులజాతి మతముల నఖిల మనుష్యులలోం దామే శ్రేష్ఠులమని విఱ్ఱవీగుచు బ్రహ్మ ముఖమునుండి తామే యూడిపడినట్లు సకలవేద శాస్త్రముల కపార్థ వ్యాఖ్యానములం బ్రచురపర్చి పామరులం బెదిరించుకొని బ్రతుకు ధూర్తులకు నిక్కముగా బుద్ధిచెప్పక తీఱదు.

దేహస్మృతి యొక్క వికారమేగాని నిక్కముగా నీ స్మృతి రూపముగాని జగత్తే లేదనుచున్నావుగా ? యో యద్వైతీ! యెవ్వరి కొఱ కిట్లు తెలిసీ తెలియని గోలపెట్టెదవందువేని నీ కొఱకే నా యీ గోల యో భ్రాంతద్వైతీ! యద్వైతమన నేమో తెలియక ప్రచ్ఛన్న బౌద్ధుండే యద్వైతి యననుం జుల్కనం జూడకు. స్వార్థత్యాగ మొనర్చి కేవలము పరోపకారముగాం ద్రికరణ శుద్ధిగాం జాటు పడుచుం దనతోడిపాటి మనుష్యులందఱితోం బొత్తుగా బ్రతుకు నిష్కపట మానవుండే బుద్ధిమంతుండైన యద్వైతి. జనులకుం బరస్పర ద్వేషముం గల్పించి సోమరియై యాకాశపంచాంగములు చెప్పుచుం బామరులం బెదరించి స్వార్థైక పరాయణుండై జాతికుల మతాభిమానముచే లోకులను దిట్టి లోకులచేతం దిరస్కరింపంబడు నీపాటి బుద్ధిహీనుండే ద్వైతి. సరియే పిచ్చి సన్యాసివి నీతో నేమిగాని నిక్కముగా లోకోపకారముగాం బ్రయోగింపం దగు చతుర్విధాభినయములలో మొదటిదగు వాచికాభినయము.

అద్వైతమతము తెలిసిన మొట్ట—విశిష్టాద్వైత మతము తెలిసీ తెలియని మొట్ట— ద్వైతమతము తెలియని మొట్ట. సత్త్వగుణము చేత నొదవు జాగ్రదవస్థాత్మక మద్వైతము. రజోగుణముచేతం గలుగు స్వప్నావస్థారూపము విశిష్టాద్వైతము. తమోగుణము చేత

నొదవు గాఢ మూర్ఛాత్మక సుషుప్త్యవస్థాత్మకము ద్వైతము. విలంబ మధ్య ద్రుత లయలం గ్రమముగా మంద్రమధ్య తార స్థాయి స్వరూప ముల శబ్దరూపమున సత్త్వ రజ స్తమో గుణములు మూర్తీభవించును. సత్త్వగుణాత్మకాద్వైత మతముచేత మంద్రస్థాయియును, రజోగుణాత్మక విశిష్టాద్వైత మతముచేత మధ్యస్థాయియును, తమోగుణాత్మక ద్వైతమతముచేతఁ దారస్థాయియు, నొదవుచున్నవి. 'సత్త్వమునఁ బశ్యన్తియును రజస్సున మధ్యమయుం దమస్సున వైఖరియును గ్రమముగా మంద్ర మధ్య స్థాయు లగుచున్నవి. సత్త్వరజస్తమోగుణ సమ్మిశ్రణ విశేష సంభూత జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాత్మకా ద్వైత విశిష్టాద్వైత మత స్వరూపక మంద్ర మధ్య తార స్థాయి రూపక శబ్దములకుఁ దురీయావస్థాత్మక సచ్చిదానంద లక్షణమగు నిర్గుణ నాదబ్రహ్మ స్వరూపమే పరయను పేరఁ బరఁగుచుం గేవల యోగి హృద్ధ్యానైక గమ్యమై నిత్యనిరవయవశాంత పరమాత్మ స్వరూపమై యున్నది. సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మక శరీర స్మృతియను కార్య వృక్షమునకు స్థూలకారణ దేహాభిమానము గల జీవాత్మ మఱి యా జీవాత్మకు "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అను తీరునఁ బరమాత్ముఁడగు వాసుదేవుఁడు సూక్ష్మకారణము. నాదబ్రహ్మ స్వరూపుఁడగు వాసుదేవుని లీలావేశమే యాకాశోపాధి న్వెలువడు శబ్దగుణము. పరమాత్ముని గుణము నిత్యము- జీవాత్ముని గుణ మనిత్యము- పరమాత్ముని బుద్ధి నిత్యము. జీవాత్ముని బుద్ధి యనిత్యము. గుణమును బట్టి గుణి తత్త్వము తెలియంబడును. కాఁబట్టి పరమాత్ముఁడు కేవల బుద్ధిగమ్యుఁడు. బుద్ధిగల ప్రహ్లాదాది పరమభాగవతు లేకాంతభక్తులకుఁ దప్ప వాసుదేవ పరబ్రహ్మ సాక్షాత్కార మల్ప బుద్ధులకు నితర జీవుల కెన్నఁడు న్లభించదు లభించదు. "క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మి న్దృష్టేపరావరే" అనుటచేతఁ గేవల లోకోపకారమునకు

మాత్రమే మనోవాక్కాయ కర్మలం బ్రతుకు ధారాపోయు పరమ భాగవతులకు నైష్కర్మ్య సిద్ధ్యాత్మకులు దైనముకన్న వేఱుగతి లేదు. మఱి యెప్పు బుద్ధులకు స్వార్థాత్మక పౌరుషముకన్న యపే క్షింపం దగిన యుపాయమే లేదు.

విశ్వకల్యాణ సత్యసంకల్పము

"అశరీరమాత్మా"అనుట చేత నిర్గుణుండై యుండుట యాత్మకుం బ్రకృతిరూపమగు మరణావస్థగాని సగుణుండై యుండుట వికృతిరూప మగు జీవితావస్థ. సుఖదుఃఖములు రెండుం బ్రకృతి స్లేషుగాని సుఖ దుఃఖములు రెండును సగుణాత్మక వికృత్యవస్థ యగు బ్రతుకు నందు కలవు. సుఖదుఃఖములు వాస్తవములు కావు కాబట్టి దుఃఖములేని దుఃఖ మనుభవించు నష్టమున్నప్పటికి లేని సుఖ మనుభవించు లాభము కలదు గనుక లాభముగల యసత్య వికృత జీవితము లాభనష్టములు రెండును లేని నిత్య ప్రకృతి మరణము కంటె మేలు. కాబట్టి జీవు నకు జీవితాశ వదలకుంట స్వభావము.

జడము చేతనము లన్నియును గుణవిశేషములం బట్టి పుం స్త్రీ నపుంలింగములం బేర్కొనం బడినవి నపుంలింగమగు బ్రహ్మము వలెనే నపుంలింగములం బేర్కొనం బడిన వస్తువులు లోక వ్యవహా రమునకుం బనికిరావు. శబ్దము గూడ పుం స్త్రీ నపుం లింగములం బేర్కొనం బడినవి కేవల మానసిక మయిన వేదమంత్రములు "అహం బ్రహ్మాస్మి" మొదలగు నపుంలింగము లగు కేవల శాంతరస ప్రధానమంత్రము లాత్మైకగమ్యము లగుట చేతం బస్త్రావాట్టులకుంగాని సంసారులకుం బనికిరావు. "యచ్ఛిద్ధితే విశో యథాప్రదేవ వరుణం వ్రతం, మినీమసిద్య విద్యవి" అని కేవలము దైవప్రార్థనాత్మకములగు మంత్రములు. "పశు మాలభేత" అని కామ్యకర్మపరములగు మంత్ర

ములును పుంస్త్రీ రూపములై శృంగార వీర కరుణ బీభత్స రౌద్ర హాస్యాద్భుత భయానకరసాత్మకములై చతుర్విధాభినయ విశేషముల న్లోకమున వ్యవహార యోగ్యములగుచున్నవి. అభిప్రాయ విశేషాను సారముగా వైఖరీ స్వర కాల స్థాన ప్రయత్న విశేషముల న్వెలువడు చున్నది. అనాది సంప్రదాయ నియతిం దప్పక వేదము లుచ్చరించని యెడలఁ బ్రత్యవాయము కలుగును కాఁబట్టి వేదములను సరిగా నుచ్చ రించు సామర్థ్యము బ్రహ్మకే లేదని నారదమహర్షి నిర్దేశించెను. కనుక ప్రాకృత మానవు లుచ్చరించు శబ్దములు వేదములు కానే కావు. కాని యపౌరుషేయ వేదవాక్కులకు మాఱుగా నున్న నిర్జీవ కృత్రిమ శబ్దములు కాఁబట్టి లోకు లుచ్చరించు వేదమంత్రములు యథార్థముగా కాకున్నను సాహిత్యప్రాప్తి కక్షరాభ్యాసమువలె పరమార్థసాధనము లని పెద్దలచే సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను. కాఁబట్టి వేదమంత్రములను బుస్తకములపై లిఖించుకొని చక్షురక్షరసంయోగ మాత్రమున నిరుక్త్యైక సాహాయ్యముల నాపాందించ వలసినదేగాని పఠింప నసాధ్యములు. లౌకిక శబ్దములు యథేష్ట స్వర కాల స్థాన ప్రయత్న విశేషములచేత మనుష్యులు పరస్పరముం దమతమయూహా లన్యథేష్ట చతుర్విధాభినయ విశేషములచేత సన్యోన్య చిత్తరంజనము కావించుకొనుట సంగీత మనంబడును.

"గాయత్రీ గాతారం త్రాయతీ ఇతిగాయత్రీ" వేదమాత యగు గాయత్రీ మంత్ర శబ్దార్థము "గై స్తవనే- గై శబ్దే" అనుట చేతను స్తవన మనఁగా లోకరంజనమునకై జతుర్విధాభి నయ మొన ర్చునట్లో ముఖ్యముగా వాచికాభినయ మొనర్చు వారిని రక్షించు లక్షణముకు గాయత్రి యని పేరు. పాటపాడెడువారిని మాత్రమే దేవత జీవుల్గాడను. మంత్రరాజమైన గాయత్రీ మంత్రమున కర్థము- మార్గి తస్మింగా ననాది సంప్రదాయ సిద్ధమై భరతాద మహామునులచేత

కాపాడు దేవత గాయత్రి యనంబడుచున్నది. కాఁబట్టి గాయత్రీ మంత్రోపాసకుఁ డనఁగా సకల లోకోపకారముగా సకలజనరంజక ముగా మనోవాక్కాయ కర్మమున్ వ్యవహరించు సజ్జనుఁడు మఱి యట్టి సజ్జనుఁడే గాయత్రీమంత్రోపాసమున కర్హుఁడైన ద్విజన్ముఁ డగును. "ప్రహీణః స్వరవర్ణాభ్యాం యోహిమంత్రః ప్రయుజ్యతే, యజ్ఞేషు యజమానస్య, రుషత్యాయుః ప్రజాం పశూన్" అనుటచేత యజ్ఞమందుమాత్రమే శ్రౌతకర్మమును గావించునపుడు వేదమంత్రో చ్చారణమునకు మాత్రమే స్వర కాలస్థాన ప్రయత్నములు మంత్రో చ్చారణమునకు విధింపఁబడెను గాని లోకమునందు వ్యవహరింపఁ బడెడు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్దములకు దేశకాల పాత్రోచితరంజక ముగా యథేష్టస్వర కాలస్థాన ప్రయత్నము లుపయోగించుకొనక తీఱదు. "ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తుత మప్పటికా మాటలాడి" అన్నట్లు పరులను రజింపఁజేయు విధమున దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ జతు ర్విధాభినయముల నుపయోగించుకొనుట కన్న వేరే నియమము ననుసరింపవలసిన పని లేదు. వేదశాస్త్రము లన్నియు ననాదికాలము నుండియుం దత్తద్దేశకాల పాత్రోచిత వ్యవహారమునే బోధించు చున్నవి. వర్తమాన కాలోచితముగాఁ బ్రస్తుత లోకరంజనము గావించు విధమున బూర్వాచారము లన్నియును మార్చుకొనుచు వ్యవహరించు చుండియును ధూర్తులు తాము పూర్వాచారపరా యణులమని దంభవేషములతో వర్తమాన కాలాచారము లనుసరించి బ్రతుకుచుండియును వర్తమానకాలమునఁ జెల్లనినాణెములవలె నున్న పూర్వాచారముల నొనియాడుచు దంభవేషములతోఁ దాముపూర్వా చారానుసారముగాఁ బ్రవర్తించుచున్నట్లు నటించుచుఁ బ్రస్తుతాచా రములను బట్టి నడుచుచుండియును గేవల పూర్వశిష్ట సంప్రదాయాను సాధులమని బొట్లు కట్లు జుట్లులచేత మాత్రమే యెన్నాళ్ల నుండియో

నశించిపోయిన పూర్వజాతి నీతిమర్యాదల న్నాపత్యమున వెల్లడించుచుం దమవలె దంభమొల్లక వర్తమాన కాలానుసారముగా సర్వరంజకముగా నొరులను సుఖపెట్టి తాము సుఖపడు భూతదయాపరులు నిష్కపటులు నగు సాధుల న్నాస్తికులనియుం బాషండులనియు మ్లేచ్ఛులనియు ననార్యులనియుం జాతిబాహ్యులనియుం బూర్వాచారదూషకులనియును ద్వేషించుచు నొరులం జెఱచి తాము జెడుచున్నారు. "బ్రతికిన దూడ మానినది మం"దన్నట్లు చేతివానిని వదలి కాలువానిం బట్టుకొన నుంకించు నవివేకులవలె వర్తమాన కాలోచిత ప్రవర్తనమునఁ దమ తోడిపాటివారల న్సుఖపెట్టి తాము సుఖపడఁబోక, నేనాఁడో గతించినవారి నడువడి ప్రాఁత పంచాంగములకుఁ దెలిసీ తెలియని యర్థనిర్దేశము చేయుచు వెల్గునందలి కొయ్యవలెఁ గోరి తమలోఁ దాము గతించిన పేరు సాహేబుగడ్డము పొట్టిదని కొందఱు పొడువైనదని కొందఱు వృథావాదము లొనర్చుకొని కొట్లాడి తన్నుకొని యన్యోన్యద్వేషముతో నపమృత్యువు పాలగుచుంట మిక్కిలి శోచనీయము. లోకములోని మనుష్యు లందఱుం బరస్పరమైత్రిం బ్రోత్సహించుకొను విధముగా దేశకాల పాత్రోచితముగా నాచరించుకొను మనోవాక్కాయకర్మము లన్నియును విధ్యుక్తములే యని సకల వేదశాస్త్ర సమన్వయాభిప్రాయమని సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు. జనులకుం బరస్పర ద్వేషము మూలములగు నాచారము లెంతమాత్రముం బరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులు నగు మునులు నియమించ నేలేదు. ఆదిమధ్యాంతరహిత మగు కాలము "కాలరూపీ జనార్దనః" అను తీరున సర్వలోక హితమునకే ప్రవర్తిలుచున్నది.

మంచిచెడ్డలు మనఃకల్పితములు. తెలిసినది మొదలు ప్రాణులందఱును దమతమ హితమును గోరియే యభీష్టసుఖము నందుటకై సహజముగా నుద్యమించుచున్నారు. బుద్ధిమంతులు సర్వజనసముకై

మాత్రమే ప్రయుక్తమైన చతుర్విధాభినయ స్వరూపము- కాఁబట్టి "యచ్ఛిద్ధితే విశో యథా ప్రదేవ వరుణ వ్రతమ్" అను ఋక్కు నెట్లు పఠించవలెనో మునులకే యెఱుక "తే" అను పదమున నుదాత్తముగా ననఁగా మంద్ర స్థాయితోను "మినీమసి" అను పదము నందలి "సి" యను నక్షర ముదాత్తముగా హెచ్చు స్థాయిగా నుచ్చరించునపుడు షడ్జమ స్వరమున కుచ్చముగా నున్న ఋషభాది స్వరములతో "సి" యను నక్షరమును "తే" అను నక్షరము నిషాదాది తగ్గు స్వరములతో నుచ్చరించవలెను.

"ఉదాత్తే నిషాదగాంధారావ నుదాత్తే ఋషభధైవతౌ స్వరితప్రభావా హ్యేతేషడ్జమధ్యమ పంచమాః" నిషాదగాంధార స్వరములచే నుదాత్తమును ఋషభధైవతములచేతను షడ్జమధ్యమ పంచమస్వరములచే స్వరితము నుచ్చరించవలెను. "స-రి-గ-మ-ప-ధ-ని" సప్తస్వరములు. షడ్జ మధ్యమ గాంధారములను మూఁడు గ్రామములు. నందీ, విశాలా, సుముఖీ, చిత్ర, చిత్రవతీ, సుఖా, బలాయను దేవతామూర్ఛనము లేడును ఆప్యాయనీ, విశ్వాభృతా చంద్రా, హేమ, కపర్దినీ, మైత్రీ, బార్హతీయను పితృమూర్ఛనము లేడును భూలోకభువర్లోకములం బుట్టి షడ్జమధ్యమ గ్రామముల న్వెలువడి లోకవ్యవహారమందున్నవి. స్వర్గమునందు మాత్రమే గాంధారగ్రామమును దజ్జన్యములగు నేడు మూర్ఛనములు గలవు. సప్తస్వరములు, మూఁడుగ్రామములు, ఇరువదొక్క మూర్ఛనములు, నలువది తొమ్మిది తానములుం గలిపిస్వరమండలమను సంజ్ఞ బరఁగు చున్నది. కాఁబట్టి యీ స్వరమండలమునకు మార్గిసంగీతమని పేరు. ఈ మార్గిసంగీతమును ప్రయోగించుట కర్హులు భరతాది మహా మునులు మాత్రమే కనుక ఋగ్యజుస్సామములను త్రయీవిద్య కేవల మును భరతనారదాది మహర్షులకు మాత్రమే తెలియును కాఁబట్టి

మనుష్యులు శాస్త్రీయముగా వేదపఠన మొనర్చుట కెంతమాత్రమును బనికిరారు. మఱియును యథాశాస్త్రముగాఁ జతుర్విధాభినయాత్మక గాంధర్వవేదముం బ్రయోగింప సమర్థు లెంతమాత్రము న్గారు. ప్రస్తుతము లోకములో వేదములనంబడు "అగ్నిమీళే" మొదలగు శబ్దములు కృత్రిమములుం బౌరుషేయములు ననిత్యములుం గాని నిత్యము లపౌరుషేయములు వాస్తవములుం గానే కావు సూర్యుఁడు చంద్రుఁడు శివుఁడు నారాయణుఁడు మొదలగు దేవతలపేర్లు గల మనుష్యులు దేవత లెట్లు కారో ఋగ్యజుస్సామాథర్వములను పేర్లతో నీలోకమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేదము లనిత్యములుం గృత్రిమములుగాని యపౌరుషేయ నిత్యశబ్దములు కానే కావు. సన్న్యాస మున కధికార్లు సాధనచతుష్టయ సంపదఁ గల యుత్తమ మనుష్యుల వలె వేదశాస్త్రముల నెలిసికొని ప్రవర్తించుటకు భరతాది మహర్షులు మాత్రమే యధికార్లుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రము న్గానే కారు. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రవేత్తలమని నటించు మనుష్యులందఱును మోస కాండ్రే. వేదవేదాంగములు కేవలమును స్వర్గాపవర్గములవలెఁ బార లౌకికములు గాని పంచభూతములవలె నైహలౌకికము లెంతమాత్రము న్గావు కావు. కాఁబట్టి నక్కయేడ దేవలోకమేడ యన్నట్లు మనుష్యుఁ డేడ వేదవేదాంగము లేడ అమృతములగు వేద వేదాంగములు మర్త్యుల నోళ్ళ న్వెలువడుట యాకాశము బ్రద్దలగుటవలె మిక్కిలి యసంభవము. కాఁబట్టి లోకరంజకమైన చొప్పున వర్ణాత్మక ధ్వన్యాత్మక వాచికాభినయమును మఱి యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయము లను బ్రయోగించువాఁడే గాతగాయనుఁడు ననఁబడును. మఱి యట్టి లోకరంజకుఁడై "ప్రేవవదేత్, పీవన్నృత్యేత్" అను విధముగా నాడుచుం బాడుచు సకల లోకోపకారముగా జతుర్విధాభినయ ప్రచారకుఁ డగు విద్వాంసున కాయురారోగ్యైశ్వర్యముల నిచ్చి

న్గావించుమని మనుష్యున కనాదికాలము నుండియును జతుర్విధాభినయ రూపము సహజ కృత్రిమరూపముల న్వెలయుచు బోధించుచున్నవి.

దేవమునియగు నారదమహర్షి వేదపఠనమునందు స్వర ప్రమాదమును దప్పించుకొనుటకై తన శరీరమునకు సాక్ష్యము గాదా! నోటఁబల్కినది సరిగా వీణమీఁద వాయించుచు వీణానాద ముతోఁ గలిపి "వీణాముపగాయన్తి" అను శ్రుతిప్రకారము సామ వేదమును బఠించువాఁడు. వీణాది తతవాద్య సహాయములేక "ఇత్యే తచ్చరితం సర్వంస్వరాణాం సార్వవైదికమ్" అను శిక్షాశాస్త్ర మనుసరించక షడ్జాది సప్తస్వరజ్ఞానము రవంతయు న్లేక వేదములు గతానుగతికులై "శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి" అను విధమున బొంతకాకులవలె నపస్వరముగా వేదపఠనముచేయుచుఁ బామరుల న్దాము వేదపఠమునఁ బండితులమని మోసముగా నమ్మించి స్వార్థైక పరాయణులైన ఛాందసమ్మన్యులు సకల జనాన్యోన్యమైత్రిం జెఱచు చున్నారు. అపౌరుషేయమగు "అగ్నిమీళే" అను వైదికశబ్దము నిత్యము. సప్తర్షి మండలమువలె సర్వలోక ప్రత్యక్షమయినప్పటికి నక్షత్ర తత్వము ప్రాకృతుల కెట్లు దురవగాహమో యట్లే మంత్ర బ్రాహ్మణ శబ్దార్థ తత్వము మున్యేక గోచరముగాని ప్రాకృత మానవులకు గ్రాహ్యము కాదుకాదు. "పద్మపత్ర ప్రభః షడ్జో ఋషభ శ్శుక పింజరః : కనకాభస్తు గాంధారో మధ్యమః కుంద సంప్రభః" షడ్జ స్వరమునకుఁ బద్మకాంతి ఋషభము యొక్క వర్ణము చిలుక వన్నె బంగరురంగు గాంధార స్వరమునకు మధ్యమ స్వరమునకు మల్లెపూవు వన్నియ శాస్త్రమునఁ జెప్పఁబడెను గాని మునులకుఁ దప్ప నాయాయి స్వరతత్వము గ్రాహ్యమగు టెట్లు? పంచమ స్వరము నలుపఁట దైవతము పచ్చనిదఁట నిషాదము చిత్రవర్ణముకలదఁట. ఆయా యి స్వరము లుచ్చరించినపుడు గాలియం దాయాయి రంగులు గనఁ

బడునఁట, స్వరములకు మును తేర్పచిన నవరస విశేషములు వర్ణములు భోజన భాజన విశేషము లాకారములు నమువడులు మఱియు నధిదేవతలు మనుజులు తెలిసికొని యీ సప్తస్వరముల న్వెల్లడింపఁ గలుగు టెట్లు? కాఁబట్టి వేదశబ్దము లుచ్చరించుటకుఁ గాని వేద శబ్దార్థ తత్త్వము తెలియుఁగుటకుఁ గాని వేదముల న్బోధించుటకుఁ గాని మునులు మాత్రమే శక్తులు మనుష్యులు కారు. అతీంద్రియ తత్త్వమును మునులు ముని మతము నాచార్యులు నాచార్యమతమును బండితులు లోకమున వెల్లడించుచుండిరి కాని కేవల పరమార్థబోధకములగు వేదశాస్త్రములతో సంసారులగు మనుష్యులకుఁ బ్రయోజన మెంతమాత్రము న్లేదు. సత్యసంకల్పులు కామరూపులు సర్వశక్తులు సర్వజ్ఞులతీంద్రియ ద్రష్టలగు మహామునులు తమ యోగదృష్టిచేత షడ్జాది సప్తస్వరము లుచ్చరింపఁబడినపుడు పంచభూత మయమైన యుచ్ఛ్వాసమునందలి నామరూప విశేషములం గనిపెట్టి లోకానుగ్రహ పరులై స్వరకాల స్థాన ప్రయత్న జన్యమగు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్దశాస్త్రము న్గావించిరి. ఆకసమం దాకస్మికముగా నలముకొన్న మబ్బునందు నానా విధములగు నుఱుములు మెఱుపులు వానయుం బంచభౌతిక గుణవిశేషముల న్వెలువడునట్లు వైఖరీ విశేషములందు శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధ విశేషములం దమ యోగసూక్ష్మదృష్టిచేత మహామునులు కనిపెట్టి లోకానుగ్రహ తత్పరులై వస్తుతత్త్వమును వేదశాస్త్రములం బ్రకటించిరి.

ఆప్తవాక్య ప్రమాణముచేతనే కదా సకలవస్తు తత్త్వముల నూహా తెలిసినకొలందిం బుట్టి పెరుఁగుచున్న జీవులు తెలిసికొని హేయాదేయవస్తువులం గుర్తెఱిఁగి వ్యవహరించు చున్నారు? తన తలిదండ్రులు తన కన్నం బెద్దలయిన తన తోడిపాటి జీవుల ననుకరించుచుం బిన్నలు పెద్ద లగుచున్నారు. కాఁబట్టి యనాది కాలము

వారలను సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుచున్నారు. మఱియు హేయాదేయము లెఱుఁగని పసిపిల్లలును స్వార్థపరులైన ధూర్తులును స్వపరోపకారకమగు మార్గమున నడిపింపఁబడవలసి యుందురు. బుద్ధి తెలియని పిల్లలను మఱియు బుద్ధులు ముదిరిన దుర్జనులను లోకోపకారకమగు మంచిత్రోవను నడిపించి హాయిగా బ్రతుకుతెన్ను చూపుటకై భూతభవిష్యత్కాల విదులయిన పెద్దలు చతుర్విధాభినయవిశేషముల న్నకలలోన విహితముగాఁ బ్రకటించుచున్నారు. లోకోపకార పరాయణులలోఁ దమతమ సామర్థ్యముకొలఁది కొందఱు కవులయి, కొందఱు గాయకులయి, కొందఱు నానావిధ శిల్పులయి, కొందఱు దేశకాల పాత్రానుసారముగా సకలజనరంజకాచార ప్రవర్తకులయి పరుల సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుచున్నారు. సకల వేదశాస్త్రములును దేశకాల పాత్రానుసారముగా సర్వజనసాధారణ హితమగు ధర్మమునే బోధించుచున్నవి. నా తోడిపాటి జనుల యనుగ్రహమును నేను నా బ్రతుకును హాయిగాఁ గడపుకొనుటలో నల్పజ్ఞుఁడ నల్పశక్తిని నేను గనుక సర్వజ్ఞుఁడవు సర్వశక్తివియైన యో దేవుఁడా నాకోర్కె కొనసాగించుమను తన సదుద్దేశమును బిట్టకైన నెన్నఁడు న్దలియనీక తన పాపము న్మఱి తన యశక్తిని బ్రతిక్షణము లోకు లందఱికి బట్టబయలు కావించుకొనుచు నిష్కపటుఁడై తన నేరము బహిరంగముగా నొప్పుకొనుచు కేవల లోకోపకారపరుఁడై నిత్యసంతుష్టిన్ జీవన కాలక్షేప మొనర్చుకొన వలసినదనియే సకల వేదశాస్త్ర సాధారణ సమ్మతాభిప్రాయము. జనుల కన్యోన్య ద్వేషము దుఃఖమూలక సంసారబంధము. మఱియుం బరస్పర మైత్రి సుఖమూలక మోక్షము. అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్, నా భుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటి శతైరపి'' విత్తొకటి వేసినఁ జెట్టొకటి మొలవదను చందమున నొరులకు మేలుకావించినవాఁడు మేలు తప్పక

పొందును. మఱి యొరులకు కీడొనర్చినవాఁడు తప్పక కీడు పొందునని సర్వజనసాధారణ ప్రత్యక్షానుభవమే కదా? జీవుఁడు నిత్యుఁడు కనుకఁ బురాకృత జన్మకర్మానుసారముగా నొకప్పుడు మేలునకు బదులు కీడు కీడునకు మాఱుగా మేలు కలుగుచుంటచేత మును లుపాధివశమున జీవుఁడు జననమరణ ప్రవాహరూపకమగు జన్మపరంపర లెత్తుచుం దత్తత్కర్మానుసారఫల మనుభవించుచున్నాఁ డనుట యుక్తియుక్త మనుకొనవచ్చును.

భూతభవిష్య జ్జన్మము లున్నను మఱియు లేకున్నను జీవుఁడు నిత్యుఁడయ్యును గాకున్నను దొంబదితొమ్మిది వీసము లీబ్రతుకులోఁ బోరునష్టము పొందులాభమనుట సకలజన ప్రత్యక్షానుభవమే కదా ? "మనుజులతోఁ బొందు పొసఁగి మనుటొప్పునృపా" అన్నట్లు మొత్తముపై మేలునకు మేలు కీడునకుఁ గీడు కలుగుచుంట తెలిసికొన్న బుద్ధిమంతులు పరులకు మేల్చేసి పరుల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొని సుఖముగాఁ దమబ్రతుకు గడపుకొందురు. ఒరులను ద్వేషించి కష్టముల పాలగుచున్న యవివేకులు పసిపిల్లలకన్న ననికరింపఁ దగినవారును మంచిమార్గమున నడిపింపఁదగినవారును గనుక నట్టి తెలియని వారికి మంచిబుద్ధినివలె నుపదేశింపక తీఱదు. కనుకనే యనాదిగా వేదశాస్త్రములు చతుర్విధాభి నయాత్మకముగా జగద్రూపమునఁ ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. పరోపకారమును యజ్ఞము స్వర్గదాయకమని వేదమును మఱి యైహిక సౌఖ్యదాయకమని శాస్త్రమును బోధించుచున్నవి. ఆఁకలి దప్పికలం బాధపడుచున్న తనతోడి జీవుల కన్నపానము లిచ్చుటయే యజ్ఞ మొనర్చుట యని సకల శ్రౌతవిధానముల కర్థము. నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యముం దనతోడిపాటి వారలకు కలిగించుట స్మార్తకర్మ విధానమున కర్థము. సకలశ్రౌత స్మార్త కర్మము లన్నియుం దనతోడిపాటి జీవులకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము

నుండియు వేదశాస్త్రములం బట్టి వస్తు తత్వమును దెలిసి వ్యవహ రించు పెద్ద లాప్తులు మఱి యట్టి యాప్తవాక్యములే వేదశాస్త్ర ములు, సద్గురు ముఖమున వేదశాస్త్ర తత్వ మెఱింగి నపుడు గాని యెట్టి బుద్ధిమంతులకైన సద్గురూపదేశము లేనిచో యథార్థ వస్తు జ్ఞానము కలుగనేరదు. మొదట దమ తలిదండ్రులు పిదపం దనతోడిపాటి జనులలో భూత దయాపరులైన పరోపకార పరాయణులగు లోకులు తన గురువులుగా నెంచుకొని పిన్నలు హేయాదేయ వస్తువు లెఱింగి వ్యవహరించవలెను. మఱి యట్టి పెద్దల యుపదేశములకును వేద శాస్త్రములకును రవంతయు న్భేదము లేనేలేదు. వేదశాస్త్రాభిప్రాయము ననుసరించియే తమ తల్లిదండ్రులు గురువు లాప్తులు మొదలగు పెద్దలు తనకుం గర్తవ్యాకర్తవ్యము లెఱింగించెదరు. తనకుం దన సౌఖ్యము కోరుకొనుట యెట్లు సహజగుణమో యట్లే తన తలి దండ్రులు మొదలగు పెద్ద లాప్తులు మొదలయిన సుజనులకుం దన కిహపర సౌఖ్యసంధాయకమగు తెన్నున వేదశాస్త్ర తత్వమును బోధించుట స్వభావము. సర్వభూతదయా పరులై తమ సౌఖ్యమును మఱచి కేవల లోకోపకార పరాయణులగు గౌతమ శంకరాచార్యాది మనుష్యులకన్న వేఱే మునులు మఱెవ్వరు న్లేరు. స్వార్థపరత లేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు పుణ్యాత్ములకు మాత్రమే వేదశాస్త్రములు సరిగా బోధపడును. వేదశాస్త్రము లన్నియును సర్వజన సాధారణోపకారైక ప్రయోజనమయి మాత్రమే యనాదిగాం బ్రవర్తిలుచున్నవి. తనకుం దన శరీరావయవము లన్నియు నొక్క పోల్కి బ్రియమగునట్లు వేదశాస్త్ర రూపుండగు వాసుదేవు నకు సర్వజనులును బ్రియులే. కర్మసాక్షియై సూర్యునివలె నాదేవుండు సత్కర్మ మాచరించు పుణ్యాత్ములను దనతో సమానులని మెచ్చు కొనుచు దుష్కర్మమునుండి తెమలలేక బాధపడు నవివేక జీవులకు

సద్బుద్ధి నొసఁగి కాలక్రమానుసారముగా నెన్నటికైనం దయామయుఁడు గాన దల్లి చంటిపాపల న్వలె రక్షించకమానఁడు. అనాదులగు జీవుల కనాదికర్మము కూడ స్వభావము. జీవులకు దత్తత్కర్మానుసారఫలము నిచ్చుట కాలరూపియు సర్వసాక్షి యగు భగవంతునకు సహజగుణము. మఱియును భగవంతుఁడు స్వతంత్రుఁడు కనుక "కర్తుమకర్తు మన్యథా కర్తుం శక్యతే భగవాన్" అనునట్లు సత్కర్మాచరణ మొనర్చు తన భక్తులను సంసారబంధము నుండి తొలంగించి నిసర్గ దయామయుఁడు పరమాత్ముఁడుగాన సూర్యుఁడు స్వప్రకాశముచేతఁ జీకటి న్మునింగిన జగముం బ్రకాశింపఁజేయున ట్లువివేకమునఁ మునింగిన దుష్టాత్ముల న్గూడఁ బ్రళయావసరము వేచి దుఃఖబంధవిముక్తుల న్గావించి తనకంటె వేఱెఱుంగక తానొక్కఁడే సుధాపయోధిన్యోగనిద్రం జెందును. ఈ పరమార్థము న్గురుకటాక్షముచేత భక్తివిశ్వాసములు గల యాస్తికులగు పరమభాగవతులు బోధించుచున్నారు. స్వార్థపరత మాని కేవల లోకోపకార పరాయణులగు పరమ భాగవతులే పరమ మునులును శిష్టులు ననఁదగిన మానవులు. "పృషోదరాదీని యథోపదిష్టమ్" అను పాణిని సూత్రముచేత శిష్టులుచ్చరించిన దెల్ల సుశబ్దమే. కాఁబట్టి శిష్టులగు పరమభాగవత జనులాడినఁ దాట పాడినది పాట శిష్టవాక్యము సమస్త వేదశాస్త్రసమ్మతము. కావునఁ గేవల లోకోపకార పరాయణు లుపదేశించిన విధముగా వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయము లొనర్చి లోకరంజకులై భగవ దనుగ్రహమునకు మనుష్యులందఱుం బాత్రులై సంసార దుఃఖబంధ విముక్తులు కాఁదగినది. కాఁదగినది. "నాద్వైతవతః కర్మాణి విధీయన్తే" అను రీతిగాఁ గేవల లోకోపకార పరాయణులు సర్వ భూతదయాపరులు సర్వజనసములు "వెఱ్ఱి కుదిరినఁగాని పెండ్లి కాదు పెండ్లైనంగాని వెఱ్ఱి కుదురదు" అన్నట్లు స్వార్థపరత లేనివాఁడు

సంసరించుడు. సంసారికి స్వార్థపరత యుండకతీఱదు. గనుక జగమున సంచరించుచు స్వార్థపరత లేక కేవల పరోపకారపరాయణులుం బరమభాగవతులు నయిన సద్గురువులు సంసారులకు లభించి సదుప దేశము చేయు భాగ్యము జనుల కబ్బుట మిక్కిలి దుర్లభము.

మునులచే నుపదిష్టములయిన వేదశాస్త్రవాక్యములలో ననాది సంప్రదాయసిద్ధము లయినవెన్నో యం దాధునికులచేత నడునడుమఁ దోఁపఁబడిన ప్రక్షిప్తము లెన్నో మఱి యా వేదశాస్త్రములకు నానా ముఖముల భాష్యము లొనర్చిన యాచార్యాభిప్రాయము లన్నింటికిని సమన్వయ మెట్లు చేయ వీలగునో యాసంగతి స్వార్థపరులైన విద్వ మ్మన్యుల యహంభావముచేతం బరస్పర ద్వేషముచేత నిర్ణయింప నలవికాదు. కాఁగా "త్రిపాదస్యామృతం దివి ద్వాసుపర్ణా" అను శ్రుతులం బట్టి దేవుఁడు నిజలీలచే విశ్వరూపుఁడై సగుణుఁడై బంధ మును, నిర్గుణుఁడై కైవల్యానందము ననుభవించు రహస్యమును యుక్తిచే గ్రహింపఁ బ్రాకృతబుద్ధులు శక్తులు కారుగాని దైవకృప వలనఁ బరమ భాగవతుల నా దేవుఁడు కరుణామయుఁడును భక్తరక్షణ దీక్షాపరుఁడును "సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్యమా మేకం శరణం వ్రజ, పరే బ్రహ్మణికోఽపినసక్తః" అను తీరున సంసారము నిస్సారము దుఃఖాంత నాటకమని. నిశ్చయించి స్వార్థపరత మాని సర్వమును నారాయణ స్వరూపమే యను నాప్తవాక్య ప్రమాణమును మాత్రము విశ్వసించు కొని భూతదయాపరులై కేవల లోకోపకార మొనర్చుటకు మాత్రమే తమ జీవనముం గొనసాగించుమని తమ యంతరాత్మలందు మాత్రమే యహర్దివమున్భగవంతుని నిష్కపటులై ధ్యానించు పరమభాగవతుల నప్పకా వాసుదేవుఁ డుద్ధరింపక మానఁడు మానఁడని నిఖిలలోకాప్తుఁ డగు వేదవ్యాసముని పురాణములం జాఁటిచెప్పెను.

"ఆర్చికం గాథికం చైవసామికంచ స్వరాంతరమ్, కృతాంతే స్వరశాస్త్రిణాం ప్రయోక్తవ్యం విశేషతః" ఋగ్యజుస్సామ వేదములకుఁ బ్రత్యేకముస్వరములు సంగవిన్యాసమును నియమింపబడినవి "ఏకాంతరస్వరో హ్యార్క్షుగాథా సుద్వ్యన్తరః స్వరః, సామసుత్ర్యన్తరం విద్యాదేతావత్స్వరతోన్తరమ్" ఒకస్వరమునువిడిచి యొకస్వరముచేత ఋగ్వేదమును రెండుస్వరములందాటుచు యజుర్వేదమును మూఁడుస్వరము లతిక్రమించుచు సామవేదమును బఠించవలెను. "సగరిని"యని ఋక్కును "సమగని"యని యజుస్సును"సపమని" యని సామము నుచ్చరించునపుడు గ-మ-ప-లు హెచ్చుస్థాయిగాను 'ని' తగ్గుస్థాయిగా నుచ్చరింపవలయును. మరియుం గ్రమముగా 'రి-రిగ-రిగమ'లు హెచ్చుస్థాయియందు 'స-రిస-గరిస'లు తగ్గుస్థాయియందు నుచ్చారణమున లోపించుటచేత నంతరస్వరములగును. మూరెడు-రెండుమూరలు-మూఁడుమూరలు నెడముగా ముందు వెన్కలకు గంతులిడిన విధముగా ఋగ్యజుస్సామ మంత్రస్వరాంతరములుండును. మఱియును హస్తాంగుళ్యాద్యాంగికాభినయముకూడ నీమూఁడు వేదములకు భేదించుచుండును. వేదమంత్ర పఠనమును వేదశబ్దార్థవిజ్ఞానవైదిక కర్మాచరణమును బ్రాహ్ణాపరాహ్ణ మధ్యాహ్న సాయాహ్నాశ్రమ సమర్థతయు సూర్యునకువలె మునులకుమాత్రమే కలదు. ప్రకాశవిశేషమాత్రములచేత మాత్రమే మింటిచుక్కలపాల జాడయున్కి నెలిసికొను చందమున మేఘగర్జనాదిఘోషితానిత్య శబ్ద శ్రవణమాత్రముచేతనే నిత్యవేద శబ్దస్థితినిమఱియు ననిత్యమూర్త్యబుద్ధిగుణముచే నిత్యేశ్వర బుద్ధివిలాస మహిమము స్థూలారుంధతీ న్యాయముగా నూహింపవలసినదేకాని కూలంకషముగా వేదశాస్త్రముల యొక్కగాని దేవునియొక్కగాని యథార్థతత్త్వమును కేవల విజ్ఞాన మూర్తులగు గౌతమవ్యాసాది మహామునులుతప్పఁ బ్రాకృతమానవు

తెలియఁగ నేమాత్రమును శక్తులు కారు కారు. ప్రాకృతులగు మనుష్యులందఱును స్వార్థపరులై వేదశాస్త్ర తత్త్వమెఱింగినట్లు వృథాలాపములు చేయుచు నబద్ధపువ్రాఁతలు వ్రాయుచున్నారు. స్వార్థపరులై పరస్పర విద్వేషణ కారకులైన సంసారులుచ్చరించునవి వేదమంత్రములు కావు. వేదశాస్త్రములు కేవలాత్మైక వేద్యములతీంద్రియములు గాని ప్రత్యక్షములు కానే కావు. పల్కఁబడవు కనుపడవు. వేయేల "నేతి నేతి" అనునట్లు దేవునివలెనే లోకములో గ్రాహ్యములు కానే కావు. తుచ్ఛమర్త్యులకు సంబంధించిన జ్ఞానమంతయును దుచ్ఛమును మర్త్యమే కాకతీఱదు. విత్తొకటివైచిన మొక్కొకటి మొలచునా? కాబట్టి స్వర్గాపవర్గములం గూర్చి తమకుఁ దెలిసినట్లు కన్నులు మిటకరించు దేహధారులందఱును మోసకాండ్రే. రామకృష్ణాద్యవతారములును గౌతమవ్యాసాదిమహామునులు బుద్ధశంకరాద్యాచార్యులును చిత్తోపశాంతికై పెద్దలచేతఁ బ్రతిపాదింపఁబడిన విజ్ఞానశరీరులుగాని వాస్తవముగా మర్త్యులవలెఁ బాంచభౌతిక దేహధారులెంతమాత్రమున్నారు కారు-జీవన్ముక్తులు పరమహంసలు సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపరులు సకలలోకోపకార పరాయణు లహంకార మమకార విముక్తలగు పరమ భాగవతులు రామకృష్ణ గౌతమవ్యాసబుద్ధ శంకరాచార్య సంజ్ఞల ననాదిగా నొప్పారుమతముల నవలంబించి కేవల లోకోపకారమునకై యెక్కాలమందైనను దేహధారులై జగద్గురువులై సంచరించుచుంట యామతము లవలంబించిన లోకోపకారపరాయణులగు సుజనుల కందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవమే. వేయేల జనులకుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగము కలిగించు నడువడియను యజ్ఞమొనరించి తమతోడిపాటి వారియనుగ్రహమునకుఁ బాత్రులై సుఖముగా బ్రతుకుటకన్న స్వర్గమును యదృచ్ఛాత్మలాభ సంతుష్టికన్న నపవర్గమును మనుష్యులకు మఱి వేఱే లేదు లేదష్టాదశ విద్యలన్నియును సమన్వ

దయము చేయఁగాఁ జేలినముఖ్యాభిప్రాయ మెవరులను సుఖపెట్టి మనుష్యుఁడు తా సుఖించుటయనియే సకల విద్వత్సిద్ధాంతముమాఁడు వంతులు వేదములందును శాస్త్రములందును స్వార్థపరులైన ధూర్త పండితులు పామరులన్నము వశముచేసికొని తమతోడివారికన్నఁ బాటుపడనియే యెక్కువ, భోగములు తాములంకించుకొనుటకై దోపినపక్షిత్తము లున్నప్పటికి నాదికాలమునుండియు నుబుతువులవలె సహజముగా లోకోపకారములై యష్టాదశ విద్యలు చతుర్విధాభి నయ స్వరూపముగా శిష్టప్రవర్తనమూలములై యీలోకమునఁబరగు చున్నవని నియామకగా ననుమాన ప్రమాణమున విద్వాంసులు సిద్ధాంతీ కరించుచున్నారు. కాఁబట్టి యనాది సంప్రదాయానుసారముగా స్వర కాల స్థానప్రయత్న విశేషములచేత ద్విజులుపఠన పాఠనములం బ్రచురించు వేదశాస్త్ర ప్రవృత్తి యిహపరసౌఖ్యదాయకమని యొప్పు కొనకతీఱదు. వేదమంత్ర పఠనమాత్రముచేతను వైదికకర్మముల చేతను స్వర్గకారణమగు పుణ్యమును మఱియూ దదర్థబోధనమునం బొడము వైరాగ్యముచేత నపవర్గమును దప్పక కలుగును. అధికబుద్ధి మేధలుకల ప్రతిభావంతులయిన పండితులచేతం పఠనపాఠనముల నుపదేశింపఁబడినపు డెక్కువ గొద్దిఫలమునుమఱి, కించిజ్ఞులపఠనపాఠ నోపదేశములచేతఁ గొద్దిఫలము వేదశాస్త్రములు లోకుల కిచ్చు చుంటకు సంశయము లేదు.

వేదశాస్త్రము లనిత్యాపౌరుషేయములైనను మఱి యనిత్య పౌరుషేయములయినను సంస్కృతమయినను మఱి యపభ్రంశము లయినను లోకోపకారపరాయణులగు సజ్జనులకు భక్తి శ్రద్ధలం బ్రోత్సహించి స్వర్గాపవర్గదాయము లగుట నిస్సందేహము. సర్వజ్ఞు లగు మునులచేత యథావిధిగా వేదము లుచ్చరింపఁబడును మఱి సమగ్రముగా నెఱుంగఁ బడును. కించిజ్ఞులగు ప్రాకృత మానవులచేత

దోష భూయిష్ఠముగా నుచ్చరింపఁబడి కొంచెముగా బోధితములగును. "చెఱకునకు వంకబోతేమి చెఱకునౌతేపి" అను విధమున నెట్లు పఠించినను, మఱెట్లు గ్రహింపఁబడినను వేదశాస్త్రములు సన్మానవులకు, సత్ఫల మొసంగక మానవు. కాఁబట్టి యథాశక్తిగా మనుష్యులు సద్గురూప దేశమున వేదశాస్త్రము లభ్యసించి లోకోపకారక సత్కర్మమాచ ణరము కావించుకొని యిహపరముల దరించవలెను నిష్కపట మానవు లభ్యసించిన విద్య యట్టి సుజనుల కిహపర సౌఖ్యసంధాయకము కాక మానదు. విద్య లభ్యసించిన ఫలము వినయము వినయముచేతఁ దన తోడిపాటి వారి యనుగ్రహమును మనుష్యుఁడు సంపాదించుకొని గురులను సుఖపెట్టి నిస్సంశయముగా దా సుఖపడఁ గలఁడు.

"ఏకశ్శబ్దః సమ్యగ్జ్ఞాతః సుష్ఠు సంప్రయుక్తః స్వర్గేలోకే కామధుక్ భవతి" అను మహాభాష్యోక్తిం బట్టి సద్గురూపదేశమున విద్య నెఱింగి లోకోపకారకమగు నడువడి కలవాఁ డాచార్యుఁ డనఁబడును. మఱి యట్టి యాచార్యోత్తములగు శంకరాచార్యాదులు లోకమం దచ్చటచ్చట యుగానుసార వేషములతో జనులకుఁ గర్తవ్యమును బోధించుచుందురు. జనుల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో బ్రతుకుటకన్న నవశ్య కర్తవ్య మిం కెద్దియు న్గాదు. వేదశాస్త్రాభ్యాసము. వర్ణాశ్రమోచిత ధర్మాచరణము- దేశకాల పాత్రానుసార ప్రవర్తనము ముఖ్యముగా నిష్కపటులగు పరమభాగవతులతోడి సహవాసము స్వధర్మాచరణమున నాకస్మికముగాఁ దటస్థించు ప్రమాదములనుండి తప్పించుచుఁ బశ్చాత్తాప మొదవించుచుం దుదకుఁ దప్పక నిశ్రేయమును గలిగించక మానదు మానదు.

వేద వైదిక విజ్ఞానగానము

దేశకాల పాత్రోచితముగా జనులకు వారి వారి యభిరుచి కనుకూలముగా నానావిధర్మ ప్రచారమునకై వేదశాస్త్రములు

నానా దేశముల నానావిధములయి ప్రవర్తిల్లుచుండును. కొందఱికి స్వరములు తారస్థాయి యందు మఱికొందఱికి మధ్యస్థాయి యందును మఱి కొందఱికి మంద్ర స్థాయి యందును రుచించును. ప్రాచీనులకు నల్లని కొప్పును నల్లనికన్నులును రమ్యమగును, పాశ్చాత్యుల కెఱ్ఱని కొప్పును బిల్లికన్నులును రుచించును. "లోకోభిన్నరుచిః" అని తెలిసిన విద్వాంసులు సమరసులై సర్వలోక రంజనముగాఁ బ్రవర్తించెదరు గాని యొరులను నొప్పించరు. మఱి తాము నొవ్వరు. లౌకిక స్వరమునకు వైదిక స్వరము కారణమైనప్పటికి దేవుఁడు జగత్తునకుఁ గారణమైనప్పటి కెట్లతీంద్రియ గ్రాహ్యుఁడో యట్లే యతీంద్రియము నైక్యవిదితమేగాని లోకవేద్యముగాఁ బోదు. మఱి మానవులచేఁ బ్రయోగింపఁబడ సాధ్యముకాదు. జనరంజకము కాని వేదస్వరమునకై మనుష్యులు తంటాలు పడుట సూర్య బింబముం జౌరఁ బ్రయత్నించుటవలె మిక్కిలి వ్యర్థము. కావునఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితములుగా నామరూప విశేషములఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి లోకరంజన మొనరించి యొరుల సంతోషపర్చి వివేకవంతులౌరుల మన్ననకుఁ బాత్రులగుచున్నారు.

"తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్-వీవన్నృత్యేత్-దాన కామా అస్మై ప్రజాభవంతి" అను విధమున విద్వాంసుఁడు జనరంజముగాఁ చతుర్విధాభినయ ప్రయోగముచేత లోకులచేత గారవింపఁ బడుచున్నాఁడని శ్రుతి నుడువు చున్నది...."అత ద్యామానం బృహతీ మృతేనఋతావరీ మరుణ ప్సుం విభాతీమ్, దేవీము షసం స్వరా మహంతీం ప్రతివిప్రా సోమతి భిర్జరంతే" ఇందక్షరములమీఁది (।) గీఁత లుదాత్తమును గ్రింది (–) గీఁత లనుదాత్తమును దెల్పు

చున్నవి. సత్యయజ్ఞముచేతఁ బ్రకాశించు పెద్ద రథము నడుపుచు నెఱ్ఱని వన్నెతో నలరుచు సూర్యు నలయుచున్న మహానుభావ యగు నుషా దేవిని బుద్ధిమంతులు గొనియాడుచున్నారని పై ఋక్కునకర్థము. ఒకస్వరము నెద్దియైన నాధారపు గ్రామముగా నేర్పఱచుకొని యా స్వరమునే మధ్యస్థాయిగాఁ గావించుకొని యా స్థాయికంటె హెచ్చుగా ఋషభ గాంధార మధ్యమ పంచమ ధైవత నిషాద స్వర సమ్మేళనముగా నుచ్చరించుటలో కేవలము హెచ్చుస్థాయి మాత్రమే తెల్పుట యుదాత్తస్వర మగును. మఱియు హెచ్చు తగ్గు స్వరములు స్థాయి నెల్పునపుడు స్వరితస్వరము నగును, వీర శాంత కరుణ రస ములు సత్వగుణప్రధానములు గనుకఁ దద్రసానుకూలముగా నుదాత్తా నుదాత్త స్వరిత స్వరములం దెల్పుచు స్వార్థము తలంపక కేవల లోకోపకారులగు నుత్తముల చిత్తము రంజిల్లు విధమునఁ గోమల మృదుమధురములగు నామరూపములం బ్రకటించుఁ జతుర్విధాభి నయము కావింపవలయును. తమ సౌఖ్యముఁ గోరి పరులయెడ మంచిగా నడుచు రజోగుణప్రధానుల రంజించు విధమున శృంగార హాస్యాద్భుతరసము లగపఱ్చుచుం దీవ్రకోమలస్వరము లుపయోగిం చుచుం ద్రివిధస్వరముల నభినయించవలయును. తమోగుణప్రధానులు రంజిల్లువిధముగా రౌద్రబీభత్స భయానకరసము లుప్పతిల్లువిధమునఁ గేవల తీవ్రశ్రుతుల నభినయించవలసినది. ఉదాత్తానుదాత్త స్వరిత స్వరోచ్చారణమునం బఱించు శబ్దార్థ రసానుకూలముగా నాంగికా హార్యసాత్వికాభినయము లొనర్చుచు "తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ వివన్మ త్యేత్" అను శ్రుతిప్రకారము నామరూపాత్మక మగు జగము నందుఁ దన తోడిపాటి జంతువుల కుపకారమగు విధమున నుత్తమ మనుష్యులు ప్రకటించు మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును మఱి యట్టి సజ్జనులు తమ బ్రతుకునఁ జేయు పనులన్నియును శాస్త్రీయ

మగు చతుర్విధాభినయాత్మక యజ్ఞస్వరూపమై సకలపురుషార్థ సాధకము తప్పకగును.

"స్వరస్యకంపోగమకః" అను రీతున సామవేదపాఠమున స్వరము గమకము తప్పక విలంబలయతో నుండును. ఋగ్యజుర్వేదములందు గమకప్రాధాన్యములేని ద్రుతమధ్యలయలచే స్వరము లుచ్చరించఁబడును. కేవలము దైవప్రార్థనమందు మాత్రమే ఋగ్యజుర్మంత్రము లుపయోగింపఁబడునపుడు గమకస్వరములు విలంబలయతో నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయముల సాహాయ్యమున నుచ్చరింపఁబడి సామగాన మనంబడును, సామగానముయొక్క ముఖ్యప్రయోజనము దైవానుగ్రహసంపాదనమును మఱియును సకలజనరంజనమును గాబట్టి "తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ వీవనృత్యేత్ దానకామా అస్మైప్రజాభవంతి" అను శ్రుతిచేత సకలజన రంజకముగా మనోవాక్కాయకర్మములం బ్రకటించువాఁడే విద్వాంసుఁ డనియును మఱి యట్టి విద్వాంసునకు సకలజను లన్నవస్త్రములిచ్చి పరిచర్య సేయుదురనియును దాత్పర్యమగుచున్నది. కాఁబట్టి యష్టాదశవిద్యారహస్యము సర్వజనసముఁడై సర్వభూత దయాపరుఁడై సకలజన రంజకుఁడై మనుష్యుఁ డిహపరములం దరించుననియే "స్వతోరంజయతి శ్రోతృచిత్తం సస్వరఉచ్యతే" సకలజన రంజకమగు ప్రవర్తనమే సకల శ్రుతిస్మృతిశాస్త్రసమ్మతమని సకలముని ముఖ్యమతము. "నాద బ్రహ్మ ముపాస్మహే అతోనాదాత్మకం జగత్" అనుటచేత శబ్ద బ్రహ్మముకన్న మఱియొక వేఱుపదార్థమే లేదనియు నిజ్జగమంతయుం జతుర్విధాభినయాత్మక శివస్వరూపమే యనియును భరతాది మహామునుల మతమే మిక్కిలి సయుక్తికమును సప్రమాణమని పెద్దలందఱైకకంఠ్యముగా నుడువుచున్నారు. "వీణావాదన తత్వజ్ఞ శ్రుతిజాతి విశారదస్తాళజ్ఞశ్చా ప్రయాసేన మోక్షమార్గం నియచ్ఛతి" అను

సకలబ్రహ్మవిచ్ఛిరోమణియగు యాజ్ఞవల్క్యని స్మృతి యుద్ఘోషించు చున్నది. అనఁగా యాజ్ఞవల్క్యమహాముని ముఖ్యాభిప్రాయము సకల జనచిత్తరంజక ప్రవర్తనము గల మనుష్యుఁడు మాత్రమే యిహ పరములం దరించఁగల్గునని కాఁబట్టి లోకరంజకుఁడు కాని స్వార్థపరుఁ డార్యుఁ డెంతమాత్రము గాఁడు మఱి యట్టి యెంటిగొట్టురాకాసి కేవల స్వార్థపరుఁడై పఠించు వేదముగాని సల్పు యజ్ఞముగాని బూడెదన్బోసిన పన్నీరువలె వ్యర్థమును మఱి శ్రుతిస్మృతి విరుద్ధమని చాటి చెప్పవలయును. సర్వజన రంజకుఁడైనవాఁడే నిక్కమగు శ్రోత్రియుఁడు, విద్వాంసుఁడు, బ్రాహ్మణుఁడు మఱి యార్యుఁ డనఁ దగువాఁడు. తన తోడిపాటివారితో విరోధపడువాఁడు మిక్కిలి పనికి మాలి యెద్దియో క్రూరజంతువగును గాని మనుష్యుఁ డెంతమాత్రము గానేకాఁడు. “షడ్జః ప్రీణాతివై దేవాన్ ఋషీన్ ప్రీణాతి చర్షభః పితౄన్ ప్రీణాతి గాంధారో గంధర్వాన్ మధ్యమః స్వరః దేవాన్ పితౄన్ ఋషీంశ్చైవస్వరః ప్రీణాతిపంచమః యక్షాన్నిషాదః ప్రీణాతి భూతగ్రామంచ దైవతమ్” అనుటచేత షడ్జాదిసప్తస్వరజ్ఞానము లయ జ్ఞానమును మఱి చతుర్విధాభినయ జ్ఞానమును గలిగి సర్వజనసమ్మత ముగా బ్రతుకువాఁడే మనుష్యుఁడు. వేయేల, శ్రుతిలయజ్ఞానములు లేనివాఁడు మాతాపితృ ద్రోహియును లోకద్రోహి యగు నొక క్రూరజంతువగును గాని నిక్కముగా మనుష్యుఁడు కానేకాఁడు. “శ్రుతి ర్మాతా లయః పితా” అనుచందమున శ్రుతిలయజ్ఞానము గల పితృభక్తుఁడు నిక్కముగా లోకారాధన తత్పరుఁ డే. బుద్ధుఁడో యే శ్రీరామచంద్రుఁడో మఱే శంకరాచార్యుఁడో మఱే మహాత్ముఁడో గాని లోకములోఁ దక్కిన మనుష్యులందఱు గేవల స్వార్థపరులు వంచకులు పితృద్రోహులై యందమగు భగవత్సృష్టికి దిష్టిబొమ్మల వలెం బుట్టుచుం గిట్టుచున్నారు.

ఋగ్వేదము కేవల వాచకాభినయప్రధానము. యజుర్వేద మాంగికాభినయప్రధానము. సామవేద మాహార్యాభినయప్రధానమై తతానద్ధఘనసుషిర వాద్యాలంకృతము మఱి యథర్వవేదము నవరసాత్మకసాత్వికాభినయప్రధాన మాటచేతను కేవలము దైవానుగ్రహమును సంపాదించి స్వర్గాపవర్గములను సంపాదించుకొనుటకై మాత్రమే వేదవేదాంగాభినయ విధాన మేర్పడినది. "స్వరా వై సార్వవైదికాః" అనుటచేత శాస్త్రీయమగు మనోవాక్కాయ కర్మ స్వరూపములగు చతుర్విధాభినయ విశేషములు కేవలము పరమార్థ సంపాదకములు వైదికములు సాధనచతుష్టయసంపన్నులగు ముముక్షోపయోగములు గాని సంసారుల కెంతమాత్రముం బనికిరావు. సంసారులకు దేశకాల పాత్రోచితముగా జిత్తరంజకము లగుటకన్న మనోవాక్కాయకర్మాత్మకమును జతుర్విధాభినయాత్మకమగు సర్వజనప్రియవర్తనము వేదశాస్త్రవిరుద్ధమై వైదికధర్మ ప్రతికూలమైనప్పటికిని సకల వేదశాస్త్రసమ్మతమే యనియు "అనంతా వై వేదాః" అనుటచేత శాస్త్రీయమే యనియు సకలజనగ్రాహ్యమని మునికృతసిద్ధాంతము. పాలజాడలో చుక్క లొండొంటి కెంత దవ్వో మఱి యవి యెన్నో లెక్కించుచుంటకన్నఁ దన తోడిపాటివారి కష్టములం దీర్చు ప్రయత్నము లోకోపకారకము. ప్రస్తుత జీవనోపయోగమని యెల్లరికి స్వానుభవమేకదా! కాఁబట్టి దేశకాలపాత్రోచితము లగు కర్మములను మాత్రమే బుద్ధిమంతులు లోకోపకారపరాయణులు చేయుచుందురు.

"ఉదాత్తే నిషాదగాంధారా వనుదాత్తే ఋషభధైవతౌ స్వరితప్రభవా హ్యేతే షడ్జమమధ్యమ పంచమాః ఏతే విశేషతః ప్రోక్తాః స్వరా వైసార్వవైదికాః ఇత్యేతచ్చరితం సర్వం స్వరాణాం సార్వవైదికం" అనుటచేత నుదాత్తానుదాత్తస్వరిత సంజ్ఞలం బరఁగు

షడ్జాది సప్తస్వరాత్మక స్వరమండలి ఋగ్యజుస్సామవేద పఠనము నందు మాత్రమే విధింపఁబడెను. మఱియు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో జ్యోతిష నిరుక్త కల్పములను వేదాంగము లాఱును కేవలము స్వర్గ సాధకములగు త్రయీవిద్యకే విధింపఁబడెనుగాని "భద్రం కర్ణేభిః శ్రుణుయామ" అను శ్రుతియందు "కర్ణైః" అని భాషయందుండఁగా "కర్ణేభిః" అని వేదమందున్నది. కాఁబట్టి కేవల పారలౌకికార్థ మాత్ర ప్రయోజనములగు వేదములతోఁ గాని వేదాంగములతోఁ గాని లౌకికభాషకుఁగాని దీక్షితులుకాని మనుష్యుల ప్రవర్తనమునకుఁ గాని సంబంధమేమియును లేదు. యజ్ఞదీక్ష వహించిన మనుష్యులు యజ్ఞదీక్షితులతోనే సహవాసము చేయుచు వేదవేదాంగవేత్తలై కేవల మోక్షసాధకులగు వైదికు లనిపించుకొనుచు సంసారులగు లౌకికుల నంటక లౌకిక నివాసములకు వేఱగు నరణ్యముల సంచరించె దరు. కాఁబట్టి వేదవేదాంగవేత్తల మనియును యజ్ఞదీక్షితులమని యును ద్విజులమనియును జెప్పుకొనుచుం బత్తనములం బల్లెల నివసించి దంభవేషముల సంచరించు మనుష్యులందఱును మోసకాండ్రగు లౌకికులే గాని వైదికు లెంతమాత్రము న్గారు. కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మత్సరగ్రస్తులయి యైహిక భోగములం దన్వి చెంద కీషణత్రయపాశబద్ధమగు మనుష్యలోకమునకు న్వేదవేదాంగ ధర్మము నకు, న్వైరాగ్యమునకు స్సంసారమునకువలె సంబంధము లేనేలేదు. కాఁబట్టి మనుష్యుఁడు తన తోడిపాటివారిని సంతోషపఱ్చు తీరున మనోవాక్కాయ కర్మములం బ్రవర్తించుట తప్ప వేదశాస్త్రపద్ధతు లేవియునవలంబించిసంసారముచేయఁగూడదు. సన్న్యాసి పెండ్లాముతోఁ గాఁపురము చేయ శక్యమగునా? వైరాగ్యమునకు సంసారమువలె వేదవేదాంగపద్ధతి కిహలోకము కిట్టదు. యజ్ఞదీక్షవహించి యరణ్య మునన్నున్న సాధనచతుష్టయ సంపదగల మనుష్యులకు మాత్రమే

"నమ్లేచ్ఛితవై నాపభాషితవై, యజ్ఞేకర్మణి నానృతం వదేత్"
అనుటచేత సంసారులకు వేదవేదాంగ నియమములతోఁ బనిలేదు.
సంసారము చేయుచున్న మనుష్యుల కవసరమైనది ముఖ్యముగాఁ
దమతోడివారికి సంతోషకరమగు తీరున మనోవాక్కాయ కర్మ
ములం బ్రవర్తించుటకన్న వేదశాస్త్రసమ్మతమైన విధి మఱేదియును
లేనే లేదు.

"గాయనస్యతు దశవిధాగుణ వృత్తిస్తద్యథారక్తం పూర్ణ
మలంకృతం ప్రసన్నం వ్యక్తం విక్రుష్టం శ్లక్ష్ణం సమం సుకుమారం
మధురమితి గుణాః" పాటపాడెడివానికీ పదిగుణములు తప్పకుండ
వలయును. తన కంఠధ్వనిం దత ఘన సుషిరానద్ధవాద్య విశేషముల
ననుసరించి యుండుట రక్తగుణము. ఈ రక్తి వైదికగానమునకును
లౌకికగానమునకును ముఖ్యముగా నుండకతీరదు. శాస్త్రీయ నియమ
ములు మఱేవియు ననుసరించి లౌకికగానమున కంత ముఖ్యము కా
నప్పటికి "శ్రుతిలేని పాట సమ్మతిలేని మాట" రక్తిహీనమై జనరంజ
కము గాని పల్కు వైదికులకుఁ గాని లౌకికులకు గాని బొత్తుగాఁ
దగదుతగదు. కాబట్టి "గీతం వాద్యంచ నృత్యంచ లయశ్చ చతుష్కం
సంగీతముచ్యతే" అను గాంధర్వవేదానుసారముగా "సమ్యగ్గీతం
సంగీతమ్ సభారంజకం సంగీతమ్" అనుటం బట్టి జనుల చిత్తరంజన
మగు తీరున గీతవాద్య నృత్య లయాత్మకముగానాటపాటమాటలం దత్త
ద్దేశకాలపాత్రోచితముగా లౌకికులు చతుర్విధాభినయము లొనర్చ
వలసినది. గోడ నాధారము చేసికొన్నఁ గాని యందుపైఁ జిత్రములు
లిఖింపఁబడనేరవు. వీణాది వాద్యముల శ్రుతిలయల నాధారము చేసి
కొన్నఁ గాని జనరంజకముగా నాట పాట మాట లుపయోగింప
నెవ్వరికిం దరముకాదు. మనుష్యు లందఱికిం బరస్పరప్రేమానురక్త
లచే వ్యవహరించుచు హాయిగాఁ దమ బ్రతుకుఁ గొనసాగించుకొంట

కన్న నవశ్య కర్తవ్య మిం కెద్దియు న్లేను. ఏర్పఱచుకొన్న వీణాది వాద్య శ్రుతికంటెం దక్కువ గాని యెక్కువగాం గాని భిన్న శ్రుతిగాం బల్కక కేవలము శ్రుతిలోం దన కంఠస్వరమును లీనము కావించు కొని స్పష్టముగా నక్షరము లుచ్చరించు గుణము పూర్ణము. మంద్ర మధ్య తారస్థాయి స్వరము లొండొంటు స్థాయి భేదములతోం శ్రోత్ర రుచి శ్రోతల కొదవించుట యలంకృత మను గుణము. నిశ్చల చిత్త ముతోం బాడుట ప్రసన్న గుణము. పదపదార్థములు సువ్యక్తముగా శ్రోతలకు మిక్కిలి స్పష్టముగాం దెలియునట్లు పలుకుటయే వ్యక్త గుణము. దూరశ్రావ్యముగాం బల్కుట వికృష్టగుణము. దేశకాల పాత్రోచితముగా జనరంజకమగు విధమునం బ్రకృత మర్యాద ననుస రించుచుటయే సమగుణము. దౌడతానము రానీక క్రింది మీంది దంతముల పరస్పర ఘట్టనము కలుగనీక స్ఫుటముగా గొంతు విప్పి పాడుటయే సుకుమార గుణము. సహజముగా నున్న మృదుమధు రాక్షరముల న్గఠినముగాం బల్కకుంట మధుర గుణము. ఈ దశవిధ గుణములతోం గంఠధ్వని నుపయోగించుట వైదికులకును మఱియు లౌకికులకు నుభయులకును దప్పని విధియే కారణ మేమన గుణహీన మగు నభినయము లోకరంజనము కాదు, మఱి లోక రంజనము కాని పలుకు పల్కుట మిక్కిలి వ్యర్థమగుటయే గాక లోక విద్వేషకర మగును. దేవతలను రజింపంజేయుటకు యథాశాస్త్రముగా వైదిక గానమును తనతోడిపాటి జనులు రంజిల్లు విధమున యథేష్టముగా శ్రుతిలయలు మాత్రము తప్పక రక్తి ప్రధానముగా లౌకికగానమును ప్రకటింపవలయును. సంసారుల కందఱికి న్దమలోం దాము పరస్పర ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొనం గలిగిన తెన్నున దేశకాల పాత్రానుసారముగా నిద్రాహార విహార సౌఖ్యము పొందుటకన్న లోక విద్విష్టములైన ప్రస్తుత వేదశాస్త్రపద్ధతు లవలంబించంగూడదు,

హృదయరంజనకారణ పదార్థము రస మనఁబడును. "రసోవైసః" అను శ్రుతి ప్రకారము "ఆత్మా సరత్యస్తి" అను రీతిని దేవుఁడే రస స్వరూపుఁడై అంతః పూర్ణం బహిః పూర్ణం మధ్యే పూర్ణమ్" అను తీరున "ఆనందా దేవేమాని భూతాని జాయన్తే యేన జాతానిజీవన్తి ఆనందమేవాభి విశన్తి"అను చొప్పున ఆనందరసస్వరూపుఁడగు వాసు దేవపరమాత్ముని కన్న నిత్య సత్య పదార్థము వేఱేదియు న్లేనే లేదు.

విశ్వరూపుఁడగు భగవంతుని శరీరమందు బ్రాహ్మణులు ముఖము, క్షత్రియులు బాహువులు, వైశ్యు లూరువులు, శూద్రులు పాదములు, మ్లేచ్ఛులుపాయువు. ఇట్లు పంచజనమయమగు విశ్వరూప ముతో రసస్వరూపుఁడై పరమాత్ముఁడు నిజలీలచే సత్వరజస్తమో గుణములం దాల్చి తనకుఁదా విశ్వాకారుఁడై "లేలాయతీవ ధ్యాయ తీవ" అను నట్లు సృష్టిస్థితిలయముల క్రీడించుచున్నాఁడు. ఈ సృష్టి స్థితిలయములు సంకల్ప మూలములయి యాకసమునం దేర్పఱచు కొన్న హద్దుకొలతలవలె సంకల్ప జన్యములు గాని వాస్తవములు కావు కావు. "మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః యచ్చకించి జ్జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపివా అంతర్బహిశ్చ యత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః" అను తీరున నాత్మకంటె నితరమైన పదార్థములన్నియును స్వప్నజగమువలె మృషలే గాని సత్యములు కానేకావు. ఆత్మయందు రజ్జువునందు సర్పమువలె నీ విశ్వమంతయు నధ్యస్తమై మఱి యారోపితమునై యెండమావులందు నీటివలె విభ్రాంతిజన్యమై యున్నది గాని సత్యము కాదు. సత్యము కాని పదార్థమును సత్యముగా జీవాత్మునకుఁ దోఁపించునది నిత్యసత్య మగు పరమాత్ముని సహజలీలామయ త్రిగుణాత్మక ప్రకృతి. తేజస్తిమి రములవలె నన్యోన్య మంటకుండియును నిత్య సమ్బద్ధములై తేజము

వంటి యాత్మయును చీకటి నీడవంటి యాత్మని త్రిగుణమయ సహజ
లీలయును నల్లకలువయందలి కలువయును నల్పురంగువలె మంటి
కుండయందలి మన్నును ఘటాకారమునవలె సర్పకుండలమును పాము
చుట్టయును వస్తు వొక్కటి [illegible] కోటయు శిక్ష
మున భగవంతునకును భగవంతుని [illegible] మయ
మగు జగమునకు నేభేద మెద్దియు [illegible] భగవంతు
నకును భగవల్లీలామయము [illegible]
సంబంధ ముండుటయు లేక [illegible]
ననంగు డగు నాత్మ [illegible] సహజలీల
యగు త్రిగుణాత్మక ప్రకృతియు [illegible] ప్రభోః
సృష్టిః'' యనుటచేత సత్వరజ స్తమో [illegible] వేఱుగా
భావించుకొని స్వప్నజాగర సుషుప్త్యవస్థలం బద్ధుం డగుచుండు దురీ
యుండై స్వప్నజాగర సుషుప్త్యవస్థలనంటియు నంటక విముక్తుం డగు
చుండుటయు నాత్మనకు సహజలీల యను వేదవ్యాస మతము సప్ర
మాణము న్మిక్కిలి శ్రేష్ఠమగు మతము సకల వేదాంత సమన్వయ
ఫలిత సిద్ధాంతము. ప్రతిక్షణకాలమునందుం బ్రతిలగ్నమందు నవ
గ్రహము లున్నప్పటికిం బ్రతివస్తువునందుం బంచభూతము లున్నప్ప
టికిం బ్రతిపదార్థము నశ్వరసమయమైనప్పటికిం బ్రతిశబ్దాది సంజ్ఞ
యం దెద్దియో యర్థమున్నప్పటికిం బ్రతివస్తువునం దాత్మ యున్నప్ప
టికిం బరమాత్మని సంకల్పముచేతం బంచభూతాత్మలుం బంచభూతా
త్మల సంకల్ప ప్రవృత్తిచేత జీవాత్మలుం ద్రిగుణబద్ధు లగుచు గ్రహ
గతుల ననుసరించి మర్త్యలోక క్రియలును దైవసంకల్పము ననుస
రించి గ్రహములుం బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. బంధముక్తులు రెండును
బరమాత్మని సహజలీలాకృతములే. జీవాత్మనకు ద్వైతదృష్టి స్వరూ
పములగు స్వప్నజాగరములు రెండును బంధావస్థలు, సుషుప్తి ముక్తా

వస్థ ''నచ బంధో నవా ముక్తి రిత్యేషా పరమార్థతా'' అను నాత్మ జ్ఞాన బంధమోక్షములు రెండు నుపేక్షించిన తురీయావస్థ మఱి స్వప్న జాగర సుషుప్తులం బఁరగు గుణమయలీలయును తురీయావస్థ నలరు నిర్గుణలీలయు నాత్మునకు సహజలీలలే. రేవగళ్ళవలె జీవాత్మకు బంధ మోక్షములు జననమరణములు నిద్రాజాగరములు సుఖదుఃఖములు నొకదానివెంట నొకటి సర్వకాలము నలుగక తీరదు. సేవకుఁడు జీవుఁడు సేవ్యుఁ డీశ్వరుఁడు. జీవాత్మ బంధమోక్షములను కష్టసుఖ ములను దుద మొదళ్ళులేని యెల్లకాల మొకదాని వెంబడి నొకటి యనుభవించక తీరదు. పరమాత్ముఁడు తురీయుఁడై నిర్గుణుఁడై స్వప్న జాగ్రత్సుషుప్తుల సాక్షియై పద్మపత్రాంబువువలె సంసార మంటీ యంటక యాశ్రితవాత్సల్యము స్వసంకల్పజనితలోక దుఃఖ నివారణ శక్తియుం గల్గి సంసార ఖిన్నులై విరాగులై యిహభోగములు తుచ్ఛ ములని యెంచి స్వార్థపరతమాని సర్వలోకోపకారపరాయణులైన పరమభాగవతుల దనలోఁ జేర్చుకొని కైవల్యానంద మొదవించును.

''పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి''అనుట చేత మూఁడుపాదముల తనశక్తిని నిర్గుణాత్మామృతపదవి నలరుచుఁ దనలోని యొకయంశము నీ సకల ప్రపంచము గావించి యందుఁ ద్రిగుణములం దాల్చి తనకుఁ దా సృష్టిస్థితిలయము లొనర్చుకొనుచు జీవాత్ముఁడై సంసరించుచుఁ గ్రమక్రమముగాఁ దన నిత్యామృత త్రిపాదశక్తిరూపము సేవించి యవల తురీయుఁడై కల్పాంతమున శేషించుచున్నాఁడు. విశ్వతైజ సప్రాజ్ఞాత్మరూపములం ద్రిగుణ మయుఁడై సేవకుఁడై బంధమోక్షములం గల్పాంతముదనుక నాటాడు కొనుచు నిర్గుణతురీయాత్మస్వరూపుఁడై నిత్యత్రిపాదామృత తత్త్వ మను శేషశయ్యనో్యగనిద్ర కైవల్యానందమున నోలలాడుచుండును. అనఁగా నాత్మలో మూఁడుపాళ్ళు నిత్యనిర్గుణామృత పరమాత్మతత్త్వము

మటోకపాలు లీలాగుణమయ జీవాత్మతత్వము. సర్వశక్తి పరమాత్మ-యల్పశక్తిజీవాత్మ-దేవుఁడు తనకుఁదా జీవాత్మయై లీలచేఁ ద్రిగుణమయుఁడై సంచరించుచు సేవకుఁడై నిర్గుణామృతపరమాత్మస్వరూపమున సేవ్యుఁడై "అహమన్న మహమన్న మహమన్న మహమన్నాదోఽన్నాదోఽన్నాదః" అనుశ్రుతి చెప్పిన నిజలీలచేత సగుణుఁడై సంసరించుచు నిర్గుణుఁడై ముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. పరమాత్మనియంశము జీవాత్మ. జలకణము జలరాసియందు లీనమగునట్లు జీవాత్మపరమాత్మలో లయమగుచున్నాడు. సర్వమును బరమాత్మయే యని భావించుచు స్వార్థపరతలేక హంకార మమకారములుడిగి సర్వజనసముఁడై సర్వభూతదయాపరుఁడైన జీవాత్మ పరమభాగవతుఁడై లోకోపకారపరాయణుఁడై పరమాత్ముని యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడై పరమాత్మలోఁగలిసి నిత్యసంతుష్టామృత కైవల్యానందపదవి నోలలాడుచుండును.

"యచ్చిద్ధితే విశోయథా ప్రదేవవరుణ వ్రతం। మి నీ వ సి ద్యవీద్యవి।సానీసనీ సరీసనీ సరీసనస సానిసా నిసాని సాని నీస రీసనా।" ఈపై నుదహరించిన స్వరప్రకారము గమకయుక్తముగా నుదాత్తానుదాత్త స్వరితాక్షరముతో నాఋుగ్మంత్రమును మిశ్రజాత్యటయను దేశీతాళము వేసికొని వీణతోఁగలిపి పాడుచు "ఓవరుణదేవుఁడా లోకమం దెట్లు ప్రజ లొకప్పుడుపొరపాటుపడుచుందురో యట్లుమేముగూడ నిన్నుగూర్చి చేయు వ్రతమునందు ప్రమాదముచేసెదమేని యాదోషమును నివారించి ప్రతిదిన మావ్రతకర్మము నుద" ముట్టించుమని ఈ ప్రార్థనమును శాంతకరుణరస ముప్పతిలునట్లు వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయము లొనర్చుట విద్వన్నృత్యము. "తస్మాద్విద్వాన్నృత్యేత్" లోకోపకార వ్రతమును గొనసాగించి నడుమనడుమవచ్చు ప్రమాదములం దప్పించి సకల జనరంజకముగాఁ దను నడిపించుమని

పరమభాగవతుం డైన విద్వాంసుఁ డిట్లు గీతవాద్య నృత్యములచే శ్రీహరిం భజించి యొరులం దరింపఁజేసి తాఁ దరించును.

సత్త్వగుణ మీశ్వరుఁడు. తమోగుణము ప్రకృతి. రజోగుణము జీవుఁడు. పరమాత్మ తత్త్వమందు స్వాతంత్ర తత్త్వము మూడుపాఁళ్ళుపృత తత్త్వము. తక్కినవి, పంచభూతములున్ జీవుఁడును. నిత్యుఁడీశ్వరుఁడు సేవ్యుఁడు సర్వస్వతంత్రుఁడు సర్వశక్తియు సర్వాంతర్యామియు సత్య సంకల్పుఁడు నగువాఁడు – ఈశ్వర సంకల్పమున సృష్టిస్థితిలయము [illegible] పంచభూతములు పృథివ్యాపస్తేజో వాయ్వాకాశములు– పాంచభౌతికస్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధుల ననాది యనంత వత్తగు స్వకర్మఫల మనుభవించుచు నస్వతంత్రుఁడై రజస్తమోగుణములచే'' సుఖస్యానంతరం దుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్'' అను విధమున సుఖదుఃఖాత్మక సంసార తాపత్రయమున నీశ్వరానుగ్రహము కల్గువఱకును గ్రాఁగు నీశ్వరప్రతిబింబ రూపుఁడైన సేవకుఁడు జీవుఁడు. ఈశ్వర ప్రకృతి జీవతత్త్వముల స్క్రీడించుచుంట పరమాత్మకు సహజలీల. ఇదే సర్వవేదశాస్త్ర సమన్వయము నిశ్చయింపఁబడిన పరమసిద్ధాంతము. భూతదయతోఁ దనతోడిపాటి జనులతోఁ బొందుపొసఁగి స్వార్థత్యాగియై దుష్టుల నుపేక్షించి సాధు సంరక్షణము చేయుచుం దనకు సంసార తాపత్రయమును దప్పించి రక్షించుమని సర్వశరణ్యుఁడగు నీశ్వరుని సంతతము వేఁడుకొను పరమభాగవతు నీశ్వరుఁడు తనలో లయము చేసికొనును.

శబ్దము పరాపశ్యన్తీ మధ్యమావైఖరులని నాల్గువిధముల శరీరములన్వ్యాపించియున్న దందు పరాపశ్యన్తీమధ్యమశబ్దము లతీంద్రియములై కేవల యోగిజనైకవేద్యములయినవి. వైఖరియే ధ్వన్యాత్మకమును వర్ణాత్మక మని రెండువిధములు. కేవల ధ్వన్యాత్మకశబ్దము శ్రుతిలయల ననంతవిధములయి నవరసము లుప్పతిలం జేయుచు నానా

విధ జంతువులచే నాలింపఁబడుచున్నది. కంఠనాళము లిరువదిరెండుగా నిశ్చయింపఁబడుటచేత నిరువదిరెండు శ్రుతులుగా వైఖరి పరిణమించుచున్నది. "చతుశ్చతుశ్చతుశ్చైవ షడ్జమధ్యమ పంచమాః। ద్వే ద్వే నిషాద గాంధారౌ త్రిస్త్రిఋషభధైవతౌ" అను మునివచనముంబట్టి యాయిరువదిరెండుశ్రుతులు సప్తస్వరాత్మకమై స్వరమండలి యగుచున్నది. కేవల ధ్వనివిశేష శ్రవణమాత్రముచేతనే హేయాదేయ వస్తుతత్త్వము గ్రహింపఁగల జీవులు ప్రాజ్ఞులు. వర్ణాత్మక శబ్దరూపమగు సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషల వినుటచేతఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యములు గ్రహింపఁదగిన జీవు లల్పజ్ఞానులు. భగవంతుని మనస్సులో ధ్యానింపఁగల యోగులవంటివారు కేవల స్వరమండలీ విశేషశ్రవణమాత్రముచేతనే హేయాదేయ వస్తుతత్త్వజ్ఞాన మలరు పండితమానవులు. మఱియుం బ్రతిమార్చనమూలముగా దేవునిం భజించు పామర మనుష్యులు కేవల వర్ణాత్మక ధ్వనిరూపములగు సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలమూలమునఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యములం దెలిసికొనువారు "వాతాయ కపిలావిద్యుత్" అను శాస్త్రమెఱిఁగినవారు మెఱపు రంగునుజూచినమాత్రముననే కాఁగలసంగతిన్నిశ్చయించిచెప్పఁగలరు. తగిలినగుండు తప్పినగుండు స్ఫుపాకుమ్రోఁత విన్నమాత్రముచేతనే పండితుఁడు గ్రహించును. కనుక గీతవాద్య నృత్యలయ విశేషముల రసము గనిపెట్టఁగల సంగీతవేత్త మనుష్యులంబండితుఁడు. మఱి శ్రుతిలయజ్ఞానములేని సంగీతకుతారము మనుష్యులలోఁ బరమపామరుఁడని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు. శ్రుతి లయాత్మకమగు కేవలధ్వని స్ఫుటముగా రసమును వెల్లడించి హేయాదేయ వస్తుజ్ఞానము కలిగించఁగలిగినతీరున నానార్థములయి సంశయకారణములయి ప్రత్యేకజనగ్రాహ్యమాత్రములయిన సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలు దేవతావిగ్రహములవలెఁ బామరజనులకై మాత్రమే యేర్పడిన సంజ్ఞలుగాని శ్రుతి

లయులవలెఁ బండితుల కేర్పడిన యేకాంత భక్తిమార్గములు కావు.

అనంత మప్రమేయమగు నాకాశమందలి పాంచభౌతికవిశ్వ మంతయును మిక్కిలి సూక్ష్మమగు సూదిమొనవంటి మచ్చవంటిది. ఈశ్వరప్రకృతి జీవాత్మక పాంచభౌతిక విశ్వము సృష్టిస్థితి నాశము లగుచున్నచోటు "పరమేవ్యోమన్" అను చందమున నిత్యనిర్గుణ సచ్చిదానందామృత పరమాత్మునియందతని యచింత్య లీలామహిమముచే స్వప్నజగమువలెఁ బుట్టుచుఁ గిట్టుచున్నట్లు వివేకజీవులకుఁ బొడగట్టుచు వారల నోహింపఁజేయుచుండును. అనాద్యవిద్యా వశమున సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబంధ మనుభవించుచు జీవులు పరమాత్ముని నిష్కారణ ప్రేమచేత సంసారబంధముక్తు లగుచుందురు. ఇచ్ఛాశక్తి క్రియాశక్తి జ్ఞానశక్తి యను మూఁడు శక్తులచే సహజముగాఁ గ్రీడించుచు "దివ్ క్రీడాయామ్" అనుటచేత దేవుఁడను సంజ్ఞ నొప్పారు పరమాత్ముఁడు తనంతఁ దాబంధ మోక్షములం బిల్లకాయవలె నాటాడుకొనుచున్నాఁడు. కాఁబట్టి పాలసముద్రమున వటపత్రశాయియగు ముకుందుఁడని భగవంతుఁడు పురాణములం బ్రతిపాదింపఁబడెను. "తదుచ్ఛిత్తిః పరమపురుషార్థః" అను సాంఖ్యసూత్రానుసారముగా నిర్గుణతత్వమే యాత్మకు యథార్థ స్వరూపము. మఱియు నహంకార మమకారము లుడుగుటయే జీవుఁడు నిర్వాణపదవియను పరమపురుషార్థమును సాధించుకొంట సహజముగా నిచ్ఛాక్రియా జ్ఞానశక్తులం బరఁగు దేహస్మృతి స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తితురీయములను నాలుగవస్థల న్మాటిమాటికిం బొందుచున్న పరమాత్ముని యచింత్యలీలయై బంధమోక్షము లెడతెగ కనుభవించుచున్నది. పరమాత్మ తత్వమిట్టిదని ధ్యానైకవేద్యముగాని జిజ్ఞాసితవ్య మెంతమాత్రము న్గాదు. "యోగశ్చిత్తవృత్తి నిరోధః" అనువిధమున నిర్వాత దీపశిఖవలె నిశ్చలమగు మనఃస్థితిధ్యాన మనంబడును. మఱి యట్టి ధ్యాన

సమాధివంతులు సంసారబంధవిముక్తులు జితేంద్రియు లతీంద్రియ ద్రష్టలగు వ్యాసాదిమహర్షులు మాత్రమే కలరని యాప్తవాక్యప్రమాణముచేత మాత్రమే యాస్తికులు నమ్ముచున్నారు.

పృథివ్యప్తేజో వాయువులు లేక వెలితిగనున్న యాకాశ ప్రదేశమును బూర్తిగావించుటకై యా నాల్గు భూతములు సహజముగాఁ బ్రవర్తించుచుండును. సూర్యునిచేతఁ బృథివ్యప్తేజోవాయు పరమాణువు లాకర్షింపఁబడఁగా వెలితిపడి మిగిలిన యాకాశ ప్రదేశము పల్లమునీటి నాకర్షించుకొనునట్లు నాల్గుభూతముల నత్యంత వేగమున నాకర్షించుకొనుటచేత నా నాల్గుభూతములుఁ దొల్త మేఘాకారములయి క్రమక్రమముగాఁ బృథివ్యప్తేజో వాయు రూపంబుల న్విజృంభించి యదివఱ కొక్కట న్ఘనీభవించిన తమ తత్త్వము నెండుకొనియున్న భూగోళముచే నాకర్షింపఁబడుచు మఱల మఱల నాకాశప్రదేశముల న్గలయు చెడయుచుండును. పృథివ్యప్తేజో వాయువులు దనలో నొక్కొక్క సూక్ష్మప్రదేశమునం బ్రతిక్షణము నిండుకొని వెలితి యగుచుండుట యాకాశతత్త్వమునకు దైవనిర్మిత సహజపద్ధతి. "ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః" అనుటచేతం బ్రజ్ఞాన స్వరూపమగు వాసుదేవపరమాత్ముని లీలచేతం బృథివ్యప్తేజోవాయువులవలె నాకాశముగూడ నుపచయాపచయాంతరాళావస్థలం బ్రాపించుచున్నది. తాఁజేయుపని తప్పొప్పులం దాఁ గనిపెట్టుచు "సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అనునట్లు సాక్షియై నిర్గుణుఁడై తురీయావస్థతోఁ బరమాత్ముఁడు నిత్యానందపదవి నుండియు నటునివలె నవరసావిష్టుఁడగుచుఁ దనకుఁ దా వేత్రై క్రీడించుచున్నాఁడను నద్వైతసిద్ధాంత మొక్కటియే వాస్తవము స్మృతి యుక్తిసాధ్యము నై సంసారదుఃఖ విమోచనోపాయమను ప్రబుద్ధశాంకరమతముమాత్రమే పండితాదరణీయ మాదరణీయము. "సంసారోయమతీవ విచిత్రః"

అను శంకరాచార్యోక్తి ననుసరించి యీ సంసారము నింద్రజాలము వలె నెండమావుల నీటిచందమున భ్రాంతిజన్యము మిథ్య యని నిశ్చయించి యథార్థజ్ఞానులయిన పరమభాగవతులు స్వార్థపరతమాని సర్వజనసములయి సర్వభూతదయాపరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై సంతతవాసుదేవధ్యానపరవశులై తాము సంసారము న్దరించి తమసహవాసముచే నొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు. కనుక నట్టి పరమభాగవతులే ప్రత్యక్ష భూదేవతలని నమ్మి "తస్మాద్విద్వాన్ పీవ నృత్యేత్" అనున ట్లహంకార మమకారము లెడసి భగవద్భక్తి పరవశులై సకల లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ జీవితకాలమంతయును వినియోగపర్చు నప్పరమభాగవతు లన్వేషించి సంసారమును దరించవలయును.

అణోరణీయాన్ మహతో మహీయాన్- ఆత్మై వేదగ్ం సర్వమ్" అని నేను నాది యను స్మృతి బంధములేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతుకుచున్న దేహధారికన్నఁ బ్రత్యక్షదైవ మింకెవ్వడు న్లేడు ఊర్ధ్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాహురవ్యయమ్" అనుట అతీంద్రియామృత త్రిపాత్తత్త్వము- వేద వృక్షము- ఇంద్రియ దృష్టమై నశ్వరమగు విశ్వమంతయు నా వేద వృక్షము యొక్క- శాఖ- మొత్తముపై దృగ్దృశ్య తత్త్వములు రెండు నొక్క- యాత్మపదార్థ దృగ్వికారము దృశ్యప్రపంచమంతయును, "వాచారంభణం వికారో నామధేయం మృత్తికై వేతి సత్యమ్". "ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" అను శ్రుతుల ననుసరించి యొక్క- వాసుదేవ పరమాత్మ తత్త్వమే బంధమోక్షస్వరూపముల క్రీడించుచున్న దిదే మొత్తముపైఁ దెలిన సకల వేదాంతసార మిట్లెఱింగిన మనుష్యుఁడే పరమభాగవతుఁడై సర్వలోకోపకారక ప్రవర్తనమునఁ దరించి తన్నాశ్రయించిన సంసారుల న్దరింపఁ జేయును.

సున్నము-పసుపు- సున్నము పసుపు కలుపఁ దగినప్రదేశము- కలుపు కర్త- అట్లు కలుపఁగల సాధనము- సున్నము పసుపు గలుపఁగా వచ్చిన యెఱ్ఱవన్నెగల పారాణ - ఆపారాణ నునిపెట్టఁ దగిన సాధన దృష్టి- ఆదృష్టిగల దృక్కు- ఇన్నిటి కాధారము ప్రకృతి పురుషుఁడు-ఆయుభయుల గలుపు నాకాశప్రదేశము- కలుపు దైవము- కలుపు సాధనకాలము- ప్రకృతిపురుష సమావేశమునఁ బుట్టిన జగము- ఆ జగము నునిపెట్టు జీవాత్మ కనిపెట్టు సాధనమగు నేత్రము. అందఱికి మూలకారణము బ్రహ్మము. సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, కుజుఁడు, బుధుఁడు,గురుఁడు, శుక్రుఁడు, శని, రాహువు, కేతువు- ఈ తొమ్మిదిగ్రహములు తొమ్మిది భిన్నపదార్థములు. ఇట్లు పృథివ్య ప్తేజోవాయ్వాకాశ దిక్కాలాత్మ మనస్సులను నవద్రవ్యములు నవగ్రహములు- ఇందు స్వభావము, బ్రహ్మము, కేతుగ్రహము, మనస్సు నీ నాల్గునుమాత్రము పర్యాయపదము లొక్కయర్థమునే తెల్పుచు నిత్యములయి యపరిమితము లయియున్నవి. తక్కిన యెనిమిది పదార్థము లణువులై యనిత్యములయి నానావిధముల నుద్భవ స్థితినాశము లందుచున్నవి. స్వభావ బ్రహ్మ కేతు గ్రహాపర నామములం బరఁగు మనస్సే సవిషయ ప్రవృత్తిచేతంబై బేరొక్కనఁబడిన యెనిమిదిపదార్థములం భావించి సంసారబద్ధ మగుచున్నది. మఱి యీ మనస్సు నిర్విషయవృత్తిచేఁ గేవలమై శాంతించి తనకు వేఱు గనుక సంసారబంధవిముక్త మగుచున్నది.

ఇంతకు నాప్తవాక్యప్రమాణము న్విశ్వసించి సంతుష్టుఁడయిన మనుష్యునకుఁ దప్పఁ దత్త్వజిజ్ఞాసాపరునకు సంసార దుఃఖ విముక్తి లేనేలేదు. భక్తిచేత తప్ప జిజ్ఞాసచేత సంతుష్టిరూపక కైవల్యానందము కలుఁగదు. కావున గౌతమ వ్యాసాద్యాప్తవాక్యము న్నమ్ముకొని లోకోపకారక ధర్మాచరణ వ్రతనిష్ఠ న్గొని తన్ను

దరింపఁజేయుమని లోకబాంధవుఁడయి ప్రత్యక్షదేవుఁడైన సూర్యుని గాయత్రీమంత్రజపముచే నారాధించుచుంట తప్ప మనుష్యుఁడాచరింపఁదగిన యిహపరసాధన మింకేదియు లేదు. వెఱ్ఱికి వేవిధాలన్నట్లు శాస్త్రచర్చ కంతములేదెన్ని మట్టులో యన్ని తుట్టలన్నట్లెన్ని శంకలో యన్ని సమాధానములు. వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయముల శ్లోకుల(?)రంజింపఁజేసి లోకానుగ్రహమున మనుష్యుఁడు దాహాయిగా బ్రతుకు కోర్కెను గొనసాగించుమని భక్తపరాధీనుఁడైన భగవంతుని వేఁడు చిహపరములం దరించవలెను.

ఏదో వివరింపఁజాలని తెలిసీతెలియనికారణ మది యవిద్యకానీ స్వభావము గానీ ప్రకృతి గానీ భ్రాంతి గానీ దైవసంకల్పము గానీ యనిర్వచనీయమాయ గానీ యేకారణ మెట్లున్నను శరీరస్మృతి యున్నవఱకుం బ్రాపించు కష్టసుఖముల ననుభవించుచుం దన కోరిన పదవి నందుటకై చెల్లీ చెల్లని పురుషప్రయత్నముచేత సాధ్యముకాని సంపదకై దైవమును బ్రార్థించుచు నభీష్టసుఖము నందుటకై ప్రతి జనుఁ డూపిరి యున్నంతవఱ కుపాయము వెదకుచుంట ప్రతిపురుష న్యాయముగదా? తన కోరిక చెల్లినప్పుడు తన సామర్థ్యము న్బ్రహాటముగాఁ జాటుకొనుచుం దన యిష్టము నెఱవేఱనపు డితరులమీఁదను మఱి దైనముమీఁదను నింద మోపుచు నెవనిముక్కు వానికిఁ దిన్నన యన్నట్లు తనమట్టుకుఁ దా మిక్కిలి న్యాయముగా నున్నట్లు తన్వొందకున్న నెవ్వఁడును బ్రతుకలేఁడుకదా ? తన పొరపాటుచేతఁ దన ప్రయత్నము సాఁగలేదనియుం దనపైఁ గిట్టనివారు తన కార్యముల కడ్డు తగులుచున్నారనియుం దన లోపము రవంతయైన లేదనియుం దన యూహయే సరియైనదనియుం దనకుఁ దప్పఁ దక్కినవారికిఁ దన కష్టములు మంచిచెడ్డలు మఱెవ్వరుం గనిపెట్టఁజాలరనియు "నెమ్మి జనువారి నొల్లరు తమ్మొల్లనివారివెంట దగులుదు రధికత్వమ్మొఱఁగి

మెఱిఁగి తోడకును రిమ్మొయుఁగక మూర్ఖజనములు "అన్నట్లు రజ స్తమోగుణ దూషితమయి దుర్విషయికమైన మనస్సు శనిగ్రహాధీన మయి యరిషడ్వర్గములకు లోనగుచు నరకవేదన ననుభవించు చుండును. మఱి లోకుల సుఖము తన సుఖముగాను లోకుల కష్టము తన కష్టముగాను భావించుచుఁ దన్నుఁ దా మఱచి పరోపకారమునఁ దన్మయమైన మనస్సు సత్వగుణ భూషితమై నిత్య సంతుష్ట కైవల్యా నందమున నోలలాడు చుండును.

అరిషడ్వర్గ కథనము

సత్వరజస్తమోగుణ విశేషాత్మకమయిన శరీరస్మృతి రూపక మగు మనస్సుకన్న యథార్థవస్తు వింకెద్దియు న్లేనేలేదు కనుకనే "మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః" మ్మునులు సిద్ధాంతీకరించిరి. "మనో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్" అను శ్రుతి ప్రకా రము మనస్సుకంటె నిత్య సత్య వస్తు వింకొకటి లేదు. వాసు దేవ సంకర్షణానిరుద్ధ ప్రద్యుమ్న వ్యూహాత్మకమై యా మనస్సే సత్వగుణ ప్రశస్తమై- యహంకార మమకార శూన్యమై సచ్చిదా నంద స్వరూపమై - "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అనునట్లు వాసుదేవ పరబ్రహ్మాత్మకమై యాత్మారామమై "త్రిపాదస్యామృతం దివి" అను విధమున నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త తురీయ స్వరూపమై యుండియును రజోస్తమోగుణములచేతఁ దనకుఁదా వేఱై సుఖదుఃఖా త్మక బంధమోక్ష సంసార స్వరూపక విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ భేదంబుల న్నిజలీలచే ననిత్య సృష్టి స్థితి నాశాత్మక విశ్వవికారము లనుభవించు చున్నట్లు తనలోఁ దా నాటాడుకొను సంకర్షనానిరుద్ధ ప్రద్యుమ్న వ్యూహములం బ్రవర్తిల్లుచు యథేచ్ఛ న్నిత్య వాసుదేవ పరబ్రహ్మమై మిగులుచున్నది. కాఁబట్టి తాఁ బుట్టినట్లు పెరుఁగుచున్నట్లు నశింపఁ

భోపుచున్నట్లు తనకు వేఱుగా నానావిధవిశ్వమున్నట్లు తనకుఁ దాప త్రయమున్నట్లు త్రిగుణముల స్లీలకై తాల్చి యా వాసుదేవుఁడే తనకుఁ దా నాటాడుకొనుచు దృగ్దృశ్యములు జ్ఞాతృజ్ఞేయములు కారణ కార్యములు భోక్తృ భోజ్యములు రెండును దానె యా వాసుదేవుఁ డగుచున్నాఁడు. కనుకనే "వాసుదేవః సర్వమితి సమహాత్మా సు దుర్లభః" అనుటచేత నహంకార మమకారము లుడిగి జగన్మయుఁ డైన పరమభాగవతుఁడు మిక్కిలి యరుదని భగవద్వాక్య ప్రవృత్తి కల్గెను. "యాదృశీ భావనా యత్ర సిద్ధి ర్భవతి తాదృశీ" అను నార్యోక్తి ననుసరించి యీ జగమంతయు న్భావనారూపముగాని మద్యవికారమువలె వాస్తవము కానేకాదు. నిర్విషయిక మయిన తురీయావస్థ యొక్కటి మాత్రమే నిత్య సత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త వాసుదేవపరబ్రహ్మము. కాఁబట్టి లోకములో మనుష్యునకుఁ జేయ వలసిన పనిగాని మానవలసిన పనిగాని హేయముగాని యాదేయము గాని కర్తవ్యముగాని యకర్తవ్యముగాని మఱే కర్మముగాని యే గుణముగాని భావనయందుఁ దప్ప వాస్తవముగా లేనేలేదు "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ-నచబంధో నవా ముక్తి రిత్యేషా పర మార్థతా" అను శ్రుతి మత మొక్కటియే సయుక్తికము సప్రమా ణము సమంజసము న్వాస్తవమైన దని రూఢిగాఁ దెలిసికొని నిత్య కైవల్యానందమున దనివి నోలలాడఁ దగినవాఁడు కేవల లోకోపకా రము సల్పుచు నహంకార మమకారములం దొఱఁగు పరమభాగ వతుఁడు మాత్రమే యని పరమాప్తము మును లుపదేశించిరి కావున సంసారులందఱుం భాగవతులై సంసారముం దరించుటయే యవశ్య కర్తవ్య ధర్మకార్యము ధర్మకార్యము. నిత్య శుద్ధబుద్ధముక్త తురీయ స్వరూపుఁడైన యాత్మకు సత్వ రజ స్తమోగుణాత్మక స్వప్నజాగ్రత సుషుప్త్యవస్థానుభూతి నీడవంటి యనిత్య సహజలీల గాని వాస్తవము

కాదు. వాస్తవముగా సచ్చిదానంద లక్షణుఁడైన యాత్మునకుఁ ద్రిగుణాత్మక మనస్సు ప్రతిబింబమువలె మిథ్యగాని యథార్థముకాదు కాదు. కాఁబట్టి బంధమోక్షములు మాయామయమనోగుణములు గాని యాత్మునకు లేనే లేవు.

విద్యోపాధితో స్వతంత్రుఁడు పరమాత్ముఁ డగు వాసుదేవుఁడు నిర్గుణుఁడు సిద్ధసంకల్పుఁడున్ నిత్యముక్తుఁడున్ సచ్చిదానందస్వరూపుడున్ సేవ్యుఁడై యవిద్యోపాధిగుణమయు నివలెం ద్రిగుణబద్ధులై సంసారులై ఖేదమోదము లనుభవించు జీవాత్ములను బొమ్మలవలె జగన్నాటక సూత్రధారియై నిజలీలకై యాడించుచుం బ్రహ్మకల్పాంతముదనుకఁ గ్రీడించుచుండును. కావున దూషణభూషణ తిరస్కారంబులు కష్టసుఖములు బంధమోక్షములు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థలు వేయేల కేవలము మనోవిభ్రాంతి మూలములగు నీ జగత్కార్యములతోఁ బరమాత్మునకువలెఁ బరమాత్ముని యంశమయిన జీవాత్మునకుఁ గూడ నెట్టి సంబంధమును లేనులేదు. కాఁబట్టి పరమ భాగవతుఁ డగు మనుష్యుఁడు "వాసుదేవః సర్వమితి" అను తీరున సర్వము నారాయణుఁడే యని దృఢముగా భావించి తన్నుఁ దా మఱచి యహంకార మమకారము లెడసి జీవన్ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు. వాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయములచేతఁ దన తోడిపాటి జను లను నిరంతరము స్వంతోషపర్చగల విద్వాంసుఁడే పరమభాగవతోత్తముఁడై జీవన్ముక్తుఁడై యొరులఁ దరింపఁజేసి యిహపరముల న్దాఁ దరించుచున్నాఁడు. బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములు-నాల్గు నొండొంట నాశ్రితములై నానావిధవర్ణములు చవులుం గలిసియున్నప్పటి కెద్దియో యొక రంగు నొక్క చవి మాత్రము ముఖ్యముగా వెల్లడించు పాంచభౌతిక పదార్థమువలెఁ బ్రత్యేకము కన్పట్టుచున్నవి. కనుక దేశకాల పాత్రోచితమయి కేవల

ధ్వనితోను మఱియు వర్ణాత్మక భాషాధ్వనులతో నలరు శ్రవ్యాభినయమును దక్కిన దృశ్యాభినయమును కేవల లోకోపకారమును లోకరంజనమును మాత్రమే యుద్దేశించి పరమభాగవతుఁ డగు విద్వాంసుఁడు తన బ్రతుకున వెల్లడించును. లోకోపకారకప్రవర్తనము ధర్మము. లోకులం బాధించు నడువడి యధర్మము. ధర్మమార్గమున సంచరించుచు మఱి యా మంచిదారిలోఁ గంటకములవలె నడ్డుదగులు దుర్జనుల కోసరిలుచుఁ బ్రమాదము దప్పించుమని సర్వేశ్వరుని వేఁడుకొనుచుంట మనుష్యకర్తవ్యము. లోకులం బాధించుట రాక్షస కృత్యము. తా సుఖపడి తన తోడిపాటి జనుల సుఖపెట్టువాఁడు మనుష్యుఁడు, మఱి యొరులం బాధించి కోరి చేటు తెచ్చుకొనువాఁడు రాక్షసుఁడు. ''దేవాసురాః సయంతా ఆససన్'' అనుటచేత సజ్జనులకు దుర్జనుల కెన్నఁడు సరిపడదు. కేవల లోకోపకారపరులు సజ్జనులు. కేవల స్వార్థపరులు దుర్జనులు. మనుష్యుల నందఱి సజ్జనులఁ గావించుటకై మాత్రమే సమస్త వేదశాస్త్రము లనాదిగాఁ బ్రవర్తిలుచున్నవి. సుఖజీవనముం బ్రతిజంతు వాసించి ప్రవర్తించుట సహజగుణముకదా? జగత్కారణ మేది యెట్లున్నను భూతభవిష్యజ్జన్మములసంగతిని గూర్చి యాలోచన మప్రస్తుతము కనుక నట్టి చింత యాహార నిద్రావిహారసౌఖ్యమునకై మాత్రమే దేవులాడు సంసారులకు వండనియింటి కగ్గిగండమువలె నసంభవముకదా? గతించిన వారలు స్వర్గనరకవర్ణనము ప్రత్యక్షముగా వచ్చి చెప్పినపుడుగాని సజీవులగు మానవులు నిస్సంశయముగా నమ్మకొని ప్రవర్తించరుగా? వేదశాస్త్రములు తెలిసికొని నడుచుట కధికారులు, పండితులు మాత్రమేకదా? ఎక్కాలమందైన మనుష్యులలోఁ గోటి కొకఁడు పండితుఁడౌట మిక్కిలి యరుదుకదా? మొత్తముపై లోకములోని మనుష్యులందఱు స్వార్థపరులే కుక్షింభరులే యవివేకులే యని

సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు గా? వేదశాస్త్రములు పిక్కబెట్టి వల్లించి కంఠ పాఠ మొనరించినవారిలో నైతము యుగమున కీలోకములో నొకఁ డైన బండితుఁ డౌట మిక్కిలి యసాధ్యముగా? పండితుల మనుకొని సంసరించువారు కృత్రిమరత్నములవంటి పండితమ్మన్యులు గాని పండితులు కారుగదా? వివేకము సహజసిద్ధము గాని చదువుకొనుటచేఁ గలుగదుగా? మంటియొక్క వికారములు ఘటకపాలాదు లయినట్లు ప్రత్యక్ష ప్రమాణాంతర్భూతములే తక్కిన యనుమానాది ప్రమాణము లన్నియు నని నిశ్చయింపక తీఱని యంశముగాఁ బ్రాజ్ఞులకుఁ దోఁచకమానదుగా? పౌరుషసాధ్యములు కేవల దైవనిర్మితములయి రెండువిధముల నీలోకములో సకలక్రియలు జరుగుచుంట సర్వజన ప్రత్యక్షానుభవమే కదా? దైవకల్పిత పంచభూతోప ద్రవములం దప్పించుకొన నెంతమాత్రముం బ్రాణులు సమర్థులు కారుగా? పురిటి బిడ్డమోము క్షణక్షణము వికసించుచు ముఖుంగుటవలె కనుఱెప్పల ప్రతి క్షణోన్మేష నిమేషములవలె నొకదానివెంట నొకటిగాఁ గష్ట సుఖములు బ్రతుకున ననుభవించుకొనక తీరని సంసారబంధము ప్రతి జన ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? తన తోడిపాటివారు తన చెడ్డకై తను శిక్షించుటయు మఱియుం దన మంచికై తను నాదరించుచుంట నెల్ల రెఱింగిన సంగతియేకదా? కాఁబట్టి దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ దన తోడిపాటి జనుల కింపగు నడువడి నవలంబించి యిహసౌఖ్యమును దన బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుమని వేఁడుకొని యిహపర సౌఖ్యమును బాల్యము గడచిన ప్రతిమనుజుఁడును సంపాదించుకొనఁ దగినదని పిన్నలకుం బామరులకు న్గాలము గడపిన పెద్దలు నేర్పుగాఁ దల్లిదండ్రులు పిల్లలకు బ్రతుకుతెన్ను మప్పినట్లు మప్పుచుంట కూడ ననాది సజ్జనస్వభావమేకదా? సుఖసంపల్లాభముకై బ్రతుకను యుద్ధ

రంగమునఁ బెనఁగులాడు ప్రాణులలో సద్గురుశిక్షితు లయినవారిలో ననాదిగావచ్చుచున్న కాలములో నిప్పటికి "శుకోవా వామదేవోవా" అను తీరున కడతేరిన పరమభాగవతుఁడు శుకమునియో వామదేవ మునియో, అనఁగా వేదవేత్తలగుట మునులకే దుర్లభ మైనపుడు సంసారులం జెప్పనేల? "మహాగజాః పలాయన్తే మశకానాంతుకా కథా" కాఁబట్టి శాస్త్రీయముగా బ్రతుకు నడుపుకొనుట సంసారుల కెంతమాత్రము శక్యము కానేకాదు. వేదశాస్త్రములు సాధన చతుష్టసంపదగల మహాత్ములకై మాత్రమే యుద్దిష్టము లయినవి గాని కామక్రోధ లోభ మోహ మదమత్సరగ్రస్తులయిన సంసారుల కెంతమాత్రము న్గానే కాదు. కాఁబట్టి తమ పురుషప్రయత్నము దేశ కాలపాత్రానుసారముగాఁ బూర్వాచారములను మార్చుకొని మనుష్యు లన్యోన్యముం గలసిమెలసి పరస్పర ప్రేమానురాగ మభి వృద్ధి చేసికొని యన్యోన్య సాహాయ్యమునం బొందు పొసఁగి మఱియుఁ దమ బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుమని దైవము నహర్దివము స్వేఁదుకొనుచుంట యవశ్యకర్తవ్య మింకెద్దియు న్లేను. చతుర్విధాభి నయప్రయోజన మెదుటివారి సంగతిఁ దాఁ దెలిసికొని తన యూహ యెదుటివారికి స్పష్టముగా వెల్లడించి యెదుటివారి నుల్లాసపర్చి పరస్పర ప్రేమానురాగములచే నెదుటివారు న్దానుగూడ హాయిగా బ్రతుకుటకదా? సుఖసంపల్లాభమునకై జీవితమను రణరంగమునం దన్నెదుర్కొను కామక్రోధ లోభ మోహ మదమత్సరములను శత్రువుల న్వివేకాయుధమునఁ బరిమార్చి "శూరవీర విక్రాంతో" యనునట్లు ప్రతిమానవుఁడును వీరుఁడుం బుత్రుఁడని వేదముల న్వాక్కాణింపఁబడు చున్నాఁడు. అంత శ్శత్రువుల జయించినవారికి బాహ్యశత్రువు లుండనే యుండరు.

అంతశ్శత్రువులం దా జయించినగుఱుతు తనతోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములకుఁ దా బాత్రుఁడగుటయే మఱియుం దనమనస్సు నిత్య సంతుష్టమగుటయే. మనుష్యునకుఁ దనతోడిపాటివారి యను గ్రహము సంపాదించుకొనుటకన్న వేఱే పొందఁదగిన స్వర్గము లేదు. మఱియు నిత్యమనస్సంతుష్టికన్నఁ బ్రాపింపఁదగిన యపవర్గము లేదు. అరిషడ్వర్గముం జయించినవాఁడు "శుకోవా వామదేవోవా" అనుట చేత మానవు లరిషడ్వర్గోపాధిలోనే పుట్టిరి కదా ? మఱియు వారి స్వరూపమే యరిషడ్వర్గము కదా ? శశవిషాణమువలె నరిషడ్వర్గజయ కథనము శబ్దమాత్రమేగాని యనుభవవిరుద్ధ మనెదవేమో ? అందు కొఱకే వేదశాస్త్రము లనాదిగాఁ దెలిసిన పెద్దలచే జగమున బోధింపఁ బడుచున్నవి.

దైవాధీనం జగత్సర్వం

సర్వజనసముఁడు సర్వలోకోపకారపరాయణుఁడు సర్వభూత దయాపరుఁడై యహంకార మమకారములం బురుషప్రయత్నముచే నెడసి జీవిత రణరంగమున దైవభక్తి సాధనముచే నరిషడ్వర్గమును జయింపఁగలిగినవాఁడే శుకునివలె వామదేవునివలె యథార్థముగా లోకమునందున్నాఁడని నమ్మికొని యూపిరియున్నంతవఱకు వెను కంజవేయనివాఁడే పుత్త్రుఁడనియు వీరుఁడనియు బాహాటముగా వేద ములు బోధించుచున్నవి.

వాచికాభినయమందు "శంకితభీత ముద్ఘృష్ట మవ్యక్త మను నాసికమ్। కాకస్వర శిరసిగతం తథాస్థాన వివర్జితమ్। విస్వరం విరసం చైవ విశ్లిష్టం విషమాహతమ్। వ్యాకులంతాలు హీనగీతి దోషాశ్చ తుర్దశ" అను పదునాల్గును దోషములు ఎవనియందైన గుణముల ప్రయోజనము జనరంజనము కావించుట. దోషములున్న ఫల మాపని

యందు జనుల కసహ్యతకలుగుట. మాటాడునపుడుగాని పాటపాడు నపుడుగాని సందేహపడుట-భయపడుట-ద్వేషముతోనుంట-విస్పష్టత లేకుంట-ముక్కుపాట-అపశ్రుతిగాఁ గాకివలె శ్రుతికంటె న్యూనాధిక ములుగానఱచుట-తారస్థాయి పల్కుటకై పీంద్రుకొనుట-మంద్రమధ్య తారస్థాయిలలో నెద్దానియందైన నిల్కడ లేకుంట-షడ్జాది స్వరముల స్పష్టత లేకుంట-దేశకాల పాత్రోచితరసానుకూలముగాఁ బ్రయోగము చేయనేరకుంట-నాదమును జెదరగొట్టుచు న్యూనాధికశ్రుతులన్ సడలి పోవుచున్న తంత్రీనాదమువలె రక్తిహీనముగాఁబల్కుట-మృదువుగాఁ బల్కవలయుచోటఁ దీవ్రస్వరము తీవ్రస్వరమునకు బదులు కోమల స్వరములం బ్రతికూలరస మపర్చుట- యేమ్పమోహముతోఁబల్కుట- పీకపిసుకుకొన్నట్లు సరిగా గొంతు తెఱవక-దౌడలు గజిమల మినుగులు బొక్కుచున్నట్లు మాటనమలుట యీ పదునాల్గుం బల్కుదోష ములు. శ్రోత్రరంజకమై జనానురాగకరమైన ధ్వనియంతయును గుణ భూయిష్ఠమే. కర్ణకఠోరమై ద్వేషము నసహ్యతంగల్గించు శబ్దమంత యును దోషభూయిష్ఠమే-వైదికశబ్దములకుఁగాని లౌకికశబ్దములకుఁ గాని పైనుదహరించిన గుణము లాదేయములు దోషములు హేయ ములు వైదిక శబ్దోచ్చారణమునకుఁ బై నుదహరించిన గుణములే గాక శాస్త్రీయములగు నియమములు కలవు. వైదిక శబ్దములు యథా విధిగా నుచ్చరించినపుడు దేవతాప్రీతి జనకములై స్వర్గమునిచ్చును. మఱి నియమముతప్పినపుడు ప్రత్యవాయము కలిగించును. కాఁబట్టి ప్రమాదమునకు సహజముగా లోఁబడు సంసారులు వేదములు పఠింప నెంతయుం దగరు తగరు. వేదపఠన పాఠములు కేవలము జితేం ద్రియు లతీంద్రియద్రష్టలగు మునులగుమాత్రమే నిర్దేశింపఁబడినవి. లౌకికగానమునకు దేశకాల పాత్రోచితముగా శ్రోత్రరంజక మగుట కన్న మఱెట్టి శాస్త్రనియమముం బనికిరాదు. జనరంజనముకై యధే

ష్టముగా శాస్త్రీయపద్ధతుల నుల్లంఘించుటస్సైతము లౌకికదేశీగానమున కొక యలంకారమే-బ్రహ్మక్షత్రవైశ్య శూద్రాదిజాతి నియమములు శ్రౌతవిధులుం గేవలం వైదికులతీవ్రదీక్షాదక్షులు జితేంద్రియులగు ఋషులకే యుద్దేశింపఁబడెను నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యతత్పరులయిన ప్రాకృత సంసారిజనులకుఁ దగను గాదు. కాబట్టి మనుష్యులందఱికిన్దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బరస్పర ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొని హాయిగా బ్రతుకుటకంటె వేదశాస్త్రములచే విధింపఁబడిన చాతుర్వర్ణ్య నియమములెవ్వియు నాచరింపఁగూడదు. సంసారులు వైదికాచారము లవలంబించిన యెడ నందింజేయఁబోయి పందింజేసినట్లు లోకరంజనమునకు బదులు జనద్వేషముం దప్పక కలిగించి మానుష జీవనసుఖముంబోగొట్టి "ఇతోభ్రష్టస్తతోభ్రష్టః" వైదిక నిష్ఠకలవారమని స్వార్థపరులై యీషణత్రయమునఁ దగులు మానవు లిహపరములకు రెండింటికి స్థాము చెడుటయే గాక తమతోడిపాటి వారలంగూడఁ జెఱచుచున్నారు. బ్రతికినదూడు మానినదిమం దనట్లు తనతోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొన్నవాఁడే కులవంతుఁడు నిక్కపుమానిసి-జనవిద్వేషమునకుఁ బాత్రుఁడు తా నధికుఁడననియు యథాశాస్త్ర ప్రవర్తకుఁడననియుఁ గులగోత్రములఁగలవాఁడననియు శిష్టాచారపరుఁడననియు దీక్షితుఁడననియు నెక్కడినుండియో యూడిపడ్డాననియు దంభుఁడై చాటుకొనుచు నీషణత్రయమునఁ దగిలి తనగుట్టు తెలియనీక దొంగయై మనుష్యునివలె నటించు దుష్టరాక్షసుఁడుగాని మనుష్యుఁ డెంతమాత్రము గానేరాఁడు మఱియట్టి యొంటుగొట్టురాకాసి కన్యోన్యప్రేమానురాగములతో మెలఁగు మనుష్యులు తమసంఘములోఁ జేర్చుకొనఁగూడదు. తనతోడిపాటి జనులకన్నఁ గులగుణగోత్రములలో దానెక్కువని చెప్పుకొనువాఁడు మనుష్యరూపమునన్నున్న రాక్షసుఁడు

గాని మనుష్యుఁడెంతమాత్రము గానేకాఁడు. సర్వజనసముఁడు సకల భూతదయాపరుఁడు కేవల లోకోపకారమునకుమాత్రమే బ్రతుకు పరమభాగవతుఁ డొక్కఁడే మనుష్యుఁడనఁదగినవాఁడు తగినవాఁడు. మహర్షులందఱుం బరమ భాగవతులే యుత్తమపురుషులే. యతీంద్రియద్రష్టలు కేవలవైదికులు వారి సంగతి తెలియ నసాధ్యముగాని ప్రాకృత లౌకిక జనులందు బుద్ధశంకరాచార్యాదులు పూర్వులలోను నవీనులలోఁ దత్తుల్యులుకొందఱును మనుష్యులకుఁ బుట్టినారు. సర్వజనసమతలేని స్వార్థపరధూర్తులు "అన్నకు రెం డబ్బకు రెం" డన్నట్లు తమతల్లిదండ్రులన్గూడ నధోగతిపాల్గావించుచున్నారు. పుట్టిన జను లెట్టైన విధినియమితమైన సహజమృత్యువునకు లోఁబడక తీఱదు గదా? ఈ లోపుగా నెందుకు వ్యర్థముగాఁ గోరి కోరి పరస్పరముం ద్వేషపడి తమలోఁ దా మెక్కువని కొట్లాడి తన్నుకొని యకాల మృత్యువుచేతఁ బడుచున్నారు? మనుష్యులమని విఱ్ఱవీగు దుర్జనుని కన్న నాహా! మఱేజంతువైన మేలుగా? మూర్ఖులగు పిన్నలకు నయ భయములం బెద్దలు మంచినేర్పుట యవసరముగనుకను "ఆత్మా రే శ్రోతవ్యః" అనునట్లు జనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగములం బుట్టించుమార్గ మెఱిగించుట బోధనశక్తియున్న సార్థక్యముకనుకను మఱి పామరులకుఁ గర్తవ్యమెఱిఁగించుట పండితస్వభావము కనుక భూతభవిష్యద్వర్తమాన దేశకాల పాత్రోచితముగా యతీంద్రియ ద్రష్టలు పరమకారుణికులయిన మునులు వేదశాస్త్రము లుపదేశించిరి. మునులయభిప్రాయ మెఱిఁగి సర్వజనసమ్మతముగాఁ బ్రస్తుతోపయోగముగా నాచారములను మార్చుకొని సుజనులు కాలక్షేపము చేయుచున్నారు.

పంచమ మధ్యమ షడ్జస్వరములు బ్రాహ్మణులు ఋషభ ధైవతములు క్షత్రియులు, గాంధార నిషాదము లుచ్చం బొందునవి గనుక

వైశ్యులు, న్యూనాధికములుగాఁ బల్కెడు స్వరములు శూద్రులు. కనుక మనుష్యులయందలి జాతులు స్వరముల జాతులవలె మునులకు మాత్రమే గోచరములు గాని యల్పజ్ఞులగు మనుష్యులు తమ తమ జాతు లెవ్వియో కనిపెట్టఁజాలనప్పటికి ధూర్తులు కులమునకై గ్రుద్దులాడెదరు. ప్రాకృత మానవులకుఁ దమ సంగతినే తాము తెలియనేరకుండియు నొరుల సంగతి ''ఇదమిత్థమ్'' నిశ్చయించి చెప్పుట యెంత దుశ్చేష్ట? పుట్టుట పెరుఁగుట గిట్టుట నిద్రాహార విహార సౌఖ్యాభిలాషము పంచభూతములవలనఁ గలిగెడు మంచి చెడ్డలు తాపత్రయము బాల్యయౌవన వార్ధకములు ఖేదమోదము లీతిబాధ లాఁకలి దప్పికలు సర్వజన సాధారణములే కనుక మనుష్యు లలో నొకరికొక రేగుణములచేతనైన గొప్పవారు కొద్దివారు ''లక్షాధి కారైన లవణమన్నమె కాని మెఱుఁగు బంగారంబు మ్రింగఁబోడు'' అన్నట్లహంకార మమకార విజృంభణమే గాని గొప్పవారమని విఱ్ఱ వీగు ధూర్తజనులందు మఱే యెక్కువయు తక్కిన కొద్దివార మను కొని యడకువఁ జూపు సాధులకన్న నగవఁడు. మెడం బంగరుపట్టెడ నలంకరింపఁబడిన కుక్క కుక్కయే గాని సింహమగునా? స్వార్థ పరులై వేదశాస్త్రములు పిక్కవేసి కట్టు బొట్టు జుట్టు మడి మైలలం దడిపొడిబట్టలం గా లెత్తిత్రిప్పుచు వైదిక మ్మన్యుఁడు గాని హంస తూలికలం బాలిన బల్లివలె సుకుమారించిన సోమరిపోతు ధనవంతుఁడు గాని చావుపుట్టువులకు లోనగు తక్కిన జంతువులకన్నఁ గొన్ని గుణ ములం గొఱవడిన దురదృష్టవంతులుం ధూర్తులగు మనుష్యాధములే గాని సర్వజన సములై సర్వభూత దయాపరులై లోకోపకారపరాయ ణులగు పరమభాగవతు లెన్నఁడు న్గానేరరు కానేరరు. ఈ దంభ మానవులకన్నఁ బశువులు నయము చెట్లు నయము రాలు నయము. పాటుపడు గుణము శూద్రజాతి. సంగ్రహముచేయు గుణము వైశ్య

జాతి- సంపాదించు గుణము క్షత్రియజాతి. ఉపాయ మెఱిఁగించు గుణము బ్రాహ్మణజాతి. ఈ నాల్గు జాతులుచేరి స్థూల సూక్ష్మ శరీర ప్రకృతి సృష్టి స్థితి లయ నిమిత్తకారణ మాత్మ. ఉత్పత్తి స్థితిలయ లందు పాంచభౌతిక స్థూలసూక్ష్మోపాధి ప్రవృత్తి నివృత్తులయెడ గుణములు జాతులు కలవుగాని యసంగుఁడగు పరమపురుషునకు గుణములుగాని జాతులుగాని లేనేలేవు. అవిద్యగానీ మాయగానీ సదసద్విలక్షణా నిర్వచనీయ ప్రకృతిగానీ ప్రధానముగానీ మిథ్యావస్తువుగానీ యీ పాంచభౌతికోపాధికి మాత్రమే గుణములును జాతులుంటకుం బ్రమాణ మున్నది గాని యతీంద్రియమై యుక్తి కందక పురుష ప్రయత్న ప్రవృత్తి నివృత్తులకుఁ గూడ హేతువై యెద్దియో స్వతంత్రముగాఁ దన యిచ్ఛానుసారముగాఁ జగత్క్రియలఁ గావించు దైవము యొక్క యున్కి దేహస్మృతి రూపకాలోచన శక్తి గల ప్రతిజనునకుం బ్రత్యక్షానుభవ సిద్ధమేకదా ? సూర్యచంద్రాది ఖగోళములు ప్రత్యక్షము లయినప్పటికి దానియథార్థ తత్వముం దెలిసికొన మనుష్యు లెట్లు శక్తులుకారో యెద్దియో దైవము జగత్క్రియలకు మూలమై యున్నట్లు స్ఫురించియు నాదైవము యొక్క తత్వమును "ఇదమిత్థమ్" అని యతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులే నిర్దేశింపఁజాలకున్నపుడు వేదవాక్కులే జగత్సృష్టికారణమగు నప్పరమాత్మ తత్వమెఱుఁగ దమశక్యము కాదని యనాదిగాఁ జాటుకొనుచున్నపుడు దైవముతోఁ బ్రతిఘటించి పౌరుషము కొనసాఁగు టెట్లు ?

"దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతం తన్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణో మమ దేవతా" అను శ్లోకమందు దైవమను శబ్దమునకు జగత్కారణమని యర్థము. మంత్రశబ్దమునకు సర్వజనులు పరస్పర ప్రేమానురాగములతో నేకీభవించి హాయిగా బ్రతుకఁదగిన యుపాయమని యర్థము. బ్రాహ్మణ శబ్దమునకు స్వార్థపరుఁడు

గాక తనతోడిపాటి జనుల సౌఖ్యమే తన సౌఖ్యముగా సంతోషించు ప్రాణి యని యర్థము. దేవతా శబ్దమునకు మంచిమార్గ ముపదేశించు గౌతమ వ్యాసాది వేదపురుషుఁడని యర్థము. కాఁబట్టి మంచి యుప దేశించు గురువు బ్రాహ్మణుఁడు. ఉపదేశమును సఫలము కావించు వాఁడు క్షత్రియుఁడు. మంచినిఁ బోఁగొట్టుకొనక సంగ్రహించుకొన్న వాఁడు వైశ్యుఁడు. మంచి యను సస్యము ఫలించుటకై పాటు పడు వాఁడు శూద్రుఁడు. శుద్ధములయిన యీ నాల్గు జాతుల గుణములతో నిత్యుఁడైన సచ్చిదానందలక్షణుఁడై శివుఁ డున్నాఁడు. జనులం దొదవు పరస్పర ప్రేమానురాగసంపదయను మంచిం జెఱచువాఁడు పంచమజాతివాఁడు. అసంగుఁడు నిర్గుణుఁడు దయామయుఁడు సర్వ జ్ఞుఁడు సర్వజగత్కారణమగు నారాయణుఁడు తప్ప నీలోకమందలి చేతనాచేతన పదార్థము లన్నియును బంచమవర్ణములోఁ జేరినవియే. పదార్థసాంకర్యమునఁ బొడమిన యుపాధులం జననమరణము లనుభ వించు ప్రాణులందఱును సంకరులే. కావుననే వేదములందు మను ష్యులు పంచ జను లను ప్రతీతి కలిగినది.

అచేతనము లగు వజ్రాదిమణులు షడ్జాదిస్వరములు సచేత నములందు సకల జంగమస్థావర ప్రాణు లన్నివస్తువులును బ్రహ్మ క్షత్ర వైశ్య శూద్రజాతి సాంకర్యమునఁ బంచమజాతి యగుటచేత పరస్పర ప్రేమానురాగముల నేకీభవించుటవలనఁ గల్గు నిత్య కైవల్యానంద మనుభవించనేరక యపార ఘోరసంసార తాపత్రయ దావాగ్ని దందహ్యమానము కావలసి వచ్చెను. వేదపురుషునకు ఋక్కు బ్రాహ్మణజాతి, యజుస్సు క్షత్రియజాతి, సామము వైశ్య జాతి, యథర్వము శూద్రజాతి. ప్రవృత్తి స్వభావముచేత ఋగ్యజు స్సామాథర్వాన్యోన్య సాంకర్యమునఁ బొడమిన యీ జగమంత యును బంచమజాతి, నివృత్తిమార్గమునం బంచమజాతి శూద్రజాతి

యందు శూద్రజాతి వైశ్యజాతియందు వైశ్యజాతి క్షత్రజాతియందు క్షత్రజాతి తుదకు బ్రాహ్మణజాతియందు జగమథర్వవేదమం దథర్వము సామమందు సామము యజుస్సునందు యజుస్సు ఋక్కునందు ఋక్కు వేదపురుషుఁడగు పరమాత్మునియందును విలీన మగుచుండును. ప్రవృత్తిదశయందు నారాయణుఁడు త్రిగుణమయు జగత్స్వరూపుఁడై నివృత్తిదశయందు నిర్గుణ వేదపురుషుఁడై కైవల్యానంద స్వరూపుఁడగుచున్నాఁడు. తురీయావస్థ బ్రహ్మజాతి-జాగ్రదవస్థ క్షత్రియజాతి, స్వప్నావస్థ వైశ్యజాతి, సుషుప్త్యవస్థ శూద్రజాతి. ఈనాల్గవస్థల న్నిల్కడ లేని సంసారావస్థ పంచమ సంకరజాతి, శుద్ధజాతి కల జనులు పరస్పర ప్రేమానురాగములతో హాయిగా దీర్ఘాయువులై బ్రతికెదరు. సంకరులు పరస్పర ద్వేషముతో బాధపడుచు నల్పాయువులై పుట్టుచుం గిట్టుచుందురు. షడ్జ మధ్యమ పంచమము లను మూఁడు స్వరములు బ్రాహ్మణజాతి వైనప్పటికి బ్రాహ్మణజాతి స్వభావమగు తెలుపు మధ్యమస్వరమునకు మాత్రమే. "మధ్యమః కుంద సన్నిభః" అని చెప్పఁబడెను. బ్రాహ్మణజాతికిఁ దెల్లని వన్నె క్షత్రియజాతి యొక్క వన్నె యెఱుపు-పచ్చనివర్ణము వైశ్యజాతికి-నల్పు శూద్రజాతికి స్వభావములు. తెల్పు నానావిధములుగా నుండునట్లే తక్కిన రంగులు కూడ నొకొక్కటి యనంత విధములుగా నుండును. పాలతెల్పు- కొంగ తెల్పు-మల్లియ తెల్పు- వెన్నెల తెల్పు, పిల్లి తెల్పు-బొల్లి తెల్పు-కల్లు తెల్పు- కల్వ తెల్పు మొదలగు లెక్కింపరానన్ని విధముల తెల్పు లునట్లే యెఱుపులుం పచ్చని వన్నెలు నల్పులును గలవు. కాని లోకములో వర్ణసంకరముకాని కేవలము శుద్ధమగు తెల్పుగాని యెఱుపుగాని పసుపుగాని నల్పుగాని లేదు గుణసాంకర్యమేగాని యచ్చముగా సత్వగుణముగాని రజోగుణముగాని తమోగుణముగాని యే యుపాధి న్గానరాని చంపమున జాతి సాంకర్యములేక లోకములోఁ

చేతనా చేతన వస్తువు లెవ్వియును లేనే లేవు. ఎద్దియో వన్నెయుం జాతిగుణము ప్రాముఖ్యముగా నున్నపుడా వన్నెయు నాజాతియు నచ్చముగానున్నట్లు పేర్కొనంబడును. సత్వగుణ ప్రధానులు బ్రాహ్మణులు. సత్వరజోగుణప్రధానులు క్షత్రియులు- రజస్తమో గుణ ప్రధానులు వైశ్యులు. తమోగుణ ప్రధానులు శూద్రులు. చపలగుణము కలవారు సంకరులని యనిపించుకొందురు. ఏదో యొక గుణము నిల్కడగా నుండువారు మనుష్యులలో బ్రహ్మర్షి రాజర్షి వైశ్యముని-శూద్రముని యని లోకపూజ్యులయి వరరుచి విక్రమార్కుఁడు- భట్టి- భర్తృహరులవలె లోకోత్తరులగుచున్నారు. స్వార్థపరతమాని కేవలలోకోపకారపరాయణులగు సజ్జను లేయాకారముతో నున్నప్పటి కెట్టిజాతివారని పిల్వంబడి నప్పటికిని వన్నెవేఱయినప్పటికిం దేజస్సున నొక పోల్కి నలరు వివిధజాతి రత్నములవలె గణనీయులే. కేవల స్వార్థపరులైన ధూర్తమానవులు వివిధవర్ణకాంతులం బామరుల నోస్మసపుచ్చు కృత్రిమరత్నములవలెం బండితాదరణీయులు కానేరరు. స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతికెడువాఁ డుత్తమ జాతిగల బ్రాహ్మణుఁడు సంపూర్ణ సత్వగుణ ప్రధానుఁడు. సగము సత్వగుణము కలవాఁడు క్షత్రియుఁడు. మూఁడవ వంతు సత్వగుణము కలవాడు వైశ్యుఁడు. నాల్గవపాలు సత్వగుణము కలవాఁడు శూద్రుఁడు. సత్వగుణ మొంతమాత్రము న్లేక కేవల రజస్తమోగుణముల న్లోకకంటకుఁడౌ మనుష్యుఁడు పంచముఁడు సంకరుఁడు కులహీనుఁ డనఁబడును.

స్వరతత్త్వము - ఆత్మ

షడ్జస్వర ముచ్చరింపఁబడినపు డాకసమునం బృథివ్యప్తేజో వాయు సమ్మేళన విశేషముచేత పద్మరాగ కాంతి జ్ఞాన చక్షువులగు

యోగులు కనిపెట్టి షడ్జస్వరము పద్మమువలె నెట్టుసిరంగు గలదని శాస్త్ర మొనర్చిరి. షడ్జస్వర మొక విధమైన ధ్వని విశేషమని మాత్రమే పండితులు మాత్రము గుఱుతింపఁ గలరుగాని మునులవలె నా స్వరముయొక్క తత్త్వవిశేషముల నెఱుంగఁజాలరు. కాఁబట్టి గౌతమ వ్యాసాది మహామును లొనర్చిన శాస్త్రము లాప్తవాక్య ప్రమాణ మట్టి యాప్తవాక్య ప్రమాణము నమ్ముకొన్నవాఁ డాస్తికుఁడు. మఱి యట్టి యాస్తికుఁడు మాత్రమే స్వర్గనరకాది లోకము లున్నవని శ్రద్ధాభక్తులు కలవాఁడై స్వార్థపరతమాని సర్వజన సముఁడై భ్రమర కీటన్యాయముగా నాప్తులగు మునుల నదన గురువులం గావించుకొని తాఁగూడ మునియై సకల ప్రాణుల కుపకారియై పరమ భాగవతుఁడై నిక్క పుమనుష్యుఁడనిపించుకొనుచున్నాఁడు. స్వార్థపరుఁడు కుతర్కముచేతఁ దన సౌఖ్యమును మాత్రమే సంపాదించుకొననెంచి వంచకుఁడై లోకకంటకుఁడై మనుష్యత్వము నదొఱఁగి కూళరక్కసి యనిపించుకొని జన గర్హితుఁ డగుచున్నాఁడు.

"నైనం ఛిందంతి శస్త్రాణి నైనం దహాతి పావకః" అనునట్లు పరమాత్మునిలో మూఁడుపాళ్లమృతత్వము తురీయస్థితి. తక్కిన పాలు తనకుఁ దానే విశ్వరూపమున నానావస్తు భేదములగుచు సృష్టి స్థితి లయములం ద్రిగుణాత్మకమై బంధమోక్షము స్సంకల్ప వికల్ప స్వభావముల నాటాడుకొనుచుండును. నివృత్తి చతుష్కులగు యోగులు తమ హృదయాకాశమునం దేజోరూపమగు స్వస్వరూపమును ధ్యానించుచు రాగద్వేషము లంటక యమృత కైవల్యపదవి నదురీయులై యానందించెదరు. ధ్యానవంతులకు మధ్య నల్లని యాంకాశము మఱియాకాశము చుట్టుం బ్రకాశించు జ్యోతిశ్చక్రము మాత్రము తప్ప మఱెద్దియుం దోఁచ దమ్మహాత్ము లాకాశమే జగత్సృష్టి లయ

ము౹ల కాధారమయి సంకల్ప వికల్పాత్మకమగు నాది మధ్యాంతరహిత మగు విష్ణుమాయ యనియును మఱి యాకాశముం బుట్టుకొన్న తేజస్సే పరమాత్మయనియును మఱి యావిష్ణుమాయయే దృగ్దృశ్యాత్మకమై యహంకార మమకార జనకమై నానావిధ విశ్వరూపమునం దా బొత్తిగా నవాస్తవ మయ్యును వాస్తవమువలెం బరమాత్మని శక్తి చేత సూదంటురాయి శక్తిచేత సూదిచేతనముకలదానివలెం జలించి నట్లు వాస్తవముకాని యహంకార మమకారములతోం దనకు వేఱుగా నానావిధ జగత్క్రియల స్వప్నమందలి మనస్సువలె భావించుకొని రజస్తమోగుణములన్ ఖేదమోదములందుచు సత్వగుణముచేతం బరమాత్మలో లయమయి యోగనిద్రం జెంది విశ్రాంతి నివృత్తి ననుభవించుచుండును. ఆత్మకుం దురీయదశయే వాస్తవము. స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తి దశలాత్మ జ్యోతిలోని సంకల్ప వికల్పాత్మక మాయామయాకాశాత్మకములగు హంశక్కి నీడ రెండమావులవలె మిథ్యలుగాని వాస్తవములు కానేకావు.

"ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ" దేవుఁడు తప్పసత్యమైన వస్తువు లేనేలేదు. మఱియు నీ జగత్తునకును దేవునకును గల భేదము మృత్తునకు మృద్వికారమగు కుండకున్నట్లే. "వాచారంభణం వికారో నామధేయం మృత్తికేవేతి సత్యమ్"అను తెఱంగున దేవుఁడే వాస్తవ మీ జగమంతయు న్వికారము, నానావికార వికారము లుత్పత్తి స్థితినాశముల మాఱుచుండును. "పునరపి జననం పునరపిమరణమ్" అనునట్లు పరమాత్ముఁడు నిజలీలచే విశ్వరూపుఁడై బంధమోక్షముల న్మకుంద శైశవక్రీడల నాటాడుకొనుచుండును, "యజ్ఞేన స్వర్గ మకురుత" లోకోపకారముగాం జొనర్చు యజ్ఞమనఁగా మనోవాక్కాయ కర్మము. కాంబట్టి యజ్ఞము కేవల పురుషకారమేగాని దైవచోదిత మొ.తమాత్రము న్గాదు. దేవతాప్రీతికై సకల లోకోప

కారముగా దేహధారులు త్రికరణశుద్ధిగాఁ గావించు మంచిపని యజ్ఞమనందగును. ''యజపూజాయామ్''అనుటచేత యజ్ఞము బూజించుట యనఁగా సంతుష్టి కావించుట యని తాత్పర్యము కనుకను జంతుహింస యొంతమాత్రమును జేయక కేవలము పాయసము పండ్లు మాత్రము నర్పించి విష్ణుదేవుని యజించవలయును. యజ్ఞార్థమై జంతుహింస చేయు మనుష్యులకు ఘోరనరకము తప్పదని మనుస్మృతి శాసించుటచే తను మర్త్యులు స్వర్గసౌఖ్యముం దమకు యజ్ఞమను వేదచోదిత కర్మమును జేసికొనుటకై విధింపఁబడుచున్నారు. ''దేవా యజ్ఞ మతన్వ న్త, రాక్షసాపై యజ్ఞమకుర్వ న్త, యజ్ఞేన యజ్ఞమయజ న్తదేవాః'' ఈ మొదలుగా ననేక మంత్రములు సశరీరులగు మర్త్యులుగాని యశరీరులుం గామరూపులగు దేవాసురులుగాని తమ సౌఖ్యమును దాము కష్టపడి చోదనా లక్షణమగు ధర్మకర్మము నాచరించి యపూర్వమగు స్వర్గసౌఖ్యముం బొందవలయునుగాని యజ్ఞకర్మముం బురుషప్రయత్నముచే నాచరింపని సోమరిపోతు జీవులకు దైవము స్వర్గసౌఖ్యము న్దనంతఁ గలుగఁజేయదు. ''ఉద్యమే నవినారాజన్న సిధ్య న్తి మనోరథాః''అను నీతివాక్యము చేతను లౌకిక సుఖము సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మంతగా ముఖ్యము కాదుగాని పరమార్థమును సంపాదించుకొనుటకై మనుష్యుల పురుషప్రయత్న మత్యావశ్యకము. పురుషప్రయత్నము లేక పరమార్థము సిద్ధింపనే సిద్ధింపదు. పరమార్థమే దైవస్వరూపము గనుక బరమార్థ స్వర్గసౌఖ్యము కేవల పురుషప్రయత్నైక సాధ్యమేయని శంకరాచార్యవచనముం బట్టియును ''దైవం హిమూాలమితికా పురుషావద న్తి''అని కష్టపడకయే నిత్యస్వర్గసౌఖ్యము పొంద నాసించు సోమరిపోతులు దైవమే స్వర్గసౌఖ్యమును దమ కిచ్చు మూలమని యవివేకముగాఁ బల్కుచున్నారను పండితోక్తిం బట్టియుం గోర్కి కల జీవులు

తమ కోరిన పదార్థము నను కూర్చుకొనుటకై పురుషప్రయత్నము చేసికొనుచుంట సర్వలోక ప్రత్యక్షానుభవ మగుటచేతను స్వర్గసౌఖ్య దాయక దేవతారాధనమును విధ్యుక్త వేదచోదిత ధర్మముచేతఁ ద్రికరణశుద్ధిగా మర్త్యు లాచరించి కృతార్థులు కావలయు నావల యును. "సర్వేజనాః సుఖినోభవన్తు" అని సంతతము న్గోరుచుంట మానసయజ్ఞకర్మము. సర్వజనరంజకముగాఁ బల్కుట వాగ్యజ్ఞ కర్మము. తన తోడిపాటి ప్రాణుల కందఱికి నాహార విహార నిద్రా సౌఖ్యము న్గలిగించుటకై పాటుపడుచుంట శరీర యజ్ఞకర్మము, "కర్మణాయ మభిప్రేతిస సంప్రదానమ్, విప్రాయగాం దదాతి" అనుట చేత సత్పాత్రము యజ్ఞ మనఁదగినది. "సతాం కేనాపికా (యత్నేన) కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్" అను మహాకవి వాక్యాను సారముగా లోకోపకారక మగు మనోవాక్కాయకర్మము నాచరించుట మర్త్యులకు విధ్యుక్తధర్మము.

"రూపగుం రూపం ప్రతిరూపమ్" అన్నట్లు నా బ్రహ్మము యొక్క యాద్యప్రతిబింబము "అగ్నిమీళే" యను ఋగాదిత్ర యీవిద్యావాక్కులు–శబ్దమున కకారాది ప్రాణములుగాని కకారాది వ్యంజనములుగాని యర్థదాయకములు కానేకావు షడ్జాది సప్తస్వ రాత్మకో దత్తాను దాత్తస్వరి తోచ్చరణ విధియే యభీష్టార్థసిద్ధి దాయకమయి వేదవాక్ఛరీరమునకుం జైతన్యమయి ప్రవర్తిల్లుచున్నది. "యథేంద్రశత్రుః స్వరతోఽపరాధాత్" అనుటచేత "ఇంద్రశత్రుః" అనుపదమునందలి "ఇంద్రశ–త్రుః" అనునాల్గక్షరములు విధ్యుక్త షడ్జాది స్వరములచే నుచ్చరింపఁబడకున్న యెడల నా ఇంద్రశత్రుః" అనుపదము నిరర్థకమగుటయేగాక ప్రత్యవాయజనకమున్గూడఁగాక మానదు మానదు. కాఁబట్టి షడ్జాది సప్తస్వరజ్ఞానములేని మను ష్యుఁడు తాఁ జెడుటయేగాక లోకులకుఁగూడ నపకారిగ్గాయె మాటల

త్రయపర్చకమైనఁడు సంగీత సాహిత్య రసానభిజ్ఞః సాక్షాత్పశుః పుచ్ఛవిషాణ శూన్యః అనువాక్యమునందలి పశుశబ్దమునకుఁ గ్రూర జంతువని యర్థముగనుక జననీజనక స్వరూపములగు శ్రుతిలయలను గనిపెట్టని దుష్టుపి శ్రుతివిరోధియై యుభయలోక భ్రష్టగుచున్నాఁడు. శ్రుతిపాత్రులన్నని పెట్టువాఁడు లోకసమ్మతుఁడైనట్లు శ్రుతిలయానుసారముగాఁబల్కు పండితుఁడు సకలలోక రంజకుఁడై యిహపరసౌఖ్యముం జూఱగొనును. ఎవ్వనిపల్కు సకల జనరంజనము కావించునో యట్టి పల్కు శ్రుతిలయానుసారమని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు కావున లోకరంజకమగు వాక్కే వేదము. జనరంజకముగాని శబ్దమెటువంటి యక్షరములతోనుండినను మఱెంత ప్రాచీనమైనను వేదమంత్రసంజ్ఞకుఁదగదు. తనతోడిపాటి జనులను రంజింపఁజేయనేరని మూఢ మర్త్యుఁడు దేవతల నెట్లు రంజింపఁ జేయఁగలఁడు.

“ఉఋణశ్శుచిః బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యః ప్రజయాపితృభ్యః ఇజ్యయా దేవేభ్యః” అని సుస్వరోచ్చారణముచేత ఋషులను ప్రేమానురాగములచేతఁ దనతోడిపాటి జనులను భక్తిచేత దేవతలను సంతృప్తిచేసినయెడల నే మర్త్యుఁడు తన పరమార్థ సాధన దేహధారణమునకుఁగారణ భూతులో యట్టి పిత్రాపి దేవతల ఋణము తీర్చినవాఁడగును. కాఁబట్టి మర్త్యుఁడు కేవల పురుషప్రయత్నము చేతనే త్రికరణశుద్ధిగా సకల జనరంజనమను యజ్ఞము న్విధిగా నాచరింపవలయును. అవిద్యాబద్ధుఁడై సంసరించుచున్న జీవుఁడు విభ్రాంత మనస్సునందు స్వప్నజాగ్రద్దశలం దద్దమునఁ బర్వత మగుపట్టుచందమున కరాంగుళి చాటున సూర్యబింబము మఱుగుపడిన తీరున జగద్రూపమున వివర్తించుచున్న యాత్మను గనుగొనుచున్నాఁడు. అద్దమందలి కొండయు చేతిచాటున సూర్యబింబము మఱుగువడుటయు స్వప్నజాగ్రద్దశలందు జగద్రూపమున వివర్తమగు నాత్మయు. యథా

ర్థముగా నస్తితామాత్రముతై యున్నప్పటికి మృత్తునిత్యమును సత్యముసై యున్నప్పటికిని మృద్వికారమగు ఘటాకారము మాత్రము గృత్రిమమునః కల్పితమయినట్లు రజ్జువివర్త రూపమగు పామువలె భ్రాంతికల్పితాకారముగాని వాస్తవముకాదు. "మాయామాత్ర మిదం విశ్వమద్వైతం పరమార్థతః-మృదేవసత్యం-అహంబ్రహ్మ... తత్త్వమసి శ్వేతకేతో-ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ" స్వస్వరూప జ్ఞానము జీవునకు నిత్యము ప్రత్యక్షానుభూతమగు చున్నప్పటి కనిర్వచనీయ మాయాబద్ధుఁడగుటచేతఁ దనచేతిచాటున సూర్యుఁడు మరుగు పడినాఁడనియు-నాకసము నల్లరంగుకలదనియుఁ జీకటినీడలు పొడవుగా పొట్టిగాఁ బెఱుగుచుం దఱుగుచుం బాఱుచున్నవనియు స్వప్న జగమాదశయందు యథార్థమనుకొన్నట్లు "సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అని నిత్యనిర్గుణాత్మ స్వరూపముఁ దెలిసియుం గొలిఁచుక నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త స్వరూపుఁడయ్యును సుఖదుఃఖాత్మక బద్ధునివలె సహజముగా నటించుచున్నాఁడు. సత్త్వరజస్తమో గుణాత్మకుఁడై సృష్టిస్థితిలయములను జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిదశ లనుభవించుచుబ్రహ్మ విష్ణు శివాఖ్యలం బరగుచు విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ సంజ్ఞలన్వహించి యనాద్య విద్యాబద్ధుఁడై "ఏకః స్వాదు పిప్పలమత్తి" అనునట్లు విభ్రాంతుఁడై సంసరించుచుండియు "అన్యోఽనశ్నన్నభి చాకశీతి" అనునట్లు తురీయసంజ్ఞ నిర్గుణుఁడై విద్యోపాధి నొక్కయాత్మేఁడే కైవల్యానందమందుచు సహజలీలచేఁ దనకుఁదా వేత్తై భోజ్యమును భోక్తయున్ దృశ్యమును దృక్కును బద్ధుఁడును ముక్తుఁడున్నానేయై శృంగారాది నవరసాస్వాద మొనర్చుచు నాటాడుకొనుచున్నాడు. అద్దమునఁదోఁచు కొండవాస్తవమయ్యును వాస్తవముగా గ్రహింపఁ బడనిచందమున జగద్రూపమున వివర్తించు నాత్మవాస్తవమయ్యును వాస్తవముగా స్వస్వరూపమును రసపర వశేఁడగు వేసగానివలె

గ్రహింపనొల్లక సంసార రంగమున నటించుచున్నది. ''నచ బంధోనవా ముక్తిరిత్యేషా పరమామతిః'' అనునట్లు కొండయద్దమం దిమడ లేదు. సూర్యుఁడు చేతిచాటున మరుగుపడ లేదు. ఆత్మునకు సంసారము లేనే లేదు. ఆత్మునకుఁ బ్రవృత్తి నివృత్తులు సహజలీలలు ప్రవృత్తి చేతఁ దనకుఁ దావేఱై సంసరించుచు నివృత్తి స్వభావముచేతఁ దన కంటె నొండుగనక కేవలుఁడగుచు ''లేలాయతీవ ధ్యాయతీవ'' అనునట్లు తనకుఁ దాబద్ధుఁడైనట్లు ముక్తుడైనట్లు పసిపాపవలె నాటాడుకొనుచున్నాఁడు. కాబట్టి ''ఆత్మైవేదగుం సర్వమ్'' అనువిధమున రాముఁడుకాని పదార్థ మింకెద్దియున్నను లేదు లేదు.

పరాపశ్యన్తి మధ్యమా వైఖరులు

''రము క్రీడాయామ్'' అనునట్లు సమస్తజగమును జతుర్విధాభినయాత్మకమగు నాట్యమే ''తస్మాద్విద్వాన్నివ నృత్యేత్'' అను విధి ప్రకార మహంకార మమకారము లున్నట్లు తనకంటె వేఱే లోకమున్నట్లు లీలకై భావించుకొని యాటాడుకొనుట నిక్కముగా విద్వాంసుని లక్షణము. ఆటయే యాట యాయాట కొక పద్ధతి కలదా ''లేడికి లేచినదే ప్రయాణ ముహూర్తము'' అన్నట్లు ''యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగవిహీనః యస్మిన్ బ్రహ్మణిరమతే చిత్తం నందతినందతి నందత్యేవ'' అనునట్లే విశ్వమంతయు న్నాట్యరంగము కాపించుకొని యాటాడుకొనుచున్న యాత్మరామున కా దేయహేయములు విధినిషేధములు న్లేనేలేవు. సాహిత్యము ముదిరిన దనుకనేకదా యక్షరాభ్యాసము గుణింతము న్వ్యాపఠనమును శాస్త్రశిక్షయుం గావలయును. యుత్తీర్ణు డయిన వాఁడు మఱల నోన్నమాల బుగ్గి యంటించుకొనునా? ''వాసుదేవః సర్వమితిస మహాత్మా సుదుర్లభః. నపునరావర్తతే, బ్రహ్మవిద్బ్ర

ష్ట్వాన భవతి'' అను చందమున యథార్థ మెఱింగినపిమ్మట నెఱుఁగ నట్లు నటించుట యదొక యానందలీలాక్రీడగాని సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబంధము కానేకాదు. సరియే, సాహిత్యము కుదిరినవాఁడెవ్వఁ డైన సంసారాక్షరాభ్యాస మొనర్చుచున్నాఁడా యని ప్రశ్నించిన యెడ సాహిత్యాంకుర మున్నవానికే యక్షరాభ్యాసము చేసినకొలంది నా సాహిత్యపాండిత్యము కొనసాగుచు బ్రహ్మవిదుఁడు విద్వత్తరుఁడు విద్వద్వరేణ్యుఁడు నగుచు సంసార మంటియంట కాటాడుకొను నేర్పరి యగు విద్వాంసుఁ డగుచున్నాఁడు. సంపూర్ణ విద్వాంసుఁడు శివుఁ డొకఁడే, సచ్చిదానందలక్షణుఁడై ప్రకాశించుచున్నాఁడు. సరియే యహంకార మమకారాత్మకమై సంకల్పప్రవృత్తితో దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు సంసార వ్యవహారము తప్పదు. మఱి సంసార వ్యవహారముచేత నే పురుషప్రయత్నముచేత "క్షణశః కణశశ్చైవ విద్యామర్థంచ సాధయేత్" అను రీతిని మనుష్యుఁడు తన తోడిపాటి వారితోఁ బొంది పొసఁగి మైత్రితో నుండఁగల నేర్పును మఱియుం దన నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనక తీరదుగా? అన్నివిధములచేత నిహలోక సౌఖ్య మున్నవానికే పరలోకసౌఖ్యము కూడ లభించును. ఇహలోకమునఁ దిన్నఁబడనివాఁడు పరలోకమునఁ దిన్నఁబడఁడు తిన్నఁబడఁడు. కాఁబట్టి మనుష్యుఁ డీ యాప్తవాక్య రూపములగు వేదశాస్త్రముల న్గురుముఖముగాఁ దెలిసికొని "విద్యవలని ఫలము వినయము"అను రీతిని వినయముతోఁ దన తోడిపాటి జనుల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొని యిహపరములం దరింపఁగలిగిన పరమభాగవతుఁడై తన జన్మమును సార్థక మొనర్చుకొనవలయును.

"తత్సృష్ట్వాత దేవానుప్రవిశ్య" భగవంతుఁ డీజగము సహజ లీలచేత సృజించి జగమంతటను "అంతఃపూర్ణం బహిఃపూర్ణ మధ్యం పూర్ణం సమస్తతః" దా నిండుకొని "ప్రయోజన మనుద్దిశ్య నమం

దోఽపి ప్రవర్తతే" అను తీరున సర్వశక్తి సర్వజ్ఞుఁ డౌటచేత నా నారాయణుఁ డఖిలవస్తువులను సకల లోకోపకారముకొఱకై యుపయోగపడునట్లు సృజించెను. ఈ జగమునం దనుపయోగమై వ్యర్థముగా నేపదార్థమైనను సృజింపఁబడలేదు. ఆ భగవంతుఁడు సర్వచరాచరములం దుండి "లోకకావ్యాద్య వేక్షణాత్" అను తీరున బెద్దయై తెన్నుఁ ముప్పుచుఁ బిన్నయై కర్తవ్యా కర్తవ్యముల న్నేర్చుకొనుచున్నాఁడు. ముందున్న గొఱ్ఱె యేతెన్నున నడుచునో వెనుకనున్నదికూడ యట్లే వెంబడించును. సహవాసముం బట్టి సహజముగా ననాదిగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములం బెద్దలు పిన్నలకుం దెన్నుఁ మప్పురీతి వేదశాస్త్రములం బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. దేవుఁడు వాన కురిపించుచున్నాఁడు. మఱి యానీటి న్నాబిడిపట్ట లకును స్నానపానములకు నెట్లుపయోగించుకొనవలయునో వర్తమాన భవిష్యత్కాలోప యోగముగా నెట్లు నిల్వచేసికొనవలయునో పెద్దల సహవాసమునఁ బిన్న లనాదిగా నేర్చుకొనుచున్నారు. కాని విష్ణు మాయాబద్ధులై సంసరించు జీవులు కాలానుక్రమముగాఁ బ్రమాద మున దారితప్పి యేవస్తువు నెట్లుపయోగించుకొనవలెనో తెలియక రుజాజరానశు లౌటచేతను బుద్ధిపొరపాటుచేతను బెద్దల సహవాసము దైవవశమున లభించకుంటచేతను జననమరణ సుఖదుఃఖ పరవశులై యెడతెగని యపార సంసారసముద్రమునఁ దాపత్రయాగ్ని సంతప్తు లయి యరిషడ్వర్గ ఝంఝూనిలముచే నెగురఁగొట్టఁబడి నిల్కడ లేకుంటచేతను భ్రాంతులై విపరీతదృష్టులై పెద్దల బోధ నెలియనేరక వేదశాస్త్రముల న్సరిగా నన్వయించుకొనఁజాల కహంకార మమకార మదోన్మత్తులై కృత త్రేత ద్వాపర కలియుగములు రానురాను బిదపకాలమున జాతినీతుల న్నావివరుసలం బిన్నపెద్ద తారతమ్యముం గడింపక కేవల స్వార్థపరులై జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులై పండితమ్మాన్యులై

క్రూరులై తమ తోడిపాటి జనులం బాధించి తాము సుఖపడ దలంచుచుం గ్రిందుమీఁదు లెఱుంగక ధనాశచేత దంభ వేషములతో లోకవంచకులై భూతద్రోహులై జంతు హింసాపరాయణులై కలి కాలమున శనిగ్రహావశులై పెద్దల మర్యాదం బాడుచేసి తమ తోడి పాటివారలం జెఱచి తా ముభయలోకభ్రష్టు లగుచున్నారు.

కృతయుగమున జనులకుఁ జెక్కు చెదరక నిల్కడగా ధర్మ బుద్ధి స్వర్గ మున్నట్టినంతవఱకుం బెరిఁగి త్రేత ద్వాపరయుగములం దగ్గుచుం గలియుగమున నడుగంటినది, తనతోడి వారితోఁ బ్రేమాను రాగములం బొత్తుగలిగి తన జీవితమును మనుష్యుఁడు కొనసాగించు కొనఁగలిగిన సమము కృతయుగము "స్వయం తీర్ణాః పరాం స్తార యన్తి" అను తీరున సంసారజలధినుండి తనతోఁపాటు తనతోడి పాటి జనుల నొడ్డెక్కించిన బుద్ధిమంతుఁడు మనుష్యులం బరమగురుఁడు మఱి యొరులఁ జెఱచి తాఁ జెడువాఁడు శనిగొట్టు. గ్రహములందు గురునివంటి శుభుఁడు శనివంటి పాపియు లేఁడుగా. పరోపకారపరా యణుఁ డగు మనుష్యుఁడు స్వర్గమేలించు గురుఁడు. తనతోడిపాటి జనులన్ హింసపెట్టు దుష్ట నరకమునఁ ద్రోయుశని. గురునివలె సర్వ లోక శుభదాయకుఁడు కావలసిన దనియు శనివలెఁ గూళ కాకూడ దనియు తప్పుదారి తప్పించి మంచిమార్గమున నడిపించుచు జతు ర్విధాభినయ విశేషాత్మకములై యనాదులై యపౌరుషేయములై సకల వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసములు దైవ స్వరూపములయి ప్రవ ర్తిల్లుచున్నవి.

సచ్చిదానందలక్షణమగు నాదబ్రహ్మము పాంచభౌతిక జగ ద్రూపమున వివర్తమైనయది. కాఁబట్టి రజ్జువునందలి వివర్తరూప మగుసర్పమువలె నాదబ్రహ్మమందువివృతమగుచతుర్విధాభినయాత్మక పాంచభౌతికజగమంతయును మిథ్యారూపమై యెండమావులయందలి

నీటివలె స్వప్నప్రపంచమురీతి హుళక్కిగాని వాస్తవ మెంతమాత్రము గానే కాదు, ప్రతిబింబము యథార్థవస్తువు కాకున్నను వాస్తవబింబము నెఱిఁగించు సాధనము గనుక మిథ్యాభూతమైనప్పటికిం బాంచభౌతిక జగత్సృష్టి నిష్ప్రయోజనము కాకనిక్కముగా సప్రయోజనమై లౌకిక త్రేతాగ్ని హోమము పూర్వాపరలౌకిక స్వర్గసాధనమైనట్లు "శరీర మాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్" అను రీతిని మర్త్యజీవితము పరమార్థ సాధనమైనట్లు వాచికాంగికాహార సాత్వికాభినయాత్మకమై లౌకిక వ్యవహారమయమై పరమార్థసాధనమై బ్రహ్మానందఫలక మగు చున్నది. వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయములు "యస్యభాసావిశ్వ మిదం విభాతి" యనురీతిని సచ్చిదానంద లక్షణమగు నాదబ్రహ్మము తేజముచేత నామరూపాత్మక ప్రపంచముగాఁ దోఁచుచున్నది. "అహ మన్న మహామన్నాదః" అనునట్లు "కర్తాభోక్తాజనార్దనః" అనుతీరునఁ జతుర్విధాభినయ స్వరూపమును జతుర్విధాభినయ ప్రయోక్తయును మఱియుం జతుర్విధాభినయరసికుఁడును నిక్కముగా వాసుదేవపరబ్రహ్మ మొక్కటియే. ద్రష్టృదృక్దృశ్యములును సత్వరజస్తమో గుణములును జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థలును భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములును స్వర్గమర్త్యపాతాళములును సృష్టిస్థితినాశములును నాదబిందు కళ లును త్రేతాగ్నులును వేదముల ముల్లోకములును సకలేంద్రియ దృష్టములు మఱి యింద్రియాతీత పదార్థములన్నియును "పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వమ్" అనునట్లు" ఏకోనారాయణః పరః" అను విధమున దేవునికన్న నితర వస్తు వెద్దియు స్లేనేలేదు. సేవకుఁడును సేవ్యుఁ డును బద్ధుఁడును ముక్తుఁడును దేవుఁడే మఱి యా పరమాత్మునకుఁ దప్ప మఱి యే పదార్థమును లేదు. ఇట్లెఱింగిన యోగి పరాపశ్యన్తీ మధ్యమాశబ్దవేత్తయై యాత్మానందమున నలరారును. నాదబ్రహ్మ మునకుఁ బరయను శబ్దము బరాశబ్దమునకుఁ బశ్యంతియుం బశ్యన్తీ శబ్దమునకు మధ్యమయను శబ్దమును మధ్యమ శబ్దమునకు వైఖరి

యనంబడు కంఠధ్వనియుం గ్రమముగాఁ బ్రతిబింబములు, స్వయం ప్రకాశమగు నాదబ్రహ్మమే యీ చతుర్విధాభినయాత్మక సకల జగత్తుగా రజ్జువునందు సర్పము భాతిభావనమగుచున్నది. ఈ యధ్యారోపాపవాద సిద్ధాంతాద్వైతమత మొకటియే నిశ్చయముగాఁ బరమార్థసత్యముసత్యము. నాదబ్రహ్మము యొక్క వికారము కేవలధ్వని. కేవలధ్వనియొక్క వికారము వర్ణాత్మకధ్వని. వైఖరీవిశేష వేత్త మనుష్యగంధర్వుఁడు. మఱియును మధ్యమాపశ్యంతి పరాశబ్దతత్వవేత్త దేవగంధర్వుఁడు "బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మైవ భవతి" అను తీరున నాదబ్రహ్మవేత్త నాదబ్రహ్మగంధర్వుఁడే యనఁగా సంగీతజ్ఞుఁడగు మనుష్యుఁడు మూర్తీభవించిన బ్రహ్మమని సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదు.

"శబ్దసంప్రయోగాత్" అను పూర్వమీమాంసాశాస్త్రమును సారముగా శబ్దమనఁగా వేదమని యర్థము. "అనంతా వై వేదాః" అనుటచేత శబ్దము లనంతవిధములు "ధాతూనా మనేకార్థత్వా దన్యయానామ నేకార్థత్వాత్" అనుటచేత ననంత సంఖ్యాకములయిన శబ్దములందుఁ బ్రతిశబ్దమున కనేకార్థములు కలవు. "యథా నామ తథా గుణాః- రూపమేవాస్య మహిమానంవ్యాచష్టే" అను ప్రాచీనోక్తులం బట్టి చతుర్విధాభినయస్వరూపక నామరూపములచేత జగద్రూపమున వివర్తితమయిన యతీంద్రియకారణాత్మక నాదబ్రహ్మతత్త్వమును బ్రత్యక్షకార్యాత్మక జగత్తుంబట్టి యనుమానప్రమాణముచేత సర్వజ్ఞులయిన మునులు తెలిసికొని వేదశాస్త్రముఖములగా లోకోపకారముకై కించిజ్ఞులగు పామరమనుష్యులకుఁబోధించి యుభయలోకముల న్నిష్కారణ ప్రేమచేఁ దరింపఁజేయుచున్నారు. శ్రవణేంద్రియ విదితముఖవదెల్ల నామము, చక్షుర్ఘ్రాణ జిహ్వాత్వగ్వేదితములయిన పదార్థములన్నియును రూపము నామరూప ప్రవర్తకము మనోరూపక శరీరస్మృతి-ఈస్మృతికే మాయ యనియుఁ బ్రధాన

మనియు నవిద్యయనియుం బ్రకృతి యనియును భగవల్లీలయనియును సహజగుణ మనియుం బర్యాయపదములు. కేవల ధ్వన్యాత్మక శబ్దముయొక్క వికారము వర్ణాత్మకశబ్దము. వైఖరి యనఁబడిన కంఠ ధ్వని నాదబ్రహ్మముయొక్క తుట్టతుది ప్రతిబింబము. మఱియు నా నాదబ్రహ్మముయొక్క తుట్టతుది యాకారప్రతిబింబములు స్పర్శరూప రసగంధములు. ఇంద్రియదృష్టములగు శబ్దస్పర్శరూపరస గంధములను ననిత్య జగత్కార్యములంబట్టి యతీంద్రియ నిత్యజగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మ మనుమానముచే మునులు తెలిసికొని లోకోపకారమునకై వేదశాస్త్రముఖములం బ్రచురించుచున్నారు.

నాదబ్రహ్మము - మానవప్రవర్తన

షడ్జాది సప్తస్వరముల శ్రుతులు హెచ్చుతగ్గు స్థాయిలంబట్టి కోమలములయ్యు దీవ్రములయ్యుం రెండు తెఱఁగులగుటచేతం బదునాల్గు శ్రుతులని నారదుఁడును షడ్జమధ్యమ పంచమములు ప్రతిస్వరము న్నాల్గువిధము లగుటచేతను నిషాదగాంధారములు రెండేసి యగుట చేత నాల్గును ఋషభ దైవతములు మూఁడేసి శ్రుతులగుటచేత నాఱును మొత్తముపై 12+4+6=22 ఇరువదిరెండు శ్రుతులని భరతముని యును ఒక్కొక్కవిధమై షడ్జపంచమ స్వరములు రెండు శ్రుతులు ఋషభదైవత గాంధార నిషాదములు నాల్గు ప్రతిస్వరమును మూఁడేసి విధములై పన్నెండును మధ్యమము రెండై రెండువిధము లగుటచేతను మొత్తముపై దేశీయస్వరములు 2+12+2=16 పదాఱు విధములయి దేశీసంగీతమున వాడఁబడుచున్నవని. యాధునికమతమును జగములోని చేతనాచేతనముల న్గలిగెడు నానావిధ ధ్వనులు శ్రుతిభేదములే కనుక శ్రుతు లనంత సంఖ్యాకములనియుం గొందఱి మతమునై శ్రుతుల న్గూర్చి వివిధాభిప్రాయము లున్నవి. "అనంతా వై వేదాః"

అనుటచేతను వేదముల ననుసరించి ధాతాయథాపూర్వ మకల్పయత్, యథాలోక స్తథా వేదః'' అను వచనములం బట్టి స్వరస్థానకాల ప్రయత్న విశేషములన్గలుగు శబ్దమునకు వేదమందుఁగానిలోకమందుఁ గాని మతభేదముండుటచేత నొక నియమ మెద్దియు నేర్పర్ప వీలు లేదు. దేశకాలపాత్రానుసారముగా నాయా జనులకు రంజకమైన నామరూపములు దేశీసంగీతము. దేవతాప్రీతికై ప్రయోగింపఁబడు నామరూపములు మార్గిసంగీతమనియును వాడఁబడుచున్నవి. దైవ శక్తిచేత ప్రయుక్తములయిన నామరూపములు వైదికములు మార్గి సంగీతము. జనరంజకములుగాఁ బ్రయోగింపఁబడు నామరూపములు లౌకికములు దేశీసంగీతము మార్గిసంగీతమున కెద్దియో యొక నియమమునను సరించుట స్వభావము. దేశకాల పాత్రోచిత రంజనము కావించుటకన్న దేశీసంగీతమున మఱే నియమమైన నవసరములేదు. మానినది మందు బ్రతికిన దూరు జనరంజకమైనది సంగీతము. వేద శాస్త్రపద్ధతు లెఱుఁగి లోకులు చతుర్విధాభినయము లొనర్ప నెంత మాత్రమున్నమర్థులు కారుగాని లోకులు వ్యవహరించు చతుర్విధాభి నయాత్మక నామరూపములన్నియును వేదశాస్త్ర పద్ధతుల ననుసరిం చియే ప్రవర్తిల్లక తీరదు. జగత్కార్యమంతయును మిథ్యయు ననిత్యమైనప్పటికి నిత్యమును వాస్తవమైన దివ్యకారణమునఁబ్రవర్తిల్లక తీరునా? వర్ణాత్మకమైన సంస్కృతాపభ్రంశభాషాశబ్దమునకు బ్రయో జనము ప్రాణులు తమతమ యూహలం బరస్పరము తెలిసికొనుట యుం దెలుపుటయునైనట్లు శ్రుతి లయాత్మక షడ్జాది స్వరముల ప్రయోజనము ప్రాణులు పరస్పరము రంజిల్లి రంజింపఁజేయుటయే.

వేదశాస్త్రములంబట్టి యనాది సంప్రదాయసిద్ధ నియమము గాను దేవతాప్రీతికై ప్రకటింపఁబడు నామరూపములు వైదికములు. దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ గేవల జన రంజన ప్రయోజనమాత్ర

ములై యథేష్టముగాఁ బ్రకటింపఁబడు నామరూపములులౌకికములు. వైదిక సంప్రదాయమెఱిఁగి దేశకాల పాత్రోచితముగా వర్ణాత్మక ధ్వన్యాత్మక శబ్దప్రయోగము చేయువాఁడు పండితుఁడు. దేశకాల పాత్రోచితములయిన వేషభాషలం జనరంజకముగాఁ బ్రయోగింప నేరనివాఁడు పామరుఁడు. నియమ నామరూపాత్మక వైదికమార్గ సంగీతముచేత దేవతలను, మఱి యథేష్టముగా జనుల న్దేశకాలపాత్రోచితముగా లౌకిక దేశి సంగీతముచేత మర్త్యులను నిట్లుభయుల న్గూడ వేషభాషల న్స్వాధీనపఱచుకొనువాఁడే పరమభాగవతుఁడు. షడ్జము నగ్ని-ఋషభస్వరమును బ్రహ్మయు-గాంధారముం జంద్రుఁడుమధ్యమ స్వరమును విష్ణువును - పంచమస్వరమును నారదమహర్షియును ధైవత నిషాదస్వరముల రెండింటిని దుంబురుఁడును బాడుచుందురు. షడ్జమునకుబ్రహ్మయు-ఋషభమునకగ్నియు-గాంధారమునకు గోవును బ్రాహ్మణులకు రాజైన సోముఁడు పంచమధైవత స్వరములకు రెం డింటికిని-నిషాదమునకు సూర్యుఁడును మధ్యమమునకు విష్ణువు నధి దేవతలు, షడ్జర్షభగాంధార మధ్యమ పంచమ ధైవత నిషాదము లను గ్రమముగా మయూరము గోవు-మేఁక-క్రౌంచపక్షి-కోకిల-గుఱ్ఱము-కుంజరమను గ్రమముగాఁ బల్కు-ప్రాణులు. మయూరాది శబ్దము లెట్టి యుపాధులుగల జంతువులో మర్త్య లెఱుఁగనేరరు. సామవేదమునకై నియమింపఁబడిన సప్తస్వరముల కనఁగా షడ్జాది సంజ్ఞలుగల వైదికస్వరముల కెంతమాత్రమును సరిగమపధని సంజ్ఞలు గల లౌకికస్వరములతో సంబంధము లేనేలేదు. వైదికసంగీతమునకు లౌకికసంగీతమునకు వైదిక వేషభాషలకు మఱి నామరూపాత్మక చతు ర్విధాభినయనములకును లౌకిక వేషభాషలకును మఱినామరూపా త్మక చతుర్విధాభినయనములకును సంబంధము పారమార్థిక వ్యావ హారికములకువలె సత్యాసత్యములకువలెబ్రహ్మజగత్తులకువలెభూత్తుగా

లేనేలేదు. అతీంద్రియములైన పరాపశ్యన్తీ మధ్యమాశబ్దములు వైదికములు వైఖరీశబ్దము లౌకికము. కాఁబట్టి లౌకిక నామరూపములు కార్యములు వైదిక నామరూపములు కారణములు నెమలి కంఠధ్వని షడ్జమును బల్కుననియు నగ్ని షడ్జస్వరమును బాడుననియు షడ్జస్వరమున కధిదేవత బ్రహ్మయనియును షడ్జస్వరము కెందామర వలె నెఱ్ఱగా నుండుననియు "స్వరా వై సార్వవైదికాః" అనుటచేతను పరాపశ్యన్తీమధ్యమాశబ్దముల వ్యక్తధ్వను లతీంద్రియములు వైఖరీ కారణములుం గేవల పారలౌకికములుగాని యైహలౌకికములు కానే కావు. వైఖరీసంజ్ఞకమగు మర్త్యకంఠధ్వని కారణరూపమైన నాదము యొక్క ప్రతిబింబమైన మిథ్యాకార్యముగాని వాస్తవము కానేకాదు. కాఁబట్టి "అగ్నిమీళే పురోహితమ్" అను మొదలగు సమస్త వర్ణాత్మక వేదశబ్దములు దేవతల సంతోషపర్చుటకై శ్రద్ధాభక్తుల చేత ననాద్యాచార్యగురు సంప్రదాయసిద్ధము లయిన చతుర్విధాభినయపద్ధతు లెడయక ప్రయోగింపవలయును. కేవల వర్ణాత్మక లౌకిక శబ్దములను ధ్వన్యాత్మకమగు లౌకికశబ్దమును మంద్రమధ్యతార స్వరభేదముచేత శ్రుతిలయల న్దేశకాల పాత్రోచితముగా జనరంజకమగు తీరున యథేష్టముగా నవరసాత్మకముగాఁ బ్రయోగించుకొనవచ్చును. వైదికవైఖరీ ప్రయోజనము దేవతలను భక్తిశ్రద్ధలతో సంతోషపర్చుకొని పరమును సాధించుకొనుటయును లౌకికవైఖరీ ప్రయోజనము జనరంజనము కావించుకొని జీవనసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనుటయును, లౌకిక చతుర్విధాభినయములన్సకలరంజనము కావింపఁ జాలిన పండితుఁడు మాత్రమే వైదికసంగీత ప్రయోగదక్షుఁడై దేవతలను సంతోషపర్చి పరమును సాధింపఁగల పరమభాగవతుఁడు కాఁగలఁడు. ఇహమును దరించలేనివాఁడు పరము నెంతమాత్రమును సాధింపనేరఁడు. తన తోడిపాటి జనులను త్రికరణశుద్ధిగా సంతోష

పెట్టఁజాలని దుష్టజనుఁడు వేదముల నుచ్చరింపఁగూడదు. వైదికకర్మ లాచరింపఁదగదు. జనకంటకుఁ డైనవాఁ డిహపరముల రెండింటికిం జెడకమానఁడు. ప్రతిబింబితముం బట్టి బింబస్థితి న్గని పెట్టఁగలిగినట్లు దేవతల పాత్రానుసారముగా సకల జనరంజకముగాఁ గార్యరూపము లయిన మనోవాక్కాయ కర్మములగు నామరూపములం బ్రకటింపఁ గల విద్వాంసుఁడు మాత్రమే కేవల మానసికములై ధ్యానాత్మకము లయిన కారణాత్మకములగు వైదిక నామరూపముల న్దేవతలను వశపర్చుకొను పరమభాగవతుఁడు కాఁగలఁడు. అనాదికాలము నుండియును త్రికరణశుద్ధిగాఁ జతుర్విధాభినయములచేతఁ దన తోడి పాటి జనుల న్సంతోషపర్చిన జనుఁడే వైదిక సంగీతవిశేషములగు ధ్యానధారణ సమాధులచేతను సాధనచతుష్టయసంపదలచేతను సకల వస్తుతత్వజ్ఞానము చేతను యమాదియోగ విశేషములచేతను "బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మైవ భవతి" అనునట్లు కపిలాదిమునులయి యణిమాదిసిద్ధులంది పరమభాగవతులయి నిత్యకైవల్యానందమున నోలలాడుచుం ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థముల - న్సాధించి యిహపరములం దరించిన మహాత్ములు సకల భూతమయులై పరమ కారుణికులై సకలలోక బాంధవులై వేదశాస్త్రస్వరూపముల న్గర్తవ్యాకర్తవ్యములన్ హేయాదేయముల నిత్యానిత్యవస్తుతత్వము నిహపర సంతరణమార్గము న్సకలజనులకు న్సంతతము బోధించుచున్నారు. దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి జనరంజనము కావింపఁజాలినవానికే వేదశాస్త్రములు బోధపడును గాని జనరంజనము కావింపఁజాలనివాఁడు నిక్కముగా విద్వాంసుఁడు కానేకాఁడు. ప్రజారంజకమగు నడతకన్న నేర్చుకొనఁదగిన విద్య యింకెద్దియు న్గానేకాదు. జనరంజకుఁడుకానివాని విద్య గ్రుడ్డికంటి కిడిన కాటుకవలె వ్యర్థమగుటయేగాక హాస్యాస్పదమును మోస

కారియుం గూడనయి యట్టి ధూర్తు నిహపరభ్రష్టుం గావింపక మానదు. ఓవ్యక్తుఁ దగినలక్షణము సకలజనరంజక మగుట మాత్రమే. కేవల ధ్వనిని దేశకాలపాత్రోచితముగా సకలజనరంజకమగు తీరున శ్రోత్రియుల యథేష్టనియమములో యథేష్టోదాత్తా నుదాత్తమంద్ర మధ్యతారస్థాయిలఁ జవులుట్టుతీరున వర్ణాత్మక శబ్దార్థముల న్వెల్ల డించుచు నాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయములఁ బ్రకటించు విద్వాం సుఁడు క్రమక్రమముగా సర్వలోకరంజకుఁడై యాత్మానందముతో సర్వభూతమయుఁడై నిత్యసంతుష్టుఁడై యానందమయకోశమాత్రావ శిష్టుఁడై పరమభాగవతుఁడై కపిలాదిపరమమునులవలెం గృతార్థుఁడై తాఁదరించి యొరులం దరింపఁజేయఁగలఁడు.

నిత్యాపౌరుషేయ కారణాత్మక వేదనాదబ్రహ్మము యొక్క ప్రతిబింబముగాని యీ జగమంతయును వాస్తవము కానేకాదు. మఱియును "అశరీరమాత్మా" అనుటచేత మిథ్యాభూత మగు పాంచ భౌతిక దేహసంబంధమగు కోర్కె యెద్దియు న్లేని బ్రహ్మస్థితినందుటయే పరమపురుషార్థము గనుక నట్టి పరమభాగవతపదవి కెక్కించు మెట్టు సకలలోకరంజకమగు నడత. అట్టి జనరంజకమగు నడతను త్రికరణ శుద్ధిగా జనరంజకముగా మనోవాక్కాయ కర్మరూపక నామ రూపాత్మక వాచికాంగికాహార్యసాత్త్వికాభినయములం బౌరుషమునఁ బ్రకటించుచు సకలలోకరంజకముగాఁ దన బ్రతుకు న్గొనసాగించుమని సర్వేశ్వరు నహర్నిశముం బ్రార్థించు పరమభాగవతులగు విద్వాంసుల నాశ్రయించి పామరు లిహపరములం దరించవలెం దరించవలెను. గోడలేక చిత్రరచనము కలుగనేరదుకదా? "శ్రుతి మాతా లయః పితా" అను విధమున నెద్దియో యొక యాధార మొక పాదేర్పఱచు కొని జనరంజకమగు తీరుననొక తెప్ప నానుకొని యీఁ తాడువాఁడు ప్రవాహానుసారముగాఁ దన తెప్పం ద్రిప్పుకొనుచు నొరులఁ దరింపఁ

జేసి తాఁ దరింపఁగలిగిన బుద్ధియో యాప్తవాక్యము నూఁతగాఁ జేసి కొని బ్రాహ్మణాది పంచజనజాతిమర్యాద నెద్దియో యాశ్రయించి తన తోడిపాటి జనుల ప్రేమానురాగముల నంపాదించుకొను తీరున నేయెండ కాగొడుగు పట్టుచు దేశకాలపాత్రానుసారముగా నడచు కొనుచు నుభయలోకములం దరింపఁజేయుమని దైవమును సంతతము నిర్మలాంతరంగభక్తితో వేఁడుకొనుచు నొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖ పడుట మర్త్యవిహిత ధర్మము. జనకంటకుఁడైన దుర్బుద్ధి వేదమంత్ర ములు పఠించి మేడిపండువలె నింపుగాఁ గన్పట్టినప్పటికి సకల శాస్త్రార్థము చేయఁగలిగినప్పటికి జాతినీతి మర్యాదలం బ్రవర్తించు నేర్పు కలిగినప్పటికి నూరునోము లొక అంకుతో సరియన్న నెన్ని నిష్ఠలు తాల్చినప్పటి కుభయలోక భ్రష్టుఁడు కాకమానఁడు మానఁడు. "సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు" అను కోర్కెతోఁ ద్రికరణ శుద్ధిగా బ్రతుకువాఁడు మాత్రమే నిజమగు మనుష్యుఁడు గాని స్వార్థైకపరుఁడైన లోకకంటకుఁడు "బుద్ధిభ్రంశాద్వినశ్యతి" అనుభగవ ద్వాక్యానుసారముగా సకలవేదశాస్త్ర పండితుఁడుగా నీ లోకోత్తర బలశాలిగానీ చక్రవర్తిగానీ మఱేయైహిక విభవములందనీ యెన్నాళ్లు బ్రతుకనీ సకలలోక గర్హితుఁడై వెఱ్ఱికుక్కవలె నొరుల బాధించి యొరులచే బాధింపఁబడక తీరదు తీరదు.

"వస్త్రేణవపుషావాచా" అనుతీరునఁ దన తోడిపాటివారికిరంజక మగు విధమునఁ దొడవులు దాల్చవలెను. దేహమును బాగుపర్చు కొనవలయును. త్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రవర్తింపవలయును. "అస్వర్గ్యం లోక విద్విష్టం ధర్మమపినాచరేత్, వేదవేదాంగ వేత్తాపి లోకాచారం నలంఘయేత్" అను తీరున దేశకాల పాత్రోచితముగా జనరంజనము చేయఁజాలని మనోవాక్కాయకర్మములు వేదశాస్త్రచోదితధర్మము

లయినప్పటికి స్వాతంత్రించి చేయఁగూడదు. సకల వేదశాస్త్రములును దేశకాల పాత్రానుసారముగా సకలజనరంజకముగా మనోవాక్కాయ కర్మముల నడిపించిన జనులే యిహపరములం దరింపఁగలరని ముఖ్యాభిప్రాయ మిచ్చుచున్నవి. షడ్జఋషభ గాంధారమధ్యమ పంచమ ధైవత నిషాదసంజ్ఞలుగల సప్తస్వరములతో నార్చికాది సంజ్ఞలతో నుదాత్తానుదాత్త స్వరిత ప్రచిత నిఘాత సంజ్ఞలతోను మృదు దీప్తాది శ్రుతి జాతుల స్థానముల స్వరమండలియంగుళీ వీణాదిన్యాసములతో ఋగ్యజుస్సామవేదపఠన గానాది సంప్రదాయపద్ధతులతో నియమింపఁబడెను. దీప్తాయతా కరుణామృదుమధ్యలను శ్రుతిజాతుల స్థానలయు సప్తస్వరములును ఋగ్యజుర్వేద పఠనములందును సామవేద గానములందును జెప్పఁబడు షడ్జాది సప్తస్వరోచ్చారణ పద్ధతులును వేదసంజ్ఞం బరఁగు సుప్తిఙంత పదరచనా విశేషోచ్చారణపద్ధతులును కేవల పాఠలౌకికా పూర్వస్వర్గ ప్రాపకకారణము లగుటచేత వేదములకు మాత్రమే శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్త జ్యోతిషకల్పవిధులేర్పడినవిగాని సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలకై దేశకాలపాత్రోచిత రంజకమార్గములు తప్ప మఱే నియమములుం బనికిరావు.

వేదములయందలి సప్తస్వరాత్మకోదాత్తాను స్వరిత ప్రచిత నిఘాత పద్ధతులుగాని యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేష నియమములుగాని వ్యావహారిక భాషలకుఁగాని కేవల ధ్వన్యాత్మ శబ్దమునకుఁ గాని యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములకుఁ గాని పనికిరావు. ఏ దేశమం దేకాలమం దెట్టి జనులలో నే యాచారము జనరంజకమగునో యా యాచారానుసారముగా నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి మొదల న్సుఖపెట్టు నేర్పరి మొదలచేఁ దా నాదరింపఁబడుటకన్న బ్రతుకునకు మఱి వేఱే నియమ లక్కఱకావు. వైదిక పద్ధతి లోకవ్యవహారమునకుఁ బనికిరాదంచు.

టయే గాక జనులకుఁ బరస్పర ద్వేష జనకమై కేవలము పరిహాసాస్ప దము కాఁజాలదు. "ఊరికి జోగి వెఱ్ఱిజోగి కూరకు వెఱ్ఱి" అను సామెతగా కేవల పారమార్థికముల వైదిక సంప్రదాయము లైహ లౌకిక వ్యవహారముల నవలంబింప శక్యముకాదు. సూర్యబింబము నను మండలో దాఁచుకొన నెవరితరము? వైదికుల మనియు శ్రోత్రియుల మనియు వేదపాఠకుల మనియుఁ గులగోత్రములు కలవారమనియు శ్రౌత స్మార్త క్రియానిష్ఠుల మనియు నీషణత్రయ వశులై సంస రించు ధూర్తజనులు పరిహింసాపరులై స్వార్థైక తత్పరులై పరస్పర జన ద్వేష ముఖ్యహేతువులై పరులం జెఱచి తాము భయలోక భ్రష్టు లగు దుష్టులుగాని నిక్కముగా శిష్టు లెంతమాత్రము న్గారు. వేద శాస్త్ర విహిత ధర్మాచరణమున కధికారులు సాధన చతుష్టయ సంపన్నులగు మునులు గాని సంసారు లెంతమాత్రము న్దగరు. సంసా రుల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములం బుట్టించుకొను విధమున దేశ కాల పాత్రాను సారముగా నడుచుకొనుటకన్న వేఱే యిహాపరసాధక పద్ధతి మాటలందుఁ గాని పాటలందు గాని పనులందు గాని మఱే నడతల యందుఁ గాని యే వ్యవహారమందుఁ గాని కూడదు.

నిత్యము లపౌరుషేయము లనంబడు "అగ్నిమీళే" అను మొదలగు వైదిక శబ్దముల నుచ్చరించుటలోను వ్యుత్పత్తి యేర్పఱచు టలో నర్థము వివరించుటలోఁ దద్విహిత కర్మాచరణము గూర్చియు మఱి యా వైదిక శబ్దములకుఁ జరణము లేర్పఱిచి లయకాలాను సారముగా నడిపించుట విషయమై పౌరుషేయములుగాఁ బ్రవర్తిలు శిక్షావ్యాకరణ నిరుక్త కల్ప చ్ఛందో జ్యోతిషములు కూడఁ గేవల వైదికములు గావుననే వేదాంగము లనంబడినవి. కాఁబట్టి శాస్త్రీయ నియమము లెవ్వియును సంసారులకు వ్యవహార దశయం దేమాత్ర మవలంబ్యములు కారాదు. సన్న్యాసికి గార్హస్థ్య ధర్మ మెట్లు పనికి

రాదో వేదశాస్త్ర పద్ధతులు సంసారమున కట్లు తగదు "మనుష్యావా ఈడేన్యాః" వా శబ్దముం బట్టి స్తోత్రమునకుఁ దగినవారు ప్రియు లగుట మిక్కిలి న్యాయమేగాని నిక్కముగా స్తోత్రమున కెంత మాత్రము న్దగని మనుష్యులు కూడ స్తోత్రప్రియులని తేలుచున్నది. స్తోత్ర మనఁగా స్వాధీనము చేసికొనుటకై సల్పెడు ప్రియాచరణము. లేని సుగుణము లున్నట్లు పొగడినప్పటికి మనుష్యు లుల్లసిల్లెదరు. కాఁబట్టి మనుష్య ప్రవర్తక మశాస్త్రీయముం బ్రమాదకరమైనప్పటికి న్వేదశాస్త్ర సమ్మతమనియును బొరపాటులేని నడతయని యొక్కం డొకనిం గొనియాడనప్పు డా మనుష్యుఁ డుల్లసిల్లి తనతోడిపాటి జనులు తా సుగుణశాలియని పొగడురీతిగా సకలలోక సమ్మతముగా నడుచుకొనుట మనుష్య స్వభావమని తెలిసిన సర్వజ్ఞులగు మునులు మనుష్యులం దనాదికాలమునుండియును దేశకాల పాత్రానుసార ముగా వివిధజాతి మర్యాదలును లోకరంజక ప్రవర్తన పద్ధతు లేర్పర్చి పిల్లలకుఁ బెద్దలు బాగుపడు తెన్నగపర్చునట్లు వేద వేదాంగాద్యష్టాదశ విద్య లుపదేశించిరి.

సూర్యుఁడు భూగోళము నంటీయంటక లోకబాంధవుఁడై వెలయునట్లు వేదశాస్త్రములు సంసారుల నంటీయంట కనాదిగా మనుష్యలోకము నుద్ధరించుటకై యిహాపర సంతారక మార్గ భోధ కములగు నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయ విశేషముల సహజ ముగా నడిపించుచున్నవి. సూర్యబింబము నీటికుండలోఁ బ్రతిబింబించు నట్లు మనుష్యులందు వేదశాస్త్రములం బేర్కొనఁబడిన జాతి నీతులు స్ఫటికమందలి జపాపుష్పచ్ఛాయవలెఁ దోఁచుచున్నవి కాని వాస్తవ ముగా నీ లోక వ్యవహారము స్వప్నజగమువలె మాయాకల్పితము గనుక నిత్యులగు జీవాత్ములందు బ్రాహ్మణాది జాతులు శ్రౌత స్మార్త క్రియాకలాపము న్నావి వరుసలు స్త్రీపురుష విభేదము న్నామరూప

విశేషము లన్నియుం గృత్రిమములు నిత్యములు గాని వాస్తవములు గావు నిశ్చయముగా వేదపురుషార్థమనుఁ నాద(బహ్మమొకన్న సత్యపదార్థము మఱి లేనేలేదు. కావునఁ దనకు లేని భావనాశ్వమువు (బట్టికున్నను మఱేమయినను దన కేమి కొదువ? విష్ణుమాయాబద్ధులై జీవు లహంకార మమకార విమూఢాత్ములై తమకు లేని గుణములు తమకున్న ట్లారోపించుకొని రాగద్వేషములు సుఖ దుఃఖము లందు ననాదికాలము నుండియు నెడతెగని సంసారతాపత్రయ సంతప్తు లగుచుం బరమకారుణికులయిన మునుల యనుగ్రహమునఁ దత్త్వజ్ఞాన బోధితులయి వైరాగ్యమొంది "త్రిపాదస్యామృతం దివి" యని వేద్యోపన్యస్తబడిన విష్ణుపదమందు లయమగుం బొంది కైవల్యానంద మందుచున్నారు. "నియమంబుగలచోట నిలుచును సిరులు" అను నీతి చొప్పున జాతినీతులు కల మనుష్యులు లోకోపకారము చేయఁ గలిగి యొరులఁ దరింపించి తాము తరించఁగల "సహవాసతో దోష గుణాభవన్తి సహవాసతః పుణ్యగుణాభవన్తి। దేశాటనం పండితమిత్ర తాచ వారాంగనా రాజసభాప్రవేశః" అను తీరున సహవాసమునుం బట్టి మంచిచెడ్డలు తప్ప కలవడకతీరదు. కాఁబట్టి తమతోడి పాటి జనుల సుఖపెట్టి తాము సుఖముగా (బతికెడి వివేకవంతులగు పెద్దల నడత ననుసరించి పిన్నలు తాముగూడ నిహపరములం దరింప వలయును.

శిష్టాచార మానవోచిత ధర్మము

"పిక–నేమ–తామరస" అను శబ్దము లార్యభాషయందు కన్పట్టక మ్లేచ్ఛభాషితములయినప్పటి కార్యజన గ్రాహ్యములయిన విధమున వేదశాస్త్రానుసార ధర్మములందు సంసార వ్యవహార ధర్మములు చేరనప్పటికి లోకోపకారకము లయ్యేనేని యట్టిసంసార

వ్యవహారప్రవర్తనకు జాతికులాచారానుసారప్రవర్తనముగూడ సకిల మునిసమ్మతమై యుభయలోక సంతారకము తప్పకగును. శంకరాచార్యుం డాజన్మసిద్ధుం డద్వైతబ్రహ్మము రియైనప్పటికి లోకసంగ్రహార్థమై షణ్మతస్థాపకుండయ్యెను. కాంబట్టి వేదశాస్త్ర విహితధర్మాచరణము మనుష్యు లతిక్రమింపంగూడదు కుండదు. దేశకాలపాత్రానుసారముగాం బెద్దలు నియమమున నడచిన జాతి నీతులం బిన్న లనుసరింపక తీరదు. మఱియు నాస్తికులై శ్రద్ధాభక్తులన్నాని వితండవాదముతో విపరీతజ్ఞులై జనకంటకులై దురభిమానమున స్వతంత్రించి ప్రాచీన శిష్టాచారములన్నాని యనాది సంప్రదాయ సిద్ధములగు జాతి నీతులన్నాని తప్పి మెట్టవేదాంతములు బల్కుచుం జెడుగొట్టులు కాంగూడదు. జనులం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టించు విధమునం బూర్వు లేవేదశాస్త్ర పద్ధతు లనుసరించి తరించిరో యట్టి ధర్మమార్గమునం బిన్నలు నడువక తీరదు. కాంబట్టి యేదేశమునం దేకులమునందు మనుష్యుండు పుట్టెనో యామనుష్యుం డాదేశకుల సంప్రదాయము లనుసరించి తనతోడిపాటిజనుల కనుకూలముగా సర్వభూతదయాపరుండై యొరులసుఖము తనసుఖముగా నొరులకష్టము తనకష్టముగాం ద్రికరణశుద్ధిగా భావించుకొని స్వకులాచారముం దప్పక ప్రవర్తించి యిహపరముల న్సాధించి ప్రకృత కాలమునకుం దగునట్లు దేశకాలపాత్రోచితముగా జనరంజకముగాం జతుర్విధాభినయ విశేషముల నొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుట మేలు. ఏజంతుహింసయు నెట్టిసెపమునసైనం జేయ కెట్లు తనతోడిపాటి జనులు తన్నానందించెదరో యన్ని విషయములందుం దా నట్లు మంచిగ నడువవలయును.

వేదశాస్త్రపద్ధతులు లోక వ్యవహృత కార్యకారణముల వ్యక్తములు భగవత్సంకల్పములవలె సకలలోక వ్యవహారమూలము

లయ్యు నతీంద్రియ మున్నైక గ్రాహ్యములుగాని మర్త్య వేద్యములు కానే కావు. వైదికశబ్దములకును లౌకికశబ్దములకును బింబప్రతిబింబ ములవలెఁ బోల్కియున్నప్పటికి న్వాస్తవ సంబంధము లేదు. పీలుశబ్ద మున కార్యభాషలో నొకవిధమైన వృక్ష మని యర్థము. మ్లేచ్ఛ భాషలో నేనుఁగ నర్థము. ధ్వని యొక్కటియైనప్పటి కర్థము వేఱు. కావల సినది వ్యవహారము నెల్ల నర్థముగాని యర్థరహితమయిన కేవల శబ్ద మాత్రము కాదుగదా ? కాఁబట్టి తనతోడిపాటిజను లేయర్థ ముద్దే శించి యెట్టినామరూపముల న్వాడుచున్నారో యట్లే మనుష్యుఁడు నడుచుకొని తనవారి న్సంతోషపెట్టి వారి యనుగ్రహమును సంపా దించుకొని తా సుఖముగ బ్రతుకుటకన్న మనుష్యుఁ డాచరింపవలసిన ధర్మ మింకెద్దియు న్లేదు.

"బ్రహ్మణ స్పతి రేతాసంకర్మార ఇవాధమత్, దేవానాం పూర్వ్యే యుగేఽసతఃసదజాయత" అనుఋక్కునందలి యక్షరముల మీఁది నిల్వుగీఁటులు తారస్థాయియు నక్షరములక్రిందున్న యడ్డ గీఁతలు మంద్రస్థాయియును మఱియేగీఁట్లు గుర్తులు న్లేని యక్షరములు మధ్యస్థాయియును దెల్పును.

సారినీసరినీసా
బ్రహ్మణస్పతి రేతా } అని యేయక్షరములమీఁదనిల్వుగీతలున్నవో

యా యక్షరముల నుదాత్తశ్రుతితో ననఁగాఁ దారస్థాయిస్వరముల తోను మఱి గుర్తులులేని యక్షరములే శ్రుతికి హెచ్చుస్వరశ్రుతియు మఱియుం దగ్గుస్వరశ్రుతియుం బ్రవర్తిల్లునో యట్టిస్వర శ్రుతితో నుచ్చరించవలయును. షడ్జస్వరముకంటె ఋషభస్వర ముదాత్తము

మఱి నిషాదస్వర మనుదాత్తము. కాఁబట్టి షడ్జము మంద్రస్థాయిగా నాధారముచేసికొని షడ్జశ్రుతికంటె హెచ్చుగా ననఁగా దారస్థాయిగా ఋషభస్వరమును మఱియు నాషడ్జస్వరముకంటెఁ దగ్గుగా ననఁగా మంద్రస్థాయిగా నిషాదస్వరముం బల్కవలయును "అన్నము...ధపతి యగు నదితియను దేవత యీదేవతలయొక్క పుట్టువులను గొల్మి తిత్తినూఁదువానివలెఁ బ్రజ్వలింపఁజేసెను. సృష్టికిముందు నామరూప ములులేని వస్తువునుండి నామరూప విశేషములుగల జగము లనెను." అని యీ ఋగ్వాక్యమున కర్థము గదా అర్థవంతములయిన షడ్జాది సప్తస్వరాత్మ కోదాత్తానుదాత్తస్వరిత ప్రచయని ఘాతసంజ్ఞిక మయిన యవ్యక్తనాదము పరాపశ్యన్తీ మధ్యమా సంజ్ఞల స్థూలరూప ముగా వ్యక్తీకరించి వర్ణాత్మక ఋగ్వాక్య రూపముగా వినంబడెను. మఱి యతీంద్రియద్రష్టలు సర్వజ్ఞులు నగుమునులు లోకరక్షార్థమై మనుష్యుల కా ఋక్కులు విన్పించిరి కనుక ననాదికాలమునుండియు నాఋగాది వేదమంత్రములు పారంపర్యముగా గురూపదిష్టములయి మనుష్యలోకమున వర్ణక్రమమును బదసందర్భము నొకింతయును మాఱక యథాపూర్వ శ్రుతముగా నొక్కరీతిగాఁ బఠనపాఠముల న్సుస్థిరములయి ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. నానావిధములుగా వికారమందుచున్న పృథివ్యప్తేజో వాయుసమ్మిళిత పదార్థముల కాధారమై నిర్వికారమైన యాకాశమువలె నానావిధములుగా ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్దముల యుత్పత్తిస్థితి నాశముల కాధారమై నిర్వికారమైన నాదబ్రహ్మము వెలయుచున్నది. సకలలోక వ్యవహార బోధకమయిన యపౌరుషే యావ్యక్తనాదబ్రహ్మముయొక్క వ్యక్తదశ ఋగాది వేదత్రితయమై శ్రవణగ్రాహ్యముగా ననాది సంప్రదాయానుసారముగా గురుపాఠం

పర్యముగా నుపదిష్టమగుచున్నది. కాబట్టి యపౌరుషేయ వేద మంత్రార్థములంబట్టి సర్వజ్ఞు లతీంద్రియద్రష్టలు మనుష్యులకు హేయోపాదేయములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా స్మృతిముఖముల ననాదికాలమునుండియు న్వెల్లడించిరి.

కాబట్టి యేదేశముల నేకాలమం దే సంప్రదాయమున నే యేకర్మములు తెల్లబ్బుచున్నవో యారీతి న్మనుష్యు లవలంబించిన న్హాని వారిలో వారికిఁ బొందు పొసఁగదు. మున్యుపదిష్ట సంప్రదాయాను సారముగ నడుచుకొన్న జనుల కన్యోన్యకలహము లుండవు వేద శాస్త్రానుసారముగా నడువని విపరీత దుష్టజనులు పరస్పర ప్రేమాను రాగము లెడసి యన్యోన్యముం గొప్పవారమనుకొని యహంకార మమకారబద్ధులై కొట్లాడి తన్నుకొని యిహపరములకుం జెడియెదరు. తల్లిదండ్రులు గురువు లాప్తులగు తెలిసినపెద్దలు కేవల లోకోపకార పరులై యుపదేశించిన మార్గముంబట్టి భక్తిశ్రద్ధలతో నడుచుకొను బుద్ధిమంతులు సకలలోకరంజకులై మనోవాక్కాయకర్మము లాచ రించి యొరులన్నుపెట్టి తాముసుఖపడియు భయలోకములందరిం చెదరు. కుతర్కముచేయు పండితమ్మన్యులై స్వార్థైకపరులై యనాదిసంప్ర దాయానుసారముగా వంశపారంపర్యముగావచ్చుచున్న పూర్వా చారములు జంతుహింసాపరములు కానిచో మఱియుం జనులకుఁ బరస్పర ద్వేష మొనరింపకున్న చోఁ దమయిష్టానుసారముగా మార్చి పూర్వాచారపరాయణులగు పెద్దల న్నిందించు దుష్టు లుభయలోక భ్రష్టులై చెడెదరు. కాబట్టి యేదేశమం దేయాచారములు ప్రాణి హింసను విధింపక జనులందుఁ బరస్పర ద్వేషమును గల్పింపక కుల క్రమాగతములై వచ్చుచున్నవో యట్టి శిష్టాచారములంబట్టి యిహ పరసౌఖ్యము న్సాధించుకొనుట మానవోచిత ధర్మము. జనులకుం

బరస్పర కలహముగాని జంతుహింసనుగాని వేదశాస్త్రములు రవంత యు నొప్పుదగనే బోధింపవు. సకల వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్య సమన్వయాభిప్రాయము సకలభూతదయ గ్గలిగి జను లన్యోన్యానురాగ ములతో హాయిగాఁ దమ బ్రతుకుం గొనసాగించుకొనుటకుఁ బ్రయ త్నించవలయును. మఱియుం దమపూరుషార్థమము సఫలింపఁజేయు టకై నిర్మలాంతఃకరణముతో భక్తవత్సలుఁడగు పరమేశ్వరుం భజించుచుంట యనియే.

షడ్జస్వరము కెందమ్మివంటి చాయగలిగినదయి మిక్కిలి జగదా హ్లాదకరముగాఁ బాడుచుం ద్రిభువనవంద్యయగు శ్రీ దేవతయనిసర్వజ్ఞు లయిన మును లుపదేశించిరి. అతీంద్రియద్రష్టలు సర్వజ్ఞులు సకల లోకబాంధవులగు ఋషులు నిక్కముగా యథాదృష్టములు శ్రుతము లగు వివిధస్వానుభవములను కేవల లోకోపకారపరాయణులై యుపదేశించిన శాస్త్రములనుట తప్పుగానేరదు. పృథివ్యప్తేజోవాయు రాకాశములను పంచభూతములు పరస్పరముం గలిసియున్నవిగాని దేని మట్టుకు దానికిఁ బ్రత్యేక స్థితి లేదు. పరమాణువులను కొలత పృథి వ్యప్తేజోవాయువులకుఁ దార్కికులు శిష్యబోధకై చేసిన యేర్పాటు గాని యాకాశమువలెఁ దక్కిన నాల్గు భూతములు ప్రభువులే యంత టను వ్యాపించియున్న యవియే. మఱియు నొక్క యాకాశమే మహాభూతమై పృథివ్యప్తేజోవాయురూపముల నింద్రియ ప్రత్యక్షమగు చున్నదనఁగా నాదబ్రహ్మమునుండి పరాపశ్యన్తీ మధ్యమలను స్వర్గ మర్త్యపాతాళాకాశము లొదవి శబ్దమను గుణమును శ్రవణేంద్రియ గ్రాహ్యముగా వెల్లడించుచున్నవి. గంధ రసరూప స్పర్శగుణములతోడి పృథివ్యప్తేజోవాయువు లాకాశమందు మఱి యాకాశము నాద

బ్రహ్మమునందును లయమగుచున్నవి. వాస్తవముగా నాదబ్రహ్మమే సత్త్వరజస్తమోగుణములం దాల్చిన కాలమందు సర్వజగద్రూపమునఁ దన్నుఁదా వేఱుగాఁ జూచుకొనుచు మఱొకప్పుడు త్రిగుణమయ నిజ లీలా విలాసము న్సమాధి స్వభావమునం జాలించుకొని కైవల్యస్థితి నందుచున్నది. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల న్వేఁయు నాకాశ వాయ్వగ్ని జలపృథ్వ్యాలన్నియు న్నాదబ్రహ్మముయొక్క త్రిగుణాత్మక లీలా విశేష ప్రవృత్తములుగాని నిక్కముగా స్వప్నజగత్కార్యముల వలె మిథ్యలేగాని వాస్తవము లెంతమాత్రము న్గానేకావు "మాయా మాత్రమిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః" అనెడు నాత్మజ్ఞానానుభవానంద మందుటకై వేదశాస్త్రోపదిష్ట ధర్మమార్గ గమన క్లేశము చల్లని చెట్లనీడ సుఖమనుభవించుట యెండలోఁ దిరిగెడు కష్టమువలెఁ గారణమగునని యతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులు పామరజన బోధకై వేదశాస్త్రములద్వారమున నాదబ్రహ్మమును జగద్రూపమున జీవాత్మలయి తమకుఁ దామే గురుశిష్యరూపముల త్రిగుణమయలీలతోఁ బాంచభౌతికోపాధుల నుద్భవస్థితి నాశములందుచుఁ జతుర్విధాభినయ విశేషముల న్నవరసాస్వాదన మొనర్చుచుం గ్రీడించుచున్నారు. ఎద్దియోయొక విశ్వాసముచేతఁ దనకు సహజముగాఁదోఁచిన తత్త్వముం బ్రతిమానవుఁడు ప్రమాణ ప్రమేయాది పదార్థ కల్పన మూహించుకొని "ఇదమిత్థమేవ" అని నిశ్చయించుకొని సంతుష్టుఁడై బ్రహ్మానంద మనుభవించుచున్నాఁడు. అహంకార మమకారము లుడిగి పరవశుఁడైనపుడుగాని జీవుఁడు సంసారము ద్దాఁటి కైవల్యానంద మనుభవించ నేరఁడుకదా ?

అహంకార మమకారము గించి పరవశత పుట్టించు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధము లన్నియునుం బరమాత్మని గుణమయ లీలా

స్వరూపక నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయ స్వరూపమై మూర్తీభవించిన గాంధర్వవేదమే. కాఁబట్టి నామరూపాత్మకము లగు సమస్త జగత్కార్యములు న్వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషముల నొప్పారుచున్న మహానటుఁ డగు శివునియొక్క తాండవవిశేషములై యాకాశ మొకప్పు డాకస్మికముగాఁ గారుమబ్బుల నలమికొని శబ్ద స్పర్శరూపరస గంధవిశేషము లుప్పతిల వర్షించు చందమున నాద బ్రహ్మము శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధ విశేషము లొప్పారు షడ్జాదిస్వరములం బంచేంద్రియ ప్రత్యక్షమగుటకు సందేహమేమి? కాఁబట్టి షడ్జస్వరము కెందామరవలె నెఱ్ఱనిదను మునికృతశాస్త్రము కల్లగాదు. "ఆ నాదబ్రహ్మము శ్రోతవ్యో మంతవ్యో ధ్యాతవ్యో నిధిధ్యాసితవ్యః"అను రీతిగా పంచేంద్రియ ప్రత్యక్షమై వెలయుచున్నది. కేవల శ్రవణగ్రాహ్యమైనప్పటికిం దక్కిన యింద్రియములచేతఁ గూడ ననుభవింపఁబడును. నాకసము శబ్దించును. గాలి విసరును, వాన గురిపించును. నేల న్దావిపుట్టించును. పాంచభౌతికము కానిపదార్థమే లేదు. గుణమయములై సమ్మిళితములైన పంచభూతములలో సహజ కాలసిద్ధమై యే భూతగుణము ప్రకోపించి స్థూలదశ నందునో నాయా గుణ మాయాయింద్రియ దృష్టమగును. నామరూపాత్మక జగత్తుగా నాదబ్రహ్మము నిజలీలచేనవి........శ్చములయి తనకుఁ దా వేత్తై జీవాత్ముఁడై కించిజ్జ్ఞత నాటాడుకొనును. పరమాత్ముఁడై, సర్వజ్ఞతఁ దనకంటె నన్యమెఱుఁగక కైవల్యానంద మందుచుండును. కాఁబట్టి పరబ్రహ్మ సాగరతరంగముయొక్క యుద్భవస్థితి నాశాత్మక సంసారానంద దశ క్షణికబుద్బుదము వంటిది.

కాన "పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి"అను శ్రుతి ప్రవర్తిల్లెను. యహంకార మమకారాత్మక జగదవస్థలుపర

మాత్మని బ్రహ్మానంద సముద్రమునందలి తరంగ బుద్బుదములవలె క్షణికవికారములు కనుకనే "యేన భూతాని జాయంతే యేనజాతాని జీవన్తి యం ప్రతి సంవిశన్తి" అనుటచేత బుట్టుటయు నిల్చుటయు గిట్టుటయును బ్రహ్మానంద విశేషములేకనుక "రసో వైసః" అనుటచే శృంగారాది రసము లన్నియుం బ్రహ్మానందాస్వాదన యోగ్యములయిన రసములని యానందించుట ఒక్క బ్రహ్మమే నవబ్రహ్మలయి లోకముల సృజించినట్లు ఒక్క రసమే శృంగారాది నవరసములై జీవునకుం బారవశ్యసుఖము బుట్టించుచున్నది. నిద్రాహారము ల్మఱచి స్త్రీపురుషు లొండొరు సహవాసముం గోరుకొనుట తన యనుకొనని యాకస్మికాపదవస్థకై నవ్వుకొనుట తప్పిపోయిన పిల్లవాడు క్షేమముగా దొరకినతోనే కన్నీరువంచుకొనుట ఆపదచన్గాపాడుమను చర్థప్రాణము లర్పించుకొనుట-స్వప్నజగమువలె నసంగుడగు నాత్మనకీ మిథ్యాప్రపంచ మెట్లు వాస్తవముగాఁ దోఁచుచున్నదో యని యబ్రపడుట, సజ్జనులన్వేషించు దుర్జనుల యాపుమాపఁ గనులెఱ్ఱచేయుట-నాలోని కామక్రోధలోభమోహమదమత్సరములను నంతశ్శత్రువుల నోర్చలేని యసమర్థుండ న్లోకుల కే నెట్లు పచరింపఁగలనయ్యో యెంతపనికి మాలినవాఁడనని జుగుప్సపడుట నాపౌరుషము దైవముపట్ల నొకగ్రుడ్డిగవ్వకైన మాఱునా? విధి నెదిరింపనాతరమాయని దేవునకు వెఱచుట-నా యహంకార మమకారములేకదా నన్నీ సంసారతాపత్రయ సంతప్తుని గావించుచున్నవి, "సుఖస్యానంతరం దుఃఖందుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్" అనునట్లున్న యీసంసార సుఖదుఃఖములు రెండును నాకు వలదువలదు, "పురుష ఏవేదగుం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్" అని దృఢభావనాభ్యాసమున పరవశుఁడగుటయు నిట్లు శృంగార హాస్యకరుణ వీరాద్భుత రౌద్రబీభత్సభయానక శాంతరసాస్వాదనపరవశుఁడై నిత్యుఁడై యద్వితీయుఁడై నిర్గుణుఁడై నిష్క్రియుఁడై

జీవుఁడీశ్వరున కభిన్నుఁడై యున్నాఁడని జగద్గురుఁడగు శంకరాచార్యుఁ డనవరత నిశ్చలాద్వైతాదిత్య రూపమున సకలజనప్రత్యక్షుఁడై లోకలోచనుఁడగు పరంజ్యోతియై వెలుంగుచున్నాఁడు. నామరూపాత్మకమగు నీజగత్తు వాస్తవముఁగ యతీంద్రియముగనుక బాహ్యదృక్కులగుసంసారులందరింపఁజేయుటకై వేదశాస్త్రముఖముల స్థూలతత్వరూపమును, మునులవ్యక్తతత్వమును వ్యక్తపరుచుచున్నారు. అ-ఇ-మొదలు...హల్ మొదలగు హల్లులు ప్రత్యేకముగా హ్రస్వదీర్ఘప్లుతాది కాలజ్ఞానముతో నుదాత్తానుదాత్తస్వరములతోను... స విశేషములతోను బ్రయత్నవిశేషముఃతో నొక్కటి వ్యవహారయోగ్యముల ననంతమయమయిన ననంతమయమయిన కొలత కనంత సంఖ్యాకభేదములుగాను బిగియింపవలయును. ప్రత్యేకముగాగాని, నానావిధములం గలిసిగాని, నానావిధార్థము లిచ్చు సంస్కృతాద్యనిర్వచనీయవైఖరీ శబ్దమయానంత సంఖ్యాకభాషలై, మనుష్యులచే వ్యవహరింపఁబడును......లుపున నానావిధాంగ విన్యాస విశేషాభినయవిశేషములతోడను మఱియు వివిధ రూపానంత విధసాత్వికాభినయవిశేషములతోడను వాచికాంగికా హార్యాద్యభి నయాత్మకమై మనుష్యులనుండి వెలువడుచుండును. స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నములం బట్టి బోధిరూపకా...ది విధములుగా నచ్చుగాని హల్లుగాని వ్యవహరింపఁబడుచు నచ్చు హల్లురూపములు గలిసిగాని యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములతోఁ గూడిగాని వివిధమాత్ర గ్రాహ్యములైగాని దేశకాలపాత్రములం బట్టి ధ్వన్యాత్మకములయి తాద్యసంఖ్యకములన భాషావిశేషములయి మనుష్యులచే వ్యవహరింపఁబడును. ఈ రీతిగ ననాదికాలమునుండియును మారుచువచ్చుచున్నవి. పరా పశ్యన్తీ మధ్యమశబ్దముల హెచ్చుతగ్గుల మంద్రమధ్య తారస్థాయిలతో తీవ్రకోమల తమవిశేషముల న్విలంబద్రుతము...లన్న వరసములన్

గీతవాద్యముల న్వెలువడి యాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయప్రవృత్తి విశేషజనకమయి... కేవలముగాను మతివర్ణాత్మకముగాను వ్యవహృతమైనా... తౌర్యత్రికమనియు సంగీతమనియును ఛందోభాషాత్మకమయి పరగుచున్నది. షడ్జాది...యిలంబరగుచున్నది. ఋగ్యజుస్సామ వేద మంత్రాక్షరము లుచ్చరించుటలోన్నియమిత...స్వర కాలస్థానప్రయత్న విశేషములు కేవల మతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులకు మాత్రమే విదితము.

ఇది శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు జగజ్జ్యోతి
యందు దైవపౌరుష నిర్ణయ విచారణ నిర్వచనము

జగజ్జ్యోతి

ఎనిమిదవ ప్రకాశము

నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త బ్రహ్మస్వరూపము

..."వండైన ననురాగపడకుండుట చేతనుమఱే భోగమైనఁగోరకుండుట చేతను మనస్సు క్రమక్రమమున నలవాటుచే చిత్తమున వశమయియుండును" అను వచనములఁ బట్టి యింద్రియములను బురుష ప్రయత్నము చేత జయింపవచ్చును. సూర్యచంద్రాది గ్రహచారము చేతను నక్షత్రగతులవల్లను రేలుంబవళ్ళు ఋతువుల మాఱుపు మొదలగు కాలభేదముల చేతను పంచభూతమయములగు దేహములందుఁ గలుగు నుద్భవస్థితినాశములు పురుషప్రయత్నముచే యథేష్టానుకూలములుగాఁ గొంతవఱకుఁ జేసికొనఁజాలినప్పటి కెండవానల కిట్లు గొడుగుల చేతను శీతబాధ నగ్ని తొడుగుల చేతను మఱి యాఁకలి దప్పికల నన్నపానముల చేతను రోగము నౌషధముల చేతను మఱి కొన్ని బాధలను మఱికొన్ని యుపాయముల చేతను గొట్టుకొనకు సుఖదుఃఖాకర మగు మనస్సు నభ్యాసవైరాగ్యముల చేతను సకలేంద్రియ ప్రవృత్తిని దపస్సు చేత నడ్డుకొని చిన్నప్పటినుండియు సత్సహవాసమున కలవడి పరోపకారము చేయుటకు మాత్రము తప్ప మఱేకోర్కెయును లేక జీవించు పుణ్యాత్ములు సర్వజ్ఞులై సర్వభూతసములై శాశ్వత కైవల్యానందపదవిని జూరఁగొనెదరు. లోపల వెలుపల మఱియు నంతటను స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తులను నవస్థాత్రయమందును భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములందును సచ్చిదానంద

లక్షణస్వరూపము గునాత్మ యొక్కటియే నిర్గుణమై నిత్యమై సత్యమై శాశ్వతమై స్వభావముగఁ త్రిగుణాత్మకములగు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల నాటాడుకొనుచుండి జగన్నాటక మాడించుచుండును. లోకోప కారమునకు మాత్రమే జీవించు పుణ్యాత్ములు తన్నాటకంబుఁ జూచుచు నీ జగమంతయును చిత్రభ్రమకల్పితముగాని వాస్తవము కాదని యభ్యాస నిశ్చితాత్ములై వైరాగ్యమూని కైవల్యానంద మందుచున్నారు ఈ జగమంతయును మనోమూలముగాని మనస్సు కంటె వేఱే వస్తువే లేదు. మఱి యీ మనస్సు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తు లను మూఁడవస్థలను సత్త్వరజస్తమోగుణమయమై పొందుచుండును. మనస్సుగూడ నాత్మయొక్క సంకల్పము. ఆత్మ తన లీలకై త్రిగుణా త్మకమగు మనస్సుం దాల్చి జగదుద్భవస్థితినాశము లొనర్చును. మఱియును లీలచేఁ దనకు నే సంకల్పము లేక తనకన్న వేఱొద్దియు న్నక నిర్గుణమై కైవల్యానందమున నుండును. మేల్కొన్నపిదప స్వప్నమబద్ధ మనుకొన్నట్లు స్వలాభపరులుగాక యహంకార మమ కారములఁ ద్రోలఁగి లోకోపకారమునకు బ్రతుకుట కలవడిన పుణ్యాత్ము లకు మనస్సు నిర్విషయము కాఁగా నిర్గుణమగు నాత్మకన్న దోఁచు గుణమయ ప్రపంచమంతయు నుత్త కల్లయనియును మనోభ్రమకృత మనియును కేవల సచ్చిదానందలక్షణమగు బ్రహ్మ మొకటియే సత్యమని యీ జగమంతయు నబద్ధమని నిరూఢికాక మానదు.

"తదా సంపన్నో భవతి" అప్పుడు బ్రహ్మముతో జీవుఁడేకమగు నను వాక్యానుసారముగా సుషుప్తియందు భేద బుద్ధి న్దొలఁగి నానా విధ ద్వైత ప్రపంచదృష్టి లేక స్వపర భేదంబు లేక అహంకార మమ కారములఁ దొలఁగి కేవలానందమయుడగుచున్నాఁడు. "పురుష ఏవేద గుం సర్వం యద్భూతం యచ్చభవ్యమ్- అసంగో హ్యాయం పురుషః- నేహ నానాస్తి కించన- అయమాత్మా బ్రహ్మ- సత్యం జ్ఞానమనంతం

బ్రహ్మ" భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలములనుండు సమస్తమును బురుషుఁడే- పురుషుఁ డెద్దియు నంటదు- ఆత్మ తప్ప నిచట మఱే వస్తువును లేదు- మాఱనిదియు తెలివియె స్వరూపమైనదియు హద్దు లేనిదియు నంతట నిండుకొన్నదియు నగు వస్తువు బ్రహ్మ మనఁబడు చున్నది. గాఢనిద్ర మూర్ఛమత్తతలు గల దశలం దహంకార మమ కారములు గాని మఱేవస్తు జ్ఞానముగాని లేకుంటయును స్వప్నమం దును మన్యమదమనఁగాఁ గొంత మీఱి మదద్రవ్యసేవచేసినప్పుడు పిచ్చెత్తినప్పుడును దాఁ గన్న వికారములు మేల్కాన్న పిదపను మత్తు నిశ్శేషము తగ్గిపోయినప్పుడును వెఱ్ఱి సరిగా శాంతించిన తరు వాతను స్వప్నమనోన్మత్త దశల దాఁ గాంచిన దెల్లఁ చిత్తభ్రమ గాని వాస్తవముకాదని యెట్లనుకొనునో స్వలాభపరతమాని కేవల మును లోకోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతికెడు పుణ్యాత్ములు సర్వ భూతసములై యహంకారమమకారములతోఁజూచినజగమంతయును మనోభ్రమగాని వాస్తవముకాదనియును యథార్థ దృష్టి కాత్మ తప్ప నితరవస్తు వెద్దియును దగులకుండుననియును గామక్రోధ లోభ మోహా మదమత్సరములు విపరీతదృష్టిచేత మద్యమత్తునకు బొమ్మలవలెఁ జిత్త భ్రమచేఁ గల్పితంబులనియు నిర్గుణమగు నాత్మను. నానావిధ జంగమ స్థావరాత్మకమగు జగముగా మాఱనిదని దెలిసికొని జీవన్ముక్తులై బ్రహ్మానంద స్వరూపులగుచున్నారు. పురాణవాక్య లటుండనీ తన తోడి జనులకు మేలె చేయుచు బ్రతికెడు లోకోపకారపరాయణులకు మనస్సె సంతుష్టి. "సంతుష్టుఁడే మూఁడు జగములఁ బూజ్యుఁడు" అన్నట్లు తమ మనస్సంతుష్టికై కదా యందరు జనులును దేవులాడు చున్నారు. సంతుష్టాంత రంగమే సచ్చిదానంద లక్షణమగు బ్రహ్మము- లోకోపకారపరాయణులకుఁ దప్ప మనస్సంతుష్టి కలుగనేరదు. తాఁ గోరి యొప్పుకొన్న స్థితి యెట్టిదైనను జనుఁ డద్దానిని దన హితమునుగాఁ

గైకొని సంతుష్టి వహక మానఁడు. తావాంఛించినది తనకు నిత్య సంతుష్టి కలిగించునో లేక తొలుత సుఖముగా దోఁచి పిదప దుఃఖముగా మాఱునో యీసంగతి తన బాల్యము మొదలుకొని యిది నీకు మేలు మఱి యిద్ది కీడునకగునని మంచిచెడ్డలు వివరించు లోకోపకారపరాయణులు ప్రత్యక్షదేవతలు. సకల విద్యాస్వరూపులు నయి తల్లిదండ్రులు గురుడు లాప్తులయి ప్రోవ గన్పర్చుచున్నారు. ''అశరీర మాత్మా-అభయ మమృత మాత్మా'' ఆత్మకు శరీరము లేదు. ఆత్మకు భయము లేదు. మఱియుఁ జావును లేదు. లోకోపకారములగు అష్టాదశ విద్యల సార మెఱిఁగిన లోకోపకారపరాయణులు కేవలాత్మస్వరూపులై కైవల్యానందమందుచున్నారు. అనాదిగా నానావిధ జఙ్గమస్థావర ప్రాణులు జగమునఁ బుట్టుచు గిట్టుచుఁ దమ శరీరావయవముల చేతఁ జేయు క్రియలన్నియు అష్టాదశ విద్యాంతర్భూతము లే-

సకల జంతువులలో మనుష్యుల గుణములు మనుష్యులే యధికముగాఁ దెలిసికొనఁ గలరు. మఱియు నే దేశమందలి యే సంఘములో నే జాతిలో నే భాష యే కుటుంబ మే వయస్స్థితి యందలి వారా దేశ మా సంఘ మాజాతి యా భాష యా కుటుంబ మా వయస్స్థితి విశేషము లెక్కువగాఁ గనిపెట్టగలరు. పదార్థ విజ్ఞాన మఖిలవిద్యల యెఱుక వలనఁ గల్గును. మనుష్యులందున్న సకలవిద్య లెఱిఁగినవారికి జగమునందలి సకలపదార్థముల వివిధతత్వము లెఱుఁగఁబడును. పదార్థ తత్వజ్ఞానమువలన మనస్సునకెద్దియో యొకనిశ్చయమేర్పడును. మఱి యట్టి నిశ్చయమువలన మనస్సెదో యొకమార్గమునుమాత్రమే యవలంబించును. మఱియొకదానియందుమాత్రమే తప్పక నడిచెడు మనస్సు సంతుష్టిపొందును. తమ మనస్సంతుష్టికొఱకై కదా సకల జీవులును స్వభావముగా విశ్వప్రయత్నములు చేయుచున్నారు? ముఖ్యముగా మనుష్యులు తమ మనస్సంతుష్టికై సకలరాజ భోగములన్గోరు

చున్నారు ? చక్రవర్తిభోగము దేవేంద్రభోగముకూడ నాశించు చున్నారు ? భోగేచ్ఛ యెంతమాత్రమును జిత్తశాంతికలిగించ నేరదు. భోగములకు మేర లేదు. తనతోడివారికెల్ల సంతోషకరమగు వినయముతో సకలజన సమ్మతమగు కష్టపాటున ధనసంపాదన మొనర్చి జనులందఱ కంగీకారముగా భోగభాగ్యముల గొన్నప్పుడు మాత్రమే మనస్సు నిర్మలమై చెడనిసంతుష్టిపొందును. కోరికెద్దియులేక సంతృప్తిగా మనసున్న సమయమున మృతిచెందుటయే మోక్షమందుట. దేహముపువ్వువంటిది. మనస్సువాసనవంటిది. దేహమున్మనస్సును రెండును, బాంచభౌతికములే. పువ్వునశించినన్గూడనాపరిమళము మిగులును. దేహమును జీవమెట్లో మనసునకు గోరికట్లు జీవమున్నంతవఱకు స్థూల దేహము నశించదు. కోరికయున్నంతవఱకు సూక్ష్మదేహమగు మనస్సు నశించదు. ఆధారములేనివా రాధారమునకై దేవులాడునట్లు సజీవమగు స్థూలదేహమను నాధారమును విడిచినకోర్కెతోడి మనస్సు మఱల స్థూలదేహమను నాధారమునొంది తనకోరిక దీర్చుకొనుటకై వేసఁగి యందాకసము నలయమైతిరిగి భూమికివచ్చుటకు స్వభావముగాఁ బ్రవర్తిలు నీరువలె దేహమందు జొచ్చుటకై యల్లాడుచుండును. కోరికతోనున్న మనస్సే జీవుఁడనఁబడును. కోరికే కర్మమనబడును. కర్మానుసారముగా జీవుఁడు ఫలమనుభవించుటకై సహజముగా నానాశరీరములుదాల్చుచు. బొత్తిగా కర్మస్వరూపమగు కోర్కెనశింపఁగా నిత్యసంతుష్టుఁడై నిర్బాధకమగు శాశ్వతకైవల్యానందమున నుండును. కోరికయే దేహధారణమునకు మూలకారణము. కోర్కెలేని మనస్సు దేహధారణ మపేక్షింపక సచ్చిదానంద లక్షణమగు నాత్మలో లయము చెందును.

"పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి" పుట్టుట పెరుగుట నశించుటలు కల పాంచభౌతికమగు నీ సమస్త జగమును

పరమాత్మునియొక్క యొక మిక్కిలి సూక్ష్మాంశము. ఈసమస్తజగము కన్న లెక్కింపశక్యము కాని యన్ని రెట్లైనభాగము నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త స్వరూపము. అను వాక్యానుసారముగా సంకల్పేచ్ఛాప్రవృత్తి లేకాత్ముడు........న్యయుగములుండును. ఆత్ముడు సంకల్పేచ్ఛా ప్రవృత్తితోనున్న తృటికాలము మర్త్యులకు వేయి బ్రహ్మకల్పము లుగా లెక్కకు వచ్చును. మహాసముద్రము పరిమితిలో నొక నీటి తుంపురు పరిమాణము గణింపఁబడక యలక్ష్యము కాఁబడినట్టు మహా సముద్రమువంటి యాత్మయందు పసికిరాని యత్యంత సూక్ష్మమగు నీ సర్వజగమును నీటితుంపురువలె గణింపఁబడక యుపేక్షింపఁబడఁ దగినది మఱియును సంపూర్ణముగా దాహశాంతిని జేయఁజాలకున్న ప్పటికిని దాపమును జల్లార్పగల నదియున్న తెన్ను నెఱిగించు నీటి గాలివలె దేహధారణ రూపకమగు బ్రతుకుదాపత్రయశాంతి నొనర్ప గలయాత్మదిక్కు తెలుపఁదగిన గుఱుతై యున్నది. సుఖజీవితేచ్ఛయే తీఱనిదప్పి - 'అహమన్నమహమన్నమహమన్నమ్-అహమన్నాదోఽ న్నాదోఽన్నాదోఽన్నాదః నేనే మున్మూటికన్నమునై యున్నాను. నేనేమున్మూటికి నన్నము భుజించువాఁడను. అను వాక్యానుసారముగ నాత్మయే తనకుఁ దా నన్నమును భోక్తయునై యున్నది. "యోఽ స్యాధ్యక్షః పరమేవ్యోమన్ సోఽంగ వేదయది వానవేద" ఈసమస్త జగత్సృష్టికి నధ్యక్షుఁడై మరి యీసృష్టికి వేఱుగానున్న పరమాత్మ నకుగూఁడ నీసమస్త జగత్సృష్టి యెట్లగుచున్నదో యాసంగతి తెలి యునో తెలియదో అను వాక్యానుసారముగా నిజ్జగముయొక్క మూలమును దెలిసి వాస్తవమిదియని యూహిగఁజెప్ప నెవరికిని దరము కాదు. కాని-రోగ మెట్లుకలిగెనో యని రోగకారణము తెలిసికొను టకై చింతించుటకన్న రోగముపశమింపఁజేసికొని సుఖపడుటకై యత్నించకతీరదు. యేదుఃఖమును లేక శాశ్వతమగు సంతోషము

పొందుటకై కదా బ్రతుకునం గావలసినకోరిక? కరకర యాంకలియగు చుంటయును వింతవింత కోరిన చవులతోం గడుపునిండం దినుటయును మఱి యిచ్చవచ్చినట్లు భోగించుటయును హాయిగ నిదురించుటయును దేహమునకుంగాని మనస్సునకుంగాని యే నొప్పియును లేక యథేష్ట ముగా శాశ్వతముగా నే యడ్డులును లేక జీవించుచుంటయు నిదికదా బ్రతుకుకోరిక? సరియె – ఈకోరికల కన్నింటికిని గారణము దేహాస్మృతి కదా! ప్రతిజనుండును బ్రత్యక్షముగా నేకోర్కెగాని మఱి స్మృతియుంగాని తనకుందోంపనీనిగాఢనిద్రననుభవించుచునేయున్నాండుగదా! బ్రతుకులో నెట్టికలలుగాని మఱే బాధలును గాని లేని గాఢనిద్ర యొక యవస్థ– మఱియు నెల్లకోరికలతో మేలుకొనియుంట యింకొక యవస్థ– కనుక నిద్రాస్వరూపమగు విస్మృతియును జాగ్రత్స్వరూపమగు స్మృతియును బ్రతుకునందు రెండవస్థలు–సహజసిద్ధములు– బాధనుండి తప్పించు కొనుటకు సుఖమునం బ్రవర్తించుటకును బ్రతిజీవుని స్వభావము– మఱియును సకల ప్రయత్నములకును దేహాస్మృతియే కారణము– కాంబట్టి స్మృతిచే బంధమును మఱియు విస్మృతిచే ముక్తియును బ్రతి జీవుండనుభవించుచుంటయే రూఢి విస్మృతిదశనుండి స్మృతినందుటకు జనునకుం దన ప్రయత్నమున్నట్టు లనుభవములేదు గానిస్మృతితొలంగి మత్తుమందు మొదలగు సాధనములచేత విస్మృతిచెందుట తన ప్రయత్న సాధ్యమగుట యనుభవములో నున్నది. కాంబట్టి సుఖదుఃఖాత్మకముల స్మృతి రూపమునగు బ్రతుకు సంసారమున సహజమును దైవికమును– విస్మృతి రూపకమగు ముక్తి పురుషప్రయత్న సాధ్యము. లోకోప కారులగు ధర్మాత్ములు తమ పౌరుషముచేం గలిగించుకొను విస్మృతి రూపకమగు ముక్తి శాశ్వతము– లోకద్రోహులగు పాపాత్ములు మత్తు మందులచే కలిగించుకొను విస్మృతి రూపకమగు ముక్తి క్షణికము. నేను నాది యను నహంకార మమకారములు దొలంగి లోకోపకార

మునకై మాత్రమే జీవించు సజ్జనులకుఁ జిత్తమేకాగ్రత చెంది తమ దేహమును మఱిపించి శాశ్వతముక్తి న్గలిగించును మఱియును లోకోపకారపరాయణులకు మాత్రమే యీ సంసారరోగము శాంతించి నిత్యసుఖారోగ్యము కలుగును.

సంగీత సాహిత్య సంబంధ గంధము

సకల దుఃఖ విముక్తికై జనులు చేయఁదగిన కార్యములఁ గురించి యీ యష్టాదశ ప్రస్థానాత్మకములగు నానావిద్యలును మనుష్యులయం దనాదిగఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. సంగీత సాహిత్యాత్మకమై విద్య రెండు విధముల నున్నది. సంగీతము పని మఱియు సాహిత్య మాపని నొనర్చు తెలివి. దృశ్యము సంగీతము దృక్కు సాహిత్యము. సంగీతము జగమును సాహిత్య మాత్మయును— సంగీతము పౌరుషము. సాహిత్యము దైవము— సంగీతము భోజ్యము— సాహిత్యము భోక్త— లోకోపకారము సంగీతము— లోకోపకారము సలుపు నేర్పు సాహిత్యము— సంగీతము ప్రకృతి. సాహిత్యము పురుషుఁడు— సంగీతము లౌకికము— సాహిత్యము— పారమార్థికము— సంగీతము జగత్తు— సాహిత్య మీశ్వరుఁడు— జాగ్రత్స్వప్నములు—సంగీతము వికృతి— సాహిత్యము ప్రకృతి—సంగీతము జీవితము—సాహిత్యము మరణము—సంగీతము మిథ్యయు ననిత్యమును—సాహిత్యము వాస్తవమును శాశ్వతమును. సంగీతము సగుణము—సాహిత్యము నిర్గుణము.

విద్యాప్రకాశిక

విద్య యనఁగా సహజముగా జీవులు తమకుఁ గల తెలివిచే నెల్లవస్తువుల న్దెలిసికొని యొండొరులకుఁ దెలుపు నేర్పు. విద్యవలన ఫల మన్నివిధములచే జీవుఁడు తా సుఖపడి యొరుల సుఖపెట్టుట.

సుఖదుఃఖము లెల్లజీవులకు సహజములు. నొప్పి పోఁగొట్టునది సుఖము. నొప్పించునది దుఃఖము. స్థిరజీవులయిన చెట్లు చేమలకన్నఁ జరజీవులలోఁ బశుపక్షికీటములు, వానికన్న మనుష్యులు స్వము దుఃఖము పోఁగొట్టుకొను నుపాయములు వెదకుట కన్పట్టును. దుఃఖము పోఁగొట్టుకొని శాశ్వతసుఖ మనుభవింపఁజేయు సాధనసామగ్రి కల వారు మానవులలో విద్వాంసులు. మనస్సుచే గ్రహింపఁబడి శరీరావయవములచేఁ దెలుపఁబడు సుఖానుభవము విద్యయన జ్ఞానమన నొప్పును. తనకును బరులకు నసహ్యమును వేదనమిచ్చు కర్మము దుఃఖ మద్దియే యజ్ఞానమున విద్యయనఁదగును. సమాభేదదృష్టి విద్య యనియును భిన్నవిషమదృష్టియే యవిద్యయనియుం జెప్పవచ్చును. వెలితిపడుట విద్యాహీనుని లక్షణము. కేవల పరోపకారమునకు మాత్రమే జీవించు చెట్లు మొదలగు స్థావరప్రాణు లుత్తమ విద్యాబుద్ధులు గలవి. పశుపక్షిమృగాది తిర్యక్ జంతులు మధ్యమబుద్ధిగలవి. మానవు లధమబుద్ధులు గనుకనే విద్వాంసుల మనుకొని తప్పని సహజదుఃఖములకుఁ దోడు తెలిసియు న్గోరి లేనిపోని దుఃఖములు తగిలించుకొనుచున్నారు. ఈ విద్యాబుద్ధులు నిత్యములనియు ననిత్యములనియు రెండు తెఱఁగులు. పరమాత్మాశ్రయ మగు బుద్ధి నిత్యమలౌకికము న్యథార్థమును స్వతంత్రమును జీవుల బుద్ధి లౌకికము న్యథార్థాభాసమును బరతంత్రమును. అనిత్యబుద్ధు లగు దేహధారులకు నిత్యనిశ్చితబుద్ధి యగు పరమాత్మ తెలియఁబడుట చెవిచే దివ్వె న్జోల్చుటవలె నసంభవము. సర్వప్రాణులందు ముఖ్యముగ మనుష్యులు విపరీతబుద్ధులు. లేని దున్నట్లు మఱి యున్నది లేనట్లు భావించి సుఖదుఃఖము లందుచున్నారు. నిత్యబుద్ధుఁ డగు పరమాత్మునిలో సమదర్శనులగు జీవన్ముక్తులు మాత్రమే కలిసి నిత్యానందు లగుచున్నారు. విద్యచే వైరాగ్యము వైరాగ్యముచేఁ గైవల్యానందము సిద్ధించును.

అవిద్యచే రాగద్వేషములు నందుచే సంసారదుఃఖము గ్గలుగుచున్నవి. దైవానుగ్రహమున యథార్థజ్ఞాన మబ్బిన జీవులకు భ్రాంతిజన్యమగు సంసారదుఃఖము లంటనేరవు. పరోపకారపరులకు మాత్రమే దైవానుగ్రహము చేకూరును. పరోపకారమునకుఁ బ్రోత్సాహపర్చు దైవానుగ్రహమే విద్యాస్వరూపము. విద్యాఫలము సత్కర్మాచరణ మవిద్యాఫలము దుష్కర్మప్రవర్తకము. సత్కర్మమున సర్వభూతదయయు స్వార్థత్యాగము స్పరోపకారము న్వైరాగ్యమున్ దైవధ్యానమును. దుష్కర్మ మన స్వార్థపరతయు హింస యొనర్చుటయుం బరులకు ద్రోహ మాచరించుటయుం దుచ్ఛవిషయభోగేచ్ఛయును.

బుద్ధి స్వరూపము

విద్యలు పరాపరములని రెండు విధములు. పరమాత్మునిలోఁ జేర్చు నిత్యానందదాయకమగు విద్య పరవిద్య. పరవిద్యాప్రాప్తి సాధన మపరవిద్య. వైరాగ్యమునఁ బుట్టిన పరమాత్మైకధ్యానము పరవిద్య. వైరాగ్యసాధన మపరవిద్య. పరవిద్య యలౌకికము. అపరవిద్య లౌకికము. పరవిద్య యథార్థజ్ఞానమున లభించును. అపరవిద్య భ్రాంతిమూలము. పరవిద్యచేఁ గర్మబంధవిమోచనము నపరవిద్యచేఁ గర్మబంధప్రాప్తియుం గలుగుచున్నవి. పరవిద్యావంతుని లక్షణము సమాధి. అపరవిద్యావంతుని చిహ్నము సంసారప్రవృత్తి. విద్య యనఁగాఁ దెలివి. మఱి యీ తెలివి తెలిసికొన్నవిధమునఁ బ్రవర్తిల్లుటచేఁ గలుగు నేర్పని ముఖ్యతాత్పర్యము. ఈ తెలివి సర్వదేహధారులకు మఱియుం గొన్ని యచేతనము లనుకొన్నవానియెడ న్గూడఁ జూపట్టెడు. కొన్ని సహజపద్ధతుల ననుసరించి తమంతటఁ దాముగాని యితరవస్తువుల వశమునఁ గాని శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధ ప్రచారము సలిపించు నవయవవిశేషముల కదిలిక తీవ్ర మందావస్థలఁ

జేతనాచేతనముల క్రియావిశేషముఁ బట్టి యీ పదార్థములు జ్ఞానవంతములు మఱి యివి జ్ఞానవిహీనములని యెఱుఁగఁబడుచున్నవి. స్థిరసుఖావాప్తికై తోతెంచు పైకదలిక మంచితెలివి. అల్పసుఖాధిక దుఃఖకారకమగు చేష్ట దుర్బుద్ధిచేతను బ్రవర్తించుచున్నది. ఆకాశము గాలి, యగ్ని, నీరు, మన్ను మఱియు వీని స్థితిగతివిశేషములు కనిపెట్టిన కొలఁది మానము జడములని యనుకొన్నవానియెడలఁ గూడ సహజముగాఁ గాని యాగంతుకముగాఁ గాని స్వతంత్రముగాఁ గాని పరతంత్రముగాఁ గాని చేతనాంశమున్నట్లు కన్పట్టుచున్నది. జంగమ స్థావర ప్రాణివిశేషములందుఁ గూడఁ బంచభూతవశముననే చైతన్య ప్రవృత్తి నివృత్తులు తోఁచుచున్నవి. సహజపాంచభౌతిక సంపద లేనిచో దృఢారోగ్యము గల జంతువులందుఁ గూడఁ దెలివి చూపట్ట నేరదు. కాఁబట్టి తెలివి కాధారము పంచభూతముల పరస్పరసంయోగ వియోగావస్థా విశేషములుగాని వేఱొండు గాదు. ఆకాశమం దన్ని పదార్థములును మఱి సర్వపదార్థములం దాకాశ మున్నట్లే తెలివియందెల్ల లోకములు మఱి యెల్లలోకములందుఁ దెల్వియు నెడతెగకున్నవి. మన మెద్ది యాకాశ మనుకొనుచున్నామో యద్దియే యాత్మ దైవము విద్య సత్యము ప్రకృతి సత్యము ఆనందము చైతన్యము తెలివి యనఁదగును. మఱి యేపదార్థములను మన మాకాశముకన్న భిన్నము లనుకొనుచున్నామో యాపదార్థ సమూహమే యవిద్య, మాయ, జగము అవిద్య యవాస్తవము వికృతి యనిత్యము దుఃఖము జడము నెఱుకలేమి యనఁదగును. తమ యంతరాత్మలచే నెఱింగియు దిక్కుమాలిన నాస్తికులు తమ బాహ్యేంద్రియ ప్రత్యక్షముకాని కారణమాత్రముచే నాకాశము లేదని యాస్తికుల న్గాదనుట కహంకరించి పైకిమాత్రము వితండవాదము చేయుచున్నారు.

పృథివ్యప్తేజోవాయువులు నాల్గుభూతముల నాధారముగ నొక దానియందొకటి యిమిడియుండుట కాకాశములేనిచో నవకాశ మెట్లు? మఱియీనాల్గిటికిఁ బరస్పరాధారము కలదన్న యెడల నొక్క భూతమే కాలవశమున నాల్గురూపులఁ గన్పట్టునని చెప్పక నాల్గు చిన్నభూతములకాకాశావకాశము లేక నన్యోన్యసంయోగవియోగము లభించుటెట్లు? కాఁబట్టి యాకాశమను ద్రవ్యములేదనుట మొండి వాదమదటుండఁనీ, ఆకాశమునందే వివిధపదార్థసృష్టి స్థితిలయము లగు చుంట కన్పట్టుటచే బట్టబయలగు నీయొకయే సర్వజగత్స్వరూపమని కాని యనిత్యములగు సమస్తచరాచరోద్భవస్థితి వినాశములకీ బట్ట బయలు తెల్వి యేయాటపట్టనికాని చెప్పకతీఱదు. కాఁబట్టి యాత్మైక వేద్యమై స్వప్రకాశమై నిరాకారమై నిర్గుణమై కేవల సచ్చిదానంద స్వరూపపరమాత్మయే బట్టబయలనియుఁ దెలివియనియు నూహాకందు చున్నది. ఎద్దానింబట్టజంగమస్థావరప్రవృత్తినివృత్తులగపడుచున్నవో యెద్దియిజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులంగనిపెట్టుచున్నదో యద్దియేనిత్యసత్య శుద్ధబుద్ధముక్తస్వరూపక మవిద్యయాత్మ చైతన్య మానసులకునయిన మానసేంద్రియప్రత్యక్షానుభవముకాకమానదు. చైతన్య స్వరూపిణి యగు విద్య స్వప్రకాశకమగు తెలివియని నిరూపింపబడియెనుగదా— ఆయొక బయలంతటనిండి శరీరమశేషంబులందు మందతీవ్రావస్థల న్వెలువడుచు నవయవ సంచలనము కావించుచు వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయప్రయోగహేతు వగుచున్నదనఁగా శబ్దస్పర్శరూపరస గంధానుభవ ద్యోతకమై నామరూపవిశేషములఁ గాన్పించుచున్నది. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశములు న్నద త్తద్గుణములును గటకకుండల వికారములు బంగరున వేఱుకానట్లు తెల్వికంటె భిన్నములుకానేరవు. నామరూపభేదంబు లుపేక్షించినప్పుడు మిగిలినదంతయు బ్రహ్మస్వ రూపమగు బట్టబయలు తెల్వితప్ప మఱెద్దియు న్లేదని విశదపడును.

సహజముగాఁ బెరుఁగుట తఱుగుట వికసించుట వాడుట చలించుట పుష్పించుట ఫలించుటయు దప్పితీర్చుకొంట గాలి కావలసియుండుట యెరువారగించుట మొదలగుచిన్నెలు స్థావరజీవులందును, తిరుగాడుట భయపడుట యపాయము తప్పించుకొనఁ బ్రయత్నించుట నిద్రాహార విహారవిశేషములఁ జూపుట-ఖేదమోదములఁ గాయచేష్టలగపర్చుట- భయపెట్టుట హింసించుట - దొంగతనము మోసములఁ బ్రవర్తిల్లుట మచ్చికపడుట - యలవాటందుట మప్పఁబడుట - కట్టుబాటులకు లొంగుట నవరసంబులన్గదలికచేత మఱియు నెల్గుచేత నగపర్చుట మొదలగుచేష్టలు పశుపక్షులయందు సూక్ష్మదృష్టిచే నరసినకొలంది కీటములందు న్గాన్పించుచున్నది. జడములనుకొన్న వస్తువులన్గూడ శోధింపఁగాఁ గొంత చైతన్యముసూచింపఁబడుటచే ఆకసమంతయున్ జైతన్యమే - చైతన్యము నెఱుఁకయుంగాని పదార్థమే లేదని ఫలితము తేలుచున్నది. తేనెటీఁగలకు సంగ్రహశక్తి - భ్రమరములకు లాతి పురుగులన్ భ్రమరములుగఁ జేయు నుపాయము - సాలెపురువులకు బట్టల్లునేర్పు చీమల కన్యోన్యాభిప్రాయమెఱిఁగికొనితిరుగునేర్పు - నల్లు లకుఁ గఱచి చేతికందక దాఁగుకొను దొంగతనము - కప్పలు గుంపు గూడి బృందగాన మొనర్చుట - పాములు నాగస్వరమునకుఁ జొక్కి- యాడుట మఱియుం బలువిధముల తిర్యగ్జంతువుల మఱికొన్ని చమ త్కారములు న్విద్యావిశేషములన్ సూక్ష్మదృష్టిచేఁ గనిపెట్టినకొలంది " సర్వం విష్ణుమయం జగ " త్తనియు " సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మ " యనియుం "బురుషఏవేదగ్ సర్వ" మనియుం బల్కు-వాక్కు-లు ప్రత్య క్షానుభవ మొనరించుచున్నవి. స్థూలదృష్టిచే జంగమస్థావర విభాగ మొనర్చుటయును సూక్ష్మదృష్టిచేఁ బరమాత్మ విద్యాస్వరూపముతప్ప మఱివేఱుపదార్థము లేనేలేదనియును స్పష్టపడుచున్నది. కావునఁ బరిపూర్ణవిద్వాంసుఁడు నిత్యతృప్తుఁడై భ్రాంతిన్వీడనాడి యానందించు

చుండును. మఱియు నల్పవిద్వాంసులు భేదబుద్ధిచే భ్రాంతులై కర్మ వశమున నైహికసుఖదుఃఖము లనుభవించుచున్నారు. సర్వజగద్రూపిణియగు విద్య పలు తెఱంగుల జ్ఞప్తి- భ్రాంతి - మఱపు- మందత - వివేకము - విచక్షణత - వైపరీత్యము - యథార్థజ్ఞానము - ఎఱుగమి - కామక్రోధలోభమోదమాత్సరములు - నహంకార మమకారములు - రాగద్వేషములు- స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తులు- శౌర్యగాంభీర్య ధైర్యౌదార్య చాతుర్యము - నవరసములు - దొంగతనము - మోసము - చమత్కారము - సవ్వుసిగ్గులు - తెగనీల్గు - దంభము - పిఱ్ఱపీగుట - దయాదాక్షిణ్యములు - సంతోషము - దుఃఖము - దైన్యము - వదాన్యత - ఆర్తిక్రోధ్వ - శోష - బాల్యయౌవన వార్ధక వయోవిశేషములు - కల్మిలేములు - నిండువెల్గులు-చీకటి వెల్గులు - స్థైర్యచాపల్యములు - జపతపంబులు - పుణ్యపాపములు - సుఖదుఃఖములు - జనన మరణములు-సృష్టిస్థితిలయములు - జంగమ స్థావరవిశేషములన్నియుం జేరి సప్తపదార్థములనియు - షోడశపదార్థములనియుం జతుర్వింశతితత్త్వములనియుం బ్రకృతియనియుం బురుషుండనియు నీశ్వరుఁడనియుం బ్రజ్ఞానమనియు నన్మాన్యమనియుబ్రహ్మమని యు నవాఙ్మానసగోచరమనియు సత్తితమనియు నామరూపవిశేషముల వివిధమతంబులం బరఁగుచున్నది.

విద్యాశబ్దము యథార్థజ్ఞానమునకు బుద్ధికి న్వర్తించును. పరమాత్మయందలి ప్రకాశగుణము బుద్ధి. సర్వవ్యవహారముల కారణమగు జ్ఞానము- అంతఃకరణ స్వరూపమనియు- అంతఃకరణ భిన్నమనియు- నిరాకారము నిశ్చయాత్మకమనియు బుద్ధి న్గూర్చి వివిధవిధములం బల్కుచున్నారు. నిత్యము ననిత్యమనియు న్బుద్ధి రెండు విధములు. పరమాత్మబుద్ధి నిత్యము. అది ప్రత్యక్ష ప్రమాణస్వరూపమై సాక్షాత్కారమనంబరఁగును. చరాచరజీవుల బుద్ధి యనిత్యము.

అనిత్య బుద్ధి స్మృతియనియు యనుభవమని రెండు తెఱఁగులు. స్మృత్యనుభవములు రెండును యథార్థములనియు నయథార్థములనియు రెండేసి విధములందు స్మృతి యొక విధమే- ప్రత్యక్షము ప్రమితి యను మితిశాబ్ద బోధమని యనుభవము నాల్గువిధములు. అందు యథార్థానుభవము ప్రమ యనియు నయథార్థానుభవము భ్రమ యనియుం జెప్పఁబడుచున్నవి. ప్రత్యక్షము సవికల్పకమనియు నిర్వికల్పకమనియు ద్వివిధము. అందు నిర్వికల్పకము ప్రమయుం గాదు భ్రమయుం గాదు. సంశయ ప్రత్యభిజ్ఞోపనీత భానాదికములు సవికల్పక ప్రత్యక్షమునందే యంతర్భూతములు. నిత్యానిత్య భేదముచేఁ బ్రత్యక్షము రెండు విధములు. పరమాత్మాశ్రయమగు ప్రత్యక్షము నిత్యము న్యథార్థమును. జీవసంబంధమగు ప్రత్యక్షము యథార్థమున యథార్థము కూడ నగును. జీవాత్మమాత్రసమవేతములగు ననుమిత్యుపమితి శాబ్దబోధములను మూఁడు ననిత్యములే యని యొక మతము- విద్య యనియు నవిద్యయనియు బుద్ధి రెండు తెఱఁగులు. అందుఁ బ్రత్యక్ష లైంగిక స్మృత్యార్ష లక్షణ భేదముల నాల్గు విధములు. అవిద్యగూడ సంశయ విపర్యయ స్వప్నా నధ్యవసాయ భేదముల నాల్గు విధములు. యెద్ది లైంగికమో యది యనింద్రియజము. ఇంద్రియజము కూడ సర్వజ్ఞీయ మసర్వజ్ఞీయమని రెండు విధములు, అందు సర్వజ్ఞీయము యోగజధర్మలక్షణ ప్రత్యాసత్తిచే నాయాపదార్థసార్థ జ్ఞానము. అసర్వజ్ఞీయప్రత్యక్షము సవికల్పకమనియు నిర్వికల్పకమనియు రెండు తెఱఁగులు. అందు సవికల్పక జ్ఞానము ప్రమాణము కాదని కొందఱి మతము. ఇది యొక మతము. మొట్టమొదట బుద్ధి యనుభూతి యనియు స్మృతియనియును రెండు విధములు. అనుభూతి కూడ నొకరి మతమునఁ బ్రత్యక్షము ననుమితి యని రెండు విధములు. ప్రత్యక్షము కూడ ఘ్రాణజాది భేదముచే నాఱు విధములు కలదై సవికల్పక నిర్వి

కల్పిక భేదముచే రెండు తెఱంగులై లౌకికాలౌకిక భేదముచే ద్వివిధము. అనుమితి కూడఁ గేవలాన్వయి కేవల వ్యతిరేక్యన్వయవ్యతిరేకిరూప త్రివిధానుమానజన్య మౌట మూఁడు విధములు. ఇది యొక మతము. ప్రమాప్రమారూపముల బుద్ధి రెండు విధములు. అది మఱియును సంశయ నిశ్చయభేదముచేఁ గూడ రెండువిధములు. ఈ మతమునందు సాదృశ్యకిలాఖనస్థలమందుఁ బదజ్ఞాన స్థలమందుఁ గూడఁ దఱువాత లింగపరామర్శోత్పత్తియే ప్రత్యక్షానుమానాతిరిక్తప్రమాణాంతర మొప్పుకొనకుంటచే ననుమితి యగుచున్నది. ఇది యొక మతము. సాత్త్విక రాజస తామస భేదములచే బుద్ధి మూఁడు విధములు. అందుఁ బ్రవృత్తి నివృత్తులుఁ గార్యాకార్యములు, భయాభయములుం బంధమోక్షములు నెద్ది తెలిసికొనుచున్నదో యది సాత్త్వికబుద్ధి. ధర్మాధర్మములు కార్యాకార్యములుం బొరపాటుగా దేనిచేఁ దెలియఁబడునో యద్ది రాజసబుద్ధి. అధర్మము ధర్మమని మోహమున మున్గియుంటచే విపరీతముగా సకలార్థముల నెది యెన్నుచున్నదో యది తామసబుద్ధి, ఇష్టానిష్ట విపత్తి వ్యవసాయ సమాధిసంశయ ప్రతిపత్తులని బుద్ధి గుణము లైదు. శుశ్రూషాశ్రవణ గ్రహణ ధారణోహాపోహార్థ విజ్ఞానతత్త్వ జ్ఞానములని బుద్ధి కేడు గుణములు. ప్రమాణ విపర్యయ వికల్ప నిద్రాస్మృతులని బుద్ధి కైదు వృత్తులు. మానస మలములైన శోక క్రోధ లోభ కామ మోహ పరాసుతేర్ష్యామానవిచికిత్సాహింసాసూయాజుగుప్సలని బుద్ధి నాశహేతువులు పన్నెండు. ఇది యొక మతము. చేర్పు చెంతల నున్న వస్తువును గూర్చి యిది యనియు దూరముగ నున్నదాని కదియనియు క్రియా స్వాతంత్ర్య కర్తంగని నీచేతననియు, కరణవ్యాపారము ననుసరించి చేయఁబడె ననియుఁ గర్తృప్రయోజకత నపేక్షించి యిమ్మనియు నియోజ్యనియోక్తృవ్యాపార మనుసరించి వీని ననియు నీ మొదలుగా బుధ్య

పేక్ష్య మూహనీయము. నిరాకారనిశ్చయము లాత్మ బుద్ధి. మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారము లన్తఃకరణమనియు సంశయనిశ్చయ గర్వస్మరణ ములు తద్విషయములనియు నిటు బుద్ధి గూర్చి న్యాయ వైశేషిక సాంఖ్య వేదాంతశాస్త్రములం దెలియఁబడుచున్నది. గాలవాది ఋషులయొక్క యతీతానాగతాజ్ఞాన మాప్తుసుఁబడుచున్నది. విజాతి జ్ఞానహేతువు విద్య.

న్యాయశాస్త్రము వేదములు నీతిశాస్త్రము నర్థశాస్త్రమని విద్య నాల్గువిధముల గౌతమమహామర్షియు-నాల్గువేదము లాఱువేదాంగ ములు ధర్మశాస్త్రము పురాణము తర్కము నగలిసి పదునాల్గు విద్య లని మనువును- షడంగములతోఁగూడిన నాల్గువేదములుం బురాణ న్యాయ మీమాంసా ధర్మశాస్త్రము నగలిసి పదునాల్గు విద్యలని యాజ్ఞవల్క్య మహర్షియు- ఈపదునాల్గింటి కాయుర్వేద ధనుర్వేద గాంధర్వ వేదార్థశాస్త్రముల నాల్గింటి నగలుపఁగాఁ బదునెన్మిది విద్యలని విష్ణుపురాణమును- బ్రహ్మను నెఱిసికొనునది పరయనియును ఋగ్వే దాది లక్షణ యపరయనియు నివ్విద్య రెండు విధములని శ్రుతియుం బల్కుచున్నది.

తెల్వియొక్క కార్యరూపము విద్య. ఆ కార్యమునకుం బని మట్టు లింద్రియములుం బాహ్యపాంచభౌతికవస్తువులును, సహజ కృత్రిమభేదముల విద్య రెండువిధములు. స్థావరములు తిర్యగ్జంతువులు స్వయముగా నొనర్చు కార్యములు సహజవిద్యలు. మనుష్యులలో ఋషులుగాక తక్కువా రొనర్చుచున్న కార్యములన్నియుం గృత్రిమ విద్యలు. ఆహారనిద్రాభయ సంభోగకార్యములు సర్వప్రాణిసామాన్య సహజవిద్యలు. సహజవిద్యావాస్తవము. కృత్రిమవిద్య వాస్తవము న్గా దవాస్తవము న్గాదు. ఆఁ బెయ్యయున్ గేదెపెయ్యయు న్గాని దిక్కుమాలినపెయ్య. జగదుపకారపరులగు మునులు తప్పఁ దక్కిన

మనుజులు తిర్యగ్జంతులవలె నిద్రాహారవిహారముల నదగులుచుఁ బుట్టుచు గిట్టుచున్నారుగాని తమ కృత్రిమవిద్యావిశేషముచేఁ దాము దుఃఖము నద్పించుకొని యితరప్రాణుల నుసుఖపెట్టఁజాలకుంటకుఁ దోషుగా స్వార్థపరులై సర్వభూతద్రోహ మాచరించి మఱియు నితరప్రాణుల కన్న నూఱింత లెక్కువ దుఃఖమున నశించుచున్నారు.

తిర్యగ్జంతువులలోఁ గూడఁ బశువులలో హనుమంతుఁడు, పక్షులలో నులూకుఁడు, పాములలోఁ బతంజలి మొదలుగా ననేకులు ఋషు లున్నారు. ఈ మహర్షులందఱు నతీంద్రియద్రష్టలై జగదుప కారమునకు స్వయంప్రకాశమగు ప్రజ్ఞానమున పరవిద్యారూపమని తెల్పిరి. ఆ ఋషుల కట్టి తెల్వి సహజము. అస్మదాది సామాన్య మనుష్యుల కట్టి విద్యలం దెలిసికొని యట్లు ప్రవర్తిల్లి యుభయు తారకముగా నడువఁగల సహజశక్తి కాలవశముననో గ్రహచారము ననో మఱెందుచేతనో గాని పొడఁజూపకుంట శోచనీయము. మానవు లలో వేదశాస్త్రానుసారమున జరిగినపని యంతయు నసహజ విద్యా ధర్మము. సద్గురుముఖమున వేదశాస్త్ర రహస్య మెఱిఁగి భక్తిశ్రద్ధలం బ్రవర్తిల్లు విద్వాంసులు మాత్రమే తాము తరించి యితరులం దరింపఁజేయఁగలరు. అన్నివిద్యలలో గొప్పవిద్య యాప్తవాక్యము నమ్ముకొని యాప్రకారము ప్రవర్తిల్లుట మునులందఱు నాప్తులే కాని వారిలో గౌతమమహర్షి వ్యాసమహర్షియుం బరమాప్తులు. గౌతముఁడు పదార్థతత్త్వజ్ఞానముచే నిశ్శ్రేయసము లభించుననియును వ్యాసుఁడు బ్రహ్మజ్ఞానముచేఁ గైవల్య మబ్బుననియుం దెల్పిరి. గౌతమునివలన సత్కర్మాచరణమును వ్యాసునివలన స్వకర్మసన్న్యాస విధియు నేర్చుకొనవలసిన యంశములు. ఈ సంసారచక్రమునఁ దిరుగు వారలకు సేవ్యములుగా సకలశ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణములందు ధర్మార్థ కామమోక్షములను నాల్గు పురుషార్థములు వర్ణింపఁబడు

చున్నవి కాలజ్ఞుఁడైన పండితుఁడు కాలము నెఱిఁగికొని ధర్మార్థ కామములను సేవించవలయునని భారతమును, నిత్యసుఖాభిలాషులకు మోక్షమే కోరఁదగినదని స్మృతియుం దెల్పుచున్నవి. ఈ నాల్గు పురుషార్థములలో నిరతిశయానందలక్షణము నిశ్శేషముగా దుఃఖమును బోఁగొట్టునదియు నిరుపాధీచ్ఛావిషయ మౌటచే ముఖ్యముగాఁ గోరఁదగిన పురుషార్థము మోక్షమే.

ధర్మార్థకామములు మోక్షము స్సాధించుటకుఁ దగిన సాధనములు. ముఖ్యముగాఁ బ్రవృత్తినివృత్త్యాత్మక ద్వివిధ ధర్మమే పురుషార్థములు సాధించుట కవశ్యసాధనము. ప్రవృత్తి యను ధర్మమున కత్యంత శుభాభ్యుదయమును నివృత్తియను ధర్మమునకుఁ గైవల్యమును ఫలములని స్కాందపురాణమును ధర్మమువలన సుఖమును జ్ఞానమును సిద్ధించును గనుక విద్వాంసుఁ డన్నిటినిఁ బరిత్యజించి ముఖ్యముగా ధర్మమునే యాచరింపవలయునని భారతమును, ధర్మాచరణముచేఁ బాపము నోఁగొట్టుచున్నాఁడని శ్రుతియు నిట్లు ప్రాయశ్చిత్తాదిధర్మముచే దురితక్షయము కాఁగా దుఃఖము నశించునని సకలశ్రుతి స్మృతీతిహాసపురాణాదుల వ్యాఖ్యానింపఁబడు చున్నది. అర్థముగూడ దుఃఖము నోఁగొట్టునని యుందటి యను భవముచేతను సువర్ణాదిద్రవ్యదాతలు దీర్ఘాయువులై స్వర్గాపవర్గము లందెదరని మంత్రవర్ణమును సువర్ణదానము చేయువాఁడు తత్క్షణమే పరిశుద్ధుఁ డగునని స్మృతియు నుడువుచున్నవి. కామముకూడఁ బురుషార్థమే. అర్థమును గోరి ధర్మమాచరించును. కామార్థమై యర్థమును గోరును. కామము తీఱినవెనుక నెద్దియుం గోరఁడు. విషయభోగములందు సంచరించువారల కెట్టి ప్రీతి కల్గుచున్నదో దానికే కామమని పేరదియే కర్మములయొక్క శ్రేష్ఠఫలమని భారతము. కామమనఁగా నిహలోకసుఖము. ఈ సుఖమునకు నాశము

కలదు గాన నిట్టి కామము ముఖ్యపురుషార్థము కాదని వ్యాసమహర్షి తాత్పర్యము.

ఈ పురుషార్థసర్వజ్ఞత్వము యథావిధిగా వేదాధ్యయనము చేయువారికేఁ దప్ప నితరులకుఁ గలుగ నేరదు.

విద్యాశబ్ద నిర్వచనము

'వేదమున కిట్టి మాహాత్మ్య మెట్లువచ్చెననఁగా మనుష్యుల వలనఁగాక కేవలేశ్వర ప్రకాశితము లౌటచే నపౌరుషేయములు గనుక వేదములకు స్వతఃప్రామాణ్యము సిద్ధించెను. ఋగ్వేద యజుర్వేదము లీశ్వరుని. నిశ్వాసములు – ఎవ్వఁడు బ్రహ్మను సృజించెనో మఱియాబ్రహ్మకు వేదములెవ్వఁడు నేర్పెనో – సర్వవిద్యలను శాసించినవాఁడు అని శ్రుతులును – వేదములకుఁ గర్త యెవ్వఁడున్లేఁడు. వేద మీశప్రకాశితమని స్మృతులును బురాణమును వందలకొలఁది బల్కుచున్నవి గనుకను కార్యము కారణమునుండియే కార్యము వెంటనే పుట్టుటవేఱుగాఁగాదు. జగత్కారణమగు నీశ్వరునికంటె నితరమైన మఱియెవ్వఁడైన నపూర్వవేదప్రకాశకుఁ డిది వఱకును లభింపకుంటచేత నయ్యది వేదమందు సంభవించుచున్నది. వేదముల కపౌరుషేయత్వమైనచో నిదియిట్లు కానిమ్ము–కాని యదట్లు కానేరదేలననఁగా – వాక్యములౌటచే మహాభారతాది వాక్యముల వలె వేదవాక్యములు పౌరుషేయములు. ఈ యనుమానముచేఁ బౌరుషేయత్వసిద్ధి కలుగుటచేతను – పౌరుషేయమనఁగా స్వతంత్ర పురుషపూర్వకత్వమే. ఆ హేతువుచేఁ గ్రమవంతములగు వర్ణములు పదము క్రమవంతములైన పదములు వాక్యము – క్షణోపలబ్ధవర్ణము లందుఁ గ్రమము నైజముగా సంభవింపదుగనుక నుచ్చారణక్రమనిబంధనమే. యుచ్చారణక్రమము పురుషప్రయత్నసాధ్యమే. ఇట్లగుటచేఁ

క్రమముకలవగుటవలన వేదవాక్యములు పురుషప్రయత్న నిష్పాద్య
ములేకాఁబట్టి వానికిఁ బౌరుషేయత్వము సిద్ధించెనన్నయెడల నిట్లు
సమాధానము చెప్పఁబడుచున్న దెట్లనఁగా, వేదములకుఁ గృతకత్వ
మొప్పుకొని తత్కర్త కల్పింపఁబడుచున్నాఁడుకదా యట్టి పురుషునకు
శరీరమున్నదా లేదా - శరీరముండుటయే సంభవించ దంతటన్ జక్షు
రాదీంద్రియ జన్యములగు నాయాపదార్థవిశేషవిషయకమగు పరస్పర
విలక్షణక్షణిక జ్ఞానముకలవాఁడై వృద్ధవ్యవహారముచేఁ బదపదార్థ
సంబంధమెఱిఁగిన శరీరవంతునకుమాత్రమే స్వతంత్రకర్తృత్వముండునని
చెప్పఁబడిన వాక్యత్వము తాదృశకర్తృత్వముచే వ్యాప్తమగుచు నట్టి
కర్తృత్వమే స్వవ్యాపకమైనచో నశరీరకర్తృత్వాసిద్ధినుండి యొకపక్ష
మున సాధించుచున్న యశరీరకర్తృత్వమరికట్టుచున్నది-పోనీ యిచ్చట
గూడ ననిత్యజ్ఞానేచ్ఛగలశరీరవంతునకే కర్తృత్వముకానీ - కాని -
బుద్ధియున్కికి బాధకానేరదు. చిరవృత్తిగలకర్తయందు బుద్ధిప్రాప్తియే
కాదనినయెడల నిద్ది చతురబుద్ధుల చిత్తమునకు జమత్కారముం
దోఁపింపదు. వేదవాక్యములకు శరీరి కర్తయైనచో నట్టివానికిఁ జిరవృత్తి
త్వముచే నుపలబ్ధియొక్క యభావమందుఁగూడ నెవ్వనికో నిశ్చయ
ముగానది స్మృతికిరాకమానదు. అట్లైవనిచేనైనను స్మరింపఁబడలేదు.
కాఁబట్టి వేదమునకుఁగర్త లేఁడనియు నిత్యస్వభావసిద్ధము వేదమనియును
నిశ్చయింపఁబడుచున్నది - ఇదీలాగుకానీ - నిత్యత్వమునకుఁ గారణ
మెవ్వనిచేతనో యొకనిచే స్మరింపఁబడకుంటయా? లేకందఱచేతఁగూడ
స్మరింపఁబడకుండుటయా? మొదటిది కాదు. దేవదత్తుని స్మృతిలో లేని
ఘటము విష్ణుమిత్రునింట నున్నదిగనుక- రెండవదికూడ కాదు - జైమి
నీయులచే స్మరింపఁబడకున్నను కణాదాక్షపాదాదిమునులచే స్మరింపఁ
బడుటచేతను - ఇట్లనినయెడల నదట్లుకాదు - వారల సంబంధులచేఁ
గూడ వృద్ధవ్యవహారముచేఁ దెలియఁబడిన పదార్థసంబంధముకలిగి

తదర్థవిషయకమైనవిలక్షణతాజ్ఞానకచక్షురాదీంద్రియజన్యవేదనతోఁగూడి తలిదండ్రులచేఁ బొడమిన పాంచభౌతిక శరీరముఁ గూర్చి స్మృతి బొత్తిగా నెవ్వరియెడనైనలుగకుంటచేత నశరీరుఁడగు పరమేశ్వరునిచే వేదప్రకాశకత్వమందుఁ బర్యవసాన హేతువుచేతను వారెట్టి వేదకర్తను స్మరించుచున్నారో యట్టి కర్తృత్వము యొక్క వాక్యత్వము నిత్యత్వ సిద్ధాంత శత్రుత్వముచే విరోధకము కానేరదు. సర్వశాస్త్రములలోఁ బురాణము మొట్టమొదట బ్రహ్మచే స్మరింపఁబడెను. పిమ్మట వాని నలు మొగములనుండి వేదములు వెలువడియె నని పురాణస్మృతిచేతను-తొలుత ఋగ్వేదము కలిగెను. వాయువునుండి యజుర్వేదము నాదిత్యునివలన సామవేదముం బుట్టెనని యైతిరేయబ్రాహ్మణముచేత నాయజ్ఞమునుండి ఋక్సామము లుచ్ఛళిల్లెనని మంత్రవర్ణముచేతను వేదములకుఁ బౌరుషేయత్వము సిద్ధించుచున్నదని చెప్పఁగూడదు. ఆ ప్రమాణములకుఁ బరస్పరవిరుద్ధములగుటచేతను బ్రమాణాంతరబాధితము లౌటచేతను, గనుక ప్రజాపతి తన వపయను బ్రేగును బెకలించెను. ఈ మొదలగు నర్థవాదముల యుపపత్తికి స్వార్థతాత్పర్యము లేమిగనుకను-సత్కార్యవాద సిద్ధాంతమునందు సృష్ట్యాదిని బ్రహ్మముఖములనుండి వేదావిర్భావ మాత్రమే కాని యసత్తుల యుత్పత్తియని యంగీకరించుటలో నేకమూల కల్పనాలాఘవముచే నవిచ్ఛిన్న ధారావాహికచే ననాది సిద్ధినుండి కాదు.

పురుషార్థసర్వజ్ఞత్వము

అష్టైనచోఁ గారకము కాధుమము తైత్తిరీయకమని యీ మొదలగు తత్తద్వేద విషయక సమాఖ్య లోకమందగపడుచున్నది కదా- తద్ధిక మను ప్రత్యయము వానిచేఁ బ్రోక్తమను నీయర్థ

మను వర్తించుచున్నది. అట్లైనచో వ్యాసునిచేఁ బ్రోక్తమయిన భారతము వైయాసికమన్నట్లీ ప్రకారముగా వేదములకుఁ బౌరుషేయత్వము తోఁచుచున్నది. మఱియును వేదవాక్యము వాది ప్రతివాదులకు వివాదావిషయము, కాళిదాసాదికవి వాక్యమువలెనే వాక్యమగుటచేతనని యిట్లు తెలుపఁబడిన యనుమానముబట్టి యపౌరుషేయత్వము సిద్ధింపదన్నచో నట్లు కాదు. అధ్యయన సంపర్కాప్రవర్తకత్వముచే సమాఖ్యోపపత్తి కనుకను కఠకాథుమాంకితమని యొప్పుకొనుటలోఁ బూర్వోక్తావిర్భావమాత్ర బోధకముచే నా యజ్ఞమునుండి కలిగెనను మొదలయిన వాక్యముచే విరోధముయొక్క దుష్పరిహారముం బట్టి ఒక మునికృతమం దితర ముని కప్రామాణ్యము తోఁచినయెడలఁ జారిణీన్యాయముచే సర్వవేదశాఖలకు నప్రామాణ్యాపత్తియందు బ్రహ్మాదివ్యాసపర్యంత మంగీకరింపఁబడిన ప్రామాణ్యమునకసంభవాపత్తిహేతువుం బట్టియును యాజ్ఞవల్క్యశాకల ప్రభృతి మునీశ్వరులకు విషయాంతరములందు విరుద్ధార్థ ప్రతిపాదకవాక్యము లున్నవి కానీ వేదాపౌరుషేయత్వమందు కాదు. ఇంతియేగాక కాళిదాసాది కవిగ్రంథముల నాయాసర్గల తుదియం దాయాగ్రంథకర్తల పేర్లు దొరకుచున్న వాతీరుగనే వేదము పౌరుషేయమైనచో నాయా యధ్యాయ సమాప్తియందుఁగాని గ్రంథసమాప్తియందుఁగాని కర్తలెవరో వెల్లడికాఁదగినది. అటుల వేదకర్తలపేర్లు చిక్క లేదు. కావున వాక్యత్వహేతువుచేఁ బ్రతికూలతర్క పరాహతత్వముచేత వేద మపౌరుషేయమని జైమినీయులచే సాధింపఁబడెను. కాని వేదాధ్యయన సామాన్యముం బట్టి యిప్పటి యధ్యయన మెట్లో యట్లే సర్వవేదాధ్యయనము గుర్వధ్యయనపూర్వకమే. ఈ హేతువు చేత వేదాపౌరుషేయత్వము నిశ్చయింప శక్యమగుటచేతను యథాపూర్వముగ ధాత కల్పించెనను శ్రుతిం బట్టి యేది కల్పమో యది కల్పపూర్వకమే యను న్యాయముచేత సంసార మనాదియగుటచేత నీశ్వరుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డౌటచేతను గతకల్పీయమగు వేదము నీశ్వరుఁ

డీకల్పమం దుపదేశించుచున్నాఁడని యింతమాత్ర ముపపత్తియందుఁ బ్రమాణాంతరముచే నర్థము న్పొందిక చేసిన కల్పనానుపపత్తి చేతను వైదికశబ్దముల కనాదిత్వము సిద్ధించుచున్నది. కాని యిది విశేష మేమనఁగా, ఏ హేతువుచే లోకసిద్ధపదములకుఁ బౌర్వాపర్యనియమ మొప్పక యథేష్టముగాఁ గవీశ్వరులు వాక్యములఁ బ్రయోగించు చున్నారో యాలాగుననే వృద్ధిసంజ్ఞాసూత్ర మహాభాష్యమందు సంస్కరించి సంస్కరించి పదములు విరచింపఁబడుచున్నవి. వాని కిష్టమువచ్చిన ట్లభిసంబంధము కలుగుచున్న దెట్లనఁగాఁ దెమ్ము పాత్రముం బాత్రముం దెమ్మన్నట్లు వేదమం దో పౌర్వాపర్యనియ మము తప్పదు. ఆ నియమ మెవ్వరు న్దాఁటశక్యముకాదు. కనుకనే వేదమర్యాదా సంరక్షణముకొఱకై భిన్నభిన్న ప్రాతిశాఖ్యలు ప్రతిఁ శాఖమున నాయామునులచేఁ జేయఁబడినయవి. కావుననే లౌకిక శబ్దములకంటె విలక్షణార్థ ప్రతిపాదకములుగా మాత్రమే వేదస్థ శబ్దములు నిఘంటు నిరుక్తిగ్రంథములందు యాస్కమునిచే నిరూపిత ములు కాఁబడినవి. వేదము మనుష్యకృతమైనచో నుర్త్వబుద్ధి దోషశంకా కలుషితత్వముంబట్టి వేదప్రామాణ్య మెవ్వరిచేతనైన నంగీకరింపఁ బడకుండుఁగదా. ఈ హేతువుచేతనే యీశ్వరప్రకా శితములయిన మంత్రాయుర్వేదములందుఁ బ్రవృత్తి సామర్థ్యమును బట్టి యర్థవ్యభిచార వినిశ్చయముచేతఁ బ్రామాణ్యము సిద్ధము. ఔషధభేదముల యొక్కయుం దత్సంయోగ విశేషములయొక్కయు నాయా వర్ణావాపోద్ధారణముచేఁ బదివేలేండ్ల జీవితముచేత నైనప్పటిని నన్వయవ్యతిరేకము చేయుటకు లౌకికవ్యవహారి సమర్థుఁడు కాఁడని యోగవాచస్పత్యమునందు వక్కాణింపఁబడియెను. కల్పాంతరీయ మైన వేదానుపూర్వీభేదము కానేరదను నభిప్రాయముతో వేదములు శబ్దప్రధానములని మమ్మటభట్టు సూచించెను. ఇంతేగాక, కర్తలపేర్లు కన్పట్టని యితరగ్రంథము లనేకము లుండును. వానికిఁ గూడ నిత్యే శ్వర ప్రకాశితత్వాద్వ్యాప్తి కలదని చెప్పఁజనదు. వానికి వేదము

వలెఁ బ్రసిద్ధి లేమిచేతను మఱి యిటువంటి పురుషార్థ సాధనత్వా భావముచేతను శిష్టు లంగీకరింపకుంటచేతను, బాహురులుకూడ నవియు నుపాదేయములని చెప్పఁగలరు కావునను మఱి యీ హేతువు చేతనే వేదమంతయున్ ధర్మమూలమను మనువచన వ్యాఖ్యానావసరమున వేదముయొక్క ధర్మమూలత్వము మన్వాద్యుపదేశ సమధిగమ్యము కాదుగాని యబాధిత విషయప్రతీతి జనకత్వముచేతను బురుష సంసర్గదోషములచేఁ గూడ మిథ్యాభిధానా శంకాభావము వల్లను నైజముగా శబ్దాదుత్పత్వముంబట్టి ప్రత్యక్షవత్స్వతః ప్రామాణ్యము సిద్ధించుచున్నదని మేధాతిథిప్రభృతులచే నుడువఁబడుచున్నది. యీ హేతువుచేతనే సాంఖ్యాద్యాస్తికదర్శకారుల కందఱికిని జగత్కారణవిషయమై పరస్పరభేద మున్నప్పటికి వేద ప్రామాణ్యము విషయమై లేశమైనను విప్రతిపత్తి లేనేలేదు. వేదోదితానుష్ఠానముయొక్క ఫలావశ్యం భావనిశ్చయమువల్లనే దేవతలే యజ్ఞము జేసిరో యద్దియే యసురులుగూడ నొనర్చిరను మొదలు వేదవాక్యములం దసురులకుఁ గూడ వేదమందుఁ బ్రవృత్తి యగపడు చున్నది. ఈసంగతి కొంచెమైనం దెలిసికొనక తమకుఁ దోఁచిన కుతర్కముచేతనే వేదము లప్రమాణములని తెల్పుటకై యవి మనుష్యకల్పితములని తప్పఁబల్కుచున్నారహా! వీఁడు నన్ను నిష్కారణము దూషించుఁగదాయని యల్పవిద్వాంసునకు వేదము జడియుచున్నదను సర్వశిష్టాంగీకృత స్మృత్యాదివచనములచేత నట్టి యల్పవిద్వాంసులు వేదాధ్యయనమునకుఁ గాని వేదవిమర్శకుఁ గాని యధికారులు కారా దాస్తికు లాయల్పవిద్వాంసుల కల్పన లంగీకరించుట కేవల మనుచితము. పైఁజెప్పిన ప్రకారము వేదము లపౌరుషేయములు స్వతఃప్రమాణములని సిద్ధాంతము.

ఆకాశము నిత్యము భూమి నిత్యము మఱియు నీ జగమంతయు న్నిత్యమనిన ప్రకారముగా వేదములు ధ్రువములనియు నీశ్వరప్రకాశితములనియు సర్వజ్ఞులగు తత్వవేత్తల సిద్ధాంతమునకు బాధక మెంతయున్నగ్గఁ బోదని విద్వాంసులు బాగుగ నాలోచించి నిశ్చితులు కావ

లయును. ఇంతేగాక యాధునికులుగూడఁ బాణిన్యాదిమునుల బుద్ధి చాతుర్యము నెన్నికచేసి యావాక్యములు ప్రమాణమనుచున్నారు. "తదశిష్యం సంజ్ఞాప్రమాణత్వాత్" అని యీ మొదలగు సూత్రములచే శబ్దార్థసంబంధముల కనాదిత్వము పాణిని సూచించెను." "సిద్ధే శబ్దార్థసంబంధే - ఛన్దసిదృష్టానువిధిః" అని కాత్యాయనుఁడు పాణిని పల్కినది స్పష్టపర్చెను. "సిద్ధశబ్దోనిత్యపర్యాయవచనః" అని మహాభాష్యకర్తయగు పతంజలి వ్యాఖ్యాన మొనర్చెను. "చోదనా లక్షణోధర్మః" ఇట్లు పల్కి భగవానుఁడైన జైమిని వేదనిత్యత్వము న్దాని ప్రామాణ్యము స్విశదపర్చుచు శబ్దమున కర్థముతో సంబంధమౌత్పత్తికమనియు నవ్యతిరేకోపదేశము తజ్జ్ఞానమనియు ననపేక్షంబట్టి యను పలబ్దార్థమందు బాదరాయణున కది ప్రమాణమని సూచించెను. ఔత్పత్తిక మనఁగా నిత్యము లక్షణచే నుత్పత్తిభావమని చెప్పఁబడు చున్నదిగనుక. శబ్దార్థముల యొక్క భావము సంబంధముగాని యది వఱకేపుట్టిన రెండువస్తువులకు వెనుకసంబంధముకలిగెననుట యుక్తము కాదు. అర్థముతో శబ్దమునకు సంబంధ మౌత్పత్తికము. ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములచేఁ దెలియఁబడని యగ్నిహోత్రాదిలక్షణముగల యీ వేదధర్మమునకు నిమిత్త ముపదేశ మెట్లు కాఁగలదు? ఉపదేశ మనఁగా జ్ఞానావ్యతిరేకవిశిష్టశబ్దోచ్చారణము. అందువలనంబుట్టినజ్ఞానము విపర్యయము కానేరదు. విపర్యయముకాని జ్ఞాన మిట్టిదని చెప్పశక్యముకాదు. అదిటువంటిదని తెలిసికొన్నట్లుగాని యీవిధముగా నద్ది తెలియఁబడ దన్నట్లుగాని యది యుండదు. మనస్సునం దొకవిధముగానున్న వాక్యనం దింకొక్కవిధముగానున్నది వాక్యనం దికొ్కక్కవిధముగాఁ బయల్వడును. ఇట్లనెడువారి కున్నదిగాని యద్ది లేదనిగాని యెట్లు తెలియఁబడును? కాఁబట్టి యనపేక్షత్వమునుండి యద్ది ప్రమాణము. ఇది యిట్లుండఁగాఁ బ్రత్యయాన్తరముగాని పురుషాన్తరముగాని యపేక్షింపఁదగదు. ఈ ప్రత్యయమే యిది, బాదరాయణుని గారవించుటకై తన్మతము కీర్తింపఁబడెను. తనమతము చెప్పుటకుఁగాదని స్వీయముగా వ్యాఖ్యానావసానమున వృత్తికారుఁ డన్యవిధముగా నీగ్రంథము

"తస్యనిమిత్తపరీష్టిః" యని యీ విధముగా వర్ణించినాఁడు. కారణముం బరీక్షింపరాదు. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములు ప్రసిద్ధములే. ఆప్రమాణాంతర్గతము శాస్త్రము--కాఁబట్టి యాశాస్త్రమునుగూడఁ బరీక్షింపఁగూడదు. ఇందునుగురించి చెప్పఁబడుచున్నది. వ్యభిచారహేతువు నుండి పరీక్షింపఁబడవలసినది – ముత్తెపుచిప్ప వెండివలె మెఱయుచున్నది. ప్రత్యక్షమందుచే వ్యభిచరించుచున్నది. దానికారణము ననుమానాదిప్రమాణములకుఁగూడ వ్యభిచారదోషము కలుగుచున్నది. అందుఁగూర్చి పరీక్షింపకయే ప్రవర్తించువాఁడనర్థముంబొందును. అనర్థమైనఁ బొందకతీఱదు- ఇదిట్లుకాదు. ఎద్దిప్రత్యక్షమో యద్ది వ్యభిచరించును. మఱియు నెద్దివ్యభిచరించునో యద్ది ప్రత్యక్షముకాదు. సరిగాని, ప్రత్యక్షమననేమి ? పురుషుని యింద్రియము సత్సంప్రయోగమున బుద్ధిజన్మమెద్దియో యద్దిప్రత్యక్ష మనఁబడును. ఇంద్రియమనోర్థసన్నికర్షమైనదే సమ్యగ్జ్ఞానహేతువు దుష్టములయెడల జ్ఞానము మిథ్యయగును. అదెట్లు తెలియుననఁగా – దోషము తొలఁగినపిమ్మట సంప్రతిపత్తి యగపడును కనుక – దుష్టాదుష్టావగమ మెట్టిదనఁగాఁ బ్రయత్నముతో నన్విచ్ఛయించుమన దోషము తెలియకుంటిమేని ప్రమాణాభావమున నదుష్టమని తలంచెదము. కాఁబట్టి దేనికిఁ గరణముదుష్టమో యెచట మిథ్యయను నమ్మకమో యద్దియే యవిశ్వాసమగుఁగాని యితరము కాదు. సరిగాని – అందఱియెడ స్వప్నమువలె నిరాలంబన ప్రత్యయము కలదు. స్వప్నమందు బుద్ధికే నిరాలంబన స్వభావము కాన్పించుచున్నది. మేల్కొన్నవానికిని స్తంభమనికాని గోడయనికాని తప్పక బుద్ధిపొడముచున్నది. కాఁబట్టి యదికూడ నిరాలంబన మనఁబడుచున్నది. మేల్కొన్నవానికి స్తంభమను పసురి నిశ్చితబుద్ధి యెట్లు విపర్యయమగునో మేల్కొనకముందు స్వప్నమునఁగూడ నీతీరుగనే సుపరి నిశ్చితముగా బుద్ధియుండును. అచట విశేషమెద్దియున్లేదనిన నట్లుకాదు. స్వప్నమున విపర్యయదర్శనమగునుగనుక. సామాన్యముగా నది యితరమందు గూడఁ నవిపర్యయముగానుండుటచే నన్యస్థితియందు నట్లే యుండుననినచోఁ బ్రత్యయత్వముచే స్వప్నప్రత్య

యము మిథ్యాభావమగుటవలన జాగ్రత్ప్రత్యయమునకుఁగూడ నట్లే కాఁదగినది. అప్పుఁడాభావమునకు హేతువగు ప్రతిప్రత్యయత్వమును బట్టి యది యితరమని చెప్పఁబడ శక్యము కాదు – ఇతరస్థలమున స్వప్నప్రత్యయముయొక్క– మిథ్యాభావము విపర్యయమునుండి తెలియఁ బడినది.

కారణ మేమనఁగా నిద్రించుచున్నవానియొక్క మనోదౌర్బల్యముచే మిథ్యాభావమునకు నిద్ర హేతువు. స్వప్నాదియందు స్వప్నాంతమందును విపర్యయమువలన సుషుప్తిక భావమే–బొత్తిగాఁ దెల్వి తప్పినపుడే సుషుప్తుఁడని చెప్పఁదగును గనుక మేల్కొన్నవానికిఁ బ్రత్యయము మిథ్యకాదు– కాని– మేల్కొన్నవానికిఁ గూడ నింద్రియదోష ముండవచ్చును. అట్లున్న యెడలఁ దెలియఁబడవలసినది– స్వప్నదర్శకాలమందుఁ గూడఁ దెలియఁబడదన్నచో దానినుండి మేల్కొన్నవాఁడాసమయమున నామనసు నిద్రాక్రాంత మయ్యెనని తెలిసికొనుచున్నాఁడు. అర్థజ్ఞానాకార భేదము శూన్యవాదము నట్లు పొందకుందుము. మన బుద్ధి ప్రత్యక్షమైనది. కావునఁ దద్భిన్నమైన యర్థరూపమన్న దెద్దియుం గొంచెమైనప్పటికి లేదని తెలిసికొనుచున్నాము. ఇదిట్లు కానీ–అర్థాకారము బుద్ధియైన యెడల నిరాకారమైనది బుద్ధి కానేరదు– బాహ్యార్థ మాకారముకలది– బహిర్దేశసంబద్ధమై యది ప్రత్యక్షముగాఁ బొందఁబడుచున్నది. ప్రత్యక్ష బుద్ధి యర్థ విషయము గాని బుద్ధ్యంతర విషయము కాదుగదా ? అది క్షణికమేకదా – బుద్ధ్యంతరకాలమువఱకుండ దీ విధముగా నది పుట్టఁగానే దివ్వెవలె నర్థాంతరముం దెలిసికొనును. మఱియుఁ దెలియునన్నచో నదట్లుకాదు– అజ్ఞాతార్థముం దెవ్వనికైనం బుద్ధి ప్రవర్తించదు. జ్ఞాతార్థ మనుమానముతోఁ దెలిసికొనుచున్నాఁడు. ఏకకాలమునందే తెలిసీ తెలియకుంట యసంభవము– సరేకాని– బుద్ధి పొడమినప్పుడే వస్తు వెలుఁగఁబడె ననఁబడుస్థాని బుద్ధియే ప్రసరించనియప్పు డట్లు కాదుగా ?– కావున మొదటం బుద్ధి పొడమును బిమ్మట వస్తువు జ్ఞాత మగును. నిజమే– తొల్త బుద్ధి పుట్టును గాని తొల్తనే వస్తు వెలుఁగఁబడనేరదు,

ఖ త్రీరుగా నొకప్పు డగును-వస్తువు తెలియఁ బడుచుం దెలియఁబడె నఁబడును- కాని-అర్థ వ్యపదేశము లేకయే బుద్ధికి రూపోపలంభనము కాఁబోదు-కావున బుద్ధి వ్యపదేశము కాదు- అవ్యపదేశ్యమే ప్రత్య క్షము- కనుక-బుద్ధి యప్రత్యక్షము- ఇంతేగాక- కేవల మేకరూపత్వ మందు బుద్ధికే యభావమగును ప్రత్యక్షముగానున్న వస్తువునకు మాత్ర మట్లభావము కానేరదు. ఏకరూపత్వముకాదు. బుద్ధి యనా కారమనియే యనుమానించెదము. ప్రత్యక్షవస్తువు సాకారమని తెలిసి కొనుచున్నాము. కాఁబట్టి యర్థాలంబనము ప్రత్యయము- మఱి యును- ఉపాదేయమానతంతువులందే పటప్రత్యయము నియత నిమి త్తము. ఇంకొకరీతిని తన్వాదానమందు స్వతమ వికలేంద్రియునకు ఘటబుద్ధి యొకానొకవేళఁ గలుగును. అదీతీరుగా లేదు. కావునం బ్రత్యయము నిరాలంబనము కాదు. కనుక ప్రత్యక్షము వ్యభిచరిం చదు. జ్ఞాతసంబంధముయొక్క యేకదేశ దర్శనమువల్లనే కా దేశాం తరమందు సన్నికృష్టార్థమునందలి బుద్ధి యనుమానము. ఆ యను మానము ప్రత్యక్షముగఁ జూడఁబడిన సంబంధము న్సామాన్యముగఁ జూడఁబడిన సంబంధమని రెండు విధములు. ధూమాకృతి దర్శనము నుండి యగ్న్యాకృతి దర్శనము మొదటిది.

వే దా పౌ రు షే య ప్ర మా ణ త్వ ము

దేవదత్తుఁడు వెళ్ళిన దేశాంతర ప్రాప్తి నెఱిఁగిన విధమ నాదిత్య గతి నన్మరించుట రెండవది. ధ్వనిం బట్టి దూరముగా నున్న యర్థము దెలిసికొనుట శాబ్దము. (a) దగ్గరలేని వస్తువునందు బుద్ధి ప్రసరింపఁ జేయు సాదృశ్య ముపమానము. గవయదర్శనముచే గోస్మరణము నకు (a) చూడఁబడినది. వినఁబడినదియు నగు వస్తు వితరముగా నుప లభ్యము కాదను నర్థకల్పన మర్థాపత్తి-యెట్లనఁగా- జీవించియున్న దేవదత్తుఁ డింటలేకుంట తెలిసికొని చూడకయే యితర స్థలముల నున్నాఁడనుట దూరస్థమైన యర్థము లేదనుట ప్రమాణా భావము

గనుక దాని హేతువు పరీక్షింపఁ బడరాదు. సరిగాని, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణము లన్యములుండనీ- శబ్దము మాత్రము ప్రమాణము కానేరదు. ఏల యనఁగా - విద్య మానోపలంభనమువలన నిమిత్తము, అనిమిత్తమైన శబ్దప్రమాణము కాదు. ఉపలభ్యము కాని యుపలంభన విషయము కుందేటికొమ్మువలె లేనే లేదు. పశ్వాదులయొక్క యింద్రియము లుపలంభకములు. పశుకామేష్టి తరువాతఁ బశువు లుపలభ్యములు కావు- గనుక- ఇష్టి పశుఫలము కాదు. కర్మ కాలమున ఫలముతోఁ గాఁదగినది. ఏ సమయమున మర్దనము చుండునో యపుడే కదా మర్దన సుఖము. కాలాంతరమున నిష్టిఫలము కాఁబోదు. కారణ మేమన నెపు డెంతపని యుండదో యంతవఱ కిష్టి ఫలమునీఁ బోదు. మఱి యెపుడు ఫలము కలుగునో యపు డిష్టియే లేదు. లేని దెట్లు ఫలమీఁగలదు? ప్రత్యక్షము నితర ఫలకారణము తెచ్చుకొనుచున్నాము. దృష్టకారణముండగా నదృష్టకారణము తెచ్చుకొనుట శక్యము కాదు. ప్రమాణము లేదు గనుక, ఈ ప్రకారము దృష్టాపచారమైన వేదమునకు స్వర్గాది ఫలము సైతము కలుగదని తలంచెదము. కొంత వచనము కూడ దృష్ట విరుద్ధమగుచున్నది. పాత్రచయనము చేసి యజ్ఞాయుధుఁడగు నాయజమానుఁడు వేగముగా స్వర్గమేగుచున్నాఁడు. అని ప్రత్యక్ష శారీరకమును వ్యపదేశించుచున్నాఁడు. ప్రత్యక్షముగా నద్ది తగులఁ బెట్టఁబడుచున్నది గాని స్వర్గలోకమునకు యజమానుఁడు పోలేదని విధిశబ్దము. ఈ ప్రకారముగాఁ బ్రమాణ విరుద్ధమైన వచన ప్రమాణము.

ఇది శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు జగజ్జ్యోతి
యందు నిత్యశుద్ధ ముద్ధముక్త బ్రహ్మస్వరూప నిర్వచనము

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల, రాజమండ్రి.